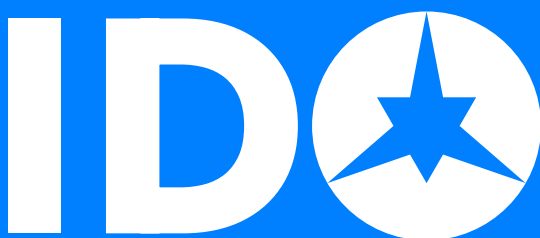
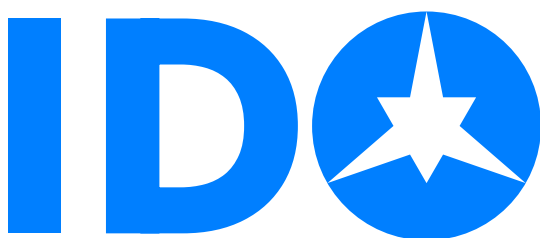

DICIONARIO
de la 10.000 RADIKI
di la
linguo universala

Marcelo Persiko (*Marcel Pesch*)
ex-membro di la Akademio

DICIONARIO
de la 10.000 RADIKI
di la
linguo universala

Marcelo Persiko (*Marcel Pesch*)
ex-membro di la Akademio

A

a (*muziko*) La noto sisema di la « do »-gamo DE

-a La litero lasta di adjektivo

a(d) Prepoziciono quan onu uzas por indikar la skopo di la ago, la loko quan onu volas atingar, la destinario, la persono a qua onu donas, donacas od atribuas ulo. Konseque, lu indikas logikale la objekto di ta o ca penso o sentimento, opoze a « subjekto » qua recevas li

-ab- Sufixo qua indikas, che verbo, la anteso kompare a tempo-punto di epoko pasinta o futura

abado Superiori di monakeyo (katolika) de viri, di olqua la revenui esis benefico por ilta qua havis la ofico DEFIRS

abako 1. (*arkitekt.*) Parto supra di la kapitelo di kolono, qua havas la formo di tableto 2. (*matem.*) Aparato por kalkulo, de origino Greka, qua konsistas ye tabelo, dividita per ula quanto de ranuri paralela reciproke, en qui povis glitar buli movebla DEFIRS

abandonar (*trans.*) Cesar sua sorgo (di persono, ofico, posteno) sive nevolunte o kontre-vole, sive violacante ula devo. (ex. : abandonar sua filii, sua gepatri, sua posteno) DEFIS

abaniko Mi-cirklo de stofo, de papero, de plumi, muntita sur lameli movebla, quan onu desfaldas por agitar la aero cirkum su e tale produktar minvarmeso SP

abasar (*trans.*) Pozar (plu) infre. – (*metaf.*) (*aludante persono*) Retroduktar (lu) a rango infra, a situeso sociala min-supra. (onu abasas su per situar su a rango infra, per adoptar posturo humila) DEFIS

abatar (*trans.*) Faligar, per plura frapi (ulu od ulo qua stacas) DEFIS

abatiso Parti acesora di animala (precipue pultro) quin onu buchas por manjo

abceso (*patol.*) Kavajo pusoza en la korpo homala DEFIS

abciso (*geom.*) Un ek la du koordinati rekta-linea qui uzesas por determinar la situeso di punto en spaco DEFIRS

abdikar (*trans.*) (*pri rejo od altra suvereno*) Cesar sua regno per transmisar la autoritato imperala a sucedanto, o naturala, o selektita DEFIRS

abdomino (*anat.*) Korpo-kavajo qua kontenas la viceri digestala. (ta vorto ciencala esas plu preciza kam « ventro ») DEFIS

abduktar (*trans.*) Movigar parto di la homo-korpo tale ke la movajo eskartesas de la plano mediana di la korpo DEFIS

abelo (*zool.*) Insekto himenoptera qua vivas esame e produktas mielo e vaxo *L. apis mellifica* DEFIS

aberaco 1. (*astron.*) Deviaceso semblanta di la radii luma qui venas de astro 2. (*fiziko*) Disperseso di la radii luma qui trairas lenso DEFIRS

abieto (*bot.*) Arboro rezinifera, di qua la folii nula-sezone divenas flavatra e sika *L. abies pectinata* EFIS

abismo 1. Profundegajo qua ne esas mezurebla pro la grandeso di lua dimensiono 2. (*metaf.*)(a) Profundegajo quan spirito ne povas mezurar konceptale. (b) Profundegajo en qua onu esas quaze nihiligata, su-egaranta EFIS

abiso Profundegajo submara

abjekta Qua esas ye la grado maxim infra di desnobleso, pri la hierarkio sociala e pri lua karaktero personala DEFIS

abjurar (*trans.*) 1. Renuncar, en su-obligo solena, la religio quan onu profesis til-lore 2. (*metaf.*) Renuncar publike to quon onu profesis kredar, amar, prizar DEFIS

ablacionar (*trans.*) (*kirurg.*) Deprenar de la korpo homala (per operaco kirurgiala) parto morboza, malada DEFIS

ablaktar (*trans.*) Separar infanteto de lua patrino o de la salariato qua alaktis lu, kande oportas komencar donar a lu alimente nutritivi altra kam lakto DEFIS

ablativo (*gram.*) Kazo di la deklino-sistemo Greka, Latina, e c., qua indikas ke substantivo esas la departo-punto, o la instrumento, di ago DEFIRS

ablegato (*religio katolika*) Delegito qua komisesis por portar la bireto a prelado jus nominita « kardinalo » DEFI

aboleto (*zool.*) Mikra fisho ek la familio « kiprinoidi », di qua la squami perlomatrea uzesas por facar la perli artificala *L. alburnus ludicus* EF

ablucionar (*trans.*) 1. (*liturgio katolika*) Varsar sur la fingri di la sacerdote vino ed aquo qui transfalas aden la kalico, e quan lu drinkas pose 2. (*medic.*) Lavar parto di la homo-korpo segun la preskripti medikala DEFIS

abnegar (*trans.*) Renuncar omna profito, omna intereso propra, e mem plezuro, por konsakrar su ad altru od a verko sociala, religiala. Renuncar su ipsa : sua feliceso propra DEFIS

abolisar (*trans.*) (*pri institucuro o kustumo : rejeso, privileji, sklavesorejimo*) Destruktar (li) en maniero tala ke li ne povos ri-existar DEF

abominar (*trans.*) Hororar (ulo, ulu) pro lua despiozo o maledikeso, o pro ke onu regardas lu kom maledikenda od odienda EFIS

abonar (*trans.*) Kontratar forfete e kom valida dum quanto de tempo konvencionata, por recevar jurnalno, revuo, od asistar serio de spektakli en teatro DFIRS

abordar (*trans.*) Irar sur ulu, o – per extenso di la senco – venar flanke a, bordo an bordo kun ulu (por irar sur olu) EFIRS

aborijena Qua apartenas a popolo qua habitas la lando de la origino (historiala) EFIS

abortar (*netrans.*) 1. (*aludante feto*) Mortar, od ocidesar, dum la jermeso-periodo 2. (*aludante muliero gravida*) Parturar, ante la instanto normala, filio qua mortis od ocidesis dum la jermeso-periodo DEFIS

aboyar (*netrans.*) (*aludante hundo o kelka animali altra ek la sama genero*) Kriar FI

abreviar (*trans.*) Igar (ulo) plu kurta spacale (verko literatura, historia, e c.) per uzar min multa vorti DEFIS

abrikoto (*bot.*) Frukto grosa, flava e kelke reda, di qua la pulpo esas sukroza e saporozza – de arboro ek la genero « pruniero », familio de la « rozacei », qua devenis (onu konjektas lo) de Armenia *L. prunus armeniaca* DEFIRS

abrogar (*trans.*) Deklarar « nevalida » to quo esas establisita, institucita. (Supresar lego per altra lego, dekreto per altra dekreto qua nevalidigas la antea) DEFIS

abrotano (*bot.*) Speco di artemizio di qua la folii, kande onu manuas li, lasas sur la fingriodoro citronala *L. artemisia abrotanum*

abrupta 1. Di qua la pento esas ruptita bruske, ne-egale 2. (*metaf.*) (*pri stilo*) Di qua la aluro esas neharmonioza e ne-egala DEFIS

absenta Qua ne esas en la loko ube lu povas o devas esar DEFIRS

absinto (*bot.*) Planto aromata tre bitra, ek la familio « kompozaji » *L. artemisia absinthium* DEFIRS

absoluta Qua ne submisesas a kondiciono, a restriktio DEFIRS

absolver (*trans.*) Dispensar de la puniso, de la responso a qua lu su expozis pro ago pri qua lego preskriptas puniso DEFIS

absorbar (*trans.*) Igar penetrar, retenar en sua substanco, liquido, gaso DEFIS

abstenar (*trans.*) 1. Interdiktar a su ipsa agar (ulo) 2. Interdiktar a su ipsa uzar, juar (ulo) DEFIS

abstersar (*trans.*) (*medic.*) Netigar de la puso, de la sanio qua adheras a la surfaco di plago, di ulcero DEFIS

abstinencar (*netrans.*) (*religio*) Ne manjar karno en la dii quin indikas la Eklezio katolika DEFIS

abstraktar (*trans.*) 1. Izolar per penso 2. (*filoz.*) Konsiderar parto, izolante lu ek la toto. DEFIRS

■ nombro abstraktita Qua ne indikas *grandoro reala, objekti mezurebla o kontebla

abstruza Desfacile komprenebla e tedanta DEFIS

absurda Kontrea ye la raciono komuna DEFIRS

abulio (*medic.*) Morbo mentala quan karakterizas la savo di to quon onu devas agar e la nepovo agar lo DEFIS

abundar (*netrans.*) Esar plu multa kam suficante EFIS

abutar (*netrans.*) Arivar per sua extremajo. (ex. : strado qua abutas an placo; nervi qui abutas an la cerebro) EFIS

abutmento (*teknol.*) Konstrukturo, masivo petra, destinata a suportar pulso. (ex. : sur la rivi di fluvio, por rezistar la pulsi da la arki) F

acefala (*biol.*) Sen-kapa. (ex. : la ostri esas acefala)

acelerar (*trans.*) Igar plu rapida EFIS

acendar (*trans.*) Igar lumifanta per igar (lu) produktar flami, mem nur mikra. (*Anke metaf.*) ISL

acensar (*netrans., sur*) Irar adsupre, hisar su adsupre DEFIS

acento (*fonetiko*) Plu-lautigo di la voco sur ta o ca silabo di vorto DEFIRS

acceptar 1. Konsentar prenar, recevar to quon ulo ofras, donas, donacas, prizentas 2. Recevar volente (ulu) qua venas kom vizitanto DEFIRS

acerba Pikanta ed atakema (*metaf.*) EFIS

acero (*bot.*) Arboro di qua la ligno, veinzoza, uzesas por la faco di mobli *L. acer campestre*

acesar (*trans.*) Povar arivar an loko, an persono EFIS

acesito Nomino quan onu grantas, en konkurso, a la personi qui proximeskis maxime a la premio DEFIS

acesora Qua adjuntesas a la kozo precipua DEFIRS

acetato (*kemio*) $\text{CH}_3\text{CO}_2\text{H}$

acetileno (*kemio*) $\text{CH} : \text{CH}$

acetometro Acidometro specala, uzata por mezurar la koncentresgrado di vinagro

acetono (*kemio*) $\text{CH}_3\text{CO}.\text{CH}_3$

-acho Sufixo pejorativa qua expresas qualeso tre infra, nuanco di desestimo, antipatio, repugno

aciano (*bot.*) Varietato di centaurei, kun floro blua, qua kreskas precipue en la frumento-agri *L. centaurea cyanus*

acida Di qua la saporo esas pikanta. EFIRS

▪ **acido** (*kemio*) Oxo-kompozajo qua redigas la tornasolo blua, e qua, kande onu deskompozas lua sali per baterio, fluas a la polo pozitiva

acidentar (*trans.*) 1. Ruptar hazarde, ne-espektite e (generale) desfortunoze la iro normala di la kozi 2. (*filoz.*) Modifikar nedurive, efemere, la eso EFIRS

acidometro Instrumento per qua onu mezuras la koncentresgrado di acido EFIRS

aciono (*financo*) 1. Parto di la kapitalo suskriptenda, qua yurizas pri parto di la trezoro societala e di la profito di societo 2. La akto qua reprezentas singla di ta parti DEFIRS

acipitro (*zool.*) Rapt-ucelo jornala, qua ne flugas en la alta strati di atmosfero *L. astur palumbarius*

acizo Imposto di ula vari (nutrivi, e c.) ye la enireyo di urbo DEFIRS

adaptar (*trans., ad*) Unionar (kozo) ad altra kozo qua konvenas a lu DEFIRS

adenino (*kemio*) $\text{C}_5\text{H}_5\text{N}_5$

adenito (*patol.*) Inflamuro di la glandi o ganglioni limfala

adepto Persono quan onu iniciis pri ula arto o doktrino DEFIRS

adequata (*filoz.*) Qua equivalas, esas adaptita, korespondas perfekte a la objekto (aludante penso, cienco, e c.) DEFS

adherar (*netrans., ad*) 1. Quaze glutinesar an ulu 2. (*metaf.*) Ligar su komplete ad opiniono, a partiso DEFIS

adiabata (*fiziko*) Quan kaloro povas permear

adiar (*trans.*) 1. Pronuncar la formulo di politeso kande onu su separas (de ulu) 2. Pronuncar la formulo di renunco od abandonado DEFIS

adicionar (*matem.*) Adjuntar nombro ad un o plura nombri di la sama naturo, por unionar li ad una DEFIS

adipocero (*kemio*) Nomo olima di tri substanci quin onu kredis interidentita, ma qui interdiferas esencale : spermaceto, la grasajo di la kadavri, e kolesterino ($\text{C}_{27}\text{H}_{45}\text{OH}$)

adjektivo (*gram.*) Vortospeco qua expresas la esomaniero DEFIS

adjudikar (*trans., ad*) 1. (*yurocienco*) Atribuar, per judicio, a la autoritato o persono qui esas kompetenta 2. (*lor vendo*) Atribuar a la persono qua ofras po lo la preco maxima DEFIS

adjarar (*trans., pri*) Sumnar (ulu), ye la nomo di sakrajo ke lu agez ulu EF

adjutanto (*armeo*) Oficiro qua servas generalo DEFIRS

administrar (*trans.*) Direktar, sur-veyar la jero di la aferi di societo, di stato, di privato DEFIRS

admiralo (*armeo navala*) Oficiro di qua la grado esas maxima en la hierarkio di la navaro militala DEFIRS

admirar (*trans., pri, pro*) Kontemplar astonate EFIS

admisar (*trans., aden*) Aceptar aden loko ulu qua havas la qualesi postulata por lo EFIS

adolecir (*netrans.*) Esar en ta evo-periodo qua sequas puereso e preiras adulteso (t.e. de 15 til 20 ev-yari) EFIS

adoptar (*trans.*) 1. (*ulu*) Prenar legale kom filio. (*Anke metafore*) 2. Igar sua la judikomaniero o la ago-maniero di altru DEFIRS

adorar (*trans.*) Honorizar quale se lu esus deo EFIS

adosar (*trans., an ulo*) Apogar per la dorso FIS

adraganto (*bot.*) Gumo qua defluas, forme di paceti vermatra, de tragakanto *L. Astragalus* DEFIRS

adreso 1. Domicilo di persono o di organismo 2. Surskriburo di letro-kuverto, e c., qua indikas ube habitas, ube lojas la destinario DEFIRS

adsorbar (*trans.*) Koncentrar, sur sua surfaco, substanci dissolvita DEFIS

adulta Qua atingis la fino di sua kresko. (Dicesas precipue pri la homo qua evas plu kam 20 yari) EFIS

adulterar (*netrans., kun*) Violacar sua promiso solena di fideleso sexuala a sua spoza EFIS

adurolo (*kemio*) Revelilo fotografala, ek klorhidoquinono

adventiva 1. Qua devenas de ago accidenta

2. **planto adventiva** (*biol.*) Quan la homo ne semis

advento (*religio katolika*) La quar semani qui preiras la Kristo-nasko – tempo determinita da la Eklezio katolika, dum qua la religiani devas preparar su pri la arivo di Yesu-Kristo DEFIRS

adverbo (*gram.*) Vorto-speco nevariiva qua modifikas la senco di adjektivo, di verbo, di adverbo DEFIRS

adversa Kontrea. (*en lukto*) La persono qua opozesas ad altra EFIS

advokato La homo di qua la profesiono konsistas ye pledar por la personi qui procesas koram tribunalo DEFIRS

adyunto Qua juntesas ad ulu kom lua helpanto DEFIRS

aerenkimo (*biol.*) Tisuo ek lakuni respirala, quan onu renkontras en la organi (precipue la radiki) qui kreskas en slamo

aero Fluido gasa, diafana, ek oxo, azoto e kelka gasi skarsa, difuzita en omna regiono di Tero, utila por respiro e kombusto DEFIS

aerobia (*biol.*) Qua bezonas la oxo di aero por respirar DEFIS

aerolito (*astron.*) Maso minerala qua falas adsur la surfaco di Tero, de la regiono superega di atmosfero DEFIRS

aerometrio La parto di fiziko qua studias la denseso-grado di aero, di gasi DEFIRS

aerometro Instrumento per qua onu povas mezurar la denseso-grado di aero, di gasi DEFIRS

aeroplano (*aviaco*) Mashino qua povas sustenar su super-sule, en atmosfero, sen esar plu lejera kam ica, efike da la preso da vento sur la surfaci inklinita di lua quaza ali DEFIRS

aeroskopo Instrumento per qua onu kolektas (por studiar li) la polvuni mikroskopala qui suspendas en atmosfero DEFIRS

aerostato Balonego di qua la susteneno en atmosfero obtenesas per la uzo di gaso plu lejera kam aero DEFIRS

afabla Qua aceptas sua kunhomi benigne, aminde IS

afazio (*patol.*) Privaceso di la parol-fakultato, konjekteble pro lezuro cerebrala DEFIS

afecionar (*trans.*) Unionesar ad (ulu, ulo) per amo o prizo duranta EFIS

afektacar (*trans.*) Esar, agar, kondutar en maniero qua esas nur la semblo (di ulo) DEFIRS

afektar (*trans.*) 1. (*medic.*) (*pri morbo*) Efikar a la homokorpo 2. (*psikol.*) Efikar a la psiko DEFIRS

afelio (*astron.*) La punto di la orbito di planeto, ube la planeto distas maxime de Suno DEFIRS

afero 1. To quon onu havas kom agenda (en maniero generala) 2. (1) (*politiko*) To quo havas kom objekto la interesi di la stato. (2) To quo havas kom objekto la interesi privata. (3) *komerco* Vendo-kontrato. (4) (*judicio*) To quo esas la objekto di debato judiciala DEFIR

afidio (*zool.*) Insekto tre mikra qua adheras a la folii ed a la rami di la planti, por sugar li EFIS

afina (*ad*) Karakterizata da la tendenco a proximigar su (ad) ed ad unionar su (kun), a kombinar su (kun) DEFIS

afirmar (*trans.*) Deklarar ke to o co esas vera DEFIS

afisho Anuncio a publiko per manuskriburo od imprimuro quan onu adherigas sur pordo, sur muro DEFIRS

afixo (*gram.*) Partikulo quan onu adjuntas a la vorti por modifikar lia senco DEFIRS

afliktar (*trans.*) Frapar dolorigante (lua) korpo o psiko EFIS

aforismo Propoziciono pri ula cienco, arto, enuncita forme di sentenco DEFIRS

afrankar (*trans.*) Dispensar la destinario de la pago di la transporto-kusto, per agar ta pago lor la expedio DEFIRS

afrontar (*trans.*) 1. Opozar su, fronto an fronto 2. (*metaf.*) Abordar (danjero, tempesto) audacoze EFIS

afto (*patol.*) Mikra ulcero blankatra, qua aparas e kreskas sur la membrani mukoza di la boko o di faringo DEFIRS

afusto (*artilero*) Suportilo di kanono FIS

afuzionar (*trans.*) Igar liquido fluar strate sur korpo-parto malada DEFIS

agacar (*trans.*) Produktar mikra iriteso nervalo o psikala – exemple per la froto di kultelo pozita vertikale sur plado o sur vitroplako, e c. F

agama (*biol.*) Sen uniono intersexua

agapo (*religio*) Repasto quan, origine, la Kristani agis komune DEFIRS

agar (*trans.*) Exekutar la gesti, la movi di la korpo o di parti di olu, la movi psikala, qui esas neceso DFIS

-agar Uzasas kun vorti di instrumento por formar verbi qui signifikas « agar per... ». Exemple: *krucagar* : agar per kruco (por mortigar ulu); *klovagar* : agar per klovi (por fixigar ulu : planki, e c.); *agrafagar*, *butonagar*, e c.

agar-agar Gelatino vejetantala, obtenita de mar-algi

agariko (*bot.*) Nomo di fungi diversa-sorta, manjebla o venenozita *L. agaricus* EFIRS

agato (*mineral.*) Petro harda, varietato di quarco, qua divenas bri-loza per poliseso DEFIRS

agavo (*bot.*) Genero de amarilidacei, qua devenas de Amerika, e konsistas ye cirkume cent speci Amerikana; olua sapo, sukroza e tre abundanta, uzesas da la Mexikiani por preparar drinkaji fermentacita *L. agave* DEFIRS

agendo Registro, kayereto, di qua singla folio, qua indikas la dio-quantismo di la monato, uzesas por notar sur lu to quon onu havas kom agenda DEFIS

agento La persono qua esas komisitita pri agor vice la komisinto DEFIRS

agitar (*trans.*) Dis-movigar (liquido, la spiriti di publiko), sukusar omna-sinse DEFIRS

aglo 1. (*zool.*) Rapt-ucelo jorna, di qua la regardo esas tre perceptiva; la flugo, rapida; la beko, tre forta, bazo-rekta, e kurvigita nur ye lua pinto 2. To quo *we-ras aglo kom emblemo (standardi, blazono, orden-insigno) *L. aquila* EFIS

aglomerar (*trans.*) Asemblar por formar maso kompakta DEFIRS

aglosio (*patol.*) Absenteso di la lango

aglutinar (*trans.*) Interaglutinar plura kozi tale ke li divenas una DEFIS

agnelo Muton-yuno, en la senco religiala e poeziala FIR

agnoskar (*trans.*) Lasar enirar sua spirito kom vera, valida, iusta, legale konstitucita L

aguiar (*netrans.*) Esar la objekto di la lukto lasta da naturo kontre morto, en la korpo di vivo DEFIRS

agorafobio Pavoro morba, da ula personi, kande li devas trans-irar placo, strado, ponto EFIRS

agosto La monato okesma di la yaro kalendarala

agrafo 1. (*arkitekt.*) Krampono fera qua inter-adherigas la quadri di muro 2. (*vesto*) Roketo metala qua uzesas por interjuntar la du bordi inter-opozanta di vesto, fixigita sur ica, ed eniranta ringo, fixigita sur ita DEFIS

agrebla (*ad*) Qua donas plezuro (ad ulu) EFIS

agregar (*trans.*) 1. Interunionar – por formar ek li ensemblo – molekuli, partikuli materio 2. Unionar ad ensemblo, a korpo DEFIRS

3. **■agregito** (*en la universitato di Francia*) La persono qua, pro sucesir lor la konkurso pri lo, deklaras kapabla pri docar en liceo, en fakultato. (Ta grado esas min alta kam doktoreso)

agrimonio (*bot.*) Planto rozacea, kun mikra flori qui esas dispozita spike, olim uzita kom astruktivo *L. agrimonia eupatoria* DEFIS

agro 1. Tereno sen-tektita e plata, limitizita por uzeso partikulara 2. Tereno por kultivado, ne cirkondata da muri DEFIRS

agronomio La scienco qua donas la reguli di agrokultivo DEFIRS

agronomo Persono experta pri la scienco « agrokultivo » DEFIRS

agulo 1. Stangeto ek stalo polisita, di qua un extremajo esas pinta, e la altra, obtuzigita, ed un-trua, por recevar filo 2. Mikra stango di qua un extremajo esas pinta. (*agulo di relvoyo* : parti di reli movebla, uzata por igar la treni pasar bifurke de ca a ta relvoyo) FIS

ah! Interjeciono qua indikas ke onu quik expresos emoco forta qua kaptis la psiko (joyo, doloro, iraco, e c.)

ailanto (*bot.*) Planto ek la familio « nutacei » *L. Ailanthus*

ajila Di qua la movi esas flexebla, rapida EFIS

ajio (*banko-komerc*) Profito de la difero inter la valoro nominala e la valoro reala di la moneto-peci – inter la valoro nuna e la preco lor la pagoteso di la valor-paperi, di la vari di qui la kurso varias DEFIRS

ajiotar (*netrans., pri*) Spekular pri la valor-paperi, pri la vari, di qui la kursi esas variiva DEFIRS

-ajo 1. Sufixo qua indikas : I. Kozo facita ek ula materio, o qua posedas ta o ca karaktero (ex. : lanajo, kotonajo, bonajo, bitrajo) 2. (*per extenso di la senco*) Ago, parolo, procedo di... (amikalajo, pueralajo) 3. (*kun verbo transitiva*) Indikas la objekto pasiva di la ago (cakaze, lu equivalas « -ata ») (ex. : manjajo : karno, pano, legumi); vidajo : kozo vidata 4. (*kun verbo mixita*) -ajo = -(at)ajo (ex. : chanjajo : kozo chanjata.) 5. (*kun verbo netransitiva*) Indikas la subjekto, ed equivalas -(ant)ajo (ex. : rezultajo : to quo rezultas; eventajo : to quo eventas)

ajornar (*trans., til*) Rezolvar ke (ulo) agesos o facesos erste en ta o ca dio, vice nun EFI

ajuro 1. (*arkitekt.*) Singla ek la mikra aperturi di ornamentajo 2. (*stofo*) Quaza truo en brodaro o dentelo DEF

ajustar (*trans.*) Intermuntar ed inter-harmoniigar la parti di mashino, di mekanismo, por atingar la skopo determinita EF

ajuto Tubo adaptita a la orifico di fonteno, di recipiente, e c. por modifikar (pri lua volumo o lua formo) la fluo di la liquido EF

akacio (*bot.*) Genero de planti mizmoza, di qui ula speci donas kachuo, glutino-gumo, e c. *L. acacia vera* DEFIRS

akademio Societo literaturala, ciencala, artala, di qua la membri esas, generale, elektita e fixa-nombra, e qua ne docas DEFIRS

akantino (*biol.*) Substanco organika, albuminoza, solvebla en sal-aquo – ye qua konsistas la skeleto di ula radiolarii

akanto (*bot.*) Planto bikotiledona, di qua la folii esas dentoza *L. acanthus* DEFIRS

akantonar (*trans., en*) (*milit.*) Instalar la armeani en la loki diversa di teritorio ube li devas vivar dum kelka tempo DEFIS

akaparar (*trans.*) 1. (*ulo*) Rezervigar por su, komprar la tota quanto de ta o ca varo qua ofresas vende en merkato. – Prenar por su ipsa, detrimento di la kunhomi 2. (*ulu*) (*metaf.*) Kaptar (lu) e ne lasar (lu) relatar kun la personi cetera

akaro (*zool.*) Familio de insekti di qui la tipo esas *L. acarus*, kun korpo, generale, disko-forma e globatra, sen distingo tre preciza di abdomino de cefalotorako *L. acarus* EFIRSL

aklamar (*trans.*) Aceptar per klami e krei de entuziasmo – agita da plura, multa, personi kune DEFIS

aklimatar (*trans.*) Igar (lu) adaptar su a klimato altra kam ta di lua nasko-lando. – (*anke meta-*) DEFIRS

akneo (*patol.*) Erupto di papuli EFIS

akoluto (*eklezio katolika*) Kleriko qua, en kirko, exekutis la taski grosiera DEFIRS

akomodar (*trans.*) Aranjar kozo tale ke lu konvenas por ulu DEFIRS

akompanar 1. Juntar su (ad ulu) por irar adube lu iras 2. (*muziko*) Adjuntar, a la parto precipua quan kantas o pleas ulu, partin acesora por igar olta saliar EFIRS

akonito (*bot.*) Planto venenoza, ek la familio « renonkulacei » *L. aconitum* DEFIRS

akonto Pago di parto de debo DEFIS

akordar (*trans.*) 1. (*muziko*) Existigar relato preciza inter la soni diversa di muzik-instrumento segun diapazono. Regular plura instrumenti muzikala segun la sama diapazonosono 2. (*gram.*) Igar (per flexioni) vorto relatar kun altra vorto di qua lu devas sequar la varii DEFIRS

akordeono Muzik-instrumento, kun klavaro, langeti metala, libere movebla, quin vibrigas suflilo DEFIRS

akoro (*bot.*) Genero de aroidei, kun flori hermafrodita, qui enkovras la spadico *L. acorus calamus* L

akra 1. Di qua la saporo, laodoro, esas forta, quaze acida, ed iritas la respir-organi e la guturo 2. (*metaf.*) (*aludante persono*) Di qua la karaktero esas bitre vundiva EFIS

akreditar (*trans., ye*) 1. Igar (ulu) egardata kom fidinda (anke financale) 2. Igar (ulu) agnoskesar kom ambasadisto ye guvernistaro stranjera DEFIRS

akrido (*zool.*) Insekto saltera, qua devastas la agri trupe, e quan onu konfundas ofte a la lokusto *L. acridium* I

akrobato La homo qua agas publike prodaji di forteso, di equilibrio, di ajileso; gimnastikisto, klauuno, herkulatro, equilibristo, jonglisto, dislokito, desostizito, serpentatro, e c. DEFIRS

akrochar (*trans., an*) 1. Pendigar de hoko 2. Retenar per hoko o per ulu qua efikas quale hoko F

akromatino (*biol.*) Substanco liquida di la celulo-nukleo qua esas kolorizebla per reaktivi, ma multe plu desfacile kam kromatino DEFIRS

akropolo (*che la Greki antiqua*) Citadelo, en la parto maxim alte-situata di la urbo DEFIRS

akrostiko Serio de versi di qui la literi unesma di singla lineo reproduktas, segun lia ordino, la literi ye qui konsistas la nomo di persono o di kozo DEFIRS

akroterio (*arkitekt.*) Soklo di statuo, di vazo, instalita sur frontono DEFIRS

aktinika Dicesas pri ta radii per qui la suno-lumo efikas kemiale a substanci diversa

aktinio (*zool.*) Zoofito kun korpo pulpatra, quaze muskuloza, ornita diverse, adheranta a sulo per bazo cirkla qua efikas quale ventuzo *L. actinia* DEFIRS

aktiva DEFIRS

1. **voco aktiva** (*gram.*) Qua expresas la ago

2. **servado aktiva** (*milit.*) Servado da la armeanigeblo qua esas reale en armeo, sub la standardo

3. **debaji aktiva** (*financo*) Pri qui onu esas la debario

4. **aktivo** (*komerco*) To quon ulu expektas recevor kom debata a lu – to quon lu posedas, proprietas

akto 1. (*yuro*) Folio skriburoza qua konstatas fakto, konvenciono, obligeso 2. (*teatro*) Parto di teatrajo, separita de la cetera da intervalo DEFIRS

aktoro (*teatro, cinema*) La persono qua reprezentas un ek la roli, en teatrajo o cinemajo DEFIRS

aktuala 1. (filoz.) Qua realeskas – qua pasas de virtualeso ad ago 2. Qua interesas en la periodo nuna DEFIS

akular (trans., ad) 1. Igar butar kontre ulo, per la parto dopa 2. Pulsar aden loko ube ne plus esas posibla retroirar. – (anke metaf.) FIS

akumular (trans.) Pozar kozi, ici sur iti, plenigante, ecese, senlimite. – (anke metaf.) DEFIRS

akumulatoro (elektro) Aparato baterio, fonto di elektro, quan onu povas transportar ed uzar en sua lojeyo DEFIRS

akurata Qua arivas (persono) precize ye la kloko konvencionita DIRS

akushar (trans.) Igar la feto homala ekirar- per ekpulso naturala, o per ekstrakto – de la organo en qua lu su developis DEFR

akustiko La parto di fiziko qua koncernas la soni DEFIRS

akuta 1. Qua finas per pinto longa. ■ **angulo akuta** Min apertita kam angulo orta

2. Qua igas sentar su quaze kom penetranta. (metaf.) DEFIS

akuzar (trans., pri) 1. Signalar (lu) kom kulpinta 2. (yuro-cienco) (a) Signalar (lu) kom kulpinta, koram tribunalo; (b) Sendar a tribunalo 3. Signalar kom kriminalo la homo quan la judiciisto inquestala *inkulpas, t.e. judikas kom tre versemble kulpinta EFIS

akuzativo (gram.) (en la deklinosistemo di la lingui Greka, Latina, Germana, Rusa, e c.) La kazo di la komplemento direta DEFIRS

-ala Sufixo qua signifikas « qua relatas, koncernas, apartenas a, dependas de, konvenas por », ed anke « segun la maniero di, analoga a la verki da, digna de »

alabastro 1. Varietato di gipso, diafane-blanka, mola e facile laborebla 2. Varietato di marmoro, lakto-blanka, diafana, qua devenas precipue de la stalaktiti e stalagmiti DEFIRS

alaktar (trans.) (aludante muliero) Nutrar (infanteto) per sua lakto EFIS

alambiko Aparato por distilar DEFIRS

alarmar (trans.) Advokar a lia armi korpo de soldati DEFIS

alauo (zool.) Ucelo di la familio « konirostri », qua vivas en la agri L. *alaua* FISL

albatroso (zool.) Mar-ucelo di la mi-sfero australa di Tero, ek la familio « longa-pluma », di qua la beko esas forta e hokatra, e la pedi, sen-polexa L. *diomedea* DEFIRS

albergo Hotelo, situita (generale) en la pre-urbi di urbo, an rurovoyo od en vilajo DFIS

albina (patol.) Anomaleso korpala quan karakterizas, che la homo, la senkoloreso di la pelo, di la hari, di la pili, la paleso rozea di la iriso, la redatreso di la pupilo, e quan onu vidas anke che ula animali (kunikli furo-blanka) od elefanti pelo-blanka DEFIRS

albo (liturgia katolika) Tuniko ek telo blanka, kunligita super la reni per zono o kordono, quan la episkopi, la sacerdoti, e c. *we-ras sur sua sutano por celebrar la meso DEFIS

albumeno Substanco qua envelopas la embriono en ula grani e nutras lu dum la jermifo. (anke pri la ovi) DEFIRS

albumino Substanco quan onu renkontras en la sero di sango, en la albumeno di la ovo, e qua koagulas efike da kaloro DEFIRS

- albuminoido** To di qua la naturo esas olta di albumino; dicesas pri la substanci azotoza (nitroza) di animali o vejetanti DEFIRS
- albuminurio** (*patol.*) Formo di maldeso dum qua urino esas albuminoza DEFIRS
- albumo** Mikra registro, di qua la folii esas destinita a recevar noturi, autografi, skisuri, versi, muzikaji, e c. DEFIRS
- alburno** (*bot.*) En la arbori bikotiledona, la strato unesma de ligno, ordinare blanka, qua jacas nemediate sub la kortico EFISL
- alcedo** (*zool.*) Mar-hirundo *L. alcedo*
- alciono** (*mitol.*) (*en la epoki antiqua*) La alcedo, egardata kom ucelo qua facas sua nesto sur maro kalma, e (da la navigisti) kom ucelo bon-augura DEFIS
- alejar** (*trans.*) Mencionar o citar kom autoritato, donar kom justifikivo, kom punto di sua argumento DEFIS
- alegorio** Vorti figura qui prizentas a la spirito senco qua esas celita sub la senco literala DEFIRS
- alejar** (*trans.*) Igar min pezoza, Igar min kargoza. (*anke me- taf.*) EFIS
- aleno** Puncilo quan uzas la shuifisti, la selifisti, por borar trui en la ledro-peci quin li volas intersutar F
- aleo** 1. Voyo quan facas bordumo de arbori, de arbusti folioza o de herbi longa-stipa 2. (*arkeol.*) Paseyo tektoza, unionuro ek du rangi inter-paralela de dolmen *DEFIR*
- alerta** Ago-rapida F
- alexandrino** Verso de dek-e-du silabi, kun cezuro an-pos la sisesma DEFIRS
- alezar** (*trans.*) (*teknol.*) Polisar, glatigar la parti kava di objekto borita o konkavigita FIS
- alfabeto** La serio de la literi qui reprezentas la soni ye qui konsistas la vorti DEFIRS
- alfenido** Aloyuro de nikelo e de kupro DEFIRS
- algebro** (*matem.*) Cienco di qua la skopo esas simpligar e solvar la problemi pri la *grandori, reprezentante li per literi e signi, e determinante la relati qui interligas la elementi diversa di la problemo, per formulo quan onu povas aplikar ad omna kazi simila; e qua, preterirante la skopo, studias la relati kom ipsajo, sen egardar lia origino, formi, kombinuri e transformesi DEFIRS
- algo** (*bot.*) Vejetanto kriptogama qua kreskas en aquo sen-sala o saloza en la loki tre humida *L. alga* DEFIRS
- algoritmo** (*matem.*) Tipo di notosistemo qua esas propria di genero partikulara di kalkulado DEFIRS
- aliancar** (*trans., kun*) Unionar personi, familii, per mariajo. (ta vorto ne esas sinonimo di *mari-ajar*: *mariajo* relatas nur la gespozi; *aliancar* relatas lia familii.) DEFIS
- alibio** (*yuro kriminala*) La fakto esir ye la instanto kande krimino eventis, en loko altra DEFIRS
- alidado** Linealo movebla por la relevo di mapi, qua havas, ye singla di sua extremaji, dioptri tra qui onu vizas la objekto di qua onu volas determinar la direciono DEFIRS
- alienacar** (*netrans.*) Divenar quaze stranjera ye su ipsa, perdar sua rezono-fakultato EFIS
- alienar** (*trans.*) (*yuro-cienco*) Igar la propio di ulu pasar ad altru, per vendo, cedo, e c. DEFIR

aligatorio (*zool.*) Sorto di kroko-dilo en la fluvii di Amerika *L. aligator* DEFIRSL

alimentar (*trans., ye*) Provizar ye to quo esas necesa pri la duro di lua funkcio, vivo, e c. (ex. : alimentar urbo, kaldiero, ماشينو) DEFIS

alineo Separo quan onu agas inter frazo e la preiranta, per igar lu spaco-komencar sur la lineo sequanta, dop mikra interspaco lakuna DF

aliniar (*trans.*) Rangizar (soldati, planti) tale ke la ensemblo formas quaza lineo

alio (*bot.*) Varietato di planti liliacea, di qua la bulbo odoras e saporas forte e pikante : shaloto, oniono, cibolo, ciboletto *L. allium sativum* FISL

aliquanta (*matem.*) Dicesas pri *grandoro qua ne kontenesas ulaquantafoye sen restajo, en toto. (ex. : 2 esas parto aliquanta de 13) EFIS

aliquota (*matem.*) Dicesas pri *grandoro qua kontenesas ulaquantafoye sen restajo. (ex. : 2, 3, 4... esas parti aliquota di 12) EFIS

aliteracar (*netrans. e trans.*) Komencar (o finir) per la sama sono o soni DEFIS

alizeo (*meteorol.*) Vento qua suflas uniforme e konstante, de la komenco til la fino di la yaro, inter la tropiki FIS

alkado (*en Hispania*) Judiciisto qua esforcas konciliar la interprocesonti qui intencas demandar la judicieso di sua afero koram la tribunalo di la yuro civila DEFIS

alkalio (*kemio*) Kompozajo kemi-ala qua efikas kom bazo kande lu kontaktas acido, en la sali DEFIRS

alkaloido (*kemio*) Kompozajo organika di qua la propraji esas alkaliatra DEFIRS

alkemio Savo arkana qua mixas, a procedi kemiala, la formuli di pseudo-« arto sakra » por deskovrar la moyeno fabrikar oro e panaceo DEFIRS

alko (*zool.*) Speco de cervi, qua habitas la regioni norda di Tero *L. cervus alces* DEISL

alkoholo Liquido quan onu obtenas per la distilo di la drinkaji fermentacita DEFIRS

alkoholometrio Ta parto di fiziko qua traktas la procedi quin onu uzas por determinar la quanto de alkoholo quan kontenas la liquori alkoholoza DEFIRS

alkoholometro Instrumento per qua onu determinas la quanto di alkoholo quan kontenas vino, brandio, e c. DEFIRS

alkovo Kavajo en dormo-chambro por lokizar ibe un o plura liti DEFIRS

almanako Kalendaro qua kontenas anke indiki astronomiala, konjekti e predici pri la vetero dum la tota yaro qua komencas DEFIRS

almeo Dansistino e kantistino, che la Orientani DEFIS

almonar (*netrans., ad*) Donacar karitatile a la povri DEF

alno (*bot.*) Arboro ek la familio « betulacei », qua kreskas an la rivo di la aquo-flui, lagi, lageti *L. alnus* FIL

alo 1. Apendico quan havas, an singla flanko di sua korpo, la animali qui povas flugar, e quan li desfaldas ed agitas por sustenar su en atmosfero 2. (*pri vento-muelilo*) La granda kadri telizita qui, per moveso da vento, igas la muelo rotatar 3. Irgo qua su extensas o desfaldas ye singla di la du flanki di kozo : (a) alo di armeo : la parto sinistra e la parto dextra di la batalio-korpo; (b) alo di edificio, di aeroplano, e c. EFIS

alodio (*feudismo*) Domeno qua, donacite kom proprietaĵo di la donacario, esis heredebila e nedependanta, ecepte pri la homaĵo di vasaleso DEFIRS

alonge Paralele ye la bordo, ye la rivo, ye la litoro di..., ma kelkadiste (de lu) EFI

alonjo 1. (*tekn.*) Tubo quan onu adjuntas ad altra por igar lu plu longa o por igar lu komunikar kun altra tubo o vazo; anke : prolonguro di tablo 2. (*komerco*) (*pri trato*) Papero-peco quan onu glutinas an lu kande, sur la trato ipsa, ne plus esas sat multa spaco pri la plusa indosi DEF

aloo (*bot.*) Planto dika-folia, liliacea, di qua la folii kontenas suko bitra *L. aloe socotrina* DEFIRSL

alopatio (*medic.*) La medicino qua kuracas per la inversaji (kontraste kun homeopatio), konforme a la formulo Latina *contraria contrariis curantur* DEFIRS

alopecio (*patol.*) Desaparo, tota o parta, di la hari, di la pili, e c. (che homo od animalo) DEFIS

aloso (*zool.*) Fisho ek la familio « Kupi », di qua la karno prizeblas multe *L. alosa vulgaris* DEFSL

alotropa (*kemio*) Dicesas pri la korpi simpla qui, per altrigar sua stando, akiras propraji anke altra DEFIRS

aloyar (*trans.*) Kombinar, mixar metali (per fuзо) EF

alpako (*zool.*) Ruminero ek la genero « lama », di qua la lan-felo esas silkatra *L. auchenia pacos*

« **alpari** » 1. (*komerco*) Interagalesi di la kambio-kursi monetala pri du merkati financa 2. (*financo*) Interegaleso di la kapitalo nominala di aciono od obligaciono, e la kurso aktuala 3. (*laboro*) Employato qua, po sua laboro, esas lojata e repastas

gratuite, che sua patrono, ma ne recevas, de ica, salariopekunio

alpo Pastureyo ye altitudo tre granda sur la monti Alpa DEFIRS

alta 1. Qua preter-iras la nivelo ordinara 2. Qua preter-iras la nivelo di altra objekto 3. Superiora ye la kozo sama-speca 4. Qua havas (ta o ca dimensiono) de lua pedo til lua somito EFIS

altaro (*religio*) 1. Tablo gazona, petra, e c. sur qua onu ofris olim sakrifikaĵi a la dei 2. (*che la krikatani*) Konstrukturo petra, marmora, tablo-forma, sur qua onu celebras la meso DEIRS

alteo (*bot.*) Planto mucilajatra, ek la familio « malvacei » *L. althaea* DEFIRSL

alterar (*trans.*) Modifikar pri lua naturo. Chanjar la naturo e qualeso di kozo (generale a min bona) DEFIS

alternar (*netrans.*) Venar, ica pos ita, singla ye sua foyo DEFIS

alternativa Dicesas pri la elektroflui qui parkuras cirkuito, lore tadicione, lore ca-direcione DEFIS

alternativo Obligeso optar inter du selektebli DEFIS

alternatoro Elektro-mashino qua produktas elektrofluo alternativa DEFIS

altitudo Alteso di loko, kompare a la nivelo di maro EFIS

alto (*muziko*) Instrumento muzikala, kun kordi ed arketo, meza inter violino e violoncelo DEFIRS

altra Qua ne esas sama kam ulu, ulu, qua diferas de lu, qua esas diversa DEFIRS

aludar (*trans.*) Uzar vorto, frazo, qua donas ideo pri persono, pri kozo, pri eventaĵo EFIS

alumeto Stipeto de ligno, o de altra substanco, inflamebla, uzata por acendar F

aluminio (*kemio*) Korpo simpla, metala, forjebla e duktila, tenaca, poke densa, ofte uzata aloye kun kupro (por facar juveli, vazoj, e c.) *Simb. kem. Al* DEFIRS

aluminio (*kemio*) Oxido di aluminio, uzata por facar porcelano. Al_2O_3 EFIRS

aluno (*kemio*) SO_4M_2 , $(\text{SO}_4)_3$, M'_2 , $24 \text{H}_2\text{O}$. (M : natro, o kalio, amonio, rubidio, cezio, arjento; M' = aluminio, fero, magnezio, kromo o galio) DEFIRS

aluro La maniero marchar (pazope, trote, galope, e c.) DFR

aluviono Sedimento quan lasas la akvo kande li retroiras DEF

alveolo 1. Celulo vaxa quan facas la abeli 2. Kavajo di la maxilo-osto en qua singla dento esas inkastrita DEFIRS

amalgamo 1. Aloyuro de merkurio kun metalo 2. (*metaf.*) Mixuro de elementi heterogena DEFIRS

amansar (*trans.*) 1. (*ulo*) Igar min sovaja la animalo 2. (*ulu*) (*metaf.*) Igar (persono) plu sociema IS

amar (*trans.*) Ligesar, per sua kordio, ad (*ulu*) EFIS

amaranto (*bot.*) Planto autunala, kun flori reda bele, purpuree, velurate *L. amarantus* DEFIRS

amaro (*navig.*) Kordego uzata por retenar navo, fixigar objekto en navo, e c. FIS

amaso To quo esas akumulita tale ke lu formacas maso, granda-quantita, per adjunti intersequanta DEFIR

amatoro La persono qua prizas e kultivas, por sua plezuro propra, ta o ca arto, cienco, e c. DEFIRS

amauroso (*patol.*) Deskresko, o desaparado komplete, di la vido-fakultato, sen kauzo detektebla en la vid-organaro DEFIRS

amazono 1. (*mitol.*) Muliero qua apartenis a tribuo militema qua ne aceptis viri kun su 2. Muliero qua kustumas kavalkar DEFIRS

ambajo Singla ek la perifrasi qui cirkondas la pens-enunco EFIS

ambasado Misiono permananta, establita da guvernistaro apud guvernistaro stranjera, por igar plu facilan lia interrelati DEFIRS

ambiciar (*trans.*) 1. Dezirar pasionoze la honori, la granda ofico, e sollicitar li 2. Sollicitar to quon onu egardas kom honorizivan realigar, exekutar DEFIRS

ambidextra Qua uzas egalebone sua manui (dextra e sinistra) DEFIS

ambigua Qua havas plura senci inter qui la spirito esas hezitantanta DEFIS

ambiar (*netrans.*) Aluro di quadrupedo qua marchas, trotras, levante alterne sua gambi di la sama latero EFIS

ambliopa (*patol.*) Feblesko di la vido-fakultato EFIRS

ambono (*religio*) Tribuno petra, marmora, en la koreyo di la baziliko, de ube onu lektis laute la epistolo o la evangelio DEFIRS

amboso Maso de fero staloparkovrita, sur qua onu forjas la metali kolda o varmigita adrede od adinkandece D

ambro Substanco vaxatra, mosk-odoranta, retrojetata da maro DEFIRS

ambrozio (*mitol.*) Substanco de quo delectesis la nemortivi. (*Anke metaf.*) DEFIRS

ambulanco Establisuro provizora, destinata a furnisar flego DEFIRS

amebo Protozoario mikroskopala, qua vivas en la aquo sensala o saloza, ed havas pseudopodi por movar su DEFIRS

amebocito (*biol.*) Celulo di la organismi kompleksa, animala o planti, qua su movas quale la amebi DEFIS

ameboida Dicesas pri la movi analoge ad olti di la amebi DEFIS

« **amen** » « Tale eventez ». Formulo per qua finas la pregi Latina DEFIRS

amendo To per quo (ordinare : pekunio) onu reparas sua kulpo EFIS

ametisto Lapido violea DEFIRS

amfiastero (*biol.*) Radiaco di la citoplasmo qua, dum mitoso, eventas cirkum la du poli, ecepte en la regiono di la spindelo DEFIS

amfibia Qua vivas en aquo o surtero DEFIRS

amfibola (*medic.*) Qualeso di febro di qua la intenseso-grado esas tre variiva DEFIS

amfigenezo (*biol.*) Vario nedeterminita, produktita (segun la dicipuli di Darwin) da la medio qua, pro modifikar su, produktas chanji celulala qui ulakaze esas tre poka DEFIS

amfimixio (*biol.*) Riprodukto che qua la nova ento havas kom departo-punto celulo produktita da la fuzo di du celuli ne-kompleta (riprodukto intersexua) o di lia parti esencala (konjugo) DEFIS

amfioxo Mikra animalo marala, fishoforma, qua reprezentas la grado unesma di la skalo de la animala vertebroza, e quan onu renkontras sur litori sabloza *L. amphioxus lanceolatus* EFL

amfipirenino (*biol.*) Substanco akromata de qua konsistas la membrano di la tisuo celulara DEFIS

amfiteatro 1. Edificio cirklo-kurva, provizita ye gradi superpozita, ube eventis kombati di gladiator 2. Parto di teatro moderna, provizita per gradi superpozita

3. Chambrego provizita ye gradi, ube profesoro diskursas doce DEFIRS

amforo (*che la antiqui*) Vazo de terakoto, destinata kontenor oleo, vino, e c. DEFIRS

amianto Varietato blanka di asbesto ($\text{Si O}_3)_2\text{n}$, di qua la filamenta esas brilanta, nekombustibla DEFIRS

amido (*kemio*) Nomo generala di la kompozaji qui derivas de amoniako o de amino primara o sekundara per la substituco di la radikaci acida ad hidro DEFIS

amidolo (*kemio*) Diamidofenolo L.2.4., uzata kom revelilo fotografala DEFIS

amiko Ta persono qua unionesas ad altra persono per afeciono altra kam olta qua devenas de la parenteso o de la atrakto sexuala EFIS

amilo (*kemio*) $(\text{CH}_3)_2\text{CH}\cdot\text{CH}_2\text{CH}_2\text{NH}_2$

amiloplasto (*biol.*) Nomo di la granuli diferenciita, che protoplasmo, qui esas sen-kolora ed en qui naskas amilo DEFIS

amino CH_3NH_2 o $(\text{CH}_3)_3\text{NH}$ o $\text{C}_6\text{H}_5\text{N}(\text{CH}_3)_2$

amitoso (*biol.*) Su-divido nemediata di la celuli, sen sudivido di la nukleo-peloto. (antonimo : « mitoso ») DEFIS

amnestiar (*trans.*) Efacar, kom suvereno, tota kategorio de krimini, de delikti, e c. DEFIRS

amniono (*anat.*) La membrano maxim interna ek ti qui tegas la feto DEFIS

amnioto (*anat.*) Liquido, gelatinastra, qua, en planti, cirkondas la embriono, e divenas videbla erste pos la fekundigo DEFIS

amoniako (*kemio*) Amoniosalo DEFIRS

amonio NH_4 DEFIRS

amonito (*paleont.*) Konko fosila DEFIRS

amono NH_3 DEFIRS

amarar (*trans.*) Afecionar pasio-noze persono di la altra sexu, (Ta vorto expresas specale la amo di la viri e di la mulieri, ne kom relato sexuala e pure fizio-logiala, ma kom sentimento specala) DEFIRS

amorcar (*trans.*) Preparar por lua funciono. (ex.: amorcar pumpilo) F

amorfa Sen formo fixa DEFIRS

amortisar (*trans.*) 1. Igar ulo min violentoza; febligar 2. Extin-gar debajo per pagar la kapi-talo 3. Igar plu mola DEFIRS

ampelopso (*bot.*) Speco de vito ornamental, qua klimas sur muri *L. ampelopsis* FSL

« **ampère** » (*elektro*) Intenseso-grado di elektro-fluo qua povas deskompozar 0,001118 gramo di arjento singla-sekunde, per elektrolizo, ek aquo-dissolvuro de arjento-nitrato DEFIRS

ampèremetro (*elektro*) Instru-mento por mezurar la inten-sesogrado di elektro-fluo, e di qua la cifro-plako koncernas le « ampère » DEFIRS

ampla Vorto qua expresas relato inter du kozi de speci diversa, maxim-multa-kaze la relato di kontenanto e kontenajo. « *Am-plan* » qualifikesas: *mantelo* qua fitas tre laxa olua *weranto; *cham-bro* od *agro* ube granda asembli-taro esos prezenta: *provizuro* qua satisfacas la demandi. Stato qua havas granda mar-komerco mu-stas havar navaro « ampla » EFIS

amplitudo Grandeso-grado di arko DEFIRS

ampulo 1. Mikra fialo, pasable sfera, qua finas pinte o quan onu klozas per weldo-lampo pos enduktir en olu liquido 2. Vi-tra vazo qua kontenas la fili di elektro-lampo 3. Veziketo pro-duktata da la su-akumulo di seraji sub la epidermo EFIS

amputar (*trans., de*) De-sekar per tranchilo, per skalpelo (membro, parto de membro, organo, e c.) – (*anke metaf.*) DEFIRS

amuleto Objekto a qua onu atribuas supersticoze kuraci-veso DEFIRS

amuzar (*trans.*) Okupar per kozi qui disipas tempo DEF

-**an-** Sufixo qua indikas indivi-duo qua apartenas a klaso (urbo, lando, ensemblo) – homo qua esas « membro di »; plu precize: qua apartenas ad ula domeno (lando, socio, e c.). Konseque, lu ne uze-sas nur pri homi, ma anke pri kozi

an Prepoziciono qua indikas relato di kontigueso o di apogo, tale ke la kozo kontaktas o preske D

anabaptismo (*religio kristana*) He-rezio qua konsistas ye negar la efiko di la bapto kande olca even-tas ante la racion-evo, e ye baptar itere la adulti DEFIRS

anabaptisto Adheranto di anabap-tismo DEFIRS

anabioso (*biol.*) Itero di la vivo vi-debla, pos longa periodo de vivo latentia DEFIS

anado (*zool.*) Ucelo palmipeda, di la familio « lamelorostris », qua vi-vas o ne-amansite od amansite *L. anas, anatis* FSL

anaerobia (*biol.*) (*pri la organismi mikroskopa*) Qua povas vivar en medio sen-oxa e sen-aera DEFIS

anafazo (*biol.*) Fazo di la konstituco di la nuklei filio lor la divido mitosala di la nuklei, divido per qua finas mitoso DEFIS

anagalo (*bot.*) Planto singla-yara, ek la familio « primulacei » *L. anagallis* DEFIS

anagramo Vorto formacita ek la transpozado de la literoj de alia vorto DEFIS

anakoluto Elipso en qua oni omisas, en frazo, la korelativo gramatikala de vorto ekspresata. (Ex. : « Qua servas bone sua patrujo / Ne bezonas antecedi » (Voltaire). La omiso de *ta* antaŭ *qua* estas anakoluto) DEFIS

anakoreto Religiano qua vivas sole DEFIS

anakronismo Eraro qua konsistas je konsideri ke la fakto eventis antaŭ la dato eventala aŭ (per estendo de la senco), je dato alia ol la lua DEFIS

analgeziaro (*trans.*) Produktaro anestezio partala de la doloro aŭ de la malkomforto EFIS

analitiko 1. Qua procedas per analizado DEFIS

2. **geometrio analitika** Apliko de algebro a geometrio, qua, retrodukante la nocionon « figuro » al la de « situo », ed al la de « situo » al la de « dimensio », reprezentas la lokojn geometria per ekvaciojn, aŭ deduktas, de la analizo de la ekvaciojn, la karakterizojn de la figuroj

3. **lingvo analitika** Qua tendencas dekomponi la signifojn per kiuj oni ekspresas la pensojn

analizi (*trans.*) Dividi ensemblo en partojn DEFIS

analo Singla de la naracoj pri la eventoj de la jaro koncernata DEFIS

analogo Qua havas kelkajn karakterojn komuna kun alia kazo DEFIS

anamorfozo (*matem.*) Fenomeno fizikala qua eventas kande la desegno deformita de objekto, pozita perpendikle je la akso de spe-

gulo cilindro aŭ kono, donas, per reflektado, imago de la objekto sen deformo DEFIS

ananaso (*bot.*) Frukto saporoza aŭ parfuma, de planto dornoza, ek la familio « bromeliacei », de qua la formo estas ovata *L. Ananassa sativa* DEFIS

anapesto Verso en qua la silabaj alternas jene : 2 kurta, 1 longa DEFIS

anarkio Stando sociala qua karakterizas la ne-ekziston de reganta DEFIS

anastigmato (*optiko*) Vitro, aŭ okulino, sen astigmatismo DEFIS

anastomozo (*anat.*) Junturo de du vaskuloj DEFIS

anatemaro (*trans.*) (*religio kristana*) Frapado per la maledikado per qua la Eklezio katolika forpulas ulon de sia medio DEFIS

anatomio Scienco qua traktas la strukturon de la organoj de nia korpo per disekciado DEFIS

ancestro Unu persono ek la serio de patroj, avoj, prajoj, e.c., retroiro al epoko nedefinita EF

anchovo (*zool.*) Mikra maro-fisĥo qua, konservata en salo, manĝas komence repasita *L. engraulis encrasicholus* DEFIS

anciena Qua ekzistas tala ja multo antaŭ la nuntempo konsiderata DEFIS

andrinopolo Sorto de stoffo kotona, tintita koloro FIS

androceo (*bot.*) Ensemblo de la stamenoj, de la organoj maskulaj de floro DEF

androdioika (*bot.*) Qualeso de planto ke qua la floroj estas : ĉiuj, maskulo – itaj, hermafroditaj, la du sortoj esante sur stipito diversa DEFIS

androgina (*bot.*) Qua posedas e la organi maskulala e la organi feminala, ma en du flori separita DEFIRS

andromonoika (*bot.*) Qualeso di planto che qua la flori maskula e la flori hermafrodita esas sur la sama stipito DEFIS

anekdoto Kurta naracuro pri mikra eventajo savinda DEFIRS

anemio (*patol.*) Deperiso produktata da la povresko di sango DEFIRS

anemofila (*biol.*) Dicesas pri la planti che qui la dissemo di poleno eventas per vento DEFIS

anemometro Instrumento per qua onu povas mezurar la rapideso-grado di vento DEFIRS

anemono (*bot.*) Planto de la familio « ranunkulei », grupo de la « anemonei » *L. anemone* DEFIRS

aneroïdo Barometro sen liquido DEFIRS

anestezio (*trans.*) (*kirurg.*) Igar ne-sentanta, per igar la malado absorbar ula substanci (kloroformo, etero, e c.) DEFIRS

aneto (*bot.*) Planto umbelifera di qua la semini esas toniziva ed ecitiva *L. anethum graveolens* EFIS

anevrismo (*patol.*) Tumoro produktita sur vaskulo arteria o sur kordio-parieto, da la distenseso di la tuniki DEFIRS

anexar (*trans.*) Juntar ad ensemblo ulo qua divenas dependanta de ta ensemblo DEFIRS

angeliko (*bot.*) Planto aromata, umbelifera, di qua onu konfitas la kosti verda *L. angelica archangelica* DEFIRS

angelo Fera hoko, kun pinti, quan onu muntas ye la extremajo di pesko-filo e quan onu provizas ye lurivo por kaptar fishi DS

« **angelus** » (*liturg. katol.*) Prego quan onu agas en la matino, ye dimezo ed en la vespero, memore di la anjelo-saluto DEFIRS

angino (*patol.*) Inflamo-morbo di la guturo, kun o sen produkto di membrani acesora DEFIRS

angiosperma (*bot.*) Dicesas pri la planti di qui la grani kontenesas interne di la frukto DEFIS

anglikana (*religio kristana*) Qua apartenas a ta formi di protestantismo qua esas la Stato-religio di Britania DEFIRS

« **angora** » Nomo di raso di kato e di kapro, di qui la pili esas longa e silkatra DEFIRS

angorar (*netrans., pri, pro*) Esar la objekto di ta sento fiziologia di fauco-konstrikto e di quaza sufoko qua akompanas desquieteso od expekto pasionoza EFIS

anguilo (*zool.*) Genaro de fisho reptera, di qua la korpo esas tenua, la pelo eskapanta, e quin onu trovas en la aqui sen-sala *L. anguilla* FIS

angulo (*geom.*) Inter-eskarto-grado di du rekta linei qui intersekas sur plano EFIS

anhelar (*netrans., pro*) Respirar en maniero penoza, hastoza. (ex. : Me anheligis me, pro acensir ta eskalero tante rapide.) EFIS

anhidra (*kemio*) Qua ne kontenas aquo DEFIRS

anilino (*kemio*) CHNH₂ DEFIRS

animalo Ento organizita qua povas sentar e movar su DEFIRS

animar (*trans.*) Igar plu vivoza en lua agado, en lua afecioni DEFIRS

animismo (*biol.*) Doktrino qua konsideras la anmo kom la kauzo di la fenomeni psikala e fiziologia DEF

aniono (*elektro*) Iono qua portas elektro negativa, e qua, en dissolvuro elektrolitika, movas su ad la anodo di la fluo DEFIRS

aniversario Dato qua korespondas a la dio kande ulo eventis, un o plura yari antee DEFIS

anizo (*bot.*) Planto umbelifera di qua la semini esas aromata *L. pimpinella anisum* DEFIRS

anizotropia (*biol.*) Dicesas pri la korpi organika quan karakterizas bi-refraktiveso. (ex.: la fragmento obskura di la muskulo-fibro strioza) DEFIS

anjelo (*religio krist.*) Pura spirito qua mediacas Deo e la homo DEFIRS

anke Simile, egale, same – aludante ago o stando qua reproduktas

ankilosar (*trans.*) (*patol.*) Paralizar per la weldo di artiklo movebla DEFIRS

ankore Expresas la ne-ceso di la ago o di la stando (quin indikas la verbo) FI

ankro Peco de fero, provizita ye du pintegi, quan onu imersas til la fundo di maro ube olu akroche fixigas su tale ke la navo, sur la korpo di qua lu esas muntita, retenesas DEFIRS

anmo (*religio o filoz.*) Ento metafizikala, principo di vivo e di penso DEFIS

anobio (*zool.*) Genero de insekto koleoptera, familio de la « anobiidi » *L. anobium* FL

anodo (*elektro*) Elektrodo pozitiva di elektro-baterio, di ampulo radiografala DEFIRS

anomala Qua aspektas stranje, baroke DEFIRS

anonima 1. Qua ne esas provizita ye la nomo di la auctoro 2. Qua ne konocigas sua nomo DEFIRS

anso Parto salianta, ringa od arko, ye qua esas provizita utensilo od implemento, por plufaciligar la sizo di olca

-ant- Sufixo di la participo aktiva prezenta

antagonismo Stando di interlukado DEFIRS

antagonisto Ta qua luktas kontre altra DEFIRS

antarktika Latero qua ne direktas vers la Urso-stelaro, ma vers la sudo-polo di la Terglobo DEFIRS

ante En epoko qua pre-iras la evento quan onu mencinas DEFIRS

antecedento 1. Antea agi di persono 2. Termino di propoziciono qua pre-iras logikale to quo relative « konsequas » 3. Termino unesma di relato aritmetikala o geometriala DEFIS

anteno 1. (*zool.*) Appendico kornatra, artikozo e movebla, situata sur la kapo di la maxim multa ek la insekti 2. (*elektro, radio e televisiono*) Longa vergo, fixigita vertikale relate sulo DEFIS

anteridio (*biol.*) Organo reproduktala maskulala di la maxim multa kriptogami, en qua naskas la anterozoidi DEFIS

antero (*bot.*) Mikra posho qua situas sur la extremajo di la stamino e qua kontenas la poleno DEFIS

anterozoido (*bot.*) Korpi reproduktala maskulala di ula kriptogami DEFIS

antezo (*biol.*) Desklozo di la floro, qua liberigas la poleno DEFIS

anti- Prefixo (rezervita a la terminaro ciencala e teknikala) qua signifika « kontre » DEFIRS

anticipar (*trans.*) 1. Prenar, proprar a su ante la dato 2. Facar, agar, exekutar ante la dato DEFIS

antidoto Substanco quan onu ab-sorbigas da ulu, por kombatar en lu la efiko di veneno, di vi-ruso DEFIRS

antifermento (*kemio, biol.*) Korpo qua su opozas a la efiko di fer-mento DEFIRS

antifono (*liturgio katol.*) Versaro quan onu kantas, tote o parte, ante psalmo o kantiko, e quan onu repetas tote, pose DEFIRS

antifrazo Frazeto uzata – eufemi-sme od ironie – por expresar la kontreajo di la senco vera DEFIRS

antiklina (*geol.*) Dicesas pri la pli-suro di strato en qua la parto kon-kava regardas adinfre

antilogio Des-kohero di la idej, di la dico-maniero DEFIRS

antilopo (*zool.*) Ruminero di formo gracila, gracoza, kun korni ne-kaduka, kava, cirkondanta, nukleo ostoza, bloka *L. anti-lope* DEFIRS

antimonio (*kemio*) Korpo simpla, metala, qua uzesas por kompozar emetiko, e qua pulverigite uzesas nomo di « kohl » DEFIRS

antinomio Des-kohero, reala o sem-blanta, di du lej naturala (*leyi) o yurala DEFIRS

antipatiar (*trans.*) Instinte eskar-tar su de (ulo o de ulu) DEFIRS

antipirino Medikamento obtenita de un ek la kompozanti di kar-bono, e qua kombatas febro, ne-vralgii DEFIRS

antipodo 1. Persono qua okupas sur la Terglobo loko diametre opo-zata 2. Sur la Terglobo, loko dia-metre opozata ad altra DEFIRS

antiqua Qua apartenas a la vivo-maniero, a la kustumi di epoki tre antea (partikulare, qua apartenas a la civilizeso-sistemo di la Greki e di la Romani lor la quaresma e lor la unesma yarcenti respektive ante nia ero) DEFIRS

antiseptiar (*trans.*) Uzar produk-turo apta kombatar la putro mor-bala DEFIRS

antitezo Kontrasto qua produk-tesas da la apudigo di du idej, di du expresuri, qui inter-opozesas DEFIRS

antitoxino Substanco apta nihiligar la efiko di toxino DEF

antologio Kolektajo de mikra ver-sari DEFIRS

antonimo Vorto qua, konsiderate relate ad altra vorto, havas senco absolute opozata DEFIRS

antonomazio Metaforo qua indi-kas persono per la karakterizivo di qua lu esas la tipo; od indi-viduo qua posedas ula karakteri-zivi per la persono qua esas lua tipo DEFIRS

antracito (*mineral.*) Karbono fo-sila, qua brulas nur desfacile, kun flamo kurta, sen odoro nek fumo DEFIRS

antraxo (*patol.*) Inflamo-tumoro di la tisuo celulara subpela DEFIRS

antropoida Qua similesas la homo, di qua la vizajo esas formo-vicina a la vizajo homala DEFIRS

antropologio Ta parto di la naturo-historio qua traktas la homo-speco DEFIRS

antropometrio 1. Studio di la pro-porcioni di la parti di la homo-korpo 2. Ta studio aplikata a la krimininti por rikonocar li DEFIRS

antropomorfa Qua atribuas a la deajo la vizajo, la sentimenti, la pasioni di la homo DEFIRS

anunciar (*trans., ad*) Konocigar da publiko per avizo vocala o skri-bura DEFIRS

anuso (*anat.*) Orifiko extera di la rektumo, per qua ekiras feko DEFIRS

anxiar (*netrans., pri, pro, de*) Esar tale desqujeta ke la kordio quaze konstriktesas DEFIRS

aoristo (*gram.*) Tempo di la konjugado Greka, qua expresas la ago pasinta en maniero nepreciza (same kam « -is » che Ido) DEFIRS

aortito (*patol.*) Inflamuro di la tuniko extera di aorto DEFIRS

aorto (*anat.*) Arterio precipua qua departas de la kordio e qua esas la fundamento di omna vaskuli arteria di la « granda cirkulokanalero » DEFIRS

apanajo Domeno quan la reji di Francia grantis a sua filiuli juniora, a sua fratuli, e qua retrovenis a la trono kande omna decendanti di la grantarii mortis DEFIRS

aparar Videbleskar subite DEFIS

aparato Ensemblo de la objekti, instrumenti, qui uzesas por exekutar o facar ulo DEFIRS

aparta Quaze separita, izolita, sola, quankam permananta kom parto di ensemblo DEFIS

apartamento Parto de domo, qua konsistas ye ula quanto de chambri e qua esas habiteyo komfortoza DEFIRS

apartenar (*netrans., ad*) Esar la proprietajo di ulu. (*Anke metaf.*) EFIS

apatio Stando di anmo o di mento o di psiko quin nulo povas emocigar DEFIRS

apelar (*netrans., ad ulu, pri ulu*) Rekursar a la judiciistaro kompetenta di la grado superiora, por igar reformar verdikto qua enuncesis da tribunalo inferiora DEFIRS

apendicito (*patol.*) Inflamuro di la apendico cekala vermoforma DEFIS

apendico Parto qua servas kom parto di bloko precipua DEFIS

apene Preske ne FIS

aperceptar (*trans.*) (*filoz.*) Intuico, fakultato od ago qua konsistas ye intelektar quik, per koncio,

ta o ca ideo o verajo. (En la filozofio da Leibniz, ta vorto signifika la percepto juntata a reflektio)

apertar (*trans., por*) Igar acesebla per deprenar to quo kluzigas DEFIS

apetitar (*trans.*) Tendencar a to quo satisfacos sua bezoni. (*Anke metaf.*) DEFIRS

api-pomo (*bot.*) Mikra pomo krakanta, di qua un latero esas blankatra, e la altra, reda *L. malum appianum*

apikala Dicesas pri la parto qua esas la somito di organo

apio (*bot.*) Planto umbelifera, di qua un speco divenis, per kultivado, celerio *L. apium* DEFIRS

aplanata (*fotogr.*) Tipo di objektali rektalina e simetra DEF

aplanatika (*optiko*) En qua ne eventas aberaco sferesala DEF

aplastar (*trans.*) 1. Platigar e deformar (korpo) per sinkar ula parto per shoko violentoza o per granda preso 2. (*metaf.*) Igar sukambar ad pezoza tro grava, a kargajo tro grava; igar sukambar en lukto per efikigar forco a qua ne esas posibla rezistar FIS

aplaudar (*trans.*) Intershokigar la parto interna di la manui kom manifesto di sua granda admiro DEFIRS

aplikar (*trans., ad*) 1. Pozar ulo sur ulo, tale ke la pozajo kovras la pozario komplete, adherante a lu 2. Igar efikar (ad ulu, ad ulo) agado od esforcio 3. (*metaf.*) Uzar procedo, igar efikar regulo, ad ulo, ad ulu DEFIRS

aplombo 1. Equilibro stabila di korpo kande vertikalo, quan indikas aplombo-filo, koincidas kun olua baricentro ed abutas a la fundamento qua subtenas lu 2. (*metaf.*) Audaco neperturbibla DEFIRS

apodiktika (*filoz.*) Qua enuncas verajo necesa. (ex. : Omna cirklo havas centro) DEFIS

apofizo (*anat.*) Saliajo naturala di la osti DEFIS

apogar (*trans., ad, an, sur*) Suportar od igar suportar per forco laterala od obliqua. Suportar, sustenar per apogilo FIS

apogeo (*astron.*) Punto ube Luno e Suno distas de Tero maxime DEFIRS

apokalipso (*religio*) Libro de la Nova Testamento en qua esas naracita la revelo agita a Santa Iohannes en la insulo Patmos DEFIRS

apokrifaj (*religio*) 1. Ne aceptata kom vera da la Eklezio katolika 2. (*pri libro*) Suspektinda, substitucita fraude, dubitinda DEFIRS

apokromata (*fotogr.*) Dicesas pri objektalo fotografala o mikroskopa, en qua la akromateso realigesas, ne nur pri la kolori (objektalo akromata ordinara), ma pri tri kolori adminime DEFIRS

apologiar (*trans.*) Kompozuro, diskurso justifikiva DEFIRS

apologo Kurta rakonto, proza o versa, qua kontenas leciono di etiko aplikanta, maxim-multakaze per simboli ek animalo od sen-vivaji DEFIRS

aponevroso (*anat.*) Membrano fibroza blanka, tre rezistiva, qua tegas komplete e mantenas la muskulo, inter-separas la faski de muskulo, o ligas li an la osti DEF

apopleksio (*patol.*) Paralizeso plu o min komplete, produktita da lezuro cerebrala DEFIRS

apostata (*religio*) Qua abandonis sua religio (la religio en qua lu naskis) po altra DEFIRS

« **a posteriori** » Segun la fakti observita

apostilo Noto sur peticiono, por rekomendar lu EFIS

apostolo (*religio katol.*) Singla ek la dek-e-du dicipulo qui recevis de Iesu-Kristo la komiso predikar evangelio. – Ta qua propagas la doktrino Kristana DEFIR

apostrofo 1. (*gram.*) Signo ortografiala qua remplas litero elizionita 2. (*retor.*) Procedo oratorala per qua onu interpelas subite persono prezenta, ento nevidebla, kozo quan onu traktas quale se lu esus persono. – Interpelo vigoroza di ulu DEFIRS

apoteko Butiko ube la medikamenti preparesas, konservesas, vendasas. a konsumeri DEFIRS

apotemo (*geom.*) 1. Radio di la cirklo enskribata en poligono regulara 2. Alteso di un ek la edri di piramido regulara DEFIRS

apoteoso 1. Granto di honori deala 2. Granto di honori extraordinara DEFIRS

apoziciono (*gram.*) Qualifiko quan onu adjuntas a substantivo per altra substantivo apudpozata DEFIRS

aprentiso (*pri*) Ta qua lernas mestiero DEFIS

apretar (*trans.*) (*tekn.*) 1. Submisar ula texuri a preparajo qua igas li koheranta, solida, glata, bri-loza 2. Indutar telo sur qua onu esas piktonta DFIR

aprilo La monato quaresma di la kalendar-yaro DEFIRS

a priori Segun donaji qui pre-iras experimentado DEFIRS

apro (*zool.*) Mamifero, ek la pakidermi, ek genero qua vivas sovaja, ed egardesas kom la tronko di la porko domestika *L. aper* DRL

aprobar (*trans.*) 1. Judikar bona, laudinda 2. Deklarar (per formulo) ke akto, konto, esas exakta DEFIRS

aprocho (*fortifik.*) Terlaboruro per qua militisti *asiejanta avancas a la fortifikuri e rempari enemikala DEFIRS

aproximar (*trans.*) (*tekn.*) Evaluar tale ke onu saciesas per nura su-proximigo a lo exakta

apsido 1. (*arkeol.*) Mi-cirklo qua formacas la fundo di la baziliki pagana, e divenis la santuario di la baziliki Kristana 2. (*astron.*) Punto di la orbito di planeto ube lu distas maxime o minime de la astro cirkum qua lu su movas DEFIRS

apta Qua havas la karakteri necesa por (agar, facar, efikar) EFIS

apud Tre proxime, ma ne tam grande kam indikas « an » IL

apuntar (*fusilo, kanono, lorno, tele-skopo*) Direktar, mantenar fixigita vers to quon onu vizas DEFIS

aquaforfo Azot-acido (AzO_3H) dilutita per aquo, quan la grabisto uzas por korodar la kuproplako DEFIRS

aquamarino Varietato di smeraldo, verda quale la mar-aquo DEFIRS

aquarelo Pikturo lejera, en preske omna kazi sur papero, facita ek farbi diafana, dilutita per aquo DEFIRS

aquario Tanko en qua onu entratenas animali o planti aquala DEFIRS

aquatinto Graburo per aquaforfo, qua imitas aquopikturo DEFIRS

aquedukto Tubego subsula od elevita sur arki, qua adduktas aquo de loko ad altra DEFIRS

aquilegio (*bot.*) Planto renunkulacea *L. aquilegia* L

aquilono 1. Vento de nordo 2. (*literaturo*) Vento kolda e violentoza DEFIRS

aqurar (*trans.*) (*per, po*) Prokurar a su la posedo di ulo DEFIS

aquo (*kemio*) Liquido qua konsistas ye du parti de hidrogeno ed un parto de oxigeno. H_2O DEFIRS

-ar Finalo di la verbi ye infinitivo di prezento e di neprecizeso epokala

arabesko Ornamento di pikturo o di skulturo, facita ek planti, animali, fantazio-figuri interplektita kapricoze DEFIRS

arachar (*trans., de, ek*) Deprenar per violento, koakto, de ulu to quon lu retenas. (*Anke metaf.*) FS

araknoido (*anat.*) Un ek la tri envelopili di encefalo, membrano seroza tre dina, situita inter du altra DEF

arako Liquoro alkoholoza quan onu obtenas de rizo o de la suko di kokoso DEFIRS

araneo (*zool.*) Artropodo qua filifas e texas telo reta, per qua lu kaptas la insekti quin lu devoros *L. aranea* EFIS

aranjar (*trans.*) 1. Dispozar la kozi tale ke (la mariajo, la partio di chaso, di ruo-promeno, e c.) povos eventar 2. Agar tale ke (la afero) abutos ad interkonsento DEF

arbaletto Quaza arm-arko, muntita an afusto-ligna, qua direktas la projektilo DEFIRS

arbitraj (*netrans., pri*) (*financo*) Bank-operaco qua konsistas ye (1) selektar la borso-urbo ube laambio-koto esas la maxim avantajoza pri tratar o livrar valorpaperi; (2) igar valor-papero remplasar altra qua aspektas kom min avantajoza DEFIRS

arbitrar (*trans.*) (*aludante la persono qua esas selektita da la litij-partoprenanti o nominata da tribunalo por aranjar la afero*) Decidar, evaluar DEFIRS

arbitrio Volo libera DEFIS

arboro 1. (*bot.*) Vejetanto perena, kun trunko alta e ligna 2. To quo kelke similesas forme arboro DEFIS

arbusto (*bot.*) Planto di qua la stipo similesas olta di arboreto, ma qua kreskas quale la planti herbatra FIS

arbuto (*bot.*) Frukto globatra di planto di qua la foliaro esas sempre verda *L. arbutus* EFIL

archo 1. (*biblio*) Sorto di navo klozita (*kluza) quan konstruktis Noe (Noah) por prezervar de la diluvio sua familio e la animali diversa 2. Kofro qua kontenis la lego-tabeli qui esis donita a Mozes DEFIS

ardezo Argilo-skisto, nebulatre griza, facile separebla a folii dina FI

ardorar (*netrans., pri*) Sentar deziro tre granda DEFIS

ardua 1. Ube onu pasas nur desfacile pro la asperaji 2. (*metaf.*) Ube onu renkontras obstakli embarasanta EFIS

areko (*bot.*) Genero de planto, de la familio « palmiero » *L. areca* DEFIRS

areno Parto sabloza di cirko, di amfiteatro, ube eventas lukti DEFIRS

areo Spaco inkluzata en surfaco plana DEFIS

areolo (*anat.*) 1. Mikra spaco inter la fibri di la tisuo celulara 2. Cirklo brunatra qua cirkondas la mamopinto; cirklo redatra qua cirkondas punto inflamura DEFIS

areometrio Cienco qua havas kom objekto la mezuro di la denseso-grado di korpi, e precipue di likuidi DEFIRS

areometro Instrumento uzata por mezurar la denseso-grado di korpi, precipue di likuidi DEFIRS

areopago Tribunalo suprega, che la Ateniani antiqua, qua judiciis sur la Marso-kolino. (*anke metaf.*) DEFIRS

arestar (*trans.*) Kaptar ulu por enkarcerigar lu DEFIRS

argalo (*zool.*) Ucelo di India, sur la ali di qua esas plumi dina, tenua, de qui onu facas kapvesti hominala eleganta *L. leptoptilus argala* EF

argano Aparato qua konsistas ye peci ordinare desmuntebla, e quan onu uzas por elevar kargaji FIS

argilo (*geol.*) Tero mola e grasa, de qua onu fabrikas vazi multa-sorta, modeli por skulto, e c. DEFIS

argonauto Nomo di la heroi qui akompanis Jazon en Kolkidia, sur la navo « Argo » DEFIRS

argono (*kemio*) Gaso simpla, senkolora, sensapora, senodoro, ye qua konsistas cirkume la centimo di nia atmosfero *Simb. kem. Ar* DEF

argumentar (*trans., pri*) Esforcar pruvuar per la prizento di rezono DEFIRS

« **argus** » Persono mitologia la qua havis cent okuli ed a qua Junono donabis kom instrukcion surveyor la nimfo Io DEFIRS

arida Sen vejetanti, sterila DEFIS

arieto (*milit-arto*) En la milit-arto di la antiqui e di la mezepokani: milito-mashino kun, ye un extre-majo, mutono-kapo ek fero, per qua onu frapis la muregi di urbo *asiejata (*siejata) S

-ario Sufixo qua indikas « persono a qua nia ago direktesas, od ula kozo destinesas »

ario Ensemblo de noti muzikala e de toni ye qui konsistas kanto DEFIRS

aristo 1. Stangeto osta en la skeleto di la fishi 2. Interseko-lineo di du plani 3. Barbo di la spiko di ula planti graminea DEFIS

aristokrata Qua apartenas a ta formo di guvernado en olqua la autoritato guvernala esas la privilejo di la nobeli DEFIRS

aristolokio (*bot.*) Planto lignoza di qua la radiko uzesas kom tonizivo ed apertivo *L. aristolochia* DEFIS

arimetiko (*matem.*) Cienco di la nombri, di kalkulado DEFIRS

aritmografo Aparato por kalkular mekanike; kalkulo-mashino DEFIRS

aritmologio Nomo di la cienco generala di la nombri, di la mezuro di la *grandori, irgequalan esas oli DEFIRS

aritmomanciar (*netrans.*) Asertar savar (per procedi super natura) to quo esas celita en la pasinto, la prezento e la futuro – per nombri DEFIRS

aritmometro Kalkulo-linealo DEFIRS

arivar (*netrans., an*) Abutar an la fino-punto di sua iro EFIS

arjentano Aloyuro de nikelo kun kupro o zinko DEFIS

arjento (*kemio*) Metallo blanka, bri-loza, quan onu uzas por fabrikar moneto-peci, vazi, juveli, adjuntante ad olu aloyuro de kupro *Simb. kem. Ag* EFIS

arkabuzo Olima paf-armo portebila DEFIRS

arkado Konstrukturo qua havas la formo di arko, qua su apogas a pilastri o koloni qui posibligas subpaso DEFIRS

arkaika Qua evas de la komenco di arto DEFIRS

arkaismo Expresuro, vort-aranjo qua esas apene uzata pro olua quaza antiqueso DEFIRS

arkano Sekreto ciencala (o pseudo-ciencala) quan onu revelas o docas nur ad iniciati. (ex. : la arkani di alkemio) DEFIRS

arkegonio (*bot.*) Genit-organo feminala di la planti hepatikala, di la mosi e di la kriptogami vaskulala e gimnosperma DEFIS

arkeologio Cienco pri la kozi anti-qua DEFIRS

arkeologo La persono qua su okupas pri arkeologio

arkesporo (*bot.*) Parto interna di sporuyo che la muski, filiki DEFIS

arki- Prefixo qua indikas « en grado eminenta »; lu, do, indikas grado supera DEFIRS

arkimandrito (*eklezio Greka*) Superioro di monakeyo unesmaklasa DEFIRS

arkipelago Grupo de insuli DEFIRS

arkiplasmo (*biol.*) Substanco ye qua konsistas la direktosferi en kariokinezo DEFIS

arkitekto La persono qua facas la mapo di edificio e direktas la konstrukto di olca. (*anke metaf.*) DEFIRS

arkitekturo La arto konstruktar edifici DEFIRS

arkitravo Infra parto di la entablamento qua su apogas sur la kapiteli di la koloni DEFIRS

arkivo Singla kompozanto ek la ensemblo de la akti, dokumenti pri la historio di populo, di urbo, di instituto publika o privata, di komerco-societo DEFIRS

arkivolto Kadro di la arkado di pordo, di fenestro DEFIRS

arko 1. Parto limitoza di kurva lineo irgaspeca 2. Konstrukturo qua havas la formo di kurvo 3. Lumo dazlanta qua spricas inter du peci de karbono ligita an la du elektrodi di generatoro elektrala DEFIRS

arkonto Un ek la non oficieri elektita singlayare, qui guvernis la republiko di la urbo Atena, antike DEFIRS

arkoplasmo (biol.) Atrakto-sfero o direkto-vezikulo, judikata kom un ek la organi prima di la celulo DEFIRS

arktika Situita en la mi-sfero di la Terglobo, qua regardas vers la stelaro « Granda Urso », vers la nordo-polo di la Terglobo DEFIRS

arlekino Persono komika di la farso Italiana; lu aparas sur la ceneyo, kun vesto konsistanta ye peci triangula, diversakolora, e kun ligna sabro en la manuo DEFIRS

armadilo (zool.) Mamifero sendenta, kelke simila a la aselo *L. dasyus* DEFIRS

armatoro Posedanto ed equipanto di navo FIRS

armaturo Asembluro de peci de fero, por mantenar kunligite la diversa parti di karpentajo o di masonajo DEFIRS

armeo Trupo de armieri diversasorta, destinata a milito DEFIRS

armistico Ceso provizora di milito DEFIRS

armio Instrumento uzata da la homo por atakar o por su defensar DEFIRS

armoracio Speco di krucifero di la genero « koklearia » *L. cochlearia armoracia* FIS

armoro Alta moblo, klozebla per klapi, destinata a kontenar objekti kelka-valora FIS

arniko 1. Planto aromata di la familio « kompozaji », qua havas povo stimulara e tonizala 2. Medikamento liquida, ek ta planto *L. arnica montana* DEFIRS

-aro Sufixo qua, soldita a radiko nomala, indikas « la maxim extensita kolektajo, ensamble » ek la kozi o personi nomata da la radiko

arogar (trans., ad) Atribuar (a su) sen havar yuro ye olu (titulo, povo) DEFIRS

aromato Substanco odoranta, quan onu uzas kom parfumo, medikamento, kondimento, e c. DEFIRS

aromo Emanajo de substanci odoranta, precipue de olti qui efikas a flarado DEFIRS

aroruto Farino manjebla quan onu ekstraktas de la radiko di *L. « maranta indica »* DEFIRS

arozar (trans.) Humidigar per varsar liquido gutope, imitante roso F

arpejar (netrans.) (muziko) Plear muzikajo-parto tre rapide, igante audeblan intersucedante la sonuni di akordo DEFIRS

arsenalo Loko ube onu fabrikas o depozas la armi, la municioni, la milit-instrumenti quin onu uzas tere, mare od aere DEFIRS

arseno (kemio) Korpo simpla, metaloida, stalo-griza, facile ruptebla, di qui la kompozaji (la aloyuri eceptate) esas venenoza *Simb. kem. As* DEFIRS

artemizio (bot.) Planto di la familio « kompozaji », toniziva *L. artemisia* FL

arterio (anat.) Vaskulo qua portas la sango de la kordio ad omna parti di la korpo DEFIRS

arteriologio Ta parto di anatomio, qua traktas la arterii DEFIRS

arteriotomio Aperto di arterio per lanceto DEFIRS

arterito (patol.) Inflamuro di arterio DEF

artezo-puteo Puteo borita til aquostrato subsula qua lore spriskas DEFIRS

artichoko (bot.) Sorto di kardono di qua la floro konsistas ye folii imbrikita, kun fundamento pulpoza *L. cynara scolymus* DEFR

artifico To quo uzesas por travestiar naturalajo, veraĵo, por trompar DEFIS

artiklo 1. (*gram.*) Partikulo qua, en ula lingui nacionala, juntesas a substantivo quan lu determinas 2. (*ĵurnalo, revuo, e c.*) Singla de la parti di edituro kolektiva DEFIS

artiko (*anat.*) Junturo naturala inter du parti di korpo, movebla ica sur ita DEFIS

artikular (*trans.*) Emisar son-univocala, donante a li formi diversa, per ula movi da la labii, da la lango DEFIS

artilrio (*milit-arto*) Armeo-korpo uzata por la funcionigo di la kanoni DEFIS

arto Singla de la generi en qui la homo o la animalo produktas verki segun ula reguli. – Aplikado di la savi por realigar koncepto DEFIS

artrito (*patol.*) Inflamuro di la tisui fibroza e seroza di la artiki DEFIS

artro (*anat.*) Korpo-parto movebla sur altra a qua lu esas juntita FS

artrodio 1. (*anat.*) Artiklo en qua esas inkastrita la extremajo di altra osto 2. (*mekan.*) Junturo qua su movas quale genuo EFS

artropodo (*zool.*) Brancho di la animalo-regno, qua inkluzas la animala chitinoza (krabi, kankri, e c.) DEFIS

arufar (*trans.*) Manuagar kontre la senso normala la hari sur la kapo |

arumo (*bot.*) Planto herbatra di qua ula speci kontenas nutrofekulo *L. arum* DEFIS

aruspico (*che la Romani antiqua*) Sacerdoto qua exploris la internaji di la viktimi por obtenar de ta internaji auguri DEFIS

-as (*gram.*) Finalo di la indikativo prezenta (e sen-epoko) di la verbi

asafetido (*bot.*) Gumo odoranta fetide, qua venas de speco di ferulo de Persia ed uzesas medicene *L. ferula asa foetida* DEFIS

asaltar (*trans.*) (*milit-arto*) Atakar bruske por violentovinkar loko fortifikita EFIS

asasinar (*trans.*) Mortigar kun preparo, embuske o surprize DEFIS

asbesto Substanco minerala amfibola, qua esas fuzebla nur ye temperaturo extreme alta-grada DEFIS

asekurar (*trans., kontre*) Garantiar pagor ula quanto de pekunio se ta o ca risko (objekto di la asekurado) realigosos – po pekunio-quanto quan la asekurito pagas un-foye, o singla-yare (akonte) DEFIS

aselo (*zool.*) Mikra krustaceo izopoda qua prizas vivar en loki obskura e humida *L. oniscus asellus* DIL

asemblar 1. Juntigar provizore plura personi ad un loko por ula skopo komuna 2. Kunigar plura kozi por ajustar li EFI

asentar (*trans.*) Adoptar la koncepto-maniero quan onu aprobas. (*asento* koncernas opiniononi pure teoriala; *konsento* relatase prefere opiniononi praktikala, t.e. propozi e rezolvi) DEFIS

asepta Qua ne kontenas mikrobi DEFIS

asesoro La persono qua adjuntesas a judiciisto precipua DEFIS

asfalto Bitumo solida, brile-nigra, renkontrebla surface di ula lagi, precipue di la lago Asphaltita DEFIS

asfixiar (*trans.*) Haltigar la arterio-pulsado; asfioxo esas la stando qua succedas la oksigenizo neperfekta di sango, e finas per morto kande lu tro duras DEFIS

asfodelo (*bot.*) Genero de planti perena, kun bela flori, dispozita grape *L. asphodelus* DEFIRS

asidua Qua esas konstante prezenta che ulu, en ula loko, por exekutar ibe sua taski EFIS

asiejar (*trans.*) Instalar su kun armeo an-cirkum (urbo, fortifikajo) por agar lo necesa por atako sucesonta, e por sizar (lu) EFIS

asignar (*trans.*) Sumnar ulu ke lu su prizentez, ye la dio indikata, a la judiciisto DEFIRS

asimilar (*trans.*) 1. (*fiziol.*) Transformar la nutrivi tale ke li divenas identa a sua substanco 2. (*metaf.*) Igar suan la idei di altru DEFIRS

asimptoto (*geom.*) Lineo rekta, ligata konstante-relate a kurvo di qua lu proximigas su sen atingar lu DEFIRS

asinektika (*matem.*) (*aludante anguli e figuri geometriala*) Nehomologa DEFIRS

asistar (*trans.*) Esar prezenta ye... e regardar DEFIRS

askarido (*zool.*) Vermo nematoida qua vivas en la intestini di la vertebrozi, precipue di la homo *L. ascaridae* genus : *ascaris* DEFIRS

asketo 1. Persono qua, en la komenco di la Eklezio kristana, retpoiris de la socio a loko ube lu esis sola, por ibe konsakrar su ad exerci di pieso ed ad autopunisi 2. Persono qua impozas a su vivo-maniero austera DEFIRS

asklepiado Verso qua konsistas ye un spondeo, du koriambi ed un iambo DEFIRS

askoltar (*trans.*) Atencar to quo dicesas; esforcar por audar

asno (*zool.*) Animalo di la genero « solipedi », kun oreli longa, spino salianta, krio desharmonioza (bramo), e quan onu uzas precipue kom kargajo-bestio *L. asinus* EFIS

aso Ludo-karto o ludo-kubo di nur un punto DEFIRS

asociar (*trans.*) Igar partoprenar to quon agas ulu. – Unionar ad ulu kom partoprenonto di ta quon lu agas DEFIRS

asomar (*trans.*) Ocidar per frapo de ulu tre pezoza F

asonancar (*netrans.*, *kun*) 1. Rivenar (*aludante la sama sonuno*) 2. Konsistar ye rimo nekompleta, quan karakterizas nur la identeso di la vokalo acentoza inter du finali maskula e du finali femina. (*ex. ek la Franca linguo : perte e peste*) DEFIRS

asortar (*trans.*, *kun*) Kunpozar kozi qui inter-harmonias DEFIR

asparagino Substanco quan onu renkontras precipue en la yuna sprosi di asparago e qua uzesas medicine kom urinifiva *Simb. kem. C₈H₈AZ₂O₆* DEFIRS

asparago (*bot.*) Planto gardenala, di qua la yuna sprosi esas manjebla *L. asparagus* DEFIRS

aspektar (*netrans.*) Vidatesar kun karakterizivi qui igas judikar lu kom... (ed esas ya tala) DEFIRS

aspera Qua shokas desagreable la takto-senso EFIS

aspersar (*trans.*, *ye*) Humidigar ye kelka guti DEFIRS

asperulo (*bot.*) Genero de rubiacei de la regioni ye temperaturo meza *L. asperula* EFIS

aspikjeleo Karno-disho o fisho-disho kun jeleo DEFIS

aspiko (*zool.*) Varietato di vipero, serpento venenozo di Egiptia e di Libia, quan karakterizas influro remarkinda di lua kolo *L. naja haje* EFIRS

aspirar (*trans.*, *per*, *ad*) 1. Atraktar per inspiro di aero 2. Direktar sua deziro ad ulu od ulu DEFIRS

aspiratoro Nomo di aparati diversa qui havas kom rolo aspirar la flu-idi (aero, gaso, vapori, likvidi, e c.) pura o qui kontenas korpi solida suspende, la polvi (segala, limala, e c.) DEFIRS

aspirino Acido acetil-salicila : $\text{CH}_3\text{COOC}_6\text{H}_4\text{COOH}$. Korpo blanka, solida, fuza-punto : 133° Celsius. Uzata medicine kom kontrefebro, kontre-doloro DEFIRS

astatika (*magnet.*) Qua permanas movebla kande deprenata de sua cirkonstanci naturala DEFIRS

astenopa (*patol.*) Dicesas pri persono di qua la vidiveso ne esas konstanta. (komence, la malado vidas bone; balde, lu vidas quaze tra nebulo; fine, lu ne plus povas discernar la objekti) DEFIRS

asterio Zoofito radiera *L. asterias* DEFIRS

asterismo Fenomeno optikala : reflektado radiacanta di lumo sur ula lapidi DEFIRS

astero (*bot.*) Planto kompozaja di qua la flori radioza similesas steli *L. aster* DEFIRS

asteroido (*astron.*) Mikra korpo qua cirkulas en cielo DEFIRS

astigmata (*patol.*) Di qua la okulo havas kom karakterizivo kurveso-neegalaji en la medii refraktiva DEF

astmo (*patol.*) Sufoko intermitanta, atribuita a nevroso di la respir-organi DEFIRS

astonar (*trans.*) Shokar la psiko per ulo extraordinara EF

astragalo 1. (*anat.*) Osto di la tarso, di formo kuboida, inkluzita inter la maleoli di la tibio e di la peroneo 2. (*arkitekt.*) Muluro pozita sur kolono, inter la fusto e la kapitelo DEFIRS

astrakano Felo di qua la pili esas lokloza, devenanta de bovido nasko-mortinta DEFIRS

astriktar (*trans.*) Densigar ula tisui organika. (Aluno esas astriktiva) DEFIRS

astro (*astron.*) Ciel-korpo DEFIRS

astrocentro (*biol.*) Fuzelo akromata di la nukleo DEFIRS

astrofiziko Studo di la astri per la metodi diversa di fiziko DEFIRS

astroida Astro-forma, steliforma DEF

astrolabo Instrumento uzata por mezurar la alteso-grado di la astri super horizonto DEFIRS

astrologio Exploro di la astri pri lia influo asertita di la homofato DEFIRS

astrologo La persono qua praktikas astrologio DEFIRS

astronomio Cienko pri la astri DEFIRS

astronomo La persono qua konsakras su ad astronomio DEFIRS

astrosfero (*biol.*) Sfero atraktiva DEFIRS

asumar (*trans.*) Aceptar responsor pri (ulo) EFIS

asunciono (*religio katolika*) Festodio institucita da la Eklezio katolika, por honorizar la transporto mirakla di la korpo e di la animo di la Virgino aden cielo EFIS

-at- Sufixo qua indikas la participo prezenta pasiva

atarakar (*trans., per, ye*) Komencar la frapo (di enemiko, di adverso) DEFIRS

ataraxio Quieteso di la psiko quan trublas nula deziro, nula timo DEFIRS

atasheo (*diplomac.*) La persono qua, en ambasadeyo, esas, sur la skalo hierarkiala, nemediate dop la sekretario DEFIR

atavismo Herediveso di ula karakteri korpala o mentala qui, en ula kazi, devenas de plura generaci-
oni DEFIRS

ataxio (*patol.*) Nereguleso di la movi di la korpo, produktata da la perturbeso di la funkciion nervala DEFIS

ateismo Opiniono di la persono qua ne kredas ke existas Deo DEFIRS

ateisto La persono qua profesas ateismo DEFIRS

ateliero Loko en qua laboras pikti-sto, skultisto, fotografisto, *artizano DF

atencar (*trans.*) Direktar sua tota penso ad DEFIS

atentar (*trans.*) Kriminoprobar DEFIS

ateromo (*patol.*) Degenero di la tuniko interna di la arterii, qua implikas lokale la existo di amasi de kolesterino e di kalko-sali DEFIRS

atestar (*trans.*) Deklarar ke ulo esas exakta, reala DEFIRS

atiko Supera parto di edificio, ordinare ornita per pilastri, e di qua la rolo esas disimular la tekto EF

atingar (*trans.*) Sucesar tushar to quo distas EFIS

atipa (*biol.*) Qua esas plu o min fora de la tipo normala DEFIS

atlanto (*arkitekt.*) Statuo di viro, nuda e drapirita, qua subtenas entablamento o kornico DEFIRS

atlaso Kolekturo de mapi, de imaji anatomiala, anexita a libro DEFIRS

atleto La homo qua, en la ludi publika, kombatis pri luktado, e pri boxado (en Grekia antiqua) DEFIRS

atmosfera Aero-zono qua cirkondas la Terglobo DEFIRS

atolo Insulo ek koralio DFS

atomo Ta parteto di korpo simpla, quan onu konsideris kom nepartigebla, e qua esas la elementokanto maxim mikra apta divenar parto de kombinuro DEFIRS

atonio Ne-existo di vivozeso DEFIRS

-atr- Sufixo qua indikas simileso

atraktar (*trans.*) Kaptar per ruza-stroko DEFS

atribuar (*trans., ad*) Donar (ulo) ad ulu kom lua parto DEFIS

atributo (*gram.*) Termino di la poziciono, qua expresas la esmaniero quan onu afirmas pri la subjekto DEFIRS

atricar (*netrans.*) (*teol.*) Repentar pri sua peko sive pro shamo, sive pro timo a puniseso DEFIS

atrium (*che la Romani antiqua*) Korto interna, generale cirkondata da portiko apertata DEF

atrofiar (*trans.*) Igar deperisar parto di la korpo o di organo qua, pro ne funcionar, ne plus alimentesas da la fluo sangala DEFIRS

atropino (*kemio*) $C_{17}H_{23}NO_3$. Alkaloido, ekstraktata de beladono, qua dilatas la pupilo DEFIRS

atuno (*zool.*) Mar-fisho manjebla, di la genero « scomber » *L. thynnus* DEFIRS

aturdar (*trans.*) Cesir konciar o preske ne plus konciar, konseque (kom exemplo) de frapo, de granda shoko, e c. FIS

aucionar (*trans.*) Ofrar preco plu alta kam altru DEFIRS

audacar (*trans.*) Probar en maniero ne-timigebla EFIS

audar (*trans.*) Perceptar per la orel-organaro DEFIRS

audienco Acepto di la viziteri, demanderi DEFIRS

auditoro Titulo di employato en tribunalo DEFIRS

augias-stablo Loko tre sortida DEFIS

augmentar (*trans.*) Igar plu granda, per adjuntar parti DEFIS

augurar (*trans.*) Igar konsiderar kom esonte bona o mala (pri la event) DEFIRS

augusta Titolo honorizala, uzata a la membri di familio suverena DEFIRS

« **aula** » 1. En la universitati Germana, Usana, Suisa : la chambrigo di la akti e di la festi skola 2. Palaco en qua rezidas la kortanaro di reĝio DEFIRS

aureolo 1. Cirklo lumala ye qua la piktisti cirkondas la kapo di Iesu-Kristo, di la Virgino e di la santi 2. Omna cirklo lumala o koloroza quan la okulo vidas cirkum objekto. (*anke metaf.*) DEFIRS

aurikulo Singla de la du supra kavaji di la kordio DEFIS

auroro Koloro oranĝea qua venas de la radii di Suno levanta, qui frapas horizonto. – *Metaf.* : La komenco di ulo DEFIRS

auskultar (*trans.*) (*medic.*) Askoltar, per pozar la orelo an la parti vicina di la kordio, di la pulmoni, e c., la bruisti normala od anormala qui eventas en ta organi DEFIRS

auspico (*en Roma antiqua*) Predico ek la flugo od ek la kanto di la uceli, quan onu agis jus ante komencar agado, entraprezo publika. (*anke metaf.*) DEFIS

austera Tre severa por su pri la mori, kun nuanco di rigoro ed asketesio DEFIS

austro Vento de la regioni suda DEFIRS

autentika 1. Di qua la exakteso, la vereso, ne esas kontestebila 2. Di qua la exakteso, la vereso, garantiasas per akto statala, municipala, per formalajo legala DEFIRS

auto- Prefixo rezervenda a la terminaro ciencala e teknikala, e di qua la ideo povas tradukesar per « su ». (*ex.* : *su-defenso*) o per « *propra* » (*ex.* *propr-amo*) DEFIRS

autobiografio Biografio di persono, kompozita da lu ipsa DEFIRS

autoblasto (*bot.*) Organismo vegetala maxim simpla DEFIS

autobuso Omnibuso movata per motoro vice per kavali DEFIRS

« **autodafe** » Lekto ed exekuto publika di la sentenco per qua Inkuizicio, en Hispania, kondamnis la hereziani a la suplicieso per kombusto DEFIRS

autodidakto Persono qua obtenis sua savaji ipse DEFIRS

autogama (*biol.*) (*aludante ula protisti*) Qua reproduktas su sen divido di la celulo. (Nur la nuklei diferencias su, e pleas la rolo di gameti) DEFIRS

autografo (*aludante letro, libro*) Skribita da la aŭtoro propramane DEFIRS

autoklavo 1. Dicesas pri klozilo di tanko qua kontenas ulo presata, e qua mantenasas klozata da la ipsa presajo qua efikas de interne 2. Tanko klozata per kovrilo mantenata da la preso interna, uzata por steriligar la substanci enpozita DEFIRS

autokrato Suvereno di qua la povo esas suprega e nekontrolata DEFIRS

autolizo Digesteso spontana di la tisui vegetala od animalala DEFIRS

automata Qua semble movas su, pro la efiko da mekanismo celata DEFIRS

automobilo Veturo movata per motoro qua alimentesas da explozsubstanci (kerozeno, benzino, e c.) DEFIRS

automorfa Dicesas pri la minerali di la roki qui limitizesas da formi kristalatra e plana DEFIRS

automorfismo (*biol.*) Reĝimo di automorfoŝo DEFIS

automorfoŝo (*biol.*) Morfoŝo kompozata da faktori interna, che planto DEFIS

autonoma 1. Qua regnesas da sua legi propra 2. (*biol.*) Dicesas pri la formaco di ovo quan genitis du gameti samarasa DEFIRS

autopsiar (*trans.*) Studiar anatomiale parti interna di kadavro, por informar la judiciistaro o la ciencisti DEFIRS

autoritato 1. Yuro, povo, darfo pri koaktar ad obedio 2. (*metaf.*) Fakultato impozar su a la opiniono kunhomala per sua merito DEFIRS

autor 1. La kauzo prima di ulo 2. La persono qua kompozis verko pensala

autosporo (*biol.*) Sporo aduleskinta interne di la sporangio, o jermifanta, che algi DEFIS

autotipar (*trans.*) Fotografar sur plako metala, lumo-sentiva, qua pose gravesos korode per acidi DEFIS

autotomio (*biol.*) Rupturo reflexa di parto korpala, ex. che akrido, lacerto DEFIS

autuno Sezono qua sequas somero e pre-iras vintro EFIS

auxosporo (*biol.*) Ovo qua rezultas de la kopulaco, che diatomei DEFIS

avalanchar (*netrans.*) (*aludante blokego de nivo-floki*) Separar su de monto e precipitar su aden la valo EFIS

aval (*banko e komerco*) Garantio quan onu donas pri la pagoteso, da ula kunhomo, di pagopromisilo, per skribar infre di olca « Aceptate avale » e signatar ca formulo DEFIS

avan Prepoziciono qua relatas la loko, la plaso, quan okupas, en spaco, la enti o kozi, kontre ke *ante* relatas tempo. « Avan » indikas : situita en la areo quan povas vidar persono DEFIRS

avancar (*netrans.*) Lokizar su plu fore ad-avan. (*trans.*) Lokizar plu fore ad-avan DEFIS

avantajo To quo donas ula superioreso generale DEFIS

avantalo 1. Peco de stofo, de ledro, quan onu ligas sur la parto avana di la korpo, super sua vesti, por evitar la domajeso di olci kande onu agas o facas ulo sordidigiva 2. Peco de ledro, ligita sur la parto avana di veturo sen-tektas, por protektar de la pluv-aquo, de la spricizuri

avara Qua prizas pekunio por la plezuro de akumuliar olu EFIS

avariar (*trans.*) Domajar, ne nur navo, ma anke kozi transportata per navo, fervoyo, veturo DEFIRS

avelano (*bot.*) Frukto kun shelo un-lojia, ne-dehiscenta, inkastrita per involukro *L. corylus evel-lana* FISL

aveno (*bot.*) Planto cereala nutrala, ek la familio « graminei » *L. avena* EFISL

aventurar (*netrans.*) Irar renkontre di ulo di qua la rezulto ne esas pre-savebla DEFIRS

avenuo Larja voyo, ordinare arborlineoza, per qua onu abutas a palaco, a kastelo, a placo, e c. DEFIRS

averso La facio di medalio, di moneto-peco : (*pri la pagini di kayero, di libro, e c.*) Singla ek la pagini kun numero ne-para DF

avertar (*trans., pri*) Informar (ulu) pri ulo futura, bona o mala DEFIS

aviacar (*netrans.*) (*aludante homo*) Cirkular en atmosfero, per moyeno altra kam aerostato od aeronavo DEFIRS

avida Qua deziras ulo ne-represeble DEFIS

avizar (*trans., pri*) Donar informo praktikala, konsilo od impero DFIRS

avo La patro di la patro di homo ISL

« **avoué** » En Francia : oficiero judiciala, institucita dum la 1789-revoluciono por remplasar la prokuratori, e di qua la rolo konsistas ye okupar su pri la proceduro judiciala e pri la inquesti di la procesi civila, ma sen pledar (la pledo resortisas a la advokati) F

axelo (*anat.*) Korpo-parto qua esas sub la junturo di la brakio kun la shultro DEFIS

axiomo Verajo generala, nedemonstrebla, qua impozas su a la spirito kom evidentajo DEFIRS

axo 1. (*geom.*) Lineo matematikala cirkum qua rotacas figuro plana, por produktar rotacosalido 2. (*astron.*) Lineo cirkum qua eventas la rotaco di korpo cielala 3. (*mekan.*) Omna lineo cirkum qua korpo povas movar su DEFIS

axoido (*anat.*) Vertebro duesma di la kolo, qua esas insertita ye la unesma DEFIS

axometro Indexo qua sequas la movi di la guvernilo-stango di navo ed indikas lua direciono DF

axonometrio Projekturo ortogonalala sur plano obliqua ye la tri dimensiononi di la korpo reprezentenda. La axi di la perspektivo

esas la projekturi di la edri di la triedro tri-rektangula quan determinas la tri dimensiononi DEFIS

aye! Interjeciono; kurta klameto de doloro

azaleo (*bot.*) Planto ek la familio « erikacei », kultivata kom apartamento-planto *L. azalea* DEFIRS

azigosporo (*biol.*) Gameto kreiskinta, ma qua permanas en la stando di simpla sporo DEFIS

azilo 1. Loko konsiderata kom neviolacebla, ube la krimininti darfis refujar 2. Instituto di karitato, en qua onu gardas la puereti dum ke lia gepatri okupas su pri la taski di sua mestiero DEFIS

azimo Pano sen-hefa DEFIS

azimuto Angulo formacata da la plano meridiana di loko, kun la plano vertikala qua pasas tra punto quan onu konsideras DEFIRS

azoto (*kemio*) Korpo simpla, gasa, sen odoro, sen saporo, neapta por respiro o kombusto, qua esas elemento di aero, ed esas un ek la elementi fundamentala di la tisui vegetala od organika *Simb. kem. Az (N)* DEFIRS

azuro Koloro ciel-blua DEFIRS

B

- b** (*muziko*) La noto sepesma di la « do » gamo
- ba!** (*interjeciono*) Expresas la nesucio pri la konsequaji de ulu, la quaza desprizo DEFIRS
- « **baba** » Kuko qua kontenas sukro, korinto e rumo F
- babilar** (*netrans.*) Parolar nemodere e pri frivolaji DEF
- babucho** Pantoflo de ledro, sen la una o dua ledro-peci ye qui konsistas la talono, e kun suolo plata DEFIRS
- babuino** (*zool.*) Sorto di simio cinocefala, kun labii salianta *L. Cynocephalus babuin* DEFIRS
- bachelero** La grado universitatata unesma (minim alta) DEFIRS
- bacilo** (*biol.*) Mikrobo di naturo vejatala, longa, bastonatra DEFIRS
- baderno** Treso de olda kordegi navala, uzata por garnisar la masti, la yardi, e c., por prezervar li de la fricionado, o por impedar ke la kargajo renversesos da la navo-rulado FIS
- badiano** (*bot.*) Planto ek la familio « magnoliacei », di qua la frukto esas aromata *L. Illicium anisatum* DEFIRS
- badijonar** (*trans.*) Indutar (parto malada) ye medikamento likuida EF
- bagajo** To quon onu kunportas dum voyajo, expediciono DEFIRS
- bagatelo** Objekto qua valoras tre poke DEFIRS
- bagno** Loko ube onu retenis la forcati en ula mar-portui, pos la supreso di la galeri DEFIS
- bakanalo** Orgio bruisoza DEFIRS
- bakar** (*trans., en*) Igar apta por nutro, per la efiko da fairo, en forno DE
- bakterio** (*biol.*) Mikrobo di naturo vejatala, moviva o nemoviva. longa DEFIRS
- bakteriologio** La parto di la biologio, qua havas kom temo di studio la bakterii DEFIRS
- bakteriologo** Ciencisto pri bakteriologio DEFIRS
- balado** Mikra poemo ek versi interegala, qua konsistas ek tri strofi simetra ed un kupletu uzata kom homajo-versi DEFIRS
- balanciero** Maso (generale rotoforma) qua ocilas cirkum sua baricentro per resorto DEFIRS
- balanco** Instrumento por ponderar korpo, equilibriganta olca per maso de metalo uzata kom pez-unajo DEFIRS
- balas-rubino** Lapido ek aluminato di magnezio, varietato rozea DEFIRS
- balasto** Grosa sabl-uni o fer-skorio, uzata : 1. en la marnavigado, por igar la navi plu equilibroza, per abasar la baricentro; 2. sur la relvoyo, por kovrar la traversi qui suportas la reli DEFIRS
- balayar** (*trans., per*) Pulsar de avansu, sur sulo – polvuni, rezidui, aquo, nivo-floki, e c., per fasko

de mikra stipi o per brosilongakrina, fixigita a mancho longa

balbutar (*trans.*) Artikular la vorti en maniero poka dicernebla FIS

baldakino 1. Doselo, subtenata da koloni, e garnisita ye tapeti, qua aspektas quale krono super la altaro, en la kirki 2. Lito-doselo de ube pendas kurteni DEFIRS

balde Poka tempo pose D

baldrio Larja bendo de ledro o de stofo qua, suportante la espado o la sabro, portesas da la persono diagonale, de la shultro dextra a la hanco sinistra DEFI

baleno (*zool.*) Granda mamifero, ek la klaso « cetacei », di qua la boko sen-denta, esas garnisita – ye la du lateri, an la maxilo ye granda lami dina, flexebla (barti) *L. balaena* FISL

baletto Danso alegoria, exekutata sive en festo, sive en teatro, kom intermezo di opero, di komedio DEFIRS

balifo Oficiro nobela o yurala qua, en Francia, olim judiciis ye la nomo di la reĵo o di sinioro EFIS

baliso (*navig.*) Signalilo por guidar la naviganto en paseyo danjeroza FS

balistiko Cienko pri la rapideso-grado e la direciono di la projektili DEFIRS

balisto Milito-mashino quan la antiki uzis por lansar stonegi tre pezoza DEFIRS

balkono 1. Platformo plu o min larja qua salias ek la fasado di edificio, ye la sama nivelo kam un o plura fenestri di etajo, e qua komunikas kun la internajo per un o plura aperturi 2. Galerio en la dopa parto di granda navo, kom ornivo o komodajo 3. Parto di la galerio unesma qua, en teatro, apudesas la loĵii avan-cena DEFIRS

balnar 1. (*trans.*) Pozar e mantenar en aquo (la korpo o parto di la korpo) por netigar, koldigar, e c. 2. (*netrans.*) Humidigar abunde DEFIRS

ballo Asemblitaro grandanombra de personi qui dansas DEFIRS

balono Globo o bulo kava, mola, plena ye aero (kompresita) e, konseque, elastika, por ludar DEFIRS

balotar (*trans.*) Votar duesmafoye por selektar definitive ek la kandidati qui, lor elekto, preske atingis la majoritato DEFIRS

balotear (*netrans.*) Movar su, ocilante o tremante (*aludante maso solida, ma elastika o viskoza, quale gelatino*) FIS

balustrado Rango formacita ek balustri, generale horizontala DEFIRS

balustro Mikra pilastro fasanita DEFIRS

balzamino Planto gardenala, di qua la semini kontenesas en kapsulo qua desklozesas (quale movata da resorto) kande onu tushas olu *L. impatiens balsamina* DEFIRS

balzamo (*anke metaf.*) 1. Substanco odorozas, rezinatra, qua fluas de ula vejetanti en formo di liquido 2. Nomo di preparaji farmacia la diversa, oleoza e balzamoza DEFIRS

bambuo (*bot.*) Planto gramina di qua la kortico esas plektebla aden korbi, mati, e c., e la yuna stipi, transformebla a mobli, promenobastoni, e c. *L. bambusa* DEFIRS

banano (*bot.*) Frukto de planto herbacea, ek la familio « musacei », veninta de India, di qua la stipo esas dika, kona, ed havas quaza krono ek folii larja, de la centro di qua naskas beri saporoza, dispozita grape *L. musa sapientum* DEFIRS

bandajo 1. Aparato qua uzesas por fixigar pansilo, mantenar organo qua tendencas eskartar de lua plaso normala 2. Sistemo de bendi fera o stala, qua uzesas por mantenar la felgi di roto, la mulduri di giserio DEFIRS

bandear (*netrans.*) (*pri navo*) Inklinar su adflanke FIS

banderolo Bendo longa ek stofo qua flotacas en la aero cirkondanta; finas ofte per du pinti; en pikturi, portas surskriburi DEFIRS

bandito Deliktanto (kriminanto) proskriptita qua furtas, asasinas sur la granda voyi DEFIRS

bando Asemblitaro de personi qui kuniras ed agas interkonsente DEFIRS

bandoliero Rimeno, o sharpo, pozita sur un shultro e qua suportas ula kozo (ex. : espado) sur la altra latero, do pasante oblique sur la korpo di la persono DEFIRS

banero Speco di insigno rektangula (ek stofo) fixigita per latero horizontala a stango di sama longeso, qua pendas per du kordi de la stango per qua onu portas la insigno DEFIS

banko Firmo qua komercas pri pekunio, indosas e transmisas la kredit-akti ye pago-dato konvencionita, pag-acceptita, diskontas olci, plufaciligas (per trati) laambio di moneto inter la landi, recevas la pekunio-depozaji, e c. DEFIRS

bankrotar (*netrans.*) (*pri komercisto*) Faliar – falio qua punisesas da la lego pro eventir lua kulpe DEFIRS

baobabo (*bot.*) Arboro di Afrika, di qua la grandeso atingas giganteso *L. adansonia digitata* DEFIRS

baptar (*trans.*) (*en la religio kristana*) Igar ulu Kristano per la sakramento destinita ad efacar la

peko originala, e qua konsistas ye varsar aquo sur la kapo, pronuncante vorti sakramentala EFIS

barakano Dika stofo de lano, texita tre dense, qua fabrikesis en la XVIII-esma yarcento, precipue en la nordo-regiono di Francia DEFIRS

barako Konstrukturo de planki, por shirmar peskisti, mutongardisti, komercisti en aero publika, e c. DEFIRS

baraktar (*netrans.*) Luktar per esforçar por su desintrikar R

barar (*trans.*) Obstruktar, klozar per stango. DEFIRS

baro-fluxo Granda bar-ondo qua avancas quaza-monto en ula estuarii

baratrio Fraudo da la navestro kontre armatori od asekuristi DEFIRS

barbakano Fenduro facita, por la fluo de la pluv-aquo, en muro qua subtenas tero DEFIS

barbara Stranjera pri civilizezo DEFIRS

barbelo (*zool.*) River-fisho, ek la familio « ciprinoidi », di qua la maxilo esas garnisita ye filamento simila a ta qua existas circum la boko di preske omna insekti – e di qua la karno nutroprizesas DEFIRS

barbo Pili qui garnisas la mentono, la vangi, la labio supera di adultulo. (*anke metaf.*) DEFIRS

barbotar (*netrans.*) Agitar su en aquo, igante lu spricar, trublante lu FIS

barbuliar (*netrans.*) Parolar tro rapide e, konseque, neklare e konfuze, nekompreneble FIS

bardano (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la radiko uzesis olim medicinale kom sudorifigivo, e la (larja) folii kom medikamento kontre tinio *L. lappa* FIS

bardo Poeto Keltika qua kompozis e recitis kansoni militala, religiala DEFIS

barejo Stofa de lano lejera, textita nedense DEFIRS

barelo Granda vazo de ligno, cilindra, inflita en la mezo, konsistente ye duvi asemblita e cirkondita da ringi fera o ligna, klozita per du fundi ligna, uzata por transportar likvidi ed ula vari altra DEFIS

baricentro Punto di korpo per qua pasas konstante la rezultanto di la gravito-forci qui efikas ad omna ek lua molekuli FIS

barikado Fortifikuro improvizita, ek pavi amasigita, arbori abatita, veturi renversita, e c., por impedar la aceso di strado DEFIRS

bario (*kemio*) Korpo simpla, metala, flavatre blanka e brilanta, tre oxidigebla, qua deskompozas la aquo ye la temperaturo normala *Simb. kem. Ba* DEFIS

barito (*kemio*) Oxido di bario, substanco alkaliiza venenosa, saporanta korodive, quarople plu densa kam aero *Simb. kem. BaO*

baritono 1. Muzik-instrumento antika, quaze viulo, qua havas, sur sua mancho, dek-e-sis kordi de latuno quin onu pinchis per la fingri, ultre sep tripo-kordi a qui onu efikas per arketo 2. Homo-voco, inter tenoro e basvoco DEFIRS

barkarolo Kansono ritmoza di la gondolisti di la urbo Venezia (Italia) DEFIRS

barkaso Granda barko uzata por la desembarko di la pasajeri e di la vari kande ne existas portui ube la navi povas ankoreskar DEFIRS

barko Mikra kanoto, sen-masta, movebla per remili, e generale neuzata en aquo marala DEFIRS

barografo Barometro enregistra, konstruktita specale por donar, sur grafiko kontinua, la kurvo di la altitudi atingita da aernavigero, aviacisto DEFIRS

baroka Qua aspektas nereguloza o stranja (ex. : perlo, stilo) DEFIS

barometro Instrumento fizikala qua uzesas : I. por mezurar la pezo di aero, per recipiente aperita, plena ye merkurio qua, presata da atmosfero, su elevas plu o min alte en tubo gradizita, aerovakua; II. por mezurar la altitudi, pro ke la aero-kolono desekreskas altesale, e ke desdensekas atmosfero segun ke onu acensas; III. por prognozar vetero segun la denseso-grado di atmosfero DEFIRS

barono En la hierarkio di la tituli di nobeleso (grantita da la suvereno, od heredala), olta qua venas pos la viskomto ed ante la *chevaliere DEFIRS

baroskopo Aparato por konstatar ke korpo pozita en aero perdas parto de sua pezo, egala a la pezo di la aero-volumino quan olu diplasas DEFIRS

barsho (*zool.*) Fisho qua tre similas perko *L. labrax lupus* DFI

barto Omna ek la lami korno-harda qui garnisas transverse la maxilo di la baleno e di ula cetacei D

basa 1. Qua ne atingas la nivelo ordinara 2. Qua ne atingas la nivelo di altra objekto F

basamento Infra parto (bazo), videbla, di edificio, qua jacas sur la fundamento DEFIS

baseno 1. Recipiente portebila, cirklatra, di qua la bordi esas alta, destinata a kontenar aquo

2. ■ **mar-baseno** La regiono quan trafluas omna fluvii qui adiras ta maro

3. Fluvio-baseno : la teritorio quan

trairas fluvio kun omna lua riveri **4.** Geologio-baseno : la teritorio ek masivo komuna de strati, de tereni geologia DEFIRS

basko Parto de stofa taliita, qua pendas cirkum la zono (infre di la korsajo di la muliero-robi, o di la viro-fraki.) EFIS

baskular (*netrans.*) Falar de ta aca alteso-punto, influe da pezo o forco, e retrovenar a la alteso-grado antea se altra (kontrea) pezo o forco ne efikas DEFIS

basono (*muziko*) Sufi-instrumento muzikala ek ligno, kun langeto qua esas quaze la basa voco di la hoboyo DEFIS

basoto (*zool.*) Hundo kun gambi tre kurta e tordita EFIS

bastardo **1.** Qua naskis de patrulo e de patrino ne unionita per mariajo **2.** Qua ne esas raso-pura, speco-pura DEFIRS

bastingo (*navig.*) Garnisuro cirkum ferdeko, ek reti futerizita ye dika tolo, por stivar la hamaki e por amortisar la projektili lor kombato FI

bastiono Masivo de tero, ordinare kovrita per gazono o per masonuro, konstruktita exter la anguli salianta di la remparo-cirkuito di fortreso por protektar lu DEFIRS

basto Parto interna di la kortico di arboro, konsistente ye la strati recenta maxim vicina a la alburno, e dispozita ye dina folieti, ita sur ica DE

bastono Longa peco de ligno, generale prenita de arboro-brancho o de dina stipo, ed uzata kom supogilo lor marcheo DEFIRS

bataliar (*netrans.*) Kombatar (*aludante individui, ma ne armeo*) DEFIRS

bataliono Trupo de batalieri. – en la armei moderna : korpo de infantriani, qua subdividesas a plura kompanii DEFIRS

batat (*trans.*) Frapar (ulu od ulo) plura-foye, intersucedante, generale per utensilo : ad ulu, por dolorigar lu; ad ulo, por netigar lu (batat stuli, tapis). (*Bato esas do esence ago volata e duranta, sempre korpala*) DEFIS

batelo Nomo generala, donita a naveti omnaspeca, ma precipue a naveti de dimensionis pasable granda, quale gabari, e c. DEFIS

baterio **1.** (*milit.*) Asemblajo de plura kanoni por destruktat pozicionem enemika **2.** (*elektro*) Asemblajo de plura elektrokondensatori por produktat granda elektro-descharji DEFIRS

batisto Dina stofa, extreme dina DEFIRS

batrako (*zool.*) Amfibio, animalo sango-kolda, di qua la tipo esas la rano, e qua konstitucas la klaso quaresma di la vertebrozi DEFIS

bavar (*netrans.*) Lasar fluar la salivo ek la boko FIS

bayadero Dansistino Indiana DEFIRS

bayo Mikra golfo di qua la aperturo esas streta DEFIRS

bayoneto Lamo de stalo qua, ajustebila segunvole ye la pinto di la fusilo, posibligas uzar olca kom armo di la tipo « sabro, espado » DEFIRS

bazalto (*geol.*) Roko nigratra, de origino fairala, qua ofte prezentas fragmenti prisma interparalela DEFIRS

bazaro **1.** Merkato publika, che la Orientani **2.** Edificio pluretajo qua kontenas butikis diversa **3.** Loko tektoza, galerio ube vendas objekti omnasorta DEFIRS

baziliko 1. Che la Romani antiqua : edificio rektangula, dividita aden plura navi da rangi de koloni – uzita kom *seanceyo di la tribunali o kom rendevueyo 2. Baziliko Romana antiqua, konsakrita a la kulto kristana, e qua ordinare divenis la kirko precipua di la urbo DEFIRS

bazilisko (mitol.) Reptero mitologia di qua la regardo mortigis DEFIRS

bazilo (bot.) Genero de planti odorosa, de la familio « labiacei », di qua un varietato kultivas en la gardeni kom plezur-planto *L. ocynum basilicum* DEFIRS

bazo 1. Parto infra di korpo per qua olca su apogas sur to quo suportas lu 2. (geom.) Lineo o plano qua limitizas korpo, figuro geometriala, e quan onu prenas kom nivelo por mezurar de ibe la alteso-grado di la korpo di ta figuro DEFIRS

bear (netrans.) Apertar la boko. (anke en la senco figurala : « truo beanta ») F

beata Qua ravisesas en Deo. – (metaf.) Qua simulas beato; hipokrita DEFIRSL

beatifikar (trans.) (aludante la papo) Pozar inter la beati (homo qua vivis sante) DEFIRS

bechika Efikiva kontre tusado EFIS

bedelo Adulto qua preiras o sequas la procesioni (generale religiala) DEFIRS

bedo Bendo de tero quan onu garnisas ye flori, arbusti, en gardeno DE

begino Sorto de regulierini qui vivis kongregacione segun reguli monakeyala, sen vovir DEFIRS

begonio (bot.) Tipo di la familio « begoniacei », quan onu kultivas kom plezur-planto *L. begonia* DEFIRS

bekafigo (zool.) Ula mikra ucelo *L. sulvia hortensis* DEFIS

bekaso (zool.) Ucelo migrera, ek la klaso « steltieri », de la familio « longa-beka » *L. scolopax rusticola* DEFIRS

beko 1. Boko di la uceli, qua konsistas ye du lami korno-harda (mandibuli) ed uzebla kom armo por atakar o por su defensar 2. La extremajo di ula objekti qui finas pintatre EFIS

bela Qua vekigas la admiro-sentimento, per igar senteblan o per manifestar ta o ca perfektajo korpala od etikala EFI

beladono (bot.) Planto herbacea, perena, ek la familio « solanei », venenoza en omna lua parti, e di qua la toxikeso uzesas medicinale *L. atropa belladonna* DEFIRS

belemnito Konko fosila, longa, cilindra, finanta per pinto DEFIRS

belvedero Paviliono konstruktita en loko de ube la peizajo esas agrebla e vasta, od an la somito di edificio de ube onu vidas vaste DEFIR

bemolo (muziko) Signo pozita avan muzik-noto por savigar ke onu devas abasar ye un mi-tono ta noto ed olti di la sama grado en la sama mezuro. – Signo an la klefo por savigar ke onu devas abasar ye un mi-tono omna noti skribita sur la sama lineo, en la muzikajo FIRS

bendo Areo limitizita per du linei paralela DEFIRS

benedikar (trans.) Dicar vorti qui *wishas ad ulu lua feliceso DEFIS

benediktano Reguliero en la ordeno di santa Benediktus DEFIRS

benefico (religio katolika) Ofico ekleziala qua implikis la granto di revenuo DEFIRS

benigna Bonvolozza ad omna personi – indulgema ad omni DEFIS

benko Sidilo longa (ligna, kom exemplo) kun o sen dors-apogilo, streta, sur qua plura personi povas sidar kune DEFIRS

benzino Hidrokarbido, likvido senkolora, ekstraktita de rezini e de gudro minkarbonala, qua uzesas por preparar granda quanto de kompozaji aromatoza, por netigar la stofi, e c. *Simb. kem. C₆H₆* DEFIRS

benzolo Kompozanto di la karbon-gudri qua distilo pasas sub 170° C. e konsistas ye mixuro qua kontenas benzeno, tolueno, xilono DEFIRS

benzoo Substanco rezinoza qua defluas, tra incizuro, de varietato de *L. styrax benzoin* *L. styrax benzoin* DEFIRS

bequadro (*muziko*) Signo analoga a la b kun ventro quadrata, uzata por nihiligar la bemoli o la diezi, e retroduktar noto a lua tono naturala (de kande la diezi uze-sis) FIRS

berberiso (*bot.*) Planto lignoza, kovrita ye pikili, e qua produktas grapi de beri reda tre acida, de qui onu facas sorto di vino *L. berberis vulgaris* DEFIRS

beredo Toko de lano, di qua la parto supra esas plata e cirkla DEFIR

berenjeno (*bot.*) Varietato di solano, di qua la frukto (qua havas la formo di granda bero longa) manjesas kom legumo *L. solanum melongena* FS

bergamoto (*bot.*) Varietato di piro tre parfumoza, qua quaze liquideskas lor manjeso *L. citrus bergamia* DEFIRS

beriberio (*patol.*) Sorto di anemio, partikulara ye la habitanti di insulo Ceylon F

berilo Varietato di smeraldo, diafana, maro-verda DEFIRS

berjero Larja fotelo, di qua la sidoplako esas garnisita ye kuseno mola DFR

berlino Granda karoso klozita, quar-rota, di qua la parti avana e posa esas simetra DEFIRS

berloko Siglili, klefi, mikra juveli, qui pendas de rubando, de kateno di posh-horlojo DFIR

bermo Parto horizontala en taluso DEFIRS

bernaklo (*zool.*) Genero de krustacei kun pedi apendicoza, di qui la konko subtenas da pedikulo kontraktebla *L. branta bernicla* DEFIS

bero (*bot.*) Frukto tre pulpoza, di qua la semini situesas meze di la pulpo DE

bersar (*trans.*) Ociligar dum kelka tempo, dolce (infanteto) en lua lito o sur la gremio, por dormigar o kalmigar lu F

bestio Omna animalo, eceptante la homo DEFIRS

betelo (*bot.*) Arbusto sarmentoza de India orientala, de la genero « pipro » *L. piper betel* DEFIRS

beto (*bot.*) Planto herbacea, kun radiko pulpoza, genero di la familio « kenopodei » *L. beta* DEFIS

betonio (*bot.*) Planto herbacea, perena, kun bela flori spikedispozite – genero di la familio « labiacei » *L. betonica officinalis* DEFIS

betono Mixuro de mortero hidraulikala e de stoni triturita, qua hardeskas en aquo DEFIRS

betravo (*bot.*) Speco di beto kun radiko rotacanta quale la rapo, blanka o reda, qua donas nutrivo por la homo e la bestii, e di qua onu ekstraktas sukro *L. beta rapa* ES

bezigo Karto-ludo. – Nomo, en taludo, di la unioneso di la karelopajo e di la piquo-damo DEFIS

bezoaro Agreguro kalkoloza quan onu renkontras en la intestino ed en la stomako di ula animali, e quan onu uzis kom antidoto, amuleto, e c. DEFR

bezonar (*trans.*) Indijar ulo quon postulas la naturo o la cirkonstanci o la skopo vizata FI

bi- Du... (*uzata por la termini ciencala* : *bikapa, biloba, e c.*)

bibliofilo Persono qua prizas e kolektas la libri editita pri ta o ca temo, la diversa edituri, lia valoro, lia skarseso-grado, e c. DEFIRS

bibliografio Enumero di la libri publikigita pri ta o ca temo, lia imprimo-dati diversa, lia valoro, lia skarseso-grado e c. DEFIRS

bibliomano Prizego pasionoza di la libri DEFIRS

biblioteko 1. Moblo garnisita ye tabuli sur qui onu ordinas libri 2. Edificio qua kontenas kolektaĵo de libri DEFIRS

biblo Asemblaĵo ek la libri « Olda Testamento » e « Nova Testamento » – che la Kristani; la « Olda Testamento », che la Judi DEFIRS

bicepso (*anat.*) Muskulo qua havas du ligo-punti ye lua parto supra (kom ex. : la muskulo avana di la avanbrakio) DEFIS

biciklo Velocipedo kun du roti inter-egala, dispozita ica dop ita DEFIRS

bideto Tualeto-moblo, kun kuveto sidilatra, por abluciono intergamba (por la mulieri) DEFIRS

bidono Lada vazo klotita, por oleo, petrolo, benzino, e c. qua kontenas de 1 til 10 litri; gurdatra kontenilo ek lado, quan la soldato portas FIRS

bielo (*tekn.*) Stango qua ligas un peco ad altra (en mashino), generale stango di pistonon a manivelo, e transformas movo rektalea a movo rotaca DEFIRS

bifsteko Loncho de bovo-karno destinita a koqueso sur grililo DEFIRS

bifurkar 1. (*trans.*) Dividar a du branchi 2. (*netrans.*) Dividar su quale la gambi di homo bifurkas de trunko DEFIS

bigama 1. (*yuro ekleziala*) Mariajita dufoye; mariajita kun vidvino 2. Qua su mariajis duesmafoye, la mariajo unesma ne esante dissolvita DEFIRS

bigoto Qua agas devocaji stretamente, minucioze e kelke hipokrite DEFI

bikursalo (*geom.*) Kurvo sur qua selektesis punto de ube duktesas rekto; ta kurvo renkontresas da ta rekto en nur du punti; la duopla punto esinte selektita origine. (ex. : lemniskato) DEFI

bikuspida (*natur-historio*) Qua finas per du pinti DEFIS

bilanco (*komerco*) Equilibrigo di aktivo e di pasivo di konto komercala DEFIRS

bilboketo Ludilo qua konsistas ye bastoneto qua finas, calatere per pinto, talatere per pleto, mezi di qua esas suspendita bulo quan onu devas lansar tale ke onu retrorecevos lu sur la pinto o sur la pleto DFIR

bilgo Kolektuyo (en la fondo di la holdo di navo) di la aqui, rezidui ed ekskrementi, quan onu vakuiigas per pumpili DE

bilieto Paper-folieto, karto, per qua konstatesas, favore di ulu, yuro tempala, komprita, od obtenita per favoreso DEFIRS

biliono 1.000.000² DEFIRS

biljardo 1. Pleo qua konsistas ye pulsar ivo-ro-buli per longa bastono 2. Tablo sur qua esas tensita tapiso verda, garnisita ye rebordi, e sur qua onu pleas biliardo DEFIRS

bilo Liquido bitra, flava verdatre, sekrecita da hepato, qua penetras en la duodenumo segun ke la nutro-materio decensas aden lu, e pri qua onu konjektas ke lu helpas digestado DEFIS

binara (*pri sistemo di nombrifado*) En qua onu expresas omna nombri per du cifri (1 e 0) DEFIS

bindar (*trans.*) Sutar ad-ensemble la kayeri di libro, inkastrar li en kovrilo kartona di qua la dorso e la platajo kovresas da telo, felo, e c. DE

bineto (*agrokultivo*) Implemento kun mancho longa, di qua la ferajo prizentas ye ca latero di la mufo, lamo streta e plata; tala-tere, du (e mem tri) denti – e qua uzesas por kulture modifikar duesmafoye sulo o planto FS

binoklo Du okulo-vitrodiski solidara DEFIRS

binomio (*algebro*) Quanto qua konsistas ye du termini unionita per la signo « plus » o la signo « minus » DEFIRS

biodinamiko Cienco qua relatas la teorio (tre anciena) segun qua existas vivo-forci qui diferas de la forci fiziko-kemiala, e qui esus la fonto di la manifesti specifika: sentiveso, moviveso, genetiveso, morto, e c., di la enti organoza DEFIRS

biogenezo Teorio segun qua omna ento vivanta venis de ento qua genitis lu DE

biografio Redakturo qua naracas la viv-eventaji di persono DEFIRS

biokemio Parto di biologio, qua traktas la relati di la strukturo kemiala di la elementi nemediata, a la mekanismo funkcionala di la celuli, tisui ed organi di la organismi vivanta DEFIRS

biologio Cienco generala pri la vivo, lua kondicioni e lua formi diversa (organizeso di la enti vivanta, medii ube li vivas, funcioni di la vivo, e c.) DEFIRS

biomekaniko Parto di biologio, qua traktas la expliko mekanista di la fenomeni vivala DEFIRS

biremo Galero qua havas singlateralere du rangi de remisti DEFIRS

bireto Mikra boneto; kun quar edri quadrata, qua esas faldebla DEFIRS

birko (*bot.*) Arboro qua esas un genero di la familio « betulacei » *L. betula* E

biro Drinkajo fermentacinta, preparita ek hordeo ed ek jermifinta frumento e lupulo DEFI

bis Duesmafoye DEFIRS

bisko Kankro-supro DEF

biskoto Loncho de pano preparita per lakto (vice per aquo) e sikigita e bakita en forno DEF

bismuto (*kemio*) Metallo grize-blanka kun nuanci redatra, lameloza, frajila, qua, amalgamita kun merkurio, uzesas por stanizar la speguli *Simb. kem. Bi* DEFIRS

biso Materio texebla, sorto di lino flavatra, de qua la Antiqui fabrikis stofi tre granda-preco DEFIRS

bisquito Kukajo lejera, qua konsistas ye ovi, farino e sukro DEFIRS

bistro Farbo bruna flavatre, quan onu obtenas de fuligino koquita e dilutita, e quan onu uzas por aquo-piktar DEFIR

bisturio Mikra kultelo kirurgiala, di qua la lamo, movebla, mantenas da resorto kande onu aper-tas lu DEFIRS

bito (*navig.*) Bloko pozita en la parto avana di la navo, e qua konsistas ye du montanti ed un traverso sur qua spulesis e fixigesis per amaro la kabli DEFIRS

bitra Qua saporas repugnante. – (*metaf.*) Qua impresas penigante, chagrenigante DE

bitumo Substanco minerala, liquida (nafto) o solida (asfalto), bruna DEFIRS

bivakar (*netrans.*) Kampar sen tendi, havante cielo kom plafono, generale cirkum fairi, nur dum un nokto DEFIRS

bixestila En qua inkluzesis la dio quan onu adjuntas a la monato februaro singla-quaresmayare DEFIS

bizantina Qua prizas disipar sua tempo en diskutar subtilaji neutila DEFIRS

bizelo Bordo (di planko, cizelilo, e c.) tranchita oblique FS

bizono (*zool.*) Bovo sovaja di Usa, di qua la dorso esas gibozza, la korni kurta e rondatra, kun longa barbo *L. bos americanus* DEFIRS

blamar (*trans., pro, pri*) Desaprobar ulu quan onu judikas kom aginta male DEFIS

blanka Di qua la koloro esas pasable simila a lakto, a nivo-floki, e c. DEFIRS

blasfemar (*netrans.*) Pronuncar vorti qui ofensas la deajo DEFIS

blato (*zool.*) Insekto ortoaptera bruna, qua odoras fetide, ajila, devorema, qua devoras la nutritivprovizuri, rodas la stofi, e c. *L. blatta* DFI

blazar (*trans.*) Obtuzigar per impresi granda ed ofte iterata DEF

blazono Ensemblo de emblemi konsiderata kom signo distingiva di familio nobela, di urbo, di korporaciono, e c., quan onu reprezentis sur la skudi, la baneri, la siglili,

e c. DEFIS

blendo (*kemio*) Erco de zinkosulfuro, ordinare unionita a la mineralo-strati de plombo, de arjento DEFIRS

blezar (*netrans.*) Pronuncar « s » quale « th » Angla o « c » (avan « a » e « i ») Hispana (t.e. kun la lango-pinto inter la denti.) F

blinda Sen vidiveso DE

blokhauso (*milit.*) Fuorteto regiono-sola, ek ligno, ordinare juntita a fortifikajo precipua per koridoro subsula DEF

bloko La toto di korpo; amaso granda e pezoza DEFIRS

blokusar (*trans.*) *Asiejar fortreso, kampeyo, portuo, por impedir omna komuniko da la asiejiti kun la exteresanti DEFIRS

blonda (*aludante la hari, la brovi, la barbo, e c.*) Di qua la koloro esas inter or-flava e klar-kastanea DEFIRS

blotisar (*netrans.*) Lokizar su squate, kontraktante su, an poka spaco F

blua Di qua la koloro pasable similesas olta di cielo sen-nuba, jorne DEF

blutar (*trans.*) Pasigar tra la dika telo (burelo) di sivo cilindra, adube falas la mueluro e qua – retenante la brano – lasas pasar nur la farino F

bluzo Supervesto, ek telo dika, lano, e c., kun aperturo avana, e di qua la formo similesas olta di kamizo – quan *veras la rurani, la laboristi brakiala, e c., e la infanti e pueri, kom streno-vesto DEFIRS

bo- Prefixo qua indikas la parenteso rezulte de mariajo

boao Serpento di Sud-Amerika, di qua la grandeso e la forteso esas timinda – qua trituras per sua ringi la animali mem la maxim granda,

ed englutas li pos kovrir li ye sua salivo *L. boa constrictor* DEFIRS

bobino Mikra cilindro ligna, kun rebordi, sur qua la filo lina o silka volvesas o desvolvesas reguloze, spulesis DEFIRS

bodmeriar (*netrans.*) Prestar pekunio di qua la rimborseso garantiesas da vari qui martransportesas, ma qua rimborsesos nur se ta vari atingas lia destino-portuo, o proporcione a la quanto di la vari qui tale arivos N

bodrucho Dina membrano de la grosa intestino di la bovi, di la mutoni, desgrasizita, preparita a pelikulo preske diafana, quan onu pozas sur la vunduri – ek qua onu fabrikas baloneti – e per qua onu kovras la or-folii lor lia bateso F

bogio Ensemblo de quar (o du) roti qui formacas vagoneto e suportas la extremajo di vagono o di lokomotivo DEFS

boikotar (*trans.*) Interkonsentar (tacite od ekspresite) por punisar, per domajo pekuniala od etikala, individuo o lando, per refuzar ekutular labori, komprar ula vari, e c. DEFIRS

bokalo Vazo cilindra o cilindrata, ek vitro, sen pedo, kun fundo plata e boko larja, uzata precipue en kemio, farmacio (e por konfikturi) DFIRS

boko 1. Che la homo e kelka animal: kavajo ye la parto infra di la vizajo, qua komunikas interne kun la kanalo respirala e la kanalo nutrivala 2. Aperturo qua esas la enireyo di kavajo 3. Parto di fluvio o di rivero, ube lia aquo enfluas respektive la maro od altra aquofluo FIS

« **bolero** » Kansono, dans-ario Hispana, generale ye modo minora, tri-tempa, e ye movo rapida DEFIRS

boleto (*bot.*) Fungo kun chapelo pedikuloza, mi-sfera, di qua la surfaco suba konsistas ye tubi cilindra – genero di qua plura specias manjebla (cepo, e c.) e di qua un altra (agariko di la querko) esas la materio di tindro *L. boletus* DEFIRS

boliar (*netrans.*) (*aludante liquido*) Subisar ta transformeso rapida ye ula temperaturo (qua dependas de la liquido e de la aero-presio) per qua parto de la liquido vaporeskas, forme di buli qui acensas groseksante til la surfaco ube li krevesas, disjetante en la atmosfero cirkondanta la aero o la vaporo quin li kontenis EFIS

bolido (*astron.*) Meteoro fairatra, akompanata da traco-linei, lumozo, fumuro, detono ed adterfalo di aeroliti DEFIRS

bolo Kalico mi-sfera ek fayenco, porcelano, generale destinata a kontenor nutrivi liquida DEFS

bolto (*tekn.*) Stifto de fero qua uzesas por interfixigar du peci de ligno, de fero, e c., finanta capinte per kapo ronda qua limitizas lua extremajo supera, e tapinte per skrubino o kolo DER

bombardar (*trans.*) Asaltar per la lanso di bombi DEFIRS

bombinatoro (*zool.*) Genero de batraki sen-kauda, analoga a rospi, karakterizata da lia lango ronda, ligita tota-aree a la bokusulo, e da lia ventro qua esas veinizita ye makuli nigra ed oranjo-flava *L. bombinator* FSL

bolmo Projektilo ek fero, kava, plenigita ye substanco detoniva qua eksplozas lor lua falo DEFIRS

bombono Sukrajo (drajeo, e c.) fabrikita da la sukrajisti DEFIRS

bona Qua prokuras avantajo, satisfaco; qua havas en su perfekteso DEFIRSL

boneto Kapvesto mola, senborda, ek stofo, trikoturo, furo, e c. EFIS

bonimentar (*netrans.*) (*aludante la sharlatani e feriala aktori*) Diskursar fanfaronere por laudar sua vari od atraktar publiko F

bonzo Budha-sacerdoto en la Oriento-regioni di Azia DEFIRS

boracho (*bot.*) Planto herbacea, tipo di la familio « boragacei », di qua la stipo e la folii kovresas ye pili pikanta – e la folii, dispozita grape *L. borago* DEFIRS

borar (*trans.*) Truifar rotace. (Borilo portesas e movesas da drilo) DER

boraxo (*kemio*) Antea nomo di la sodo-borato *Simb. kem. B₄O₇Na₂* DEFIRS

borborismo Bruiso da la diplaseso di la gasi en la abdomino, meze di la likvidi quin kontenas la intestini DEFIRS

bordear (*netrans.*) Avancar (*aludante navo*) zigzage kontre vento FIS

bordo Parto extrema qua limitizas la konturo di objekto DEFIRS

boreo Nomo mitologia de la nordo-vento DEFIRS

borgezo La persono qua apartenas a la meza klaso di la habitanti di urbo DEFIRS

boro (*kemio*) Korpo simpla, metaloida, bruna verdatre, sen saporo nek odoro *Simb. kem. B* DEFIRS

borso Loko publika ube su asemblas la kurtajisti, monetokambiiisti, e c., por operaci komercala, financala pri valoraji (*acioni, obligacioni*) di qui la kurso esas variiva DEFIRS

borso Saliajo sur la surfaco di muro, destinita a talieso, skulteso figurala od ornamental DEFIRS

boselar (*trans.*) Formacar reliefi en metalo per martelago (de interne) DEF

bosko Grupo de arbori qui kovras areo pasable granda DEFIRS

bostono 1. Ludo quar-partnera per kinadekedu karti 2. Sorto di valso, deveninta de Usa, qua exekutesas per glitar segun mezuro tri-tempa, en ritmo « moderato » DEFIRS

botaniko Parto di la natur-historio qua havas kom temo di studio la vejetanti DEFIRS

botanizar (*netrans.*) Kolektar por la studio botanikala. (ne « praktiki o studiar botaniko ») DEFIRS

botelo Vazo portebla, di qua la ventro esas cilindra, la kolo streta e longa, destinita a kontenar likvidi, precipue vino DEFIRS

boto Peto-vesto ledra qua kontenas la gambo. (*boteto* kontenas nur la infra parto di la gambo; *shuo* kontenas nur la peto) EFIRS

bovo (*zool.*) Mamifero ruminera quan onu uzas prefere por la agrokultivo se lu esas bovulo, e por obtenar lua lakto se lu esas bovino – o quan onu grasigas por bucheso. (kande bovulo esas destinita a la tauro-kombati, lua nomo esas « tauro ») EFIS

boxar (*trans. e netrans.*) Interbatar per pugno-frapi, en la maniero Angla DEFR

boyardo Sinioro, personego, en Rusia caroza, en Transilvania DEFIRS

boyo (*navig.*) Omna korpo flotacanta (peco de ligno o korko, barelo, e c.) destinita a markizar, sur la surfaco di aquo, la punto ube lansesis ankro – ed informar pri rifo od obstaklo od indikar la direciono di paseyo o di kanaleto DEFIRS

braceleto Ornivo ringo-forma qua cirkondas la ponyeto DEFIRS

bracho Viro-vesto, qua kovras la persono, de la hanchi til sub la genui, e bifurkas tale ke olu envelopas la kruri EFIS

braco Kordego an la du extremaji di yardo DEFIS

bradipo (*zool.*) Mamifero de la tribuo « sen-denti » *L. bradypus* EFIS

brakicefala Di qua la kapo esas kurta DEFIRS

brakio 1. Membro en la parto supra di la korpo homala, qua artikizesas ye la shultro e qua finas per la manuo; che ula animalo, membri qui korespondas a la brakii homala pro lia situeso o funkcio 2. Parto de la maro qua konstriktesas da du litori DEFIRS

brakiopodo (*zool.*) Klaso de moluski kun konko bivalva, senmovila, di qua la boko situesas inter du brakii tre karnoza ed esas provizita ye multa filamenti quin oli povas igar ekirar od enirar per spular olci spirale DEFIS

brakistokrono (*mekan.*) Kurvo quan devas sequare korpo pezoza por irar de ca a ta punto en tempo minima, la rapideso-grado lor la departo esante nula DEFI

brako Speco di chas-hundo, rezapila, e kun oreli pendanta DEFIS

brakteo (*bot.*) Folieto qua diferas de la folio ordinara qua, che ula planto, situite ye la inserto-punto di la floro, akompanas o parte kovras olca DEFIS

bramano Sacerdoto di la bramismo, qua apartenas a la unesma ek la kasti Indiana, e qua dicis naskir de la kapo di Brama DEFIRS

bramar (*netrans.*) Vorto generala por omna krei di bestii FIS

branco 1. (*bot.*) Sproso ligna qua kreskas sur la trunko di arboro 2. (*geom.*) Singla de la linei intersimetra, di qui la unono formacas ula kurvi geometri-

ala (hiperbolo, parabolo) 3. To omna quo, departante de stango, aspektas analoge kam la arborobranchi 4. La familii diversa, genitita de trunko komuna. (ex. : familio-branchi) DEFIR

brandio Kompozajo ek aquo ed alkoholo, obtenita per la distilo di vino, cidro, grani, betravo, e c. DEF

brandisar (*trans.*) Ociligar en sua manuo minacoze (espado, lanco, javelino) EFIS

brando Fasko de palio flamoza per qua onu dis-tushas por incendiar, o quan onu kunportas por lumizar DEFI

brankardo Singla de la du branchi (ligna), plu o min lejera, maxim ofte kurvigita por su adaptar a la korpo di la kavalo, qui artike juntasas a la avana parto di veturo, ed inter qui onu jungas la kavalo F

brankio Lami dispozita quale la denti di pektilo, ye qua konsistas la respir-aparato di la animalo qui vivas en aquo e respiras la aero quan olca kontenas dissolvite (fishi, krustacei) EFIS

brankiopodo (*zool.*) Mikra krustaceo, di qua la pedi, apta por natado, esas garnisita ye apendici brankia DEFIS

brano Reziduo de la muelo, asemblajo ek la eskombri de la shelo di la frumento-grani EF

brasar (*trans.*) Movar, agitar por operaco. (ex. : brasar oro ed argento en kruzelo) FIS

brava Pronta afrontar la danjero (precipue en la kombati) DEFIRS

« **bravur-ario** » Ario briloza, destinata ad eminentigar la kantisto DEF

brazar (*trans.*) Unionar (du metali interdiferanta) per aloyuro quan onu fuzas en fairego EF

brechio Roko di qua la strukturo esas fragmentoza, ek peceti anguloza, diversa-kolora, aglomerita en cemento naturala

brecho Rupturo qua posibligas enirar remparo-cirkuito DEFIRS

breko Veturo quar-rota, generale sen-tekta, qua havas, ye sua parto avana, sidili situata alte, e du benki longesale DEFIS

brelando Hazardo-ludo, quan onu pleis per distributar tri karti ad omna ludonto DFI

bremono (zool.) Fisho river-aquala, qua similesas karmo, e di qua la karno nutro-prizesas *L. abramis brama* EFS

bretelo Bendo de ledro, quan onu pasigas sur la shultro, por suportar sako, dorso-korbo, kamilo; bendo de texuro elastika, bifurkoza, por subtenar la pantalono virala FI

breviario (religio katolika) Asemblajo ek la prego-texti qui, en la religio katolika, esas recitenda da la kleriki ye ula kloki di la jorno DEFIS

brevo Reskripto pontifikala, ordinare en linguo Latina; papo-sigluroza DEFIRS

brezo Ligno transformita a karbono per kombusto, sive ardoranta, sive extingita EFIS

brido La du rimeni qui, fixigita ye singla lateri di la morso, uzesas por haltigar o direktar sel-kavalo o veturkavalo EFIS

brigado Korpo de armeani mividiviziona DEFIRS

brigantino (navig.) Mikra navo, rigoza quale brigo, ma senponta DEFIRS

brigo (navig.) Navo qua havas nur un granda masto, inklinita ad-dope ad un mezeno-masto DEFIRS

briko Karelo ek argilo hardigita per fairo o suno-radii, quan onu uzas por la konstrukto di muri, di kamini, por kovrar sulo, e c. DEFR

brilar (netrans.) Difuzar lumoforta DEFIS

brilianto Diamanto, facetoza sure e sube, quan onu povas inkastrear ajure por ke lu esez plu bri-loza DEFIRS

brino Parto (secciono o segmento) di kordo FS

briocho Kuko ek pasto fermentacinta, konsistanta ye farino, butro ed ovi, e qua ordinare havas la formo di kaloto inflita, quazekronizita da kapo F

briska Di qua la gayeso esas kelketro libera E

brizanto Rokajo reze aquo-surfaco (en maro) sur qua la ondi ruptesas F

brizo Vento fresha qua naskas sur la litoro ye ula kloki DEFIRS

brocho Muliero-juvelo, kun pinglo, uzata por ligar shalo, kolumo, e c. DEFIRS

brodar (trans.) Plubeligar (texuro) per ornivi reliefa, manuofacita EFS

brokantar (trans.) Komprar e pose vendar o kambiar vari ne-*nuva (ne-nova), ne-fresha EF

brokato Stofa de silko rekamita ye flori, ornivi ek oro, arjento, silko DEFIRS

«**brokoli**»-kaulo (bot.) Italia-kaulo, varietato di kaulo, kun pedunkli min grosa e plu longa kamti di la florkaulo ordinara *L. brassica oleracea botrytis* DEFIRS

bromo (kemio) Korpo simpla, metaloida, obskur-reda, qua tre odoras quale kloro, di qua lu esas vicina pro la ensemblo de sua propraji *Simb. kem. Br* DEFIRS

- bronkio** (*anat.*) Singla ek la du tubi kartilagoza quin formacas la bifurko di la trakeo e qui subdividas, en pulmono, a rami sencese plu mikra DEFIRS
- bronkito** (*patol.*) Inflameso di la mukozo qua tapete kovras la bronki DEFIRS
- bronzo** (*kemio*) Metallo harda e sonora, obskur-kolora, qua konsistas ye aloyuro de kupro e stano, segun proporcioni variiva ed a qua onu adjuntas olakaze zinko, plombo e mem arjento – quan onu uzas kom materio por gisar statui, medalii, klosi, kanoni DEFIRS
- brostar** (*trans.*) Frotar, per asemblajo ek faski de krini, de porkopili, ek fragmenti de hundo-herbo e c., ajustita inter-nivele sur plako de ligno, de ivo, e c. por netigar, sen-polvigar, e c. *L. triticum caninum* EFS
- broshar** (*trans.*) Pasigar filo tra folii o kayeri de folii por sutar li ad-ensemble DEFR
- brovo** (*anat.*) Saliajo arko-forma, garnisita ye pili, qua esas situita super singla okulo DER
- brueto** Sorto di mikra baskulveturo, quan onu pulsas o tranas per du brankardi, e qua rulas per mikra roto an la dopa parto F
- bruissar** (*netrans.*) Sono od asemblajo de soni qui rezultas de vibri nereguloza, e ne relatas skalo muzikala F
- brular** (*trans. e netrans.*) 1. Parkonsumar, destruktar per la efiko da fairo 2. Domajar (kom ex. : la dermo) per la efiko da fairo o de kaloro intensa F
- bruna** Di qua la koloro tendencas esor nigra DEFIR
- brunisar** (*trans.*) Polisar metali per instrumento ek stalo, agato, hematito, sanguino, e c. DEFIS
- bruo** (*bot.*) Kovrilo verda, fibroza, ledratra, qua protektas la shelo di la nuco, di la mandelo, di la avelano, e c. F
- bruska** Qua agas per movo subita e violentoza DEFIS
- bruta** De qua la instinto grosiera ne esas fasonita da civilizeso EFIS
- bubalo** Antilopo di Afrika, kun korni ringoza e kurvigita ad-dope *L. bubalis* EFIRS
- bubo** Puero mizeroza e malicoza qua vagas en la stradi D
- bubono** (*patol.*) Tumoro glandatra, produktita da la inflameso di la ganglioni limfala sub-pela, specale ye la inguino, la axelo, la kolo DEFIRS
- buchar** (*trans.*) Ocidar la bestii destinita a la homo-nutro EF
- budar** (*netrans.*) Manifestar nekontenteso, mala humoro, per silenco, agado, expreso di la fizionomio F
- budjeto** (*financo*) Etato komparala di la spensi e di la revenui publika, pri omna yaro DEFR
- budmakero** Profesionisto di la pariado sur la agri di kavalkonkurso-kuri EF
- buduardo** Mikra chambro di la apartamento di damo, refujeyo eleganta ube el su lokizas kande elu esas sola DEFR
- bufalo** (*zool.*) Speco di bovo di la regioni tropikala, aklimatita en Grekia, Italia, e c., plu granda e plu forta kam la bovo ordinara, plu sovaja kam lu, e di qua la muzelo esas plu larja kam la lua, la korni plu larja e kurvigita ad-dope *L. bubalus* DEFIS
- bufar** (*netrans.*) Kreskar volumine ad omna direcioni DF
- bufeto** Tablo, plad-etajero ube esas servita dishi; kukaji, drinkaji, ye la dispono di la invititi, voyajanti DEFR

bufono La persono qua esforcas rigidigar per joki grosiera DEFERS

bufro Maso polsterizita (o resor-toza) destinita ad amortisar la shoki DER

buglo Trumpeto kun klavi DEFS

bugrano Dika telo apretita, quan la taliori uzas kom futero interna por rigidigar la infra parto di la pantalono, la kolumo, la surfaldaji di vesto EFIS

buho (*zool.*) Nokt-ucelo di la familio « strigi » (forsan pro la plum-penacheti qui ornas lua kapo) *L. buho maximus* L

bujo 1. Kandelo de stearino 2. Organo uzata por acendar la gas-mixuro en la explozo-motori DEFS

buketo Asemblajo de flori koliita e kunligita; fasko analoga a la aspekto di flor-buketo DEFER

buklo Sorto di ringo o mi-ringo de metalo tra qua pasas axo kun halto-pinti, uzata por fixigar la extremajo di rimeno, di gurto, di klapo, e c. EFIRS

bukoliko Qua apartenas a la genero « dramato pastoral » DEFIS

bulbo Influro tuberkulala, ovoida, globatra, formacita da la asembleso di squami o di folii rudimenta EFIS

buldugo (*zool.*) Varietato di hundo, plu mikra, di qua la nazo esas min aplastita, la kaudo tordita, la pili falvea e nigre strioza DEF

buletino Mikra jurnal, revuo o periodala raporto DEFIS

bulimio (*patol.*) Apetito nenaturala, ne-saturebla, quan produktas forsan tenio od afekto hipokondra, histeria, e c. DFIS

bulino (*navig.*) Kordo qua tensas la seglo per la infra angulo DEF

buliono Liquido en qua onu boliigis ula substanci DEFERS

bulo 1. Korpo sfera, generale destinita a rular, a rotacar 2. Globeto quan la aero, la gaso quan kontenas liquido, formacas kande lu acensas til la surfaco EFS

bulvardo 1. En la urbi di qui la fortifikaji esas supresita : promeno-voyo qua -arbor-lineoza – cirkondas la urbo en la loko quan okupis la terplenajo avan la rempari 2. Larja voyo arbor-lineoza, interne di urbo DEFIR

bumerango Jet-armo uzata da la aborijeni di Australia, e di qua onu konstatis la existo anke che ula populi di Dekkan e la Egiptiani antiqua DEFIRS

bunta Igita disparata per la asembleo di kolori male asortita

burasko To ne esas ventego, nek tempesto, ma subita e neduranta vento-frapo FIS

burbiliono Grumelo blankatra, filamentoza, tenaca, quan onu renkontras funde di la furunkli pusifanta F

burdono (*zool.*) Speco di abelo, di qua la korpo esas tre voluminoza, tre piloza, qua vivas en galerii subsula, en socii mikra-nombra, remarkinda pro lua bruisto per-rostra, e quan onu konfundas ofte a la « burdono falsa » *L. bombus* F

burelo Stofa grosiera de lano FIS

bureto Mikra vazo de lado, de kupro, e c., qua kontenas oleo destinita a lubrifikar la mashini, la velocipedi, e c., quan lu lasas ekirar nur gutope DEFS

burgo Granda vilajo ube, ordinare, lokizesas la merkato di la vilaji cirkondanta EFS

burgravio Komto, sinioro kasteloza, a la judiciado di qua, ordinare, resortisis urbo DEFIS

burjono (*bot.*) Sproso, rudimenta, qua kontenas jerme la stipi, branĉi, folii, flori, e frukti di la vejetanto EF

burleska Di qua la komikeso esas extravago DEFIS

burnuso Mantelo de lano blanka o bruna, kun kapuco quan *weras la Arabi DEFIR

buro Amaso de pili, sive de animal, sive de ula stofa lana o silka; to quon onu pozis sur la kargajo di la pafili FIS

burokrato La persono qua molestoze uzas, a publiko, la povo quan donas a lu lua grado en la kontori di stato-administreyo DEFIS

burso Saketo por portar monetopeci en la posho DEFIS

bushelo En Francia, olima mezurilo di kapaceso (cirkume 13 litri); nun, la bushelo kontenas -segun la region 1 o 2 dekalitri. – En Usa, la kapaceso varias segun la stati EFR

busho Grupo, asemblajo de arbo-reti (nefruktifera) DEF1

busko Lamo flexebla ek bartomaterio, stalo, e c., qua, per aplikeso muldoza a la kurveso di la pektoro, mantenas rigide la parto avana di korsajo, di jupokorpo EF

buso (*bot.*) Arboreto di la familio « euforbiacei », di qua la foliaro esas sempre verda *L. buxus* DEFIRS

busolo Instrumento facita segun la duopla proprajo di la magnetagulo: direktar sua pinto ad (vers) la nordo-polo, e proximigar su ad vertikalo segun ke lu portesas ad la poli DFI

busprito (*navig.*) Masto avana di navo, inklinita a la aquo-surfaco, qua portas la seglo avana e fixigita an kordego DEFIRS

busto 1. Che la homo: la kapo e la parto supra di la korpo 2. Skulturo qua reprezentas la kapo e la parto supra di la korpo, maxim multa-kaze sen la brakii DEFIRS

bustrofedono Skribo-maniero che la Greki antiqua: la linei de literi iras alterne de dextre a sinistre, e de sinistre a dextre. Onu renkontras olu en ula epigrafi, subskriburi, medalii DEF

butar (*netrans., kontre*) 1. Marchante, pedo-shokar ne-expektite kontre korpo qua salias sur la voyo 2. Apogar ulo kontre trabo, arko, e c. EF

butiko Chambrego, ter-etaje, qua debushas an la strado, ed en qua la komercisti expozas e vendas endetale sua vari FI

butono Mikra peco cirkla, plata o konvexa, ek metalo, ivo, perlo, matro, ligno, ulakaze kovrita ye stofa, e qua, fixigite sur parto di vesto, ligas olca ad altra sur qua esas buklo kordona o truo EFIS

■ ***botono** (*elektro*) Mikra cilindro, ek materio elektronekonduktiva, mantenata en glitotubeto, kun un resorto, e qua uzesas por igar interkontaktar la extremaji di elektro-filo fluida, o por ruptar ta kontakto.

butoro (*zool.*) Speco di herono qua ne esas dreslebla por chasado *L. botaurus* F

butro Substanco grasa, manjebla, flava pale, quan onu separas de lakto per batado DEFIR

buvrelo (*zool.*) Pasero di qua la beko esas kona, grosa, kurta e konvexa, la kapo e la ali nigra, la ventro reda, quan onu amansas ed excas pri siflar *L. pyrrula* F

buxo Kolektuyo di qua la formo e la dimensionoj esas variiva, ek ligno, kartono, metalo, e c., generale portebla, qua havas kovrilo, e

destinita a kunportar, transportar
od kontenar objekti prezerve DE
buzardo (zool.) Rapt-ucelo, ge-
nero « avidi desnobla », di qua la
tarso esas tenua ed alta, havante
mi-kolumo de plumi, e qua simile-
sas la buzo *L. buteo vulgaris* DEFS

buzo (zool.) Raptucelo, genero
« avidi desnobla », kun korpo gro-
siera e quan lua posturo sen-mova
dum plura hori (vartante sua rap-
totajo) igas aspektar stupida *L.*
falco buteo DEFIRS

C

- c** (*muziko*) Nomo di la noto unesma di la « do »-gamo
- ca** (*ica*) Pronomo qua uzesas por ri-nomar kozo qua jus nomesis o quik nomesos. – Generale, ta (*ita*) uzesas por korespondar a ta senco – ca (*ica*) esante rezervata por indikar : 1. objekto plu proxima; 2. la duesma ek du nomaji (ta (*ita*) koncernas lore la unesma) ^F
- « **cambium** » (*bot.*) Parto di la sapo qua, pro solidesar pokope, augmentas la substanco di la basto e di la alburno inter qui lu cirkulas ^{DEFIRSL}
- caro** (*olim, ante 1915*) La suvereno di Rusia ^{DEFIRS}
- cecidio** (*bot.*) Nomo generala di la gali quin produktas, sur la vejetanti, ula paraziti animala o vejetanta (insekti, akari, vermi, bakterii)
- cedar** (*trans., ad*) Abandonar (ulo ad ulu), renunciante sua yuro ^{EFIS}
- cedilio** Mikra signo (kelke simila a komo) qua – en la linguo Franca (kom exemplo), pozite sub la litero « c » kande olca sequesas nemediate da la vokali « a », « o », « u », indikas ke ta « c » esas prononcenda quale « s » che Ido ^{DEFIRS}
- cedrato** (*bot.*) Frukto de varietato di citroniero, deveninta de Persia *L. citrus medica* ^{DEFIS}
- cedro** (*bot.*) Granda arboro verda-folia, de la familio « koniferi », deveninta de Avan-Azia – di qua la ligno odoras ed esas poke pu-

triva *L. cedrus* ^{DEFIRS}

cedulo Documento per qua onu notifikas ulo ^{EFIRS}

cefalopodo (*zool.*) Molusko di qua la korpo konsistas ye sako membrana, qua kontenas la viceri, e di qua la kapo esas garnisita ye palpili ^{DEFIS}

ceko (*anat.*) Komenco-parto di la grosa intestino, klozita sua-baze per quaza sako-voyo, e qua recevas, de la intestino tenua, la reziduo de la digesto ^{EFIRS}

celar (*trans.*) Igar eskapar videso ^{EFIS}

celebrar (*trans.*) 1. Exekutar solene (mariajo, meso, e c.) 2. Laudar, publikigar solene ^{DEFIS}

celerio (*bot.*) Apio odoranta, dolcigita per kultivado, e di qua onu manjas la yuna stipi e la bazo di la petioli *L. apium graveolens* ^{DEFIR}

celiba Qua vivas sen mariajir su ^{DEFIS}

celulo 1. Mikra chambro (ex. : di monako, di karcerano) 2. Alveolo quan konstruktas la abeli 3. Mikra kavajo en ula organi di la animali e di la vejetanti 4. Elemento anatomiala embriona che la planti o la animali ^{DEFIRS}

celuloido Kompozajo kemiala, qua imitas skalio, koralio, e c. ^{DEFIRS}

celuloso Korpo neutra ye qua konsistas la tisui di la vejetanti e speciale la tisuo celulara ipsa ^{DEFIRS}

cembro (*bot.*) Nomo di speco di pino, di qua la grani esas manjebla *L. cembro* F

cementacar (*trans.*) Pozar stratope, sur metalo, substanco qua, efike da temperaturo tre alta, modifikas lu, adportante a lu un ek sua elementi DEFIRS

cemento Mixuro de kalko e de briki pistita, por interjuntar la petro-bloki en masonuro DEFIRS

ceno 1. Parto di teatro ube pleas la aktori 2. Loko ube eventas la pleajo 3. Divido di akto teatrala, determinita da la ekiro di la protagonististi DEFIRS

cenobito En la komenco di la historio di la Eklezio Kristana, la personulo qua vivis komune kun altra regulieri (opozo ad « anakoreto ») DEFIRS

cenotafio Imituro di tombo, erekta memorige di mortinto, e qua ne kontenas lua reliquii DEFIRS

censo La revenuo evaluata da la autoritati statala, sive por taxo, imposto, sive por ula yuro (elektiveso) DEFIRS

censoro En Roma antiqua, un ek la du judiciisti di qui la tasko konsistis ye okupar su pri la censo, reprimandar e punisar la personi qui violacis la mori DEFIRS

censurar (*trans.*) 1. Reprimandar ulu publike 2. (*aludante la Eklezio Kristana o korpo di ta Eklezio*) Kondamnar publike doktrino DEFIRS

cent 100 DEFIRS

centaureo (*bot.*) Planto de la familio « kompozaji », di qua plura speci uzesas medicinale *L. chlorea perfoliata centaurea* EFIS

centauro En la mitologio antiqua, ento mi-vira, mi-kavala DEFIRS

centezimala Di qua la parti esas centimi DEFIRS

centiaro La parto centima di aro DEFIRS

centifolio (*bot.*) Rozo di qua la petali esas tre multa *L. rosa centifolia* DEF

centigrado Dividita a 100 gradi DEFIRS

centigramo Parto centima di gramo DEFIRS

centilitro Parto centima di litro DEFIRS

centimetro Parto centima di metro DEFIRS

centimo Parto centima di franko (la unajo monetala di Francia) DEFIRS

centono Versajo ek versi o fragmenti di versi pruntita hike ed ibe DEF

centrifugar (*trans.*) Efikigar la forco per qua moveblo qua cirkulas segun kurvo retropulsesas de la centro di ta kurvo DEFIRS

centripetar (*trans.*) Efikigar la forco per qua moveblo qua cirkulas segun kurvo atraktesas ad la centro di ta kurvo DEFIRS

centro 1. (*geom.*) Punto interna, situata egaldiste de omna punti di cirklokurvo o di la surfaco di sfero 2. To quo esas la centro, la mezo di extensajo 3. Apliko-punto di la rezultanto de plura forci 4. Loko adube konvergas forci, agi diversa DEFIRS

centrolecito Ovo di qua la plasmato nutrive akumulatas en la centro di la celulo DEFIRS

centrosfero (*biol.*) Maso de protoplasmo qua cirkondas la centrosomo e prizentas ulakaze du zoni sama-centra e neagale koloroza DEFIRS

centrosomo (*biol.*) Mikra korpuskulo qua okupas ordinare la centro di la celulo, apud la parieto nukleala, e qua konjekteble pleas granda rolo en mitoso DEFIRS

centurio (*en Roma antiqua*) 1. Asemblitaro de cent civitani ye qui konsistis un ek la dividuri politikala di la popolo 2. Dividuro de kohorto a cent homi DEFIRS

centuriono En epoki antiqua : oficiro di la armeo Romana, qua komandis cent soldati DEFIS

cepo (*bot.*) Varietato di grosa fungo tre pulpoza, manjebla *L. boletus edulis* F

ceptro Komando-bastono, impero-bastono, un ek la insigni rejala, imperiestrala DEFIRS

ceramiko Arto (ed industrio) di la fabriko di objekti ek terakoto, fayenco, porcelano, emalio DEFIS

cerastio (*bot.*) Genero de « kariofilacei » qua inkluzas plu kam cent speci qui kreskas en omna parti di la Terglobo

cerato Medikamento uzenda korposurface, kom unguento, konsistanta ye vaxo dissolvita en oleo DEFIS

cerbero (*mitol.*) Hundo tri-kapa qua facionis an la pordo di inferno DEFIRS

cereala (*bot.*) Di qua la grani, farinoza, uzesas por la nutro di la homo DEFIS

cerebelo (*anat.*) Parto dopa ed infra di la encefalo, qua unionas la cerebro a la spino EFIS

cerebro (*anat.*) La encefalo, amaso nervoza, ye qua esas plena la kranio-kavaĵo, e precipue la parti avana e supra di la encefalo DEFIS

ceremoniar (*netrans.*) Konformigar su a la formo di la pompo qua akompanas la celebros di solenajo DEFIRS

cerfolio (*bot.*) Planto umbelifera, aromata, di qua la folii uzesas kom kondimentis *L. anthriscus cerifolium* FIL

cerio (*kemio*) Korpo simpla metala, ferea, harda, densesogrado : 6,7 Simb. kem. Ce

ceriz-lauro (*bot.*) Arboreto de la familio « apocinacei ». (prunus) laurocerasus *L. cerasus* F

cerizo (*bot.*) Mikra frukto, reda plu o min forte, globa, pulpoza, di qua la kerno esas glata, quan produktas arboro de la familio « rozacei » (di qua la ligno uzesas por moblifado) *L. prunus cerasus* EFS

cernar (*trans.*) Enemike cirkondar ed enklozar por kaptar DF

cero Granda kandelo de vaxo EFIS

certa Qua konsideresas, egardesas, kom nedubitebla, kom vera. (*certena : *Qua ne dubitas pri la vereso, la exakteso, di ulo*) EFIS

certifikar (*trans.*) Garantiar kom vera, kom exakta EF

cerumeno (*anat.*) Materio grasa, tra, flavatra, qua, sekrecite da la folikuli aden la tubeto di la orelo extera, lubrifikas la membrano di olca, ed ibe su amasigas ofte, hardeskante DEFIS

ceruzo (*kemio*) Subkarbonato di plombo, substanco blanka, friabla, quan onu uzas kom fardo, e kom farbo por induto edificala, e de qua onu facas la emalio di porcelano EFIS

cervo (*zool.*) Mamifero ruminera, di qua la kapo esas garnisita ye korni branchatra *L. cervus elaphus* FIRS

« **ces** » (*muziko*) La noto « do » bemoloza

cesar (*trans. e netrans.*) Ne durar EFIS

cesio (*kemio*) Metallo alkaloza, korpo simpla Simb. kem. Cs DEFIRS

cesto En la epoki antiqua : rimeno ulakaze garnisita ye plombo, per qua la atleti cirkondis sua manui por la pugno-kombato DEF

cetaceo (*zool.*) Granda mamifero marala, fishatra (baleno, kashaloto, e c.) DEFIS

cetera Ta qua restas kande finis la numero, la depreno FL

cetonio (*zool.*) Koleoptero di qua la kolori esas metalatra quale la kantarido *L. cetonia*

cezaro Imperiestro DEFIRS

cezuro Divido ritmala di verso, indikita da silabo qua finas vorto sur qua onu devas plufortigar la pronunco DEFIS

chagrenar (*netrans.*) Sentar bitre doloro psikala F

chaketo Ludo analoga a la trikotrako FS

chako Kapvesto kun viziero. ek materio rigida, ordinare cilindrata DEF

chalazo 1. Hilo interna di la vejetanto 2. Punto jermala di la ucelovo DF

chalenjo (*premio*) En konkurso en qua la premio ne donesas, ma prestesas dum tempo a la vinkinto, qua havas lu til kande altra persono vinkas e konquestas la premio F

chamado Tambur-agar, trumpet-agar por avertar la enemiko ke onu deziras parlementar o kapitulacar DEFIRS

chamaro Speco di redingoto kun kordoni transversa an-avane, vesto Polona de epoko revolucionala di la XIX-esma yarcento

chambelano Oficiro komisita por okupar su pri la chambro di rejo, di princo, qua *weris klefo kom insigno EFIS

chambro 1. Parto di lojeyo 2. Salono ube onu su asemblas por deliberar 3. En la governo-sistemi reprezentala: singla de la du asemblitari qui posedas la yuro legifar same kam la chefo di la exekutigo-autoritato 4. (*teknologio*) Nomo

di kavaji diversa qui plu o min similesas chambro EFI

chamo (*zool.*) Quadripedo ruminera, de la genero « antilopi », kun korni kava e glata, quan onu renkontras en la alta monti di Alpi *L. rupicapra tragus* EF

champanio Vino de Champania (Francia) DEFIRS

champiniono (*bot.*) Genero de fungi di la familio « agaricinei », karakterizata da la prezenteso di ringo ye la supro di la pedo, lami libera rozea, pose nigra, t.e. departanta de la bordo di la chapelo e qui ne arivas til la pedo, e spori bruna purpurea F

championo Singla de la adversi qui kombatis en lico. (*metaf.*) La persono qua konsakras su a la defenso di ideo, di idealo DEF

chanco Probableso favoroza o desfavoroza DEFI

chanfreno Parto avana di la kapo di kavalo, de la fronto til la naztrui EF

chanjar (*trans. e netrans.*) 1. Substitucar ula kozo ad altra en un loko o funkcio 2. Prenar kozo vice altra, o pos altra 3. Divenar altra EFL

chankro (*patol.*) Ulceri qua tendencas rodar la parti qui cirkondas lu DEFR

chanto Edro laterala, streta, di korpo larja e plata DF

chapelo (*l. Kapovesto - virala*) 1. Qua konsistas ordinare ye korpo rigida o mi-rigida por recevar la kapo, kun rebordo cirklo-kurva plu o min larja 2. Kapovesto (mulierala) qua konsistas generale ye korpo por recevar la kapo, o kaloto, kun rebordo FI

chapiro Singla de la parti ye qua konsistas la dividuri di libro, kodexo, kontrato, budjeto, e c. DEFIRS

chappleto Asemblajo de kin deki de grani filizita, separita per grano plu grosa EFL

chapo 1. Mantelo ceremoniala quan *weras la episkopi, la kan-tori, la sacerdoti por ula oficii solena 2. (tekn.) Peco qua parkovras ulo DFS

charioto Kargo-veturo kun quar roti, rideloza ed un-timona, uzata en la ruo por transportar la rekol-taji, la vari vendenda, e c. – en la armei, por transportar la bagaji, e c. F

charjar (trans.) 1. Lokizar (veturo, e c.) sub la pezo di la objekti (kargajo) portenda ulube, transportenda 2. Garnisar (ulo) ye pezajo, ye ula quanto, destinita a ta o ca uzo (fusilo, pipo, bobino, e c.) EFIS

charmar (trans.) Ravisar, seduktar per atraktivo forta EF

charniro Ligilo ek du fero-plaketi, artikoza, de qui adminime un povas movar cirkum axo EFIS

charo 1. Veturo lejera di la antiqui, kun du roti, aperturoza dope, tirata da du o plura kavali jungita tale ke li avancas fronte, e sur la parto avana di qua la duktanto stacas 2. Veturo dekorita, en la festi, procesioni, masko-festi, e qua portas personegi simbola, historiala, maskiti, e c. DEFIS

charto En la mezepoko, omna akto en qua enregistresis la akti di proprieto, vendo, privileji grantita, e c. DEFIS

chasar (trans.) Proxime-sequar la animali por kaptar o destruktarli EFIS

chasta Qua konservas sexuo-pura sua korpo e sua psiko EFIS

chazublo Vesto sacerdotala per qua kovresas la sacerdoti dum ke lu celebras la santa sakrifiko, qua pendas sur la albo, ed havas

kom ornivo precipua la figuro di la Kruco (kristana) EF

che En la domo, habiteyo, lando, domeno (materiala o spiritala – inter ta o ca sorto de grupani) F

chefo La persono qua esas ye la kapo di grupo quan lu duktas ed a qua lu imperas DEFIS

cheko (banko) Folieto separita de kayero talonoza, kompozita ek bilieti pagebla ye vido (da banko) e qua, pro pagendeso a la portanto, esas indosebla DEFIS

chelato Kasko di qua la kaloto esas mi-sferatra, la viziero kurta e fixa, la nukumo granda, quan (en la mezepoko ed en la yarcento XVI-esma) *weris la militisti kavali-
era EFIS

chera Qua kustas plu multe kam lo analoga FIS

cherpar (trans., ek, de) Prenar ek puteo, fonto, barelo, e c. kelke de la liquido quan lu kontenas. – (anke metaf.)

***chevaliero** 1. (en Roma, antique) Civitano di un ek la tri stato-klasi, inter la patrico e la plebeyo 2. (mezepoko) Membro di ta institucuro milito-tendencema, kun karaktero religiala, establita che la nobelaro feudala, qua impozis a sua membri la desegardo di danjero, loyaleso, la protekto gratuita di la febli, e politegeso a la dami 3. (nun) Membro di ordeno honorumala, institucita da suvereno 4. (nun) En ordeno honorumala plura-klasa, membro di la klaso minim-alta

chevrono 1. Peco ek ligno, fixigita an la pento di tekto, e suportanta la lati qui subtenas la tekto-kovruro, la teguli, la ardezo-plaki 2. Bendi plata, dispozita V-forme sur la skudo, la blazoni EFIS

chifrar (*trans.*) Kompozar kriptografuro, t.e. texto sekreta, qua tradukas la vera texto per ula moyeno o regulo (« klefo ») DEF

chigo (*zool.*) Insekto di Sud-Amerika *L. sarcophylla* *pene-trans* EFS

chika Qua havas gracio eleganta, audacoza DEFR

chilo (*fiziol.*) Suko qua konsistas (en la intestino tenua) ye la parto nutriva di la bulo nutrala, qua divenas sango DEFIRS

chimo Sorto di paplo quan produktas, en la stomako, la elaboro komencala di la nutrivi DEFIRS

chimpanzeo (*zool.*) Simio altastatura *L. troglodytea niger* DEFIRS

chiniono Che la muliero : la parto di la hararo qua amasigesas ed erektesas dop la kapo DEF

chipa Qua kustas min multe kam lo analoga E

chitino (*kemio*) Elemento precipua di la kuraso di la « artropodi » *Simb. kem. C₁₆, H₂₆, N₂, O₁₀* DEFIS

chitozamino (*kemio*) Bazo qua formacesas per hidrolizo di la chitino e di multa albuminoidi

choano (*anat.*) Orifico dopa di la naztrui DEFIS

chokolado Substanco nutrala, ek kakao-grani, pistita kun sukro DEFIRS

chomar (*netrans.*) Nelaborar pro neemployateso nevolata F

chopino Birglaso qua kontenas cirkume un mi-litro DEF

choseo 1. Bendo de tereno, ofte stonizita, qua dominacas rivero, lageto, marsho, quan lu transiras, ed uzata kom voyo, paseyo 2. La mezo (generale pavizita o stonizita) di voyo, strado DF

chuvo (*zool.*) Mikra korniko quan onu renkontras en la kloshturmi. F. ci. (*gram.*) Pluralo di ca *L. corvus monedula*

cianato (*kemio*) Salo od etero di la cianacido

cianhidra (*kemio*) Produktita da la kombino di ciano kun oxo *Simb. kem. H. CN* EF

ciano (*kemio*) Gaso senkolora, produktita da la kombino di azoto kun karbo, qua kondutas quale korpo simpla en la reakti kemi-ala *Simb. kem. N : C, C* DEF

ciatika (*anat.*) Qua relatas la grosa nervo qua iras de la plexuso sakrumala til la muskuli dopa di la kruro, di la suro e di la pedo EF

cibolo (*bot.*) Planto legumgardenala, analoga a la oniono, quan onu uzas koquarte kom kondimento *L. allium fistulosum* DEFIRS

ciborio (*liturgia katol.*) Vazo kalico-forma, kun kovrilo, qua kontenas la hostii konsakrita por la komuniono di la Kristo-Ekleziani DEFI

cicisbeo Amoranto di damo, qua esas quaze oficale agnoskata e servas elu publike DEFIRS

cidro Drinkajo ek pomo-suko fermentacita DEFIRS

cielo 1. Spaco en qua jiras omna astri 2. Parto de la spaco qua aspektas quale vultu mi-sfera di qua la horizonto esas la limito FIS

cienco 1. Savo exakta e sistemigita pri ula temo o grupo de temi, qua relatas la mondo fizikala od un ek la arti liberala (gramatiko, logiko, muziko, e c.) 2. Sistema de savaji, en qua fako de fakti preciza koordinesas e reduktesas a legi (*leyi) EFIS

cifro Tipo o signo qua reprezentas nombro (Araba o Romana) DEFIRS

cigano Membro di tribui vaganta qui venis de Oriento DFIS

cigno (*zool.*) Ucelo palmipeda aquala, analoga a ganso, di qua la kolo e la beko esas longa, remarkinda pro la gracio e la eleganteso di lua konturi e movi *L. cygnus* EFIS

cikado (*zool.*) Insekto hemiptera qua emisas bruisado akra e monotona produktita da la interfroto di du membrani situita en la abdomino *L. cicada* DEFIRS

cikatro Marko poslasita sur la pelo da vunduro, bruluro, pos risanesko EFIS

ciklameno (*bot.*) Planto herbacea, perena, de la familio « primulacei », di qua la folii esas ronda kordio-forme e purpurea, la floro pendanta blanka e purpura *L. cyclamen* DEFIS

ciklido (*geom.*) Areo di la klaso quaresma, qua admisas kom lineo duopla la cirklo di la infinito, e posedas dek serii de seconi cirkla DEFIRS

ciklito (*patol.*) Varietato di iriskoroidito qua afektas la parto dopa ed externa di la koroido (parto qua havas prolonguri pasable multa) DEFIS

ciklo **1.** Periodo kontinua ek ula quanto de yari, dum qua ula fenomenon astronomiala eventas samordine **2.** Serio de modifikesi di korpo qua pasas tra estadi diversa, e retrovenas a sua departo-punto **3.** Serio de poemi pri un epoko, un temo, e c. **4.** Lineo spirala quan formacas, cirkum stipo o rameto, la origino-punto di folii qui interkorespondas DEFIRS

cikloido (*geom.*) Kurvo trasata da la par-jiro di punto qua apartenas a cirklo-kurvo qua rulas sur rekto fixa DEFIRS

ciklometrio Arto mezurar la cirkli DEF

ciklono Sturmo-vento qua vorticas, atraktante (per forco nerezistebla) irgo quon lu renkontras sur tero e sur maro DEFIRS

ciklopo Giganto mitologia, reprezentata kom havanta nur un okulo (meze di sua fronto) DEFIRS

cikloso (*biol.*) Cirkulado en-celula che la planti (kontraste kun la cirkulado generala di la planti)

cikonio (*zool.*) Ucelo migrera, de la klaso « steltieri », di qua la kolo, la beko, la gambi esas tre longa *L. cyconia* FISL

cikorio (*bot.*) Planto legumgardenala, di qua la folii esas mikra e frizita, quan onu manjas kom legumo o salado, de qua onu facas infuzuri *L. cichorium* DEFIRS

cikuto (*bot.*) Planto perena, venenoza, de la familio « umbeliferi » *L. conium maculatum*, e *speco di cicuta* **1**

ciliaro (*anat.*) Parto avana ed externa di la koroido, qua havas prolonguri pasable multa

cilico (*religio katolika*) Kamizo, zono de krini, *werita sur la pelo, por penitenciar o su mortifikar DEFIS

cilindro **1.** Solido produktita da rekto movebla qua rotacas cirkum sua axo a qua lu esas paralela **2.** Rolero de petro, de metalo, de ligno, quan onu igas rotacar cirkum lua axo, e sub qua onu pasigas to quon onu volas submisar a preso uniforma DEFIRS

cilindroido (*geom.*) Solido qua similesas cilindro, ma di qua la bazi esas elipsi vice cirkli DEFIRS

cilio (*anat.*) **1.** Pilo qua garnisas la bordo libera di la palpebro (che la mamiferi) **2.** (*bot.*) Sorto di pilo silkatra qua bordumas ula parti di la vejetanti **F**

cimaso (*arkitekt.*) Muluro ye la supro di kornico DEFIS

cimbalo (*muziko*) 1. (*che la anti-qui*) Instrumento ek du miglobi bronza, kava, quan onu tenis per ringo fixigita ye la supraĵo, e quin onu intershokis 2. (*nun*) Instrumento ek du diski inter-egala, kupa, quin onu interfrapas DEFIS

cimitaro Sabro di qua la lamo esas larja, kurva, uzata che la Orientani EFIS

cimo (*zool.*) Insekto di qua la korpo esas plata, laodoro fetida, qua sugas la sango di la personi dormanta *L. cimex lectularium* IL

cinabro (*kemio*) Merkurio-sulfuro, reda *Simb. kem. HgS* DEFIRS

cinamo Che la antiqui: substanco aromata quan onu dicas esir miro DER

cindro Reziduo pulveratra, de la kombusto di ula materii: ligno, terkarbono, e c. EFI

cinematiko La parto di mekaniko qua koncernas la legi (*leyi) di movo konsiderata pure, sole DEFIRS

cinematografar (*trans.*) Enrejistrar cinemo-filmo EF

cinemo Salono, chambrego, publika ube projektesas, sur *skrinio, fotografuri di qui la figuri esas quaze-vivanta (ek filmo) EF

cinerario (*bot.*) Planto de la familio « kompozaji », deveninta de Kabo di Bona Espero *L. cineraria* DEFIS

cinetiko (*fiziko*) Teorio pri ensemblo de fenomeni, fondita ekskluzive sur la movo di materio DEFIRS

cinezo (*biol.*) Divideso mediata di la nukleo, en qua la kromosomo e la centrosomi displasesas DEFIRS

cinika 1. Qua apartenas a la skolo filozofiala quan fondis Antistenes, tale nomizita pro ke olu esis establisita komence en Cinosargos, pre-urbo di la urbo Athina 2. Qua su lokizas super deco, la konveno-reguli, e pudoro DEFIS

cinocéfalo (*zool.*) Genero de simio, di qua la muzelo esas longa quale che la hundo *L. cynocephalus* EFIS

cintilo Peceto flama, lumoza, qua su separas de korpo kombustata EFIS

cipo (*arkitekt.*) Mi-kolono sen kapelo, qua simulas kolono ruptita, quan la antiqui erektis kom monumento funerala, quan li lokizis sur la voyi por indikar la direcion, od en la loki konsakrita da ta o ca eventaji memorinda DEFIRS

cipreso (*bot.*) Arboro rezinala, de la familio « koniferi », quan lua foliaro obskura igas selektar por plantaceso en la tombeyi, apud la tombi *L. cypressus* DEFIRS

ciprino (*zool.*) Genero de fisho qua vivas en aquo sen-sala, di qua la tipo esas la karpio, e di qua la koloro esas pasable oranĝa o redatra *L. cyprinus* EFIS

cirajo Kompozajo nigra, quan onu extensas sur la ledro di la pedo-vesti, di la harnesi, e quan onu frotas per brosililo por igar lu brilanta FIS

circinata (*dermatologio*) (*lezuri di pelo*), grupigita cirklatre o cirklofragmentatre, di qua la centro esas sendomaja EFS

cirklo (*geom.*) Parto de plano, di qua la limito esas kurvo klotita di qua omna punti distas egale de punto interna (centro) EFIRS

cirko 1. Klotajo cirkla ube onu celebri (che la antiqui) la ludi publika 2. Sorto di teatro, cirkoforma, ube la spektajo konsistas

ye prodalaji di kavalko, di vol-
tijo DEFIRS

cirkoncizar (*trans.*) Distranchar
la prepuco EFIS

cirkondar (*trans.*) 1. Esar cir-
kum 2. Garnisar cirkume

cirkonflexo En la linguo Franca,
Portugalana, e c. : signo ortogra-
fiala (˘) quan onu lokizas super
ula vokali longa (â, ê, î, ô) DEFIRS

cirkonspekta Qua surveyas pru-
dente, e desfideme, to quon lu
dicas od agas, o to quon dicas od
agas la kunhomi EFIS

cirkonstanco 1. Singla de la fakti
di eventajo o di situeso 2. Fakto
acesora, qua akompanas eventajo
precipua EFIS

cirkonvalaciono (*milit.*) Tran-
cheo kun palisadi, parapeti, for-
tifikaĵo tempala per qua armeo
envelopas la placo *asiejata, por
cesigar la relati di olca kun la
mondo extera, o per qua lu su pro-
tektas kontre la ataki de la trupi
qui venas por sokursar la placo
*asiejata EFIRS

cirkonvoluciono Envolveso – sinui
cirkloforma EFIS

cirkuito 1. Spaco parkurenda por
cirkumirar komplete loko 2. Iro
cirkuma, vice iro tra la voyo
rekta EFIS

cirkular (*netrans.*) 1. Irar e retroi-
rar omna-direcione sinue 2. (*pri
moneto*) Aceptesar da omna homi
di la regiono a qua lu esas desti-
nita, kom valoroza DEFIRS

cirkulero Letro de qua un kopiuro
uniforma sendesas samainstante
a plura (e, generale : a tre multa)
personi DEFIRS

cirkum En la loko, tempo o quanto
qua esas vicina, apuda – kompare
a la objekto, quaze ringe exter
lu DL

cirkumnutaciono (*bot.*) Parkuro
helicoida da la extremajo di la
radiko, o di la stipo, di vejetanto

cis Ca-latere di – ne trans lu L

cisipara (*biol.*) Qua su reproduktas
per sua divideso a du parti,
generale segun la mikra axo di la
korpo DEFIRS

cisoido (*geom.*) Kurvo di la
grado triesma, konsistanta ye
du branchi simetra qui departas
de un punto e tendencas a tan-
gento komuna, sen atingar lu ul-
istante DEF

cisterciano (*religio kristana*) Regu-
liero qua resortias a la ordeno re-
ligiala qua kreesis en la Franca
urbo Citeaux DEFIRS

cisterno Granda tanko a qua duk-
tesas e rekoliesas la aquo plu-
vala DEFIRS

citadelo Kastelo forta qua protek-
tas urbo DEFIRS

citir (*trans.*) Adportar voce o
skribe ekstraktaji de texto por
sekondar to quon onu aser-
tas DEFIRS

citiro (*muziko*) Sorto di muzik-
instrumento kordoza, quan uzis
la antiqui DEFIRS

citizo (*bot.*) Genero de planti
di qua la tipo esas la Alpo-
citizo o « falsa ebeniero » *L. cy-
tusus* DEFIRS

citodo (*biol.*) Maso protoplasma
nuda, sen-nuklea (ex. : la monero
di Haeckel)

citologio (*biol.*) Parto di histolo-
gio di qua la studio-temo esas
la celuli, de la vidopunti kon-
stituceso, morfologio ed evoluci-
ono DEFIRS

citoplasmo (*biol.*) Protoplasmo,
situata exter la nukleo di la celulo
vivanta DEFIRS

citotropismo (*biol.*) Atrakto di celulo ad altra celuli vivanta, od ad ula substanci kemiala sen-viva DEFIRS

citrono (*bot.*) Frukto flava klare, saporanta acide, de arboro di la genero « oranjo » *L. citrus* DEF

civeto (*zool.*) Mamifero karnivora, analoga a la martro, qua sekrecas quaza mosko *L. viverra zibetha* DEFIRS

civila Qua relatas la civitani. (antonimo di armeala, religiala, kriminala, politikala). DEFIRS

■ **estado civila** Ensemblo de la dokumenti relativa a la estado sociala di singla civitano : naskala akto, mariajala akto, e c.

civilizar (*trans.*) Pasigar de la estado primitiva, naturala, ad estado plu progresosa pri la kultiveso etikala, morala, pensala e

sociala DEFIRS

civismo Devoteso di la civitano a la Stato DEFIS

civito 1. Urbo, konsiderata kom korpo politikala 2. La korpo ek la civitanaro IS

cizelar (*trans.*) Laborar metalajo (bronz, oro, arjento, e c.) per instrumento ek stalo, longa, plata, tranchiva ye un extremajo e quan onu uzas por entaliar e nochi-zar DEFIRS

cizo Instrumento qua konsistas ye du lami di qui la bordi tranchanta interkrucumas, ed uzata por tranchar la kozi dina (stof, papero, filo, e c.) EFI

co Ca kozo

D

- d** (*muziko*) Noto duesma di la « do »-gamo
- da** Indikas la individuo, objekto, kozo o kauzo qua igas, facas od efektigas ulo
- dafno** (*bot.*) Planto, genero de la familio « timelei », analoga a lauro
- dago** Poniardo olima, di qua la lamo akuta povis penetrar tra la lakuni di la kuraso o tra la mashkuti ^{EFIS}
- « **dahlia** » (*bot.*) Planto exotika, de la familio « kompozaji », kultivata en nia gardeni pro lua flori di qui la kapituli esas nereguloza, la kolori brilanta e diversa *L. Dahlia* ^{DEF}
- daimo** (*zool.*) Genero di animalo, analoga a cervo, ma plu mikra, e di qua la supra parto di la kornobranchi esas aplastita e palmo-ida *L. Cervus dama* ^F
- daktilo** Verso-pedo ek un silabo longa, sequata da du kurta ^{DEFIS}
- dalmatiko** (*liturgio*) Ornivo kirko-vestala, sorto di chazublo senkruca, quan metas la diakono e la subdiakoni qui helpas la sacerdoti ^{DEFIRS}
- daltonismo** (*patol.*) Stando anormala di la vid-organo, qua impedas dicernar ula kolori, precipue la kolori komplementala ^{DEFIRS}
- damaskinar** (*trans.*) Inkrustar oro, arjento (en peco de fero o de stalo) ^{DEFIRS}
- damasko** Stofa de silko, di qua la texuro prizentas flori, desegnuri; stofo, linjo, qua prizentas ornamenti analoga ^{DEFIRS}
- damijano** Tre grosa botelo fera, gresa, terakota, di qua la ventro esas larja, la kolo kurta, maxim-multa-kaze envelopita ye ozierplektajo, ed ansoza, uzata por transportar likvidi ^{EFIS}
- damnar** (*trans.*) Kondamnar a la punisi pos-morta ed eterna (*religio kristana*) ^{DEF}
- damo** 1. Muliero spoziza 2. Muliero vidva 3. En la kartoludo : figuro qua reprezentas rejino 4. En la shako-ludo : ta rejino qua unika darfus serchar e kaptar omna-direcione ed irgadiste 5. En la piono-ludo : piono qua arivinte a la lasta lineo di la piono-plako, duopligesas por distingar lu de la ceteri, e darfus marchar e kaptar diagonale irgadiste ^{DEFIS}
- damzelo** Titulo qua aplikesas a la celibini ^{EF}
- dandio** Viro qua ostentas sua eleganteso segun-moda pri sua vesti e gesti ^{DEFR}
- danjero** To quo minacas la interesi, la sekureso di ulu ^{EF}
- dankar** (*trans.*) (*pri, pro*) Agnoskar riceviri bonfaco ^{DE}
- dansar** (*netrans.*) Agar serio de pazi, de salti, de posturi, ritmoza e kadencoza, maxim-multa-kaze segun la soni de muzik-instrumento ^{DEFIRS}

dardo Lans-armo antiqua, bastono kun fera pinto triangula, quan onu lansis pos brakio-ociligir por augmentar la impulso-forco EFIS

darfar (*trans.*) Havar la yuro o per-miso. (Ta vorto havas la senco legala, kontrea a la ideo di interdikto) D

darnar (*trans.*) Modo specala di rapekar stofi, vesti, ne per pozar peco de stofa, ma imitante la texuro en la loko truoza E

datelo (*bot.*) Frukto sukroza, ovala, di qua la grano esas longa, e quan produktas ula sorto di palmiero *L. phoenix dactylifera* DEFIS

dativo (*gram.*) Kazo di la deklino (Latina, Greka, Sanskrita, e c.) per qua expresesas ke kozo atribueas a la komplemento DEFIRSL

dato Indiko pri la yaro, la monato, la dio en qua fakto eventis od eventos DEFIS

datur (*bot.*) Genero de planti ek la familio « solanei », di qua un speco esas narkotigiva e venenosa *L. datura* EFIRS

daxo (*zool.*) Mamifero plantigrada, karnavida, ma anke fruktivora e granivora, kurta-gamba, di qua la ungli esas forta e hokatra, exkav-apti *L. meles taxus* DL

de (*gram.*) Prepozicio qua indikas la punto di departo (en spaco e tempo) la origino, dependo, punto departala; uzesas anke : 1. kun la substantivi qui signifika mezuro, quanto, kontenanto; 2. kun la adjektivi « plena, longa, larja, alta, profunda, dika, e c. » qui, fakte, relatita mezuro, dimensiono; 3. kun titulo di nobeleso

debar (*trans.*) Devar pagar per pekunio, kozo o servo EFIRS

debatar (*trans.*) Diskutar kun un o plura konversanti, ye maniero ordinoza ed atencoza – singlu prizentante la argumenti qui ser-

vas sua propra intereso o prefero DEFIRS

debeto (*komerco*) To quon ulu debas DEFIRS

debila Febla naturale, temperamento EFIS

debitar (*trans.*) 1. Vendar endetale 2. Lasar fluar ula quanto de liquido, dum ula quanto de tempo FIS

debochar (*netrans.*) Kondutar netikale pri la relati sexuala EFR

debushar (*netrans.*) Ekisar de loko streta, por extensar su en loko min konstruktita DEF

debutar (*netrans.*) Agar sua proba dat-unesma DEFIS

decar (*netrans.*) Respektar, egardar, extere la konveno-reguli, la bona mori DEFIS

decembro Monato quan, nun, esas la dek-e-duesma (e la dato-lasti) di la yaro DEFIRS

decendar (*netrans.*) Venar, segun lineo qua iras nemediate de gepatri a gefili, de raso, de trunko prima DEFIS

decensar (*netrans.*) Irar de supre ad infre. Portesar de supre ad infre EFIS

deceptar (*trans.*) 1. Trompar per la aspekto luranta 2. Trompar per ne realigar la esperajo EFIS

dechifrar (*trans.*) Deskovrar la klefo e tradukar kriptografuro DEFIRS

decidar (*trans.*) Pri temo qua genitis deskonkordi, enuncar sua judiko pos studiir la faktori di la problemo EFIS

decidua (*bot.*) Qua su separas e falas naturale, kande lua vivo cesis DEFIS

decigramo La parto dekima di gramo DEFIRS

deciliono 10⁶⁰

decilitro La parto dekima di litro DEFIRS

decimacar (*trans.*) Ek deko de personi, ocidar una, indikita lotrie DEFIS

decimala Qua procedas per deki DEFIRS

decimetro La parto de kima di metro DEFIRS

decimo La parto de kima di franko DEFIRS

dedikar (*trans.*) (*ad*) 1. Pozar (templo, kirko) sub la protekto de ala 2. Pozar (libro, generale) sub la protekto di ulu per enskribar en olu la nomo di ta persono DEFIS

dedolar (*trans.*) (*kirurg.*) Deprenar la parto surfacala di la tisui F

deduktar (*trans.*) Ekirigar (logike) de propoziciono (la serio de konsequaji quin lu kontenas implicite) DEFIRS

defektiva (*gram.*) Che qua mankas ula formi di la deklinotipo, di la konjugo-tipo a qua lu apartenas DEFIS

defekto To quo, en persono od en kozo, ne esas tala qualan lu devas esar EFIS

defensar (*trans.*, *kontre*, *de*) 1. Helpar (ulu) kontre ti qui atakas lu 2. Shirmar (ulo) de to quo minacas lu DEFIS

deferencar (*trans.*) Manifestar egardo ad ulu per exekutar lua volo o deziro DEFIS

deferenta 1. (*anatomio*) Kanalo deferenta : kanalo ek-sekrecala di la testikuli 2. (*astronomio*) Cirklo deferenta : cirklo imaginata da la olima astronomi por explikar la ecentrikeso, la perigeo e la apogeo di la planeti 3. (*bonatiko*) Kanalo deferenta : organo precipua por la cirkulado di sapo

defervecar (*netrans.*) (*medic.*) Deskresko gradoza di febro, qua anuncas la konvalesco pri la morbi akuta DEFIS

defiar (*trans.*) Instigar ulu ad agoro facor ulu, per enunciar dubito pri lua audaco o kapableso agar o facar lo EFIS

deficienta (*matem.*) (*nombro*) tala ke la sumo di lua parti quantimane equivalas lu EF

deficito To pro la manko di quo ne inter-equilibrigas la revenui e la spensi, la havajo e la debeto, la quanto de produkturi e la quanto bezonata da la konsumeri DEFIRS

defilar (*netrans.*) (*aludante trupo de homi*) Pazar ganso-marche, seriope o kolonope, koram superi-oro DEFIS

defileo Paseyo streta inter du monti DEFIS

definir (*trans.*) Konocigar, per formulo preciza, to quon esas kozo, o la senco di termino DEFIS

definitiva Fixigita tale ke la kozo ne plus esas ri-agenda o rificenda DEFIS

deflacar (*trans.*) (*financo*) Reduktar la quanto de moneto-papero qua cirkulas. (*antonimo* : *inflaco*) DEFIRS

deflegmar (*trans.*) Deprenar de la alkoholo la flegmi

deformar (*trans.*) Alterigar pri lua formo DEF

degenerar (*netrans.*) Perdar la bona qualesi di sua raso DEFIS

degnar (*trans.*) Voluntar (agar ulu) pro egardo di ulu quan onu judikas digna ye lo EFIS

degradar (*trans.*) 1. Decensigar (ulu) de la grado dignesala, honorumala, qua esas lua 2. Tre abasar, etikale DEFIS

dehicienta (*bot.*) Dicesas pri organo klotita qua su apertas ipse ye ula periodo di lua kresko F

dejunar (*netrans.*) Repastar, ye dimezo F

dejarar (*netrans.*) Esar en la periodo dum qua onu devas laborar, servir, agar, obedie di emplantanto od exekute di lo konvencionita kun organismo. (Anke pri oficio en armeo) DR

dek 10

dekadar (*netrans.*) Irar a ruineno DEFIRS

dekaedro (*geom.*) Figuro qua havas dek edri

dekagono (*geom.*) Poligono qua havas dek anguli e dek lateri

dekagramo 10 grami

dekalitro 10 litri

dekalkomanio Procedo per qua onu transportas imaji kolorizita adsur surfaco (porcelano, papero, e c.) qua retenas lia stampuro

dekalogo (*religio*) Asemblajo de la dek imperi da Deo a Mozes (sur la monto Sinaya) DEFIS

dekametro 10 metri

dekano 1. Alta-rangiero di kirko (en kirko katedrala, la prezidero di la kanonikaro) 2. Altarangiero di universitato (la profesoro selektita kom lua chefo dum ula quanto de tempo) DEFIRS

dekantar (*trans.*) Transvarsar (likvido) tale ke en la vazo unesma restez la lizo DEFIS

dekapar (*trans.*) Deprenar la strato de oxido qua kovras la surfaco di metalo DFIS

dekastero 10 steri

deklamar (*trans.*) Recitar, saligante la senco per la toni e la gesti DEFIRS

deklarar (*trans.*) 1. Konocigar aperte (ulo) 2. Enunciar aperte fakto DEFIRS

deklinar (*trans.*) 1. Enunciar la serio de la dezinenci (di kazi, di genri, di nombri) tra qua pasas nomo, pronomo, adjektivo kualifikala en ula lingui 2. (*pri astro*) Distar de la equatoro di la sfero

cielala, supere o sube 3. (*pri la magnet-agulo*) Deviacar de la meridiano terglobala, per ula angulo DEFIS

dekotkar (*trans.*) Boliigar substanco en likvido, por ke la utilajo quan lu kontenas dissolvesez en ta likvido DEFIRS

dekoltar (*trans.*) Abatar addope o sesgar vesto por videbligiar la kolo, e c. DEFR

dekorar (*trans.*) Garnisar ye acesoraji destinata a plubeligiar DEFIRS

dekremento (*radiotekniko*) Deskesko di la ocili o di elektrofluo

dekremetro (*radiotekniko*) Aparato uzata por mezurar nemediate la dekremento logaritmala di circuito de elektro-fluo alternanta o di ondo-serio elektromagnetala

dekretar (*trans.*) (*aludante autoritatozo suprega*) Decidar, rezolvar DEFIRS

dekubitar (*netrans.*) (*aludante homo-korpo, kushita*) Pozesar (flankale, dorsale) DEFIS

delegar (*trans., ad ulu*) Charjar (ulu) per ofico, transmisante a lu omna, o parto de, sua autoritato DEFIRS

delektar (*trans.*) Igar (ulu) savurar juo DEFIS

deletera (*vorto ciencala*) Qua endanjerigas la vivo

delfinelo (*bot.*) Nomo di ranunkulaceo, planto astriktiva *L. delphinium* F

delfino 1. (*historio di Francia*) Titolo di la filiulo seniora di la reji di Francia 2. (*zool.*) Cetaceo suflera, mikra, di qua la kranio esas konvexa, quan la fabli antiqua ed olima reprezentas kom amika a la homo *L. delphinus* DEFIRS

deliberar (*netrans., pri*) Ponderar en su ipsa, o kun altra personi, pri problemo solvenda o rezolvo agenda, la motivin « por » e la

motivi « kontre » la decido o rezolvo DEFIS

delico Juo delikatega, bonega, ecelanta EFIS

delikata Qua esas extreme dina, tenua, pura : di qua la gustosentiveso igas nefacila la satisfaco DEFIRS

deliktar (*netrans.*) Agar tale ke la lego esas violacita. – (*en Francia*) Opoze a krimino ed a kontravenco : violaco di la lego qua efektigas puniseso segun la delikto-kodexo DEFIRS

deliquecar (*netrans.*) (*kemio*) Qua aquisir la proprajo absorbar la vaporo di aero humida e, pro lo, dissolvesar DEFIS

delirar (*netrans.*) 1. Standar tale ke, pro febro, ebrioso, e c., la idei esas accidente nekoheranta ed ecitegita 2. Havar sua spirito en ta stando di exalteso plu o min violentoza qua karakterizas alienaco 3. Havar sua spirito en tala stando di exalteso violentoza, ke lu cesas obediar raciono DEFIRS

deltio (*geogr.*) Extensajo de tero ferma, maxim-multa-kaze triangulo-forma, formacita da aluvioni qui, per amaseskar meze la boko di fluvio, partigis ica aden du o plura boki DEFIRS

deltoido (*anat.*) Muskulo triangulatra qua, per juntar la humero a la klavikulo ed a la skapulo, servas por elevar ed abasar la brakio

demagogio 1. Sistema di politiko segun qua onu flatas turbo 2. Stato ube la povo statala abandonesas a turbo DEFIRS

demagogio La homo qua esforcas igar su povoza a turbo, per flatar lu DEFIS

demandar (*trans.*, ulu, ad ulu) 1. Savigar ke onu volas havar (ulu) 2. Savigar da ulu ke onu expektas (ulu) de lu FIS

demarshar (*netrans.*) Ago sociala per qua persono volas influar altra por obtenar ulu. Demarsho implikas sempre la ideo di « pazi » en la socio por atingar ula skopo, por obtenar irga helpo o favoro F

dementa (*patol.*) Malada de grava desordineso di sua raciono DEFIS

dementiar (*trans.*) 1. Kontredicar (ulu) kom nedicinta lo exakta 2. Kontredicar (to quon dicas ulu) kom neexakta FIS

demisionar (*netrans.*) Retretar volunte de ofico DFIS

demiurgo (*en la filozofio olima*) Deo, konsiderata ne kom kreinto, ma kom ordininto, di materio DEFIRS

demokrata Esar partisano di demokratio, e (plu generale) havar la mento demokratiala o demokratismla DEFIRS

demokratio La rejimo politikala en qua la popolo guvernesas da su ipsa (t.e. per sua elektiti) : lua principo esas la suvereneso di la majoritato DEFIRS

demolisar (*trans.*) Deskonstruktar, per faligar, sucedante, omna parti qui kompozas lu DEFIS

demono 1. (*che la Antiqui*) Feo bonfacera o malfacera qua-segun la kredo lora – prezide direktis la fato di homo, di popolo, ed inspiris a lu bonaji o malaji 2. (*nun*) Diablo 3. (*metaf.*) Personiguro di defekto, di vicio DEFIRS

demonstrar (*trans.*) 1. Pruvar, per rezono, la exakteso di propoziciono 2. Docar per montrar la kozi, per pozar li avan la regardo DEFIRS

demonstrativa (*gram.*) Qua indikas persono o kozo DEFIRS

demotika (*skribo-formo*) Kursiva, vulgara, che la Egiptiani antiqua, simpliguro di la skriboformo hieratika (hieroglifi) DEF

denaro En Roma (antique), monetuno ek arjento qua valoris circumkume dek « as-i » DEFIRS

denaturar (*trans.*) Igar neapta kom nutrivo, ma lasar sat apta pri uzeso en industrio DEFIRS

dendrito Petro sur qua esas videbla desegnuri naturala qui reprezentas arboro-rami : ta ipsa rami

denigrar (*trans.*) Inspirar mala opiniono pri ulu (od ulu) per aserti ed opinioni severa o nejusta F

denominatoro (*matem.*) Ta ek la du termini di fraciono qua indikas a quanta parti inter-egala divide-sis la unajo EFIS

densa 1. Di qua la maso esas granda kompare a la volumino 2. Relato di la pezo di korpo (solida o liquida) a la pezo di volumino egala de aquo distilita ye 4° C. Relato di la pezo di gaso a la pezo di volumino egala di aero sama-faktore EFIS

densimetro Aparato por mezurar nemediate la denseso-grado di la korpi (precipue la likvidi) DEFIRS

dentelo Texuro ajuroza, ek reto tenua de filo o de silko, di qua la bordo esas generale dentoza, uzata kom fundo por flori, ornivi facita per spindelo o per agulo F

dentifrico Preparajo qua uzesas por frotar, por netigar la denti EFIS

dento 1. (*anat.*) Singla ek la mikra osti emalioza qui garnisas la maxilo e la mandibulo di la homo, di ula animali, ed uzesas da li por tranchar, arachar, pistar la nutrivi, por morder, e c. 2. (*tekn.*) To quo esas dentatra EFIRS

denuncar (*trans.*) Indikar (ulu) kom kulpinta, precipue a la tribunali od a la policisti DEFIRS

deo (*mitol., religio*) Ento superega, objekto di la kulto da la personi qui kredas ke lu existas, e ke li e mondo submisesis a lua povo EFIS

departar (*netrans., de, ad*) Forirar de loko EFIS

departamento Dividuro teritoriala, o resortiso teritoriala DEFIRS

dependar (*netrans., de*) Ligesar necese a persono od a kozo, kom nepovanta esor o realigesor sen lu EFIS

deperisar (*netrans.*) Tale feble-skar ke morto probable eventos balde FI

depesho Informo (publika o privata) sendita (ad ulu) per moyeno rapida DEFIRS

deplorar (*trans.*) Manifestar, expresar, profunda chagreno pro (ulu) EFIRS

deponenta (*gram. Latina*) Qua havas la formo pasiva e la senco aktiva DEFIS

deportar (*trans.*) Duktar (kon-damnito) adexter la teritorio adan loko de ube lu devos ne eki-rar DEFIRS

depozar (*trans.*) Pozar (kozo) en loko ube lu esos sekura DEFIRS

depresar (*trans.*) Abasar la nivelo per preso de alte ad infre DEFIS

deputar (*trans.*) Elektar (ulu) por reprezentar la naciono en asem-blitaro deliberanta DEFIRS

derivar (*trans.*) 1. Ekirigar de lua lito aquo fluanta, por direktar lu ad altra direciono 2. Atraktar (sango, humoro) de parto di la korpo ad altra, ube lia adfluo esas min danjeroza 3. Ekirigar (vorto) de altra per modifikar lua formo; (senco) de altra senco per extenso, e c. EFIS

dermatogeno (*anat.*) Tisuo yuna qua, ye la somito di la stipo o di la radiko, produktas la epidermo o la « kofio »

- dermo** (*anat.*) Tisuo-fibroza ye qua konsistas la strato maxim dika e maxim profunde-situata di pelo, e quan kovras membrano surfacala (epidermo) DEFIS
- derogar** (*netrans. de*) (*yuro-cienco*) Eceptar, violacar provizore, ula lego o regulo DEFIS
- dervisho** (*che la Mohamedisti*) Quaza monako DEFIRS
- « **des** » (*muziko*) La noto duesma di la « do »-gamo bemoloza
- des-** La antonimo di (to quon indikas la radiko)
- desegnar** (*trans., per, sur, e c*) 1. Riproduktar, per krayono o plumo, la formo di la objekti 2. Igar videbla la konturi EFIS
- desero** La kozi servata laste, lor repasto : fromajo, frukti, kuko, e c. DEFR
- desertar** (*trans., e netrans.*) Abandonar loko (precipue aludante armeano) o partiso, e c. quin onu devas ne livar DEFIRS
- deservar** (*trans.*) (*en templo, kirko, sinagogo*) Agar la servado religiala DEFS
- desikatoro** 1. (*kemio*) Aparato sikigera 2. (*tekn.*) Aparato en qua onu pozas diversa texo-materii por determinar la pezo vera di la vari en paki DEFIRS
- deskriptar** (*trans.*) Reprezentar skribe o parole (persono, kozo) pri lua traiti extera EFIS
- despenso** Loko ube onu inkluzas la provizuri (en kolegio, farmodomo, e c.) FIS
- despitar** (*netrans., pri, pro, de*) Iracar pro desprizeso, desegardeso, o pro ke altru preferesas a ni, e chagrenas pri lo EFIS
- despoto** Monarko absolutista qua guvernas segun sua arbitrio DEFIRS
- destinar** (*trans., ad, por*) 1. Fixigar anticipe (ad ulu) kom esonta lua loto 2. Fixigar anticipe kom uzota por ta o ca skopo DEFIS
- destruktar** (*trans.*) 1. Desfacar (lo facita) 2. Ruinar tote DEFIRS
- detachar** (*trans.*) (*armeo*) Sendar (ulu, trupo) separate, aparte DEF
- detachmento** (*armeo*) Mikra korpo de armeani quan onu detachas de korpo plu granda DEF
- detalo** La partikularajo di objekto DEFIRS
- detektivo** Policisto komisita por explorar DEFR
- detektoro** (*elektro*) Aparato por transformar elektro-magnetala ondi a formo di energio perceptibla da la orelo o da la okulo DEFIS
- determinar** (*trans.*) 1. Fixigar (ulo) quo esas ankore dubitebla 2. (*gram.*) Fixigar la rolo, en la frazo, di propoziciono chefa (*aludante propoziciono acesora*) DEFIRS
- detersar** (*trans., per*) (*trans.*) Netigar per eventigar la evakueso di la humoro, di la puso, e c. DEFI
- detonar** (*netrans.*) Eventigar bruiso subita per bruska expanso di gaso DEFIS
- detrimentar** (*trans.*) Efektigar ad ulu (ad ulu), perdo, mem nevole e mediate EFIS
- deutoplasmo** (*biol.*) Rezervomaterii inkluzita en la citoplasmo e ne vivoza
- devalorar** (*trans.*) (*financo*) Diminutar la valoro di moneto papera relate oro
- devaluar** (*trans.*) (*financo*) Substitucar a monet-unajo, altra monet-unajo qua kontenas min multa oro. (Ta operaco konsakras legale la devaloreso di moneto, por sekurigar la stabileso di ica)
- devancar** (*trans.*) Pasar avan sua rivali, pri rango, en hierarkio F

devar (*trans.*) Obligesar agor ulo. (Ta vorto konvenas ad obligesi omna ed omnaspeca; uzenda en omna imperi, preskripti e konsili. Obligeso dependas de volado) FIS

devastar (*trans.*) Ruinar (regiono per destruktar arbori, cereali, lojeyi, e c., tale ke la sulo igesas nuda) EFIS

developar (*trans.*) 1. Igar par-kreskar to quo kontenesas en jermo 2. Igar par-kreskar ulo – to quo esas virtuala, potenciala EFI

deviacar (*netrans., de*) Eskartesar de la voyo rekta; eskartesar de la direciono normala EFIS

devizo Formulo quan onu skribis super, sub od apud la skudo en la blazono, olim DEFIRS

devoco Zelo por religio, por la praktikado religiala DEFIS

devorar (*trans.*) 1. (*aludante animalo*) Saturar su per sua rap-tajo 2. Manjar avida EFIS

devota Konsakrita a servar od a sorgar la interesi di ulu DEFI

dextra Situita ye la latero opozita ad olta ube trovesas la pinto di la homo-kordio EFIS

dextrino (*kemio*) Substanco analoga a gumo, di qua la kompozanti kemiala esas sama kam olti di amilo, e quan onu uzas por apretar, bluizar *Simb. kem.* ($C_6H_{10}O_5$) n DEFIRS

dezerta Qua ne esas sovaja (od arida), ma ne-habitata EFIS

dezinenco Fino-literi di vorto, qui expresas la flexioni DFIS

dezirar (*trans., por*) Tendencar a (kozo quan onu volas posedar, od ago quan onu volas efektigar – segun quante ta voli esas satisfacbla) EFIS

dezolar (*trans.*) Frapar (ulu) per aflikto troa, pro qua judikeble omno mankas a lu EFIS

di (*gram.*) Prepoziciono qua expresas la relato di persono o kozo : 1. kun termino a qua ta persono o kozo apartenas, o de qua lu dependas; 2. kun termino submisita a lua efiko

diabaso (*geol.*) Roko eruptala, qua havas la sama kompozanto mineralogiala kam diorito, e strukturo ek intrikajo de prismi aplastita, feldspata, aglomerita en plaji de piroxeno DEF

diabeto (*patol.*) Morbo karakterizata da ek-sekreco abundanta di urino qua kontenas plu o min multa elementi sukra – e da deperiso gradoza DEFIRS

diablo 1. (*en la religio Kristana*) La demono di lo mala, Satanas, princo di la anjeli rebela 2. Persono o kozo quan onu komparas a diablo DEFIRS

diademo 1. Bendo ornizita ye broduri, lapidi, quan la suvereni *weris zone sur sua fronto 2. Bendo, kapo-ringa, ye qua konsistas la krono di la suvereni DEFIRS

diado 1. Asemblajo de du principi, de du elementi 2. (*filoz.*) Duo ek la principo unesma (monado) e la principo inferiora, qua devenas de ica

diafana Qua lasas pasar la lumoradii, tale ke onu povas dicernar la objekti tra lu EFIS

diafizo (*anat.*) Korpo di la osti longa DEF

diafragma 1. (*anat.*) Muskulo parietala inter la pektoro e la abdomino. – Parieto qua dividas ula organi 2. (*optiko*) Cirklo opaka, muntita en teleskopo o lorno, por haltigar la radii qui ne kuniras a la foko. – Disko kun truo ronda, quan la fotografisto muntas en la objektalo samaskope EFIRS

diagnoz (*trans.*) Determinar (morbo) per la simptomi qui esas lua propraji DEFIRS

diagonala Qua iras de angulo ad angulo opozita DEFIRS

diagramo Expresuro grafika, tabelo lineala, cifrala, ek la parti di ensemblo ed ek lia interrelati DEFIRS

diakaustika (*geom.*) Produktita da la inter-seki di la radii refraktita

diakilono 1. Plastro ek dekokturo de gladiolo-radiki, de oleo e de litargiro, a qui onu adjuntas ulakaze gumo-rezini, pecho blanka, terpentino-oleo, vaxo 2. Sparadrapo ek ta plastro, extensita sur telo peco DEF

diakoniso (*religio*) 1. En la komenco-periodo di la eklezio Kristana: filiino o vidvino qua recevis la impozo di la manui, e su konsakris a la entratenado di la templi, di la povri, e c. 2. En ula sekti di protestantismo: damo qua su konsakris a verki piesala, karitatala DEFIRS

diakono (*en la eklezio katolika*) Kleriko qua havas la duesma ek la ordi superiora DEFIRS

diakritika Qua esas signo adjuntita a litero (supersigno, sub-signo, e c.) – kom exempli: ç, â, ð, ë, e c. DEFIRS

dialektiko Metodo per qua onu deuktas rezoni, uzata por demonstrar o refutar DEFIRS

dialekto (*linguistiko*) Varietato regionala di linguo DEFIRS

dializar (*trans.*) Separar du substanci dissolvura, per difuzo tra parieto poroza, quan un de li povas trairar DEF

dialogar (*netrans., kun*) Konversar kun un persono DEFIRS

diamanto (*mineral.*) Lapido ek karbo kristaligita, un sorto di qua uzesas kom juvelo pos facetizo (se lu esas pura) DEFIRS

diametro (*geom.*) Lineo rekta qua pasas tra la centro di cirklo, di sfero, di sferoido, e di qua la estremaji tushas la periferio DEFIRS

dianto (*bot.*) Planto gardenala, de la familio « kariofilei » *L. dianthus* L

diapazono (*muziko*) Instrumento qua donas noto uzata kom departopunto por regular la tono DEFIRS

diapedezo (*patol.*) Hemoragio tra la pelo-pori DEFIRS

diarear (*netrans.*) (*patol.*) Ofte evakuar feko liquida ek la intestino DEFIS

diaso (*geol.*) Nomo donita olim, da Macon (1839) a la strato geologia permiana DE

diastazo (*kemio*) Substanco azotoza, neutra, ekstraktita de hordeo, de frumento, e c., qua efikas quale fermento a la amilo di la grani, tale ke lu separas la sukro e la dextrino de la substanci nesolvebla kun qui li esas mixita DEFIRS

diastolo (*anat.*) Movo di dilato di la kordio e di la arterii, qua alternas kun la movo di konstrikto (sistolo) DEFIS

diatezo (*fiziol.*) Ta stando generala di la organismo di homo, maxim-multa-kaze atavismala od inata, qua, pos esir latentata, su manifestas per ula morbi DEFIS

diatomeo (*bot.*) Familio de algi feoficea, od algi bruna DEFIRS

diatonika (*muziko*) Qua procedas segun la sucedo naturala di la toni e la mi-toni di la gamo DEFIRS

diatribo 1. Diserturo kritikoza 2. Kritiko akra DEFIRS

dicar (*trans., ad, pri, pro*) Savigar per vorti e signi (to quon onu havas komunikenda) FIS

dicernar (*trans.*) Vidar o komprenar la difero inter du kozi (t. e. ke li interdiferas) EFIS

dicionario Vorto-libro en qua esas definitiva la senco di la vorti klasifikita alfabetale (quale en ica radikaro) DEFIRS

diciono Arto, maniero parolar o deklamar DEFIRS

disciplinar (*trans.*) Kustumigar a la regulo di subordino e di ordino, impozita a la membri di korpo, di organismo DEFIRS

discipulo Persono qua asimilas la lecion di maestro o la doktrino di ulu EFIS

didaktiko La doco-cienco DEFIRS

didelfo (*zool.*) Grup-uno mami-fera (marsupiali), di qua la femino havas abdomino-posho en qua elu shirmas sua yuni dum la kelka monati qui sequas lia nasko *L. didelphus* L

diedra (*geom.*) Qua konsistas ye du plani DEF

dielektriko (*elektro*) Omna medio qua posiblas nur tre febla o desegardebla kondukto di elektro

dietetiko Parto di medicino, qua traktas la nutro-rejimi FIRS

dieto 1. Nutro-rejimo qua konsistas ye la absteni tota o parta de nutrivi 2. En ula stati di Europa (ante 1914): Germania, Suedia, Polonia, Suisia, Hungaria – asemblitaro politikala suprega, ek elementi diversa segun la charto politikala di la stato DEFIRS

diezo (*muziko*) 1. Intervalo de un mi-tono per qua onu elevas noto 2. Signo (#) quan onu pozas accidente avan noto od an la klefo por savigar ke onu devas elevar ye un mi-tono omna noti skribita sur la sama lineo, en la muzikajo

difamar (*trans.*) Dicar ulo, exakta o ne-exakta, qua atakas la honoro di ulu o lua bona reputeso; ago punisebla da la lego civila EFIRS

diferar (*netrans.*) Esar des-simila (kam) DEFIS

diferencialo (*tekn.*) Mekanismo muntita sur la arboro di la movoroti di automobilo, por posibligar ke, lor jiro, la roto exter-jira akizez la rotaco-rapideso di la roto interna-jira DEFIRS

diferenciar (*trans.*) Eventigar la ensemblo de fenomeni qui, de la ovo, produktas la tisui diversa ye qui konsistas organismo kompleksa DEFIS

difraktar (*trans.*) Produktar deviao semblanta di la lumoradii kande li frolas la bordi di korpo opaka DEFIS

difterio (*patol.*) Morbo quan karakterizas la formaco di pseudo-membrani en la guturo DEFIRS

diftongo (*linguistiko*) Asemblajo de du vokali qui pronuncesas per un voc-emiso (kom ex.: au, eu, ie...) DEFIRS

difuzar (*trans.*) Extensar omna-direcione, omna-sinse DEFIRS

digestar (*trans.*) (*fiziol.*) Elaborar (nutrivo) por igar asimilebla la parto nutriva, e separar ica de olta qua esas eliminenda. – (*anke metaf.*) DEFIS

digitalino Substanco efikera di la digitalo purpura DEF

digitalo (*bot.*) Planto di qua la floro esas simila a ganto-fingro, e la floro uzata por plulentigar la movi di la homo-kordio *L. digitalis* DEFISL

digitigrado (*zool.*) Qua, por havar la tarso e la metatarso plu alta kam normale, apogas su sur sua fingri ekskluzive, lor marcho EFIS

digna Qua meritas (favoroze o desfavoroze) ulo FIS

digo 1. Konstrukturo por preventar inundi; longa konstrukturo destinita a retenar la aquo, sur litoro o sur rivo, alonge lageto, an la enireyo di portuo 2. (*metaf.*) Obstaklo opozita a to quo tendencas ekirar de sua limiti DEFIS

digramo (*linguistiko*) Grupo de du literi; sonuno simpla, reprezentata skribe per grupo de du literi. (kom ex. : sh, ch, e c.) DEFIS

digresar (*netrans.*) (*pri deserto*) Traktar, eskartante su, deviantante, de la temo. – (*astron.*) Elongaco maxima di planeto inferiora EFIS

dika Konsiderata segun la dimensiono opozata a longeso ed a larjeso DE

diklina (*bot.*) Di qua la floruli separezas de la florini DEFIS

dikogamo (*bot.*) Dicesas pri la flori hermafrodita, en qui ne eventas sam-instante la developeso di la stamini e di la pistilo

dikotiledona (*bot.*) Di qua la embriono havas du lobi (kotiledoni) DEFIS

dikotoma (*bot.*) Di qua la stipi di la rameti e di la pedunkli esas dividita – subdividita duope DEFIS

dikotomio (*logiko*) Metodo di divido, per subdivido duunajo DEFIS

diktamo (*bot.*) Planto aromata de la familio « labiei », konsiderita olim kom remediilo kontre la vunduri *L. dictamnus*

diktat (*trans.*) Dicar (ulo) koram ulu, por ke lu skribez olu segun ke la vorti pronuncesas DEFIS

diktatoro 1. (*en Roma, antique*) Stat-oficiero extraordinara e provizora, di qua la autoritato esis sen restriktio 2. (*nun*) Ta homo qua recevas od arogas a su la yuro koncentrar en su omna autoritato, omna yuri DEFIS

dilatar (*trans.*) 1. Extensar korpo elastika 2. (*fiziko*) Augmentar la volumino di korpo (per la efiko di kaloro) sen augmentar lua maso EFIS

dilemo (*logiko*) Rezono en qua onu reduktas omna kazi a du alternativo-branchi interkontrea, inter qui absolute oportas selektar, ica esante exakta se la altra esas ne-exakta, e qui du duktas a la konkluzajo quan onu volas demonstrar DEFIS

diletar (*trans.*) Prizar e kultivar, pro la plezuro de lo, arto, cienco, e c. DEFIS

diligenta 1. Qua manifestas sorgo zeloza 2. Qua manifestas agreso konstanta en la exekuto di ulo EFIS

dilijenco Granda veturo publika, kun plura faki, por transportar la voyajanti DEFIS

dilutar (*trans.*) 1. Dissolvar substanco en liquido; (homeopatio) tenuigar la dozo de medikamento, per adjuntar a lu liquido 2. Pozar en aquo ula substanci solvebla, por transformar li a pulvero nepalpebla, per dekanto FIS

diluvio Granda inundo qua submerisis la terглоbo e perisigis preske omna homi (segun Biblo) DEFIS

diminutar (*trans., deprene di*) Igar min granda, min multa, per la depreno di parto DEFIS

dimitio Stofa mixura, ek lino-warpo e kotono-wefto DE

dimorfa (*kristalografio*) Qua havas kom proprajo kristaleskar ye du formi qui apartenas a du sistemi geometriala interdiferanta

dina Tre poke dika DE

dinamiko La cienco pri la kalkulo di la movi di la korpi qui submisesas a la efiko da la forci qui movas li DEFIS

dinamismo (*filoz.*) Sistema en qua materio konsideresas kom facita ek forci qui esas ipse efikiva DEFIRS

dinamisto Partisano di dinamismo

dinamito Explozivo ek mixuro de nitroglicerino e substanco inerta (sablo quarcoza, greso polvo, e c.) – inventita da Alfred Nobel DEFIRS

dinamo (*tekn.*) Generatoro di elektro-fluo kontinua, kun magneto-feldo auto-ecitata DEFIRS

dinamometro Evaluo e komparo di la fortesi, per dinamometro

dinamometro Instrumento por mezurar la povo di motoro, la forteso muskulala di la homi, di la animali DEFIRS

dinastio Serio de suvereni, decendinta de un ancestro DEFIRS

dindo (*zool.*) Galinaceo di qua la kaudo, kurvatra abanike, esas extensebla rotatre quale olta di pavono *L. meleagris gallopavo* FI

dinear (*netrans.*) Repastar, en la vespero (cirkum 19 o 20 kloki) DEF

dinosaurio (*paleont.*) Klaso de repteri, ek nur formi desapparinta, qui vivis sur la tersurfaco dum la epoki prehistoriala sekundara, ed inkluzanta : animali ek grandesi tre diversa, de kelka centimetri til 25 metri de longeso DEF

dinoterio (*zool.*) Genero de mami-feri rostroza, ye qua konsistas la familio « dinoteridi » DEF

dio Tempo-quanto qua fluas (inter du pasi da Suno ye la sama meridiano, de dimezo a dimezo), e qua varias segun la epoko di la yaro (t.e. segun la situeso di Tero sur ekliptiko) EFIS

diocezo (*eklezio katolika*) Distrikto di qua la judicieso religiala resortisas ad episkopo od arkiepiskopo DEF

dioika (*bot.*) Di qua la floruli e la florini esas sur stipi diversa

dioptriko (*optiko*) Teorio di la vitro-diski optikala DEF

dioptrio (*optiko*) Mezur-unajo por la vitro-diski di la binokli DEFIRS

dioptro La fenestreto tra qua onu regardas por vizar punto per la instrumento di qua la nomo esas « alidado » DEIRS

dioramo Pikturo granda-dimensiona, facita ek farbi difana sur telo sen bordi videbla, di qua onu variigas la lumizo por prizentar diversa iluzioni optikala a la personi qui spektas lu de loko obskura DEFIRS

diorito (*geol.*) Roko fairatra, ek feldspato e verda amfibolo DEFIRS

diplasar (*trans.*) Deprenar (ulo, ulu) de lua plaso EF

diplomaco Fakto di politiko, qua koncernas la relati di popolo, di guvernistaro, kun altra, la negocii, la kontrati internaciona DEFIRS

diplomatiko Cienco di qua la studiajo esas la diplomi, charti, ed altra tituli, la verifikado di la autentikeso, di la integreso di la akti, e c. DEFIRS

diplomo 1. (*olim*) Akto oficala (faldita e siglita) qua emanis de suvereno ed establis o konfirmis yuro, privilejo 2. (*nun*) Akto emananta de universitato, fakultato, skolo publika, qua grantas grado, titulo DEFIRS

diploo (*anat.*) 1. Asemblajo de du lami osta, kompakta, ye qui konsistas la surfaci interna ed externa di la kranio 2. Tisuo sponjatra quan onu renkontras inter la surfaci di ta osti, e, generale, en la osti plata

diplostemono (*bot.*) Floro o planto di qua la quanto di la stamini esas duopla ye olta di la sepali e di la petali

diporto (*financo*) Ajorno, til liquidaco borsala proxima, di la libro di valor-akti (acioni, obligacioni), vendita, pagante premio; la premio pagata por ta ajorno DEFIS

diptero (*zool.*) Insekto sugera, di qua nur la du ali supra esas developita, le infra esante remplasigita da organi rudimenta DEFIS

diptiko 1. (*en la epoki antiqua*) Asemblajo de du tabuleti ivora sur qua onu skribis (en Roma) la nomo di la konsuli e di la stat-oficiari alta-ranga; en la Eklezio katolika, la nomi di la episkopi, di la bonfaceri di la Eklezio, di la martiri, e c. 2. (*nun*) Pikturo bas-relief, kovrita da quaza shutro di qua la surfaco interna esas anke pikturoza e skulturoza DEFIS

dicciono Lineo rekta segun qua korpo su movas o pozesas DEFIRS

direktar (*trans.*) 1. Functionigar segun ta o ca konduto-lineo; (aludante kleriko) trasar ad ulu la konduto-lineo quan lu devas sequar pri lua koncienco 2. Moviigar ad skopo indikita DEFIRS

Direktorio (*historio di Francia*) Komisitaro de kin membri, qua investesis per la povo exekutala, de 1795 til 1799 DEFIRS

direta (*pri treno*) 1. Qua, segun lua itinerario, atingas sua destino-staciono sen haltir ye la multa stacioni di la interspaco 2. (*pri voyo*) Rekta; sen-sinua o poke-sinua 3. (*pri cito*) En qua onu reportas, uzante la pronomo « me », la vorti pronuncita (reale o konjektate) da ulu 4. (*pri metodo*) Qua iras rekte a la skopo DEFIS

« **dis** » (*muziko*) La noto duesma di la « do »-gamo, diezozo

dis- Prefixo qua indikas ideo di semeso hike ed ibe, hazarde

disenterio (*patol.*) Inflamuro di qua la fonto esas en la grosa intestino, qua karakterizesas da ofta kaki di materio mukatra, sangoza, akompanata da koliki forta e da doloriganta tenseso di la regiono anusala qua bezonigas kako-probo (olqua esas sensucesa) DEFIRS

disertar (*trans., pri*) Prizentar ideo-developo pri temo, pri doktrino-punto DEFIRS

disho Nutrivo destinata a prizentisar lor repasto E

disidenta Qua ne konkordas kun la religiani maxim multa, pri ula punto, dogmato DEFIRS

disimular (*trans.*) Celar sua pensi, opinionis, sentimentis, o fingar al-trai EFIS

disipar (*trans.*) Ofte spensar abunde ed ecese de sua havajo, po kozi frivola e sterila. (*metaf.*) Onu disipas sua energio, sua atenco ye multa objekti e skopi EFIS

disjuntiva 1. (*logiko*) Qua indikas la separeso di la du termini di propoziciono 2. (*gram.*) Qua indikas ke la vorto, pri lua senco, de la vorto qua sequas lu

disko 1. (*en la epoki antiqua*) Cirklojo pezoza, fera o petra, quan onu probis lansar maxim adfore lor la exerci, la ludi atletala 2. Nomo di omna korpo plata e cirkla (kom ex. : disko fonografala, e c.) DEFIRS

diskontar (*trans.*) (*banko*) Anticipe pagar ad ulu la pekunio-quanto qua debesas a lu, prece di retenajo kalkulita segun la interesi di la pekunio-quanto dum la tempo qua fluos til la pago-dato normala, konvencionita (ye procento qua varias segun la kurso di la merkato) DEFIRS

diskreta Qua evitas jenar o tedar la kunhomi per sua demandi, o nocar li per agi neprudenta (ex. : revelo di sekretaji) DEFIRS

diskriminanto (*algebro*) 1. Funciono di la koeficiento di equaciono di la grado duesma, qua posibligas dicernar ka la kurvo reprezentata da la equaciono en koordinati ortangula esas kurvo vera, o sistemo de du rekti, – en la kazo di elipso – kad ica esas reala od imaginala 2. Dicesas anke pri la equaciono $B^2 - Eac - a, b, c$, esante la koeficienti di $ax^2 + bx + c = 0$ DEF

diskursar (*netrans., pri*) 1. Developar temo oratorala koram un o plura personi, animante la pronunco per gesti 2. Developar doctive temo (parole o skribe) DEFIRS

diskursiva (*logiko*) Qua pasas de ideo ad altra, qua procedas per serchi inter-sucedanta (opozes ad intuicala) DEF

diskutar (*trans.*) Studiar problemo, questiono, ponderante la « por » e la « kontre ». (*aludante personi qui ne havas la sama opiniono*). Kambiar argumento-punti pri ula temo DEFIRS

dislokar (*trans.*) Separar violentoze (la parti di ensemblo) DEFIS

dismo 1. Dekimo de la rekoltajo (che la Judi, olim) presustracionata por ofrar a la Sinioro o donata a la levidi 2. Parto (variiva) de la rekoltajo, presustracionata da la eklezio katolika e da la siniori feudala FIS

disociar (*trans.*) (*kemio*) Separar la elementi unionita. (*anke metaf.*) DEFIRS

disonancar (*netrans.*) Formacar harmonio poke agreabla audale DEFIRS

dispacho (*komerco*) Arango, konvenciono pri la perdi, la avarii, inter kompanio di asekuo navala e la asekurito DFS

disparata Qua shokante dessimilas to quo cirkondas lu DEFIS

dispensar (*trans., de*) 1. Permisar speciale (ad ulu) agar o facar ulu quon interdiktas la regulo di la eklezio katolika, o ne agar o facar to quon lu preskriptas 2. Permisar (ad ulu) ne agar o facar ulu DEFIRS

dispensario Loko en qua la povri povas konsultar mediki e recevar flegi o medikamenti (sen lojar en olu) EFIS

dispepsio Desfacilesio pri digestar DEFIS

dispersar (*trans.*) Separar per pulsar li, per igar li dis-irar (kozi, personi, qui asemblebis) DEFIS

dispiremo (*histol.*) Spiremo duopla qua, dum mitoso, aparas an la poli di la celulo, kande la kromosomi rigrupigas su por formacar la elementi nuklea di la du celuli nova

disponar (*trans.*) Agar segun sua arbitrio pri ulu, pri ulu; darfar agar, uzar, ulu quale onu volas lo DEFIRS

disputar (*netrans., pri, pro*) Komencar kontre ulu lukto per vorti violentoza, grosiera DEFIRS

distar (*netrans., de, per*) Interseparar per ula quanto de spaco o de tempo DEFIRS

distiko 1. (*metriko antiqua*) Asemblajo de du versi; assemblajo de un hexametro ed un pentametro 2. (*prozodio moderna*. *Poemeto de du versi*) DEFIS

distilar (*trans.*) Purigar (substanco) per vaporigar la parto volatila e kondensar ica, per (kom exemplo) alambiko DEFIRS

distingar (*trans., per*) Igar rikonocar (persono, kozo) per atribuar a lu karakterizivo, traito, marko, tale ke onu povas dicernar lu DEFIS

distinta Markizita ye karaktero partikulara, qua impedas konfundar lu kun ulo analoga

distraktar (*trans.*) Deturnar la mento, la atenco de lua objekto, sive per amuzivi, sive per irga moyeno altra. Existas menti nature distraktita o distraktebla, qui distraktesas da irga kauzo extera, o mem da nula EFIS

distributar (*trans., inter, che*) Dividar, donante un parto a singlu, inter plura personi o plura loki, kun dicerno, ne hazarde DEFIRS

distrikto Teritorio limitoza qua, en ula landi, resortisas a ta o ca judiciistaro DEFIRS

ditenar (*trans.*) Konservar (ulo) kom posedajo til ula evento DEFIS

ditirambo 1. (*en la epoki anti-qua*) Poemo lirika por honorizar Bako 2. (*metaf.*) Laudo entuziasmoza DEFIRS

ditreso 1. Kordio-preseso laceranta 2. Situeso kordio-laceranta 3. Situeso di ta qua balde perisos se ne helpota quik EF

divagar (*netrans.*) Lasar sua penso irar exter la limiti di raciono EFIS

divano Kanapeo sen dors-apogilo, ma kun kuseni movebla quin onu apogas kontre muro DEFIRS

divenar (*netrans.*) Komencar esar (ulo) ye ta o ca instantly FI

divergar (*netrans.*) (*aludante elementi plu o min inter-apuda an la departo-punto*) Inter-eskartar sempre plu multe, segun ke li plulon-geskas DEFIS

diversa 1. (*aludante kozi quin onu komparas*) De qua singla havas karaktero diferanta de olta di la ceteri 2. Plura (personi o kozi) di qui la naturo, la karaktero esas interdiferanta DEFIRS

diversionar (*netrans.*) 1. (*pri operaco militala*) Deturnar la enemiko de la punto quan lu atakas, per kokaktar lu a su-defenso en punto altra 2. Ago qua deturnas la spirito, la kordio, de to quo fatigas lu, suciigas lu, ad objekto altra DEFIRS

divertikulo (*anat.*) Apendico kava, analoga a sako-strado, qua debushas en kavajo naturala di la homo-korpo

dividar (*trans.*) 1. (*matem.*) Donite la produto de du faktori ed un ek ici, determinar la faktoro nekonocata 2. Igar, de toto, plura parti DEFIRS

divinar (*trans.*) 1. Savar, per moyeni supernatura, to quo celesas en la tempo pasinta, prezenta, futura 2. Deskovrar, per konjekti, supozi, interpreti, to quon onu ne savas EFIS

diviziono 1. En armeo, grupo de armeani qua kompozesas ek adminime du brigadi 2. En navaro, parto de eskadro qua kompozesas ek adminime tri milito-navi komandata da un chefo DEFIRS

divorcar (*netrans., de*) Dissolver legale la mariajo per qua onu esas unionita a la spoza EFIS

divulgar (*trans.*) Dissavigar da multa personi DEFIS

dizastro Desfortuno tre granda e subita, qua ruinas multa homi o tota socio, exemple: grava vinkeso, granda incendio, naufrajo EFIS

« **djin** » (*che la Arabi*) Demonio

« **do** » (*muziko*) Noto unesma di la gamo ordinara, sen acidento

do Konjunciono, uzata por kunduktar la konsekvanto, la konkluzo di lo preiranta **FI**

doario (*iJiuro olima*) 1. Parto de la havaji donita da la spozulo a sua spozino, quan elu posedeskis se elu divenis vidva, e qua transpasis ad ilua filii 2. Revenuo atribuada a rejino, a princino salika **FI**

***doblar** (*trans.*) (*cinemo-enrejistro*) (*pri parol-filmo*) Tradukar lo dicata, preske vortope (remplase di la pronuncatajo originala ye altra linguo), sorgante selektar vorti qui korespondas ne nur a la senco e sentimentonuanci, ma anke (same-longa) a la formo lorpronunco di la boko di la aktoro

docar (*trans., ad*) Komunikar ad ulu (cienco, arto) per leciono intersequanta **L**

docento En la universitato di Germania, profesoro da qua la leciono pagesas, ne da la stato, ma da la studenti ipsa **DEFIR**

docila Qua havas bona tendenco pri lasar su instruktesar e duktesar **EFIS**

dodekaedro (*geom.*) Poliedro kun dek-e-du edri **DEFIRS**

dodekagina (*bot.*) Qua havas dek-e-du stamini **DEFIRS**

dogano Administrerio qua impostas la vari taxita, kande oli eniras od ekiras la teritorio **FIS**

dogmatiko La teologio qua traktas la dogmato Kristana **DEFIRS**

dogmato Kredendajo o punto, en doktrino religiala o filozofiala **DEFIRS**

dogo (*zool.*) Hundo grosa e kurta, di qua la muzelo esas kurta, la maxilo e la mandibulo forta, la labii pendanta **DF**

dogro Mikra navo pontoza, quan onu uzas por peskar la haringi e la makreli **DEFIS**

dojo Duko elektita, chefo nominala di la republiki olima di Venezia e di Genova (Italia) **DEFIR**

doko Maro-baseno por konstruktar o reparar navi; baseno cirkondata da kayi e warfi por charjar o descharjar navi **DFR**

doktoro La persono qua obtenis la grado universitatala maxim alta en fakultato (teologio, yurocienco, medic., scienco, literaturo) **DEFIRS**

doktrino Ensemblo de nociono propozata da ulu kom docenda pri temo **DEFIRS**

dokumento Texto skribura, raporto-texto, akto, qua uzesas por klarigar fakti historiala, judiciala, e c. **DEFIRS**

dolca 1. Qua plezas a la gustado pro saporo agreabla 2. (*metaf.*) Qua donas juo subtila **FIS**

dolikocéfala (*homo*) Di qua la kranio esas longa **DEFIRS**

dolio (*tekn.*) Kavajo qua esas ye la extremajo di la instrumento specala qua uzesas en la rivetago por impedar la riveto ekbatesar per la martelagi **E**

«**dollar**» (*ekonomiko*) Monetuno arjenta od ora, en Usa e Kanada

dolmano Vestio longa, ornita per frogi, quan *weris ula armeani (kom exemplo : en Francia, la husari, la kavalchaseri) **DEFIS**

dolmeno (*arkeol.*) Monumento megalita, qua konsistas ye un petro plata, pozita sur un o plura petri erektita vertikale **DEFIRS**

dolo (*yuro-cienco*) Trompo (per tacar pri ula fakti konocinda da la koncernato; o per kredigar, da ica, fakti qui ne existas) qua detrimintas la intereso di ulu **DFIS**

dolomito Karbonato de kalko o de magnezio, quan onu renkontras, kom roki, en masi quazemarmora od en kristali di la sistemo romboedrala DEFIRS

dolorar (*netrans.*, *pro*, *de*, *pri*) Subisar sento laceranta de ula lezuri, de ula standi morbala qui afektas la korpo FIS

domajar (*trans.*, *per*, *pro*) Facar altero materiala, qua minbonigas, minaptigas, kozo (o la korpo di persono) EFI

domeno 1. Sulo-peco quan ulu proprietas 2. Yuro di proprio e di sinioreso ye ulu od ulo. – (*anke metaf.*) DEFIRS

domestika (*pri animali*) Qua vivas apud la homo e servas lu por satisfacar lua bezoni o por lua plezuro EFIS

domicilo 1. La habiteyo legala, oficala, di ulu 2. (*astrologio*) Zodiako-signo sub qua astro konsideresis kom influanta maxime DEFIS

dominacar (*trans.*) 1. Havar sub sua hegemonio, prepondero 2. Havar apud-sub su DEFIRS

dominanto 1. (*muziko*) En la gamo ordinara, la noto kinesma, ta qua (pro formar kun la unesma la konsonanco maxim perfekta) determinas la tono ed uzesas kom fundamento di la harmonio 2. En la plankanto, noto sur qua onu kantas la korpo di verso 3. (*kristalografio*) Tipo geometriala normala segun qua korpo kristaleskas DEF

dominikano Reguliero de la ordeno di la frati predikera, fondita da Santa Dominikus DEFIRS

domino 1. Robo flotacanta, kapucoza, per qua onu su vestizas kande onu iras por maskobalo 2. Ludilo ek duadek-ed-

ok mikra paralelipedi osta od ivora, dividita a du parti, per qui onu obtenas la kombinuri diversa: blanka-blanka, blanka-aso, blanka-du, blanka-tri, e c. til sis-sis DEFIRS

domo 1. Konstrukturo destinata ad uzesor kom habiteyo 2. Konstrukturo destinata ad uzo specala, publika o privata EFRL

domtar (*trans.*) 1. Koaktar ad obedio (animalo ne-amansita) 2. Koaktar ad obedio (ti qui refuzas submisar su) DFIS

donacar (*trans.*) Abandonar ad ulu la proprio di ulu, sen recevar ulu po olu EFIRS

donar (*trans.*, *ad*) 1. Igar disponebla da ulu 2. Propozar kondiciono determinata en la enunco di problemo EFIS

dop An la latero opozita ad olta ube situesas la vizajo di persono o la facio di kozo

dorado (*zool.*) 1. Mar-fisho de la familio « komberidi » 2. Mar-fisho de la familio « sparoidi » *L. Coryphaena hippurus; Chrysophrys aurata* DFIRS

dorika (*arkitekt.*) La duesma ek la kin grupi arkitekturala che la Antiqui, karakterizata da koloni kaneloza, sen-baza, kapitelo ek granda muluro kalicatra, fuзо interruptata da triglifi DEFIRS

dorlotar (*ulu*) Traktar tenere, afa-blege F

dormar (*netrans.*) Esar en ta stando dum qua che homo od animalo, haltigesas ula funcioni di la vivo (precipue dum nokto), pro la neceseso di lia repozo EFIS

dorno (*bot.*) Pikanto qua kreskas sur ula planti DE

dorso (*anat.*) Facio dopa di la homo-korpo; facio supera di la animalo-korpo EFIS

doselo Kronatro qua superesas altaro, trono, e quan onu portas en la procesioni super la eukaristio **S**

dotar (*trans., per, ye*) Provizar (homo) per la havajo quan lu adportas mariajo a sua spozo. – Provizar per ula qualesi **EFIS**

dozo **1.** Quanto de medikamento, quan la malado devas absorbar en un foyo; quanto quan onu devas inkluzar, en medikamento kompozaja, de singla ek la substanci ye qui lu konsistas **2.** Quanto de to quo formacas kompozajo **DEFIRS**

draceno (*bot.*) Planto ornamental *L. dracaena* **DFS**

dragar **1.** Skurar (portuo, rivero, e c.) per deprenar de la fundo di la skurajo la gravio, la slamo, la rezidui **2.** Arachar (ostri, musli) per skrapilo fera, adaptita a reto sakatra **3.** Probar peskar (ankro di qua la boyo) esas perdita per kordego garnisita ye grapino quan onu tranas sur la fundo di portuo, rivero, e c. **EFS**

dragomano Interpretisto en Oriento **DEFIRS**

dragono **1.** (*olim*) Soldato de la kavalrio lejera **2.** (*nun*) Soldato de la kombato-Infanterio, qua havas kasko stala kun krinaro pendanta **DEFIRS**

drajeo Mandelo, avelano, ed altra kozo kovrita per sukrajo harda **F**

drakmo **1.** Unajo di pondero e di moneto che la Greki antiqua **2.** Moneto-peco arjenta, che la Greki moderna, qua valoras circum un franko ora **DEFIRS**

drako **1.** Animalo mitologia, quan la Antiqui reprezentis kom havanta ali, skrach-ungli, serpento-kaudo, e c. **2.** (*blaz.*) Reptero reprezentata en la eskudo kom havanta du pedi ed un kaudo **3.** (*zool.*) Lacerto di India,

qua vivas sur la arbori, e che qua la flanko-pelo povas extensar su tale ke olu formacas quaza ali e parafalo **4.** (*astron.*) Stelaro en la mi-sfero boreala *L. draco* **DEFIRS**

drakonala Di qua la severeso esas extrema **DEFIRS**

dramato **1.** Teatrajo, en qua lo komika mixesas a lo tragedi-ala **2.** (*aludante eventajo ek la vivo reala*) Ensemblo de cirkonstanci violentoza, solvata per katastrofo **DEFIRS**

drapirar (*trans.*) Dispozar (tapetostofa) tale ke lu formacas ondi harmonioza **DEFIR**

drapo Stofa ek warpo e wefto lana, di qua la texuro (submisite a lanugizo ed a fulo) esas lanugoza **F**

drashar (*trans.*) Frapar repetoze sur la garbi (de cerealo) rekoltita e dispozata sur sulo-peco plana ed harda, por separar la grani de la spiki **DE**

drastika (*medic.*) Qua purgas forte **DEFIRS**

drenar (*trans.*) (*agrokultivo*) Liberigar (tereno humida) de la aquo ecesanta, plufaciligante la ekfluo per kanaleti ek briki, teguli, e c., quin onu dispozas ye ula profundeso-grado **DEFIRS**

dresar (*trans.*) Kustumigar animalo pri agar docile e reguloze. Onu dresas la animalo por igrar li exekutar ula movi determinita – ofte ne-naturala – o por servir la homo – kom ex. kavalkado – o por agar irga prodalaji **DFR**

drezo Nomo di la biciklo lor lua inventeso **F**

drizado (*mitol.*) Deino di la boski **DEFIS**

driftar (*netrans.*) Esar pulsata da vento o marfluo deviasse de sua voyo **DE**

drilo (*tekn.*) La instrumento qua portas e movas la borilo en metalo DER

drinkar (*trans.*) Englutar liquido, aspirante lu per la boko DE

drogo Ingrediento uzata en kemio, farmacio, tinto, ed en la ekonomio hemala DEFIS

drola Qua havas en su ulo stranja e plezanta DEF

dromedaro (*zool.*) Kamelo un-giba *L. Camelus dromedarius* DEFIRS

dronar (*trans.*) Mortigar ulu, su, per asfizio en liquido E

dronto (*zool.*) Granda ucelo kurta-pluma, di la insuli Maurico e Reunion, di qua la speco ne plus existas *L. Didus ineptus* DFS

drugeto Stofa de lano, de lino e lano, de lano e silko, de silko, sur qua quaze-semesas desegnuri rekamita qui ne tennesas en la fundo di la stofa DEF

druido Sacerdoto di la Galli (Kelti) DEFIRS

drupo (*bot.*) Frukto tre pulpoza, simpla, nedehicenta, kernoza (abrikoto, persiko, pruno, e c.) EFIS

druzo (*mineral.*) En mineralo, interkrustajo de kristali di naturo interdiferanta, mineralo en qua trovesas ta kristali DEFIS

dubitar (*netrans.*) 1. Ne savar quan, ek du opiniononi interkontrea, esas la exakta 2. Ne savar kad existas ulu exakta (pri) EFIS

***dublar** (*trans.*) Preter-vehar (generale per automobilo) altra duktanto, pasante latere di ica lineo-dop qua onu avancis

dubelar (*netrans.*) Interkombatar (*aludante nur du adversi.*) Interkombatar *aludante du privati, de qui la una postulas* de la altra la honor-satisfaco (pos ofenseso) per armo-lukto DEFIRS

dueno 1. En Hispania, muliero pasable olda, quaza edukistino, adjuntita ad adolecantino od a yuna muliero di rango nobela, por moro-survejar elu sencese 2. Oldino qua moro-survejas adolecantino o yuna muliero DEFIS

dueto Muzikajo por du voci o du instrumenti koncertanta, kun o sen akompanuro DEFIRS

dukato Olima monet-uno de oro pura, analoga a la florino, di qua la valoro equivalas 5 o 6 franki ora DEFIRS

duko 1. La homo qua havis la guvernureso, la sinioreso, di teritorio qua kovris plu kam un komitio 2. Suvereno di ula stati (duko di Brunswick, Granda Duko di Baden) 3. Sinioro ye la grado maxim alta sub la rejo 4. Princo di suvereno-lineo qua recevis la titulo (granda Duko di Rusia) EFIS

duktar (*trans.*) Igar (persono, kozo) agar od irar en ta o ca maniero, per direktar ed akompanar lu EFIS

duktila Di qua onu povas extensar, longigar (filoforme) la materio sen ruptar lu DEFIS

dulkamara (*bot.*) Planto de la genero « solani », olim tre uzata kontre ula pelo-morbi *L. Solanum dulcamara* DEFIS

дум En la tempo-quanto kande ulo esas eventanta, agata o facata L

dungo Omno quon onu mixas a la kultivo-tero por igar lu plu fertila DE

duno Kolino sabla, sur litoro DEFIRS

duodenumo (*anat.*) Parto komencala di la intestino tenua DEFIS

duplexa (*telegrafado*) Qua posibligas sendar sam-instante, sur un filo, mesaji en la du sinisi

duplikato Kopiuro, exemplero duesma di akto, kontrato-texto, quitigo-texto, epistolo, e c. EFL

dupliko (*yuro-cienco*) Respondo a repliko DFIS

dupo Persono quan onu trompas per misuzar lua naiveso DEF

duramatro (*anat.*) Ex la tri membrani qui envelopas la maso cerebra e la myelo, la maxim dika e solida, harda DEFIS

durar (*trans. e netrans.*) Ne-cesar existir, permanar plu o min longe.- Ne-cesar (sua ago) DEFIRS

durstar (*netrans. e trans.*) **1.** Bezonar drinko **2.** Dezirar nepaciente DE

dushar (*trans.*) **1.** Arozar per aquosprico direktata a ta o ca parto di la korpo, por efikar medicinale **2.** Lavar (la homo-korpo) per aquo qua lancesas pluve o cirkle DEFIRS

duvo Singla ek la planki kurvatra qui formacas la korpo di kuvo ligna, di barelo, e qui juntesas per ringi fera DF

duyongo (*zool.*) Mar-hundo de la insularo Malayala (oceano Indiana) *L. halicore dugong* DEFIRS

E

e (*muziko*) Noto sepesma di la « do »-gamo

-e- Infixo qua signifikas « samakolora kam » o « sam-aspekta kam »

-e Sufixo di la adverbi derivita

e(d) Konjunciono qua uzesas por interligar la frazi o la propozicioni koordinita

ebeno (*bot.*) Ligno de la ebeniero, tre pezoza, tre harda, di qua la grano esas tre densa, e remarkinda pro la beleso di lua obskurnigreso *L. dicapnyos ebenum* DEFIS

-ebl- Sufixo qua signifikas « quan onu povas... »

ebonito Kauchuko hardigita per vulkanizo, de qua onu facas pektili, juveli, izolivi por la aparati elektrala DEFIRS

ebria 1. Di qua la cerebro-funciono trublesas da drinkir tro multe vino od altra drinkajo fermentacita 2. Di qua la spirito trublesas da la deliro de pasiono EFIS

ebuliar (*netrans.*) Agitesar (*aludante la surfaco di liquido*) kande lu bolieskas EFIS

ebulioskopo Aparato per qua onu determinas, per bolio, la quanto de alkoholo quan kontenas alkoholajo

ecelar (*netrans.*) (*en, pri*) Esar, en sua genero, ye grado eminenta DEFI

ecelenco Titulo honorala, donata a la ministri, a la ambasadiesti DEFIS

ecentrika 1. (*geom.*) Di qua la centro eskartesas de punto donita DEFIS

2. **■ecentriko** Disko uzata por transformar movo cirklo-kurva, per ranuro kalkulita segun la movo produktenda rektaline (iro e retroveno), ed en qua cirkulas roteto qua komandas la mekanismo

exceptar (*trans.*) Lasar extere persono, objekto, pri qua onu afirmas ulu EFIS

ecesar (*trans.*) 1. Transirar limito fixigita 2. Trans-irar to quon ulu povas tolerar DEFIRS

echekar (*trans.*) Kontreagar vinkeze sua adverso, e minacar lu

echopo Mikra butikio, qua konsistas, maxim-multa-kaze, ye shirmo-tektio apogita an domo, an la muro di qua lu fixigesis en angulo konkava F

ecitar (*trans.*) 1. Produktar (movo) en la psiko, en la organismo 2. Advokar (ulu) a psikomovo (sentimento, rezolvo, e c.) 3. Igar (movo psikala) plu vivaca 4. Igar (ulo, la organismo) plu vivaca, plu ardoroza pri sentar, volar, e c. EFIS

ecizar (*trans.*) (*kirurg.*) Ablacionar parti mikra-volumina, per instrumento tre tranchiva

-ed- Sufixo qua signifikas « la kontenajo di »

ed (videz « e »)

« **edelweiss** » (*bot.*) Nomo vulgara di planto alpala ek la familio « kompozaji », remarkinda pro la lanugo blanka e lanatra qua kovras lu, precipue lua foliin *L. Leontopodium*

edemo (*patol.*) Influro qua konsequas de infiltruro seroza en tisuo celulara DEFIS

edeno (*religio*) **1.** En Biblio : la paradizo terala **2.** (*metaf.*) Loko di delici DEFIS

ederduno Mikra plumi dina e dolca qui kreskas en la vivokomenco che la edero, la cigno, la ganso, ed ek qui onu facas lito-kovrili, matraci, kapkuseni, apogo-kuseni DEFS

edero (*zool.*) Anado de la regiono tre Europa-norda, de qua onu obtenas la lanugo « ederduno » *L. somateria* DEFI

edifico Ulo plu generala kam domo, kastelo, palaco. Quaze meza inter ta tri vorti EFIRS

edifikar (*trans.*) **1.** Firmigar pri lua pieso **2.** Informar komplete pri persono, kozo EFIRS

ediktar (*trans.*) Establisar per dekreto suverenala DEFIR

« **edipus** » **1.** Nomo di la princo famoza Greka qua divinis la enigmo propozita da la sfinxo **2.** Ta qua divinas facile la enigmati

editar (*trans.*) Imprimar ed ofrar ad kompreri eventuala (libro, jurnal, e c.); imprimar la texto da ula auctoro DFIRS

edro (*geom.*) Singla de la plani qui limitizas solido G

edukar (*trans.*) **1.** Formacar infanto, puero, adolekanto, per developar e direktar lua fakultati korpala, morala (etikala), mentala, religiala **2.** Kustumigar ulu pri la ceremonialo mondomala (politeso, konveni, deci, e c.) **3.** Exercar la animali pri lia ka-

pablesi inata **4.** Nutrar, plumultigar, entratenar ula animali por lia manjeso, lia laboro e la plezuro quan onu recevas de li; same pri planti EFIS

efacar (*trans.*) Desaparigar to quo tracesis EF

efektivo **1.** (*armeo, administrantaro*) La nombro de la individui qui fakte servas **2.** La nombro de la individui di qui la nomi enregistresis en la etati di societo, e c. DEFIS

efekto Rezultajo de la efiko di ka-uzo DEFIRS

efemera Qua duras dum nur un dio DEFIS

efemerido **1.** Tabeli astronomiala qui indikas, pri singla dio di la yaro, la situeso di la astri **2.** Libro qua indikas anticipe la fakti astronomiala o meteorologiala, kalkulebla e predicebla pri ta o ca epoko DEFIS

efervocar (*netrans.*) **1.** (*aludante gaso*) Ebular tra liquido **2.** Emocar vivace, ma neduronte EFIS

eficienta Qua produktas efekto maxima po laboro, esforcio, energio, spenso, minima EF

efikar (*netrans.*) Produktar la efekto quan onu expectas de lu EFIS

eflorekar (*netrans.*) **1.** (*kemio*) La efekto qua konsistas ye la formaco di kristali ye la surfaco di solido o liquido **2.** (*fziol.*) Fenomeno qua karakterizasas da mikra influro di la pelo DEFIS

-eg- Sufixo qua indikas « la grado maxim alta »

egala Same-quanta o same-quala kam to a quo onu komparas lu DEFIRS

egardar (*trans.*) Atencar kozo o persono, pro lua importo EF

egarir (*trans.*) Lokizir distrakte (ulo) ube onu ne plus trovas lu F

egido 1. (en la epoki antiqua) Shildo di Pallas, kovrita per la felo di la kaprino Amalte, e sur qua reprezentabis la kapo di Meduzo 2. To quo protektas DEFIS

eglefino (zool.) Fisho de la genero « gadi » *L. gadus aeglefinus* FL

ego To ye quo konsistas la individuo, la personeso L

egorjar (trans.) Ocidar per kultelo-frapo en la kolo (fauco) F

egotismo Manio parolar pri su EFIRS

egotisto Maniiko pri parolar pri su DEFIRS

« **eis** » (muziko) La noto triesma di la « do »-gamo diezozo

ejektar (trans.) 1. (mekan.) Retrojetar adextere aero per aparato qua evakuas ta fluido per altra fluid-amaso qua movas tre rapide 2. (pafarmo) Ekjetar (la mufo di kartocho) DEFIS

ek 1. De interne ad extere... 2. Indikas la materio di kozo (de qua onu imaginas ke lu esas ekstraktita) 3. (metaf.) Indikas objekto, o mem ento, qua apartenas ad ensamble, kolektitaro (e quin onu supozas ekstraktita de olu)

« **ekarte** » Kartoludo quan partoprenas du personi, e segun la regulo di qua la ludanti darfus forjetar omna o kelka karti, e prenar altri kom remplasanta F

ekidno (zool.) Mamifero Australiana, de la familio « sen-denti », di qua la muzelo esas longa e tenna, la korpo kovrata da pikanti quale la herisono, qua ovifas e nutras su ek insekti. (hystrix) *L. echidna* DEFIS

ekimoso (patol.) Makulo livida sur la pelo, produktita da la ekflujo di la sango en la tisuo celulara DEFIS

ekino (zool.) Ekinodermo globatra, herisata ye pikanti (nomata anke « mar-herisono ».) *L. echinus*

ekinodermo (zool.) Klaso de animalo radioza, di qui la korpo esas garnisita ye multega pinti artikoza e movebla DEFIS

eklampsio (patol.) Konvulsi qui eventas maxim-multa-kaze pro albuminurio. Konvulsi che infan-teti DEFIS

eklektika Qua asemblas en un doktrino-korpo la eksaktaji quaze disemita en sistemi diversa di filozofio e di cienco DEFIRS

eklezio Asemblitaro de ti qui adoras la deo di la kristani : la eklezio kristana, asemblitaro de ti qui profesas la lego di Kristo EFIRS

eklipsar (trans.) 1. (pri astro) Cesigar lua videbleso 2. (metaf.) Obskurigar per brilar supera-grade EFIRS

ekliptiko (astron.) Orbito quan Tero parkuras cirkum Suno DEFIRS

eklogo Mikra poemo en qua encesigas muton-pastori DEFIRS

eko (akust.) Reflekto de la sonondi retrosendita a la oreli da surfaco qua produktas retroshoko DEFIRS

ekologio Cienco di la relati da la organismo kun la medio en qua li vivas, kun la cirkonstanci organika (biologio) e neorganika (kosmala) di la ekzisto

ekonomiko La cienco pri la produktado, la cirkulado, la kambiado e la repartiso di la kozi valoroza DEFIRS

ekonomio 1. Administro financala di domo, societo o stato 2. (metaf.) (pri organismo) Gani (nutrado) e spensi (perdi di materio e di energio) DEFIRS

ekonomo En granda dom-edo od en institucuro: la persono di qua la rolo konsistas ye jerar la spensi DEFIRS

ekritar (*trans.*) (*komerco*) Notar en la konto-libri la fluktui di la aktivo e di la pasivo di omna konto F

ektodermo (*embriol.*) Strato extera di la blastodermo, qua pose divenos la epidermo e la nervaro

ektoplasmo **1.** (*biol.*) Parto periferia di la celulo, diferencio de la citoplasmo, tale ke la kambii da ica kun la medio eventas segun la naturo di la celulo **2.** (*cienci okulta*) Plasmo, da origino psikala, qua (segun-dice) emanis de medio

ekumenika (*religio*) Univer-sala DEFIS

ekzemo (*patol.*) Morbo di la pelo, karakterizata da la erupto di mikra vezikuli, sequata de exkorii surfacala DEFIRS

el(u) Pronomo qua remplasas personino kande onu volas emfazar ke lu esas femina

elaborar (*trans.*) **1.** Transformar, produktar per laborado. (*anke metaf.*) **2.** (*fiziol.*) Igar absorbebla od asimilebla, substanco od igar ica tala ke lu esas ekpulsebla de la organismo o de la korpo EF

elastika Qua esas kontraktebla, extensebla, deformebla per preso, tiro, e c. e retrohavas sua volumino, sua formo komencala kande ta efiko cesas DEFIRS

elastino Materio ek la klaso « albuminoidi », quan onu renkontras en la tegumenti ed en la subten-organi

elefantiazo (*patol.*) Quaza lepro, karakterizata da tuberkuli di la pelo qui igas olca rugoza quale ta di la elefanto DEFIRS

elefanto (*zool.*) Mamifero de la klaso « pakidermi », remarkinda pro la maso enorma di lua korpo, lua pelo sen-pila e rugoza, la dentegi qui garnisas lua maxilo, e lua nazo longigita a rostro *L. elephas* DEFIRS

eleganta **1.** Karakterizata da distingateso plena ye gracio e ye sen-jeneso **2.** Di qua la manieri esas gracioza e senpene tala DEFIRS

elegio (*en la epoki antiqua*) Mikra poemo di karaktero melankolioza e tenera DEFIRS

elektar (*trans., por... -eso*) (*aludante plura personi*) Selektar per voto (por ofico, plaso, posteno) EFIS

elektro (*fiziko*) Proprajo quan ula korpi posedas od aquiras, kande li frotesas, kompresas, e c., atraktar o retropulsar altra korpi, produktar cintili, deskompozar kemiale, sukusar la nervi, e c. DEFIRS

elektrodo (*fiziko*) Konduktivo quan onu igas komunikar kun calatere la baterio, talatere medio a qua la fluo elektra efikas kemiale DEFIRS

elektroforo Aparato qua uzesas por akumuliar elektro DEFIRS

elektrolito Korpo qua, liquida, esas deskompozebla da la elektro-fluo DEFIRS

elektrolizar (*trans.*) Deskompozar kemiale per la fluo elektra DEFIRS

elektrologio Parto di fiziko qua traktas la fenomeni elektrala e magnetala (elektro-magnetala), e lia relati kun altra fenomeni DEFIRS

elektrometrio Ensemblo de la metodi pri la mezuro di la elektro-grandori (intenseso, rezistiveso, e c.) DEFIRS

elektrometro Instrumento uzata por mezurar la intenseso o la naturo (pozitiva o negativa) di la fluo elektra ye qua kargesas korpo DEFIRS

elektromobilo Veturo movata per elektro-motoro (vice per kavali o per gas-motoro) DEFIRS

elektrono (*fiziko*) Korpuskulo qua portas la maxim mikra kargajo izolebla ek elektro generale negativa DEFIRS

elektroskopio Studiado di la elektroskopi e di la aplikokazi elektroskopala DEFIRS

elektroskopio Aparato per qua onu povas konstatar la elektrozono DEFIRS

elektuario (*medic.*) Medikamento koheranta mola, ek substanci diversa (pulvero, pulpi) interligita per siropo o vino DEFIRS

elemento 1. (*che la antiqui*) Parto konstitucanta di kozo 2. (*che la moderni*) Korpo quan onu kredas simpla, kemiale 3. En la linguo ordinara: singla ek la kozi di qui la asemblo e la kombino formas kozo altra 4. (*pri cienco*) La principi prima sur qui lu fondezas, e per qui onu komencas lernar lu DEFIRS

elevaciono Desegnuro di la formi extera di ula korpo vidata en direciono horizontala EFS

eleva (*trans.*) Transportar a nivelo supera. (*anke metafore*) EFIRS

elevatoro 1. (*anat.*) Muskulo qua levigas ulo 2. (*mekan.*) Aparato uzata por levar la navi en la reparo-doki DEFIRS

elfo (*mitol. Skandinava*) Koboldo di atmosfero DEFIRS

eliminar (*trans.*) (*tekn., matem.*) Ekirigar, eskartar DEFIRS

elipso 1. (*gramatiko*) Figura di retoriko qua konsistas ye supresar un o plura vorti quin la lektero od askoltero devos suplear 2. (*geom.*) Kurvo qua rezultas de la seko di kono rekta per plano obliqua ye la axo e ye omna aristi DEFIRS

elipsoida Elipso-forma DEF

elito To quo selektesas ek korpo kom lo maxim bona DEF

elitro (*zool.*) Alo rezistiva qua kovras, che ula insekti, ali plu dina e plu tenua DEF

elixiro Preparajo farmaciala, qua rezultas de la mixo de ula siropi kun alkoholaji DEFIRS

elizeo 1. (*che la antiqui*) Regioni di inferno ube, segun la antiqui, la homi vertuoza, la heroi, sejnornis pos lia morto ed ube printempo esis eterna 2. (*metaf.*) Loko delicoza DEFIRS

elongaco Angulo-disto, mezurata de la centro di Tero, inter Suno e ta o ca planeto

eloquento 1. Tre talentoza pri parolar 2. (*metaf.*) Qua efikas quale parolo eloquento DEFIRS

eludar (*trans.*) Evitar habile, rapide e ruze EFIRS

« **elzevir** » (*imprim-arto*) Tipo gracioza, derivita de ta tipo karakterizata da linei perpendikla (substitucita, en 1466, da du imprimisti Romana, a la tipi gotika) DEFIRS

-em- Sufixo qua signifikas « qua tendencas a... »

emalio 1. Verniso qua rezultas de la vitrigo di substanci fuzebla (silico, plomb-oxido, natroxo, potaso) quan onu aplikas, per fuzo, sur la terakotajo, la fayencajo, la metalajo, ed a qua onu adjuntas metal-oxidi pulverigita, por kolorizar lu diverse 2. Verniso formata da la vitrigo ye la surfaco di fayencajo DFIRS

emanar (*netrans., de*) 1. (*aludante partikuli nepalpebla*) Eskapar de korpo sen ke la korpo percepteble deskreskas substancale 2. Devenar de ulo, de ulu 3. (*filoz.*) En la doktrino panteista pri emano, aludante la modi di substanco : ekirar, per libereski intersucedanta, de la substanco una ed universala qua esas Deo DEFIS

emancipar (*trans.*) 1. (*legaro di la Roma antiqua*) Liberigar de la autoritato patrolala 2. (*legaro moderna*) Liberigar (minor) de la tutelo 3. (*en la Mezepoko*) Liberigar (serfo, vasalo) de lua devi a lua sinioro 4. (*metafore*) Liberigar de la tutelo di autoritato supera DEFIS

embalmar (*trans.*) Prezervar (kadavro) de putro, per enpozar substanci aromata, sikigiva ed antiseptiiva EF

embarasar (*trans., per, pro*) 1. Jenar (pri agar, movar) 2. Duktar a perplexeso, en qua lu ne savas quon decidor o rezolvor EFIS

embargar (*trans.*) 1. (*yuro marala*) Sorto di sequestro da guvernantaro sur la navi di nacioj 2. (*yuro civila*) Posedeskar, ye la nomo di la tribunalo, mobli, imobli (di debanto por garantiar a la debario to quo debesas a lu), objekti interdiktita, kontrabandovari, e c. DEFIS

embarkar 1. (*trans.*) Pozar en barko, en navo; enirar navo por voyajo sur aquo. (*anke : enirar treno, veturo*) 2. (*netrans.*) (*aludante maraquo.*) Penetrar violentoze super la bordo di la navo EFIS

emberizo (*zool.*) Genero de uceli, di qua la speco tipa esas pasero « kornirostra », analoga a la verdrono *L. emberiza*

emblemo 1. Signo videbla, selektita konvencione por reprezentar ideo, kozo abstraktita, ed ulakaze akompanata da subskriburo explika 2. Figuro qua memorigas kozo abstraktita per ula aludo 3. Atributo di kozo, uzata por reprezentar olca DEFIS

embolio (*patol.*) 1. Sanga koagulajo fibrinoza, kuntirata da la sango-cirkulado aden le arterii plu mikra, quin lu povas obstruktar 2. Sanga koagulajo, naskinta en la veini, e kuntirata da la sango-cirkulado ad la kordio

embolo (*patol.*) Korpo stranjera qua produktas la fenomeno « embolio »

embotar (*trans.*) (*tekn.*) 1. Fasonar, per martelago, metalo por formacar sur olca la reliefo de puncuro ube la reproduktendo esas kava 2. Fasonar, per martelago o saliigilo, metalo-plako, fero-tolo, por rondigar lu a baseno, kasrolo, por igar lu ornivo arkitekturala FS

embracar (*trans.*) Prenar e klemar en sua brakii. – (*aludante kozo*). Cirkondar per sua korpo – quaze kovrar EFIS

embragar (*trans.*) Igar komunikar la motoro di mekanismo kun la parti di olca quin onu volas movigar, per glitigar kulise rimeno de libera pulio adsur fixa pulio (samaxo e sama-periferia), dento-roto ad piniono, e c. F

embrazuro 1. Vakuo en parieto 2. Vakuo en muro, ube ajustesas la klapi di pordo, di fenestro 3. Vakuo en la muro di parapeto, qua recevas la boko di kanono 4. Aperturo di furnelo tra qua pasas la kolo di retorto 5. Vakuo en la masivo di fornego EFR

embriogenio Formaceso, developeso di la embriono che la animala DEFIRS

embriologio Parto di la naturhistorio qua traktas la formaceso e la developeso di la embriono

embriono (*fiziol.*) 1. Jermo naskanta, produktita da la fekundigo 2. (*metafore*) Intencajo 3. Jermo fekundigita, qua komencas developesar en la semino DEFIS

embrokar (*medic.*) (*netrans.*) Fomentar, per varsar lente likvido grasa sur korpo-parto malada DEFIS

embuskar (*trans.*) Postenizar en loko de ube lu povas surprizar la enemiko (od ulu altra) EFIS

emendar (*trans.*) 1. Plubonigar per modifikar to quo esas mala, defektoza 2. (*yuro*) Reformar verdikto DEFIS

emerita Qua pensionesas kom retretinta pos sua tota kariero DEFIS

emersar (*netrans.*) Ekirar de loko ube lu submersesis ed aparar trans la surfaco EFIS

emetiko Substanco, preparajo por vomigar DEFIS

emetropa (*oftalm.*) Dicesas pri okulo homala qua vidas normale. (La okulo emetropa esas, do, nek miopa, nek presbita) DEF

emfazar (*trans.*) 1. Exajerar la tono, la termini, por importigar la kozi 2. Aplikar ta figuro di retoriko per qua igesas importoz, termino qua ne esas tala ordinare DEFIRS

eminenco Titulo quan onu uzas a la kardinali ed a la chefa sacerdoti di Malta DEFIS

eminenta Qua situesas aparte pro ta o ca traito di supereso. (propr. e metafor.) DEFIRS

emiro 1. Che la Arabi, guvernisto di provinco; chefo di tribuo 2. Titulo di la viri qui decendas de Mohamed muliero-linee DEFIRS

emisar (*trans.*) 1. (*fiziko*) Produktar adextere 2. (*financo*) Livrar por la cirkulado la valoraji (banko-bilieti, monet-uni) quin onu jus kreis DEFIS

emocar (*netrans.*) Ekirar de quieteso EFIRS

empalar (*trans.*) Tormento trapikar per paliso, sinkante ica aden la rektumo EFIS

emperialo La suprajo di veturo, aranrita por recevar voyageri FIS

empireo 1. Segun ula teorii kosmologia di la antiqui, la sfero ciela maxim granda, maxim alta, samacentra, ta qua kontenis la fairo eterna, o la astri 2. En la teologio Kristana : cielo, kom rezideyo di la beati DEFIRS

empiriko Metodo fondita sur la experimentado; metodo necienca fondita sur experimentado nekompleta DEFIRS

employer (*trans.*) Uzar (sua-profite) ulu per igar lu laborar EFS

emposto 1. Strato de petro qua kronatizas fosto o pilastro sur qua su apogas la vulto di arkado 2. Parto supra di pordo, di fenestro, quan onu lasas fixa, por diminutar la alteso di la klapi 3. Parto vitro-kareloza, fixa, di pordo, di parieto, tra qua kelka lumo-radii eniras chambro obskura DEFIS

emula Qua penas por egalesar o superesar la ceteri en kozi laudinda od en konkurso loyala EFIS

emulsar (*trans.*) Adjuntar a drinkajo likvido laktatra quan onu ekstraktas de la semini ek qui onu povas ekspresar oleo DEFIRS

emulsino Substanco albuminoida quan onu ekstraktas de la mandeli

emundar (*trans.*) 1. Purigar (arboro) de lua branchi mortinta, de lua planti parazita 2. Netigar, beligar o preparar kozo per depreno di omna parti o peci neutila, nebona o nebela FIS

emuntorio (*fiziol.*) Tubo, organo, per qua evakuesas la humori superflua

en Qua esas inter limiti, spacale o tempale

enartroso (*anat.*) Artiklo movebla DEF

encefalito (*patol.*) Influro di la encefalo DEF

encefalo (*anat.*) La ensamble ek cerebro e cerebelo EFIS

encikliko (*eklezio katolika*) Letro cirkulera da la papo, pri punto di doktrino, di dogmato DEF

enciklopedio Libro qua kontenas expozita, segun ordino metodala, La toto di la savaji homala DEFIRS

-end- Sufixo qua signifikas « quan onu devas », « quan oportas »

endemika Dicesas pri morbo qua esas specala ye regiono, ube lu regnas preske sencese DEFIRS

endemia (*patol.*) Morbo, di qua ula kazi renkontresas intermite en ca o ta regiono DEFIRS

endermika 1. (*medic.*) Di qua la fonto esas en la dermo 2. (*pri metodo*) Segun qua onu efikas a la dermo per fricioni, locioni, unci-
oni, e c.

endetala (*pri vendo o kompro di vari*) Mikra-quantope FD

endivio (*bot.*) Cikorio gardenala *L. cichorium endivia* F

endodermo (*embriol.*) Strato interna di la blastodermo qua, pose, divenos la digesto-tubo, e la kovro-epitelio e la glandi anexa di ica

endogena (*bot.*) Qua kreskas interne di su ipsa

endokardio (*anat.*) Membrano qua tapetatre kovras la internajo, la kavaji di la kordio

endokarpo (*bot.*) Un ek la tri strati o membrani ye qui konsistas la envelopilo (perikarpo) di la frukto, olta qua konstitucas la surfaco interna

endoparazito Parazito qua habitas interne di sua hosto

endoplasmo Parto centrala od interna di la korpo celula di la enti monoplastida

endospermo Mikra organo, funcionanta kom kotiledono en la graminei, la liliacei, e c.

eneagono (*geom.*) Poligono qua havas non edri e non anguli

enemiko Homo qua havas senti-menti des-amikala EFIS

energetiko Teorio fizikala, defen-
sita da Duhem e Wilhelm Ostwald, qua konsideras, en la fenomeni, nur la manifesti mezurebla, abstraktante la naturo propria di la kozi DEFIRS

energio 1. Forco vivaca, agera, di la organismo o di la psiko 2. Lo apta efektigar laboro DEFIRS

enfilar (*trans.*) (*milit.*) Kanonagar enemiki trupa o nava, tale ke li traiesas longesale DEFIS

engajar (*trans.*) Ligar ulu kom employoto per kontrato DEFIRS

engrosa (*pri vendo o kompro di vari*) Granda-quantope

enigmato Ulo divinenda segun defino-frazi obskura EFIS

enkaustiko 1. (*che la antiqui*) Farbo facita ek vaxi koloroza, liquidigita per fairo 2. Mixuro de vaxo e de terpentino, quan onu uzas por briligar la parqueti, la mobli ligna, e c. 3. Induturo vaxo-fundamenta, ye qua onu

kovras la statui marmora por igar plu matida lia blankeso DEFIS

enkilemo (*citologio*) Liquido o suko nukleala en qua balnas la grani kromatika

enklitiko (*gram.*) Vorto qua, en la skribo, unionesas a la vorto preiranta tale ke, aspekte, lu esas quaze una kun ita, e qua ne acenizasas. Kom ex. : L. *que en neque*; ne en *venisne*; F. *ce en est-ce*; je en *sais-je* DEFIS

enluminar (*trans.*) Piktar ye kolori vivaca, aplikata plata-nuance DEFIS

enorma Qua ecesas omna grandeso o quanteso mezurebla DEF

enoyar (*netrans.*) Esar la objekto di ta deskomforto quan sentas la psiko kande nulo interesas, okupas lu EFI

enrejistrar (*trans.*) 1. Enskribar o transkribar oficale en registri 2. Dicesas anke pri ula aparati qui notas ocili, movi diversa (kom ex. la sfingografo enregistras la pulso arteriala) F

ensemblo Asemblajo de personi, de kozi, qui omna formacas toto DEFR

entablamento (*arkitekt.*) Saliajo an la suprajto di la muregi di edificio, sur qua su apogas la karpen-turo di la tekto DEFIRS

entamar (*trans.*) 1. (*pri kozo til lore netushita*) Agar la trancho, frapo, brecho, nocho ye lu, datunesme 2. (*metaf.*) Komencar (ulo), iniciar, inaugurar F

enterito (*patol.*) Influro di la mukozo qua tapete kovras la kanalo intestina EF

enternar (*trans.*) Koaktar a rezido en ta o ca urbo, regiono, la ekiro esante interdiktita DEFIS

entimemo (*logiko*) Silogismo en qua un ek la premisi esas tacita, pro ke lua evidenteso posibligas suplear lu DEFIRS

ento To quo existas EFI

entomofilo (*planto*) Di qua la fekundigeso devenas de la transporto, da la insekti, di la poleno

entomologio Parto di la zoologio, qua traktas la insekti DEFIRS

entraprezar (*trans.*) 1. Asumar la direkto, la exekuto (di afero, di tasko) 2. Obligar su exekutor ula labori, furnisor ulo, po preco o segun kondicioni determinita FIS

entratonar (*trans.*) Igar provizata ye la kozi qui esas necesa por vivo e por komforto F

entruvar (*trans.*) 1. Impedar o jenar la marchio di animalo per irga moyeno 2. Impedar o jenar per ulo qua haltigas, embarasas FS

entrechato (*danso*) Salto dum qua la pedi intershokas rapide DFIR

entremeso Disho qua venas inter la rostajo e la desero DEFIS

entrenar (*trans., pri, por, per*) Preparar, per exerci e per rejimo specala, ad ago tre energio-konsumanta EFS

entreo Disho qua venas pos la fisho-disho ed ante la rostajo DFS

entresolo (*arkitekt.*) Lojeyo inter la ter-etajo e la etajo unesma DEFS

entuziasmar (*netrans.*) 1. Sentar sua psiko exaltata 2. Ravisesar pro joyo DEFIRS

enuklear (*trans.*) (*kirurg.*) Extirpar tumoro quan, per presar, onu ekirigas tra incizuro EF

enumerar (*trans.*) Enunciar unope omna parti di ensemblo EFIS

enunciar (*trans.*) Adexterigar, donante a lu formo determinita, to quon onu havas en sua spirito EFIS

envelopar (*trans.*) 1. Cirkondar ye ulo qua kovras (lu) omnapunte 2. (*milit.*) Cirkondar tale ke nula ekireyo posibligas eskapo DEFI

enverguro 1. Larjeso di seglo pardesvolvita 2. Spaco quan embracas la ali di ucelo (si aeroplano) kande li esas extensita FS

envidiar (*trans.*) 1. Dezirar (kazo, quan altru posedas) 2. Dezirar (esar en la situeso di ulu) EFIS

envio Fragmenteto qua su separas de la pelo cirkum la ungli F

enzimo Fermento solvebla

eogena (*geol.*) Dicesas pri la grupo maxim anciena ek la sulostrati terciara

eolipilo (*tekn.*) Sfero kava, kun orifico streta, qua – plenigite ye aquo varmigita til bolio – igas olca ekirar per sprico continua, forta; se instalte sur quar roti, la shoko da vapore kontre la aero extera igas la aparato avancer DEFIS

eoizimo (*kemio*) Materio reda koloriziva (tetrabromofluoreceno) DEF

eozinofila (*citologio*) Leukocito tre grosa, di qua la nukleo esas polimorfa, maxim ofte duopla, mem triopla

epakto (*kosmol.*) Nombro qua indikas quanta dii esas adjuntenda a la Luno-yaro por ke lu egalesez la Suno-yaro, tale indikanta la evo di Luno kande finas yaro DEFIRS

eparko 1. (*che la Romani antiqua*) Guvernisto di provinco en lando Greka 2. (*lor la imperio Greka*) Prefekto di Konstantinoplo 3. (*en Grekia*) Subprefekto EFIRS

eperlano (*zool.*) Mikra marfisko, briloze perlomatrea, di qua la karno esas delikata *L. Osmerus eperlanus* FIL

epicena Qua indikas sen-distinge la ento maskula, e la ento femina qua korespondas DEFIS

epiciklo (*astron.*) En la astronomio olima: mikra cirklo qua (lore-konjekte) parkuris la periferio di cirklo plu granda, tale justifikante la neregulalaji videbla quin onu deskovris en la movi di la astri DEFIRS

epicikloido (*geom.*) Kurvo produktata da la rotaco di punto selektita sur kurvo movanta qua rulas sen glito cirkum kurvo fixa DEFIRS

epidemia Morbo qua atakas, en un loko, en la sama instanto, granda quanto de personi, ed aspektas kom dependanta de kauzo qua efikas generale DEFIRS

epidermo (*anat.*) Strato surfacala di la pelo, membrano dina e diafana qua kovras la dermo DEFIRS

epifanio (*religio kristana*) 1. Aparo di Yesu a la Reji Maga qui venis adorar lu 2. Festo-dio Ekleziala (katolika) en la dio sisesma di januaro, por celebrar ta adoro DEFIRS

epifita Qua vivas sur altra planti, sen tirar de li sua nutrivi DE

epifizo (*anat.*) Saliajo ostatra qua, ligita – che la infanto – a la osto per kartilago, divenas pose apofizo DE

epigastro (*anat.*) Parto supera di la abdomino, situata an-super la umbiliko DEF

epigenezo Doktrino segun qua onu konceptas la formaceso di la korpi vivanta per la adjunto sucedanta di parti qui ne preexistis en la jermo

epigloto (*anat.*) Valveto ye la parto supra di laringo, di qua lu klozas (per sua abaseso) la orifico supra lor la engluto, por impedar la eniro di la nutrivi aden la tubi

respirala DEF

epigono 1. (*mitol.*) Singla de la heroi di la milito duesma di Tebo 2. (*metaf.*) La homo qua apartenas a la generaciono dato-duesma DEF

epigrafo La cienco di la epigrafi DEFIRS

epigrafo 1. La skriburo quan onu renkontras o pozas sur la monumenti 2. Kurta cito-texto quan onu lokizas kape di libro, di chapitro, por indikar lua tendenco DEFIRS

epigramo Mikra versajo qua kontenas espritaĵo pikanta DEFIRS

epika Qua naracas per versi ago heroala DEFIRS

epikarpo Shelo externa di la frukto

epilepsio (*patol.*) Morbo di la encefalo, karakterizata da acesi dum ki la malado esvanas subite e kaptas da konvulsi DEFIRS

epilogo 1. (*che la antiqui*) Kurta diskurso recitata da la aktoro lor la fino di la pleo, e per qua lu demandis de la spektinti aplaudi 2. Rezumo, konkluzo, ye la fino di poemo, di diskurso, di libro DEFIRS

episkopo Alt-oficiero di la Eklezio kristana, chefo e pastoro di diocezo DEFIRS

epistemologio Kritikado di la scienci DEFIS

epistolo 1. (*literaturo*) Letro versa 2. (*liturgia katolika*) Ektraktajo de la letri kanonala o de la cetera libri santa, quan onu lektas o kantas lor la meso, ante la evangelio DEFIRS

epistologismo (*filoz.*) Sorito du-silogisma, rezono dum qua onu prenas kom un ek la premisi lo konkluzita de silogismo preiranta

epitafo Skriburo sur tombo DEFIRS

epitalamio Mikra poemo, komponita okazo de mariaĵo, honore di la jusa spozi DEFIS

epitelio (*anat.*) Quaza epidermo qua kovras la membrani mukozaj, serozaj, vaskulaj e glandaj DEFIRS

epiteto (*gram.*) Vorto quan onu adjuntas a substantivo por plu-saliigar la ideo quan ica esprimas DEFIRS

epitomo Abreviuro de libro DEFIRS

epizodo 1. Agado acesora qua ne ligesas rigoroze a la temo 2. Fakto acesora qua ligesas plu o min rigoroze ad ensemblo de fakti DEFIRS

epizootio Morbo epidemia, o kontagiala, qua afektas tota klaso de animaloj domestikaj en un foyo DEFIRS

epodo 1. En la poezio Greka e Latina: la dividuro triesma e lasta di la odo, qua venas pos la strofo e la anti-strofo 2. Verso duesma (*iambo kvar-silaba*) di distiko di qua la verso unesma esas iambo-silaba 3. Mikra poemo ek distiki tala DEFIRS

epoko Tempo-parto qua havas kom distingivo ulon historio-importoza DEFIRS

epoletto Insigno armeanalaj, an la shultro, ek bendo di qua la extremajo mi-cirkla garnisas ye franjo DEFIRS

epurveto Tubo ek vitro o kristalo, di qua un extremajo esas klozita, qua uzesas por mezurar la volumino, la elastikeso di la gaso, por agar experimenti kemialaj diversa, por determinar la koncentresgrado di ula likvidoj, e c. FIS

epuliso (*patol.*) Surkreskajo di la jenjivo

equaciono (*algebro*) Formulo qua esprimas egaleson inter du kvanti algebralaj, e qua kontenas ordinar unon o plurajn nekoncizojn EFIS

equatoro 1. Granda cirklo di la Ter-sfero, perpendikla ye la rotac-axo, e qua dividas la globo a du mi-sferi 2. Granda cirklo di Suno e di la planeti, perpendikla ye lia rotac-axo 3. Granda cirklo qua rezultas de la interseko di la plano di la Ter-equatoro e di la cielo-sfero DEFIRS

equi- Prefixo uzata ekskluzive en la vorti ciencala, qua signifikas « egala »

equilibrar (*netrans.*) 1. Esar en la situeso di korpo, di punto materiala, qua – atraktate da forci interegala ed inter-kontrea – permanas sen movo 2. Esar egale repartita (pri fluido en ta o ca medio) 3. (*pri la kozi*) Esar distribuita saje EFIRS

equinox Singla ek la du periodi di la yaro dum qua (pro ke Suno pasas en la equatoro), la dio-duro egalesas la noktoduro sur la tota Ter-globo DEFIS

equipar (*trans.*) 1. Provizar (navo) per omno necesa por la manovro, e por la nutro e la armizo di la homi embarkota 2. Provizar (armeni) per la kozi necesa, vesti, armi, e c. 3. Provizar (mashino, aparato) per omna kozi necesa por lua funkcio DEFIR

equipolar (*trans.*) (*matem.*) Equilibrigar segun la metodo da Giusto Bellavitis

equiset (*bot.*) Planto kriptogama, di qua la stipo esas ruagoza *L. equisetum* EL

equitato Yusteso naturala, segun la komuna raciono, quan onu opozas a la yusteso legala, a la legaro civila EFIS

equivalar (*trans.*) Esar samavalora (kam) DEFIRS

-er- Sufixo qua signifikas « qua su okupas ofte pri » (ma sen agar lo profesionale)

eratika (*geol.*) Stranjera en la loko ube onu observas lu, e qua konjekteble adportes ibe de fore (kom ex. grosa, enorma fragmenti de roki, e c.) DEFIS

erco Substanco minerala qua kontenas un o plura metali D

erekta (*trans.*) Stacigar – per equilibrigar vertikale DEFIS

ergatoplasmo (*biol.*) Parto di la plasma qua efektigas la laboro celulifala – opoze a la trofoplasmo, di qua la rolo esas nutruala

ergotino (*kemio*) Bazo ekstraktita de la sekal-ergoto, ed uzata medicinale kontre la hemoragii DEF

ergotismo Venenago per la sekalo ergotoza DEF

ergoto (*bot.*) Produkturo vejetalala parazita, venanta forme di mikra pinto, di sporno, sur la spiki di ula graminei, e qua esas venenoza EFIS

-eri- Sufixo qua signifikas « butiko, butikego en qua onu ofras kom varo... », « establisuro ube onu (agas to o co). »

eriko (*bot.*) Arbusto de la familio « erikacei », qua kreskas en la suli sabloza *L. erica* DIL

eringo (*bot.*) Genero de planto umbelifera, pikantoza *L. eryngium*

eritroblast (*histol.*) Globulo reda prima, kun nukleo ed hemoglobino, quan onu renkontras dum la periodi di regenero di la anemii grava, en la kakexio, e mem quik pos la nasko

eritrocito (*histol.*) Globulo reda nukleoza, di qua la divideso produktas la globuli reda sen-nuklea (hematii)

eritrofila (*biol.*) Qua prizas la koloro reda

erizipelo (*patol.*) Inflamuro surfacala di la pelo, kun tenseso EFIS

ermينو (*zool.*) Martro blanka, miferio digitigra di qua la pelo, kovrita subventre da pili blanka tre tenua, esas furo tre chera *L. putorius ermineus* DEFIS

ermito (*religio*) Solitario, retretinta a loko dezerta, por ibe exercar su a pieso DEFIRS

ero (*kronologio*) 1. Epoko konvencionita, de kande onu komencas kontar la yari di naciono 2. Epoko remarkinda, de qua komencas koz-ordino nova DEFIRS

erodar (*trans.*) Rodar per efiko koderiva DEFIS

erorar (*netrans.*) 1. Forirar de lo exakta 2. (*pri doktrino, opiniono*) Ne esar konforma a lo exakta, a lo vera EFIS

erotika Qua koncernas amoro DEFIRS

erste Ne ante (ta o ca dato, ta o ca evento) D

erudar (*trans., pri*) Exercar pri la cienco di la dokumenti qui koncernas ta o ca ek la savaji homala EFIS

eruptar (*netrans.*) (*pri kozo*) Eki-rar, desintrikar su bruske de to quo kontenas lu DEFIS

ervo (*bot.*) Genero de leguminosi, di qua la speco tipa esas la lentilio *L. ervum* DEFISL

-es- Sufixo qua indikas la qualeso, la estado, la stando

esamo 1. Grupo de abeli, de vespi, qui vivas socie 2. Grupo multamembro de insekti. – (*anke metafore*) FL

esar (*netrans.*) Verbo qua ligas la atributo a la subjekto di la propoziciono, afirmante la qualeso di olca EFIRS

esayo Libro en qua la autoro traktas surfacale temo, sen vizir a traktar lu profunde DEFS

esbosar (*trans.*) Komencar laboro, verko, indikante lua formi, kolori, e c., sen par-facar ula ek li FI

esenco 1. (*filoz. e teol.*) Quo konstitucas la fundo di la ento 2. Quo konstitucas la naturo propria di kozo 3. Quo konstitucas la parto maxim importoza di kozo 4. Quo kontenas la efiko partikulara ye substanco DEFIRS

esforçar (*netrans.*) Uzar sua vigoro por rezistar o por vinkar rezistanto FIS

eshafodo 1. Konstrukturo qua subtenas la gradi por la spektanti 2. Konstrukturo sur placo publika, ube onu exekutas la morto-verdikti 3. Konstrukturo karpentura sur qua laboristi okupesas da la konstrukto, la reparo o la dekorio di la edifici DFIR

eshelono (*armeo*) Personi, kozi, dispozita ye intervali F

-esk- Sufixo qua indikas « divenar », « komencar... »

eskadro (*navaro*) Asemblajo de milito-navi komande da admiralulo DEFIRS

eskadrono (*armeo*) Trupo de armeani kavaliera; dividuro de regimento di la kavalrio, komandata da oficio supra-grada DEFIRS

eskalar (*netrans.*) (*pri navo*) Haltar en portuo, dum voyajo, por embarcar o desembarcar pasajanti o vari FIS

eskaldar (*trans.*) 1. Brular per aquo varmega 2. Imersar en aquo bolianta EFS

eskalero (*en edificio*) Serio de gradi sequanta, fixigita, uzata por acensar o decensar de etajo ad altra FIS

eskamotar (*trans.*) Habile desaparigar objekto, per subtila procedo qua eskapas la regardo de la spektanto DFS

eskapar (*trans.*) 1. Tirar su de to, en quo onu retenasas 2. Cesar retenasas EFIS

eskarbilo Fragmento de terkarbono, ne par-kombustita e mixita a cindri FS

eskaro (*medic.*) Krusto nigratra, quan formacas la desorganizeso di la tisui en parto atakata da gangreno o da la efiko di koro-divo EFIS

eskarolo (*bot.*) Varietato di cikorio kultivata, quan onu manjas kom salado *L. lactuca scariola* DFIS

eskarpa Di qua la pento esas preske vertikala EFIS

eskartar (*trans.*) 1. Pozar (la parti di kozo) tale ke li kelke interdistanstas 2. Pozar kelka-diste de kozo, de persono 3. Forigar de la direciono quan onu devas sequar FIS

eskombro To quo restas de objekto ruptita FIS

eskopeto Speco di funel-fusilo, quan onu *weris bandolieratre FS

eskorto Trupo qua akompanas persono de loko ad altra, por surveyar lua sekureso o por honorizar lu per lo; kaptiton, por impedar lua eskapo; konvoyon, por protektar lu DEFIRS

eskoto (*navo*) Grosa kordego manuo-movebla, fixigita an la angulo di basa segi por desvolvar od extensar li DFS

eskrokar (*trans.*) Furtar (ulo de ulu) per dupigar (lu) FI

eskudelo Vazo kava, ligna, terakota o metala, e c., en qua onu servas buliono, supo, por manjar li FIS

eskupear (*trans.*) Vakuigar per ligna shovelo kava (la aquo qua eniras la navi) EF

-esm- Sufixo qua signifikas la numero

esmerilio (*zool.*) Speco di falkono, remarkinda pro la mi-kreso di lua staturo, la lejereso di lua flugo e la rapideso di lua movi *L. falco subbuteo* FIS

esotera (*filoz.*) Qua esas la objekto di docado partikulara, intima DEFIRS

espado Atak-armo, ek lamo akuta ek stalo, muntita aden mancho konkoza, e quan onu *weras an la flanko, en gaino FIS

espalero Muro garnisita maximmulta-kaze ye lato-greto alonge qua onu plantacas frukt-arbori di qui la branchi esas aplikita a lu DEFIRS

esparo (*navo*) Stango, min forta kam la masteto, qua suportas la paviliono, ek qua onu facas la stangi per qui onu impedas la altra navi venar kolizionar od abordar atakoze DEF

esparseto (*bot.*) Planto foreja, analoga a la luzerno, di qua la floro esas granda, purpuratra e flavatra, e dispozita spike od axogrape *L. onobrychis sativa* DEF

esparto (*bot.*) Gramineo qua kreskas en la nordo-parto di Afrika, di qua la stipeti uzesas por facar objekti diversa (chapelo-frami, e c.), papero, e c. *L. stipa tenacissima* DEFIS

espelar (*trans.*) Lektar la vorti literope, e formacante la silabi EF

esperar (*trans.*) Konsiderar (to quon onu deziras) kom reale-skonta FIS

espineto (*muziko*) 1. Muzikinstrumento portebla, kordoza, quan onu pleis per plumopinto 2. Sorto di klavikordo, di qua la kordi agesis per pinto di korvo-plumo DEFIRS

espino (*bot.*) Arboreto dornoza FIS

- esplanado** (*armeo*) 1. Tereno plata e nuda qua, en la fortifikaji, esas situita de la rempari a la domi di la urbo 2. Sulo-peco nuda, qua esas situita exter e portee di fortreso DEFIS
- espreso** (*treno*) Qua iras rapide a sua destino-staciono, haltante intervale nur ye kelka stacioni DEFIRS
- esprito** Vivaceso pikanta di la spirito DF
- espruva** Qua ne lasas ... efikar a su EF
- esquado** 1. (*armeo*) Parto di kompanio de infanteriani o de kavalriani 2. Trupo de laboristi qui okupesas da tasko specala EFIS
- establisar** (*trans.*) 1. Fondar kom duronta multa-tempe 2. Institucar DEFIRS
- estado** Eso mentala, anmala, psikala, od aferala di la individuo concernata
- **estado civila** La situeso di persono kom filio legitima o nelegitima, mariajita o celiba
- estafeto** Kuriero qua portas la depeshi de ca a ta posto-kontoro DEFIRS
- estakado** Asemblajo de palisi, interligita da kateni, da ferstangi, e c., en la enireyo di portuo, di kanalo, por barar lu FIS
- estalar** (*trans.*) 1. Expozar, sur surfaco plu o min granda, vari vendofrata 2. Extensar complete sur surfaco 3. (*metaf.*) Expozar complete kom regardenda F
- estampar** (*trans.*) Markizar (metalo, ledro, petro-kartono) per la traco (reliefe o kave) di mulduro, di modelo, di matrico, di qua lu subisas la preso DEFIRS
- estancar** (*trans.*) Haltigar la fluo di liquido EFS
- estayo** (*navo*) Grosa kordego, tensita de la parto avana di la navo til la kapo di omna masto, por fermigar ica avane, quale la vanti fermigas lu dope EFS
- estetiko** Parto di filozofio, qua traktas lo bela en naturo ed en arto DEFIRS
- estimar** (*trans.*) Opinionar favoreze pri la valoro (etikala, morala, karakterala) di persono DEFIS
- estivar** (*netrans.*) (*pri la bestiotrupi*) Vivar dum somero en la pastureyi di la monti DEFIRS
- esto** Un ek la quar punti kardinala, olta qua esas ube Suno su levas DEFS
- estompar** (*trans.*) 1. Dilutar la traci de krayono e pastelo, sur desegnuro, per rolero fela o papera, di qua la extremaji esas ordinare pinta 2. Kovrar ye nuanco subtila DEF
- estr-** Sufixo qua signifikas « chefo di », « mastro di »
- estrado** Parto elevita super la planko-sulo di chambro, di chambrego, di salono, sur qua onu lokizas lito, trono, katedro, e c. DEFIRS
- estragono** Planto herba, aromata, uzata kom kondimento *L. artemisia dracuncules* DEFIRS
- estribo** Quaza triangulo de fero, pinta-baza, qua, suspendate an singla latero di la selo per rimeno, subtenas la pedo di la kavalkanto FS
- estuario** (*geogr.*) Larja ekflueyo di fluvio, gulfatra DEFIS
- estublo** Parto di la stipo qua restas stacanta kande onu falchas la frumento, la sekalo DEF
- esturjono** (*zool.*) Grosa fisho qua iras de la mari a la granda fluvii, e di qua la ovi uzesas por facar kaviaro *L. acipenser Huso* EFIS
- esvanar** (*netrans.*) Ne plus konciar sua vivo FI

etajero Moblo ek montanti qui portas tabuleti horizontala, dispozita etaje, sur qui onu pozas libri, art-objekti, e c. DFR

etajo (*arkitekt.*) En domo, en edificio, konsistanta ye plura apartementi superpozita: omna parto sama-nivela DEFR

etalono 1. Tipo legale di la mezurili e ponderili 2. (*financo*) Metalo selektita por la fabriko di la moneto-peco qua uzesas kom tipa unajo di omna moneto-peci di la lando koncernata F

etamino Stofa ek lano lejera. – Lano, krinajo, quan onu uzas por blutar DEFIRS

etapar (*netrans.*) (*pri armeo*) Haltar en loko ube la trupi marchanta repozos dum nokto DEFIRS

etato To quo konstatas la estado di la kozi en ta o ca instanto DFIS

eterna 1. Qua nek komencis nek finos 2. Qua ne finos 3. Di qua la fino-instanto ne esas prevedibla EFIS

etero 1. La parto maxim subtila di atmosfero, ye qua (krede da la antiqui) konsistas fairo 2. (*fiziko*) Fluido neponderebla, di qua ula fizikisti konjektis la existo por explicar la fenomenen « foto » e « kalaro » 3. (*kemio*) Liquido volatila qua produktas la alkoholi kande onu deprenas de li equivalento ek aquo DEFIRS

etiketo Indiko-texto fixigita sur objekto, por savigar la naturo, la kontenajo, la preco, la destineso, e c. di ica

etiko 1. La scienco pri la mori 2. Traktato pri ta scienco DEFIRS

etimologio Decendo de vorto relate un o plura vorti altra de qui lu derivesas DEFIRS

etiolar (*trans.*) 1. Igar (planto) febla e senkolora per kreskigar lu en loko obskura 2. Igar (persono) febla e pala, per privacar lu de aero libera, de korp-exercado EFL

etiologio 1. (*filoz.*) Exploro di la kauzi 2. (*medic.*) La parto di medicino, en qua onu exploras la morbi DEFIRS

etmoido (*anat.*) (*osto kraniala*) di qua la lamo supra esas truozita, inkastrita en la sesuro infra di la osto frontala, e qua kontributas a formar la naztrui DEF

etnografio Deskripto di la populi DEFIRS

etnologia Scienco di la origino e di la deveno di la populi DEFIRS

etologio Scienco di la mori. – Traktato pri la mori

etuyo Sorto di buxo adaptita a la formo di la objekto quan lu kontenos DFIS

eudiometro Analizo di aero, di mixuri de gasi, per eudiometro DEFIRS

eudiometro Instrumento uzata por determinar la proporcion di la parti qui kompozas aero od irgaltra mixuro de gasi DEFIRS

eufemismo Figuro de vorti, qua konsistas ye diminutar – per la termino o la frazoformo quin onu uzas – to quo esas shokiva en la vorto propra DEFIS

eufonio Sorgo por evitar la soni orelo-harda en la pronunco DEFIS

euforbio (*bot.*) Planto di qua la suko esas laktatra, akra e koro-diva *L. euphorbia*

eukalipto (*bot.*) Arboro balzamozita, de la familio « mirtacei », deveninta de Oceania, di qua la ligno esas veinoza, e la folii uzata kom astriktivo e kontre-febro *L. eucalyptus* DEFIS

eukaristio (*religio kristana*) Sakramento di la religio katolika, qua kontenas substancale la korpo, la sango, la anmo e la deeso di Iesu-Kristo, en la formo di pano e di vino, por servir a la fideli kom nutrivo anmala DEFIRS

eunuko 1. Viro kastrita, di qua la ofico, en Oriento, konsistis ye surveyar la mulieri en la haremi 2. Viro igita nekotiva DEFIRS

evakuar (*trans.*) 1. (*medic.*) Ekpulsar (materii akumulita en parto di la korpo) 2. Forsendar amase (la personi qui okupas loko) DEFIS

evaluar (*trans., ye*) Determinar aproxime la valoro o la quanto, per kalkulo o konjekto EFIS

evangelio (*religio kristana*) 1. Doktrino e lego da Iesu-Kristo 2. Singla de la libri (4) ube raportesas la biografio di Iesu-Kristo, lua doktrino e lua lego DEFIRS

evar (*trans.*) Existar de (ta o ca quanto de tempo) L

eventar (*netrans.*) Divenar fakto EFI

eventuala Qua povas eventar, realeskar, se ula cirkonstanci existas DEFIRS

evidenta Qua posedas ta klareso quan la exaktaji prizentas a la spirito DEFIS

eviero Speco di tablo kava, o kuvo ek petro o ceramikajo, sur qua onu lavas (generale en koqueyo) e qua havas truo por la ekfluo di la aquo reziduo F

eviktat (*trans.*) (*yuro-cienco*) Expropriar legale, kun la yuro a rekursio kontre la vendinto, ta qua akiris sincere to quon onu ne havis la yuro vendar a lu F

evitar (*trans.*) Probar nenrenkontor (ulu) o ne atingesor (da ulu) EFIS

evolucinar (*netrans.*) 1. Manovrar turnante cirkum su 2. Parokurar la ciklo di sua developeso DEFIRS

ex- Prefixo qua signifikas « qua ne plus esas »

exajerar (*trans.*) Igar ulu transirar la limiti qui konvenas, parole, pense, age EFIS

exakta Rigoroze konforma a la fakti DEFIRS

exaltar (*trans.*) 1. Laudar (la merito di ulu) til alta grado di glorio 2. Developar (sentimenti di la psiko) ad alta grado di intenseso DEFIS

examenar (*trans.*) Submisar (kandidato) ad experimenti por savoskar lua valoro DEFIRS

exantemo Erupto pelala DEFIS

exarko (*epoki antiqua*) 1. Reprezentero di la imperiestro di Oriento en provinco fora 2. (*nun*) Reprezentero di la patriarko di Konstantinoplo (Istanbul) komisita por vizitar la provinci DEFIRS

exasperar (*trans.*) 1. (*medic.*) Igar (morbo) atingar sua kolmo 2. Igar (ulu) atingar la kolmo di la iriteso psikala 3. Bitrigar extreme la humoro per irito troa EF

exaucar (*trans.*) 1. Satisfacar (ulu) per grantar a lu to quo esas la objekto di lua deziri, di lua pregi 2. Efektigar (la deziro, la prego, difAu) F

exegezo Interpreto di texto (historiala, yurala, e c.) DEFIS

exekutar (*trans.*) Efektigar to quo konsekuas (de rezolvajo, de projektajo, de verdikto) DEFIRS

exemplero 1. Singla de la objekti formacita per tipo unika quan onu *reproduktis 2. Singla de la specimeni di un speco o di un varietato en kolektajo zoologiala, botanikala, mineralogiala DEFIRS

exemplo 1. Maniero esar, agar, di ulu, konsiderata kom imitinda 2. La persono qua esas, agas, tale 3. To quon subisas ulu (desfortuno, puniseso, e c.), egardata kom apta donar leciono 4. La persono qua subisas ta desfortuno, ta puniso 5. To quo eventis, konsiderata kom komparo-termino pri to simila quo povas eventar 6. Fakto quan onu mencias sekonde di aserto 7. Extraktajo di texto quan onu citas, sekonde di expliko gramatikala DEFIRS

«**exequatur**» 1. (yuro-cienco) Permisio legala necesa por ke verdikto da arbitri, da tribunali, stranjera divenez exekutbla 2. Permisio quan bezonas aganto stranjera por exekutar en la lando la misiono quan konfidis a lu lua guvernistaro

exercar (trans.) Formacar, fasonar (ulu) por igar lu praktiki DEFIRS

exergo (numismatiko) Spaco rezervita maxim-multa-kaze en la infra parto di medalio, por recevar surskriburo (moto, devizo, dato, e c.) DEFIS

exfoliar (trans.) Deprenar foliope, lamelo (ula parti di substanco) DEFIS

exhalar (trans.) 1. Emisar (gas, vapo, odoro) 2. (pri animali, vegetanti) Lasar eskapar tra la tisui ula elementi eliminata de la organismo 3. (metaf.) Lasar eskapar (sentimenti) EFIS

exhaustar (trans.) 1. Sikigar per par-cherpo 2. Vendar la lasta exemplero (di libro, e c.) 3. Igar febla komplete 4. (logiko) Enumerar omna kazi, omna hipotezi possible di temo 5. (matem.) Uzar la procedo qua posibligas neglijar la difero inter du *grandori, per

pruvar ke la difero esas infinite mikra EFI

exhortar (trans., pri) Probar igar (ulu) volar ulo, per diskursi persuadiva EFIS

exilar (trans.) Koaktar (ulu) a livar lua patrio, interdiktante a lu retrovenor en olu DEFIS

exino (biol.) Strato extera, transformita a kutino ($C_6H_{10}O$) e neegale dikeskinta (pinti e kresti, pori e plisuri), di poleno-grano

existar (netrans.) Apartenar a la nuna realaji DEFIS

exkavar (trans.) Facar, kavigante EFIS

exkluzar (trans.) 1. Pozar (ulu) exter kozo kom ne esante plu partoprenonta olu 2. Retropulsar (kozo) kom nekonciliebla kun altro DEFIRS

exkomunikar (trans.) (religio kristana) Forjetar (ulu) de la komunio (katolika) DEFIRS

exkoiar (trans.) (medic.) Skrachar surfacale, entamante nur la pelo EFIS

exkremento (fiziol.) Materio likuida o solida (sudoro, muko nazala, urino, feko) quan ula organi ekpulsas de la korpo DEFIRS

exkursar (netrans.) Cirkular esplorante ula quanto de la surfaco, de la areo di lando DEFIRS

exkuzar (trans.) Alegar, favore di ulu, motivi por mingravigar to quon onu reprochas a lu, o por justifikar lu pri lo DEFIRS

«**ex libris**» Enskriburo da ulu sur la libri di sua biblioteko, por indikar ke li apartenas a lu; ta enskriburo, maxim-multa-kaze, agesas per la glutino di desegnuro artala sur papero-folio, kun indiko di la nomo di la proprietanto

exodo 1. (*pri la Hebrei antiqua*) Libro duesma di Biblio, qua kontenas la historio di la ekiro de Egiptia 2. (*metaf.*) Ekmigro grandamase de popolo DEFIS

exogena (*bot.*) Di qua la kresko eventas adexter su ipsa, per la strati extera

exorcisar (*trans.*) (*teol. kristana*) Agar a la demoni (por expulsar li de la korpo di demonozi), od a la demonozo, la pregi, la ceremonii di la eklezio katolika DEFIS

exordiar (*trans.*) (*retor.*) Pri diskurso: komencar, preparante la atenco e la afablesentimenti DEFIS

exostos 1. (*medic.*) Surkreskajo morbala sur la surfaco od interne di osto 2. (*bot.*) Surkreskajo sur la trunko, la branchi di ula arbori DEF

exotera 1. (*filoz.*) Dicesis pri la dicipuli qui vartis sua inicieso pri ula doktrini neprofunda – pri ula libri kompozita tale ke lia kontenajo esis komprenebla da la plebeyo 2. (*okultismo*) Dicesas pri la docajo quan onu darfes divulgar ad omna homi DEFIRS

exotika 1. (*natur-historio*) Qua ne esas produkturo naturala di nia klimati 2. (*metaf.*) Qua ne apartenas a la lando ipsa, nek a la landi relative vicina (pri la mori, la kustumi, e c.) DEFIS

expansar (*netrans.*) 1. (*cienco*) Agar ta movo per qua gaso, vapore dilatesas; agar ta movo per qua parto organa developesas, divenas plu voluminoza, o transformesas ad altra parto organa 2. (*metaf.*) Agar ta movo per qua la kordio, vice konstrikta sua sentimenti, difuzas li adextere. -Movo per qua ula doktrini, ula idei, kreskas ed atraktas adheranti kontinue plu multa DEFIS

expediar (*trans.*) Sendar ulo (ordinare vari) a destinario DEFIRS

expedicionar (*trans.*) Sendar homi, komisar li, por militar o por explorar regiono DEFIRS

expektar (*trans.*) Mente anticipar ula evento EFIS

expektorar (*trans.*) Ekjetar de la tubi respirala, per la boko DEFIS

experientar (*trans.*) Konocar (ulo), savar (pri ulo) per uzir lu praktikale EFIS

experimental (*trans.*) E (*netrans., pri, per*). En la observocienci: operaco quan onu agas por verifikar o por demonstrar ulo per praktiko DEFIRS

experta Qua savas tre multe (pri ulo) per praktikado DEFIRS

expertizar (*trans.*) Submisar a la evaluo da experti. (*pri experti*) Evaluar la preco, la qualesi di (ulo) DEFIRS

expiacar (*trans.*) 1. Lavar per ceremonio religiala, per sakrifiko (krimino pro qua onu esas despurgita.) 2. Reparar (peko, krimino) per puniseso DEFIS

expirar (*netrans.*) 1. Ekpulsar de la pulmoni (la aero qua uzesis por respiro) 2. (*pri vejetanti*) Restitucar ad aero (pos prenir de lu ula elementi gasa) ti ek la elementi qui esas eliminenda de la organismo 3. (*metaf.*) Cesar existir o cesar validesar DEFIS

explicita Par-enuncita DEFIS

explikar (*trans.*) 1. Klarigar per developo (la senco di ulo) 2. Justifikar fakto DEFIS

explorar (*trans.*) 1. Observar minucioze e detaloze, esforcante penetrar til la esenco di la kozi 2. Parkurar (lando) studiante sorgoze, por skopo ciencala, strategiala, e c. DEFIRS

explotar (*trans.*) Valorigar (koko) per ekstraktar profito de lua produkturo DEFIRS

explozar (*netrans.*) Spliteskar violentoze DEFIS

exponento (*matem.*) Mikra cifro dextre e kelke super nombro, por indikar ye qua potenco lu egardesas DEFIRS

exportacar (*trans.*) Transportar alando stranjera ed ibe vendar (la produkturi da la sulo o da la laboro nacionala) DEFIRS

expozar (*trans.*) 1. Prizentar, lokizar tale ke (la koko) esas facile videbla 2. Prizentar, lokizar tale ke (la koko) submisesas a la efiko da ulu DEFIS

expresar (*trans.*) Manifestar (penso, sentimento) per parolo, gesto od irgaltra signo externa DEFIS

expropriar (*trans.*) Desposedigar (ulu) legale de la propio de ulu DEFIS

extazar (*netrans.*) 1. Havar sua anmo, sua psiko, ravisata tale ke dum kelka tempo, ica ne plus koncias su 2. Ravisesar pro admiro, pro joyo DEFIRS

extensar (*trans.*) 1. Developar longesale, larjesale 2. Estalar (su) sur spaco por kovrar ica, sur areo por kovrar ica 3. (*metaf.*) Aplikar a plura kozi tale ke ici kontenesas EFIS

extenuar (*trans.*) Igar magra extreme, per exhausto di la vigo EFIS

exter Esar en la spaco-parto qua komencas ube finas la korpo EFIS

exterminar (*trans.*) Destruktar til la lasta uno (di raso, di speco) EFIS

externo Skolano (lernanto) qua ne habitas la lernejo DEFIS

extingar (*trans.*) 1. Cesigar la kombusteso o la lumizo 2. Kalmigar, quietigar EFIS

extirpar (*trans.*) 1. Arachar kun lua radiki (planto) por ke lu ne povez ri-kreskar 2. Deprenar radikale parto malada 3. (*metaf.*) Destruktar radikale (koko establisita che la homi) DEF

extorsar (*trans.*) Koaktar ulu cediar ulu (*generale pekunio*) per minaco, per violento nemateriala DEFIS

extra Di qua la qualeso esas extraordinara DEFIRS

extradar (*trans.*) (*aludante guvernerio*) Livrar persono akuzata ye krimino, refujinta sur olua teritorio, a guvernerio stranjera qua demandas lu DEFIS

extradoso (*arkitekt.*) Surfaco konvexa quan vulto prizentas adextere (opoze a « intradoso »)

extraktar (*trans.*) 1. Retrotirar (koko) de loko ube lu esas sinkita, stekita, nature od accidente 2. Tirar de libro, de manuskripto (un o plura texto-peci quin onu kopias) 3. Deprenar de substanco, per deskompozar lu (elemento quan onu separas de lu) 4. (*aritm.*) Extraktar radiko quadratala, kubala : ektirar ta radiko de ta nombro per deskompozar ica 5. (*kemio*) Extraktar salo : per analizo kemiala DEFIRS

extraordinara 1. Qua ne resortisas a la regulo, a la normo 2. Qua diferas de to quon onu vidas ordinare 3. Qua esas super la nivelo ordinara di la kozi, di la personi DEF

extravagar (*netrans.*) Agar, dicar kozi qui ne korespondas a la raciono komuna DEFIS

extrema 1. Qua esas tote ye la fino 2. Qua esas tote ye la lasta grado 3. Qua esas ye grado tre alta 4. Qua agas til la lasta punto DEFIS

extrinseka (*filoz.*) Qua tiresas, cherpesas, ne de la kozo ipsa, ma de cirkonstanci acesora, externa EFIS

exudar (*netrans.*) Ekfluar preske nesentible, quale sudoro DEFIS

exulcero (*medic.*) Ulcero neprofunda

exultar (*netrans.*) Kaptesar da joyo profunda o da sentimento (amo, amoro) qua su ekspresas per movi, kanti, e c. EFI

exutorio 1. (*medic.*) Ulcero artificiala, destinita a plear la rolo di deturnivo, por produktar ed entratenar pusifo lokala 2. Moyeno uzata por eskartar ulo mala, por des-embarasar su ye lu FIS

-eyo Sufixo qua signifikas « loko destinita por »

-ez (*gram.*) Dezinenco di la imperativo

ezofago (*anat.*) Tubo membrana qua iras de la faringo an la stomako, e duktas ad ica la nutritivi EFIS

F

fa (*muziko*) La noto quaresma di la « do »-gamo

fablo Naraco kurta, proza o versa, di qua la protagonisti esas, maxim-multa-kaze, od enti imaginita, od animala, e qua uzesas kom pruviva pri leciono di etiko praktikala DEFIS

fabo (*bot.*) Planto ek la familio « leguminozi », kun shelo grosa, qua kontenas grano oblonga, uzata kom nutrivo *L. vicia faba* FIS

fabrikar (*trans.*) Facar, per materii prima quin onu laboras, ula kategorii de objekti destinita a livresor engrose a la komercisti, segun procedi mashinala o mekanika DEFIRS

facar (*trans.*) Tirar kozo ek altra, adaptante lu a destineso nova FIS

faceto Latero di objekto plura-angula DEFIRS

« **facies** » (*cienco*) Aspekto, fizionomio

facila Facebla od agebla sen peno EFIS

facinar (*trans.*) 1. Seduktar nerezisteble per la povo di la regardo 2. (*metaf.*) Dazlar per prestijo DEFIS

facio La parto « vizaja » di irga korpo EFIS

facionar (*netrans.*) (*pri soldato*) Komisesir sorgor por la sekureso di posteno, di institucuro publika avan qua lu stacas armoze dum plura hori til remplaseso da altru F

fago (*bot.*) Arboro granda, ek la familio « amentacei », di qua la kortico esas grizatra, la foliaro densa *L. fagus* ISL

fagocito (*biol.*) Celulo qua povas inglobar e digestar la partikuli neorganika ed organika

fagocitoso (*biol.*) Rolo di la fagocito, deskovrita da Mechnikof

fairo 1. Emanajo de kaloro e de lumo, quan produktas la kombusteso di ula korpi, quan la Antiqui konsideris kom un ek la quar elementi 2. (*metaf.*) Ardoro, saporo varma ed ecitiva di la drinkaji alkoholoza; ardoro di la psiko, di la pasioni DE

fakiro Nomo (en India) di la asketi mendikera di omna sekti (Mohamedisti, Civaisti, Vishnuisti) qui probas akquirar santeso per kontemlo e su-mutili DEFIRS

faksimilo Reprodukture exakta de skriburo, de desegnuro, sive manuale, sive per imprimo, grabo, e c. DEFIRS

faktitivo (*gram.*) Qua indikas ke la subjekto di la verbo eventigas la ago

fakto 1. To quo existas reale 2. (*yuro-cienco*) To quo eventas en afero, to quo judicias 3. To quo eventis DEFIRS

faktorialo (*matem.*) (*algebro*) Produkto di qua la faktori esas segun progresiono geometriala DE

faktorio Kontoro di agenti di kompanio komercala en lando stranjera DEFIRS

faktoro 1. (*matem.*) En la multipliko, la multiplikanto e la multiplikendo 2. (*metaf.*) To (o : ta) quo (o = qua) efikas por la rezultajo DEFIRS

« **faktotum** » La homo qua, serve di ulu, agas irgo por plezar a lu DEF

fakturo (*komerco*) Noto quan la vendisto furnisas a la komprinto di la vari quin ita livras, sur qua indikesas la preco di ta vari DEFIS

fakultativa Quan onu darfes agar o ne agar DEFIS

fakultato 1. (*filoz.*) Povo di ento libera pri uzar sua agiveso. funkcionala 2. (*universitato*) Korpo de profesori komisita por kursorodocari ed examinar, en omna fakto di la domeno « doco supragrada » DEFIRS

falangino (*anat.*) Falango duesma di la fingri trifalanga

falango 1. (*anat.*) Singla ek la mikra osti longa, ye qui konsistas la fingri di la manui e di la pedi 2. (*milit.*) (*che la Greki antiqua*) Korpo de infantriani DEFIRS

flansterio (*sociologio*) En la sistemo sociala da la Franco Fourier : habiteyo di singla grupo de cent familii DEFIRS

falar (*netrans.*) Irar de supre ad infre, pro la efiko da gravito DE

falbalo Bendo de stoffo plisita, frunsita, e c., qua uzesas por ornar jupo, manteleto, shultro-tuko, qua fixigesas sur ici per lua parto supra DFI

falchar (*trans.*) (*agrokultivo*) Tranchar (la fenos, la cereali) per instrumento ek longa mancho ligna e granda lamo arkatra FI

falco Entaliuro en la kadro di pordo, di fenestro, por ke la bordo di la klapo qua klozas lu esez kontre-aplikebla sen lasar lum-lakuno DR

faldar (*trans.*) Igar duopla unfoye o plurafoye (materio flexible, stoffo, papero, e c.) per abatar ica parto sur ita DE

faleno (*zool.*) Nokto-papiliono *L. phalaena* DEFIS

faliar 1. (*trans.*) Ne atingar to quon onu vizis 2. (*netrans.*) Ne agar to quon onu devas etikale 3. (*netrans.*) (*komerco*) Deklarar su nesolventa, cesar la pagado di sua debaji DEFIS

falko (*navo*) Plankaro extera per qua onu plualtigas la bordo di navo kande la ondi esas tro granda FIS

falkono (*zool.*) Raptucelo – genero di la klaso « rapteri » – quan onu dresis olim por chasado *L. falco* DEFIS

falsa 1. Qua havas, di kozo, nur la semblo 2. Qua prenas, por trompar, la semblo di kozo DEFIRS

falseco Voco akuta, produktita da la vibro di la kordi supra di la laringo DEFIRS

falva Flava rufe DF

familiara 1. Qua relatatas ad ulu libere, sen jeneso, sen ceremonialo 2. Qua kustumas la uzo di ulu; di qua la praktiko la uzo, esas ordinara ye ulu DEFIS

familio 1. Asemblitaro de la personi quin unionas la sango o la alianco, qui vivas en un hemo, partikulare la patrulo, la patrino, e lia filii 2. Asemblitaro de la personi unionita per la sango o la alianco 3. La serio de la personi qui devenis de la sama familio, generacionope 4. Asemblitaro de enti di qui la origino esas komuna, di qui la interesi esas komuna 5. (*zool. e bot.*) Kolekturo de generi intervicina pro ula karakterizivi generala quin li posedas komune DEFIRS

famino Sufrado generala, produktita da la indijio di nutrivi EFI

famo Favoreso, segun-modeso, quan la nomo di ulu (o di ulo) obtenis DEFI

fanar (*trans.*) Netigar, purigar (frumento) per sukusar lu sur sorto di korbo plata, di qua la bordo esas basa, por forjetar la polvo, la brano, la paliopeceti DEF

fanatika 1. Qua kredas inspiresar deale 2. Ta quan zelo religiala blindigas, incitas ad agi neyusta, violentoza, qui transiras la limiti di la raciono komuna DEFIRS

fanerogamo (*bot.*) Planto di qua esas videbla la organi di la fruktifado DEFIS

fanfaro (*muziko*) Ario armala kurta, tre ritmoza, pleata per trumpetis od altra muzik-instrumenti kupra DEFIS

fanfaronar (*netrans., pri, pro*) Exagerar sua avantaji, sua forteso, e c., per parolo od altre, por trompar sua kunhomi FIS

fango Tero, polvo, dilutita dense da aquo sur sulo, en la stradi, voyi DFI

fantasmagorio Produkto, en loko obskura, di figuri lumoza, di qui la imaji grandeskas e semblas marchar ad la spektanti DEFIRS

fantastika Kreita da fantazio, da kaprico, da la imagino-fakultato exter la posiblaji e la realaji DEFIS

« **fantazia** » Sorto di distrakto, di amuzo, en qua la kavalieri Araba agas galope evolucioni diversa, pafante

fantaziar (*trans., pri*) Konceptar, vidar la kozi, havar idei qui naskas de imaginado-kaprico DEFIRS

fantomo 1. Aparajo qua aspektas quale la imajo de persono qua ne plus vivas, o quale la imituro di persono reala 2. (*metaf.*) To

quo nur aspektas quale persono, kozo DEFIRS

« **farad** » (*elektrotekniko*) Kapaceso di konduktivo di qua la potencialo kreskas per un volt po charjuro de 1 coulomb. (La farad equivalas 10. kapaceso-unaji C.G.S.) DEF

faradizar (*trans.*) Elektrizar por skopi medicinala o terapiala, per elektrofluo induktita ed interrompita DEFIS

farandolo Danso Provenciana, quaza marcho ritmoza, segun movado vivaca, agita da longa lineo de danseri qui intertenas per la manui DEFIS

faraono 1. Titulo di la suvereno, en Egiptia antiqua 2. Hazardoludo DEFIRS

farbo Substanco quan onu aplikas sur ula objekti por produktar la sento di koloro D

farfino (*patol.*) Inflamuro, ofte kontagiala, akompanata da molesto di la ganglioni e di la vaskuli limfala, qua afektas la kavalio, la muli EFI

fardo 1. Kompozajo quan onu aplikas sur la pelo por plubeligar la karnaciono 2. (*metaf.*) Aspekto versemblanta qua kolorizas o travestias la fakti F

faringito (*patol.*) Inflamuro di la faringo

faringo (*anat.*) La dopa parto di la boko

farino Substanco nutriva di ula grani de cereali, pulverigita EFIS

farizeo La homo qua agas la gesti religiala, ma di qua la pieso esas plu semblanta kam reala DEFIRS

farmacio La arto preparar la medikamenti DEFIRS

farmakopeo Libro qua traktas la arto preparar la medikamenti DEFIRS

farmar (*trans.*) Signatar la konvenciono per qua proprietero lugas ter-domeno ad ulu qua explotos olu po preco yarala DEF

faro Turmo erektita sur litoro, ye la somito di qua esas fairo lumofonto qua uzesas por guidar (dum nokto) la iro di la navi FIS

farso 1. Hachajo de karni spicizita ye qua onu garnisas la parto interna di pultro, di pasteto, e c. 2. Mikra teatraĵo bufonala 3. Kozo bufonala quan onu dicas od agas DEFIRS

fasado Parto avana di konstrukturo, ube esas la enireyo precipua DEFIS

« **fascia** » (*histol.*) Termino per qua indikesas formacuri aponevrosala, veli sive fibra sive celulara, qui kovras od envelopas muskuli o regioni

flashino Branchari asemblita a faski, quin onu uzas por plenigar la fosati di fortifikajo, shirm-apogar kanono-baterii, impedar la krulo di tero, e c. DEFIRS

flashismo Sistema politikala, qua havas karaktero nacionalista, antisocialista, antiparlamentista, instaurita (en 1922) en Italia, da Benito Mussolini DEFIRS

fasiacar (*netrans.*) (*bot.*) Deformesar teratologie per aplasto (stipi, rami, pedunkli) EF

fasko 1. Asemblajo de ula quanto de kozi simila, longa, interligita 2. (*optiko*) Ensemblo ek radii o de lumopinseli qui emanis de un fonto FIS

fasonar (*trans.*) Laborar ula materio por fabrikar objekto definita (fasono di vesto, di juvelo) DEFR

fastar (*netrans., dum*) Abstenar plu o min komplete nutrivi DE

fatigar (*trans.*) 1. Abatar per spensigar lua energio 2. Repugnar per tredo, obsedo EFIS

fato 1. Rango atribuita ad homoda potente qua (imagine) decidis segun sua arbitrio pri la destineso di singla homo 2. Ta ipsa potente DEFIRS

fatua Qua stulte kontentesas pri su ipsa EFIS

fauco (*anat.*) 1. Parto extera ed avana di la kolo (do, anke la laringo, ma vidata extere) 2. (*metaf.*) Formi kava (tekn., geografio) IL

fauno (*mitol.*) Deo agrala, ordinare reprezentata kom kornoza, e kapro-pedoza DEFIRS

favo (*patol.*) Tinio produktita da fungo. (*achorion Schoenleini*) L

favorar (*trans.*) Avantajar ulu, prefere kam la ceteri DEFIRS

favenco Terakotajo vernisita od emaliizita DEFR

fayo Silko-stofa gros-grana DEFS

fazano (*zool.*) Ucelo, genero ek la familio « galinacei », sen kresto sur la kapo, di qua la kaudo esas longa, etajozita, di qua la plumaro esas, che la maskulo, extreme brilanta L. *phasianus* DEFIRS

fazeolo (*bot.*) Planto leguminosa L. *phaseolus vulgaris* DI

fazo 1. Singla de la aspekti sucedanta di Luno e di la planeti dum lia rotaco, e segun la situeso (relate Tero) di la parto lumizata da Suno 2. Singla de la estadi sucedanta ye qui pasas kozo dum lua evoluciono DEFIRS

febla Qua ne plus povas tre efikar. (*anke metafore*) EF

febrar (*netrans.*) Esar en la stando di maladatreso quan karakterizas pulsi tre, tro frequa, plumulteso di la kaloro korpala, e generala deskomforto DEFIRS

februaro Monato duesma di la yaro, qua kontenas 28 dii en la yari ordinara, e 29 en la yari bisextila DEFIRS

federar (*trans.*) Unionar (populi, societi, sindikati, e c.) per obligo reciproka DEFIRS

feko Exkrementi anusala DEFIS

fekulo Sedimento amilatra quan depozas la suki di ula materii vejetala, o quan formacas la farino lavita di la grani de cereali, leguminosi, di la tuberkuli de terpomi (= *kartofli), di la rizomi de manioko EFIS

fekunda Apta produktar enti simila a su. (*anke metaŝ.*) EFIS

feldo (*tekn.*) Spaco, areo, en qua eventas ula distributo di forci (elektrala, magnetala, e c.) EF

felgo (*tekn.*) 1. Singla ek la sis peci de ligno kurvigita qua, en roto, formacas la cirklo-kurvo extera en qua inkastresis la spoki 2. Singla ek la quar peci de ligno, plu granda, qui formacas cirklo-kurvo duesma, tenono-aseblita en la unesma DE

felica Di qua la anmo, la psiko, esas satisfacita komplete EFIS

felina Di qua la movi e gesti esas dolca e flexebla quale olti di la kato EFIS

felo (*tekn.*) Pelo deprenita de animalo mortinta, e preparita por skopi diversa DE

felpo Stofa de lano, de kotono, de silko qua imitas plusho, ma di qua la pili esas plu longa e min densa DI

felto Texuro forta, densa, ek lano e pili, aglutinita e fulita DEFIS

femina Qua apartenas a la sexuo organizita por konceptar e parturar, o por pendar ovi DEFIRS

femuro (*anat.*) Osto di la kruro EFIS

fenacetino $C_2H_5O \cdot C_6H_4 \cdot NH \cdot CO \cdot CH_3$ DEF

fenco Barilo qua klozas DE

fendar (*trans.*) 1. Dividar longesale 2. Dividar per eskartar la parti poke adheranta FIS

fenestro 1. Aperturo di qua la formo e la grandeso esas diversa, facita en la muri di konstrukturo por lasar aero e jorno penetrar 2. Kadro vitroplakozza qua klozas ta aperturo DEFI

fenikulo (*bot.*) Planto aromata de la familio « umbeliferi » *L. foeniculum vulgare* DEFIL

fenio Herbo quan onu falchas e lasas sikeskar, uzata kom nutrivo por la kavali, la brutaro FIS

fenolo (*kemio*) Substanco desinfektiva, ekstraktita de la olei tre pezoza, devenanta de la distilo di minkarbono e di gudro *Simb. kem. C₆H₅OH* DEFIRS

fenomeno Modifikeso di korpo quan perceptas nia sensi DEFIRS

fenomenologio 1. Traktato, diserturo, pri la fenomeni, pri to quo povas frapar la sensi 2. (*filoz.*) En la Hegelsistemo, cienco pri la idei qui naskas de la percepti da la sensi DEF

feo Ento fantastika, quan onu reprezentas kom muliero dotita ye povo supernatura DEFIR

ferdeko (*navo*) Plankaro fixigita sense di la longeso di navo, por kovrar la holdo o por formacar etaji DE

ferio Granda merkato ube vendas vari omnasorta, qua eventas unfoye o plurafeye singlayare, en regiono, ordinare lor ed en la loko ube celebresas la festo lokala EF

ferma 1. Qua ne flexas, qua ne shancelas 2. (*metaŝ.*) Qua ne ocilas 3. (*komerco*) Di qua la kondicioni esas definitiva e ne dependas de ta o ca eventualajo DEFIS

fermentacar (*netrans.*) Subisar la transformo molekulala quan produktas fermento. (*anke metaf.*) DEFIRS

fermento 1. To quo produktas ula transformi molekulala (diastazi, e c.) 2. (*metaf.*) To quo naskigas ula agitesi psikala DEFIRS

fero Metallo blanka, grizatra, fuzebila per alta temperaturo, tenaca, duktila, forjebla, magnetala, uzata tre diverse en industrio *Simb. kem. Fe* EFIS

feroca Di qua la karaktero esas kruela, sango-durstanta EFIS

fertila Qua produktas multo (exemplu: agro) DEFIS

fervorar (*netrans., pri, pro, por*) Qua ardoras vivace EFIS

«**fes**» Noto quaresma di la «do» gamo, bemoloz

festar 1. (*trans.*) Agar la solenaji religiala, memorigala, quin onu celebras en ula dii di la yaro; joyo-manifestar honorize di eventajo memorinda 2. (*netrans.*) Partoprenar gala-festino, gala-balo, e c., donata da rejo, princo, urbo, privato DEFIS

festinar (*netrans.*) Agar repasto festala, pompoza, honorize di ulo o di ulu EFS

festono 1. Envolvajo ek folii e flori, arkoforma, quan onu suspendas intervalope, kom festo-ornivi 2. Bordo di vesto, di linjo, taliita formacante denti kurva (o quadrata, o triangula) 3. Broduro qua kovras la bordo DEFIRS

festuko Stipeto de palio F

fetida Mal-odoranta repugnante DEFIS

fetisho Objekto materiala, deigita da ula populi sovaja DEFIRS

feto Che la animali vivipara: la produkturo de la koncepto, kande lu ne plus esas embriono e komenca formacesar DEFIS

feudo Terdomeno di nobelo, di qua la posedanto resortisas a la sinioro di altra terdomeno, debas ad ilca sincereso e homajo, ed obligesas a lu pri ula servi e debi DEFIRS

fezo Boneto reda kun grosa fasketo ek lano o blua silko, uzata en la landi Mohamedista DEFIRS

fi! Interjeciono qua expresas la desprizo di ulo DEFR

fiakro Lugo-veturo qua halte-vartas sur la placi, e quan onu lokacas iro-forfete o segundure DEFR

fialo Recipiento analoga a flakono, ma min granda, e kun streta «boko», quan onu uzas precipue por la likvidi farmaciala DEFIS

fiancar (*trans.*) Obligar per promiso reciproka di mariajo, agita solene koram sacerdote, e koram parenti, amiki EFI

fiasko Nesuceso di auctoro, di artisto, ye lua publiko DEFIRS

fibrilo (*bot.*) Filamenti tenua ye qui konsistas la radiketi

fibrino Substanto organika, liquida, sen-odora, sen-sapora, grizatra-blanka, quan onu renkontras partikulare en la sango, en la chilo, de qua lu separas su per koagulo kande ta likvidi esas ekpasinta DEFIRS

fibro Singla de la elementi tenua, longa, flexebla, di qui la interplekteso konstitucas ula substanto animala, vejatala o minerala DEFIRS

fibroino (*kemio*) Substanto albuminoida, homogena e diafana, ye qua konsistas parte la silko di la kokono di la insekti silkifera DE

fibulo (*en la epoki antiqua*) Brocho, agrafo ek metalo, por retenar la extremaji di vesto DEFIS

ficho Lamo de ivo, de ostio, de perlomatro, qua uzesas, dum kartoludo, e c., por la konto di la punti quin singlu ganas, e qui pagesas lor la fino di la ludo DFRS

fidar (*netrans., ad*) Tale estimar (ulu) ke onu konfidus a lu la sorgo okupor su senkontrolu pri ulu EFIS

fideikomiso (*yuro-cienco*) Donaco o legaco ad ulu, konfidita a lu kom honesto, por transmisor ad altru DFIS

fidela Qua ne falias pri to quon ekspektas de lu persono a qua lu ligesas per su-obligir EFIS

fiera Ta qua havas alta (ma generale justa) opiniono pri sua valoro, merito, povo, e qua manifestas lu extere FIS

fifro (*muziko*) Mikra fluto sis-trua, di qua la sono esas tre akuta, uzita olim kom akompananto di la tamburo dum march armeala DEF

figo (*bot.*) Frukto di qua la pulpo esas mola e sukroza, produktata da arbor de la familio « urticej », di qui la flori esas asemblita en ricevuyo komuna *L. ficus* DEFIRS

figuranto La homo qua, en teatro, engajesis por plear la rolo di la protagonisti qui ne parolas od esas tre acesora DEFS

figuro 1. Formo videbla di korpo 2. (*retor.*) Formo di la parolo, qua modifikas la espriso di la pensado 3. (*geom.*) Reprezenturo grafika di la formi quin geometrio konceptas en spaco

fijo Karto sur qua onu skribas la tituli di la libri di biblioteko, noti, dokumenti, quan onu klasifikas alfabetale o numerele, en buxi, por rekursar a lu kande onu bezonas ta o ca libro, dokumento, e c.

fikario (*bot.*) Planto herbacea di qua la flori esas flava, di la genero « ranunkulo » *L. ranunculus ficaria*

fiko (*patol.*) Surkreskajo karnoza, kun pedunklo streta, e somito inflata figatre

fiktiva Di qua la valoro, la realeso, esas nur konvencionala DEFIRS

filamento Elemento longa e tenua ye qua konsistas ula tisui vegetala, animalala o minerala DEFIS

filandro Filo lejera qua flugetas en aero F

filantropo La homo qua amas homaro DEFIRS

filaso Materio texebla (kanabo, lino, e c.) ne ja filigita

filatelio Cienco, studio, sercho di la posto-marki (*timbri postal) DEFIS

filetika Qua apartenas a, o relatas, sive la ancestraro di speco, sive la procedi qui abutis a la formaceso di la speci, sive la diversa lineaji di la grupi di la klasifiko naturala

fileto 1. Spiralo qua cirkondas skrubo 2. Parto di la animalo, qua, pro havar nek tendini nek osti, esas distranchebla a lonchi dina DFIS

filharmonio Amo pasionoza pri muziko DEFIRS

filheleno 1. Partisano di la Greki antiqua, di la arti e di la civilizeso-sistemo di Grekia antiqua 2. Amiko di la Greki moderna, partisano di lia nedependendo politikala DEFIS

filialo Firmo fondita da firmo « pa-tra »

filigrano Laboruro ek fili de oro, de arjento, de vitro, interplektita ed interligita per solduri preske neperceptebla DEFIRS

filiko (*bot.*) Planto senkotiledona, kriptogama, herbacea, di qua la semineti kontenesas da kapsuli an la surfaco reversa di la folio, di qua la folii volvesas krosatre ante lia desklozeso, e di qua ula speci divenas arboratra en la regioni tropikala *L. filicea* IL

filio Persono konsiderata pri la ligilo qua unionas lu a ti de qui lu naskis EFIRS

filipiko Diskurso violentoza kontre ulu qua guvernas la Stato DEFIRS

filistro Nomo donata da la kulturozi, da la artisti, a la personi quin li konsideras kom nekapabla komprenar to quo esas spiritala, artala

filmo Bendo fotografala celuloidea, uzata en la kameri obskura di la cinematografilo DEF

filo Brino tenua, longa, ek texomaterio, metalo FIS

filologo La cienco qua studias ta o ca linguo nacionala kom organo di la vivo mentala, spiritala, di la popolo qua uzas olu DEFIRS

filoxero (*zool.*) Insekto qua rodas la radikoj di la vito *L. phylloxera vastatrix* DEFIRS

filozofiar (*netrans.*) 1. Rezonar pri la origini e la kauzi 2. Rezonar cienceze pri ulu DEFIRS

filozofo La persono qua su konsakras a la cienco pri la origini e la kauzi

filtrar (*trans.*) Pasigar (liquido) tra korpo poroza (feltu, stofu, papero, karbono, petro sponjatra, e c.) por purigar lu DEFIRS

financo Provizuro de pekunio quan ulu (o Stato) disponas DEFIRS

finar 1. (*trans.*) Par-facar, par-agar, per traktar til (ed inkluzite) la lasta parto 2. (*netrans.*) Arivar an la punto ube onu haltas (en spaco, en tempo) EFIS

finigar (*trans.*) Prizentar kom reala (eso-maniero di qua onu prenas la aspekto) DEFIRS

fingero (*anat.*) Singla de la prolonguri distinta, ek falangi artikozaj, maxime multa-kaze moviva, ube finas la pedi di la animali, la manui e la pedi di la homo e di la simio DE

finisar (*trans.*) (*tekn.*) Sorgoze perfektigar la detali maxime mikra F

finita 1. (*matem.*) (*pri *grandoro*) Qua esas quanto determinita; (*pri progresiono*) konsistanta ye nombro determinita de termini 2. (*filoz.*) Di qua la eso esas limitoza EF

finko (*zool.*) Ucelo kantera, pasero konobeka *L. fringilla coelebs* D

finto (*skerm-arto*) Stroko per qua onu minacas ca latero por ke la adverso deskovrez ta latero quan onu volas atingar F

fiorituro (*muziko*) Orno-traiti quin kantisto, exekutante, adjuntas a la frazo muzikala di la kompozisto DEFIRS

firmamento La vultu ciela F

firma Nomo komercala, adoptita da komercio-societo o da privato komercista DEFIRS

«**fis**» La noto quaresma di la «do»-gamo, diezozo

fisho (*zool.*) Animalo vertebroza qua vivas en aquo, respirante la aero qua esas dissolvita en ica, per organi partikulara (brankii) DE

fisko Administrantaro di la trezoro statala, di qua la tasko konsistas ye kolektar la imposto-revenuo DEFIRS

fistulo (*patol.*) Kanalo acidentala, formacita da ulcero, kavajo naturala DEFIRS

fitar (*netrans.*) Tale adjustigita (peci mashinala), ke li ne plus povas movar en ula direciono exter la axala. – (*pri vesto*). Adaptita perfekte a la formo di la korpo di la persono qua *veras lu – od a parto di lua korpo (manui, pedi) EI

fiziko La cienco di qua la studajo esas la propraji generala di la korpi e la legi (*leyi) qui koncernas lia efiki extera, sen egardar la kompozanti DEFIRS

fiziokratio Doktrino ekonomikala qua konsideras ke tero (sulo) esas la fonto unika di richeso DEFIRS

fiziologio La parto di la natur-historio qua traktas la roli di la organi che la enti vivanta en lia stando normala DEFIRS

fizionomio Expresuro che la vizajo DEFIRS

fizognomonio La arto determinar la karaktero di persono segun la traiti di lua vizajo DEFIRS

flado Tarto moleta, ek krem, farino ed ovi D

flagelo (*histol.*) Filamento moviva qua (che ula protozoi, e che la gameti maskula, ed anke che la celuli epiteliala) funcionas kom organo lokomocala DEFIRS

flago Insigno (generale min granda kam standardo) qua indikas la lojeyo, navo o loko, di ula chefo o di ula establisuro DER

flagrar (*netrans.*) 1. Kombustesar rapide kun flami granda e subita. (*anke metaf.*) 2. (*pri delikto*) Eventar vidate da la persono ipsa qua konstatas lu DEFIS

flajoletto (*muziko*) Fluto bekoza, sis-tono, quan onu pluperfektigas per adjuntar a lu klavi DEFS

flako Mikra marsheto de aquo, neprofunda F

flakono Mikra botelo, ek vitro, kristalo, porcelano, kun stopilo generale vitra o metala DEFR

flamingo (*zool.*) Ucelo de la klaso « steltieri », di qua la suba parto di la ali esas fairo-reda DEFIRS

flamo Kombinuro de la oxo di aero kun la partikuli o la gasi qui eskapas de la materii kombustata DEFIS

flamar (*netrans.*) Irar sen skopo, lasante su distraktesar da ta kozo, da ca kozo, por pasigar tempo DF

flanelo Stofa dolca, lanugoza, ek lano pektita o kardita, di qua la texuro esas kelke desdensa, simpla o krucumita DEFIRS

flanjo (*tekn.*) Parto diskatra, salianta, di tubi, stangi, e c., qua uzesas por ligar li per skrubi e bolti DEIR

flanko 1. (*anat.*) Parto latera di la ventro, situata, an singla latero di la korpo, inter la lakuno kostala e la loko ube komencas la hanko 2. (*fortifikajo*) Parto di la bastiono, inter la kurteno e la shultro-angulo DEFIR

flarar (*trans.*) Probar dicerno segun laodoro. (*anke metafore*) F

flatar (*trans.*) Probar sedukto per laudi, nemeritata od exajerita DEF

flatuar (*netrans.*) Evakuar gaso intestinala, tra la sfinktero anusala DEFIS

flatulenta (*medic.*) Che qua gasi, venti, akumulosis en la kanalo digestala

flava Di qua la koloro esas olta di oro, di safrano, di citrono, e c. FL

flebito (*patol.*) Inflamuro di la membrano interna di la veni DEFIS

flecho 1. Armo, ek stango ligna, garnisita, an un ek la extremaji, ye ferpeco, pintoza, an la altra ye aleti ek plumi o metalo, e quan onu lansas per arko od arbalesto 2. (*arkitekt.*) Alteso vertikala, de la punto maxim alta di vulto, di arko, super la komencopunti 3. (*fortifikajo*) Masivo salianta angule 4. (*geom.*) Perpendiklo de la mezo di arko an la kordo qua klozas lu; o disto di la kordo di arko an la tangento paralela FIS

flegar (*trans.*) 1. Sorgar atencoze por la komforto di malado, di infanteto o di infanto 2. Striglar (kavalo) D

flegmo Karaktero di la persono kalma, qua su dominacas DEFIRS

flegmono (*patol.*) Centro pusifanta qua rezultas de la inflameso di la tisuo celuloza subpela DEFIRS

flereto Speco di espado, di qua la lamo esas quadrato-seciona, tenua e flexebla, generale kun buleto ye la pinto, garnisita ye felo, uzata por exercar su pri skermo DFIS

flexar (*trans.*) 1. Kurvigar per preso qua interproximigas la du extremaji 2. (*metaf.*) Cesar pokope sua rezisto EFIS

flexiono (*gram.*) Modifikeso di vorto, da la chanjo di lua dezinenci (en la deklino, la konjugo, che ula lingui nacionala) DEFIS

flintglaso Kristalo pura, por la lensi akromata, kompozita ek plumbo-silikato e kalio-silikato, e tre refraktiva DEFIRS

fliotar (*netrans.*) (*aludante personi di sexui interdiferanta*) Manovrar (per vorti o per konduto pleziva) por seduktar DEFR

flitro Lamelo de oro, de arjento, o de kupro orizita od arjentizita, per qua onu plubriligas broduri, galoni, rubandi, e c. D

flogar (*trans.*) Batar per ledrobendo o kordeto, agitante la mancho ye qua fixigesas un ek la extremaji E

floko 1. Mikra tufo lejera ek lano, silko, kotono 2. Mikra maso, poke densa DEFIR

florino Moneto-peco (olim ora, nun arjenta) uzata en Nederlando, e c. DEFIRS

floro (*bot.*) Parto di la planto, qua su developas pos la folii, desklozas sua korolo ofteodoroza, ornita ye kolori plu o min briloza, e, pos existo provizora, remplasesas da la frukto DEFIRS

florono 1. Ornivo imitanta la formo di floro 2. (*arkitekt.*) Ornivo skultura qua reprezentas floro, folio FIS

flosa Apendico membranoza per qua su movas en aquo la fishi e kelka altra animali aquala D

flotacar (*netrans.*) Portesar sur lido segun la arbitrio di la ondi, di la fluo DEFIS

flotilio Floto de mikra navi DEFIRS

floto Asemblajo plu o min granda de navi militala o komercala qui navigas kune, ed havas un iroskopo (generale komandata da un chefo) EF

floxo (*bot.*) Planto di qua la infloresenco esas piramidatra *L. phlox*

flozelo Buro de silko, reziduo de la kokoni desvolvida EF

fluar (*netrans.*) (*aludante liquido*) Irar de loko ad altra loko, per movo kontinua. – (*anke metaf.*) DEF

flugar (*netrans.*) Sustenigar su e movar su en aero atmosfero per ali (naturala od artificiala). (ex. : la uceli e la maxim multa insekti; la aviacili : aeroplani, helikopteri) DE

fluida Di qua la molekuli, poke inter-adheranta, ne rezistas mem nur mikra esorco qua tendencas a diplasar li DEFIRS

fluktuar (*netrans.*) Quaze ondifar en aero atmosfero, segun la arbitrio di vento o di altra impulso variiva. (kom ex. : standardo, hari.) – (*anke pri objekto imersita*) DEFIRS

flundro (*zool.*) Nomo di fisho de la genero « pleuronektoidi »

fluorecar (*netrans.*) (*pri ula dissolvuri*) Kovreskar ye envelopilo lumozza qua aspektas analoge kam opalo kande onu lumizas li per suno-radii en chambro obskura DEFIRS

fluorino (*kemio*) Kombinuro de fluoro e kalcio *Simb. kem. CaF₂* F

fluoro (*kemio*) Korpo simpla, metaloida, qua deskompozas aquo ye la temperaturo ordinara, e korodas preske omna metali *Simb. kem. F* DEFIRS

fluro (*arkitekt.*) Platformo en eskalero, ye la punto ube finas etajo DE

fluto (*muziko*) Muzik-instrumento ventala, cilindro apertata supre, klozata infre, qua havas, apud la parto supra, aperturo qua uzesas kom boko-peco ube onu suflas, e longesale provizita ye trui sur qui onu pozas la fingri por apertar e klozar ta trui segun la noto quan onu volas produktar DEFIRS

fluvio 1. Granda aquofluo qua konservas sua nomo til la maro ube lu debushas 2. (*metaf.*) To quo fluas abunde quale fluvio EFIRS

fluxiono 1. (*patol.*) Adfluo di sango o di altra liquido ad ula tisui, ad ula organi, konseque de stando inflamala 2. (*matem.*) La quanti finita quin produktas movo o fluo kontinua (la lineo, per la movo di la punto : la surfaco, per la movo di la lineo, e c.) DEFIS

fluxo La mareo adlitora EFIRS

foko 1. (*optiko*) Punto a qua konvergas la lumo-radii reflektita o refraktita 2. (*geom.*) Punto o punti de ube departas ed adube su asemblas la vektori DEFIR

fola Termino vulgara qua aplikesas precipue a la formi maxim videbla e shokiva di alienaco, a ti qui su manifestas per parolo sencesa, agitado e violento EFI

folado (*zool.*) Molusko bivalva qua perforas la roki *L. pholadidea*

folietono Parto rezervita, infre de jurnalno-pagino (cirkume la triimo di la alteso) por la publikigo

di artikli kritikala, di romani, e c. DEFIRS

folikulo 1. (*anat.*) Mikra sako membrana en la tegumento 2. (*bot.*) Frukto kapsula, ek folio volvita longesale, ed apertita per quaza suture DEFIRS

folio 1. (*bot.*) Lamelo verda qua naskas de la stipi, de la rami 2. To quo esas dina e plata quale arborofolio (papero, e c.) EFIRS

« **folium** » (*matem.*) Kurvo di qua parto esas pasable analoga a la formo di arborofolio

folkloro Civilizeso-formo materiala, strukturi sociala, tradicionaji e literaturo-sorti parolala, metodologio (ca fako inkluzante la tekniiki yena : bibliografio, kartografio, enrejistro sonala, inquesti, muzeografio) DEFR

fomentar (*trans.*) (*medic.*) Remediar (parto di la korpo) per aplikar e mantenar sur lu topiko varma DEFIS

fondar (*trans.*) 1. Apogar sur ulu, sur ulo (*to quon onu entreprenas, esperas, kredas, e c.*) 2. Establisar (ulo) ye maniero solida, ferma DEFIS

fonetiko La parto di lingvistiko, qua traktas la sonuni (foni) DEFIRS

fonetismo Reprezento exakta, per skribo, di la foni vocala

fongo (*patol.*) Surkreskajo karnoza, sponjatra, quale fungo (en ulcero, vunduri)

fono (*fiziko*) Un ek la serio de movi alternanta, tre rapida, da korpo solida, liquido o gaso, quin la nervo audala sentas per la orelo

fonografar (*trans.*) Enrejistrar voco per aparato qua konsistas ye disko vibranta, provizita ye stalostilo qua imprimas sur cilindro o disko rotacanta la vibri ricevita, tale ke esas reproduktebla segun-

vole, kande onu rotacigas la cilindro o la disko, la vorti dicita avan la aparato DEFIRS

fonolito (*mineral.*) Roko volkanala qua resonas sub martelofrapo DEF

fonometrio La arto mezurar la intenseso di la voco-foni

fonometro (*tekn.*) Aparato por mezurar la intenseso-grado di la foni DEFIRS

fontanelo (*anat.*) Che la infanteti, lakuno inter la osti kraniala, plenigita ye tisuo mola, flexebla, qua osteskas erste kande la homo esas plu evoza DEFIS

fonteno Aparato qua varsas, per robineto, la aquo ye qua onu plenigis lu o quan onu adduktas per tubi DEFIR

fonto 1. Origino di aquofluo, di fonteno – aquo-veino qua produktas lu en la loko ube lu komencas ekirar de sulo 2. (*metaf.*) Origino di kozo, to de quo olca devenas, derivesas EFIRS

for Prepoziciono qua signifikas eskarteso, plu o min granda, de... EF

forcato Persono qua subisas puniso afliktiva ed infamiganta qua konsistis, olim, ye remar sur la galeri rejala; nun, ye deportesar en remparo-cirkuito fortifikita FIS

forcepso (*medic.*) Instrumento ek fero, du-branca quan uzas la aku-shisto en la kazi di desfacilesos, por sizar du-latere la kapo di la infanti ed atraktar lu ad su DEFIS

forco (*fiziko*) 1. La kauzo di movo 2. Kauzo nekoncata di ula movi di materio (gravito, kaloro, elektro, e c.) EFIS

forejo Feno di la prati naturala od artificiala, herbi, vejetanti qui uzesas por nutrar la brutaro DEFIRS

foresto Vasta surfaco, areo, de tereno arborozo DEFIS

forfeto (*yuro-cienco*) Kontrato inter du personi, ek qui ica su obligas prenor – ita, livror, po preco determinita anticipe, ula laboruri, ula servi FI

forfikulo (*zool.*) Insekto ortoptera, di qua la ventro finas per du hoketi pincatra *L. forficula* IL

forjar (*trans.*) Laborar (metalo) sur amboso, per fairo e martelo EFIS

forko 1. Instrumento kun longa mancho ligna, finanta per du o tri branchi pintoza, ek ligno o fero (por inversige agitar feno, palio, movar sterko, deprenar o kargar garbi) 2. Objekto qua kelke similas farko DEFI

formacar (*trans.*) Facar (ulu, ulu) donante a lu la eso e la formo DEFIRS

formalino (*kemio*) $H. CO_2H$ DEF

formato Dimensiono quan onu donas a libro, a jurnal, segun ke onu faldas la imprimo-folio unfoye, dufoye, trifoye DFIRS

formiko (*zool.*) Mikra insekto ek la klaso « himenopteri », qua facas por su (en la kavaji di la olda arbori) lojeyo ube lu vivas societane *L. formica* FIS

formo 1. Aspekto extera di korpo 2. (*metaf.*) Karaktero sub qua kozo su manifestas 3. Maniero extera agar segun ula reguli 4. Maniero expresar penso DEFIRS

formulario Kolektajo de formuli

formulo Formo determinita segun qua onu expresas kozo konvencionita DEFIRS

fornikar (*netrans.*) (*religio*) Pekar sexuelle EFIS

forno Masonuro vultozo, cirklatra, kun un aperturo avana, ube onu bakas pano, kuki, e c. FI

foronomio Geometrio di movo, o cinematikio geometrialo DEFIRS

forsan Adverbo qua signifika « povas eventar ke... ma lo ne esas musto »

forsar (*trans.*) Kurvigar, torsar, apertar (ulo) per violento DEF

forta 1. (*aludante korpo o parto di korpo*) Di qua la povo di impulso, di rezisto, esas tre efikiva 2. (*aludante la animo, e fakultato di la animo*) di la povo volala, sentimentala, inteligentesala esas kapabla efikar multe 3. (*aludante persono, o asemblitaro de personi*) Qua disponas la moyeni necesa por impozar sua autoritato EFIRS

fortifikar (*trans.*) Provizar ye defensi ek masonuri, teramasigi, e c. DEFIRS

fortreso Placo fortifikita EFIRS

fortuno 1. Deino quan la pagani reprezentis forme di muliero qua tenas en sua manuo abundo-korno, di qua la okuli esis linjo-bendizita, sidinta sur roto, por indikar ke elu distributas la bonaji e la malaji blinde e kapricoze 2. Chanco bona DEFIS

forumo 1. (*che la Romani antiqua*) Placo ube la popolo diskutis pri la aferi publika 2. (*metaf.*) Loko ube onu diskutas la aferi publika DEFIRS

fosato Kavajo linea, en sulo, uzata por limitizar, por separar tereni, por plufaciligar la ekfluo di la aquo pluvala o drenala FI

fوسفato (*kemio*) Kombinuro de la fosf-acido kun korpo qua igas lu salo DEF

fوسفeno (*fiziol.*) Fenomeno lumala, quan onu povas produktar sur la retino per kompresar la okul-globo DEF

fosfo (*kemio*) Korpo simpla, tre inflamebla, venena, qua lasas eskarpar, ye la temperaturo ordinara di atmosfero, vapori alie-odoranta e lumetas en loko obskura *Simb.*

kem. P DEFIRS

fosforecar (*netrans.*) (*kemio*) Lumar en loko obskura. (ex.: fosfo) DEFIRS

fosilo Qua permanis enfosigita en la strati sedimenta anciena di la Terkortico DEFIS

fosso Kavajo od exkavajo plu o min larja e profunda (en sulo), uzata kom ricevuyo FIS

fosto 1. Peco de karpenturo, pozita vertikale 2. Longa ligno-peco stekita en sulo D

fotelo Granda stulo, kun dorsapogilo e brakii

foto (*fiziko*) Radiado de ula korpi, qua videbligas la objekti

fotofono Aparato de ube la sonondi, recevite sur spegulo vibranta qua transformas li ad lumondi, departas por re-produktar su kelka-diste DEFIRS

fotogena Dicesas pri irga parto di organismo qua produktas ed emisas lumo-radii fiziologiala

fotografar (*trans.*) Aplikar la fotografado e la grabado per vitroplako lumo-impresebligita DEFIRS

fotografar (*trans.*) Fixigar la imajo de korpi, obtenita per kamero obskura, sur vitroplako (o filmo) garnisita ye substanco impresibla da lumo DEFIRS

fotokemio La cienco di la reakti kemiala quin produktas la lumoradii

fotolitografar (*trans.*) Aplikar la fotografado a la litografado per fotografuro dekalquebla sur petro

fotometrio Parto di fiziko, qua traktas la mezuro di la intenseso-gradi lumala

fotometro Instrumento por mezurar la intenseso-grado di lumo DEFIRS

fotosfero (*astron.*) La atmosfero lumozu qua cirkondas Suno DEFIRS

fotosintezo (*bot.*) Sintezo qua eventas en la folii di la planti verda, influe da la lumo-radii

phototaktismo Movo (influe da lumo-radii) da korpi moviva (zoo-spori, e c.)

phototerapio Uzo di la lumo-radii kom agento terapiala DEF

phototipio Procedo di *reproduktio fotomekanikala per imprim-inki, en qua uzesas substanci koloida (gelatino, albumino, bitumo) extensita sur fundi diversa (vitro, kupro, petro, zinko) ed igita inkizebla per la lumo-radii DEF

phototropismo Efiko da la lumo-radii a la kresko di la planti

foxo (*zool.*) Quadripedo karnavida, ek la genero « hundi », di qua la muzelo esas dina, la kauda longa e tufa *L. canis vulpes* DE

foxtroto Danso (zoologia, ek Usa) quar-tempa, segun ritmo inter marcho e polko E

fovero (*teatro*) 1. Loko ube la spektinti iris olim por varmigiar su dum la inter-akti, en la epoki dum qui la pleo-salono ne esis kalorizata 2. Salono, galerio, ube la spektinti promenar dum la inter-akti DEFR

foyo 1. Singla de la kazi ye qui fakto eventas 2. Singla de la kazi ye qui quanto kontenesas kom elemento di toto F

fraciono (*matem.*) Un o plura parti di la uno dividita o subdividita a parti inter-egala DEFIRS

fragmento 1. Peco de kozo ruptita o dislacerita 2. (*metaf.*) To quo restas de libro di qua la maxim multo esas perdita o permanis nefinita. Peco citita ek libro DEFIS

frago (*bot.*) Frukto multa-bera, qua devenas de planto herbacea de la familio « rozacei » *L. fragaria* FISL

frajila 1. Ruptebla facile 2. (*metaf.*) Olqua facile cedas a la tentesi DEFIS

frakasaro (*trans.*) Ruptar splitige FI

frako Viro-vesto nigra kun baski moruo-kaudatra, uzata por la vesper-festi mondumala, la ceremonii DFIRS

framasono Persono qua iniciiesis en asociitaro (olim sekreta) qua profesas principi di interfrateso, havas kom emblemi ula instrumenti di masonisti, e di qua la membraro konsistas ye grupi diversa (« logii ») EFIRS

frambo (*bot.*) Frukto multa-bera, tre parfumoza, devenanta de arboreto dornoza ek la familio « rozacei » *L. rubus idaeus* FS

framo Menuzuro quaza-kadra; assemblajo de montanti e de traversi; envelopilo buxatra E

franciskano Reguliero di la ordeno (religiala, katolika) quan fondis santa Franciscus di Asisi DEFIRS

francisko (*arkeol.*) Hakilo militala, kun du tranchivi, uzita da la Franki antiqua DEFS

frangulo (*bot.*) Arboreto qua kreskas inter la boski e la hegi, en la tereni humida, di qua la ligno esas transformebla a karbono lejera quan onu uzas por fabrikar la kanonpulvero, di qua la kortico interna esas purgiva, e di qua la beri esas verda o reda, segun la grado di matureso *L. rhamnus frangula* IL

franjiapano Sorto di aroma DEFIS

franjio 1. Ornivo ek serio de brini, de torsadi pendanta (kotona, lana, silka, orfila, arjenta, e c.) 2. (*fiziko*) Franji, linei alterne brilozas ed obskura, en la fenomeno « interfero » DEFIS

franko Unajo monetala di la sistemo decimala qua korespondas a moneto-peco ek arjento aloyita a 0 fr.165 de kupro, qua pezas 5 grami, dividita a 10 dekimi o 100 centimi F

frankolino (zool.) Ucelo de la genero « perdriki », samastatura kam la fazano, di qua la gambi esas longa, la beko forta e longa *L. pternistes vulgaris* DEFIRS

frapar (trans.) Shokar unfoye o plurafoye per apliko violentoza F

frato 1. Persono konsiderata relate lua parenteso kun altru qua naskis de la sama gepatri 2. (metaf.) Persono konsiderata relate la ligilo qua unionas lu a la membri cetera di la familio homara EFIS

fraudar (trans.) 1. Trompar (ulu) por prokurar a su, detrimiento di ta ulu, ca o ta avantajo 2. Frustrar la administrantaro doganala o fiskala DEFIS

fraxino (bot.) Arboro de la familio « oleacei », di qua la ligno, kompakta, blanka e veinzoza, uzesas en industrio *L. fraxinus* FISL

frayo Fish-ovi fekundigita FIS

frazologio Maniero konstruktur sua frazi, qua karakterizas linguo o skriptisto DEFIRS

frazo 1. (gram.) Propoziciono simpla od asemblajo de propozicioni qua facas senco komplete 2. (muziko) Serio de son-uni qui prizentas a la oreli developeso reguloza e komplete DEFIRS

fregato (navig.) La maxim granda de la milito-navi kun un ferdeko o tota baterio, qua, importale, situesas dop la kombatonavo DEFIRS

fremisar (netrans., de, pro) 1. Agitar su bruissetoze 2. Agitar su konvulse FS

***frendo** Kun-partoprenanto di *muvmento

frenezio 1. Deliro furioza 2. (metaf.) Eceso en ula pasiono DEFIS

freno Mekanismo uzata por lentiigar o haltigar la movo di mashino FIS

frenologio Doktrino segun qua singla de nia fakultati od instinti havas kom situeso ta o ca parto di la cerebro, ed esas konocibla per la observo di la protuberanci o di la kavaji korespondanta che la kranio DEFIS

frequa Qua eventas multafoye, tre mikra-intervale DEFIS

frequenco (elektrotekniko) (pri la elektro-flui alternanta) La nombro de ocili dum un sekundo

frequentar (trans.) 1. Venar (a loko) granda-nombre 2. Venar (a loko) ofte 3. Venar freque (kun persono) kom akompananto FIS

fresha Qua ne esas velkinta DEFIRS

fresko 1. Pikturo sur muro, qua, facite per aquo-farbi sur induturo tre recenta, sikeskas e hardeskas kun lu 2. To quo esas piktita per ta procedo DEFIRS

fretar (trans.) Lokacar navo por transportar vari DEFS

frezar (trans.) (tekn.) 1. Mibizelizar la orifico di truo en qua esas insertota skrubo od irgaltra objekto 2. Laborar, entaliar la ligno o la metali per solido rotaciva qua esas garnisita ye denti, per qua – kande la solido rotacas – onu povas deprenar spani de la surfaco kun qua onu igas lu kontaktar tre preso F

friabla Qua esas facile reduktebla a peceti EFIS

frianda (kozo) Qua luras per ulo delikata segun quante koncerneas la palato F

fricionar (trans., per) Frotar parto di la homo-korpo por igar plu rapida la cirkulo di sango, por kuracar doloro, e c. DEFIS

frigoro To quo rezultas de la basigo di temperaturo; absenteso komplete o parta di kaloro EF

frikasar (*trans.*) Koquar en sauco (legumi, o karno pecigita) DEFIRS

frikaseo Raguto de karno pecigita, e koquita en sauco DEFIRS

fripo Vesti, linjo, mobli olda, de qui onu su desembarasas per vendari li a brokantisti EF

fripono 1. Persono qua habile furtas mikra kozi 2. Persono qua agas mala stroki malicoze F

friskar (*netrans.*) Agitar (su) per movi vivaca e kurta E

friso 1. En la monumenti di stilo Greka: parto di la entablamento inter la arkitravo e la kornico 2. Bendo piktita o skultita cirkum la parto supra di chambro, di vazo, super la kadro di pordo, di kameno, e c. DEFIRS

fristo Tempo-quantu grantenda o grantita por efektigar ulo D

fritar (*trans.*) Koquar per padelo, en graso, oleo od en butro bolianta EFIS

fritilario (*bot.*) Planto liliacea, di qua la floro havas la formo di korneto subversita, e di qua la bulbo pulpoza kontenas elemento akra, drastika *L. fritillus*

frivola 1. Tante vana ke lu ne meritast ke onu fervorez por lu 2. Qua fervoras por la kozi vana DEFIRS

frizar (*trans.*) 1. Volvar (hari, pili, e c.) cirkum li, preske lokle 2. (*netrans.*) (*aludante hari, pili, e c.*) Ipse volvar cirkum su, preske lokle DEFS

frigo Sorto di kazako kun longa maniki, di qua la uzo-kustumo venis de Brandeburgia, lor la refo Ludovikus XIV. di Francia, ordinare garnisita ye butoni olivatra, interligita per galoni F

froko Vesto di monako katolika EF

frolar (*trans.*) Tushar lejere la bordo, la extremajo di ulo F

fromajo Substanco nutruala quan onu obtenas de preparar di-verse butro, la parto kazeatra di lakto, o ta du materii kombinita FI

frondo Lans-armo, posho, quan onu igas jirar per du kordi qui lu suspendesas, e qua kontenas stono o globeto quan onu lasas eskapar bruske FI

frontiero 1. Limito qua separas la teritorio di stato de olta di stato kontigua 2. Limito qua impedas expanso EFIS

frontispico 1. (*arkitekt.*) Facio precipua di edificio 2. Titolo di libro, akompanata da vinyeti, e c.; graburo lokizita opoze a la pagino qua kontenas la titolo DEFIS

fronto 1. La parto supra di la vizajo homala, inter la brovi e la lineo ube komencas la hararo 2. La parto supra di la vizajo di la animalo 3. La parto supra di edificio, di monto, di arboro 4. La facio avana di ula kozi (armeo qua marchas, e c.) DEFIRS

frontono Ornivo qua quaze kronizas la enireyo precipua di edificio, e qua havas kom bazo la kornico di la entablamento EFIRS

frostar (*netrans.*) Transformesar a glacio DE

frotar (*trans.*) Igar (korpo) kontaktar kun altra korpo, quan onu igas pasar sur ita presante DFS

frua Ante la instanto kande onu kustumas agar lo ordinare; ante la instanto kande onu expectas lua evento. (**anticipa*) D

***frua** Nemulta tempo pos la komenco di la periodo aludata

frugala Qua scaciesas per nutrivi simpla DEFIS

frugilego (*zool.*) Korvo di qua la beko esas rekta, akuta, ne garnisita ye plumi *L. corvus frugilegus*

frukto (*bot.*) 1. Produkturo de la vejetanto, qua sucedas a floro 2. Organo di la vejetanti (ovario, fekundigita) qua kreskas en la floro, ube lu existas en estado rudimenta e kontenas la semino (ovulo) destinita a *reproduktar la planto 3. (*metaf.*) a. (*aludante patrino*). La filio quan elu konceptis, quan elu portas en sua ventro. b. (*aludante mariajo*). La filio qua naskas de la mariajo. c. Rezultajo avantaĵoza de ulu DEFIRS

frumento (*bot.*) Planto cereala, de la familio « cereali », di qua la spiko esas kompozaja, kontenanta grano manjebla de qua onu facas farino *L. triticum* DEFIRS

frunsar (*trans.*) 1. Plisar (la brovi) per kontrakto 2. Igar (stofu) plisita per pasar en lu filo o tre adheranta rubando FS

frusta Di qua la reliefo esas kruda, grosiera, vulgara FIS

frustrar (*trans., de*) Privacar (ulu) de havo, de avantaĵo quan lu havas la yuro posedar FIS

ftizio Deperiso pro morbo DEFIS

fudro Tre granda barelo (de 800 litri e mem plu multe) DF

fugar 1. (*netrans.*) Forirar hastoze por evitar (ulu, ulu) 2. (*trans.*) Probar evitor (persono, kozo) per forirar de lu FIR

fugaso (*milit.*) Min-truo provizora quan onu facas dum ula *asieji, por destruktar exploze peco de remparo-murego, e c.

fuino (*zool.*) Mamifero karn-avida, de la genero « martri », di qua la korpo esas tenua e la muzelo longa *L. mustela foina* FISL

fuko (*bot.*) Algi marala quin la ondi jetas sur la litoro *L. fucus* EFIS

fular (*trans.*) 1. Presar iteroze per la pedi, la manui, rolero, e c. (kom ex. : drapo) por igar lu plu densa 2. Marchar sur ulu EFI

fulardo Silka texuro lejera DEFIR

fulgurar (*netrans.*) Produktar la lum-esko elektrala qua eventas en la alta regiono di atmosfero, sen akompaneso da tondro

fulgurito Vitriguro da fulmino qua trapasas sablo-strato DEFIRS

fuligino Materio nigra qua devenas de la kombusto nekompleta di materii organika, quan la fumuro depozas sur la surfaco di korpo kun qua lu kontaktas EFIS

fulko (*zool.*) Marsh-ucelo, de la klaso « steltieri », analoga a la gallinulo (gallinula chloropus) *L. fulica*

fulminar (*trans.*) Frapar per la fairo elektrala qua explozas en spaco, aspekte di sulko lumozaj kun tondro, ofte konsiderata (che la Antiqui e la Moderni) kom cielo-fauro lansita da deo irakozaj EFIS

fumar 1. (*trans.*) (*aludante korpo kombustata*) Emisar gasatraĵo ek gaso, aquo-vaporo partikuli plu o min tenua (cindro, fuligino, e c.), grizatra o nigra, akra, plu o min densa 2. (*trans.*) Kombustar per aspirar la fumuro (ex. tabako). (*smokar) EFIS

fumario (*bot.*) Genero de planti, tipo di la familio « fumariacei », planto farmaciala, sen-pila, kun flori purpurea e di qua la suko bitra uzesas kom kontrefebro urinifigiva EFIS

fumarolo (*geol.*) Krevisuro di sulo volkanala, de qua eskapas fumuro, vapori DEFIS

funcionar (*aludante organo, aparato, mashino, administrantaro*) Agar to quo resortisas a lu DEF

fundamento 1. Masonuro quan onu establisas, en sulo, kom bazo solida di edificio 2. (*metaf.*) En ensemblo, la elemento esencala sur qua su apogas lo cetera. – To sur quo onu apogas sua judiko DEFIRS

fundo 1. La loko maxim infra en to quo esas kava 2. (*metaf.*) La parto interna, nevidebla, opoze a lo videbla externa 3. To sur quo ulo su apogas 4. La loko maxim fora (en lo konsiderata.) FIS

funelo 1. Implemento ek tubo an qua esas muntita la somito di la kono qua formacas lua parto supra, per qua onu varsas likvido aden barelo, e c. 2. La parto externa di la orelo E

funero Ensemblo de la ceremonii qui relatas la sepulto di homo justmortinta DEFIS

funesta Qua adportas desfortuno FIS

fungo (*bot.*) Planto kriptogama qua, en medio apta, kreskas e su *reproduktas rapide, e di qua ula speci esas manjebla, la ceteri esante venenoza EIL

funikulara 1. (*aludante relvoyo*) Di qua la vagoni, por acensar rampo grand-angula, movesas per kordego spulita sur vindilo 2. (*matem.*) Qualeso di la kurvo quan produktas kordo flexebla, neextensebla, suspendita per lua extremaji a du punti fixa ed abandonita a la efiko di la gravito; qualeso di la poligono quan formacas kordo sur la punti diversa di qua aplikesas forci DEFIS

fuorto (*milit.*) Laboruro de tero o de masonuro por protektar urbo, paseyo, defileo, portuo, e c. DEFIRS

fureto (*zool.*) Mikra mamifero karnivora, de la genero « martri », quan onu povas dresar por chasar

la kunikli, en la tertruo di qua onu enirigas lu EFI

furgono (*arneo*) Longa veturo, *kluza (klozita), per qua onu transportas la bagaji, la provizuri de nutrivi F

furiar (*netrans.*) Kaptesar da iraco dum qua onu ne plus dominacas su. – (*metaf.*) Esar violenta extraordinare DEFIRS

furiro 1. Oficiro qua, dum vojajo, preiras princo ed agas lo necesa pri la lojeyi 2. (*arneo*) Suboficiro qua su okupas prokurar la lojeyi necesa por la armeani cirkulanta, repartisar la nutrivi, e c. DFIS

furnazo Forno inkandecanta. (*anke metaf.*)

furnelo Aparato en qua onu facas fairo, por koquar la nutrivi; ulakaze lu kontenas forno FIS

furnisar (*trans.*) Livrar suficoquante, sive vende, sive donace EFI

furo Pelo de ula animal, kun lua pili, preparita e fasonita por garnisar od uzesar kom futero di korpo-vesti, kapo-vesti, mufi, e c. EFS

furtar (*trans.*) Proprigar a su, per ruzo o per violento, to quo savate esas la proprajo, la proprietajo, di altru ISL

furunklo (*patol.*) Tumoro inflamala limitoza, kun saliajo en lua centro, qua tempo-finas per pusifo DEFIS

fushar (*trans.*) Exekutar tasko neglijoze D

fusilo Paf-armo portebbla, ek fertubo muntita sur ligna stango kroszoza, provizita ye mekanismo di qua la deskuplo acendas la kargajo pulvero di la armo FIRS

fusteno Stofa di qua la fili esas krucumita – la fili longesala ek lino, la fili transversa ek kotono,

uzata por facar subjupi, kamizoli, e c. EFIS

fusto 1. (*arkitekt.*) Stango di kolono, inter la bazo e la kapitelo 2. (*artilerio*) Suportilo, di kanono, di lorneto, di teleskopo, e c. EFIS

futero Stofa ye qua onu garnisas la parto interna di vesti DIRS

futuro 1. (*gram.*) Tempo di verbo, qua expresas to quo esos 2. To quo esas eventonta, existonta DEF

fluxio (*kemio*) Farbo reda, preparita ek anilino *Simb. kem.* $C_{20}H_{20}N_3Cl$, EH_2O

fluxio (*bot.*) Orno-planto di qua la flori esas pendanta, genero de la familio « enoterei » *L. fuchsia*

fuzar (*trans.*) Liquidigar (korpo solida) per la efiko di kaloro EFIS

fuzelo (*geom.*) Parto di surfaco sferala, inter du duima granda cirkli – di surfaco cilindrata o konala, inter du plani facita segun la axo F

fuzeno (*bot.*) Arboreto di qua la ligno uzesas por fabrikar spindeli lardo-spici, e c., e di qua la rameti karbonigita donas krayoni lejera por skisado *L. evonymus* FIS

fuzeo Pirotekno-kozo inkluzita en kartono (kartucho) qua acendesas stratope, e lansas spricaji ek partikuli kombustata F

fyordo Singla de la sesguri streta e profunda qui festonizas la litoro westala di Skandinavia e di Skotia DEFIRS

G

g (*muziko*) Noto kinesma di la « do »-gamo

gabano Kapoto di navano, vesto de lano, kurta, kun maniki e kapuco kovrita per gudro-telo **FIS**

gabaro (*navig.*) Navo segloza o remiloza, por charjar o descharjar la navi **DEFIS**

gabiono (*milit.*) Granda korbo cilindratra, plenigita ye tero, uzata por protektar la armeani e la laboranti en la tranchei **EFIRS**

gabro (*geol.*) Roko granoza, kun plagioklazi qui kontenas egalquante minerali koloroza e minerali senkolora, od en qui iti esas la plu multa **DEFIS**

gado (*zool.*) Genero de fishi (moruo, merlano, e c.) *L. gadus* **FL**

gafo 1. Stango kun pinto fera, garnisita ye hoko laterala, por pulsar barko, adtinar ulo adsur altra navo, sondar, e c. 2. Hoko por adtinar adtere la grosa fishi **EFI**

gagato Lignito brilo-nigra quan onu talias a tabuleti, ornamenti traurala **DL**

gaino Etuyo (di la lamo di instrumento tranchiva od akuta) tre longa, streta, en qua la objekto eniras tra la extremajo **FI**

gajo 1. Objekto depozita por garantiar la rimborsoteso di debajo 2. En la ludi mondumala, objekto depozita da la ludanto qua eroris e quan lu povos retrohavar nur per submisar su a « puniso » **EF**

gala- Prefixo qua signifikas « kun la pompo di festo » **DEFIS**

galanta Zeloza pri plezar a la mulieri **DEFIRS**

galanteno Disho ek karno de pulstro, de bovyuno, e c., koquita kun spici, quan onu servas kolda kun jeleo **DEFIRS**

galbano (*farmacio*) Gum-rezino balzamoza, devenanta de arboro di Siria **DEFIRS**

galeno (*kemio*) Plombo-sulfuro naturala *Simb. kem. PbS* **DEFIS**

galeo (*imprim-arto*) Tabuleto rektangula e rebordoza, sur qua la kompostisto pozas la lineedi asemblita en la kompostilo **F**

galerio 1. Spaco tektoza cirkum edificio, apartamento, chambrego, o longesale, uzata kom promenejo, paseyo 2. Quaza balkono salianta qua quaze kronizas la dopa parto di navo **DEFIRS**

galero 1. (*che la antiqui*) Milito-navo kun un o plura rangi de remili e segloza 2. Milito-navo ramoza, ferdekoza, kun du masti e du segli Latina, uzita precipue en Mediteraneo **DEFIS**

galeto Sorto di kuko, ordinare ronda e plata, ek pasto kompakta e foliatra, aplastita per rolero, e bakita **FS**

galicismo Idiotismo di la linguo Franca **DEFIRS**

galikana (*historio religiala*) Qua concernas la eklezio katolika di Francia, egardata kom nedependanta (ula-punte) de la autoritato

- di la papo DEFIS
- galimatiaso** Diskurso, skriburo, qua esas korekta gramatikale, ma konfuza ed obskura de la vido-punto « stilo » DEFS
- galinelo** (*zool.*) Speco di ucelo ek la « steltieri » *L. gallinula chloropus* EFISL
- galio** (*kemio*) Metalo analoga a zinko, blanka, harda, poka forjebila *Simb. kem. Ga* DEF
- galiono** (*navig.*) Charjo-navo uzita precipue olim da la Hispani por lia komerco kun Amerika, e speciale por querar la oro di Peru DEFIS
- galioto** 1. Mikra galero remiloza e segloza 2. Traverso ligna qua suportas la paneli qui klozas luko DEFIS
- galo** (*bot.*) Surkreskajo produktita sur la folii, sur la stipi di la vejetanti (pro la ekfluo di sapo) da la pikuro da ula insekti qui venas pondar ibe sua ovi *L. cynips* DEFIRS
- galono** Texajo (lana, silka, ora), rubandatra, per qua onu ornas la uniformi, la kostumi, la chapeli, la kurteni, la mobli DEFIRS
- galopar** (*netrans.*) (*pri kavalo*) Agar serio de salti longesala qui exekutesas sucède en tri tempoparti, pozante unesme un ek la gambi dopa, pose un ek la gambi avana e la altra gambo dopa, fine la gambo avana qua restas – por obtenar la irorapideso maxima che kavalo DEFIRS
- galosho** Pedovesto, di qua la parto supra esas ledra, e la suolo ligna, uzata por prezervar la pedi de la humideso mediala DEFIRS
- galvanala** (*fiziko*) Qua relatas la elektro qua naskas de la kontakto di du korpi heterogena DEFIRS

- galvanizar** (*trans.*) Igar (muskuli inerta) kontraktar per la elektro quan produktas en li la kontakto di du korpi heterogena DEFIRS
- galvanometro** (*fiziko*) Instrumento qua uzesas por mezurar la intenseso-grado di la fluo galvanala DEFIRS
- galvanoplastar** (*trans.*) Aplikar strato de oro, arjento, zinko, e c., per la efiko di baterio galvanala DEFIRS
- galvanotropismo** (*biol.*) Efiko nemediata, da la elektro (fluo kontinua), a la protoplasmo di ula celuli e, partikulare, di la protozoi DEFIRS
- gambitar** (*trans., ulu*) Pasar sua gambo cirkum olta di persono, por renversar ica FI
- gambo** 1. (*anat.*) Parto di la membro infra di la homo, qua prolongas la kruro, de la genuo til la pedo. – La tota membro 2. Che ula quadripedi: singla de la quar membri qui subtenas la korpo e finas per hufi 3. Membro di animalo quan lu uzas por marchar, sizar, kaptar FI
- gambolar** (*netrans.*) Saltar agitante sua gambi EF
- gamelo** 1. Granda skudelo en qua plura navani infra-gradala, plura soldati, kunmanjas 2. Lada vazo en qua singla soldato recevas sua porciono 3. (*milito-navo*) Gastotablo komuna por la oficiro, la dicipuli, la kirurgiisti FIS
- gameto** (*biol.*) Celulo reproduktora, maskula o femina
- gametofito** (*biol.*) Gameto di la planti, en la periodo en qua la du pronuklei maskula e femina ne ja esas aglutinita (sporofito) o kunfuzita (maxio)

gamo (*muziko*) Serio de la sep noti di la skalo muzikala, dispozita segun lia sucedo naturala, acensanta o decensanta, per toni e mitoni, intervale di un oktavo EFIRS

ganar (*trans.*) Akquirar (profito-quanto) EFIS

ganglione (*anat.*) Organo globala tra ek tubero de fibri nervala o de faskuli limfala DEFIRS

gango 1. (*tekno.*) Materio stranjera solida en qua kontenesas erco o lapido 2. (*anat.*) Substanco amorfa qua envelopas elemento anatomiala DEFIS

gangrenar (*netrans.*) (*aludante la tisui animalala*) Dissolveras putrante. (*anke metafore*) DEFIRS

ganso (*zool.*) Ucelo palmipeda, de la sama familio kam olta di la anado *L. anser* DE

ganto Envelopilo de felo o de texajo lina, lana, silka, e c., qua kovras la palmi di la manuo ed omna fingri single, tale ke la manui protektesas sen cesar esar libera EFIS

gapar (*netrans.*) Cirkular en stradi, haltante (pro kuriozesos) mem avan kozi qui ne meritas regar-deso DE

garantiar (*trans.*) Certenigar ulu pri (ulo) sua-response; certifikar sua-response DEFIRS

garar (*trans.*) 1. Lokizar (navo) shirme en doko 2. Venigar (treno) shirme en loko adaptita alonge la relvoyo normala 3. Lokizar (en hangaro) veturo protektenda kontre la domaji veterala DEFIS

garbanzo (*bot.*) Nomo di varietato di pizi *L. cicer* S

garbo Fasko de spiki falchita, en qua omna kapi dispozesas samapunte, qua plularjeskas inter la pedo e la kapo. (*anke metafore, pri flori, pireteknio, aquo-sprico*) DF

gardar (*trans.*) Survejar por ke ulu, ulo, ne departez, ne egaresez, ne perdesez, ne domajesez EFIS

gardenio (*bot.*) Arboreto de la familio « rubiacei » *L. gardenia*

gardeno Tereno sur qua esas plantacita vejetanti utila o plezurala DEF

gardio (*zool.*) Mikra fisho qua vivas en la aquo sen-sala, e di qua la karno tre manjo-prizesas *L. cyprinus rutilus* FS

gareno 1. Loko rezervita por la pesko, la chaso 2. Loko cirkondata da muri, fosati, treliso, ube vivas multa kunikli 3. Bosko, erikeyo, ube la kunikli abundas FI

gargarar (*trans.*) Humidetigar (la enireyo di la guturo) per likvido quan onu lasas ibe sejornar dum kelka instanti, agitante ica per aspiro-movo DEFIS

garito Lojeyeto de ligno o de petro ube sentinelos shirmas su kontre la domaji veterala FIS

garnisar (*trans.*) 1. Cirkondar per ulo qua protektas 2. Kompletigar (kozo) per pozar en lu to quon lu destinesis kontenor 3. Kompletigar (kozo) per adjutar ula parti kom acesora, orniva DEFIRS

garnituro Ensemblo de la acesoraji qui kompletigas kozo, od ornas, dekoras lu DEFIR

garnizono Ensemblo de la armeani qui okupas fortifikajo por defendar lu DEFIRS

garoto 1. Ligno-peco quan onu pasigas en kordo por klemar ica per tordo 2. Instrumento quan uzas la kirurgiisto por kompresar arterio 3. (*olim, en Hispania*) La fer-koliaro per qua onu tormente strangulis la karcerani EFS

garsono Employato infra-klasa qua servas en balneyo, kafe-drinkerio, restorerio, kontoro, apartmento FI

gartero Kordono, rubando, e c., per qua onu fixigas la kalzi an-super od an-sub la genuo EFIS

gas (*kemio*) Fluido aeroforma (ye la temperaturo ordinara) DEFIRS

gasmetro 1. Aparato per qua onu mezuras la volumino di gaso 2. Aparato per qua onu regulas la ekfluo di lumizo-gaso, mezurante la quanto furnisata

gasteropodo (*zool.*) Klaso de moluski, di qui la ventro esas diskoida e sur qua li reptas o su tranas DEF

gasto 1. (*antique*) La persono qua profitis la yuro reciproka pri lojar, kande onu voyajis, iti che ici, yuro aplikita segun konvencioni inter privati, familii, urbi 2. La persono qua, kom o quale amiko, lojesas e nutresas gratuite DER

gastralgio (*patol.*) Morbo inflama di la stomako DEFIS

gastronomio Quaza arto di la gastronomo DEFIRS

gastronomo Persono qua havas gusto subtila e savas dicernar la quale si di la manjaji e drinkaji DEFIRS

« **gastrula** » (*biol.*) Fazo duesma di la evoluciono di la ovo, qua donas formo larva ad omna metazoi

gaujar (*trans.*) Mezurar la kapaceso-grado EF

gavar (*trans.*) Saturar ye nutrivi (la pultruni quin onu volas reple-tigar) F

gavialo (*zool.*) Speco di krokodilo, di qua la muzelo esas longa, qua, en la regiono di la fluvio Gange (India), su nutras ye fishi *L. gavalis gangeticus*

gavoto Danso du-tempa, kun du iteri de 4 ad 8 tempi

gaya Di qua la humoro esas ride-meso EFIS

gayako (*bot.*) Arboro exotika, di qua la ligno esas extreme harda e rezinoza *L. guiacum* DEFIRS

gazelo (*zool.*) Speco di antilopo qua habitas Afrika ed Azia *L. antilope dorca* DEFIRS

gazo Stofa ek texajo lejera e diafana DEFIRS

gazolino (*kemio*) Petrol-etero, la elemento maxim volatila di la petrolo kruda

gazono (*bot.*) Herbo tre tenua ek graminei diversa, qua, sur sulo, formacas quaza tapisos de verdajo F

ge- Prefixo qua signifikas « maskulo e femino, samasorta egardata pare »

geblo (*arkitekt.*) Parto supra di la muro, qua finas per pinto qua portas la extremajo di la kolmo-trabo di la tekto-karpenturo DE

gehen (*biblo*) Inferno DEFIRS

« **geisha** » Dansistino e kantistino Japoniana

gelatino Substanco azotoza quan onu ekstraktas de la osti, de la kartilagi di la animali, e qua formacas, kun aquo, jeleo DEFIRS

gelto Parto proporcionala de la pekunio qua rezultas de la vendo di la vari, grantata a sua komizi (ultre la salarioquanto fixa di ici) da ula butikigi DF

gemo Lapidato tre precoza DEFIS

gemulo (*bot.*) 1. Rudimento di la stipo, qua aparas lor la jermifo 2. Mikra korpo ovoida qua, separante su de la planto, destinesas a *reproduktar ica

genciano (*bot.*) Planto de la familio « genciani », di qua la suko esas bitra, qua kreskas en la monti *L. gentiana* DEFIRS

genealogio Decendo-lineo pri un o plura personi, quan produktas la suceso da lua o lia ancestri DEFIRS

generaciono La homi qui vivas en la sama periodo (evaluata segun la meza duro di la homovivo) DEFIRS

generalísimo (*arqueo*) La generalo qua esas la chefo di omna generali cetera DEFIS

generalo (*arqueo*) Milito-chofo qua komandas armeo, diviziono o brigado DEFIRS

generato (*tekn.*) Termino teknikala, kelke sinonima ye « kaldiero », qua tante plu uzesas, quante plu la tipi diferaskas de la tanki cilindra, tre kapaca, quin onu nomizas « kaldieri »; la generatori esas generale aquo-tuboza e rezistas a presi normala ye 80 kilogrami sur omna centimetro quadrata DEF

genero **1.** Grupo naturala de enti qui intersimilesas pri ula trairi esencala **2.** Ideo generala sub qua la spirito asemblas to quo esas komuna ye termini diversa, per eliminar la difero-punti **3.** Ensemblo de la karakteri esencala di kozo DEFIS

genezo Produktado di la enti organizita DEFIS

genio **1.** Ento supernatura, benigna o maligna, qua (krede da la pagani) direktis la fato di la individui, familii, naci-
oni **2.** Ento supernatura qua (en la fe-rakonti) dotesis ye povo magiala **3.** Ento alegoriala qua en-
korpigas (en poezio, skultarto, piktarto) ideo abstraktita **4.** Talento naturala **5.** Kapableso supera quan Naturo grantis a la spiriti kreera DEFIRS

genitar **1.** (*trans.*) Produktar per la fekundigo di la femino **2.** (*geom.*) Produktar per movar su (ex.: « Sfero genitesas per la rotaco di mi-cirklo cirkum sua diametro ») DEFIRS

genitivo (*gram.*) Kazo di vorto deklinibla, qua expresas lua relato ad altra vorto qua indikas kozo qua apartenas ad ita DEFIS

genitori Gepatri

genro (*gram.*) Formo specala, uzata da ula lingui, por distingar la enti maskula, la enti femina e la kozi sensexua

gento **1.** (*che la Romani antiqua*) Familio o grupo de familii qua havis origino komuna, patrica **2.** La sama-rasani L

genuo (*anat.*) Artiklo di la gambo e di la kruro, ye la parto avana EFI

geocentrala (*astron.*) Mezurata relate Tero quan onu konsideras kom centro di la cielo-sfero DEF

geodezio Cienco pri la mezuro di la Terglobo o di lua parti DEFIRS

geognozio Cienco pri la kompozeso mineralogiala di la Terglobo

geografio Cienco di qua la studiajo esas la deskripto di la Teresurfaco DEFIRS

geografo La persono qua su okupas pri geografio DEFIRS

geologio Cienco qua havas kom studiajo la strati ye qui konsistas la Ter-kortico, lia estado nuna e lia formaceso DEFIRS

geologo La persono qua su okupas pri geologio DEFIRS

geomanciar (*netrans.*) Divinar lo futura segun la figuri quin formas manuedo de tero jetita sen-
vice DEF

geometro Persono experta pri geometrio DEFIRS

georgismo (*ekonomiko*) Doktrino ekonomikala (da Henry George) qua kontestas la yuro a la proprieto privata di la Ter-peci, e propozas, kom moyeno praktikala por remediar la nuna estado qua naskis de ta yuro, taxar la valoro di la sulo-peci « nuda », t.e. sen inkluzar en la evaluo la valoro di la pluboniguri da la proprietero concernata pro ke oli rezultas de lua laboro, kontre ke la sulo-peci « nuda » facesis da Naturo ipsa –

ed impostar ta valoro – komence ye kelka-%, e pokope plumulta-%, til atingar 100%. Lo posibligus la tota supreso di omna imposti cetera DEFIRS

geotaktismo (*biol.*) Movi da ula protoplasmii (ex. : la plasmodio di la mixomiceti) kande li influas da gravito

geotropa (*biol.*) Qua koncernas la proprajo di ula korpi (precipue la radiki e la stipi) kreskar uladirecione pro influo da gravito

gepardo (*zool.*) Animalo karnavida, qua vivas en India, de la genero « kati », kun krinaro, e di qua la ungli esas neretrotirebla *L. cynailurus* DFRS

geranio (*bot.*) Gardeno-planto, di qua la folii esas rondatra e la flori umbela *L. geranium*

gerfalko (*zool.*) Rapt-ucelo, quaza falko, granda-statura, audacoza e tre ajila *L. falco gyrofalco* DEFIS

germanio (*kemio*) Metallo griza, metal-briloza, volatila kande varmigita til redegeso *Simb. kem. Ge* DEF

« **ges** » Noto kinesma di la « do »-gamo, bemoloza

gestar (*netrans.*) Movar brakio, manuo, kapo, e c., por expresar ula pensi, ula sentimentii, e por igar plu expresiva la dicatajo DEFIRS

getro Envelopilo drapa, ledra, klozebla per bukli o per butoni super la shuo e la infra parto di la gambo EF

« **geyser** » (*geol.*) Fonto di aquo naturale bolianta qua spricas tre alte DEF

« **ghetto** » Olim, en Italia : quartero ube la Judi koaktas rezidar DEF

gibelino (*historio di Italia*) Dum la Mezepoko, partisano di la imperiestro Germana, opoze a la guelfi, partizani di la papo DEFIRS

gibo 1. Che la animali : protuberanco dorsala naturala, ek amaso grasa 2. Che la homo : protuberanco produktita da deviacio di la spino o da salio di la sternumo 3. (*anat.*) Saliajo misferatra di ula osti (kraniala, frontal, e c.) 4. (*pri tereno*) Neplatajo di la surfaco EFS

gibono Granda simio di India DEF

gicheto Mikra aperturo tra qua onu komunikas kun la oficiari en la kontori postala, kun la kasieri en la firmi banka e komercala F

giganto Persono di qua la staturo esas extraordinare longa DEFIRS

gildo Ensemblo de sama-speca mestieristi DER

gilochar (*trans.*) (*tekn.*) Ornar per interplekturo de traiti grabita DEFR

gilotino Instrumento por tranchar la kapo di la personi kondamnita ad ocido legala – ek lamo tre pezoza qua, glitante inter du fosti, falas bruske sur la kolo di la ocidoto sternita sub olu DEFIRS

gimbardo (*muziko*) Muzik-instrumento, ek mi-cirklo stala o latuna qua finas per du branchi paralela, inter qui esas langeto stala quan onu agitas per la fingro dum ke onu tenas la instrumento inter la maxilo e la mandibulo

gimnastikar (*netrans.*) 1. Exekutar la exerci-movi apta plu-fortigar e plu-flexebigar la korpo 2. Exekutar la exercotaski apta plu-fortigar e plu-flexebigar la fakultati pensala DEFIRS

gimnazio Nomo donata, en Germania, a la kolegi ube onu edukas klasikale D

gimnospermo Di qua la semini aspektas quaze « nuda » DEFIS

gimnoto (zool.) Fisho ek la regiono tropikala di Amerika, sen floro dorsala, e qua havas, an omna flanki di la kaudo, lami membrana qui emisas elektro *L. gymnotus electricus* DEFIS

ginandra (bot.) Di qua la stamini insertas sur la pistilo DEFIRS

gineceo 1. (antique) Parto de la domo qua rezervesis a la homini 2. Loko ube permanis ordinar la homini, la mulieri, ube li laboris DEFIRS

ginesto (bot.) Arboreto, di qua la floro esas flava, de la familio « leguminosi » *L. genista* DFIS

ginodioika (bot.) Planto qua havas flori hermafrodita e florini sur du stipi ne-sama

gipaeto (zool.) La maxim granda ek la raptuceli di Europa *L. gypaetus barbatus* EFISL

gipso (kemio) 1. Kali-sulfato, maxim-multa-kaze hidrato 2. Ta materio, kalcinito e pulverigite, uzata por masono : onu humidigas lu por igar lu pasta, e, kande ri-sika, lu ri-esas tam harda kam ante kalcineso *Simb. kem. SO₄Ca 2H₂O* DEFIRS

gipuro Dentelo ek filo e tordita, di qua la desegnuri interplektita formacas la texajo, sen reto distinta da la ornivi DEFIR

girlando Kateno de flori, de folii tresita, quan onu suspendas kom ornivo DEFIRS

girometro Aparato uzata por mezurar la rotaco-rapideso di la mashini DEFIRS

giroskopo (fiziko) Aparato por demonstrar la rotaco jorna di Tero cirkum sua axo, per la deviaceso, relate punti fixa selektita sur la Terglobo, di korpo libere suspen-

dita per lua baricentro e qua rotacas cirkum axo DEFIS

« **gis** » Noto kinesma di la « do »-gamo, diezoza

gisar (trans.) Fabrikar (ulo : klosho, e c.) per substanco fuzanta DI

gitago (bot.) Nomo di mesonokariofilaceo di qua la semini, se mixita hazarde a la frumento, igas pano saporar bitre ed aspektar nigra *L. agrostemma githago*; *nigella*

gitaro (muziko) Instrumento analoga a violino, kun sis kordi, quan onu pleas per pincar ici per la manuo dextra, e kun mancho dividita a mi-toni per mikra klavi qui indikas la loko ube esas pozenda la fingri di la manuo sinistra DEFIRS

gizardo (zool.) Stomako duesma di la uceli, qua venas dop la kropo, ed en qua la nutrivi trituresas e reduktesas a pasto E

glacar (trans.) Indutar per verniso glata, diafana, qua aspektas quale glacio DEFR

glaciero Amaso permananta de glacio, qua formacesas en la vali grand-altitudo di la monti DEFS

glacio 1. Aquo konjelita da frigoro 2. Kremo o siropo konjelita en glacio 3. (metaf.) Neardoroza extreme EFIS

glacizo (milit.) Pento mikr-angula qua, en fortifikajo, abutas a la ruo cirkondanta DEFIRS

gladiatoro (en la Roma antiqua) Viro quan onu igis kombatar, en cirko, kontre altra viri o kontre bestii feroce, por amuzar la plebeyo spektanta DEFIRS

gladiolo (bot.) Planto analoga ad irido *L. gladiolus* DEFIL

glando (anat.) Organo ek mikra utrikuli, qua sekrecas ula likvidi aden la korpo animalala DEFIS

glano 1. (*bot.*) Frukto di la querkro, di qua la perikarpo, unio-nita a la semino, kovresas da involukro squamoza 2. (*anat.*) Extremajo di la penis, di la klitorido 3. Tufo de silko, lano, e c. uzata kom ornivo en la pamentis DEFIS

glas La vazo ordinara, pedito, (generale ek vitro), en qua onu drinkas vino od aquo DE

glata Qua ne sentigas asperaji kande onu igas lu glitar sur sua pelo DR

glaukomo (*patol.*) Okulo-morbo, pro qua la humoro vitratra divenas opaka, e la okul-fundo verdatra DEF

glaukonito (*mineral.*) Hidroza silikato de ferro, de alumino e de kalio, quaza kreto verdatra DEFIS

glavo Espado tranchiva, kun lamo kurta e rekta, di qua la extremajo esas du-bizela FL

glebo Mikra maso de tero kompakta FI

gleno (*anat.*) Kavajo poke profunda di ostro en qua esas inkastrita altra ostro

glezar (*trans.*) Aplikar (sur terakotajo, ceramikajo) induturo vitrigbla DE

glicerino (*kemio*) Korpo neutra, siropatra, quan onu obtenas per la duimigo di grasajo (stearino, oleino, e c.) DEFIRS

glicerio (*bot.*) Genero de planti perena, ek la familio « graminei » *L. glyceria*

glicino (*bot.*) Arbusto klimera, de la familio « papilionacei » *L. glycine* DEFIS

glikogena (*fiziol.*) Qua produktas sukro

glikogenezo (*kemio biologiala*) Formaceso di la sukro (ex. : en la hepato)

glikolo (*kemio*) Substanco sukroza, kristaligebla, quan onu obtenas per duimigar (per saponigo) la acidi qui kompozas bilo, o per traktar la gelatino per sulfacido DEFIRS

glikoproteido (*kemio biologiala*) Asociuro molekulara ek proteino e komplezo hidrokarboza

glikosido Nomo generala di la kompozaji naturala quin onu renkontras che la vejetanti, e qui per hidrolizo, influe da fermenti, produktas glikosi e substanci diversanatura (acidi, fenoli, alkoholi, e c.)

glikoso (*kemio*) Elemento sukroza di la vito, di amilo, e c. DEFIRS

glinar (*trans.*) 1. Rekoltar en agro (la spiki qui restas pos la mesono) 2. (*metaf.*) Rekoltar to quo lasesis da altru EF

gliomo (*patol.*) Tumoro di la tisuo nerval

glijtar (*trans.*) Skultar medalie lapidi, kave (intalii) o reliefe (kamiei) DEFIS

gliro (*zool.*) Mikra mamifero roder, qua torporas dum vintro *L. myoxus glis*

glitar (*netrans.*) Movesar, movar, kontinue sur la surfaco di korpo glata, konseque de pulso DEF

globo Korpo sfera o sferoida DEFIRS

globoido (*bot.*) Korpo globatra od ovatra, qua ulakaze esas inkluzita en grano di aleurono, e qua judikeble konsistas ye glicerofosfato di kalko e di magnezio

globulino (*kemio biologiala*) Materio albuminoida, qua diferas de la albumini pro esar nedissolvebla en aquo distilita, ma dissolvebla en medii alkali-saloza

globulo (*anat.*) Korpuskulo plu o min ronda, suspendita en sango EFIS

glorio Brilo de famo, de grandeso DEFIRS

glosario 1. Vortolibro kontenanta la vorti di qui la senco divenis obskura pro lia obsolesco, e pri qui expliko esas nekareebla 2. Nomenklaturado de la vorti ye qui konsistas linguo DEF

gloso Expliko di la vorti di auctoro literaturala, di qui la senco divenis obskura pro lia obsolesco DEFIS

gloto (*anat.*) Fenduro an la parto supra di laringo, qua uzesas por la emiso di la voko EFIRS

gluglar (*netrans.*) Bruisar quale la vino qua ekiras ek la kolo di botelo DFIS

glumo (*bot.*) Envelopilo florala di singla ek la spiketi qui konstituas la spiko di la gramini. (*en la linguo ne-cienca* : brano) EF

gluo Materio viskoza, de qua strato extensita inter du objekti, igas li inter-adherar EFI

glutar (*trans.*) 1. Decensigar en la guturo 2. (*metaf.*) Desaparigar subite (en abismo, en abiso) EFIRS

gluteino Materio viskoza qua restas en la farino de la cereali, kande onu deprenis de ici la amilo

gluteno Substanco tenaca qua glutinas, interligas ad ensemblo, la parti dividita di la korpi solida DEFIS

gluteo (*anat.*) Parto mi-sferatra, karnoza, qua formacas singla latero di la regiono dopa di la korpo di homo o di animalo EL

glutinar (*trans.*) Adherigar per gluo EF

gneiso (*mineral.*) Roko ek feldspato, mikao, e c., ma di naturo skistatra DEFIRS

gnomiko (*antique*) Skriptisto Greka qua versigis sentenci etikala o morala DEFIS

gnomo (*mitol.*) Mikra genio qua regnas tero e la kontenajo di ica DEFIRS

gnomono Stango vertikala di qua la ombro, projektate sur plano, igas savar, per sua longeso, la alto di Suno, ed indikas la kloklo per sua situeso DEFIRS

gnoso Doktrino (religio-heretiala) segun qua la enti spiritala, ekirinte de la sino di Deo, retroeniras lu DEFIS

gnostiko Adepto di gnoso DEFIRS

gnuo (*zool.*) Speco di granda antilopo di Afrika L. *catoblepas gnu* DEFIRS

gobio (*zool.*) Mikra fisho manjebla, de la genero « ciprini », qua vivas trupe apud la fundo di la riveri L. *cyprinus gobio* DSL

gobleto Drinko-vazo, alta, cilindrata, sen anso, ed ordinare sen pedo EFS

godrono 1. (*tekn.*) Muluro ye secciono ovala, borde di la repastovazaro arjenta 2. (*stofo*) Plisuro ye secciono cirkla en la kolumi plisita, en la jaboti. en la mansheti EF

goelete (*navig.*) Navo lejera, dumasta DFIS

***golfo** Ludo quan partoprenas 2 o 4 personi, en qua li uzas quaza biliardo-buli, mikra e tre harda, quin onu duktas, per bastonofrapi, rulige sur sulo, ad 9 o 18 trui en ica DEFIRS

gonagro (*patol.*) Goto di la genuo DEF

gondo Fer-peco axala, kudatra e pivotoza, qua sustenas la bendo sur qua rotacas la pordo, e c. F

gondolo 1. Vehilo suspendita sub aerostato (direktebla o ne) 2. Speco di batelo uzata en la laguni, precipue en la urbo Venezia (Italia) DEFIRS

gonfalone 1. Banero militala, su-spendita an la supra parto di lanco, di standardo 2. Banero ekleziala (katolika) sub qua (dum la Mezepoko) su asemblis la vasali di la Eklezio F

goniometrio Cienco pri la mezuro di la anguli DEF

goniometro (*geom.*) Instrumento por mezurar la anguli (di la kristali, precipue) DEF

gonokocio (*patol.*) Nomo di la ensemble de la morbi quin produktas la gonokoko od en qui la gonokoko pleas rolo certa: blenoragii, metriti, oftalmii blenoragiala, e c.

gonoreo (*patol.*) Ekfluaĵo de la membrano genitala ed urinifala DEFIRS

gorgear (*netrans.*) Bruisar quale aquo qua falas de tektopluskano DEFI

gorilo (*zool.*) Simio di Afrika, analoga a chimpanzeo *L. gorilla gina* DEFIRS

gorjereto (*kirurg.*) Instrumento kanaloza, kun kanalo streta, por litotomiar od operacar ulu pri fistulo DEFIRS

gotika 1. (*arkitekt.*) Ogivala, qua succedis la Romanala 2. (*pri literi*) Perpendikla e di qua la konturi esas quaze facetoza ed ornita ye pinti, hoki, ankore uzata en la libri Germana DEFIRS

goto (*patol.*) Morbo qua atakas ordinare la artiki, iras de ica ad ita, ed ulakaze a la viceri EFIS

grabar (*trans.*) 1. Trasar sur materio harda (per stilo, cizelilo) (figuro, epigrafo) 2. Trasar (per stilo, cizelilo) sur plako de metalo o de ligno, la kopiuro de pikuro, de desegnuro, de muzikotexto, por *reproduktar lu mult-exemplere DEFIRS

gracila Gracioze tenua ed altastatura EFIS

gracio Agreablajo, plezivajo, en persono, en la kozi DEFIRS

graco (*teol.*) Sokurso supernatura quan Deo donas a la homo por helpar lu salvar su EFIRS

gradiento (*meteorol.*) Difero di la preso atmosferala, evaluata per milimetri e per grado geografiala, inter punto e la centro maxim apuda di ciklono o di anticiklono

grado 1. La parto di eskalero, di skalo, sur qua onu pozas la pedo por acensar o decensar 2. Singla de la mediataji qui duktas succede de ca a ta estado 3. En serio de termini di qui la importo, la valoro, kreskas o deskreskas, plaso di un ek la termini relate la ceteri 4. Singla ek la dividuri interegala di serio markoza DEFIRS

grafika 1. Qua trasas per desegno 2. Qualeso di la trasuro da aparato enregistrala 3. Qua relatas la reprezento di la son-uni vocala per la skribado DEFIRS

grafismo 1. Maniero skribar la vorti di linguo 2. Skribo-stilo di individuo, e qua (segun-dice) informas pri lua karaktero

grafito (*mineral.*) Substanco (*ferkarburo*) de qua onu facas la krayoni ordinara DEFIRS

grafologio Studiado di la karaktero di la homi segun lia skribostilo, di lia grafismo DEFIRS

grafometro Mi-cirklo kun diopetro ed alidado, por mezurar la anguli lor agromezuro, mapo-relevo

gramatiko Cienco pri la reguli di linguo DEFIRS

gramino (*bot.*) Familio de planti monokotiledona, qui havas kom stipo palio kava, nodoza, kun flori dispozita spike

gramo Ponder-unajo di la metrosistemo, to quon pezas un centimetro kuba de aquo distilita, ye 4 gradi Celsius DEFIRS

granario La parto interna maxim supra di domo, uzata kom depozeyo desembarasala FIS

granato Lapido, vino-reda, qua povas striizar quarco DEFIRS

granda 1. (*eccepte pri la staturo homala*) Qua transiras la dimensiono ordinara (partikulare pri alteso o longeso) 2. Qua transiras la quanto ordinara pri quanto o qualeso 3. Qua transiras la nivelo, la grado ordinara pri la rango, la situeso sociala 4. Qua transiras la nivelo, la grado ordinara, pri la qualeso di la spirito (mento) o di la kordio EFIS

grandioza Qua havas karaktero impozanta di grandeso DEFIRS

***grandoro** (*matem.*) Quanto kontinua, qua eventuale kreskas o desekreskas

granito (*geol.*) Roko fairala, ekfeldspato, mikao, quarco, assemblingita en maso kompakta DEFIRS

granivora Qua su nutras per cerealo-grani DEFIS

grano 1. Singla de la frukti kontenita en la spiko di la cerealo 2. Frukto o semino globatra di ula planti (vito, grozeli-ero) 3. Asperajo granatra di surfaco (petro, stofo, e c.) 4. Karaktero granoza di ca surfaco DEFIS

granar (*trans., ad*) Donar o koncesar ulu kom favoro (do demandita o dezirita) E

granulo (*farmacio*) Pilulo extreme mikra DEFIRS

granulomo (*patol.*) Mikra tumoroglobatra, irgequala : sifilisala, tuberklosala, inflamala, e c.

grapino 1. (*navig.*) Abordohoko 2. Ankro di shalupo kun plura pinti hokatra 3. (*tekn.*) Instrumento por separar, en la vitbero-presilo, la grani de la raflo 4. Instrumento por deprenar la sordidaji de la vitro

fuzesanta 5. Ferajo hokatra di la kamen-skrapisto por skrapar la fuligino 6. Hoko quan onu fixigas an sua pedi por klimar sur la arbori EFI

grapo (*bot.*) Asemblajo de flori, de frukti, dispozita etajatre sur pedunklo komuna FI

graso 1. Substanco oleoza, uncionapta, dispersita en la tisuo celulara di la homo-korpo e di la animali 2. Ta substanco, deprenita de la korpo di la animali, ed uzata por koquo od en la industrii EFIS

gratar (*trans.*) Frotar, skrapante la surfaco FI

gratifikar (*trans.*) Donacar pekunio ad ulu kom atesto pri sua satisfaceso, ultre to quo debesas a lu po lua laboro DEFIS

gratino 1. Parto di ula disho, qua adheras e risolas sur la parieto di la vazo lor koqueso 2. Maniero koquar ula dishi kovrita de pan-krusto raspita, e pose risoligita DEF

gratitudar (*trans., pri, pro*) Atestar ke onu etiko-debas ad ulu pro ke onu recevis de lu bonfaco od helpo EFIS

gratuita 1. Quan onu profitas sen pagar 2. Gratuita : sen demandar pago kompanse DEFIRS

gratular (*trans., pri, pro*) Dicar politeso-vorti (ad ulu) pri la fortuno quan lu profitas DEFIS

grava 1. Desfacile movebla, levebla, pro lua pezo 2. (*muziko*) Qua apartenas a la gradi infra di la muziko-skalo 3. (*gram.*) En ula lingui (kom ex. la Franca) Qualeso di la supersigno analoga a komo inversigita qua donas a la vokalo « e » son-uno apertita, o distingas ula homonimi (*kom ex. en F. : la e là*) 4. (*afero*) ne-vana, nefrivola, egardenda kom importozza EFIS

gravelo (*patol.*) Konkrecio na qua naskas en la reni EF

gravida Qua portas filio (yuno) en sua ventro IL

gravio 1. Sablo grosa-grana, qua devenas de la desagregado de roki stonoza 2. Sabluni grosa per qui onu kovras la alei de gardeno EFR

gravitar (*netrans.*) Obediar la forco pro qua la molekuli intertraktas proporcionala je lia maso DEFIS

greftar (*trans., sur*) Inserir sproso di planto sur alia planto, por ke ica portez la floro, la frukto dicita EF

grelar (*netrans.*) Falo di pluvoguteti konjelita, grano-forma, partikulare dum sturmo-vetero F

gremio 1. Che persono sidanta: parto di lua korpo qua iras de la tayo an la genui 2. (*metaf.*) La sino DIS

grenado 1. (*bot.*) Frukto sferoida qua kontenas semini reda, enklozita en mikra celuli, produktita da arbusto de la familio « mirtacei » 2. (*milit-arto*) Projektilo grenadatra, bulo de fero, plena je stupo e de pulvero, di qua onu acendis la mecho por lansar lu manue *L. punica granatum* DEFIRS

greso (*mineral.*) 1. Roko ek sabluni quarcoza 2. Rekuro-sablo, facita ek ta petro pulverigita FI

greto Asemblaĵo ajuroza ek stangi de fero o de ligno, uzata kom klozilo di gardeno, parko, e c. EFS

gribo Peco de panikulo o di lardo de porko, fritita en padelo

grifono 1. (*mitol.*) Animalo miagla, mi-leona 2. (*zool.*) Mikra hundo pudala, kun longa pili herisita sur la kapo e la parto avana di la korpo DEFIS

grilar (*trans.*) 1. (*koquarto*) Bruletar, per fairo vivaca, nutritivo (karno, fisho, pano) pozita sur koquo-utensilo ek dina stangi de fero 2. Submisar erco a fairo por igar lu plu friabla 3. Submisar a la efiko di flamo kotonajo (pos testo) o pultruno por supresar la lanugo EF

grilio (*zool.*) Insekto de la klaso « ortopteri », che qua la maskulo produktas bruisto akuta per interfrotar sua elitri, e qua tre prizas la loki suno-radioza, varma *L. gryllus* DFIS

grilotalpo (*zool.*) Insekto qua devastas la gardeni, vivas sub la tersurfaco, e bruistas analoge a grilio *L. gryllus gryllotalpa*

grimar (*trans.*) (*teatro*) Rugizar (ulu) por igar lu aspektar plu olda FR

grimasar (*netrans.*) Quaze tordar sua vizajo DEFR

grincar (*netrans.*) (*pri mekanismo*) Bruisar akre pro tre streta kontakto sen interpozeso di oleostrato FI

grindar (*trans.*) Submisar (korpo generale harda: torn-utensilo, frezo-cilindro) a la efiko di grosa disko qua rotacas rapide (ordinare ek petro tre harda: karbo-rundo, smerilo, diamanto-polvero) por quaze limar lu

gripo (*patol.*) Quaza kataro epidemiala DEFIRS

griza Koloro meza inter blanka e nigra EFIS

grogro Drinkaĵo ek aquo kolda o varma, en qua onu varsas sukro, brandio od alia alkoholaĵo, adjuntante citronolonchi DEFIR

grondar (*netrans.*) Audigar bruisto duroza e nelauta, quale la tondro fora od ula animalo iracoza DEFIRS

gropo (*anat.*) Che ula animali, parto dopa, sferatra, de la hancho til la loko ube komencas la kaudo DEFIRS

grosa **1.** Qua transiras la volumino ordinara **2.** Qua transiras la volumino di altra kozo sama-speca EFIS

grosdekduo Dekeduo de dekedui. (t. e. 144)

grosiera **1.** (*pri kozo*) Facita ye maniero vulgara, o fasonita krude **2.** (*pri persono*) Di qua la rudeso ne pludolcigesas da civilizeso EFIS

groteska Rid-ecitanta pro lua aspekto baroka, stranja DEFIRS

groto Exkavajo pitoreska, naturala o manuo-facita DEFIRS

grozelo (*bot.*) Frukto redatra o verda, plu grosa kam la ribo (uzata, kande lu esas ankore nematura ed acido-saporanta, por facar sauco qua akompanas makrelo-disho) qua kreskas sur arbusto qua formacas genero de la familio « grosulariei » *L. Ribes grossularia* FS

grucho Bastono suportila di qua la extremajo supra esas garnisita ye traverso, sur qua la infirmi su apogas (per la manuo o per la axelo) por marchar DEI

gruelo La parto di la frumento maxim glutenozo, qua envelopas la jermo di la grano e – pro esar plu harda kam lo cetera – triturezas neperfekte sub la muelilo F

grumelo Mikra amaso de substanco pulveratra aglomerita, o de substanco liquida koagulita EFIS

grumo **1.** Yuna lakeo da qua onu sequigas su, kavalkante, ed a qua onu donas la reini kande onu decensas de kaval-movata veturo quan onu duktas **2.** Garsono puera qua exekutas la komisi (en

hotelo) DEFR

grunar (*netrans.*) Murmurar kom manifesto di nekontenteso DEFIS

gruo (*zool.*) Granda ucelo voyagera, de la klaso « steltieri » *L. gruidae grua* FL

grupo **1.** Ensemblo de personi, kozi, statuo **2.** Ula quanto de personi, de kozi, quin interproximigas ulo komuna DEFIRS

gruzo (*zool.*) Ucelo galinacea, de la genero « tetrasi », qua vivas en la monti alta *L. lagopus scoticus* DEF

guacho Induturo ek farbi dilutita kun gumo, ed igita pastatra per mielo od altra substanci DEFI

guanino (*kemio*) $C_5N_5H_5O$

guano Dungo tre efikiva, ek la amasi de mar-ucelo-feko sur la litoro, precipue di Chili DEFIRS

guardo Korpo ek soldati di qua la rolo konsistas precipue ye servir apud la suvereno DEFIRS

guatar (*trans.*) Surveyar paciente por surprizar (ulu, ulo) FI

guayakolo (*kemio*) Etero ekstrakta de la gayak-rezino *Simb. kem. CH₃O. C₆H₄. OH*

gubernio Provinco direktata politikale e militale ye la nomo di la suvereno DEFIRS

gudro **1.** Mixuro de sapo e de suki rezinoza, quan onu ekstrakas de la olda abieto-ligno per kombustar lu en furnelo **2.** Ta substanco a qua onu mexas sebo, oleo, uzata por indutar la karenio di navo, la kordegi, e c. F

guelfo (*historio di Italia*) La persono, la partisano qua, dum la milito civila lor la Mezepoko, favoris la papo (kontraste kun la gibelini, qui favoris la imperiestro Germana) DEFIRS

gufo (*zool.*) Nokt-ucelo de la familio « strigi » *L. Otis vulgaris* I

guitar (*trans., ad, pri*) Montrar la justa voyo ad ulu (akompanante lu) qua ne konocas olu, e qua povas hezitar od erorar EFIS

guindo (*bot.*) Sorto di cerizo, nigra-reda *L. Cerasus juliana*

***gulfo** (*geogr.*) Maro-parto qua formacas larja konkavajo en la tero di litoro DEFIRS

gulo (*mitol. orientala*) Genio qua devoras la korpi di la mortinti DEFIS

gulyasho Bovo-karno, kun onioni hachita, papriko, alio, kumino-grani, majorano, muskado, e c., koquinta dum tri o quar hori : a la sauco adjuntesas kelka buliono e farino

gumiguto Gumo ek arbori di India *L. garcinia* DFIR

gumlako Gumo ek planti leguminosa di India DEFIRS

gumo Substanco qua defluas de ula arbori, uzata por glutinar, apretar, briligar, o kom dolcigivo en siropi, pastil, pastili, e c. DEFIRS

gurdo Botelo plata, sur la parto extera di qua aplikesis ozieroplektajo, en qua onu varsas vino, brandio, e c. EF

gurmando (*persono*) Qua prizas la dishi bona (bone-saporoza) e manjas multo de li DEF

gurmo 1. Flegmazio di la mukozo nazala, che la yuna kavalo 2. Exantemo di la vizajo e di la pelo haroza (che la homo) F

gurto Bendo de ledro o de telo, quan onu tensas por mantenar ulo DE

gustar (*trans.*) 1. Perceptar la saporo (di ulo) 2. Perceptar la saporo (di ulo) por judikar lo. (*Anke metaf.*) DEFIS

gutaperko Materio gumoza, flexebla, plastika, uzata kom substanco nepermeebila DEFIRS

guto Mikra quanto de liquido qua su separas en la formo di globeto FS

guturo (*anat.*) 1. Prolonguro di la faringo (dopa boko) qua komunikas kun la ezofago 2. Prolonguro di la laringo qua komunikas kun la faringo EFIS

guvernar (*trans.*) 1. Direktar la aferi di la stato 2. Direktar la eduko di infanto, puero, adolecanto DEFIRS

guyavo (*bot.*) Frukto (piroforma, di qua la pulpo esas sukroza e parfumoza) qua kreskas sur granda arbori exotika, qua formacas genero di la familio « mirtacei » *L. psidium guyaba* L

H

ha! Interjeciono qua indikas ke onu quik expresos ula emoco tre vivaca di psiko (joyo, doloro, iraco, e c.)

habila (*pri persono*) Apta sucesar en to quon lu agas o facas DEFIS

habilitar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Igar kapabla legale pri agor ulo DEFIS

habitaklo (*navo*) Armoro, sur la kastelo avana, avan la guvernilaroto, en qua enkluzas la busolo, la horlojo e la lanternego F

habitar (*trans.*) Rezidar permanente en domo propra o fixa EFIS

hachar (*trans.*) 1. Tranchadar a peceti, per hakilo, hakokultelo, e c. (*anke metafor.*) 2. Provizar (desegnuro, e c. per mikra streki, paralela o qui interkrucumas) EF

hagiografio Cienco qua traktas la vivo-maniero e la agi di la santi (di la eklezio katolika)

hagiografo Autoro qua naracas la vivo-maniero e la agi di la santi (di la eklezio katolika) DEFIS

hakar (*trans., per*) Abatar, tranchar, fendar, per instrumento fera, lamo larja ye formo di triangulo kurvilinea; konvexa, ye lua bazo (qua esas tranchiva); konkava, ye lua lateri, e qua esas fixigita an mancho DEFIS

halbardo Shaft-armo, kun mancho longa, ferlamo tranchiva e pintoza, plus du ferlami laterala (ali), de qui un esas krecentatra, la altra pinta DEFIRS

halo 1. Chambro, salono, extreme vasta 2. Granda placo tektoza, ube esas la merkato di la manjebli DEFS

halofito (*biol.*) Nomo generala di la vejetanti qui kreskas naturale en sulo tre mar-saloza, sive amaro, sive apud salini

halogena Nomo donita da Berzelius ad irga ek la korpi ye qui konsistas la familio di kloro : fluoro, kloro, bromo, iodo, qui esas apta formacar sali per kombinari su kun la metali

halono 1. (*astron.*) Cirklo lumozo, maxim-multa-kaze koloroza, qua aparas ul-instante circum la disko Suna, Luna o planeta kande li brilas tra atmosfero vaporoza 2. (*anat.*) Mikra cirklo reda qua cirkondas la mamopinto

haltar (*netrans.*) Cesar sua avanco, sua marcho, ne irar plu-fore; cesar funcionar DEFI

haltero (*gimnastiko*) Kurta stango di qua la du extremaji finas per fer-bulo, quan onu elevas ed abasas por exercar la muskuli di la brakii FIS

haltiko (*zool.*) Insekto koleoptera, plantivora, saltera, ek la familio « krizomelidei », qua devoras la planti leguma e la vito *L. altica*

halucinar (*netrans.*) (*patol.*) Subisar quaza alienaco neduriva dum qua onu perceptas sento, kontre ke ne existas extera objekto apta produktar ta sento DEFIRS

haluxo La grosa pedo-fingro

hamadriado (*mitol.*) Nimfo di la boski, di qua la fato esas ligita ad olca di arbori, e qua naskas e mortas kun ica

hamako Telo o reto suspendita horizontale per lua du extremaji, tale ke lu formacas lito portebila en qua onu su kushas o su ociligas EFRS

hamstro (*zool.*) Mikra mamifero rodera, di Rusia e di la nordoregiononi di Germania *L. cricetus* DFRS

hancho (*anat.*) Singla de la du parti simetra di la homo-korpo, qua salias adextere, inter la kruro e la kosti, e produktita da la expansuro di la iliak-osto, ube lu formacas artiklo kun la femuro DEFIS

handikapar (*trans.*) 1. (*kavalkurkonkurso*) (en kur-konkurso pri qua onu admisas kavali irgevoza ed irge-quala) kargar ula ek li per pez-masi qui esas diversa segun lia evo, forteso (grado, por egaligar la suceso-chanci) 2. (*metaf.*) Impozar desavantajo ad ulu DEFIRS

hangaro Tekto pozita sur fosti o pilastri, sub qua onu shirmas veturi, ligno, e c. DEF

hano (*zool.*) Pultro de la klaso « galinacei », di qua la maskulo havas sur la kapo kresto reda, kun tarsi forta e garnisita ye sporno hokatra, e kantas per sorto di krio klara e penetranta DE

hanso (*olim*) Korporaciono de la komercisti (exemplo : la hanso Teutonika) DEFIRS

haptiko La cienco qua traktas la fenomeni pri tushado

haraso 1. Trupo ek kavaluli e kavalini di raso la maxim bona, asemblita skope di genito 2. Establisuro specala por la eduko e produktado di kavali F

harda 1. (*aludante kozo*) Qua tre rezistas lor tusheso 2. Qua tre rezistas kontre entameso 3. (*aludante persono*) Qua ne apertesas por la sentimentoni di benigneso, di humaneso, e c. DE

haremo 1. Che la Mohamedisti : apartamento di la homini 2. Asemblitaro ek ta homini DEFIRS

haringo (*zool.*) Mar-fisho de la familio « klupi » qua decensas singla-yare, en trupi nekontebala, de la Oceano Glaciala Arktika *L. Clupea harengus* DEFIS

harmoniar (*netrans., kun*) Havar sua parti tala, ke singla de li konkordas kun la ceteri. (*anke metaf.*) DEFIRS

harmoniko (*matem.*) Proporciono ek tri nombri tala ke la eceso di la unesma ye la duesma relatas la eceso di la duesma sur la triesma quale la duesma ye la unesma

harmoniko (*muziko*) 1. Muzik-instrumento antiqua, de kalici vitra, neegale plenigita ye aquo, e rotacanta, e qua, per la froto di la bordo di la kalici da la fingri, bruisas vibre 2. Muzik-instrumento en qua la kordi remplasesas da lami vitra di qui la longeso ne esas inter-egala DEFIRS

harneso Equipo-kozi di sel-kavalo o jungo-kavalo DEFS

haro (*anat.*) Singla de la pili qui garnisas la kranio-pelo (che la homo) DE

harpio 1. (*mitol.*) Ento quan onu reprezentis kom havanta la vizajo di muliero e la korpo di vulturo 2. (*metaf.*) Persono kapt-avida, muliero quaze rabiiika DEFIRS

harpo Muzik-instrumento triangula, kun kordi vertikala, quin onu pincas per la du manui e quin onu vibrigas DEFIRS

harpuno 1. Instrumento fera, uzata por akrochar, pikar 2. Metal-squadro por ligar du peci ek konstrukturo DEFIRS

hashisho Kanabo di India, di qua onu mastikas o fumas la folii sekigita DEFIRS

hastar (*netrans.*, *pri*) Ne dispar sua tempo (lor agar o facar ulo) DEF

hauar (*trans.*) Tirar (batelo) ad su per kordo (por igar lu avancar alonge rivero, kanalo) DEFIS

hauo Plug-instrumento fera kun ligno-mancho, por exkavar tero; la fera parto esas larja, plata e tranchiva, kun aristo en plano pendikla ye la mancho DEF

havar (*trans.*) Expresas la relato di ento kun to quo apartenas a lu DEFIS

hazardo Kauzo blinda atribuita a la fakti di qui la kauzo reala eskapas ni DEFIRS

he! Interjeciono por vokar, avertar, atraktar la atenco, expresar la kompato

hederaceo Genero de « labiei », mikra herbo perena, kun stipi repetera, flori mikra klar-violea, qua vivas en la loki koldeta *L. glechoma hederacea*

hedero (*bot.*) Arbusto konsakrita da la Antiqui a Bako, planto klimera qua su ligas per radiketi acsora a la arbori, a la muri, quin lu kovras ye sua foliaro briloza e sempre verda *L. hedera* ISL

hefo Parto de pasto quan onu lasis fermentacar, e quan onu mixas a la pasto fresa de qua onu facas pano, kuki, por ke ica (pos fermentacir kelke) inflez e divenez plu lejera D

hegemonio Speco di dominaco o di prepondero, da un naciono inter altri, de la vidopunto historiala e politikala DEFIRS

hego Barilo o klozilo (cirkum agro, gardeno), formacita ek arbusti qui interplektas DEF

hejiro Ero di la Mohamedisti, qua evas de kande Mohamed fugis de Mekka (yaro 622 pos I. K.) DEFIRS

hekatombo 1. (*antique*) Sakrifiko di cent viktimi, di granda quanto de personi 2. Masakro DEFIRS

hektaro Cent ari DEFIRS

hektika (*patol.*) (*feb*) karakterizata da deperiso progresanta DEFIS

hektografar (*trans.*) Imprimar (per aparato) skriburo, desegnuro, muziko-noti quin onu preliminar trasis, per perforo, sur **stencilo* ek vaxofolio o parafino-folio quan onu aplikas sur la inkizorolero di ta aparato; onu pasigas sub la rolero la paper-folii virga : la inko trairas la perforuro- e lasas la traco necesa

hektogramo Cent grammi DEFIRS

hektolitro Cent litri DEFIRS

hektometro Cent metri DEFIRS

hektowato Cent « watt » DEFIRS

heleboro (*bot.*) Planto herbacea de la familio « ranunkulacei », di qua la stipi esas rametoza, la flori verdatra, e la radiko uzata medicinala por la morbi nervalia *L. helleborus* EFISL

heliantemo (*bot.*) Genero de planti ek la familio « cistacei » *L. helianthemum*

helianto (*bot.*) Genero de planti de la familio « kompozaji », a qua apartenas la sunfloro e la topinamburo *L. Helianthus* EFIS

helico 1. (*geom.*) Lineo du-kurva, trasita filetatre cirkum cilindro 2. (*mekan.*) Aparato helicatra qua, movata da vapore o motoro, propulsas la navi, la aeroplani, e c. EFIS

helicoido (*geom.*) Surfaco produktita da rekto perpendikla ye la axo vertikala di cilindro rekta, e turnanta alonge la helico trasita sur la cilindro

heliko (*zool.*) Molusko gasteropoda, reptera, di qua la konko esas helicata *L. cochlea*

helikoptero Aviac-aparato qua su elevas preske vertikale en atmosfero (e decensas de ibe) per surfaci rotacanta quin movas motoro EFIRS

helio (*kemio*) Gaso di atmosfero, deskovrita sur Suno (per la analizo spektrala) e pose sur Tero (en uranio-erco) *Simb. kem. He* DEFIRS

helicentrala (*astron.*) Qua relatas la centro di Suno DEF

heliofilo Qua prizas la lumo-radii

heliofoba Qua patologie timas la lumo-radii

heliografar (*trans.*) Reprodukta imaji fotografura per imprimo de sika graburo

heliografar (*trans.*) Aplikar la procedi per qui reproduktas, sur paperfolii fotografala, kalquodeseignuri di qui la linei esas nigra sur fundo blanka

heliometro (*astron.*) Aparato uzata por mezurar la diametro semblanta di Suno e di la planeti DEFIRS

helioskopo (*astron.*) Vitro-peco koloroza per qua onu povas regadar Suno DEFIRS

heliostato (*tekn.*) Aparato optikala qua mantenas en konstanta direciono sunoradio enduktita en kamero obskura DEFIRS

heliotropo (*bot.*) Planto de la familio « boraginei », di qua un speco havas flori qui odoras dolcege *L. Heliotropium europeum*

helixo (*anat.*) La rebordo di la orel-funelo EFIS

« **heller** » (*ante la milito universala di 1914-18*) Moneto-peco ek bronzo e nikelo, adoptita da Austria-Hungaria, centima parto di la « krono »

helmo 1. (*olim*) Kasko pintoza qua kovras la kapo e la vizajo, kun aperturo por la okuli 2. (*blazonarto*) Peco qua indikas, per sua situeso, la gradi diversa di nobeleso DEFIS

helpar (*trans.*) Partoprenar lo facata od agata da ulu qua ne povas facar od agar lo sole DE

hem! Interjeciono qua expresas dubito, hezito

hematito (*mineral.*) Sanguino, erco reda brunatre DEFIRS

hemerokalo (*bot.*) Planto liliacea, di qua la speco precipua esas la konvolvulo *L. Hemerocallis* EFIS

hemiopa (*patol.*) Malada de ta perturbeso vidala, pro qua onu dicernas nur la duimo sinistra o dextra di la objekto EF

hemiplegio (*patol.*) Paralizeso di duimo laterala di la homokorpo DEF

hemiptero (*zool.*) Insekto karakterizata da mi-elitri qui kovras la parto avana di la ali DEFIS

hemistiko (*prozodio*) Duimo de verso, separita de la altra duimo per silenceto (cezuro) DEFIS

hemo La loko intima ube onu vivas (kontraste kun loko ube onu vivas, en hotelo o lojeyo) DEF

hemoglobino (*kemio biol.*) Pigmento nitroza e feroza, reda, quan onu renkontras en la hematii di la vertebrozi ed en la hemolimfo di ula senvertebri DEF

hemolizo (*biol.*) Destrukto di la sango-globuli reda

hemoptizio (*patol.*) Sputado di sango DEF

hemoragio (*patol.*) Fluo di sango ek la vaskuli, kun o sen rupteso di la parieti DEF

hemoroido (*patol.*) Tumoro di la veini di la anuso, de qua sango eskapas intervalope DEFIRS

« **henry** » (*elektrotekniko*) Unajo di indukto reciproka o di autoindukto, di qua la valoro egalesas 109 g unaji elektromagnetala C S

hepatiko (*bot.*) Genero de « ranunkulei » de qua un speco rekomendas kontre la hepato-morbi *L. hepatica* EFIS

hepatito 1. (*mineral.*) Lapidato hepato 2. (*patol.*) Inflamuro di la hepato DEF

hepato (*anat.*) Vicero situata, che la homo e la precipua vertebrozi, an la parto supra di la latero rekta di la abdomino, organo qua sekrecas bilo, e produktas materio sukroza de qua lu richigas la sango DEFIS

heptaedro (*geom.*) Solido sepe-dra DEP

heptagono (*geom.*) Poligono qua havas sep lateri e sep anguli DEF

heraldo (*olim*) Oficero di qua la rolo konsistis ye portar la mesaĵi (defii, sumni, milito-deklari, e c.), agar la proklami, regular la festi chevalierala, sorgar pri la blazoni DEFIRS

herbario Kolektajo ek planti sigigita e konservata inter paperfolioi DEFIRS

herbivora Qua su nutras per herbo DEFIS

herbo (*bot.*) 1. Planto di qua la stipo esas ne-ligna e maxim multa-kaze verda 2. Vejetanti verda qui kovras la prati e quin onu uzas por nutrar la bestiaro EFIS

herboro (*bot.*) Planto medicinala, sigigita o preparita (ye la formo ye qua olu vendasas da herboristo) DEFIS

herdo Parto petro-plakizita di la kameno-sulo, sur qua onu produktas fairo DE

heredar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Posedeskar ulo per sucedo di persono (generale ek la gepatri o parenti) qua mortis. – (*anke metaf.*)

herezio (*religio katolika*) Doktrino di ula dogmati Kristana qui esas kontrea a la kredo katolika e, do, kondamnita da la eklezio katolika DEFIRS

herisar (*trans.*) 1. (*aludante homo od animalo*) Igar rekta e rigida (sua hari, sua pili, sua plumi) 2. Garnisar (objekto) ye kozi pikiva qui impedas tushar lu FS

herisono (*zool.*) Mamifero insektivora, di qua la dorso-pelo esas kovrita ye pikivi longa e rigida ek pili aglomerita quin lu herisas per bulatreskar kande onu proximigas su a lu *L. erinaceus* FS

herkogamio (*bot.*) Nomo donita da Axell por signifika la tipo de flori qui esas organizita tale ke la autopolenizo impededas e ke la transporto di la poleno adsur la stigmato povas eventar nur per la insekti

herkulo 1. Mi-deo di la Panteono Romana, simbolo di forteso e vigoro 2. (*metaf.*) Persono (generale viro) di qua la forteso o vigoro korpala esas tre granda DEFIRS

hermafrodita (*homo*) A qua onu atribuas la du sexui; (planto) qua unionas en su la organi di la du sexui DEFIRS

hermetika Dicesas pri la klozesado di recipiente, klozesado perfekta qua (ideale) obtenesas per kunfuzar la

bordi di la orifiko kun olti di la stopilo DEFIRS

hernio (*patol.*) 1. Tumoro quan produktas parto de la viceri abdominala qua ekiras tra orifiko irga, kunportante parto di la peritoneo, ica formacante quaze sako en qua lu su lokizas 2. Tumoro quan produktas la ekiro di vicero o di parto de vicero, de lua kavajo naturala tra aperturo irgequala, acidentala o naturala DEFIRS

herono (*zool.*) Granda ucelo ek la klaso « steltieri », di qua la beko esas tre longa, la gambi magra e tre longa, e qua su nutras generale ek fishi DEFI

heroo 1. (*mitol.*) Mi-deo 2. La viro qua su distingas per sua prodaji, sua granda valoro, sua devoteso 3. La viro qua, ye ta o ca instanto, akaparas la atenco, la admiro, da omna kunhomi DEFIRS

herpeto (*patol.*) Morbo konstitucionala ed heredebila, nekontagiala, quan karakterizas desordini nervala DEFIS

herso 1. (*agrokultivo*) Instrumento provizita ye denti fera o ligna, quan onu tranas sur sulo, pos plugo, por ruptar la glebi – pos semo, por kovrar la semini 2. (*fortifikajo*) Greto fera o ligna, garnisita infre ye pinti grosa, quan onu elevas od abasas segun-arbitrie an la pordo di fortifikajo F

heteroblastika (*biol.*) (*fenomeno*) qua konsistas ye la formaceso, en la sama punti, che animala interparenta, di organi interequivalanta, ma di qui la origino embriologiala esas tamen interdiferanta

heterodoxo Qua deviacas de la ortodoxeso DEF

heterofila (*bot.*) (*planto*) di qua la folii o la kalico-folio esas kelke polimorfa

heterogama (*biol.*) Di qua la du elementi sexuala interdiferanta esas fuzita

heterogena Qua esas di naturo altra kam to a quo lu esas unio-nita DEFIRS

heterogenezo (*biol.*) Produkto di ento vivoza, da enti vivoza pre-existanta, ma di qui la naturo diferas

heterokromosomo (*biol.*) Kromosomo qua diferas de la cetera kromosomi normala di la spermatozoido per sua formo e sua dimensiono (plugrandeso o plumi-kreso)

heteromorfo (*biol.*) Regenero anormala di parto di la korpo

heterosexuala Di qua la sexui esas nesama

heterostila (*bot.*) Di qua la stili esas longa ne-egale

heterotipa (*teratol.*) Monstro duopla en qua un ek la unaji, acesora e parazita, nekomplete developita, esas enplantacita en la parto avana di la korpo di la unajo precipua

heuristiko Parto di la historiocienca qua traktas la serchado di la dokumenti

hexaedra (*geom.*) Sis-edra DEF

hexagono (*geom.*) Figuro geometriala kun sis anguli e sis lateri DEF

hexagramo 1. (*filoz.*) Singla ek la 64 divino-kombinuri di la Chini-ani, kombinuri ek du de la 18 trigrama dispozita vento-roze, e di qui singla konsistas ye la kombinuro ek tri linei 2. Asemblajo ek sis literi

hexametro (*metriko*) Sis-peda verso DEFIRS

hezitar (*netrans.*, *pri*, *pro*) Ne-decidar pri la adopto di selekto, di rezolvo DEFI

hiacinto 1. (*bot.*) Planto ek la familio « liliacei » 2. (*mineral.*) Lapido, varietato di topazo *L. hyacinthus* DEFIRS

hialoplasmo (*biol.*) Parto homogenea, amorfa e fluida di protoplasmo

hiato 1. (*gram.*) Son-uno quan produktas la renkontro di du vokali, ica finanta vorto, ita komencanta la vorto sequanta 2. (*metaf.*) Ne-kontinueso inter la ceni di teatraĵo, inter la gradi di genealogio-arboro, e c. DEFIRS

hibernar (*netrans.*) (*pri ula animalo*) Vivar dum vintro, partorporante EF

hibrida 1. (*planto od animalo*) qua devenas de du specioj 2. (*gram.*) (vorto) qua konsistas ye elementoj, di kiuj ica apartenas a lingvoj, ita a lingvoj diferantaj DEFIRS

« **hidalgo** » Nobelo Hispana qua asertas decendi de familio Kristana antikva DEFIRS

hidatodo (*biol.*) Nomo kreita da Haberlandt por signifiki organo mikroskopala qua ekpulsas la akvon quan kontenas la planto

hido (*kemio*) Korpo simpla, gaso, di qua la kombino kun oxo produktas akvon *Simb. kem. H* DEFIRS

hidramnieto (*anat.*) Hidropso di la amniono; hiper-abundo di la likvido amnionala

hidranto Buxo ek gisfero, qua kontenas junto-tubo e robineto por akvo-ĉerpo, instalita sive borde di la ĉoseo, sive an muro, ed uzata da la estingistoj di incendioj DE

hidrato (*kemio*) Kompozajo derivita ek akvo, per substitucio, o formata per la kombino nemediata di substanco kun akvo DEFIRS

hidrauliko La parto di fiziko qua traktas la *leyoj (legoj) pri la movo da la likvidoj DEFIRS

hidro 1. (*mitol.*) Serpento sep-kapa, qua produktis sep aliajn kapi kande oni tranĉis unu ek la sep 2. (*zool.*) Akvo-serpento reptera; anke : mikra polipo qua habitas akvon sen-sala e su nutras ek mikra krustacoj e dafnoj, kiujn li kaptas per siaj palpiloj *L. hydra* DEFIRS

hidrocefalo (*anat.*) Hidropso di la kapo DEF

hidrodinamiko La parto di hidrauliko qua traktas la movojn e la prezojn da la likvidoj DEFIRS

hidrofila 1. Qua esas avida ye akvo, qua absorbas akvon 2. (*materio kolojda*) qua infleblas en akvo

hidrofobio (*patol.*) Hororo di la likvidoj, qua karakterizas ulan morbon (kom ex. : rabio) DEFIRS

hidrogeno (*kemio*) Sinonimo di « hido » DEFIRS

hidrografio Scienco qua havas kom temo la studion e la deskripton di la riveroj, fluvioj e maroj DEFIS

hidrografo La persono qua esas kompetenta pri hidrografio

hidroleucito (*biol.*) Vakuolo kontenata en la celuloj di la protoplasmo di la vegetantoj, provizita ye membrano propra (*tonoplasto) e qua su *reproduktas per duparigo

hidrolizo Reakto di duimesko di molekulo per la efiko da akvo DEFIS

hidrologio Parto di la naturhistorio qua traktas akvon, e, precipe, la akvan mineralojn DEFIS

hidromancio Divinado per akvo DEFIS

hidromekaniko Scienco pri la aparatoj en kiuj akvo uzas kom forco DEFIS

hidrometrio La scienco qua traktas la mezuron di la denseco e di la fluo-rapideso di la likvidoj DEFIRS

hidrometro Instrumento per qua onu mezuras la dikeso di la aquostrato qua pluve falis dum un yaro en ta o ca loko DEFIRS

hidropatio Sistema terapiala di la mediki qui probas kuracar nur per la uzo (sur ed en la korpo) di aquo pura DEFIRS

hidropso (*patol.*) Akumulajo morbala ek likvido seroza en kavajo di la korpo, od en la tisuo celulara DEFIS

hidroquinono (*kemio*) $C_6H_4(OH)_2$

hidroskopia La arto deskovrar la aquo-fonti DFIRS

hidroskopo La persono qua professione okupesas per la arto deskovrar la aquo-fonti DEFIRS

hidrostatiko La parto di hidrauliko qua traktas la equilibrio di la gasi e di la likvidi, e la presi da li sur la parieti di la recipienti qui kontenas li DEFIRS

hidroterapia (*medic.*) Kuraco di ula morbi per apliko di aquo sur la korpo (balni, dushi, vapor-ago, e c.) DEFIRS

hieno (*zool.*) Mamifero karnavida, digitigrada, analoga a volfo *L. hyaena* DEFIRS

hierarkio 1. (*kristanismo*) Ordino di la subordineso di la ciel-kori, di la anjeli 2. Ordino di la subordineso di ti qui esas situata en rangi ne-interegala DEFIRS

hieratika Qua koncernas la kozi sakra. – (*che la Egiptiani antiqua*). (skribo-stilo) trasebla rapide, por la linguo hieroglifala DEFIRS

hiero La dio qua preiras nemediate olta en qua onu vivas FIS

hieroglifo 1. (*arkeol.*) En la skribo-stilo di la Egiptiani antiqua, signo sakra qua expresis simbole la idei, per la reprezento di ula objekti naturala 2. (*metaf.*) Kozo enigmata DEFIRS

« **high life** » Granda mondumo, ek la aristokrati di la socio

higieno Parto de medicino, qua traktas la rejimo adoptenda da la homo por konservar lua sano DEFIRS

higrometrio Parto di fiziko, qua mezuras la quanto de aquovaporo quan kontenas atmosfero DEFIRS

higrometro Aparato per qua onu mezuras la quanto de aquovaporo qua existas en atmosfero, per korpo quan humideso igas modifikesar pezale, voluminale DEFIRS

higroskopo Aparato per qua onu konstatas la humideso-grado di atmosfero DEF

hike 1. En la loko ube esas la persono qua pronuncas ca vorto 2. En ica loko di la dico L

hilo 1. (*bot.*) Marko di la ligo-punto di la grano sur la funikulo 2. (*anat.*) Ligo-punto ube vaskulo juntesas a vicero EFIS

hiloto 1. (*epoki antiqua*) Sklavo, che la Spartani 2. La viro, en socio, qua esas sur la grado maxim infra di la abjekteso-skalo DEFIRS

himeneo Kanto mariajala, che la Greki antiqua, e che la Romani lora DEFIRS

himenio (*bot.*) Che la fungo, la mikra membrano en qua esas la spori

himeno 1. (*anat.*) Membrano qua klozas parte la vagino, che la virgini 2. (*bot.*) Pelikulo di la korolo qua laceresas lor la desklozeso DEFIS

himenoptero (*zool.*) Insekto di qua la ali esas membrana (abeli, vespi, formiki, e c.) DEFIRS

himno 1. Poemo religiala, honore di la dei, di la heroi 2. Poemo lirika, honore di la deajo 3. Kantiko Latina quan onu kantas o recitas en kirko DEFIRS

hoido (*anat.*) (*osto*) qua esas horizontale inter la bazo di la lango e la laringo EFIS

hipalago (*retor.*) Stilo-figuro qua atribuas a vorto to quo konvenas ad altra vorto. (kom ex. : retrodonar ulu a vivo, vice : retrodonar vivo ad ulu) DEFIS

hipar (*netrans.*) Sentar ta kontrakto intervalopa qua sukusas la diafragmo ed akompanesas da bruisto ne-artikulata partikulara s

hiper- Prefixo qua signifikas « super, trans, ecese »

hiperbato (*retor.*) Figuro qua konsistas ye permutar la ordino naturala di ula vorti en propoziciono DEFIS

hiperbolo 1. (*geom.*) Kurvo qua esas la loko di la punti qui distas de du punti fixa konstante 2. (*retor.*) Stilo-figuro qua konsistas ye exajerar la expresotermينو DEFIRS

hiperboloido (*geom.*) Surfaco di la grado duesma, kun centro unika, produktita da hiperbolo DEFIRS

hiperboreo Habitanto di la regioni qui esas extrem-norde DEF

hiperemio (*patol.*) Prezenteso di tro multa sango en organo o parto de organo

hiperestezio (*patol.*) Hiper-sentiveso

hipermetropo (*patol.*) Qua afektetas da ta anomaleso di refrakto pro qua la lumo-radii paralela, vice konvergar a la retino, formas sua foko trans ica kande la binokl-efiko ne intervenas DEFS

hipertonika (*biol.*) Dicesas pri la *solutei injektable di qui la koncentreso-grado molekulala superesas olta di la sero sangala

hipertrofiar (*trans.*) Produktar hiper-kresko che organo o parto de organo, sen altero minboniganta DEFIRS

hipnotar (*netrans.*) Submisesar a dormo artificala, produktita da la vido longa-dura di objekto briloza DEFIRS

hipo- Prefixo qua signifikas « sub-, diminutanta, nesuficanta »

hipocikloido (*geom.*) Kazo en qua la cirkli movanta di la epicikloido esas extera DEFIRS

hipodermo (*anat.*) Tisuo subderma

hipodromo 1. (*en la epoki antiqua*) Cirko por la kavalo-konkursi e la charo-konkursi 2. Agro por la kaval-konkursi DEFIRS

hipofizo (*anat.*) Organo glanda, an la edro infra di la cerebro ed inkluzita en la kavajo di la osto sfenoida, infre DEFIRS

hipogastro (*anat.*) Infra parto di la ventro DEFIS

hipogeo (*arkeol.*) Sepulteyo masonura sub-sula DEFI

hipogrifo (*mitol.*) Animalo fantastika, mi-kavala, mi-grifona, rezultinta de la kopulaco da grifono kun kavalino DEFIRS

hipokampo (*zool.*) Genero de fishi, tipo de la familio « hipokampidei », kun formo longa, korpo dividita ad-ringe, e polygonalsecione, kovrita ye plaki harda *L. hippocampus* EFIS

hipokondrio (*patol.*) Stando morbala qua igas melankoloza, tristita DEFIRS

hipokondro (*anat.*) Singla de la du parti laterala di la regiono epigastrala, sub la « falsa kosti » DEFIRS

hipokrito Persono qua fingas havar sentimentis religiala, vertuala DEFIRS

hipopiono (*patol.*) Pusifo en la chambro avana di la okulo

hipopotamo (*zool.*) Mamifero pakiderma, kun korpo enorma, kovrita da pelo senpila tre dika, kurta-gamba, quan onu renkontras en la granda fluvii di la sudo-regioni di Amerika. Afrika *L. hippopotamus* DEFIRS

hipostazo (*filoz.*) 1. Persono. (Segun la teologiisti katolika, en Deo existas tri hipostazi ed un naturo, ed en Iesu Kristo un hipostazo e du naturi) 2. (*segun la filozofiosistemi Alexandriana o neoplatonala*) La principo deala DEFIR

hipoteko (*yuro-cienco*) Yuro di prestanto, ad imoblo quan la prestario destinis a la pago di sua debajo – qua sequas ta imoblo che omna olua proprieteri DEFIRS

hipotenuzo (*geom.*) Latero di triangulo ort-angula, opozita a la orta angulo DEFIRS

hipotezo Supozo, de qua onu deduktas konsequi verifikenda DEFIRS

hipsometri Mezuro di la altitudo di loko, per observi barometrala o geodeziala DEFIRS

hipsometro (*fiziko*) Aparato per qua onu mezuras la altitudo di loko, per la temperaturo ye qua bolieskas aquo ibe DEFIRS

hirundo (*zool.*) Migr-ucelo, de la klaso « paseri », qua arivas en printempo, nestifas en la kamenotubi o sub la tekto-karpenturi, ed autune migras a landi varma FISL

hisar (*trans.*) 1. Suprigar per tiro (seglo, barelo, e c.) 2. (*metaf.*) Hisar su : irar adsupre od adsure penoze DEFIRS

hiskiamo (*bot.*) Planto de la familio « solanei », di qua la speco maxim ordinara esas la hispiano nigra, veneno tre efikiva qua esas narkotigiva *L. hyoscyamus niger* FI

histerezo (*elektrotekniko*) Proprajo karaktera di la substanci fero-magnetala : lia indukteso, en ca o ta instanto, dependas (en la specimeno konsiderata) ne nur de la feldo magnetala qua esas efikanta, ma anke de la estadi magnetala antea di la specimeno DEFIS

histerezometro (*elektrotekniko*) Aparato per qua onu mezuras la qualeso di la fero uzata elektrole, de la vidopunto « histerezo » DEFIS

histerio (*patol.*) Morbo nervalo quan karakterizas sufoki, konvulsi, e c., judikita (nejuste) kom partikulara ye la homini DEFIRS

histerotomio (*kirurg.*) Disseko di la utero DEF

histogenezo (*biol.*) Formaceso e kresko di la tisui diversa di la embriono, de la blastomeri komenkala DEFIRS

histolizo (*biol.*) Destrukto di la tisui vivanta, precipue en la komenco di la metamorfosi

histologio La parto di anatomio qua studias la formaco, la evolucio e la kompozeco di la tisui vivanta DEFIRS

historio 1. Biografio di popolo, di naciono 2. Studio di la enti diversa qui existas en naturo EFIRS

historiografio La arto di la historiografo DEFIRS

historiografo La persono qua komisesis oficale da princo, pri kompozar la historio di la regno-duro di ica DEFIRS

histriono 1. (*en la epoki antikva*) Aktoro qua pleis farsi grosiera 2. Bufono en la ferii 3. Komediopleistacho DEFIS

hivernar (*netrans.*) Travivar la vintro-tempo shirmate EFIS

ho! 1. Interjeciono per qua onu advokas 2. Interjeciono qua expresas sprico di joyo, di doloro, di timo 3. Interjeciono qua expresas surprizeso, advoko subita, sprico da la psiko kande lu emocas forte 4. Interjeciono per qua onu expresas indigneso od astoneso

***ho-** Prefixo qua signifikas « (radiko) dum qua ni vivas nun » (kom ex. : hodie, homonate, hosomeane)

***hobio** Ideo quan onu preferas traktar, o pri qua onu preferas informesar; kozo pri qua onu su okupas prefere e kom distraktivo, amuzivo E

hoboyo Muzik-instrumento vento-funcionanta, langetoza, sen beko, kono-forma, qua finas per mikra funelo, e qua emisas foni klara e tre dolca DEFIRS

hodografo (*matem.*) De punto fixa O, onu trasas singlainstante vektoro qua equipolas la rapidesevktoro. La extremajo di ta vektoro deskriptas kurvo qua esas la « hodografo » di ta movado

hodometro 1. Instrumento horlojo-forma, di qua la indexo quik kande lu movesas, indikas la quanto de pazi ed anke la disto parkurita da ped-iranto dum ta o ca quanto de tempo 2. Instrumento uzata por kontar la quanto de rotaci di roto, di mashinarbor, en ta o ca tempo DEFIS

hoko 1. Instrumento kun la extremajo kurva, per qua onu povas tirar ulo ad su 2. Mikra peco kurvoza an qua onu povas suspendar

ulo 3. (*metaf.*) Ulo kurvoza quale hoko DE

hola! Interjeciono por advokar, por incitar ad halto

holdo (*navig.*) La parto maxim infra di la internajo di navo E

holoblastika (*biol.*) Dicesas pri la ovo qua su dividas tote ed en parti inter-egala (ovo *alecita, sen nutro-provizuri.)

holografa (*pri testamento*) Tote skribita per la manuo di la testamentanto DEFIS

holokausto Che la Hebrei antikva : sakrifiko en qua la viktimo esis tote kombustata EFIS

holometro (*matem.*) Instrumento per qua onu mezuras la altesoangulo di punto super horizonto

holoturio (*zool.*) Genero de *radiarii ekinoderma L. *Holothuria* DEFIRS

homajo 1. (*epoki feudala*) Ago da la vasalo qua su deklaras devota a lua sinioro e promisas ad ica servor lu fidele e sen restriktio 2. Ago submisa e respekta 3. Respekto-signo humilesala EFI

homardo (*zool.*) Genero de krustacei dek-peda, di qua la du gambi avana esas grosega e similesas pinci L. *homarus vulgaris* DFI

homeopatio (*medic.*) Sistemo terapiala – da S. Hahnemann, 1755-1843 qua konsistas ye traktar la morbi per dozi medikamentala infinitezima, qui produktas, en la individuo sana, la simptomi di morbo analoga ad olta quan onu probas kombatar DEFIRS

homeosexuala (*patol.*) Individuo qua sentas afineso sexuala nur kun la personi di sua propra sexu DEF

homerala (*rido*) Nerepresebla (quan Homeros, en la fino di la kanto unesma di *Iliado*, atribuas a la dei)

homilio 1. (*liturgio katolika*) Instrukta familara di la popolo pri evangelio e pri la materii religiala 2. Breviario-leciono ekstrakta de la homilii di la patri ekleziala 3. (*desprizoze*) Etiko-prediko, leciono enoyiganta DEFIS

homo (*zool.*) Mamifero bimanua, qua stacas vertikale, dotita ye la fakultato parolar e ye raciono *L. homo* EFIS

homocentro (*matem.*) Centro komuna di plura centri

homogena Di qua la elementi konstitucanta esas samanatura DEFIRS

homografio (*geom.*) Interdependo partikulara di du figuri geometriala

homologa (*aludante un o plura termini*) Qui interkorespondas DEFIRS

homologio (*geom.*) Karaktero di la figuri tala (segun Poncelet) ke la punti interkorespondanta di ica e di ita esas duopa sur la rekti qui kunkuras ad un punto (centro di homologio) e ke la rekti qui juntas du punti ek ica e la du korespondanti di la altra iras krucumar sur rektu una (axo di homologio) se la figuri esas plana, o sur un plano (plano di homologio) se la figuri esas irgequala en spaco

homonima (*gram.*) Vorti qui esas intersama ortografiale ed pronunciale, ma interdiferas pri la senco. DEFIRS

■ **homonimo** Persono di qua la nomo esas sama kam olta di altra persono

homoteta (*geom.*) Donite un punto fixa O ed un konstanto k, se, ad un punto M ek la spaco onu korespondantigas un punto M', tala ke OM'/OM egalesas k, onu dicas ke la punti M e M' esas « homoteta » pri la punto O

homotipa (*anat.*) Di qua la organi, en un individuo, esas la analogi di altra organi. (kom ex. : la pedofingri kompare kun la manufingri)

honesta Qua esas konforma a la devo, a vertuo EFIS

honorario Pago-pekunio po la servi da persono qua havas profesiono honorizanta (advokato, mediko, sacerdote, e c.) DEFIRS

honoro 1. Digneso etikala qua naskas de la bezono di estimeso da la kunhomi e da ni ipsa 2. Distingo-manifesto por ulu, flatema EFIS

hop! Interjeciono uzata por stimular, ecitar a kuresko, o saltigar trans obstakli

hoplito (*en la epoki antiqua*) Infantiano di qua la armi esis tre pezoza DEFIRS

***horario** Tabelo qua indikas la kloki di la departo ed arivo pri la treni, tramveturi, autobusi, aeroplani, e c. – o la tempopunti ye qui ulo agesos, facesos (segun programo) F

hordeo (*bot.*) Planto cereala singlayara, herbatra, di qua la stipo perpendikla esas garnisita ye folii alterna, lineatra. e la flori dispozita spiko-forme. – Grano quan produktas ta planto, uzata por facar pano-sorto grosiera, nutrar la kavali, la brutaro, fabrikar biro, e c. *L. hordeum* L

hordo 1. (*che la Tatai*) Homotrupo vaganta, nomada 2. Trupo vaganta de homi qui vivas socie, ma sen rezideyo fixa 3. (*metaf.*) Trupo de homi qui perturbas la ordinu sociala, omnaforme DEFIRS

horizonto 1. Limito di la vido omna-direcione, che la observanto; lineo cirklo-kurva di qua lu esas la centro, ed ube cielo semblas juntar su a la Ter-

globo **2.** Parto di la Tersurfaco e di la sfero ciela quan limitizas ta lineo cirklo-kurva **3.** (*metaf.*) La cirklo en qua su movas la mento, portee di la regardo da ica DEFIRS

horlojo Instrumento uzata por indikar qua kloko esas EFIS

hornblendo Silikato naturala di aluminio, di kalio, di fero e di magnezo, apartenanta a la genero « amfibola »; ta mineralo esas opaka, obskur-verda, od obskur-bruna o perfekte nigra DEF

horniso (*zool.*) Granda vespo ferea, qua militas kontre la abeli por furtar de ici lia mielo *L. vespa crabro* DE

horo La parto 24-esma di un dio; « horo » mezuras duro o tempo-intervalo EFIS

hororar (*trans.*) **1.** Fremisar pro repulseso e pavoro, di qua la kazo esas la vido di objekto abomininda **2.** (*aludante psiko*) Repulsesar profunde, da persono o da kozo **3.** Movesar da sentimento di respekto e pavoro koram spektaklo EFIS

horoskopio Observo di la situeso di ula planeti, di ula stelari, lor la nasko di infanteto, segun qua la astrologi asertis pre-anunciar la futuro di ta jus-naskinto DEFIS

hortensio (*bot.*) Arboreto de la familio « saxifragei », kultivata kom plezur-planto *L. hydrangea hortensia* DFRS

hospico **1.** Gastigo-habiteyo kreita da regulieri por la regulieri stranjera, la pilgrimanti, la voyajanti **2.** Gastigo-domo por infirmi, infanti, oldi DEFIS

hospitalo Gastigo-domo ube aceptesas la maladi mizeroza por kuracar li DEFIRS

hostio (*liturgio katolika*) Panopeco dina, sen-hefa, destinata a la meso-sakrifiko EF

■ **la santa hostio** La pano konsakrita e chanjita aden la korpo di Iesu Kristo

hosto La persono qua gastigas EFIRS

hotelo Domo di qua onu lugas la chambri, la apartamenti, mobloza ed ube onu restoras la voyajeri DEFIR

« **hozanna** » **1.** (*liturgio Hebrea*) Refreno di himno di la sinagogo **2.** (*liturgio katolika*) Himno quan onu kantas en la Palmosundio, qua komencas per la vorto « Hozanna »

hu! Interjeciono uzata por shamigar, por mokar, ulu

hufo Envelopilo korno-harda qua cirkondas la pedo di la rumineri, pakidermi, solipedi DE

hugenoto (*uzita desprizoze da la katoliki*) Partisano di la herezio da Calvin DEFIRS

hum! Interjeciono por indikar desfido, dubito

***humanismo** Doktrino di la *humanisti di Renesanco, qui igis tre prizata itere la lingui e la literaturo-verki di la Grekia e la Roma antiqua DEFIRS

***humanisto** Persono qua par-savas la lingui, ed esas erudita pri la literaturo-verki, di la Grekia e la Roma antiqua DEFIRS

humero (*anat.*) Osto di la brakio, de la shultro til la kudo EFIS

humida Qua kontenas en sua materio substantco aqua od aquatra EFIS

humila Qua su abasas volunte koram la kunhomi EFIS

humoro **1.** Liquido qua renkontresas en korpo organika **2.** Ta humoro egardata kom alterita e kom

la kauzo di ula morbi **3.** Temperamento, karaktero EFIRS

humuro Gayeso flegmoza, ulakaze akompanata da ironio DEFIRS

humuso Materio bruna o nigratra, qua produktesas en sulo, da la deskompozeso di la materii organika DEFIS

hundo (*zool.*) Genero de mamifero digitigrada, domestika, qua aboyas; e di qua existas multa varietati *L. canis familiaris* DE

hungrar (*trans.*, *ulo*) Bezonar manjo DF

huo (*zool.*) Rapt-ucelo noktala quan onu dresis por chasado *L. athene noctua* F

hura! **1.** Klamo da la navani Britaniana honorize di chefo, di personego qua eniras la

navo **2.** Aklamo-klamo honorize di ulu

hurdo Ozier-treliso ajuroza (sur qua onu sikigas frukti, e c., od uzata kom greto por la brutaro-parki) DE

huronala (*geol.*) Nomo di la strati ek graniti e gneisi ye qui konsistas la somito di la arkeano

husaro **1.** Armeo-kavaliero Hungariana **2.** Soldato ek la kavalrio lejera, di qua la uniformo (en Francia) kelke similesas olta di la armeo-kavalieri Hungariana DEFIS

hutingo (*zool.*) Fisho qua vivas en aquo sen-sala, de la familio « salmonidei », qua habitas la granda lagi di Mez-Europa (Suisia, Germania, nordo-regioni di Italia) *L. coregonus oxyrhynchus*

-i- Sufixo qua indikas « lando, regiono, domeno qua dependas de... e, konseque, la resortiso di, la auctoritato di... »

-i Dezinenco plurala di la nomi e di la pronomi

iambo 1. (*metriko antiqua*) Pedo ek du silabi, la unesma, kurta; la duesma, longa 2. Verso satirala, qua konsistis prime ek sis iambi 3. Versajo satira DEFIRS

ibe En ta loko (quan onu indikas), kontraste kun olta en qua onu esas

ibiso (*zool.*) Ucelo steltiera, longabeka, di qua un speco esis sakra, che la Egiptiani antiqua *L. ibis* DEFIRS

ica ca

-id- Sufixo qua signifikas « homo, decendantato di... »

idanto (*biol.*) Segun la teorio di Waismann: partikuli qui reprezentas e transmisas atavisme la partikularaji di la strukturo di la enti vivoza

identa Di qua la naturo esas absolute sama kam olta di altra kozo DEFIRS

***identifikar** (*trans.*) Komparar persono kun la deskripto o fotografuro donata da lua pasporto od altra dokumento, por divenar certa ke lu esas ya la persono quan lu afirmas esar

ideo Imajo, en spirito, de ula ento o de ula eso-maniero DEFIRS

ideografio Reprezento di la idei per signi qui esas la imajo de la objekto DEFIRS

ideologio (*fi10z.*) La cienco pri la origino, la formac(es)o di la idei DEFIRS

idilio 1. Mikra poemo pastoralala 2. Amoro-naraco pastoralala DEFIRS

idioblasto (*bot.*) (*segun Sachs*), celuli neregulare branchigita, izolita meze di tisuo tre diferanta

idiomo 1. Linguo di naciono 2. Dialekto di provinco DEFIRS

idioplasmo (*biol.*) Parto di la plasmio, qua kontenas omna partikuli qui reprezentas la karakterizivi di la speco

idiota (*patol.*) Di qua la cerebro esas nur hipo-kreskinta; di qua la kompreniveso esas tre poka DEFIRS

idiotismo Frazo-formo di qua la senco ne esas deskovrebla per la analizo, pro ke olu ne rezultas logikale de la senco e di la kombinuro de la elementi uzata; anke pri vorto e lua elementi. (*Louis Couturat*) DEFIRS

idolo Figuro, statuo, qua reprezentas deo o deajo, e qua kultesas. – (*metaf.*) Persono o kozo por qua onu profesas quaza kulto, amo, amoro pasionoza DEFIRS

-ier- 1. Sufixo qua signifikas: 1. Etuyo qua kontenas o sustenas la kozo indikata da la radiko 2. Karakterizata da... (ulo extera) 3. Arboro, arboreto, ar-

busto, qua produktas la frukto di qua la nomo indikesas da la radiko

-if- Sufixo qua signifikas « produktar, genitar, sekrecar » (to quon indikas la radiko)

-ig- 1. Sufixo qua signifikas : I. *kun radiko nomala* : « donar la qualeso quan expresas la radiko »; « transformar a... » 2. *Kun radiko di verbo netransitiva* : « esar la kauzo di la... -ar ». – « Igar » uzesas anke kom radiko, kun la senco : « esar la kauzo di la... (ago, od aĝeso, indikata da la verbo). » D

ignorar Refuzar saveskar, konoceskar; vole nesavar, vole nekonocar DEFIRS

iguano (zool.) Granda saurio di la tropiko-regioni di Amerika L. *iguana* DEFIRS

-ik- Sufixo qua signifikas « qua esas malada de..., pro... »

ikneumono (zool.) Insekto himeoptera qua perforas la pelo di la raupi por depozar en oli sua ovi L. *ichneumon* EFIS

ikono (en Rusia *caroza*, ed en la eklezio Greka) Imajo kolorizita qua reprezentas la virgino Maria (di la katoliki) e la santi EFIRS

ikonogeno (fotogr.) Natro-salo ek la acido amino-1-naftolo-2, sulfonala-6, uzata kom revelilo fotografala DE

ikonografio 1. La cienco pri la monumenti figuroza, pikturi, statui, medalii, e c. 2. Kolektajo ek portreti de famozi DEFIRS

ikonoklasto (historio religiala) Hezezano qua ruptas la santa imaji, qua ne admisas la reprezento figurala de la personi dea(la) DEFIRS

ikonometro (fotogr.) Vizilo per qua onu povas determinar la disto fokala di la objektalo fotografala, apta donar (ye dimensiono donita)

la imajo de fotografoto o de fotografotajo DEFIS

ikosaedro (geom.) Solido 20-edra DEFIS

iktero (patol.) Morbo qua flavigas la pelo, qua devenas de perturbo di la sekrecio e di la fluo di la bilo DEFIS

iktiokolo Substanco diafana, solida, preparita ek la natoveziko di la esturjoni, uzata por facar kapsuli gelatinatra, o la gumo-tafto DEFI

iktiologio La parto di la naturhistorio, qua traktas la fishi

iktiosauro Reptero fosila, kun fisho-vertebri L. *ichthyosaurus* DEFIRS

« iktus » (metriko) Frapo qua perceptigas la tempo forta di versopedo

iktuso (patol.) Afekto subita, qua frapas quale stroko. (kom ex. : iktuso apoplexiala, epilepsiala)

-il- Sufixo qua signifikas « instrumento por... » (ne « machino por... »)

il(u) Pronomo personala maskulala, persono triesma (uzata kande onu volas emfazar la sexuo)

ileono (anat.) La lasta e maxim longa parto di la intestino tenua EFIS

ilexo (bot.) Arboro di la familio « ilicinei », sempre verda, di qua la folii esas briloza e dornoza L. *ilex aquifolium*

iliako (anat.) La maxim granda ek la tri osti flankala EFISL

iliterata Qua ne savas lektar

iluminar (trans.) Ornar (manuskripto, libro imprimita) ye miniaturi, graburi, e c. DEFIRS

iluzionar (netrans.) Subisar ta eroro sensala o spiritala, qua igas aceptar lo semblanta kom lo reala DEFIRS

-im- Sufixo qua signifikas nombro fracionala

imaginar (*trans.*) Reprezentar ulo en sua spirito EFIS

imaginara (*matem.*) Simbolo algebrala, ek radikalo duesmagrada pri nombro negativa DEFIRS

imajo 1. Aparajo videbla ek objekto lumoza, konsistanta ye la radii lumala qui spricas de olca 2. Aparajo videbla ek objekto, imitita per desegnuro, pikturo, skulturo 3. Aparajo videbla di objekto, konceptita per la imagino-fakultato EFIS

imanar (*netrans.*) Efikar konstante, vice efikar provizore (*aludante Deo*) DEFIS

imbastar (*trans.*) Sutar per longa steburi ed (ordinare) per filo blanka, por pose probar (la vesto, la robo, e c.) EFI

imbecila Di qua la spirito esas febla DEFIS

imbibiar (*trans., ulo, ye*) Humidigar, per igar absorbar liquido maxima-quante DEFIS

imbrikar (*trans.*) Dispozar, aranjzar quale la teguli di tekto EFIS

imensa Di qua la grandeso-grado impedas la mezuro EF

imersar (*trans., aden*) Parte sinkar (korpo) aden liquido DEFIS

imitar (*trans.*) Agar quale ulu; facar (ulo) segun, (kom modelo), la verko da ulu DEFIRS

imoblo (*yuro-cienco*) Havajo nemo-vebla (domo, agro, e c.) DEFIS

imolar (*trans.*) 1. Ocidar sakrifike por satisfacar la deajo 2. Perisigar, ruinar, ulu por satisfacar intereso, pasiono, e c. EFI

imortelo (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la floro ne velkas, ed uzata por ornar la tombi *L. helichrysum* DEFR

impedar (*trans., pri, per*) Entravar, embarasar (ulu) pri lua ago od agado; entravar la evento (di ulo) EFIS

imperar (*trans.*) Dicar (ad ulu) ke lu agez (to o co), kun implicita nuanco di puniso kaze di neobedio. (ne uzesas pri la armeo-autoritato. Komp. « komandar ») EFIS

imperativo 1. (*gram.*) Modo qua expresas la impero 2. (*filoz.*) Ago-regulo absoluta e nekondicionoza DEFIS

imperatoro (*historio*) Komandanto di la armeo Romana antiqua DEFIRS

imperfekto (*gram.*) En ula lingui (kom ex, en la linguo Franca), tempo di la modo « indikativo » e di la modo « subjuntivo », qua indikas ago pasinta, egardata kom eventinta sama-instante kam altra ago anke pasinta; o la kustumo pri ago, la ofta iterio di olca DEFIS

imperio Naciono, o socio politikala, qua uzas sua autoritato a populi konquestinta da lu DEFIRS

impertinenta Qua manifestas desrespekto nekonvenanta DEFIS

impetuar (*netrans.*) 1. (*pri kavalo*) Eskapar de manuo-teneso, per movi violentoza e rapida 2. (*pri persono*) Iracar subite EFIS

implemento Utensilo manuala (por suto, skribo, e c.) E

implicita Kontenata en la senco, sen esar formale expresata DEFIS

implikar (*trans.*) (*logiko*) Kontenar EFIRS

implorar (*trans.*) (*ulu, pri ulo*) 1. Suplikar emocigante 2. Demandar, suplikante ye maniero emociganta EFIS

importacar (*trans.*) (*komerco*) Igar (la produkturi da lando altra) enirar la lando DEFIRS

importar (*netrans., pri*) Implikar konsequaji grava pri ulu, pri ulo EFIRS

impostar (*trans., ye*) (*financo*) Determinar la parto di la spensi nacionala publika, quan la stato impozas a singla ek la civitani DEF

impotentia (*fiziol.*) Quan naturo impedas uzar un ek sua membri DEFIRS

impozar (*trans., ulu, ad ulu*) Igar (ulu) subisar ne-volozes DEFIS

impregnar (*trans., ye ulu*) Igar penetrar en omna parti (di korpo) DEFIS

imprekar (*netrans.*) Dezirar ke ulu subisez desfortuno, mala chanco EFIS

impresar (*trans.*) Influar spiritala, mentale. (*anke metafore*) DEFIS

impresario Chefo di entraprezo teatra DEFIRS

impresiono (*pikt., e literat.*) Verko artala qua tendencas expresar o reprezentar la impresi ricevita da la artisto, de la naturo o de la temo DEFIS

imprimar (*trans., per*) 1. Reprodukta per graburo-planki, per tipi inkizita 2. (*fotogr.*) Obtenar imajo pozitiva de vitro-plako o filmo negativa EFIS

improvizar (*trans.*) Produktar quik e sen preparo (diskurso, versi, e c.) DEFIRS

impulsar (*trans., ad*) (*anke metafor.*) Komencar pulsar (korpo); pulsar (ulu) ad agar ulu DEFIRS

imputar (*trans., ulu, ad ulu*) Atribuar (la responso di ulu, ad ulu) DEFIS

imuna 1. Liberigita de devo, de obligeso, pro yuro (naturala od aquirita) 2. Qua profitas grantajo (naturala od aquirita) pro qua lua korpo shirmesas de ula morbi DEFIRS

-in- Sufixo qua indikas « ento femina », kande onu volas emfazar la sexuo

inaniciono (*fiziol.*) Exhausteso pro ne-nutreso, o pro hiponutreso DEFIS

inata 1. Qua esis en ni lor nia nasko 2. (*filoz.*) Qua inheras spirito, vice aquiresir per experiento EFIS

inaugurar (*trans.*) 1. Konsakrar per ceremonio oficala 2. Markizar (la komenco di estado nova) DEFIRS

incendiar (*trans.*) Facar granda fairo qua su extensas e ruinas F

incenso Rezino odorosa, di qua la odoro exhalesas precipue lor kombusteso, e quan onu extraktas de multa arbori ek la familio « burseracei » EFIS

incestar (*netrans., kun*) Koitar kun sua patro, filio, parento, o kun alianco-familiano, ye grado interdiktita da la lego DEFIRS

« **inch** » Mezur-unajo Britaniana ed Usana : 2,53995 centimetri

incidar (*netrans., kontre*) (*fiziko*) Arivar e butar kontre (ulu) EFIS

incidento Mikra eventajo qua intervenas acesore DEFIS

incitar (*trans., ulu ad ulu*) Konsilar, exhortar vivace ad agor ulu DEFIS

incizar (*trans.*) Fendar butonotruatre, per instrumento sekiva EFIS

-ind- Sufixo qua signifika « qua meritas esar... -ata »

indemno (*yuro-cienco*) To quon onu donas ad ulu por kompensar lua perdi, lua spensi DEFIS

indentar (*trans.*) (*imprim-arto*) Retropulsar (lineo tipografiala) aden la longeso-kadro, pozante avan olu « lakuno- »-tipi

indexo 1. Tabelo alfabetala, fine di libro, en qua esas mencionita la vorti precipua e la propria nomi, uzita da la auctoro, kun indiko pri la pagino ube esas singla de oli 2. Mikra vergo ek metalo qua,

per cifro-plako, indikas la kloki, la kompreseso-grado, e c. DEFIS

indiciono (*kronologio*) Determino di la yaro di la cikli di la periodo Julianala, por datizar la akti DEFIS

indico 1. Signo qua trovigas ulo 2. (*algebro*) Signo distingiva quan onu donas a litero qua reprezentas, en kalkulo, plura *grandori analoga DEFIS

3. **■refrakto-indico** (*fiziol.*) To quo indikas la relato da la sinuso di la incido-angulo, a la sinuso di la angulo di refrakto

indieno Kotono-stofa kun imagi imprimita, qua origine fabrikesis en India DFS

indiferenta 1. Qua ne tendencas ad ulo prefere kam ad altro 2. Qua ne interesesas da persono o da kozo, prefere kam da altra persono od altra kozo 3. Qua ne esas plu interesiva kam altra kozo DEFIRS

indignar (*netrans.*, *pri*, *pro*, *kontre*) Etiko-revoltar pro la spektado di konduto tre nekonvenanta DEFIRS

indigo Farbo blua quan onu ekstraktas de la folii e de la stipi di la *L. indigofera* *L. indigofera* DEFIRS

indijar (*trans.*) Ne-havar ulo quon onu bezonas EFIS

indijena Qua naskis en la lando quan lu habitas EFIS

indikar (*trans.*, *ad*) Montrar ube esas (ulu, ulo) EFIS

indikativo (*gram.*) Modo di la verbo, qua expresas la ago ye maniero absoluta DEFIS

indikato (*tekn.*) Aparato qua indikas (la rapideso-grado, la direciono, la situeso di la bifurk-aguli fervoyala, la aquo-quanto di kaldiero, e c.) DEFIS

individuo Ento qua esas unajo distingebla ek speco, genero, irga membro ek societo o socio de homi DEFIRS

indolenta Qua evitas penar DEFIS

indosar (*trans.*) (*komerco*) Skribar e signatar la transferoformulo reverse di mandato, di kambio-letro DEFIS

induktar (*trans.*) 1. (*logiko*) Rezonar, retroirante de la fakti observita, a la lego (*leyo) quan oli konjektigas, de la efekti a la kauzo 2. (*fiziko*) Produktar ta elektro-fluo qua rezultas de la efiko da magneti o da konduktili traairata da elektro-fluo (*korento) DEFIRS

induktoro (*elektro*) (*en mashino elektrifala*) La aparato qua produktas la feldo induktera DEFIRS

indulgar (*trans.*, *ulu*, *pri ulo*) Pardonar facile sen postular rigoroze exkuzi EFIS

induljenco (*teol. katol.*) Remiso, tota o parta, di la punisi pro pekiri, quan la eklezio katolika grantas ula-kondicione (fasto, prego, almono, e c.) DEFIS

indulto (*yuro ekleziala*) Povo, auctoritato, grantita da la papo, pri nominar ye ula benefici, o ye retenar ta benefici, kontre la yuro komuna DEFIS

industrio Ensemblo ek la arti, mestieri, qui transformas la materii prima DEFIRS

indutar (*trans.*) (*ye ulo*) Kovrar ye farbo-strato F

inerta 1. Qua ne esas propre agiva 2. (*metaf.*) Sen-energia EFIRS

infalibla Qua ne povas ne-eventor DEFIS

infama Stigmatizita da la opiniono sociala, da la lego DEFIS

« **infante** » En Hispania ed en Portugal, nomo di ta ek la princi qua naskis nemediate pos la senioro

infanto Homo qua evas inter 1 e 7 yari EFIS

infantrio (*milit-arto*) Ensemblo ek armeani qui marchas, e kombatas pedo-stacante DEFIRS

infarkto (*patol.*) Infiltreso da tisuo ye ekfluo da sango DEFIS

infektar (*trans.*) Impregnar ye jermi nociva DEFIRS

inferar (*trans., de, ek*) Ektirar (konsequajo) EFIS

inferiora (*en hierarkio*) Qua okupas rango suba, infra DEFIS

inferno 1. (*mitol.*) Loko subsula, habitata da la « ombri » di la mortinti, e di qua un regiono (Tartaro) esas rezervita por la maligni, ed altra (Elizeo) esas la lojeyo di la yusti 2. (*kristanismo*) Loko ube supliciesas la damniti (opoze a purgatorio ed a paradizo) EFIS

infiltrar (*netrans., aden*) 1. Insinuar su pokope aden la pori, la interstici, la fenduri, di korpo solida 2. (*metaf.*) Penetrar pokope aden la spirito, aden la mento DEFIS

infinita (*matem.*) To quon spirito ne konceptas kom limitoza; to quo esas plu granda kam irga quanto evaluebla. – (*anke metaf.*) DEFIS

infinitesima (*matem.*) Qua relatas la quanti infinite mikra EFIS

infinitivo (*gram.*) Verbo-modo qua expresas la ago verbala en maniero nepreciza DEFIS

infirma Qua ne povas uzar (libere, normale) irga membro od organo EFIS

infixo (*gram.*) Elemento qua insertesas interne di la foni ye qui konsistas radiko, por modifikar la senco di olca DEFIS

inflacar (*netrans.*) (*financo*) Emissar exajeroze moneto-papero DEFIS

inflamar (*trans.*) Produktar ta estado di maladeso, quan karakterizas varmeso, doloro ed (ulakaze) la tumefakteso di la parto malada DEFIS

inflar (*trans., per ulo, ye ulo*) Distensar omna-sinse (korpo elastika) per preso interna. – (*anke metaf.*) EFIS

inflexar (*trans.*) 1. (*gram.*) Modifikar la pronunco-valoro di vokalo, influe da altra vokalo qua esas en la silabo qua sequas nemediate EFIS

2. **arko inflexita** (*geom.*) Qua konsistas ye du taloni, tangenta per olia somiti (quale la embracilo tipografiala)

infloresenco (*bot.*) Dispozeso di la floro sur la stipito EFIS

influar (*trans., per, pro, pri*) (*aludante kauzo nemateriala*) Efikar ad ulu, ad ulo, tale ke ica modifikesas DEFIS

influenzo (*patol.*) Gripo tre grava DEFIRS

influxo (*biol.*) Forco, di qua la naturo esas nekonocata, qua cirkulas alonge la nervi DEFIS

informar (*trans., ulu, pri ulo*) Igar (ulu) ne plus nesavar (fakti) DEFIRS

infre (*pri objekto vertikala*) Maxim apud-sule. – (*pri objekto horizontala*). Normale, maxim apud la regardanto L

infuzar (*trans.*) Varsar sur (kafeio, teo, e c.) aquo, od altra likido, bolianta por ke olca prenez la substanci esenca quin olta kontenas DEFIS

infuzorio (*zool.*) Animaletto qua kreskas en la infuzuri vejatala ed animalala, en la aqui koruptita DEFIRS

ingestar (*trans.*) (*fiziol.*) Enduktar aden sua stomako DEFL

inglobar (*trans.*) Ne simple « unionar », ma : mixar en un substanco; inkluzar substanco (farmaciala) en altra (de altra naturo) FS

ingranar (*trans., ye*) (*tekn.*) Igar (la denti di roto) enirar la lakuni qui interseparas la denti di altra roto, por transmisar ad olca la movo di olta FIS

ingrediento Elemento qua uzesas por la kompozado di mixajo o mixuro, di preparajo o preparuro DEFIS

inguino (*anat.*) Parto di la homokorpo, inter la infra ventro e la kruro EFIS

inhalar (*trans.*) Aspirar por englutar (vapori, gasi) DEFIS

inherar (*trans.*) Tenar profunde an la ento di persono, di kozo DEFIS

inhibar (*trans.*) (*biol.*) Diminutar od haltigar la funciono di organo, per la irito di fora punto di la organismo DEFIS

iniciar (*trans.*) 1. Admisar a la konoco, a la partopreno di la misterii religiala 2. (*metaf.*) Admisar a la konoco di kozo sekreta, arkana DEFIRS

iniciativar (*trans.*) Esar la datunesma qua spontane propozas, organizas, exekutas (ulo) DEFIRS

injektar (*trans., en, aden*) Lansar (likvido) aden substanco DEFIRS

injeniar (*netrans., por, pri*) Tre laborigar sua cerebro por abutar ad ulu EFIS

injenioro La persono qua konstruktas mashini, qua direktas la konstrukto di ponti, voyi, e c. DEFIRS

inkandecar (*netrans.*) Qua esas tante varmigita ke lu aspektas blanka EFIS

inkardinar (*trans.*) Destinar, perpetue ed absolute, ula kleriko a la servo di diocezo determinata

inkarnacar (*trans.*) (*teol.*) Glitar su aden korpo ek karno homatra DEFIS

inkasar (*trans.*) Recevar e pozar aden la kaso (di la afero) pekunionquanto DFI

inkastrar (*trans.*) Inserir (objekto) aden altra objekto qua entaliesis por recevar olu; fixigar (lapido) aden la kastono, per abatar la rebordo di olca adcirkum la lapido FIS

inklinar (*trans., ad*) Igar lua axo kelke deviacar de lua vertikalo EFIS

inkluzar (*trans., (ad) en.*) Enpozar, cirkumklozar DEFIRS

inko Likvido quan onu uzas kande onu skribas per plumo EFI

inkoativa (*gram.*) Qua expresas la komenco di ago DEFIS

inkognito Sen esar konocata, remarkata DEFIRS

inkombrar (*trans., ye*) (*aludante amaso de kozo*) Embarasar per esar obstaklo pri la cirkulo EFIS

inkrustar (*trans.*) Kovrar (objekto) ye strato petra e krustatra DEFIRS

inkubacar (*trans.*) Havar en su la jermo di morbo, qua kreskas til kande onu maladeskas DEFIS

inkubo (*teol.*) Demonio qua kopulacis, lokizinte su sur la dormanto DEFIS

inkulkar (*trans.*) Igar par-enirar en la spirito FIS

inkunablo Libro qua evas de la epoko kande onu jus inventabis la imprim-arto (generale til la yaro 1500) DEFIS

inkurar (*trans.*) Igar su en la kazo subisor F

inkursar (*netrans.*) 1. Devast-irupto da militanti aden la lando enemika 2. (*metaf.*) Trakto acesora di temo qua ne apartenas a la domeno precipua EFIRS

inocenta (*pri*) Qua ne agis ulo mala EFIS

inkular (*trans.*) (*medic.*) Transdonar ad ulu (viruso, jermo di morbo kontagiala); o transdonar artificale la viruso (febligita) di morbo, kom prezervivo kontre la ipsa morbo DEFIRS

inquestar (*netrans.*, *pri*, *che*) Serchadar por savar ulu, per questioni, per askolto di testi, e c. EFIS

inquiziciono (*historio*) Tribunalo di la eklezio katolika, instalita por serchar e persequar la personi di qui la sentimentis esis enemika a la kredo katolika DEFIRS

inquizitoro (*historio*) Judiciisto ek la inquiziciono DEFIRS

insektivora Qua su nutras ye in-sekti DEFIRS

insekto (*zool.*) Mikra animalo sen-vertebra, ek la klaso « artropodi » DEFIRS

insertar (*trans.*, *ulo*, *aden*) Enpozar (kazo aden altra kazo) tale ke oli formacas quaze un korpo; enskribar (artiklo, klauzo) aden jurnalo, akto, e c. DEFIS

insidiar (*trans.*) Ruzar kontre ulu, por venkar lu, per travestiar naturo, per simular EFIS

insigno 1. Tabelo quan komercisto muntas sur sua butikio (maxim-multa-kaze kun emblemo o moto) por igar olca rekonocbla 2. Marko distingiva pri la autoritato, pri la rango, di persono 3. Mikra objekto butonatra, quan onu fixigas an la surfaldajo di paltoto, di vestio, por indikar ke onu esas membro od adepto di ulo DEFIS

insinuar (*trans.*, *su*, *ulo*, *aden*) 1. Enduktar (ulo) dulce, gradoze; enduktar (ulu) habile, ruzoze 2. (*metaf.*) Igar (ulo) penetrar habile aden la spirito, aden la anmo, la psiko EFIRS

insipida Qua repugnas gustado, pro olua sensaporeso. (*anke meta-*) DEFIS

insistar (*netrans.*, *pri*, *pro*, *por*) Presar (*metaf.*) vigoroze lor demandando EFIS

insolenta Qua manifestas nere-spekto insultoza, ofensoza DEFIRS

inspektar (*trans.*) Explorar atencoze (to quon onu devas surveyar) DEFIRS

inspirar (*trans.*, *ad*) Naskigar en la kordio, en la spirito, (penso, rezolvo) DEFIS

instalar (*trans.* *ulu*) Establisar solene en lua klapsidilo (episkopo, paroko); establisar solene en lua ofico (judiciisto, prezidero); establisar (ulu) en la lojeyo, en la loko, en la plaso qua destinesis por lu DEFIS

instanco (*yuro-cienco*) Ago di persequo judiciala inter pledanto e defensanto DEFIRS

instanto Mikra tempo-fragmento DEFIRS

instigar (*trans.*, *ad*) Pulsar ad ago EFIS

instilar (*trans.* *aden*) (*medic.*) Varsar gutope DEFI

instinto Impulsivo naturala; impulsivo interna qua instigas ento vivanta (homo o bestio) ad agi ne-rezonita, por la konservo di la individuo, di la speco DEFIRS

institucar (*trans.*) Establisar durre DEFIRS

instituto Korpo institucura ek literaturisti, ciencisti, artisti, e c. DEFIRS

instruciono Exploko por la direkto di afero, por la uzo di ulo DEFIRS

instruktar (*trans.*) Formacar la spirito, la mento, la psiko di (ulu) per lecioni, precepti DEFIRS

instrumento To quon onu uzas por produktar efekto materiala DEFIRS

insulo Extensajo ek tero qua, en maro, cirkondesas da aquo omnalatere, tota-cirkume DEFIS

insultar (*trans.*) Ofensar extreme (generale per vorti) DEFIS

-int- (*gram.*) Dezinenco di la particio pasintala aktiva

intalio Petro harda, gravita kave DEFIS

integra Di qua la toto ne subisis diminuto EFIRS

integralo (*matem.*) La integralo di diferencialo: quanto di qua la diferencialo esas infinitezima DEFIRS

intelektar (*trans.*) Konoceskar per la koncepto-fakultato pura DEFIRS

***intelektuelo** Persono qua prizas prepondere lo pensala, lo spiritala DEFIS

inteligenta Qua komprenas facile DEFIRS

intencar (*trans.*) Volar ad skopo FIS

intendant (*armeo*) Ensemblo ek la oficiri qui su okupas pri la servicii administrala di la armearo DFIRS

intendant 1. La persono di qua la tasko konsistas ye jerar la aferi, administrar la menajo di richo, di sinioro 2. Stat-oficiero, chefo di administrantaro guvernantalara DEFIRS

intensa Qua efikas energioze DEFIRS

inter- 1. En la tempo o spaco qua separas du o multa personi, kozi, e c. 2. (*metaf.*) Signifikas partigo,ambio, reciprokeo EFRS

interceptar (*trans.*) Sizar, kande olu pasas, kozo qua esas destinata ad ulu altra EFIS

intercesar (*netrans., por, favore di*) Intervenar por ke ulu obtenez lua pardoneso, lua indulgeso DEFIRS

interdiktar (*trans., ulo, ad ulu*) Imperar ke ulu ne (agez ulo) DEFIRS

interesar (*trans., pri, ad*) Ecihtar en ulu lua kuriozesos, lua emoci DEFIRS

interesto 1. Ensemblo de la kozi qui esas avantaajoze ye ulu 2. (*financo*) Profito-quanto de la pekunio, quan onu prestis, kalkulata (maxim-multa-kaze) procente DEFIRS

interferar (*netrans.*) (*fiziko*) (*aludante lumo-radii*) Renkontrar altra lumo-radii, de quo konsequas desgresko plu o min granda da lia lumo. – Fenomeno analoga pri la fonoondi DEFIRS

interimo Intervalo dum qua ofico o plaso (en hierarkio) vakas DEFIRS

interjeciono (*gram.*) Klameto qua expresas la emoco subita di la psiko DEFIS

intermezo Distraktivo (baletto, danso, kanto) quan onu lokizas inter la akti di teatrajo DEFIRS

intermitar (*netrans.*) Cesar e rieventar pos intervali nesamadura DEFIS

interna Qua esas en, o qua apartenas a, la spaco qua existas inter la limiti di korpo DEFIRS

internacionalo 1. Asociitaro generala ek salariati di landi diversa, por revendikar ula yuri qui esas komuna ye li 2. La ralio-himno di la salariati revolucionista di omna landi, unionita por luktar kontre kapitalismo (poemo da Eugène Pottier 1871; muzikario da Adolphe Degeyter) DEFIRS

interrogativo (*gram.*) Formo qua expresas la ideo di questiono DEFIS

interpelar (*trans., pri, pro*) 1. Paroleskar (vers ulu, ad ulu) por questionar lu pri ulu, o demandar ulu de lu 2. (*yuro-cienco*) Sumnar (ulu) justifikar su pri fakto 3. (*politiko*) (*aludante parlamentano*) Demandar a (ministro) ke ica justifikez, koram la parlamento, sua agi o ne-agi DEFIRS

interpolar (*trans.*) 1. Insertar aden texto (frazo qua ne esis parto di olu) 2. (*fiziko*) Insertar aden observorezultaji terminin determinita da kalkulo 3. (*algebro*) Trovar formulo qua, pro satisfacar ula quanto de kazi observita, povas remplasar provizore la *leyo (lego) di la fenomeno DEFIRS

interpretar (*trans.*) 1. Explikar to quo esas obskura e ambigua en texto 2. Dicar to quon signifikas (oraklo, sonjajo) 3. (*teatro*) Reprezentar segun la intenci da auctoro 4. Rezumar, en la linguo quan komprenas la askoltanti, to quon dicas persono en linguo stranjera quan la askoltanti ne komprenas DEFIS

interstico Tre mikra spaco vakua inter la parti di korpo EFIS

intervalo 1. Disto-quanto inter du loki 2. Disto-quanto inter du instanti, du epoki 3. (*muziko*) Disto-quanto qua separas son-uno de la sono qua sequas lu nemediate, acensante de grava ad akuta, o decensante de akuta a grava DEFIRS

interviuvar (*trans.*) (*aludante la jurnalisti*) Vizitar personego famoza (aktuala), por questionar lu pri lua vivo-maniero, lua agi, lua idei, lua intenci pri lua agi balda, e c. DEF

« **intestat** » Qua ne facis sua testamento

intestinalo (*anat.*) Vicero en la kavajo abdomina, tubo digestala ek mukozio e muskulo, qua iras de la stomako til la anuso EFIRS

intima 1. Qua esas tote interna 2. Qua atingas la esenco di la kozo 3. (*aludante personi*) Qua unionesas (ad altra) strete DEFIRS

intonar (*trans.*) Komencar kantar (ario) por donar la tono a la personi cetera DEFIS

intoxikar (*trans.*) Igar (ulu) absorbar substanco venenozo DEFIRS

intracelula (*biol.*) Qua esas interne di celulo (opozite ad « intercelula » : qua esas inter la celuli)

intradoso (*arkitekt.*) Kavajo interna, parto konkava di vultro DEFS

intramolekula (*biol.*) Qua esas interne di molekulo

***intrenar** (*trans.*) La « shutro » centrala di la triptiko « komencar », « entrenar », « finir », uzata kande « -as », « -is », « -os » ne esas sat preciza

intrigar (*netrans.*) Mashinacar por igar sucesar DEFIRS

intrikar (*trans.*) Intermixar kozo tale ke onu povas nur tre defacile liberigar o riordinar oli EI

intrinseka Qua ne dependas de konvenciono. (*antonimo* : « extrinseka ») EFIS

introduktar (*trans.*) Igar ulu darfar eniror e frequentor societo, klubo, mondumo, per prizentar lu kom aceptinda DEFIRS

« **introitus** » (*liturgio katolika*) Prego da la sacerdote, lor celebros di meso, pos acensir la altaro, e kande la koristaro kantas, komence di meso granda

intruzar (*netrans.*) Enirar nedarfante EFIS

intuicar (*trans.*) (*filoz.*) Konocar nemediate, direte. – (*metaf.*) Komprenar la kozo rapide DEFIRS

intumecar (*netrans.*) (*patol.*) Infleskar DEFIS

intusucepciono (*biol.*) Endukto, aden korpo organizita, di nutrivi quin olu absorbas ed asimilas DEFIS

inulino (*kemio*) Sorto di amilo quan onu ekstraktas ek la radiko di inulo

inulo (*bot.*) Planto perena, ek la familio « kompozaji », di qua la radiko uzesas medicine *L. inula* FIL

inundar (*trans., per, ye*) Kovrar per aquo. – (*metaf.*) Kovrar per homi multega EFIS

invadar (*trans.*) 1. Okupar bruske, per violento, (teritorio) 2. Devastar pos iruptr DEFIS

invaginar (*trans.*) Retrofaldar lamo ek tisuo adinterne di altra tisui DEFIS

invalida 1. Qua ne esas tote vigoroza 2. (*aludante ex-militisto*) Impedata da lua granda evo, o da vunduri, durar sua armea-neso DEFIRS

invektivar (*netrans., kontre*) Diskursar violente, furioze, quan kam mem decoze, kontre ulu od ulu DEFIS

inventar (*trans.*) 1. Krear ulu nova 2. (*retor.*) Serchar e selektar la argumento-punti quin onu devas uzar, la idei quin la temo furnisas EFIRS

inventariar (*trans.*) Kontar ed enregistrar specope la havaji transportebla, vari, komerco-trati, mandati, acioni, obligacioni di firmo, di persono, e c. DEFIRS

inversa Qua esas, o qua venas, opozo-sinse EFIS

invertazo (*kemio*) Fermento solvebla, qua transformas sakaroso aden glikoso, e qua existas en vegetanti diversa

investar (*trans.*) 1. Solene igar posedeskar feudo, granda ofico, per ceremonio alegoriala 2. Igar posedeskar povo, autoritato DEFIS

invetera Qua lasis kreskar en su – til divenir neextirpebla pro lua ancieneso – kustumo mala. (ex. : lu esas fumero, hiper-drinkero, invetera) EF

invitar (*trans., ulu, ad ulu, pri*) Pregar (ulu) ke lu irez a loko determinita EFIS

invokar (*trans.*) Advokar per prego; advokar (ulu) por ke lu atestez favore di la advokanto EF

involuciono 1. (*geom.*) Dui de punti AA' + BB' + BB' + CC' – selektita sur rekto, esas involuciono kande li dividas harmonioze un segmento MN di la rekto 2. (*bot.*) Eso-maniero di parto volvita adinterne di su DEFIRS

involukro (*bot.*) Asemblajo ek braktei qui formacas, cirkum floro o kapitulo, quaze kalico DEFIS

inyamo (*bot.*) Planto tropikala di qua la stipito esas klimera, ek la familio « amilacei », e di qua la radikaro esas nutriva *L. disco-rea* DEFIRS

iodo (*kemio*) Korpo simpla, ek flitri briloza, bluatre-griza, metalea, saporanta feble quale kloro *Simb. kem. I* DEFIRS

iodoformo (*kemio*) Kompozajo (CHI₃) deskovrita en 1824 da Serullas

ionika (*arkitekt.*) (*aludante la trisma ek la kin klasi arkitekturala antiqua*) Karakterizata da la voluti di la kapiteli DEFIS

iono (*fiziko*) Partikulo qua portas elektro pozitiva (iono pozitiva) o negativa (iono negativa) DEF

« **iota** » La litero nonesma, e la maxim mikra, ek la alfabeto Greka, qua korespondas ad « y »

ipsa Qua esas ya, rigoroze, to (o : ta) quon (o : quan) onu jus nomis, mencionis **L**

-ir (*gram.*) Dezinenco di la infinitivo pasintala

iracar (*netrans.*) Subisar violentoza ecito, psikala, desagreadla, efike da qua onu quaze eruptas (kontre ulu) **EFIS**

« **irade** » Reskripto, da sultano di Konstantinopolo, pri aferi min importoza kam olti qui bezonigas « hatt-i-hou-maloun » o « hatti-i-cheriff »

iradiar (*netrans.*) (*fiziko*) Difuzar su radie **DEFIS**

irar (*netrans.*) **1.** (*aludante vivanto*) Movar su ad ula loko (opoze a « venar »- « irar » signifikas for-esko di la spaco-punto ube esas la persono qua parolas, ad qua onu parolas, pri qua onu parolas.) **2.** (*aludante nevivanto*) Movar su (o movesar) ad ula skopo **FIS**

irga Signifikas la nedetermineso maxima

iridio (*kemio*) Korpo simpla, metalo ruptebla, arjento-blanka quan onu renkontras en ula platinerci, e di qua la dissolvuri esas irisea *Simb. kem. Ir*

irido (*bot.*) Genero de planti monokotiledona, qua konsistas ye quanto grandega de speci *L. iris*

irigacar (*trans.*) Arozar granda-quantate, per kanaleti, tubi, e c. **EFI**

irisito (*patol.*) Inflameso di la iriso

iriso **1.** (*anat.*) Parto koloroza di la okulo, membrano cirkla, avan la kristalino **2.** (*optiko*) Arko luma, ye la kolori ek la prismo, e produktita da la refrakteso e la reflekteso di la lumo-radii da la pluvo-guti **DEFIRS**

iritar (*trans.*) Eventigar mikra inflameso **DEFIS**

ironio **1.** Questiono quan Sokrates agis a la sofisti, por incitar li a su-kontredici, per qui lu demonstris a li lia eroro **2.** Moko-formo qua konsistas ye dicar lo inversa di to quon onu volas komprenigar **DEFIRS**

iruptar (*netrans.*) Enirar subite e violentoze **EFIS**

-is (*gram.*) Dezinenco di la indikativo pasintala

iskiono (*anat.*) Parto infra di la osti hanchala, ube inkastresas la osto di la kruro

islamo **1.** Religio e civilizeso-formo di la Mohamedisti **2.** Ensemblo ek la landi quin karakterizas ta religio e ta civilizeso-formo

-ismo Sufixo qua signifikas « doktrino », « partiso », « sistemo »

istmo (*geogr.*) Streta lango de tero, inter du mari, e qua unionas peninsulo a la kontinento cetera **DEFIS**

-isto **1.** Sufixo qua signifikas : **1.** « la persono qua profesione su okupas pri... » **2.** Adepto, adherinto di partiso, di skolo doktrinala

-it Dezinenco di la participo pasintala pasiva

ita La persono, la kozo, qua maxime distas de ta qua parolas; la persono, la kozo, quan onu nomis enumer-unesme

***itemo** Singla ek la frazi (generale kun nombri) en numero, etato, budjeto, fakturo, kalkulo **EFI**

iterar (*trans.*) Ri-agar lo sama **EFIS**

itinerario **1.** Indiko pri la voyo uzenda **2.** Indiko pri omna loki ube onu pasas por irar de lando ad altra, qua kontenas ulakaze deskripti di la loki, o noti e voyajomemori **3.** Indiko di omna stacioni qui existas sur la parkuro di relvoyo, di la diversa treni qui pasas en oli; di la transporto-preco,

e c. DEFIS

-iv Sufixo qua signifikas (soldite a radiko verbala) « kapabla, povanta, apta por... »

-ivoro Sufixo qua signifikas « qua su nutras ye... »

ivoro 1. Materio ye qua konsistas la dentegi di elefanto 2. Materio ye qua konsistas la denti di ula pakidermi EFI

-iz Sufixo qua signifikas « provizar, garnisar, indutar, impregnar ye... »

izabela Pale-flava DEFIS

izobaro (*fiziko*) Lineo ek la punti di la Terglobo ube la preso atmosferala esas sama ye instanto determinita DEFIRS

izocela (*geom.*) Di qua la lateri esas inter-egala EFIS

izodinama (*fiziko*) Di qua la forco esas inter-egala sur la du lateri DEFIS

izogama (*biol.*) Dicesas pri la vejetanti inferiora, che qui la genito-elementi, qui interunionas por formacar la ovo, esas intersimila DEFIS

izogona (*geom.*) Di qua la anguli esas inter-egala DEFIS

izoklino (*magnet.*) Lineo ek la punti di la Terglobo ube la deviacio da la magnet-indexo esas intersama DEFIS

izokrona (*fiziko*) Qua eventas sama-dure DEFIS

izolar (*trans., de*) Separar de omna kozo : (a) igar (korpo) ne plus kontaktar kun korpi elektrokonduktiva; (b) separar korpi ek la elementi kemiala kun qui lu esas kombinita; (c) igar (ulu) vivar for lua kunhomi DEFIRS

izomera (*kemio*) Qua konsistas ye atomi qualeso-sama e quanteso-sama DEFIS

izometra (*geom.*) (*pri perspektivo*) Olta en qua la axi komparala esas inter-egala DEFIRS

izomorfa (*kemio*) Di qua la formo kristala esas sama kam olta di korpo kemiala altra DEFIRS

izoperimetra (*geom.*) Dicesas pri la figuri di qui la perimetri esas inter-egala

izotermo (*fiziko*) Lineo, sur mapo, qua pasas tra omna punti di la Terglobo ube la temperaturo mezvalora dum la yaro esas intersama DEFIRS

izotonika (*biol.*) Dicesas pri la equilibrio molekulala di du solvuri interseparita da membrano organika, e qui havas osmo-povo interregala

izotopa (*kemio*) Dicesas pri la kompozaji kemiala inter-identita, ma di qui la pezo atomala interdiferas F

izotropia Qua havas la sama partikularaji fizikala omna-direcione

ja Sen vartar til kande fluabos multa tempo

jaboto Ornivo ek muslino, ek dentelo, muntita an la aperturo di kamizo, sub la fauco, e qua su extensas sur la pektoro DEFIR

jacar (*netrans.*) Esar kushinta, sterninta, pozita FIS

jado Lapido tre harda, bele olivea, sorto di silikato di alumino e kalko DEFIS

jaguar (*zool.*) Amerika-tigro, la maxim granda ek la felini pos la tigro e la leono, di qua la pilaro esas falva kun veinizuri ek nevusi nigra *L. felix onca* DEFIRS

jako Viro-vesto qua decensas kelke adsub la genuo, quan olim *weris la rurani, la plebeyi DEFIRS

jacobino Partisano di la doktrino qua agnoskas ke la plebeyo esas irgo-povanta, irgo-darfanta DEFIRS

jakoneto Speco di muslino midiafana, de qua onu facas robi, kolumi, muliero-kofii DEFIRS

jalapo (*bot.*) Konvolvulo di qua la radiko esas purgiva *L. convolvulus jalapa* DEFIS

jaluza Di qua la amo esas desqujeta pro suspektemeso, desfide-meso EFI

janicharo Elito-soldato ek la infantrio Turka, ek la guardo di la sultano DEFIRS

jansenismo (*religio kristana*) Doktrino da Jansenius, ecese severa, kondamnita da la Roma-eklezio

pro imputar tro multe a Graco, tro poke ad arbitrio, e qua duktas a la predestineso absoluta DEFIRS

januario La monato unesma di la yaro (segun la maniero moderna) DEFIRS

jardiniero 1. Orno-moblo qua suportas kesto provizita ye flori 2. Disho ek diversa sorti di legumi DEFIS

jargonar (*trans.*) 1. Dicar ulu ye maniero nekomprenebla pro nekorekteso vortala, gramatikala, pronuncala, e c. 2. Parolar idiomato stranjera koram ulu qua judikas olu kom barbara pro ne komprenar olu DEFIRS

jaro Granda vazo de terakotajo, kun du ansi, en qua onu konservas aquo, oleo EFIS

jasmino (*bot.*) Arbusto sarmen-toza, genero tipo di la familio « jaminei », di qua la flori esas odorozza *L. jasminus* DEFIRS

jaspo Lapido harda ed opaka, samanatura kam agato, koloroza ye reda, flava o verda, uniforme, bendope o makulope DEFIS

javelino Armo dardo, longa e dina, uzita da la antiqui, qui lansis olu manue EFIS

jeleo (*koquarto*) 1. Suko de substanco animalala, qua solideskis per koldesko 2. Suko konjelita de frukti DEFIS

jelozio Shutro, ma ek planketi paralela, horizontala, qui povas rotacar cirkum sua axo longesala,

quan onu muntas avan fenestro, quan onu povas levar o deslevar per kordo o kordono; kande olu esas tote levita, la lati esas aplikita ici sur iti; e dop qua onu povas vidar sen videsar ^{DEFIS}

jemar (*netrans.*) Agar lamento ne-artikulita ^{FIS}

jemelo 1. Qua naskis sama-parture kam altra filio (o yuno) 2. (*plurale*) Kastor e Polux, un ek la 12 signi di zodiako ^{EFIS}

jenar (*trans.*) Igar nekomfortoza, nekomoda, per presar, klemar, opresar ^{DF}

jendarmo Soldato qua apartenas a korpo di qua la tasko konsistas ye sekurigar la vivo di la civitani ^{DEFIS}

jenio (*armeo*) La korpo ek la oficiri e soldati qui aplikas la cienci a la fortifiko di la fortresi, a la konstrukto di navi, di ponti, e c. ^{DFI}

jenjivito (*patol.*) Inflameso di la jenjivi ^{EFI}

jenjivo Tisuo karna qua garnisas la arkadi dentala e la perimetro di la denti per adherar a lia kolo ^{FI}

jenro-piktarto (*arto*) Qua traktas fantazio-temi (opoze a la pikto di temi historiala, peizajala) ^{DEF}

jentila Qua plezas delikate ^{EFIS}

jeo (*zool.*) Ucelo, genero « paseri konobeka », vicina ye la korvi *L. oarrola ElandariuE* ^{EF}

jerar (*trans.*) Administrar kom reprezentero di la proprietero (domeno, industrio-firmo, entraprezo, e c.) ^{FIS}

jermo 1. Rudimento di la embriono, destinata a *reproduktar la planto, la animalo 2. (*metaf.*) Principo, elemento di la kresko di ulo ^{EFIRS}

jerzeo Muliero-korsajo ek texajo elastika, qua tre strete fitas la busto ^{EF}

jetar (*trans.*) Sendar aden spaco per impulso rapida ^{FI}

jezuito 1. Nomo di la membri di la Iesu-ordeno quan fondis Ignatius de Loyola 2. Hipokrito, quan oportas desfidar ^{DEFIRS}

jibeto Asembluro ek fosto vertikala, e trabo horizontala sur la libera extremajo di qua glitas la kordo a qua onu suspendos la persono pendeso-kondamnita ^{EF}

jigo Ario dansala, rapida-ritma ^{DEFIRS}

jileto Parto di la viro-vesto, qua kovras la torso, sen maniki, qua weresas sub la paltoto o la redingoto ^F

jilfloro (*bot.*) Planto, genero ek la familio « kruciferi », di qua la flori esas blanka, flava o redatra, e di qua la odoro memorigas olta di la kariofilo *L. cheiranthus cheiri* ^E

jineto 1. (*zool.*) Mikra mamifero di la genero « karnivori digitigrada », di qua la felo uzesas kom furo 2. (*tekn.*) Morso di qua la kateno esas ringatra *L. viverra genetis*

jinjero (*bot.*) Planto de India, di qua la radiko aromata uzesas kondimente *L. amomum zingiber* ^{EFIS}

jino Brandio distilita sur junipero-beri ^{DEFIRS}

jiraf (*zool.*) Mamifero di qua la kolo esas tre longa, e la pilaro makuloza *L. camelopardalis giraffa* ^{DEFIRS}

jirar (*netrans.*) Parkurar cirklokurvo, o fragmenton di cirklokurvo ^{EFI}

jiravolto Jiro e retrojro, agita rapide ^{FI}

jokar (*netrans.*) Agar o dicar ulo quo distraktas ridigive ^{EI}

jokeo Viro qua kavalkas kavalo en la kavalo-konkursi kurala, ed agas lo profesionale ^{DEFIRS}

jonglar (*netrans.*) Lansar adciele e simultane plura buli, plura objekti, qui krucifas pasante de la manuo dextra a la manuo sinistra, od inverse DEF^R

jonko Navo, di qua la pruo esas alta e krosatre kurvigita, uzata en China e Japonia DEF^{IS}

jonquilo (*bot.*) Genero di narciso, planto kultivata en la gardeni pro la eleganteso di olua su-teno e pro la dolceso di olua odoro *L. narcissus jonquilla* DEF^{IS}

jorno Klareso quan Suno produktas sur tero FI

jovdio La dio kinesma di la semana FIS

joyar (*netrans., de, pro, pri*) Tre plezur-impresesar EF^{IS}

juar (*trans.*) Havar plezuro extreme granda de la posedo di ulo

jubeo (*trans.*) En kirko : quaza galerio inter la navo e la koreyo EF

juBILEAR (*trans.*) Celebrar festo, honore di la persono qua esas en sua ofico de kinadek yari DEF^{IS}

judiciar (*trans.*) Enuncar (pri ulu od ulo) decido, kom persono di qua la ofico konsistas ye aplikar la legi punisala, civila komercala EF^{IS}

judikar (*trans.*) Enuncar opiniono per qua onu aprobas o blamas : opinionar pri persono o kozo EF^{IS}

jugulara (*anat.*) (*veini*) qui apartenas a la fauco DEF^{IS}

jububo (*bot.*) Frukto (nukleo) du-celula, kontenata da envelopilo pulpa, e di qua la suko uzesas farmaciale kom pektoralo di arbore ek la familio « ramnei », vicina ye la ilexo e ye la fuzeno, sinuoza-brancha, kun forta dorni, qua kreskas en la sudo-regioni di Europa *L. zizyphus* EFR

julepo (*farmacio*) Pociono dolcigiva, ek aquo e siropi, a qui onu adjuntas mikra dozo di opiumo, e quan onu donas drinkenda kom kalmigivo o dormigivo DEF^{IS}

julieno (*koquarto*) Supo ek plura sorti di herbi e di legumi (karoti, napi, celerio, kauli, pizi, e c.), hachita tenue e koquita en buliono DEF

julio La monato sepesma di la yaro (segun la maniero moderna) DEF^{IS}

jungar (*trans.*) Ligar (tir-bestii) a veturo, a plugilo; inteligar vagoni sur relvoyo L

junglo En India : plana lando, marshoza, kovrita ye kani e ye bushi dika e dornoza EF

junio La monato sisesma di la yaro (segun la maniero moderna.) DEF^{IS}

juniora (*la persono*) Qua naskis pos (frato) EF

junipero (*bot.*) Arbusto ek la familio « cipresinei », di qua la beri esas aromatoza *L. juniperus* EF^I

junko (*bot.*) Genero tipa di la familio « junkacei », planto herbatra, rekta e flexebla, qua kreskas en la tereni humida *L. juncus* FIS

juntar (*trans.*) 1. Proximigar du kozi ye un ek olia extremaji respektiva, por ke oli interkontaktet od intertenet 2. (*aludante plura personi, trupi, e c.*) Irar unionar (su) ad (altra personi, altra trupi) EF^{IS}

jupo Parto di la muliero-vesto, qua kovras de la zono til la pedi FR

jurar (*trans.*) Promisar, afirmar (ulo ad ulu) selektante (generale) deo kom testo pri lo EF^{IS}

juraso (*geol.*) Tereno ye formaceso sekundara inter la strato liasa e la tereno kretatra, quan onu renkontras precipue en la Jura-monti (Francia) DEF

jurio (*en la tribunalo kriminala*) Ensemblo ek la civitani qui devas decider ka la akuzato esas (o ne esas) kulpoza DEFIS

juriskonsulto La persono qua konsilas profesione pri la yuro-problemi DEFIRS

jurisprudenco Interpretado di la legi per la verdikti da la judicii-sti : o, generale, maniero aplikar la legi a la kazi partikulara DFIS

jurnalo Edituro singladia o periodala, qua donas la niuzi politikala, literaturala, ciencala DEFIS

jus Pasis nur kelka instanti de kande... DEFIS

justa 1. Qua precize fitas, su adaptas a to por quo olu destinesis. (dicesas pri mezuro, balanco, voco, vorto, penso) 2. Qua agas o per quo onu agas perfekte lo exekutenda 3. Qua judikas korekte (en la kazo konsiderata) EFIS

justifikar (*trans.*) 1. Deklarar, demonstrar la inocenteso 2. Deklarar, montrar la legitimeso DEFIS

juto India-kanabo, qua uzesas por facar fili e texuri ordinara DEFIS

juvelo Ornamento tre valoroza, ek oro, arjento, lapidi, qua uzesas por la orno di la mulieri DEFIRS

K

ka(d) Konjunciono questionala, sive por la questiono direkta, sive por la nedirekta, e qua sempre komencas la propoziciono

kabalo Doktrino mistika, naskinta de la tradicionaji Biblala, qui modifikesis da la idej orientala DEFIRS

kabano Mikra habiteyo ek tero, ligno, e c. EF

kabino 1. (*navig.*) Chambrato en navo 2. Chambrato en qua onu su desvestizas ĵus ante balnar en maro od en rivero DEFIRS

kablo 1. Tre grosa kordego de kablo (uzata en la navi) 2. Tre grosa kordego ek elektrofilo DEFIR

kabo (*geogr.*) Pinto ek tero, montetatra, qua salias aden maro DEFIS

kabrar (*netrans.*) (*aludante kavalo* *qua pavoras e su defensas*) Elevar sua gambi avana, per erektar sur sur sua gambi dopa FS

kabriolet Veturo lejera, un-kavala, kun aperturo avana e kun mi-tendo ledra, faldebla abanike DEFIS

kachuo Substanco odoriza quan, en India, onu ekstraktas de la ligno, de la folii, de la ŝeli fresha di la akacio *katechu*, e quan onu uzas en la tint-industrio, kom kolorizivo; en medicino, kom astriktivo e tonizivo DEFIR

kadaŝtro Registro publika, qua kontenas la relevo ĝenerala, la mezuro-rezultajo e la evaluo pekunia di la domeni, ter-havaji,

uzata kom fundamento por kalkular la ter-imposto DEFIRS

kadavro Korpo mortinta, homala o bestiala DEFIS

kadencar (*trans.*) 1. Finar frazo, verso, hemistiko tale, ke la voco acentizas ta finalo per plufortigar olua pronunceso 2. Produktar ritmo per acentizar simetrala ta finali, en muziko od en poezio 3. Produktar movo ye intervali inter-egala ed uniforma, qua imitas la ritmo muzikala DEFIRS

kadeto (*armeo*) Singla ek la membri di ta kompanii qui konsistis ye la familio-juniori volontaria DEFIRS

kadmio (*kemio*) Korpo simpla, forjebla, duktila, di qua la rupto produktas fibri, di qua la koloro e la brilo esas olti di stano *Simb. kem. Cd* DEFIRS

kadro 1. Bordumo irga-forma qua cirkondas pikturo, gravuro, spegulo 2. Bordumo menuzura 3. To quo limitizas ceno, temo; 2. (*armeo*). La korpo ek la oficiri ĝenerala, oficiri, suboficiri, di la divizioni, seĉioni, e c., imperote da qui la soldati su asemblas EFS

kaduceo Emblemo di Merkurio, vergeto kronizita ye du mikra ali, cirkum qua esas du serpenti plektita – simbolo di komerco, eloquenteso, paco DEFIRS

kaduka 1. Vicina ye sua krulo, dekadado 2. Quan ula defekto formala igas nihiligota tre balde EFIS

kafeino Alkaloido naturala, kristaligebla, quan onu ekstraktas de kafeo, teo, kakao DEFIS

kafeo (bot.) 1. Grano ek arboreto, sempre verda, ek Arabia, di qua la frukto esas grosa quale cerizo e konsistas ye shelo qua envelopas pulpo mucilajatra qua ipsa cirkondas du alveoli un-grana; ta grano, torefaktita, muelita ed infuzita, donas drinkajo agrebla, ecitiva e toniziva 2. Infuzuro ek kafeograni torefaktita e muelita *L. coffea arabica* DEFIRS

kaftano Honor-peliso quan la sultani ofris a la oficiri precipua, a la ambasadisti stranjera, a personi negi tre eminenta, e c. kom donaco DEFIRS

kagulo Quaza froko sen-manika, qua kovris la kapo e la parti cetera di la korpo, e qua provizesis ye aperturi qui korespondis a la okuli ed a la boko FS

kaito Puero-ludilo, ek framo lejera qua esas kovrita ye papero tensita, quan onu igas acensar aden atmosfero per kurar kontre-vento e tenante olu per kordeto E

kajo 1. Quaza chambro, garnisita ye stangi ek ligno, ek fero, en qua onu enklozas animala ne-amansita por gardar li en menajerio o por transportar li 2. Quaza chambreto portebla, garnisita ye latunfili, en qua onu retenas enklozite uceli EFI

kakao (bot.) Grano kontenata da la frukto di arbusto ek la familio « malvacei » e qua, grilite e triturite kun sukro, donas chokolado *L. theobroma cacao* DEFIRS

kakar (netrans.) Vakuigar sua ventro de la grosa ekskrementi DEFIS

kakatio (zool.) Speco di papagayo penachoza, ucelo klimera, di qua la plumaro esas bele blanka *L. ptilorhynchus* DEFIRS

kakexio (patol.) Stando maladatra, quan karakterizas deperiso generala DEFIS

kakofonio 1. Konsonanco qua lezas la oreli 2. (muziko) Asemblajo ek son-uni ne-akordanta DEFIS

kaktuso (bot.) Planto di la familio « kaktei », qua donas frukto laxigiva, figatra *L. cactus* DEFIRS

kalamino (kemio) Nomo vulgara di la hidro-silikato di zinko *Simb. kem. SiO₂·ZnH₂* DEFIS

kalamitato Granda desfortuno qua unafeye frapas tre multa personi e mem popolo DEFIS

kalamito Rezino qualeso-inferiora, quan onu rekoltas de la kano-stipi *L. styrax calamita* DEFIS

kalamo Fragmento de kano, quan la antiqui uzis por skribar DFIS

kalandrar (trans.) Pasigar sub cilindro glata la stofi, drapi, teli, e c. quin onu volas briligar, muarizar, e c. DEFIS

kalcedono (mineral.) Varietato di agato, di qua la diafaneso esas laktatra DEFIRS

calcinar (trans.) Transformar metalo aden oxido, per submisar olu a la efiko da fairo intensa, en aero libera DEFIS

kalcio (kemio) Korpo simpla, metala, flave blanka *Simb. kem. Ca* DEFIS

kaldiero Vazo klozita (apartenanta, generale, a vapormashino) en qua onu boliigas aquo por obtenar vaporo EFIS

kaldrono Mikra recipiente, ordinare de kupro, en qua onu koquas la nutrivi o boliigas aquo EFIS

kalefaktar (netrans.) (fiziko) Aquo-guteti, disjetita sur metala plako kelke varmigita; vaporeskas tre rapide; ma se la surfaco esas tre varma, nula ebuloio eventas, e la guteti « kalefaktas »,

t.e. li inter-asmblas e formacas globeto sfera DEFIS

kalemburo Vorto-ludo fondata sur la senco-difero inter vorti qui aude aspektas inter-sama DFR

kalendario 1. Sistemo di divido di tempo, per yari, monati, e dii 2. Tabelo ek la dii, monati, sezoni, pri singla yaro, qua generale indikas, pri singla dio, la nomo di santo DEFIRS

kalendo Nomo donita da la Romani antikva a la dio unesma di singla monato DEFIRS

kalendulo (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la kaptuli esas flava e radio-dispozita *L. calendula*

kalenturo (*patol.*) Kazo di febro ardorigiva, kun deliro, qua eventas ulafoye che la navani kande la navo trairas la zono torida DEFIS

kalesho Veturo eleganta, quarrota, maxim-multa-kaze apertita avane, e provizita (dope) ye tendo ek ledro qua esas desfaldebla e retrofaldebla segun-vole DEFIR

kalfatar (*trans.*) Igar aquonepermebla (barko, ramobatelo), per stopar la junturi, la fenduri, la trui, per stupo gudroimpregnita DFIS

kalibro Modelo sur qua esas trasita la konturi, la dimensioni, di la objekti fabrikenda DEFIRS

kaliko 1. Vazo sakra en qua la sacerdoto sakrigas la vino di la eukaristio 2. Envelopilo qua kovras la infra parto di la flor-korolo EFIS

kalidoskopo Aparato qua kontenas mikra objekti multa-kolora qui su situas diverse ed intersimetri kande onu agitas la instrumento DEFIRS

kalifo Suvereno Mohamedista, qua unionas en su la povo politikala e la povo religiala DEFIRS

kaligrafar (*trans.*) Skribar (ulo) per literi eleganta, ornita DEFS

kaliko Telo de kotono, min delikata kam perkalo DEFIRS

kalio (*kemio*) Korpo simpla, metala, volatila, qua oxideskas per kontaktar kun aero humida *Simb. kem. K D*

kalkaneo (*anat.*) Osto di la tarso, qua formacas la talono EF

kalko (*kemio*) Kali-oxido, alkali minerala DEFIRS

kalkolo (*patol.*) Konkrecio stonatra qua naskas accidente en ula organi (hepato, veziko, e c.) EFIS

kalkular (*trans.*) 1. Determinar, per operaci matematikala, ye nombri donita, nombro quan onu serchas 2. (*metaf.*) Agar sua aranji, kombinar la kozi, egarde di la skopo atingenda DEFIRS

kalma Stando di to quo indijas agitado EFIS

kalmaro (*zool.*) Molusko ek la genero « sepii », qua sekrecas likvido nigra quan lu disjetas circum su kande onu atakas lu *L. loligo* DEFIRS

kalo (*patol.*) Dikesko od hardesko di la pelo, produktita da fricionado, ye la palmo, ye la plando, sur la pedo-fingri EFIS

kalomelo (*farmacio*) Sub-kloruro di merkurio, korpo blanka, nedissolvebla en aquo, uzata medicene kom purgivo, e kom kontrevermo DEFIRS

kaloriko Kaloro-principo quan kontenas la korpi EFIS

kalorimetrio La cienco qua traktas la mezuro di la kalorii DEFIS

kalorimetro Fizik-instrumento, uzata por determinar la kaloro specifika di la korpi DEFIS

kalorio (*fiziko*) Mezur-unajo pri kaloro : la quanto de kaloro qua esas necesa por plualtigar ye un

grado centigrada la temperaturo di un kilogramo de aquo DEFIRS

kaloro Kauzo fizikala di ula modifiki molekulala di la korpo, vario da volumino – dilateso; vario di stando – liquidesko, vaporesko EFIS

kaloto 1. Mikra boneto ek drapo, veluro, e c., ronda, qua kovras la supraĵo di la kapo 2. (*geom.*) En sfero quan sekas plano: la surfaco di un ek la du parti, precipue di la plu mikra 3. Quaza kapuco ek stano, ye qua onu envelopas la stopilo e la kolo di la flakoni, di la liquor-boteli, e c. DEFI

kalquar (*trans.*) Kopiar desegnuro tra papero-folio diafana, per streki kontinua DFIS

kalsono Suba vesto, quaza bracho, ek telo, flanelo, e c. FRS

kalumniar (*trans.*) Dicar neexaktaji mala pri (ulu) EFIS

kalva Qua havas nur tre poka hari DEFIS

kalvario (*kristanismo*) 1. Kolino quan acensis Iesu Kristo, kande lu portis la kruco, e sur la somito di qua lu krucagesis 2. Kolino, sur la supraĵo di qua esas kruco, adube onu iras pilgrime, haltante e pregante ye la loki di la voyo, qui memorigas la cirkonstanci precipua di la morto di Iesu Kristo. – (*anke metaf.*) DEFIS

kalzo Texuro ek lano, kotono, silko, *nilono, fitigita a la pedo ed a la gambo por kovrar olu FIS

kam Partikulo uzata kom termino duesma en la gradi komparala: tam... kam; sama... kam; tale... kam; preferar... kam, e c.

kamalia 1. En la Mezepoko, protektilo, konsistanta ye fera kaloto en qua esas muntita texuro ek mashi qua protektis la kolo e la shultro 2. (*religio katol.*) Quaza kapuco pelerina, quan la sacerdoti,

la kantori metas sur la rochetto; mikra mantelo quan metas sur la rochetto la kardinali, la episkopi, la prelati, e c. 3. Mikra mantelo mulierala, sen maniki, kun o sen kapuco, diversa-forma (segun la modo) DEF

kamarado La persono qua habitas normale en la sama loko kam ulu, e tale divenas, ad ica, kelke familiara DEFIRS

kamarilio Ensemblo ek la personi qui vivas intime kun princo, e probas influar lu politikale. (Vorto desprizala) DEFIS

kambiar (*trans., po*) Donar ad ulu (ulo) e recevar de lu (altra kozo kom equivaloza) IS

kambrar (*trans.*) Kurvigar arkatre EF

kameleono 1. (*zool.*) Reptero sauria, quaza lacerto kun grosa kapo, pelo shagrinatra, qua divenas diversa-kolora - ne (quantam onu kredis lo) pro reflektar la objekti vicina, ma segun ke la korpo esas plu o min plena ye aero 2. (*metaf.*) Persono qua modifikas sua opiniono, sua konduto, segun la okazioni, segun la cirkonstanci *L. chameleo vulgaris* DEFIRS

kamelio (*bot.*) Orno-planto, arbuto ek la familio « teacei » *L. camellia* DEFIRS

kamelo (*zool.*) Quadripedo ruminera, longa-gamba, kun un o plura gibi sur la dorso, quan la Arabi, la Orientani, uzas kom charjo-bestio *L. camelus bactrianus* DEFIS

kameno Konstrukturo masonura, aptigita por la kombusto, e qua konsistas esencale ye herdo qua komunikas kun la domexterajo per tubo, olqua produktas la aertiro ed esas la paseyo di la fumuri; la parto dom-externa di kameno-tubo o kameno-korpo DFIRS

kameo Lapido (onixo, sardonixo, e c.) skultita ad-reliefe, ube onu uzas la kolori diversa di la strati por nuancizar la parti diversa di la laboruro DEFIRS

kamerlingo (*religio katol.*) Kardinalo di qua la ofico konsistas, en la stati pontifikala, ye administrar la judiciofako e la trezoro-fako, qua prezidas la chambro apostolala, e guvernas dum la vaki da la Santa Sideyo DEFIRS

kamero 1. Chambro sen-fenestra 2. (*fotogr.*) Buxo kun aperturo truo-forma en qua esas inkastrita lenso qua igas la lumoradii konvergar, quan la lumoradii emaninta de la objekti extera trairas tale ke li formacas, sur la parieto funda, imajon reduktita de ta objekti DEFR

kamforo Substanco konkreta, blanka, diafana, qua saporas bitre e korodive, odoras penetrive, tre volatilata, uzata kom kontre-spasmo ed antisepsivo, quan onu ekstraktas ek la Chinia-lauro DEFIRS

kamilo Quaza bi-brankardo, sur qua onu transportas brakie kargaji S

kamiono Veturo basa por la transporto di vari, di paki FIS

kamizo Sub-vesto, ek telo, kaliko, lano, silko, *nilono, quan onu *weras nemediate sur la pelo FIRS

kamizolo Vesto kun maniki, ek telo, lano, e c., qua *were-sas maxim-multa-kaze sur la kamizo DEFIRS

kamloto Stofa grosiera quan onu fabrikis en la Oriento-landi, ek pili de kameli o de kapri DEFIRS

kamo (*tekn.*) Saliajo kurvo-linea, muntita sur la perimetro di rotaco-axo, qua, renkontrante stango fixigita an la pistonostango di pistilo, od an la extre-

majo di pisto-martelego, sublevas la pistilo, la martelego, e lasas lu retrofalar, tale transformante la movo cirklatra kontinua di la transmisarboro aden movo intermitoza, cirklatra o rekta-linea DEFIS

kamomilo (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la flori – uzata infuze – esas stomakokuraciva e kontre-febra *L. matricaria chamomilla* DEFIS

kampaniar (*netrans.*) 1. (*en la senco militala*) Movar, agar lo necesa, por sucesigar expediciono 2. (*anke metaf.*) Kampanio (tote pacoza) di navigado, di maristo o di navo; kampanii di explorado, di peskado, di laborado, di propago, di reklamo; kampanii « elektala » (politiko); kampanii di jurnali por o kontre ulu od ulo DEFIS

kampanulo (*bot.*) Planto di qua la flori, blua, violea, pendas quale klosheti *L. campanula* DEFIS

kampar (*netrans.*) 1. (*armeo*) Establisar su, esar establisita plu o min duronte, sur tereno determinita 2. Instalar su, esar instalita provizore DEFIRS

kampesho (*bot.*) Arboro dornoza ek Mexikia, Antili, qua donas tintivo reda *L. haematoxylon campechianum* DEFIRS

kanabino (*zool.*) Speco di mikra pasero griza, amansebla, e quan onu povas dresar por ke lu siflez arii *L. fringilla cannabina* L

kanabo (*bot.*) Planto herbatra, di qua la stipo donas filamenti ek qui onu facas filo, telo, e c. *L. canabisa sativa* FIS

kanalio Persono nehonesta, desestimenda DEFIRS

kanalo 1. Quaza rivero artificala, destinata ad igar interkomunikar du baseni, du riveri o rivereti, o du parti ek un rivero o rive-

reto **2.** Aquo-voyo naturala od artificala en la enireyo di portuo, o paseyo navegebla qua duktas a ta enireyo DEFIRS

kanapeo Sidilo di qua la dors-apogilo esas tale granda ke, sur lu, plura personi povas sidar ensemblo, od un persono sternar su DFIRS

kanario (*zool.*) Serino de Kanarii DEFIRS

kancelero Gardero di la stato-siglili DEFIRS

kancero (*patol.*) Nomo vulgara di la tumori qui rodas la tisui di ula parti di la korpo, di la organi EFIS

kande En la epoko dum qua; ye la instanto dum qua... FIS

kandelabro **1.** Kandeliero kun plura branchi por la bujii **2.** Granda suportilo qua portas un o plura lanterni gasala od elektrala por lumizar la voyi publika, la peristili, salonon e c. DEFIRS

kandelo Mecho ek kotonon, cirkondita da sebo, da vaxo o da irgaltra materio grasa e kombusteblo, qua, kande olu esas acendita, konsumesas lente, e donas flamo lumiziva EFIRS

kandida Qua esas sincera, pro ke lua pura anmo, psiko, koncienco havas nulo celenda EFIS

kandidato La persono qua su propozos pri ofico o plaso qui vakas DEFIRS

kandio Sukro, kristaligita a peci DEFIS

kanelo Quaza sulko longesala, micilindra, qua alternas kun mikra muluro ronda, o kun aristo paralela DEFI

kanetilio **1.** Filo ek oro od arjento, spulita sur longa agulo de fero, ed uzata por la fabriko di la texuri brodita ye oro od arjento **2.** Filo

ek latuno arjentizita, qua, spiral-spulite, cirkum kordo ek tripo o cirkum metala kordo, donas la kordi maxim basa-sono di la violino o di la violoncelo **3.** Bendo streta, ek kotonajo, di qua la bordi esas garnisita ye latuna fili, uzata da la chapelifisti mulierala por muntar la formo di la ornivi chapelala DFIRS

kanguruo (*zool.*) Quadripedo ek Australia, ek la klaso « marsupiali », remarkinda pro la volumino di lua kaudo sur qua lu su apogas por saltar, e pro la tre granda longeso di lua membri dopa *L. halmaturus* DEFIR

kanibalo **1.** La homo qua su nutras ek karno homala **2.** (*metaf.*) Persono feroqa quale homo qua su nutras ek karno homo-parta DEFIRS

kanikulo **1.** La stelo di Sirius o di la Hundo, qua su levas e su kushas sama-kloke kam Suno, de la 24esma di julio til la 24esma di agosto **2.** Periodo dum qua la vetero esas tre varma, e quan produktas ta serio de dii EFIS

kanina (*anat.*) (*dento*) qua, che la homo, esas situata inter la incizivi e la molari EFIS

kankro (*zool.*) **1.** Krustaceo kun kin pari de gambi, di qua la gambi avana finas ye pinci, e qua marchas (egale-bone) avance o des-avance **2.** (*astron.*) Stelaro, reprezentata da kankro, qua okupas la parto di zodiako, quan eniras Suno ye la solstico somerala *L. astacus* EF

kankroido (*patol.*) Kancero di la pelo e di la mukosi

kano (*bot.*) **1.** Planto di qua la stipo, rekta, havas tuberi de qui spricas folii qui formacas gaino ye sua bazo **2.** Planto di qua la stipo esas glata, interne kava e plena ye medulo, genero ek la familio

« graminei » *L. arundo*, *phragmites* DEFIS

kanoniko (*eklezio katol.*) 1. (*olim*) Kleriko reguliera o sekulara, ek ordeno religiala od ek kirko katedrala o kolegiala 2. (*nun*) Kleriko sekulara qua, kun sua egali, deliberas pri la aferi di la kongregaciono 3. Kleriko sekulara qua recevis de episkopo sua titolo honorizanta DEFIRS

kanonizar (*trans.*) (*religio katol.*) 1. Enskribar la nomo en la katalogo de la santi; plasizar inter la santi 2. Deklarar konforma ye la kanoni ekleziala DEFIS

kanono 1. (*teol. katol.*) Ekleziolego; decido, da la koncilo, pri la fido e pri la diciplino; 2. (*meso*)-kanono : parto di la mes-oficio, vorti, pregi sakramentala, quan la sacerdote dicas nelaute, de la prefaco til la « pater » 2. (*armo*) Cilindro ek bronzo, giso-fero, stalo, borita ad-tubatre por kontenar la projektili (kuglegi, obusi, mitralio) quin lansas la explozo da kargajo ek pulvero quan onu acendas, muntita sur afusto DEFIRS

kanoo Kanoto pirogatra, kun extremaji pintatra, facita ek ligno dina, qua movesas ordinare per pagayi DEFIS

kanoto Mikra batelo, sen-ferdeka, movata per segli, remili, motoro, ed ordinare uzata sur la maraquo FIS

kansono Ensemblo ek mikra versi, maxim-multa-kaze dividita ad kupleti kun refreno, kantata per ario populara FIS

kantabilo (*muziko*) Kantajo ye movimento moderata DEFI

kantar (*trans.*) 1. Produktar per la voco muzik-ario 2. Celebrar per liriko-versi poeziala DEFIS

kantarelo (*bot.*) Speco de boleto, fungo manjebla *L. cantharellus cibarius* DEFSL

kantarido (*zool.*) Insekto koleoptera, quan onu sekigas e reduktas a pulvero, uzata farmaciale en la preparaji vezikigiva *L. cantharis vesicatoria* DEFIRS

kantato Ensemblo ek versi, qua konsistas (generale) ye recitativo e ye strofi, a qua onu povas adjuntar muzik-ario DEFIRS

kantiko (*kristanismo*) 1. Kantajo religiala ek la santa skriburi, por laudar, por dankar, deo 2. Kantajo liturgiala 3. Kantiko spiritala; kantajo religiala, en linguo vulgara, a qua onu adaptas arii, e quan kantas la pueri katekizata, la adolecantini di la kunfratari DEFIS

kantileno Speco di kansono, anciena e lamentala DEFIRS

kantino Taverno di regimento, di kazerno; taverno di fabrikeyo, di karcero, e c. DEFIS

kantono (*en Francia*) 1. Dividuro teritoriala di distrikto 2. (*en Suisia*) Singla ek la 22 mikra stati, ye qui konsistas la federitaro (o : federuro) Suisa DEFIRS

kantoro (*kristanismo*) La persono qua kantas lor la oficio en kirko, en templo DEFIRS

kanulo Tubo, plu o min longa, rigida o flexebla, quan onu uzas en ula operaci kirurgiala, o por enduktar (aden la intestini o la vagino) ula likvidi DEFIS

kanvaso 1. Dika telo kruda, de qua onu facas la segli, la visho-tuki koqueyala 2. Reto ek kotono-fili duopla, qui interkrucumas ajure, formacante quadrati, ye qua konsistas la fundo sur qua onu facas la agulo-tapeto DEFIRS

kaolino Arjilo blanka, tre pura, quan onu renkontras precipue en Chinia, ed ek qua onu facas la porcelano DEFIRS

kaoso 1. Konfuzeso di la univers-elementi qui, segun ula teogonii, existis ante la organizeso di mondo 2. (*metaf.*) Konfuzeso e desordineso absoluta DEFIRS

kapabla (*la persono*) Qua povas (mentale o korpale) exekutar bone to quon onu konfidas a lu kom agenda o facenda DEFIS

kapaca (*extense di*) Tale granda ke lu povas kontenar (ta o ca quanto de ulu) DEFIS

kapear (*netrans.*) Navigar (dum vento forta) transverse en vento, sub seglaro mikra, la segli bursa-trigite FIS

kapelino Kofio por muliero, qua decensas til an-sur elua shultri FIRS

kapelo (*kristanismo*) 1. Loko sakrigita, ube onu konservas la mantelo, la restaji de santo 2. Loko konsakrita a la kulto, en kastelo, kongregaciono, hospico, kolegio, e c.; la personi qui oficias en ta loko 3. Parto di kirko qua kontenas altaro partikulara exter la koreyo 4. Kirko qua ne havas ankore la titulo « parokiala » DEFIS

kapero (*bot.*) Yuna burjoneto de arboreto kultivata sude di Europa, qua, konfitite en vinagro, uzesas kom kondimento *L. capparia spinosa* DEFIRS

kapilara Di qua la diametro esas haro-diametra DEFIRS

kapilario (*bot.*) Filiko di qua la stipito e la foliaro esas tenua; e di qua la folii uzesas sive infuze, sive sirope *L. adiantum capillus veneris*

kapistro (*kirurg.*) Bandajo per qua onu reduktas la rupturi e la luxacuri ke la osti di la mandibulo DFIS

kapitalo (*financo*) La pekunio quan ulu posedas (kontraste kun la revenuo, qua esas acesora). La pekunio, egardata kom produkto-moyeno DEFIRS

kapitano 1. La persono qua komandas en regimento-kompanio 2. La persono qua komandas sur militonavo, kom chefo, oficiro, suprega DEFIRS

kapitelo (*arkitekt.*) Parto supra di kolono, di pilastro, qua esas quaze la krono di la fusto DEFIRS

kapitulacar (*netrans.*) Kontratar kun la enemiko, pri la kondicioni di la libro (forme di rezistoceso) di fortifikajo, fortreso, armeo DEFIRS

kapitulo 1. (*bot.*) Infloresenco sama-forma kam kapo, spiko 2. (*liturgio katol.*) Kurta fragmento di la santa skriburi, qua relatatas la oficio di la dio, quan onu recitas pos la psalmi, la precipua kloki di la breviario DEF

kapo (*anat.*) 1. Parto supra di la homo-korpo – parto avana di la animalo-korpo – qua kontenas la cerebro e la organi precipua di la sensi 2. (*metaf.*) Parto supra : 1. to quo direktas; 2. somito e (precipue) somito kalotatra; 3. (*metaf.*) parto avana : to quo esas situata an-avan la objekto; 4. to quo komencas ulo (kom ex. : la kapo di relvoyo-lineo) ISL

kaponiero (*milit-arto*) Galerio konstruktita en sika fosato di fortreso, infre di la pafolineo, por komunikar de ta a ca fortifikajo, e por impedar la transiro di la fosato DEFIRS

kapono Hanulo yuna quan onu kastris por igar lu divenar plu grasozza DEFIRS

kaporalo Armeano di qua la grado esas la minim alta DEFIR

kapoto 1. Longa redingoto por la viri, e precipue por la soldati 2. Sur ula komerco-ŝipo: bloko qua ŝirmas la enirejo de la pupo-eskalero; 2. sur la aŭtomobilo, kovrilo metala qua ŝirmas la motoro DEFIRS

kapreolo (*zool.*) Speco de cervo, ma plu mikra, de qua la korni estas kurta, cilindra, ed havas nur un branĉo *L. cervus capreolus* IL

kaprico Volo subita, variema, nejustifikata, fantazio DEFIRS

kaprifolio (*bot.*) Arboreto klimera, sarmentoza, de qua la floro odoras *L. lonicera caprifolium* DIR

kaprikorno 1. (*zool.*) Insekto koleoptera, kun longa antenoj artikoza, kurva quale korni 2. Stelaro imaginata kom kaproforma, qua okupas ta parto de zodiako quan eniras Suno lor la solstico vintrala, e quan lu semblas transiri inter la 20esma de decembro e la 20esma de januaro *L. cerembyx* EFIS

kaprimulgo (*zool.*) Genero de pasero kun beko fendita, e qua, flugante, havas sia beko apertita *L. caprimulgus europaeus* IL

kapriolar (*netrans.*) 1. Saltar bruske e retrosaltar, lor fololudeto 2. (*aludante kavalo*) Saltar e, dum esar super sulo, kinkar DEFIRS

kapro (*zool.*) Mamifero, speco ek la familio « ruminer », kun korni kava e vivaca, mentono kun barbo, e de qua la maskulo odoras multe e desagreebla. (*hircus*) *L. capra* FIS

kapstano Vindilo vertikala, anĉirita qua spulas kablo DERS

kapsulo 1. (*artilero*) Alveolo de kupro, qua kontenas materio detoniva, e qua uzas por komunikar la fajro al la kargajo de pulvero de la perkut-armo 2. (*farmacio*) Envelopilo solvebla, sen-sapora,

aden qua oni inkluzas ulla medikamentoj por disimular lia saporon desagreebla DEFIRS

kaptacar (*trans.*) Obtenar per manovri ruĝoza (donaco, legaco, e c.) FS

kaptar (*trans.*) 1. Sucesar pri sizar ulla, ulla, qua probas eskapo 2. Sizar (la fluo de la likvido de fonto, por eviti la infiltron, la alteron, e c.) EFIS

kapuchino (*bot.*) Planto klimera, de qua la floro estas oranĝo-flava, e qua havas, je sia ekstremaj subaj, apendico kapuco-forma *L. tropaeolum maius*

kapucino (*kristanismo*) Reguliĝo ek un de la ordenoj franciskana DEFIRS

kapuco 1. Parto de mantelo, de froko, e c., forme de boneto tre ample, qua estas ĉarnirite adduktebla adsur la dorso 2. Mantelo kapucoza, quan *weris la virino e la mulierino DFIRS

kara 1. (*pri persono*) Qua inspiras multa tenereso (ad ulla). (*anke familiare, ma kun senco tre febligita*) 2. (*pri kozo*) Tre prizata pro ulla ĉarmo, pro ulla importo FIS

karabino Fusilo lejera, de qua la tubo havas (ordinare) surfaco interna qua estas striizita helikatre, ed ekstere surfaco taliita facioze DEFIRS

karabo (*zool.*) Insekto karn-avida, genero ek la serio « koleopteroj », e de qua ulla specoj lansas likvidon fetidan *L. carabus* EFIS

karafo Vazo portebla, ordinare sen anso, kun la ventro globoza, la kolo streta, ek kristalo od ek vitro sen-kolora, de qua la stopilo estas ek la sama materio, e qua ĝenerale destinas a kontenon od a varso la repaŝaĵo DEFIS

karakalo (zool.) Sorto di kato so-
vaja *L. lynx caracal* DEFIRS

karako Quaza kazako apertita,
quan *weris olim la rurani, la sol-
dati

karakolar (netrans.) (*aludante ka-
valo*) 1. Movar su turne, addex-
tre ed adsinistre 2. Irar kapricoze,
per salti, per saluto-flexi DEFIS

karakteristiko (matem.) La nom-
bro integra di logaritmo DEFIS

karaktero 1. Traito partikulara,
eso-maniero propra, qua distin-
gas kozo de altra kozo 2. La eso-
maniero morala, psikala, spiri-
tala (kontraste kun : la kompreno-
fakultato) DEFIRS

karambolar (netrans.) (*biliardo-
ludo*) Agar la stroko qua konsistas
ye shokar du buli per la sua DFIRS

karamelo Sukro fuzita e brunigita
per la efiko da fairo DEFIRS

karasino (zool.) Fisho simila kam
karpo *L. carassius vulgaris*

karato Pondero-unajo, uzata an-
kore da la juvelisti, por la di-
amanti, la lapidi, la perli, e
qua equivalas cirkume 20 centi-
grami DEFIRS

karavano 1. En Avan-Azia, en Ara-
bia, e c., trupo de komercisti, de
voyajeri, de pilgrimanti, asem-
blita por trans-irar plu sekure la
dezerti 2. (metaf.) Trupo de per-
soni qui iras ensemble DEFIRS

karavanserayo En la Oriento-
landi : granda edificio en qua la
voyajeri povas shirmar e su ipsa
e lia charjo-bestii DEFIRS

karavelo 1. (olim) Che la Turki,
grosa milito-navo 2. Mikra navo
kun segli Latina, uzita precipue
da la Portugalani 3. Navo uzata
por peskar la haringi F

karbo (kemio) Korpo simpla, me-
taloida, qua existas pluraforme :
karbono, grafito, diamanto, e
c. *Simb. kem. C* DEFIS

karbonario (zool.) Fisho ek la ge-
nero « gado » *L. gadus carbona-
rius*

karbonaro Membro di societo re-
volucionista sekreta, fondita en
Italia, komence di la 19esma yar-
cento FI

karbono Materio nigra, en qua
dominacas la korpo simpla
« karbo », e quan onu ekstrak-
tas (ordinare) de subsulo per
minar EFIS

karborundo (kemio) Siliko-
karburo, preparita per submisar,
a la kaloro de elektroforno, mi-
xuro ek karbono e silicio : uzata
por la fabriko di grindo-roti, e c.

karbunklo 1. (patol.) Morbo qua
desorganizas e nigrigas la tisui
atakita 2. Varietato di granato
reda, di qua la brilo esas tre
granda DEFIRS

karburar (netrans.) (tekn.) Pre-
parar la mixuro gasa, eksplozala
quan onu destinas a la alimento
di la explozo-motori EF

karburatoro (tekn.) Aparato qua
produktas ta mixuro ek aero e va-
poro de hidrokarburo o kombusto-
gaso, quan onu uzas sive por lu-
mizo, sive por alimentar explozo-
motori EF

karcero Loko ube la arestito rete-
neas, malgre lua volo e, tale, pri-
vacesas de lua libereso DEFIRS

karcinomo (patol.) Un ek la formi
di la morbo « kancero » DEFIRS

kardamino (bot.) Planto kruci-
fera *L. cardamina* DEFIS

kardamomo (bot.) Planto di India,
genero « amomo » *L. elitteria car-
damomum* DEFIRS

kardano (tekn.) « Artiklo » di
parti de mekanismi (stangi, e
c.) qua posibligas movi irga-
direcione DEFIRS

kardar (*trans.*) Pektar, desintrikar (precipue lano e krino) per plan-keto provizita ye klovi ek latuno-filo DEFIRS

kardelo (*zool.*) Mikra ucelo kan-tera, de la serio « paseri », di qua la maskulo havas kapo reda e la ali markizita flave e brune *L. gar-duelis elegans* FIL

kardinala 1. (*matem.*) Dicesas pri la nombri qui indikas quanta unaji sama-natura konten-sas en quanto determinita, e qui uzesas por formar la ce-tera termini numerali 2. Dice-sas pri la quar horizonto-punti : nordo, sudo, esto, westo, segun qui onu determinas la situeso di loki cetera 3. Dicesas pri la quar vertui precipua (prudenteso, yusteso, moderemeso, e psiko-fortesio) DEFIS

kardinalo Singla ek la sepa-dek pre-lati (episkopi, sacerdoti, diakoni) ye qui konsistas la Sakra Kolegio di la Eklezio katolika, qui votas en konklavo por elektar nova papo, o por elektesar, e qui havas ko-stumo reda DEFIRS

kardioido (*geom.*) Konkoido di la cirklo

kardono (*bot.*) Planto ek la fami-lia « kompozaji », di qua la folii e la kapituli esas dornoza *L. car-duus* EFIS

karduno (*bot.*) Speco di artichoko, di qua onu manjas la kosto medi-ana di la folii, pos blankigir olu per kovrar lu ye palio *L. cynara cardunculus* DEFIS

karear (*trans.*) Ne judikar su kom privacata de ulu, pro ke onu ne tre bezonas nek tre deziras olu EFL

karelo 1. (*ludo-karto*) Quadrato reda, uzata kom la distingivo di grupo de karti, en qua la aso re-prezentesas per quadrato meze di la karto 2. Objekto di qua la

surfaco esas quadrata o rektan-gula FL

kareno La tota surfaco di navo, qua esas imersita FIS

karesmo En la religio katolika, pe-riodo ek 46 dii, de la cindro-merkurdio til la Pasko-sundio, dum qua la fideli devas abstinencar e fastar (ecepte dum la sun-dii) FIS

karezar (*trans.*) Tushar lejere per sua manuo, sua labii, por signifi-kar sua afeciono, tenereso, amo, amor – ed, en ula kazi, por pro-dukta efekti erotika EFIS

kargar (*trans.*) Igar (ulu, ulu) su-bisar la pezo da objekto qua esas portenda ad altra loko, transpor-tenda EFIS

kariar (*netrans.*) (*patol.*) 1. (*alu-dante osto*) Domajesar (da morbo) forme di molesko di la tisuo osta kun pusifo 2. (*aludante la denti*) Domajesar (da morbo) forme di molesko lenta e gradoza, pri ema-lia ed ivo DEFI

kariatido Statuo de muliero, drapi-rita, quan onu reprezentas kom stacanta, e qua subtenas entabla-mento, kornico, vice kolono, pila-stro DEFIS

karibuo (*zool.*) Rentiro di Ka-nada *L. Rangifer caribus* DEF

karico (*bot.*) Planto ek la familio « ciperaci » *L. carex* EFIS

kariero Profesiono ofico-hierarkioza DEFIRS

karikatar (*trans.*) Reprezen-tar persono, kozi, ma exaje-rante, groteske, por igar li rido-mokinda DEFIS

kariko Redingoto ampla, kun pele-rino dispozita etajatre DF

kariocinezo (*biol.*) Divido di la ce-lulo, lor qua la divido di la nuklei preiras olta di la celulo-korpo

kariofilo (*bot.*) Burjono di la floro di arboro. di Moluko o di Antili, ek la familio « mirtacei », uzata kom spico, piklo *L. caryophyllus aromaticus* I

kariolizo (*bot.*) Dissolvo di la celulo-nukleo

karitato 1. Amo kompatoza di la kunhomi 2. (*kristanismo*) Amo di la kunhomo, por deo EFIS

karlino (*bot.*) Planto di qua la radiko uzesis kom sudorifigivo *L. carlina* EFISL

karmelito (*religio katol.*) Reguli-ero ek la ordeno « karmel » (ordeno fondita en 1451, da Jean Soreth)

karmezino Koloro obskure-reda briloze DEFIS

karmino Koloro bele-reda, ma min brilo-reda e plu brune-reda kam cinabrea DEFIRS

karnaciono Koloro di la parti extera di la homo-korpo DEFIS

karnavalo (*religio katol.*) La lasta karno-dii di la periodo de la Reji-dio til la Cindro-merkuradio, e dum qui eventas la lasta amuzi e distrakti di ta periodo; travestii, bali de maskiti, e c. DEFIRS

karnivoro Qua su nutras ye karno DEFIS

karno (*anat.*) La muskuli di la korpo di la homo o di animalo (kontraste kun la osti e la pelo) DEFIS

karonado Pafilo, ordinare ek fero, plu kurta kam kanono, qua uzesis, precipue sur la navi, e qua (quale la bombardilo) havas alveolo por la pulvero DEFIS

karoso Luxo-veturo, di qua la korpo su apogas sur suspensorisorti, tektoza, kun quar roti DEFIS

karotido (*anat.*) Singla ek la du grosa arteri qui portas la sango a la kapo DEFIS

karotino (*kemio*) Hidro-karbuo, fuzebla ye 118° C., ye qua konsistas la materio flava di la karoti, e qua absorbas la oxo di aero

karoto (*bot.*) Planto ek la familio « umbeliferi », di qua la radiko (pulpoza) esas manjebla *L. daucus carota* DEF

karpentar (*trans.*) Facar la asemblajo ek ligno-pecegi, ek trabi, qui uzesas en domo-konstrukturo por subtenar lua diversa parti EFIS

karpino (*bot.*) Granda arboro qua kreskas en la foresti, e di qua la ligno, harda, kompakta e blanka, demandas por la facaji da la tornisti, karpentisti, veturifisti, e c. *L. carpinus betulus* ISL

karpo 1. (*zool.*) Fisho qua vivas en la aquo sen-sala, ek la genero « ciprini » 2. (*anat.*) Parto di la membro, supra od avana, inter la manuo e la avan-brakio *L. cyprius carpio* DEF

karpologio (*bot.*) Parto di botaniko, qua havas kom studiajo, la frukti

kartamino (*kemio*) Koloro-materio di la flori, genero « kartamo » DE

kartamo (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la flori esas bele safrano-reda, uzata por tintar *L. carthamus tinctorius* FISL

kartavar (*netrans.*) Pronuncar la litero « r » per la guturo (t.e. kelkete quale la « ch » Germana, la « j » Hispana) R

kartelo Karto, papero-folio, sur qua onu sendis defio pri duelo DEFS

kartero (*tekn.*) Envelopilo rigida qua protektas (kontre la enveno de korpi stranjera) la mashin-organi qui funcionas rapide FIRS

karteiziana Qua relatas Descartes (pr. Dekart') ed ilua doktrino *L. Cartesius* DEFIS

kartilago (*anat.*) Tisuo animala, flexebla, plastika, di qua la hardeso-grado fluktuas inter olta di la osti ed olta di la ligamenti DEFIS

karto Quadrato o rektangulo ek sorto di papero rezistiva, ma flexebla, facita ek plura papero-folii interglutinita DEFIRS

kartocho Tubo kartona, cilindra, qua kontenas la pulvero di fusilo, di pistolo DEFIRS

***kartoflo** (*bot.*) Solaneo tuberoza, di qua la nura tuberkulo esas manjebla (kom legumo), *reproduktebla per la plantaco di tuberkuli – prizentita en Francia da Parmen-tier. – (*nomo vulgara* : *terpomi*, en Francia; *ter-ovi*, en China)

kartografio La arto facar la mapi (geografiala, astronomiala, e c.) DEFIS

kartomanciar (*netrans.*) Explorar la hazardo-kombinaji ek ludo-karti, por divinar la eventaji futura DEFIS

kartono Pasto ek papero, shifoni, e c., quan onu hardigis e foliigis; od asemblajo ek folii o karti interglutinita DEFIRS

kartusho Kadro skultita, grabita, forme di karto di qua la bordumo, la angulo, aspektas quale volvajo, destinita por recevor enskriburo, devizo, moto, la monogramo di ulu, e quan onu plasizas sur edificio, infre ed en la angulo (sinistre o dextre), di tabelo, di pikturo, di graburo, di mapo. – Lineo-kadro elipsoida qua, en hieroglifo-texto, cirkondas la nomi di la deaji, di la reji, di la dinastii DEFIRS

kartuzio (*religio katol.*) Mona-keyo di la regulieri di la ordeno di « Santa Bruno », konstruktita (sen excepto-kazi) en loko dezerta DEFIS

karubo (*bot.*) La shelo pulpa di arboro, verda, ek la familio « leguminosi », e di qua la ligno esas tre harda *L. ceratonia siliqua* DEFIS

karunklo 1. (*anat.*) Mikra peco karna (en la organismo); apendico karna an la fronto, an la pektoro di ula uceli (dindi, kazuari, e c.) 2. (*bot.*) Influro di la *funikulo qua kovras parto di la grano DEFIS

karuselo Quaza turniro, distraktivo ek konkursi, kur-konkursi, por recevor premie ringi fingrala, e c., agita da kavalokavalkanti dispozita quadrole DEFIS

kasacar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Nihiligar yurale verdikto, akto, proceduro. – En Francia, la kasakorto esas la tribunalo suprega, qua (unika kom tala) darfas kasacar, nihiligar last-instance verdikto pro formo-defekto o lego-desegardo DEFIRS

kashaloto (*zool.*) Mamifero ek la familio « cetacei », qua diferas de la baleno per to ke, vice barti, lu havas denti an la mandibulo ed, an la maxilo, alveoli en qui esas la denti *L. physeter macrocephalus* DEFIRS

kashmiro Texajo tre delikata, facita ek la lano di la mutoni. ed ek la lanugo di la pektoro di la kaprini di Tibet DEFIRS

kasio (*bot.*) Shelo (di qua la pulpo nigra uzesas kom laxigivo) di la arboro *L. cassia* *L. cassia* DEFIS

kasiso (*bot.*) Arboreto, analoga a la ribiero, di qua la frukti esas nigra, aromatoza e dispozita grape *L. ribea nigrum* FIS

kaskado Falo da mikra rivereto, de granda alteso-punto. – (metaf.) Serio de agi qui eventas quaze salte DEFIRS

kasko Kapo-vesto (precipue : militistala) ek ledro, metalo, qua kovras e protektas la kapo EFIRS

kaslo 1. Chambro ube eventas la inkasi e desinkasi da firmo komercala o da administrantaro 2. Ensemblo ek la papi ed akti financo-valoriza, ed ek la pekunio, quin firmo od administrantaro cirkuligas 3. Establisuro financala qua recevas pekunio kom depozeyo, jeras lu ed esforcas augmentar lua quanto per la adjunto di revenui ek li DEFIR

kasono Aparato quan onu uzas por konstruktas sub la surfaco di maro, di fluvio, e c., quaza pontono quan onu povas elevar od abasar, segun la naturo di la laborendi DEFI

kasqueto Kapo-vesto virala, kun viziero F

kasrolo Implemento koqueyala ek metalo, vazo cilindra kun mancho e fundo plata, en qua onu koquas nutrivi diversa DEFIRS

kastano (*bot.*) Frukto di qua la shelo, dornoza e ledratra, kontenas un o plura « mandeli » farinoza qui donas nutrivo tre forta – quan produktas granda arboro ek la familio « amentacei », qua kreskas en la regioni tepida di Europa, Azia ed Amerika *L. castanea sativa* DFIRSL

kastanyeto Mikra peco ek busoligno od ek ivo, kavigita skaliatre, juntita per kordeto an altra peco identa kontre qua onu igas lu frapar, por indikar forte la ritmo di dans-ario o kant-ario DEFIS

kastelo 1. (*en la mez-epoko*) Lojeyo siniorala, defensata per alta muregi, turmi, fosati, fortreso 2. Rezideyo di rejoy, di princo 3. Granda distrakto-domo DEFIRS

kasto En Egiptia antiqua ed en India : klaso qua esas un ek la dividi hierarkiala di la socio. – (*metaf.*) Socio-klaso, egardata kom havanta ekskluzo-mento pri la personi di la klasi cetera DEFIRS

kastono 1. Kapo di fingro-ringo, parto salianta en qua esas inkastrita lapido 2. Parto salianta, ek la sama metalo kam la fingro-ringo, sur qua onu grabas monogramo 3. Singla ek la lapidi, ek la diamanti inkastrita, ye qui konsistas kolaro FI

kastoreo (*farmacio*) Substanco sekrecata da glandi qui esas sub la kaudo di la kastoro, e quan onu uzas kom kontre-spasmo

kastoro (*zool.*) Mamifero rodera, qua habitas somere tertrui quin lu ekskavas rive di la fluvii, e vintro kabanin, quin lu konstruktas litoro di la fluvii o meze di aquo, e quin lu protektas per quaza digi *L. castor faber* EFIS

kastrar (*trans.*) Igar sexuo-impotenta, per mutilar ed atrofiar la organi genitala DEFIRS

katafalko Estrado dekorala, erekta meze di kirko, en qua la sarko esos enklozita dum la funero e simulita dum la oficii memoriala DEFIRS

katakaustika (*fiziko e geom.*) Kurvo qua envelopas lumo-radii reflektita da spegulo konkava – la radii venante de un lumopunto

kataklismo Subverso di la surfaco di la Terglobo, per inundo, sismo (terremo), e c. DEFIS

katakombo Chambrego subsula qua uzesis kom sepulteyo, osteyo; ekskavajo adube onu asemblis osti DEFIRS

katakrezo Figuro retorikala, per qua la vorto qua indikas propre ta o ca objekto, uzesas por indikar altra objekto qua esas sur parto

analoga ye la unesma DEFIS

katalazo (biol.) Fermento solvebla, deskovrita en la tabakofolii, e qua efikas reduktive

katalepsio (patol.) Supreseso semblanta di vivo per la suspenseso di la sentiveso extera e di la moviveso volata kun rigidesko kadavrala DEFIRS

katalizar (trans.) (kemio) Efikigarta korpi qui, per lia nura prezenteso (e sen esar modifikata) eventigas en altra korpi modifikesi DEF

katalogo Listo, indexatra, ek la peci di kolektaĵo (libri, pikturi, graburi, medalii, e c.) DEFIRS

katalpo (bot.) Arboro ek la familio « bignonacei », di qua la folii esas larĝa ed ovala, la flori blanka e reda-puntizita, e quan onu kultivas en Europa kom plezuroplanto *L. catalpa* DEFIS

kataplasmo Topiko ek substanco moligiva, forme di pado kompakta DEFIRS

katapulto (che la antiqui) Militomashino, en qua trabo, per efikar quale risorto, lansas projektile tre pezoza DEFIRS

katarakto 1. (geol.) Sorto de aquofali qui interruptas la fluo di fluvio 2. (oftalm.) Opakeso di la kristalino, qua interceptas la lumoradii DEFIRS

katara (patol.) Inflameso di mukozo, kun sekrecio DEFIRS

katastrofo 1. Inverseso bruska di fortune 2. Eventaĵo decidigiva qua solvas la problemojn di poemo dramata, epika DEFIRS

katedralo Granda kirko di la arkitekturo kristana mezepokala DEFIRS

katedro Sidilo lokizita alte, e de qua (en kirko, templo, docejo) onu su turnas docejoze a sua askoltanti DFIRS

kategorika 1. (segun la doktrino da Kant) Lo absoluta e nekondicionata DEFIRS

2. **imperativo kategorika** Agoregulo qua su impozas a la volado kom impero universala ed absoluta

kategorio 1. (filoz.) Singla ek la atributi generala di la ento, segun Aristoteles 2. Singla ek la koncepti aprioria di la kompreno homala, segun qui lu konceptas necese la objekto di la experienco DEFIRS

katokismo (religio kristana) Libro en qua esas rezumita la punktoj precipuaj di la doktrino religiala DEFIRS

katokizar (trans.) Instruktari voĉon (ulu) aden la religio kristana (precipue por prepari la infantojn por la komunio unesma) DEFIS

katokumeno (religio kristana) La homo qua recevas la doktrino religiala por prepari sin al baptismo DEFIRS

kateno 1. Ligilo qua konsistas ye serio de ringoj ek metalo, interplektita 2. Longaĵo ek elementoj interplektita, qui esas ica dop ita, od eventas ica post ita, seninterupto EIS

katetero (kirurg.) Sondilo metalo, ordinare kurva, kun ranuro qua duktas la instrumento destinita al la esploro ed al la incizo di la veziko DEFS

kateto (olima geometrio) Rekto, perpendikla ye alia DEFS

katguto (kirurg.) Sorto di ligilo, facita ek intestinoj de mutono o de kato, uzata (aseptigite) por la suto di la plagi DEFIRS

kationo (elektro) Iono qua iras al la katodo lor elektrolizo di solvuro DEFIRS

katisar (*trans.*) Presar (drapo, lanaji) ed apretizar li por igar li ferma, briloza DF

kato (*zool.*) Animalo domestika, ek la genero « karnavidi », digitigrada, karnivora, kun unglegi retrotirebla (leono, tigo, pantero, lincio, jaguaro) *L. felis domestica* DEFIS

katodo (*elektro*) Korpo konduktiva, uzata kom elektrodo en la parto liquida o gasa di elektrocirkuito, e muntita an la polo negativa di la elektro-fluofonto DEFIRS

katolika (*religio kristana*) Qua apartenas a la eklezio di Roma DEFIRS

katoptriko Parto di optiko, qua traktas la reflektio di la lumoradii DEFIRS

kauchuko Rezino, suko koagulita, ek *heveo, e c. ed uzata da la industrio *L. hevea* DEFIRS

kauciono Pekunio-quanto quan onu depozas, o quan onu su engajas pagor, garantio di su-engajo agita da altru o da su ipsa DEFIRS

kaudo Prolonguro plu o min oblonga, qua finas dope la torso di la vertebrozi. – (anke metaf.) EFIS

kaulo (*bot.*) Planto supala ek la familio « kruciferi » *L. brassica oleracea* DL

kaurio Konko uzata kom *koino en Bengal ed en la regioni centrala di Afrika *L. cypraea* FSL

kaustika Qua desorganizas, koro-das la tisui di la animali e di la vejetanti DEFIS

kaustiko (*geom.*) Kurvo qua envelopas lumo-radii refraktita da spegulo konkava, ta radii venante de un lumopunto DEFIS

kautero Korpo varmego o kemio, quan onu uzas medicinale por desorganizar tisuo DEFIS

kauzo 1. (*filoz.*) To per quo kozo esas o divenas to quon lu esas 2. To per quo ulo eventas; to pro quo onu agas o facas ulo DEFIS

kava Qua havas en su vakuo plu o min profunda

kavalkar (*netrans.*) Sidar quale viro sur kavalo, sur biciklo EFIRS

kavalo (*zool.*) Animalo domestika, mamifera, ek la familio « solipedi », qua uzesas kom kavalkajo, kom tirbestio o kom charjbestio *L. Caballus* DEFIRS

kavalrio La parto di armeo, qua konsistas ye viri sur kavali DEFIRS

kavatino (*muziko*) Kantario (« moderato ») di la operi italiana DEFIRS

kaverno Kavajo naturala, sub sulo o sub roko, ed apta kom refujeyo EFIRS

kaviaro Disho acesora Rusa, ek sturg-ovi, forte presita e marinigita DEFIRS

kayero 1. Asemblajo ek plura papero-folii, generale intersutita unlatere 2. Asemblajo ek la folii ye qui konsistas fragmento di verko skribala quan onu editas partope F

kayo 1. Ter-amasajo, subtenata da muro ek quadro, e protektata da parapeto, facita alonge rivero por restriktar lu dum acenso, en la parto di lua fluo qua trairas urbo 2. Rivo di portuo, ube onu kargas o deskargas la vari 3. (*metaf.*) kayo por la relvoyi DEF

kazako 1. Mulier-vesto, surtuto di qua la maniki esas plu o min fitanta 2. (*kun maniki*) Mantelo quan olim *weris la musketieri Franca DEFIRS

kazeino Substanco organika koagulebla, quan kontenas lakto DEFIRS

kazemato Refujeyo subsula, vul-toza, bomb-espruva, por shirmar la armeani, la municioni DEFIRS

kazeo Fromajo ek nur lakto koagulita, gutifigita e muldita, e quan onu manjas pos adjuntir a lu kremo DEFIS

kazerno Domego en qua onu lojas la armeani DEFIRS

kazimiro Drapo dina e lejera, ma di qua la fil-interkrucumi esas plu komplikita, e la texajo plu mikra-masha, kam en la texuro simpla DEFIRS

kazino Loko di interrenkontro por karto-ludar, muzikar, lektar la jurnali, specale en la urbi marbala o kuracauala DEFIRS

kazo 1. Ek la eventaji quin povas produktar stando, konjunturo, la eventajo qua esas produktita, fakte o supozate o konjektate 2. (*gram.*) En ula lingui, dezinenco di la substantivo (e di la adjektivo e pronomo qui relatias lu), por indikar lua precipua roli en la frazo DEFIRS

kazuala Subordinata ad ula kazi. DEFIS

■ **kazualo** Profito-quanto (qua varias segun la cirkonstanci) qua augmentas la revenuo singladia

kazuaro (*zool.*) Ucelo steltiera di la arkipelago Indiana e di Australia, simila a la strucho, ma di qua la ali esas plu kurta *L. casuarina* DEFIRSL

kazuistiko 1. Parto di teologio, qua traktas la solvo di la kazi di koncienco 2. Tendenco a serchar subtilaji rezonala DEFIRS

kazuisto Teologiisto qua su konsakris a studiar e solvar la kazi di koncienco DEFIRS

ke Konjunciono subordinala FIS

keglo Singla ek la non koni ligna quin onu pozas sur sulo olia-baze, e quin onu probas abatar per ligno-bulo quan onu lansas de kelke fore DFR

kelero Spaco subsula, ordinare vultoza, rezervita sub la teretajo di la domi, ed apta (pro lua temperaturo sempre egala) konservar la vini e la diversa provizaji DEF

kelka Mikra quanto, mikra nombro. (*Kelka* indikas quanto min granda kam *multa*, e plu granda kam *plura*; *plura* indikas, ulacirkonstance, nur « du »)

kelo (*tekn.*) Mikra stifto ek fero, ek ligno, muntita trans-verso aden la pinto di bolto, di charniro-cilindro, e c., kom haltigivo D

kemio La cienco qua studias la konsisto intima di la korpi diversa (simpla o kompleksa), la *leyi (legi) segun qui interkombinas la elementi de qui oli naskas, ed olia qualesi propra DEFIRS

kemiotaktismo (*biol.*) Atrakto o repulso, che enti vivanta, da substanco kemiala

kemiotropismo (*biol.*) Orientizo, direkto di la planti, per reaktivi kemiala

kenelo Buleto oblonga de karno, de fisho-karno, uzata kom disho-garnituro EF

kepio 1. Kapo-vesto lejera, kun mikra viziero, quan *weras ordinare la armeani 2. Kapo-vesto sama-forma di la skolani, kolegiani, liceani, e c. DEFIRS

keratino Substanco albuminoida, tre sulfoza, qua esas elemento di la tisui sintezala (tegumenti, farneri) FS

kerlo Viro vivaca e joyoza D

kermeso (*zool.*) Kochenilo qua vivas sur speco di querko, e di qua la femino facas, sur la folii, la stipi e la branchi di ta arboro, mikra sheli sferatra e reda *L. coccus ilicis* DEFIRS

kerno Parto harda, ligna, qua esas interne di ula frukti, e qua kontenas la « mandelo », la grano DE

kerozeno (*kemio*) Lum-oleo, obtenita per distilar petrol-olei kruda EF

kerubo 1. En la Testamento Olda (biblo) : reprezenturo de la anjeli, qui ornis la tabernaklo; nomo di ula anjeli 2. Che la kristani : anjelo qua, en la hierarkio cielala, esas situata pos la arkianjelo, e quan la pikturi e skulpturi reprezentas ordinare ye kapo di infanto aloza DEFIRS

kesto Quaza buxo por la transporto; asemblajo ek planki (ulakaze : ajuroza, kun fundo e kovrilo fixigita per klovi)

« **khan** » 1. Sinioro (che la hordi nomada, Turka o Mongola) 2. Suvereno (olim, che la Turki e la Tatars.) 3. (*en Persia*) Guvernisto di provinco, ed ulagrade oficio statala

« **khedivo** » La suvereno di Egiptia, olim

kiar (*netrans.*) (*aludante kavalo, asno, e c*) Lansar rapide addope sua membri dopa, apogante su sur la membri avana E

kilio (*navig.*) Asemblajo longa e rezistiva de trabi, qua iras de la pruo a la pupo di navo, fundamento sur qua onu muntas la navo-guvernilo, e c. DEFIRS

kiliogono (*geom.*) Poligono mil-latera

kilo- Prefixo ciencala : « ... × 1000 »

kilogrametro (*mekan.*) Mezurunajo por la efiko da la mashini e da la motori, forco qua esas necesa por sublevar 1 kilogramo ad 1 metro super sulo DEFIRS

kilogramo Pezo mil-grama. (en Britania ed Usa : cirkume 2.2 lbs.)

kilolitro Mezur-unajo pri kapaceso : 1000 litri DEFIRS

kilometro Mezur-unajo pri longeso : 1000metri DEFIRS

« **kilowatt** » 1000 « watt »

kimero 1. Monstro quan la anti-qui reprezentis kom asembluro stranja ek parti di animali diversa 2. (*metaf.*) Kreaio imaginala da la spirito, quan onu aceptas kom realajo DEFIRS

kimono Tuniko longa, *werata (en Japonia) da la viri e mulieri; lu karakterizesas da larja zono ye la tayo. – Jap

kin 2 plus 3, o 1 plus 4 FIS

kinazo (*biol.*) Fermento solvebla, apta transformar a fermento aktiva la profermenti

kiosko 1. Belvedero, paviliono apertita omna-latere, situata en gardeno, sur teraso 2. En la granda urbi : mikra paviliono en qua onu vendas jurnali, flori; o paviliono plu granda, en qua su instalas la muzikisti municipala qui venas ibe por plear publike arii por la muziko-prizanti DEFIRS

kiragro (*patol.*) La formo di goto qua afektas la manui DEFIRS

kirko Edifiko por la kulto katolika od ortodoxa (kristanismo) DE

kiromanciar (*netrans.*) (*asertate*) anunciar la eventaji futura, divinar la karaktero di la homi, per la exploro di la manui di la konsultanto – exploro, precipue, di la linei sur olia palmi DEFIRS

kiroptero (*zool.*) Serio de mami-feri, di qui la vespertilio esas la tipo EFIL

kirsho Brandio de cerizi, obtenita per fermentacigar cerizi nigra ed olia kerni DEFIRS

kirurgio Parto di la medicin-arto qua traktas precipue la lezuri extera (vunduri, ostorupturi, e c.) e la operaci quin igas necesan ula morbi interna DEFIRS

kisar (*trans.*) Presar sua labii, manifeste di afeciono, di amo, di amo, di respekto, adsur la vizajo, la manuo di persono DE

« **kismet** » (*che la Mohamedisti*) Fato

kisto (*patol.*) Quaza posho sen aperturo, qua kreskas en la tisui pro la dilateso di la kondukto-tubi extera di la glandi diversa di qui la orifico divenis obstruktita, e qua kontenas humori ed altra materii morbala EFIRS

kizelguro Materio qua konsistas precipue ye silico (til 90%), generale verda, qua devenas de la deskompozeso di diatomei qui kaptabis silico; uzata por facar dinamito, smalio, cementi, e c. IRS

klado Skriburo destinata transskribesor, e quan onu emendas, surstrekizas, e c. ante la kopio neta e definitiva D

klakar (*netrans.*) Bruisar pro la intershokeso (instantala) di du surfaci plu o min plata EF

klamar (*trans.*) Dicar (ulo) per vorti pronuncata forte, rezonante EFI

klamido (*epoki antiqua*) Mantelo Greka, Romana, di qua un ek la anguli eleveas til la shultro dextra, ube lu anligesas per agrafo DEFIRS

klano Quaza tribuo, che la populi Kelta DEFIRS

klapo 1. (*tekn.*) Quaza valvo qua apertesas e klozasas quale charniro-plako 2. Peco quan onu povas quaze faldar sur altra peco (fixa) DF

klara 1. (a) Qua donas o recevas lumo-radii quin nulo interceptas; (b) Di qua nulo desbriligas la pulso 2. (*metaf.*) (a) Dicesas pri son-uno, fono, qua ne esas matida, qua resonas bone en la orelo; (b) Dicesas pri to quon percep-

tas la spirito – quo ne esas obskura, – quon la spirito komprenas bone DEFIRS

klarineto (*muziko*) Sufli-instrumento, kun beko e langeto DEFIS

klasifikar (*trans.*) 1. (*pri la natur-cienci*) Repartisar la individui hierarkiale, segun speci, generi, familio, serii, klasi, e c. 2. Distributar metodoze DEFIS

klasika Egardata kom konforma a la reguli di la genero, ed uzebla kom modelo DEFIRS

klaso 1. Kategorio de civitani 2. Kategorio de adolekanti, *konvokata singla-yare por lia instruktoso militala 3. Kategorio de lernanti qui frequentas singla grado di lerno-kurso 4. Omna kategorio de personi, de kozi, distribuita segun la diferenco pri grado o mem (nur) pri naturo 5. Singla ek la granda grupi de animali o de vejantanti DEFIRS

klastika (*geol.*) Qua devenas efike da la rodo mekanismala de la aquo movanta. (ex.: la sedimento-roki)

klaukar (*netrans.*) Marchar, apogante ne-interegale la gambi sur sulo, sive pro ke onu doloras ye la gambo, sive pro ke un gambo esas plu kurta F

klauno 1. Protagonisto bufona di la farsa Angla 2. Aktoro qua, en ula cirkli, distraktas, amuzas, la spektanti per prodaji di fleksebleso, akompanata da joki e moki DEFIRS

klauzo Preskriptajo specala di lego, kontrato, testamento DEFIRS

klavikordo (*muziko*) Instrumento kun sono fixa, klavaro e kordi metala quin pinchas plumo-pinti, qua remplasesis da la piano DEFIS

klavikulo (*anat.*) Osto qua funkcias kom apog-arko inter la du shultri EFIS

klavo Singla ek la tabuleti levera, blanka o nigra, quin la fingri abasas por plear orgeno, piano; (*analoge*) la klavi di skribomashino, di komposto-mashino DEFIRS

klefo Peco ek fero, quan onu endukta aden la truo di seruro, e per qua onu funkcigas la mekanismo qua apertas o klozas ta seruro F

kleistogama (*bot.*) Dicesas pri floro qua nulstante apertas su, e di qua la fekundigo eventas dum olua klozesos

klemar (*trans.*) Tenar tre strete : (a) per lokizar en spaco tre poka (un o plura kozi o personi); (b) per interproximigar per ligilo (plura kozi o parti di kozo); (c) per lokizar ici tre an iti (personi o kozi) D

klematido (*bot.*) Planto klimera, familio « ranunkulacei », di qua la flori esas blanka edodoroza *L. clematis* EFIS

klementa Dicesas pri persono qua, autoritatoza pri punisar kulpozo, agas dulce ad ica, pardonante lu, od alejante lua puniseso EFIS

klepsidro Aquo-horlojo qua indikas la kloki per la fluo ne-interruptita da ula quanto de aquo en tempo-quanto predeterminita DEFIS

kleriko Membro di la oficeraro di eklezio DEFIRS

klerko La persono qua laboras o yuro-studias en la kontoro di notario, di ushero, di « avoué » EF

kliento 1. (*Roma, antiqua*) Plebeyo qua protektas da patrico 2. La persono qua konfidas kustumale sua interesi ad aferisto (advokato, notario, e c.), sua saneso a mediko; la persono di qua advokato pledas la afero 3. (*komerco*)

La persono qua kompras kustumale de komercisto, qua frequentas butiko (restorero, e c.) DEFIRS

klifo Eskarpajo de tero o de roko qua garnisas la bordo di maro E

kliko (*tekn.*) Peco movebla quan sublevas omna dento di ingrano roto kande ica turnas ica-sinse, e qua butas kontre la ingranajo se onu volas igar lu turnar inversa-sinse DEF

kliktar (*netrans.*) (*aludante ula korpi sonora qui intershokas*) Bruisar ne-matide DEF

klimar (*netrans.*) Elevar su per akrochar su a to quo povas helpar la acenso DE

klimato Ensemblo ek la cirkonstanci atmosferala, a qua regioni submisesas DEFIRS

klimatologio Studio di la klimati DEFS

klinar (*netrans.*) (*aludante du peci qui quaze interkavalkas*) Interkru-cumar F

kliniko Docado medicinala, medikala, da maestro a sua dicipuli, an la lito di la maladi DEFIRS

klinko Klotilo di pordo, ek simpla fero-lamo quan onu abasas sur fero-peco muntita an la pordokadro, kande onu klozas la pordo e sublevas kande onu apertas lu DF

klinoida (*anat.*) Singla ek la quar apofizi, qui esas an la parto supra di la osto sfenoida

klinometro Aparato uzata – en aeronavigado, marnavigado – (an busolo) por mezurar la deviacio de la horizontalo DFIRS

klipero (*navig.*) Seglo-navo, multatuna, pasable rapida, uzata olim por la teo-komerco inter Britania e Chinia DEFIRS

klishar (*trans.*) 1. (*imprim-arto*) Reprodukta reliefo la traco de kompostajo ek tipi movebla, de la tipo originala di graburo, e c. 2. (*fotogr.*) Faco la vitro-plako negativa, de qua la fotografisto obtenos la pozitivo 3. (*hektogr.*) (a) Perforar la folio de materio vaxatra (per la tipi di skribomashino o per stilo se koncernezas manuo-skriburo o desegnuro) qua uzesos por la hektografilo; (b) skribar (o desegnar) sur la folio de materio paperatra, tre glata, per inko specala (hektografinko), to quo uzesos por la hektografilo DEFIRS

klistero La medikamento liquida quan onu injektas, tra la anuso, aden la grosa intestino DEFIRS

klitorido (*anat.*) Mikra organo kar-naja, enire di la vulvo DEFIS

klivar (*trans.*) Dividar (diamanti, kristali, mikao-bloko) ad strati lamela DEF

kloako 1. Loko destinita ad esor kolektuyo di la rezidui 2. (*anat.*) Posho quan, en la korpo di la uceli, formacas la extremajo di la intestino DEFIRS

kloko La 24-esma parto di dio, determinata per horlojo E

klonuso Fenomeno qua rezultas de la exajerado di la reflexi DEFIRS

kloro (*kemio*) Korpo simpla, gasa, flava verdatre, odorsufokiva, qua saporas kaustike, uzata kom senkolorigivo e kom desinfektivo *Simb. kem. Chl* DEFIRS

klorofilo (*bot.*) Materio qua donas a la parti verda di la planto olia koloro DEFS

kloroformo Substanco anesteziala, liquida, oleatra, senkolora DEFIRS

kloroleucito (*biol.*) Granulo de protoplasmo, impregnita ye klorofilo

kloroplasto (*biol.*) Rolo quan pleas la kloroleucito la produkto di klorofilo

kloroso (*patol.*) Paleso verdatra. Etioleso di la adolecantini en qui la pubereso-kresko esas neregulara DEFIRS

klosho 1. Instrumento ek bronzo, forme di vazo inversigita, qua longe vibras efike da frapilo suspensita interne, o da martelo externa 2. To quo aspektas quale klosho F

klostro (*religio katol.*) 1. Parto di kuvento quan klozilo separas de la parti cetera di la konstrukturo 2. Portiko tektoza, cirkum la korto interna di monakeyo DEFIS

klovo Mikra stango fera, pintoza, kun un kapo, quan onu uzas por fixigar, muntar o suspensar ulo FIS

klozar (*trans.*) Dispozar (la klapo o klapi di pordo, di fenestro, barilo, parieto, muro, greto, kordono de soldati) tale ke (la chambro, la chambrego, la parko, la gardeno, e c.) esez *kluza. (chambro esas *kluza se lua pordo e lua fenestro esas klozita) EFI

klubo Asociitaro ek personi qui pagas komuna-spense po la uzado di chambrego en qua li povas su assemblar por ludar (per karti, e c.), lektar la jurnali, la revui, diskutar pri politiko, e c. DEFIRS

klukar (*netrans.*) (*aludante la hainino, la ganso, e c.*) Audigar sua krio DEFIRS

***kluza** Dicesas pri loko qua esas cirkondita per barilo, parieti, muri, greti, kordono de soldati, qui impedas la aceso di olua inter-najo EFI

kluzo Truo cirkla horizontala, borita en la parto avana di navo (dextre o sinistre di la pruo), tra qua pasas la kablo muntita an ankro DR

knaucio (*bot.*) Planto herbatra, kun flori violea, purpurea, ed anke blanka, quan onu uzis olim kom medikamento kontre skabio L

knikar (*trans.*) Strenar korpo relative longa (kom ex. : stango) per preso, en la direciono longesala, sur la du extremaji D

knuto Instrumento di tormentado, che la Rusi carozza : flogilo qua konsistas ye plura ledro-bendi interplektita, qui, cirkum la extremajo, esas separita e provizita ye hoki ek fero DEFIRS

ko- Prefixo ciencala qua signifikas « komplemento di... » o « di komplemento »

koadjutoro (*religio katol.*) Kleriko adjuntita ad episkopo, ad arkiepiskopo, por helpar lu en lua funkcioni episkopala e remplasar lu se la ofico vakas DEFIRS

koagular (*netrans.*) (*aludante liquido*) Asemblar la parti solida quin lu kontenas interne-flotace

koaktar (*trans., pri, ad*) Reduktar (ulu) ad agar kontre lua volo F

koalisar (*netrans.*) (*aludante plura populi, plura nacioni*) Interunionar poke-duronte por atako kontre adverso komuna DEFIRS

koaltaro Gudro quan onu obtenas per distilar min-karbono EF

kobalto (*kemio*) Korpo simpla, metala, stalo-griza, di qua ula kombinuri (oxido, arseniato) uzesas por bluigar porcelano, vitro, e c. *Simb. kem. Co* DEFIRS

kobayo (*zool.*) Mamifero rodera, genero « subunglozi », kun gambi kurta, quar fingri ye la avan-gambi, tri fingri ye la dop-gambi, e qua vivas en la sudo-regioni di Amerika L. *Cavis cobaya* FS

kobeo (*bot.*) Planto klimera, kun flori violea, klosatra. (scandena) L. *cobea* DEFIRS

koboldo En la superstici plebeyala : mikra diablo malicoza qua tormentas la homi dum lia dormo DEF

kochenilo (*zool.*) Insekto qua vivas sur la nopalo e donas bela tinto-materio reda L. *coctus cacti* DEFIRS

kocigo (*anat.*) Mikra ostro, en la extremajo infra di la spino, *artikumata a la sakrumo, che la homo e che la spinozi sen-kauda

kocinelo (*zool.*) Mikra insekto koleoptera. (septempunctata) L. *coccinella* EFIS

kodexo Kolektajo ek la legi klasi-fikita tale ke olu reprezentas la ensemblo di la legi di lando pri ta o ca temo. – Anke pri la formuli farmaciala, la frazi konvencionala telegrafala DEFIRS

kodicilo Klauzo adjuntita – qua kompletigas, modifikas o nihiligas testamento DEFIRS

koeficiento (*matem.*) Nombro qua, skribite avan quanto algebrala, indikas quantafoye olca esas uzenda DEFIRS

koercitiva (*elektro*) Feldo koercitiva : valoro de magneto-feldo, necesa por retroduktar a zero la indukteso magnetala en ica od ita punto di korpo feromagnetala, pos submisir ica a sat multa cikli magnetala

kofio Kapo-vesto mulierala, ek stofa, trikoturo, furo, e c., sen bordo EFS

kofro Granda buxo ek ligno, ek metalo, rektangula, kun klozilo klapa, maxim-multa-kaze konvexa, *kluzigebla per seruro DEFIRS

koherar (*netrans.*) (*aludante la elementi di ensemblo*) Havar sua parti strete unionita DEFIS

- kohorto** (*epoki antiqua*) Trupo qua konsistis ye la dekimo di legiono Romana DEFIRS
- koincidar** (*netrans.*) Interkontaktar precize, en omna punti DEFIS
- *koino** Moneto-peci ek arjento, kupro, bronzo, nikelo, qui valoras poke. (kom ex. : Me kambiiis moneto-peco 5-franka po koino.) E
- koitar** (*netrans., kun*) (*aludante homi*) Unionar su sexuelle, por juo o genito DF
- kokaino** (*kemio*) Alkaloido ek la kokao, quan onu uzas medicine por anesteziar lokale DEFIRS
- kokao** (*bot.*) Arbusto aromatoza di Peru, di qua la folio kontenas elementri toniziva ed ecitigiva *L. erythroxylum coca* DEFIRS
- kokardo** Insigno, forme di mikra disko, qua *weresas an la chapelo DEFIRS
- koketa** Qua esforcas plezar a la personi di la altra sexuo DEFIRS
- kokleo** (*zool.*) Molusko gastropoda, reptera, kun konko helica tra *L. cochlea* EFIS
- koklusho** (*patol.*) Tusado konvulsatra, qua kaptas precipue la infanti FR
- koko** Kombusteblo, reziduo de la min-karbono quan onu kalcinis en vazo *kluza, por separar de olu la hidro e la parti sulfa e bitumina DEFIRS
- kokono** Envelopilo quan facas, ek sua fili, la maxim multa larvi (raupi) di la lepidoptari, ed en qua eventas lia lasta metamorfoso DEFR
- kokoso** (*bot.*) Frukto di granda arboro ek la familio « palmieri » *L. cocos nucifera* DEFIRS
- kolacionar** (*trans., kun*) Komparar ica kun ita, o kun la originalo, kopiurin, reprodukturin de texto, kom verifiko di lia exakteso DEFI
- kolao** (*bot.*) Arboro de la regioni tropikala di Afrika, qua produktas « nuco » uzata kom tonizivo por la kordio e kom stimulivo nervalo *L. cola acuminata* DEFI
- *kolapsar** (*netrans.*) (*aludante homo*) Falar pro exhausteso, extenueso, febleso E
- kolareto** Stofa-garnituro por la kolo, generale plisoza, quan *weris la viri lor la rejo Henriko IV di Francia (t. e. cirkum la yaro 1600) e la mulieri, divers-epoke DEFI
- kolaterala** 1. Situita laterale, relate ulo 2. (*metaf.*) Qua apartenas a la genealogio-lineo « frati, kuzi, nevi, onkli » DEFIS
- kolchiko** (*bot.*) Planto bulboza, kun flori violela, di qua la toxikeso uzesas por kuracar artritismo *L. colchicum autumnale* EFIS
- kolda** 1. Qua kontenas poka kalaro 2. (*metaf.*) Qua ne esas ardoroza, nek pasionoza DE
- koldkremo** Kosmetiko por la pelo, qua konsistas ye vaxo blanka, spermaceto, ed oleo ek mandeli DEFIRS
- kolegio** Korpo ek personi submisata a regularo komuna : 1. (*en Roma, antique*) Korporaciono; 2. la korpo ek elekteri politikala qui apartenas ad un distrikto votala; 3. edukerio publika – en Francia : edukerio municipala (kontraste kun la « liceo », edukerio statala) DEFIRS
- kolego** Singla de la homi qui havas ofico publika, civila od armeala, egardata relate a la ceteri DEFIRS
- kolektar** (*trans.*) Asemblar (por facar ek li ensemblo) kozi amasigita ek fonti diversa DEFIRS
- kolektivismo** (*sociologio*) Sistema qua ofras, kom solvuro di la problemo « quale desaparigar povreso », la komunigo, profite da

socio, di omna produktili DEFIRS
kolektoro (*tekn.*) (*elektro*) Parto di *elektro*-mashino, ek asemblitaro de lami ek metalo elektrokonduktiva (kupro, precipue), dispozita periferie di cilindro, ed izolita per lami de mikao DEFIRS
koleoptero (*zool.*) Insekto kun quar ali, de qui la du supera (la elutri), harda, dika, esas quaza etuyi por la du altri DEFIRSL
kolerino (*patol.*) Diareo fortega qua esas (ulakaze) simptomo qua anuncas kolero DEFS
kolero (*patol.*) Morbo epidemia, quan karakterizas grava perturbo intestinala, kun koldesko interna e kontrakto spasmatra di la membri DEFIRS
koliar (*trans.*) Deprenar de la stipo (floro, frukto, ramo) FIS
koliaro 1. Ringo qua cirkondas la kolo: 1. Ornivo por la kolo 2. Ringo ek metalo, ek ledro, quan onu metis cirkum la kolo di la sklavi, quan onu metas cirkum la kolo di la animali por ligar li ad ulo 3. Kolo-harneso di la tirobestii 4. Ringo qua cirkondas ula objekti DEFIS
kolibrio (*zool.*) Ucelo di la regiono tropikala di Amerika, kun beko arkatra, kolori briloza, la maxim mikra ek la uceli konocata *L. trochilus* DEFIRS
kolikar (*netrans.*) (*patol.*) Dolorar en la intestini DEFIRS
kolimatoro (*optiko*) Aparato uzata en la artilrio por vizar lor la apunto di kanono DEF
kolimbo (*zool.*) Ucelo auala, qua povas permanar dum multa tempo sur la aquo-surfaco *L. colymbus* L
kolino Ter-altajo (min kam 500-metro) qua dominacas la plana lando FIS

kolirio (*medic.*) Medikamento (aquo, pomado, e c.) destinata ad aplikesor sur la konjunktivo di la okulo EF
kolizionar (*netrans.*) (*aludante du korpi*) Intershokar DEFIRS
kolkotaro (*kemio*) Peroxido reda de fero, quan onu obtenas per kalcinar la fer-sulfato, e quan onu uzas por polisar la speguli DEFS
kolmo La grado maxim alta an qua arivas ulo
kolo Parto di la korpo di la homo, di animalo, qua unionas la kapo a la torso FIS
kolodiono Solvuro ek pulvero-kotono en etero, alkoholizita, uzata kirurgiale kom aglutinivo, e fotografale por igar adheriva, sur la vitro-plaki, la strato de iodido DEFIRS
kolofono Materio rezinoza, ye qua onu fricionas la krini di la arketo por ke olu ne glitez sur la kordi di la violino, di la violoncelo, e c. DEFIRS
koloido (*kemio*) Kompozajo nekristaligebla e ne-dializebla DEF
kolokar (*trans.*) Prestar (mediate o nemediate) pekunio por recevor de olu revenuo IS
kolombo (*zool.*) Ucelo, meza inter la « galinacei » e la « paseri », di qua la pektoro-plumi esas tre koloroza *L. columba*
kolonelo La viro qua, en armeo, komandas regimento DEFIS
kolonio 1. Establisuro fondita da naciono di qua ula quanto de habitanti iras aden regiono stranjera, ed ibe su instalas fixe, sen cesar apartenar a la metropolo 2. Kolonio agrokultivala: establisuro rurala, destinata okupor laboro povri, yuna karcerani, ed emendar la sulo 3. Grupo de individui ek un naciono, instalita fixe en

lando stranjera, en rezido-regiono komuna DEFIRS

kolono 1. (*arkitekt.*) Pilastro ek quadro, ek marmoro, qua finas per kapitelo, uzata kom subtenilo o kom ornivo di edificio 2. (*anat.*) Parto di la grosa intestino, qua sequas la ceko e su extensas til la rektumo DEFIRS

koloquinto (*bot.*) Varietato di kukombro *L. cucumis colycynthis* DEFIRS

kolorito Efekto qua rezultas de la selekto, de la uzo di ula farbi en pikturo DFIRS

koloro 1. Impreso partikulara, quan agas, sur la vid-organo, ta o ca ek la elementi aden qui su deskompozas lumo-radio, forsendata da surfaco qua reflektas ta elemento absorbante la cetera 2. Propraĵo di ula korpi pri tale impresar 3. (*metaf.*) Karaktero semblanta di la kozi DEFIS

koloso 1. Statuo di qua la dimensioj esas grandega 2. Homo, animalo, di qua la dimensiono esas grandega 3. (*metaf.*) La homo qua esas grandega pri ca o ta ek lua qualesi DEFIRS

kolportar (*trans.*) Portar (vari) aden diversa loki, regionoj, e c., (por disvendar li en ca loki, regionoj) DEF

kolubro (*zool.*) Reptero nevenenoza, ek la familio « serpenti » *L. coluber* EFSL

kolumbario (*en Roma, antique*) Konstrukturo funerala qua kontenis nichoj aden qui onu pozis la urnoj mortintala DEFIS

kolumno Dividuro vertikala (kolonatra), inter-paralela, di la paĝoj de komposturo, de imprimuro (texto) DE

koluro (*astron.*) Singla de la du granda cirkloj di la Tero-sfero, qui intersekas ortangule ye la poli, e

pasas, ica ye la punktoj equinoxala, ita ye la punktoj solsticala DEFIS

koluteo (*bot.*) Arboreto, ek la familio « papilionacei », di qua la folioj olim uzesis kom purgivo, e di qua la ŝelo, pro explozar bruizoze, esas amuzivo por la infantoj *L. colutea arborescens* IL

koluzionar (*netrans.*) (aludante du personoj qui su prizentas a la judicio) Interkonvencionar sekrete, detrimento di triesma koncarnato di la proceso DEFIS

kolzo (*bot.*) Planto krucifera, di qua la grano donas oleo quan onu uzas precipue por la lumizado *L. brassica napus oleifera* EFIRS

kom « Havante la qualeso, la titolo, la ofico, la rolo, di » F

komandar (*trans.*) (aludante armeo-ĉefo) 1. Signalar ke movo, manovro, esas agenda da la subordinito – impero extreme severa, rigoroza ed absoluta, qua supresas omna responso che la imperario 2. (*tekn.*) (aludante organo di mekanismo) Komunikar sua movo ad altra organo per ingranajo, pulio, rimeno, e c. DEFIRS

komanditar (*trans.*) Subtenar (entraprezajo o la persono qua entraprezas) kom nura pekunio-prestero, sen intervenar pri quale uzesas ica pekunio DEFIS

komandoro La persono qua esas super la oficio, en la ordeno honoriziva di la *chevalieraro DEFIRS

komao (*muziko*) Intervalo muzikala tre mikra, quan onu desegardas, ordinare – pro ke ol esas apene orelo-perceptebla DEF

komato (*patol.*) Dormesko morba qua igas la dormanto aspektar quale mortinto DEFIRS

kombatar 1. (*netrans.*) (aludante du adversoj, du armeoj) Interfrapadar. (se la quanto de koncarnati,

o la rezultaji, esus granda, onu dicus « bataliar ». 2. (*trans.*) Komencar la interfrapado EFIS

kombinar (*trans.*) Asemblar (du o plura elementi) segun ordino o segun proporcioni determinita DEFIRS

kombinatoriko (*filoz.*) Metodo da Raymond Lulle, qua konsistis ye kombinar la homala idei tale ke solvesas omna problemi posibla

kombustar (*trans.*) Konsumar, destruktar per la efiko da fairo EFIS

komedio 1. Teatrajo qua ecitas a rido, per intervenigar protagonisti quin karakterizas defekti psikala o korpala, e qui esas situita en cirkonstanci jokala 2. La teatrajo komika o la tipo de komedio-teatrajo, propra ye epoko, ye skriptisto DEFIRS

komedono Stopilo kornatra qua obstruktas la orifiko di glando sebala, e formacas la « punti nigra » di la vizajo EF

komencar 1. (*trans.*) Agar, facar, la parto unesma di kozo 2. (*netrans.*) Enirar en sua parto unesma EFIS

komendar (*trans.*) Komisar (fabrikisto) ke lu facez ca o ta kozo : komisar (komercisto) ke lu furnizez ta o ca varo F

komensalo (*biol.*) Animalo qua partoprenas la nutrivi di sua hosto animala

komentar (*trans.*) Explikar, notizar, por klarigar la loki obskura di texto DEFIRS

komercar (*netrans., ye*) Relatar por la interkambio di vari DEFIRS

kometo (*astron.*) Astro kun tracoloneo lumozza, forme di kaudo o di longa hararo, qua parkuras cirkli tre oblonga DEFIRS

komforto Estado en qua la vivanto-bezoni esas satisfacita DEFIRS

komico (*en Roma, antique*) Asemblitaro ek la populani, segun la kurii o la centurii DEFIRS

komika Qua ridigas DEFIRS

komisar (*ulu, pri*) Konfidar (ad ulu) la tasko qua konsistas ye agar o facar (to o co) DEFIS

komisario La persono qua esas delegita pri ula funcioni, pri ula ofico – provizore o longadure DEFIRS

komisiono To quon privato demandas de ulu ke ica agez vice lu (kompro, quero, e c.) DEFIRS

komisuro (*anat.*) Singla ek la du anguli ube la labii interunionas DEFIS

komitato Grupo de personi, selektita ek korpo plu personoza, por divenar asemblitaro specala di qua la tasko esas precipue exekutigala DEFIRS

komizo Employato di administreyo, di komerco-firmo, di banko-firmo DFI

komo *Puntuo-signo (,) qua indikas ke oportas (dicionale) separar ula membri di la frazo, sen haltar longe DEF

komocionar (*trans.*) Shanceligar subite DEFIS

komoda Quan karakterizas la uzo-facilesa segun-dezire DEFIS

komodo Moblo, di qua la suprajone esas plu alta kam la adultokubiti, garnisita ye tirkesti en qui onu lokizas linjo, vesti, e c. DEFIS

komodoro 1. (*navaro Britaniana ed Usana*) La oficio di qua la grado esas nemediate sub olta di sub-amiralo 2. (*navaro Nederlandana*) Navestro qua komandas eskadro DEFIS

komono 1. (*lor feudismo*) Urbo liberigita de la yugo feudala, e di qua la borgezi su administris ipse, per oficistaro elektita 2. En Francia : urbo, burgo, vilajo o

grupo de domi, ye qua konsistas la unajo teritoriala quan administras « urbestro » kun « *konseilio municipala » **3.** En Britania : urbo, burgo, qua nominas deputiti a la Parlamento DEFIRS

kompakta (*aludante korpo solida*) Di qua la mas-uni esas tre interkompresanta DEFIRS

kompanio **1.** (*komerco*) La asociito o la asociiti, aludita da la abreviuro « e Ko. » **2.** Parto di bataliono, quan komandas kapitano DEFIRS

kompano **1.** La persono qua vivas kustumale intima-relate kun ulu **2.** (*olim*) Laboristo qua, nepatrona, iris laborar che patrono kun altra laboristi EFR

komparar (*trans.*) **1.** (*komparar kun* :) Apudigar du o plura kozi por determinar lia punti di simileso e di nesimileso reciproka **2.** (*komparar ad* :) Apudigar por igar relatar egalesale **3.** Apudigar to quon onu aludas, ad ulo analoga, por igar plu komprenebla, plu sentebila, lo dicata EFIS

komparativo (*gram.*) Modifikuro di la adjektivo, qua indikas ke la qualeso expresata da lu pozitive esas egardata ye grado superiora DEFIS

kompasso Instrumento ek du branchi de ligno o de metalo, assemblita ye un ek lia extremaji, tale ke li povas interforigar od interapudigar, por mezurar anguli, trasar cirkli dimensionale interdistanta EFIRS

kompatar (*trans., pri, pro*) Parto prenar la sufro, la chagreno, da altru EFIS

kompendio Rezumuro ek la ensemblo di cienco, di doktrino DEFIRS

kompensar (*trans., per*) Neutrigar (efekto) per efekto equivalanta, inversa-sinse DEFIRS

kompetenta A qua esas atribuenda la yuro decidir : **1.** konseque de autoritato lego-grantita; **2.** konseque de parkonoco, par-savo, de parposedo di la temo koncernata DEFIRS

kompilar (*trans., ek, de*) Asemblar aden un kolektajo, aden un korpo (texti pri un temo komuna, cherpita de fonti diversa) DEFIRS

komplemento Lo adjuntenda a kozo por igar lu kompleta DEFIRS

kompleta A qua mankas nulo ek la elementi ye qui lu konsistas normale DEFIS

kompletorio (*liturgio katol.*) La lasta parto di la oficio, qua dicesas o kantesas pos la vespri

komplexa Qua unionas en su plura elementi diversa DEFIRS

komplexiono Ensemblo ek la elementi ye qui konsistas la naturo korpala di individuo EF

komplezar (*netrans.*) **1.** Plezar (ad ulu) per adaptar su a lua gusti, a lua sentimentis **2.** Inklinesar a perturbar su por plezar (ad ulu) EFIS

kompliko La persono qua helpas (ulu) kriminar, deliktar DEFIS

komplikar (*trans., per*) Inkombrar per elementi multa-sorta DEFIS

komplimentar (*trans., pri, pro*) **1.** Diskursar homaje di (ulu), respekt-exprese di (ulu), en okazono solena **2.** Dicar (ad ulu) vorti qui laudas lu **3.** Dicar politeso-vorti DEFIRS

komplotar (*netrans.*) **1.** Projetar, kombine da plura personi, kontre la vivo, kontre la sekureso, di ulu **2.** (*familiare*) Kombinar ulo kontre ulu DEFIRS

kompostar (*trans.*) Asemblar la tipi imprimala por *reproduktar la texto imprimenda EFIS

kompoto Entremeso sukroza, ek frukti integra o quarima, koquita kun sukro, aquo o vino DEFIS

kompozar (*trans.*) 1. Formacar (ensemblo) per la asemblo o la kombino di elementi diversa 2. Facar verko skriptala, per kombinar olua elementi, olua parti DEFIS

komprar (*trans., po, por, de*) Akquirar po pekunio-quanto IS

komprenar (*trans.*) Embracar per la penso (la senco di ulu, la naturo di ulu, la motivo di ulu) EFIS

kompresar (*trans.*) Reduktar a volumino min granda, per presar o klemar DEFIRS

kompromisar (*trans.*) Igar en situeso danjeroza (pri lua interesi, reputeso, digneso) DEFIRS

kompunciono 1. (*teol. katol.*) Tristesio pia, qua devenas de la koncio di nia nedigneso e de la sufro ofensir Deo 2. Mieno grava, rekolaleca EFIS

kompunda (*tekn.*) Dicesas pri ula organi od aparati qui esas « asociita », kombinita reciproke EF

komto 1. En la epoki finala di la imperio Romana, e komence di la mez-epoko : oficio di la suvereno-palaco, mayoro, guvernisto di teritorio-regiono 2. Lor la feudismo : sinioro di feudo, qua esis, en la hierarkio, nemediate sub la dukio 3. En la hierarkio ek la nobelo-tituli : la persono qua esas nemediate dop la markezo EFIS

komuna Qua apartenas kune ad plura DEFIRS

komuniar (*netrans.*) (*religio kristana*) Recevar la sakramento « eukaristio » DEFIS

komunikar (*trans., ad, kun*) 1. Igar (kozo quan onu posedas) komuna ad altru per transmisar olu a lu 2. Relateskar ideale, intere-

stale e c. kun ulu 3. Inter-relatar per paseyo DEFIS

komuniono (*religio*) Unionitaro ek la personi qui profesas la sama deo-kredo EFIS

komutar (*trans.*) (*elektro*) Cirkuligar od interruptar (elektro-fluo) o chanjar lua direciono DEFIS

koncentrar (*trans.*) 1. Asemblar ad-cirkum centro komuna; assemblar to quo esas dispersita. (*anke metaf.*) 2. Retenar en spaco streta qua impedas la disperso DEFIRS

konceptaklo (*biol.*) Quaza posho, qua kontenas la genitorgani di ula fungi

konceptar (*trans.*) 1. Formacar en su, per la fekundigo (la jermo di ento vivanta) 2. (*metaf.*) Formacar en sua spirito (*ideo pri ulu*); formacar en sua kordio (sentimento) DEFIRS

koncernar (*trans.*) Relatar ad (ulu od ulu) EFIS

koncertar (*netrans.*) (*dum *seanco muzikala*) exekutar ula quanto de kanto-peci o de muziko instrumentala DEFIRS

koncesar (*trans.*) 1. Abandonar a la uzado libera da ulu 2. (*metaf.*) Abandonar ad adverso, sen koaktesar a lo, un ek la punti diskutata DEFIRS

koncesionar (*trans., ad*) (*aludante stato, urbo*) Koncesar negratiute a privato, e lo esante valida dum tempo plu o min multa DEFIS

konciar (*trans.*) Komprenar exakte la realaji EFIS

koncienco Savo interna, da singlu, pri lo etiko-bona e lo etikomala EFIS

konciliar (*trans.*) 1. Adduktar ad interkonkordo pri litijopunto 2. Inter-harmoniigar kozi qui semblas interkontresar DEFIRS

koncilo (*eklezio katol.*) Asembleitaro ek episkopi e teologiodoktori, por decidari pri ula problemoj di doktrino, di diciplino ekleziala DEFIRS

konciza (*pri stilo*) Sen to quo ne esas necesa por la senco DEFIS

kondamnar (*trans.*) 1. Deklarar kulpoza, per verdikto : 1. frapar (ulu) per judicio qua deklaras ke lu kulpis per kriminar, deliktir, detrimentir; 2. (*metaf.*) (*pri libri, letri, e c.*) Koaktar ad ulo puniso 2. Deklarar ke (ulu) esas kulpoza, blaminda, reprimandinda 3. Deklarar ke (ulu) ne plus esas uzebla 4. Deklarar kom ne plus uzenda (pordo, fenestro, quan onu klosas tale ke lu ne plus esas apertebla.) EFIS

kondensar (*trans.*) Igar (gaso, vaporo) plu densa, per la pluproximigo di lua molekuli DEFIS

kondensatoro (*elektro*) Aparato quan onu uzas por akumular, sur surfaco, elektro pozitiva o negativa

kondicionar (*trans., per*) Submisar a klauzo obliganta de qua dependas la valideso (di akto, e c.) EFIS

kondilo (*anat.*) Saliajo artikala, osta, rondigita ca-facie – platigita, ta-facie EF

kondilono (*patol.*) Surkreskajo morbala en la regiono di la anuso o di la perineo

kondimento Substanco quan onu uzas por plufortigar la savoro di nutrivi, sive lor lia manjeso an la repasto-tablo, sive lor lia preparo DEFIS

kondolar (*trans., pri, pro*) Expresar sua partopreno di trauro, di desfortuno, qui afliktas (ulu) DEFS

kondominiar (*trans.*) Kunposedar o kundominacar (lando) EF

kondoro (*zool.*) Granda vulturo, en la Ando *L. sarcorhamphus gryphus* DEFIRS

konduktar (*trans.*) (*fiziko*) Propagar de ca a ta punto la manifesti elektrala, kalorala EFIRS

konduktoro (*en vehilo publika*) : tramveturo, autobus, treno) La komizo di qua la rolo esas relatar kun la voyageri, e c. DEFIRS

kondutar (*netrans., ad*) Agar, en ta o ca cirkonstanco, en sua vivo, ye ta o ca maniero EFIS

konektar (*trans., kun*) Ligar strete kun kozo sama-natura. – (*elektro*). Inter-relatigar, per elektrokonduktili, mashini od organi EF

konestablo (*olim*) 1. Oficiro di la reji di Francia 2. Chef-mayoro di la armei rejala DEFIS

konexo (*matem.*) Equaciono algebrala homogena inter x, y, z e $-x, y, z$ esante la koordinati homogena di punto — la koordinati homogena di rekto

konfacionar (*trans.*) Facar (vesti) granda-serio, segun mezuri ne individuala, ma generala DF

konfektio Bonbono qua su dissolvas en la boko, e qua kontenas likuro o pasto sukroza e parfumoza DEIS

konferar (*netrans., kun*) Konversar (kun ulu) quan onu konsultas pri temo konvencionita DEFIRS

konfervo (*biol.*) Speco di algo kun filamenta tubatra *L. conferva* DEFISL

konfesar (*trans., ad*) 1. Agnoskar kom da su ulu quon onu agis, partikulare ulo etiko-mala 2. (*teol. katol.*) Deklarar volunte (sua peki) koram la tribunalo di penitenco EFIS

konfesiono (*religio kristana*) Deklaro koram publiko (*publico) pri sua acepto di la kredendaji di ta o ca eklezio DEFIS

« **konfetti** » Drajei, buleti de gipsajo, dina rondaji de papero koloroza, quin onu interlansas dum karnavalo ^{FI}

konfidar (*trans., ad ulu*) Donar sekure (ulu od ulu) ad ulu quan onu komisas por sorgar lu ^{EFIS}

konfidencar (*trans., ad*) Konfidar (ad ulu) ulo ne-materiala quon la konfidario devas ne divulgor – pri quo ta konfidario devas tacar (sekretajo) ^{DEFIRS}

konfirmar (*trans.*) 1. Igar (ulu) mem plu ferma, plu certa (*certena) (pri). Igar plu certa, plu nedubitebla, per pruvo 2. Adjuntar a la vigoro quan (lu) ja posedas, afirmon, pruvon, e c. 3. (*religio*) Donar ad (ulu) ta ek la sep sakramenti di la eklezio katolika, qua havas kom skopo igar la Santa Spirito decensar adsur la kristano por igar plu ferma la gracio de bapto 4. (*komerco*) Repetar (la texto di sua letro, telegramo, e c.) por ke la destinario esez mem plu *certena (certa) pri lo afirmata 5. (*pri informo qua ne esis absolute certa*) Afirmar ke ta informo esas nun certa, nedubitebla ^{DEFIRS}

konfiskar (*trans.*) 1. Atribuar a fisko, per dekreto, per lego (to quon proprietas ulu) 2. Embargar ulu quan interdiktas la reguli di la skolo, di la liceo, e c. ^{DEFIRS}

konfitar (*trans.*) Preparar (frukti) per igar li sejournar en liquoro, en siropo, qua penetras en li, qua konservas li ^{DFIS}

konfliktar (*netrans., kun*) 1. Esar en interlukto, interkombato (*aludante personi qui interbatas*) 2. (*metaf.*) (*pri la interesi, la pasioni*) 3. Interkontestar, (*aludante du korpi politikala, judiciala, e c., singla de qui volas havar kom suan, yuro, resortiso, fako,*

e c.) ^{DEFIRS}

konfluanta Di qua la elementi interjuntas. – (*medic.*) Pustuleti konfluanta : tante interproxima ke li intertushas ed intermisesas.

■ **folii konfluanta** (*bot.*) Di qui la stipiti interjuntas ed intermisesas

konforma (*ad*) 1. Di qua la formo koincidas precize kun olta di altra objekto quan onu egardas kom tipo 2. Qua koincidas precize kun to quo imperesas da ulu, o kun to quo igesas necesa da ulu ^{DEFIS}

konfrontar (*trans., ad*) 1. Situar facio vers facio (du o plura personi da qui la afirmi esas interkontrea) por dicernar lo exakta 2. Inter-apud-pozar (texti, dokumenti) por interkomparar li ^{DEFIS}

konfundar (*trans., ad, kun*)

1. ■ **konfundar kun** Facar pelmelo pro distingo mentala qua esas mala o nesuficanta, e mixas ici kun iti (kom ex. « Il konfundas omno en sua odio, la kulpozi kun l'inocenti, la benigni kun la maligni »)

2. **Konfundar ad** Transportar (mentale) erore la qualesi o la individuo di ulu od ulu, ad altra (kom ex. : « Vu konfundis manekino ad homo. Ne konfundeze lampiro ad lanterno ») ^{DEFIRS}

konfuza Di qua la elementi esas intermixita tale ke li cesis esar dicernebla e distingebla ^{DEFIRS}

konglomerato (*mineral.*) Bloko de fragmenti minerala aglomerita ^{DEFIRS}

kongregaciono 1. (a) Kompanio de sacerdoti qui su obligis per vovi, per regulo komuna, agnoskita da la Santa Siejo; (b) Kompanio de kleriki qui, aganta segun la regulo komuna di la ordeno a qua li apartenas, su obligas per regulo specala 2. Asociitaro de

nekleriki, qui interunionas sub la nomo di santo, por la praktikado di pieso **3.** Komitato de kardinali, de kleriki, establisita da papo, en Roma, por studiar ula aferi DEFIRS

kongresar (*netrans.*) **1.** (*aludante sciencisti, publicisti, politikisti, e c.*) *Seancar por la diskuto di temi ciencala, literaturala, politikala, e c. **2.** (*aludante ministri de nazioni diversa, plenipotenciera*) *Seancar por diskutar ula temi internaci-ona DEFIRS

konbro (*zool.*) Marfisho ek la sama familio kam la mureno *L. muraena conger* EFIS

kongruar (*trans.*) **1.** Qua fitas remarkinde-bone ta o ca cirkonstanco, ta o ca kazo **2.** (*matem.*) Nombri kongruanta: di qui la interdifero esas multoplo di altra nombro (modulo) DEFIS

konidio (*bot.*) Sporo di fungo, qua naskis sur organo sporifera acesora, che speci qui posedas altra reprodukt-organo

koniko **1.** (*geom.*) Singla de la kurvi (cirklo, elipso, hiperbolo, parabolo) quin onu obtenas per la secono di kono per plani diverse situita relate la axo e la genitanto **2.** (*geom. anat.*) Seciona plano di kono duesma-grada, e di qua la equaciono esas: $Ax^2 + 2Bxy + Cy^2 + 2Dx + 2Ey + F = \text{zero}$ DEFIRS

konio Peco de ligno, de fero, angulforma, quan onu stekas aden bloko de ligno por fendar ica; o quan onu lokizas (1) sub kanono, sub bombardilo, por elevar olu, o (2) sub la bazo di objekto por mantenar lu aplombe, e c. F

konivencar (*netrans., kun*) **1.** Di-venar, per klozar sua okuli por ne vidar, per silencar – quaze komplico etikala (pri la kulpo da ulu) **2.** Konsentar, konkordar, se-

krete DEFIS

konjektar (*trans., de*) Kredar per supozo agita por explikar quamaniere fakto eventis od eventas, od eventos DEFIRS

konjelar (*trans.*) Transirigar aden la stando di solido (liquidon) per deprenar parto di lua kaloriko la-tenta EFIS

konjestionar (*trans.*) (*patol.*) Igar la sango, accidente, fluar ecese aden la vaskuli di organo DEFIS

konjugar (*trans.*)

1. ■konjugar verbo (*gram.*) Juntar intersucedante a la radiko di la verbo la afixi di qui la rolo esas expresar la variu di la personi, di la nombri, di la tempi, di la voci

2. (*matem.*) Imaginari konjugata: Dicesas pri du imaginari $a + bi$ e $a' + b'i$, kande li havas la sama modulo **3.** (*bot.*) Dicesas pri la folii qui havas, sur petiolo komuna, un o plura pari de folieti inter-opozanta DEFIRS

konjunciono **1.** (*gram.*) Vorto-speco qua juntas du propozicioni **2.** (*astron.*) Situeso di du astri relate triesma, kande rekto, departanta de la centro di olca, pasas tra la centro di la du altri DEFIRS

konjuntivito (*patol.*) Inflamuro di la konjuntivo di la okulo DEFIS

konjuntivo (*anat.*) Membrano mu-koza qua kovras (quale tapeto kovras muro, interne di domo) la globo di la okulo ed unionas olca a la palpebro DEFIS

konjunturo Stando qua rezultas de la inter-kunefiko hazardala di eventaji, di cirkonstanci DEFIS

konjurar (*trans.*) Eskartar, per pregi religiala o per praktiki magiale (la influo da potenti maligna, nociva) EFIS

konkava Qua karakterizesas da kurveso sferala kava DEFIS

konklavo (*religio katol.*) Loko ube su inkluzas klefe la kardinali pos la morto di papo, por exekutar la elekto di lua sucedonto DEFIS

konkluzar (*trans.*) 1. Finar, o finigar, per solvo definitiva 2. (*logiko*) Deduktar la konsekuensi de la premisi pozita EFIRS

konko (*zool.*) Envelopilo kalka di ula moluski EFIRS

konkoido (*geom.*) Kurvo ek du branchi infinita, qui havas kom asimptoto rekto fixa, e simetra relate la perpendiklo trasita de punto fixa a ta rekto DEFIS

konkologio La parto di zoologio qua concernas la konkomo-luski EFIS

konkordar (*netrans., kun, pri, pro ke*) 1. (*pri plura personi*) Opini-onar, sentar, intersame 2. (*pri kozi*) Inter-relatar harmonioze pro la existo inter li di raporto exakta DEFIRS

konkordato 1. Interkonsento da la papo kun suvereno, pri la yuri respektiva di la Stato e di la Eklezio 2. Kontrato per qua komercisto qua ne plus povas pagar sua debaji obtenas, de sua debarii, pago-fristo o la diminuto di parto de lua debajo DEFIRS

konkreiono (*patol.*) Agregajo solida, qua naskas accidente en ula tisui DEFIS

konkrete Qua expresas ulo reala DEFIRS

konkubinato (*che la Romani, antique*) Sorto di mariajo, inferiora ye la mariajo civila – e la unika pri qua darfis kontratar la ne-Romani DEFIS

konkubo 1. Singla de la du personi qui kun-vivas spozatre, -quankam ne intermariajita 2. (*che la Romani, antique*) Singla de la personi

qui interunionis per la konkubinato DEFIS

konkupicenco (*en la linguo kristanismo*) Inklineso, da persono dekadinta, ad la plezuri sensuala (precipue la sexuala) DEFIS

konkurencar (*trans.*) (*aludante personi qui persequas la sama skopo*) Inter-rivalesar pri sua interesi (precipue pri la personi di la sama komerco-fako, industrio-fako) DEFIRS

konkursar (*netrans., pri*) Esar en la rangi kun altri, pri obtenor premio, nominesor, e c. DEFIRS

konkusionar (*netrans.*) (*aludante stat-oficiero*) Profitar (sen obtenir permiso pri o por lo) per la autoritato quan donas a lu lua ofico DEFIS

kono 1. (*geom.*) Surfaco genitata da rekto moviva, qua pasas ye punto fixa (« somito ») e su apogas a kurvo fixa (« direktanto »). Solido formacita da ta surfaco restriktata ad secciono facita perpendikle ye olua axo 2. Objekto konatra 3. (*bot.*) Frukto di ula arbori (« koniferi ») qua konsistas ye squami imbrikita cirkum axo komuna DEFIRS

konocar (*trans.*) Havar ideo plu o min komplete (pri ulu, pri ulu) FIS

konoido (*matem.*) Solido quan formacas la rotaco di koniko cirkum sua axo DEFIRS

konosmento (*yuro-cienso navigala*) Agnosko-dokumento pri vari embarkita e pri lia transportokondicioni – donata, a la armatoro di komerco-navo, da la navestro DEFIRS

konquasanta (*medic.*) Qua quaze ruptas la muskuli, qua korpo-depresas, qua destruktas la vigoro. (Dicesas precipue pri la granda dolori parturala.) DEFIRS

konquestar (*trans., per*) Kaptar, si-
zar per violento (lando, provinco,
e c.) EFIS

konsakrar (*trans., ad*) Donar
unike por persono, por ulu. (ex. :
konsakrar sua pekunion, sua
tempo, sua sorgi, ad ulu, ad
ulo; konsakrar sua vivo a ler-
nado) EFIS

konsanguina Qua naskis de la
sama patrulo, ma ne de la sama
patrino F

konsekracar (*trans.*) (*liturgia ka-
tol.*) 1. Igar sakra (per konsakrar
lu a la servo di Deo) 2. Konsekra-
car hostio (*aludante la sacerdote
qua celebras meso*) : Transformar
la pano e la vino aden la korpo e
la sango di Iesu Kristo DEFIS

***konselio** Asemblitaro de personi
komisita oficale pri guidar, per
lia konsili, la chefo di stato, di
administreri, di armeo, e c.; o pri
kontrolar la administro, la jero, di
kompanio industrial, komercala,
financala EFIS

konsentar (*trans.*) Aceptar
propra-vole e sua-parte (la opini-
ono o la satisfaco di la deziro da
ulu) DEFIRS

konsequar (*netrans., de, ek*) (*alu-
dante principio enuncia*) Eventar
logikale pos (lu) DEFIRS

konservar (*trans.*) 1. Sorgar (ulu,
ulo) tale ke lu ne alteresas o de-
struktesas 2. Ne lasar disipesar,
destruktesar, desaparar DEFIRS

konservatorio Establisuro publika,
en qua onu konservas ula kolek-
taji DEFIS

konsiderar (*trans.*) Atencar sor-
goze, minucioze (ta o ca motivo
decidigiva, rezolvigiva) por agar
saje DEFIRS

konsignar (*trans.*) Donar (kozo
konservenda kom garantiivo,
kom depozajo) : (1) pekunio-
quanto, ye la kazo di tribunalo;

(2) vari, depoze che komisionisto,
komercisto – bagaji depoze en
relvoyo-staciono DEFIRS

konsilar (*trans., ad*) Guidar (ulu)
per dicar a lu to, quon lu de-
vas agar o facar se lu volas agar
saje EFIRS

konsistar (*netrans., ye, ek*) Esar
formacita (ek ula elementi) EFIS

konsistorio 1. (*che la katoliki*)
Asemblitaro de kardinali, prezi-
data da la papo, qua su okupas
per la aferi generala di la ekle-
zio katolika 2. (*che la protestan-
tisti e la Izraelidi*) Asemblitaro ek
kulto-oficiari e laiki, elektita por
direktar la aferi di la kongregaci-
ono DEFIRS

konkriptar (*trans.*) En-armeigar
koakte la adolecanti qui jus
atingis la evo-punto quan la
lego determinis pri la milito-
kapabligo DEFIRS

konsolacar (*trans., pri*) Alejar la
chagreno di (ulu) EFIS

konsoldo (*bot.*) Planto qua forma-
cas genero di la familio « boragi-
nei », di qua la radiko uzesis olim
kom astriktivo *L. symphytum*

konsolidar (*trans., per*) (*financo*)
(*aludante la debajo publika*) Trans-
formar la debajo rimborsebla di
stato, aden debajo perpetua di
qua nur la rento esos postule-
bla DEFIRS

konsolo 1. (*arkitekt.*) Saliajo fixi-
gita an murego, por suportar bal-
kono, kornico, e c., o kom pie-
destalo por statuo 2. Orno-moblo
pozita an muro, destinata a subte-
nar vazi, kupi, statueti, e c. DEF

konsomeo Buliono qua, pro koqu-
eso longa-tempa, absorbis la tota
suko di la karno DEFIS

konsonancar (*netrans.*) 1. (*alu-
dante foni muzikala*) Interakor-
dar plu o min komplete 2. (*alu-
dante silabi, e precipue finali di*

qui la termino-foni esas sama) - Interproximesar DEFIRS

konsonanto Artikulo-maniero di la fono, qua varias segun la movi da la lango o da la labii. (ex. : b, t, f esas konsonanti, kontre ke a, e, i esas vokali) DEFIRS

konsorto 1. La persono di qua la estado sociala esas komuna kun olta di sua spozo. (Dicesas precipue pri la spozulo di la rejino di Britania.) 2. Singla de la personi qui, en afero, havas intereso komuna DEFIRS

konspirar (netrans., kontre, kun) Konvencionar sekrete por renversar la guvernistaro instalita, nuna DEFIS

konsputar (trans.) (aludante plura personi qui agas lo) Jetar (kontre ulu) desestimo-klami F

konstanta Qua ne cesas esar sama. DEFIS

■ **konstanto** (matem.) Quanto qua permanas sama, kompare ad altra qui varias

konstatar (trans.) Igar su *certena (certa) (per observo, verifiko) pri la exakteso di fakto DF

konsternar (trans.) (aludante, generale, katastrofo) Opresar, depresar (la psiko) DEFIS

konstipar (trans.) Impedar la kako, pro konstrikto intestinala EFIRS

konstitucar (trans.) 1. Instalar (ulu) en estado legala 2. Organizar esencale (ulo) 3. Esar la elementi qui formacas DEFIRS

konstituciono Estado anatomiala e fiziologiala di organismo vivoza DEFIRS

konstriktar (trans.) (anat.) Kompresar, per klemar cirkume DEFIRS

konstruktar (trans.) 1. Facar (domo, edificio, ponto, navo, mashino, e c.) segun programo, skisuro, desegnuro 2. (pri frazo) Ordinar la vorti 3. Trasar (la ensamble di la linei di mapo, di figuro geometriala) DEFIRS

konsulo 1. (lor la Roma-republiko antiqua) Stat-oficiero, elektita singla-yare da la plebeyo, e qua partoprenis, kun un kolego, la auctoritato lego-exekutigala 2. (lor la Roma-imperio antiqua) Stat-oficiero nominata da la senato, ma di qua la rolo esis nur honorizala 3. Agento diplomacala, komisita da guvernistaro por protektor, en lando stranjera, la interesi di sua samalandani DEFIRS

konsultar (trans., pri, por) 1. Questionar (ulu) por savar lua opiniono pri lo rezolvenda 2. Serchar informeso (en libro, en spegulo) DEFIRS

konsumar (trans.) 1. Destruktar gradoze (ulo) en lua substanco 2. Igar (ulu) deperisar gradoze 3. Prenar gradoze de olua substanco per uzar lu. (ex. konsumar vesto) DEFIRS

kontagiatar (trans., ad) Transmisar, per kontakto, ulo nociva (anke la morbi qui venas de mikrobo, de miasmi) DEFIS

kontaktar (trans.) Havar, kun altra korpo, du o plura surfacopunti komuna. (Anke metaf.) DEFIRS

kontaminar (trans., ye) Infektar ye morbo kontagiala DEFIS

kontar (trans.) (aritm.) Determinar la relato da quanto ad unajo DEFIRS

kontemplar (trans.) Regardar, par-sinkante en la vido di la objekto EFIS

kontenar (trans.) 1. Havar en su 2. Povar havar en su EFIS

kontenta Qua ne deziras ulo plusa, ulo plubona, kam to quon lu havas EFIS

kontestar (*trans.*) Diskutar negante la yusteso di to quon ulu revendikas, o la justeso di to quon ulu afirmas EFIS

kontigua (*aludante tereno, domo, edificio*) Qua jacas an (altra tereno, domo, edificio) DEFIS

kontinencar (*netrans.*) Abstenar de koito, de amor-plezuri EFIS

kontinento Singla de la granda dividuri di la Terglobo quin la oceani separas, ica de ita, e quin onu povas parkurar tota-extense sen trairar maro; Europa, Azia, Afrika, Amerika, Oceania DEFIRS

kontingento 1. (*armeo*) Quanto de armeani qua esas furnisenda singla-yare a la rekruto-autoritatozi DEFIRS

2. **moneto-kontingento** (*financo*) Proporciono di la naturi diversa di monetuni quin la Monetiferio devas fabrikar.

la kontingenti (*filoz.*) To quo povas eventar, ma ne eventos necese

kontinua Qua konsistas ek elementi qui formacas serio ne-interruptita en spaco od en tempo DEFIS

kontoro 1. Loko ube funkcias la oficiari e lia subordiniti qui administras, jeras, kom employati di la guvernistaro, di firmo komercala, industrial, di banko 2. Loko ube asemblas su la membri di komisitaro, di komitato, exter la chambrego ube eventas la *seanci generala DEFR

kontrabandar (*trans.*) Importacar celite, sekrete, vari qui esas interdiktita, e pri qui onu ne pagis a la doganeyo la impostopekunio DEFIRS

kontrabaso (*muziko*) La maxim fonogamo-basa ek la arketinstrumenti — plu granda kam violoncelo e samaforma, kun tri kordi DEFIRS

kontradanso Salono-danso, ek kin parti o figuri, exekutata succedante da du o quar grupi qui stacas inter-regarde DEFIS

kontrafaktar (*trans.*) 1. Imitar o *reproduktar kontrelege (la verko di ulu, e lua detrimento) 2. Imitar fraude objekto di qua la karaktero esas autentika FI

kontraforto (*arkitekt.*) Pilastro, saliajo masonura, sur qua apogas su muro qua suportas kargajo EFIRS

kontraktar (*trans.*) 1. (*gram.*) Reduktar (du vokali o du silabi) ad un 2. Reduktar a volumino min granda, sen diminuteso di la maso : (1) (*anat.*) per la kurtigo di la fibri; (2) (*fiziko*) per la plua-pudigo di la molekuli DEFIS

kontrakturo (*patol.*) Stretiguro, kun rigidesko, qua eventas en muskulo pos konvulso, nevralgio, rumatismi, e c. DF

kontralto (*muziko*) Che la mulieri, la voko maxim basa DEFIRS

kontrapunto (*muziko*) Forno di muziko klasika, en qua onu asemblas, cirkum frazo precipua quan onu selektis kom temo, parti acesora qui interunionas interseque en kombinuri harmoniala determinita, noto kontre noto DEFS

kontrastar (*netrans., kun*) (*aludante du kozi*) Interopozesar tale ke lia interkompareso igas ica saliar DEFIRS

kontratar (*netrans., pri*) 1. Asumar, ad ulu (obligeso) 2. Debatar, diskutar konvenciono solena inter du stati, determinante, klauzope, to quo esos stipulita da

singla de la partopreninti **3.** (*aludante plura personi*) Interobligar per akto autentika DEFIRS

kontravencar (*netrans., pri*) Agar kontre la preskripti da regularo, da lego DEFIS

kontre Opoze ad (ulu, ulo)

kontreskarpo (*tekn., milit-arto*) Parto di la fosato di fortifikuro qua orientizesas kontre la eskarpajo

kontributar (*trans., ad*) Kunlaborar, sua-parte, a verko komuna. Adportar sua quoto a spenso komuna DEFIRS

kontricar (*netrans., pri*) (*religio*) Repentar pri la peko, quan eventigas la chagreno ofensis Deo DEFIS

kontrolar (*trans.*) **1.** Submisar a verifiko da la administrantaro **2.** Submisar ad examenon minucioza DEFIRS

kontroversar (*trans.*) Diskutar kun ulu pri punto di doktrino DEFIS

kontumaca (*yuro-cienco*) Persono qua, akuzite, ne su prizentis avan la tribunalo kriminala DEFIS

konturo Surfaco, lineo qua limitizas extera objekto, e, partikulare, objekto ronda DEFIRS

kontuzar (*trans., ye*) Lezar per ta altero plu o min profunda quan shoko o frapo produktas en la tisui, sen lacero di la pelo DEFIRS

konvalecar (*netrans.*) Esar en la stando di persono qua jus esis malada e komencas risaneskar, ribonestandar DEFIS

konvektar (*netrans.*) (*fiziko*) Dicesas pri la fenomeno qua eventas kande korpo varma plunjesas aden korpo liquida o gasa, determinante vera fluo en la fluido, konseque de la varmesko kontakto di la korpo varma DEFIRS

konvenar (*netrans., ad*) **1.** Esar exakte to quon postulas la cirkonstanci, la stando di ulu, di ulo **2.** Esar exakte to quon onu expectas de la karaktero, de la stando sociala di ulu **3.** Esar exakte to quon postulas la deziro, la prizo di ulu EFIS

konvencionar (*netrans., pri*) Interkonkordar explicate (*e, maxim-multa-kaze, skribe*) pri punto determinita ek ulo agata o facota DEFIRS

konvento Asemblitaro, (maxim-multa-kaze sekreta) de framasoni. *generalata DEFIS

konvergar (*netrans., ad*) **1.** (*fiziko*) (*aludante direcioni, o linei qui reprezentas li*) Departante de punti diversa, irar ad un punto, interproximeskante **2.** (*matem.*) (*aludante quanto*) Proximeskar sempre plu multe a quanto fixa, sen ul-instante atingar lu DEFIS

konversar (*netrans., kun, pri*) (*aludante personi qui esas kune*) Kambiar idej kun ulu DEFIRS

konversionar (*netrans.*) (*strategio*) Agar movo de cirkumiro per qua armeo-korpo prizentas altra facio F

konvertar (*trans., ad*) **1.** Duktar a kredar ed adoptar religio, od altra doktrino, kam olta quan lu havis **2.** Chanjar kozo ad altra **3.** (*financo*) Kambiar rento-akto qua super-iris « para », po altra di qua la koto esas min supra, per ofrar la rimborso ye « para » a la posedanti qui refuzas acceptar laambio DEFIRS

konvertoro **1.** (*gisado*) Aparato por konvertar gisfero aden stalo — retorto metalo-tola, provizita ye briki refraktara, en qua onu submisas gisfero a la efiko da kaloro e da forta aerofluo **2.** (*elektrologio*) Aparato per qua onu chanjas

la direcion di *korento elektrala (elektro-fluo) sen diplasar la guid-filo di la baterio DEFIRS

konvexa Qua prizentas kurviguro sferala reliefa DEFIRS

konvinkar (*trans., pri*) Duktar (ulu) ad agnoskar ulo kom exakta EFIS

konvokar (*trans., ad*) Pregar (ulu) ke lu voluntes venar a la assembleyo di lua simili EFIS

konvolvulo (*bot.*) Planto herbatra od arboretatra, kun flori dispozita funelatre, di qua la precipua speci reptas sur sulo o volvas cirkum la planti vicina *L. convolvulus* EFIS

konvoyar (*trans.*) Transportar soldati, municioni, viktualii per serio de navi, de veturi, de kamioni qui avancis linee (quale la vagoni di treno) DEFIS

konvulsar (*netrans.*) 1. Tordar su konseque de ta kontrakto subita di la muskuli qua akompanas ula standi morbala di la nervaro. Afekto qua koncernas la infanti, karakterizata da kontrakti di ta o ca parte di la korpo qui povas produktar morto per konjestiono cerebrala, asfiksieso 2. Subisar ta violenta trepido di la traiti di la vizajo, di la korpo, quan produktas ula emoci DEFIRS

konyako Brandio qua esas la produkturo naturala de la vini rekoltata e distilata en la regiono qua cirkondas la Franca urbo Cognac (*pron. Konyak'*) DEFIRS

kooperar (*netrans.*) (*ekonomiko*) Dicesas pri la ago da ta laboristi qui, vice donar a patrono sua laboro po salariopekunio, komunigas sua sparita pekunio e sua laboro, por produktar e vendar – singla de li partoprenonte la profito o la desprofito. – Dicesas anke pri la personi qui kompras komune sua bezonaji en-

grose, tale obtenante profitoquanta – quale komercisto endetalista – quan li distributas inter su proporcione a la valoro pekuniala di sua kompri EF

kooptar (*trans. por*) Admisar eceptale (membri qui ne satisfacas omna kondicioni postulata), pro lua autoritato (savo, erudeso, talento) partikulara DEF

koordinar (*trans.*) Ordinar segun ula relati (la parti di ensemblo) por facar ek lu ensemblo DEFIRS

kopaivo Substantco terpentinatra quan onu extraktas per incizo de la kortico di ula arbusto e quan onu uzas medicinale kontre ula morbi di la organi genitala ed urinifala *L. copaifera* DEFISL

kopalo Rezino flavatra, solida, nesolvebla en alkoholo, quan onu extraktas per incizo ek arbori rezinifera di India e di Brazilia, ed ek qua onu facas vernisi tre prizata DEFIRS

kopiar (*trans.*) Reprodukta (la texto di skriburo, desegnano, e c.) un-exemplere o plur-exemplere DEFIRS

koprolito Ekremento petreskinta di animali fosila DEF

kopso Mikra bosko ek arbori qui kreskis trunko-stumpe o sprose, e quin onu rekortas intermite E

kopulacar (*netrans., kun*) (*aludante maskulo e femino ne-homa*) Interunionar sexuelle DEFIS

kopulo (*gram.*) Termino qua unionas la subjekto di la propoziciono a la atributo DEFIS

koquar (*trans., en, per*) Igar apta por manjeso, per la efiko da fairo (per boliigo, rosto, grilo, e c.) EFIRS

koralio Produkturo kalkoza ek ula polipi, plu o min dazlantereda, kun la formo di rami, maxim-multa-kaze fixigita an roki submarsurfaca DEFIRS

koram « ... asistente », « ... esante prezenta »

korano (*religio*) La libro sakra di la Mohamedisti, qua kontenas la naraco pri la misiono di Mohamed e la ensemblo ek la preskripti quin ilu donis a sua popolo DEFIRS

korbelo (*arkitekt.*) Quadro plu o min salianta, origine taliita bizele, ulakaze ornita per skulturi, e qua uzesas por subtenar arkizuro, kornico, e c. EF

korbo Recevuyo ek oziero, ek junko, e c., di qua la dimensioni e la formi esas diversa, uzata por kontenar o transportar provizuri, viktualii, e c. DF

kordio 1. (*anat.*) Vicerio muskula, di qua la formo esas olta di kono subversata, e qua esas la centro, la agente precipua di la cirkulo di sango 2. (*metaf.*) Ta organo egardata kom la rezideyo di la afecioni, di la sentimento interna, di la deziro, di la sufro, di la joyo, di la sentimento pri etiko, pri koncienco 3. (*karto-ludo*) La grupo de la karti sur qui reprezentesis kordio desegnita skise DEFIS

kordo 1. Asemblajo ek fili tre grosa, intertordita, di qui la groseso e la longeso esas plu o min granda 2. Torduro ek tripi od ek fili metala, uzata por la faco di ula muzik-instrumenti e quan onu vibrigas per la fingri (gitaro, harpo, e c.) o per arketo (violino, violoncelo, e c.), o per marteleti qui korespondas kun klavi (piano) 3. (*geom.*) Rekto qua klozas arko EFIS

kordono 1. Kordeto qua esas un ek la elementi di kordo 2. Mikra treso ronda o plata, rubando plu o min larja, uzata por rolo determinita 3. (*anat.*) Branchifuro di la nervi 4. Lineo kontinua quan formacas kozo, serio de kozi, alonge spaco determinita

koregono (*zool.*) Genero di fisho qua vivas en aquo sensala, familio di la salmonidei, qua vivas en la granda lagi di la centro di Europa (Suisia, Germania, nordoregioni di Italia)

korekta Qua ne deviacas de la regulo, de la normo DEFIRS

korelatar (*trans.*) Esar ligita ad altra termino tale ke un ek la du advokas nemediate la altra DEFIRS

***korento** (*elektro*) Direciono determinita di la fluido elektra, magnetala EFIS

koreo (*patol.*) Morbo nervalva qua produktas movi sukusoza DEFS

korespondar (*netrans.*, *kun*, *pri*) 1. Esar reciproke konforma (1) pro interkonveno di sua naturo, di sua proporcioni; (2) pro interkonkordo di sentiementi 2. Esar reciproke komunikanta : (1) per paseyo komuna; (2) perambio di lettri DEFIRS

koriandro 1. (*bot.*) Planto aromata, qua formacas genero ek la familio « ombeliferi » 2. La semino sika di ta planto, uzata en la koquo, en la farmacio-medikamenti *L. coriandrum* DEFIS

koribanto (*epoki antiqua*) Sacerdoto di la diino Cibelo DEFIRS

koridoro 1. (*olim*) Voyo tektoza cirkonde di fortifikajo 2. (*nia-epoke*) Paseyo alonge plura chambri di un etajo, di un apartamento, per qua onu povas forirar de oli. Paseyo streta uzata kom forir-voyo,

por irar de parto di edificio ad altra parto DEFIRS

korifeo 1. Chefo di la koro, en la tragedio e la komedio anti-qua 2. Chefo di koro kantala o dansala, en la opero moderna 3. (*metaf.*) (*kun nuanco di ironio*) La persono qua maxime salias, unesma-ranga, en ulo DEFIRS

korimbo (*bot.*) Infloresenco di qua la pedunkli acesora, departante de punti interdiferanta, elevas la flori a nivelo unika, tale ke formacesas quaza parasuno di qua la radii esas neintegala EFIS

korinto Bitbero sika, tre mikra, preske nigra, qua devenas de Korinto, de la insuli Ioniana DFRS

koriono (*anat.*) Envelopilo extera di la feto DEFIS

korizo (*biol.*) Duimesko o duople-sko di ula parti, per formaco di organi supernombra

korko Ta strato sponjatra e lejera di speco di querko, de qua onu facas botelo-stopili, flotaceri, e c. *L. quercum suber* DE

kormorano (*zool.*) Ucelo qua formacas grupo ek la klaso « palmpedi », qua vivas rive di la aquoloki (lagi, mari, riveri) e qua su nutras ye fishi. (carbo) *L. phalacrocorax* DEFI

kornajar (*netrans.*) (*aludante kavalas, asno*) Produktar ta stertoro quan kreas morbo di la organi respirala DEFIRS

kornalino (*mineral.*) Agato mi-diafana, plu o min obskure-reda, de qua onu facas siglili, ringi fingrala, e c. DEFIS

kornamuzo (*muziko*) Muzik-instrumento rustika, di qua la sonkoloro esas nazo-sonanta, facita ek felto-sako, aero-tanko, quan onu inflas per la boko, mediacce tubo, ed ek tri tubi muntita sur la felto-sako, de qui du emisas noto

kontinua, e de qui la triesma esas provizita ye boko-peco langetoza aden qua suflas la pleanto, e borita ye trui sur qui lu promenigas sua fingri por produktar diversa noti FIS

kornelo (*bot.*) Frukto de arboro di qua la ligno esas tre harda, qua formacas la speco tipa di la familio « kornacei », e qua similesas mikra pruno reda *L. cornus mas*

korneo (*anat.*) Membrano qua tapisas la dopa parto di la okulo DEFIS

korneto 1. Mikra korno, rustika, korno ek terakoto, garnisita ye boko-peco, per qua la pueri su amuzas, pleante lu lor karnavalo. – Granda fluto quan onu uzas en la kori por sub-tenar la voci 2. To quo esas kornatra DEFIS

kornico (*arkitekt.*) Ornamanto salianta qua kronizas la cirklo di la entablamento di edificio. Ornamanto analoga, ek petro, ligno, e c., qua existas cirkum plafono, chambro, qua kronizas moblo, pordo, e c. EFIRS

korniko (*zool.*) Speco di korvo, mikra *L. corvus cornix* FIS

korno 1. Surkreskajo konatra, rekta o kurva, qua kreskas sur la fronto di la rumineri, ordinare che la maskulo, e formacas quaza prolonguro di la ostio frontal 2. (*analogie*) Surkreskajo, kornatra, qua existas sur la kapo di ula animali. Anke : pedunkli retrotirebla, qua existas sur la kapo di la limaki e qua portas la organi vidala 3. To quo finas per punto simila a korno 4. La materio tenaca, lameloza, de qua facesas la korni di la rumineri 5. Korno kavigita e truizita, quan uzis la muton-pastori, la muton-gardisti, la chaseri, e c. por signalar, advokar 6. (*muziko*)

Instrumento suflala, ek kupro, tordita adspirale, di qua un extremajo recevas boko-peco (mikra kupeto ek metalo, ek ivo, e c.) e di qua la altra extremajo formacas kono expansita quan onu nomizis « funelo » EFIS

koro 1. (*epoki antiqua*) Asemblitaro ek viri e mulieri, qui dansas marchante segun kadenco, ye la soni de la voci, de la instrumenti muzikala 2. (*nia-epoke*) Asemblitaro de personi qui kantas ensemblo DEFIRS

korodar (*trans.*) Rodar lente, per efikivo kemiala (maxim-multakaze) DEFIS

koroido (*anat.*) Membrano interna, kovrita ye materio nigra (pigmento) qua tapisas la okulo

korolario Konsequo qua esas sequontade la konkluzo di demonstro DEFIRS

korolo (*bot.*) Parto di la floro, formacita ek un o plura petali, qua envelopas la pistilo e la stamini DEFIS

koronala (*anat.*) Dicesas pri la arterii e veini di la kordio e di la stomako, dispozita cirkle

koronero En Britania : oficiero judiciala di qua la tasko konsistas ye inquestar, helpate de jurio, pri la kazi di morto violentala, naufrajo, e la deskovri di trezori

korpo 1. Che la homi e la bestii : ensemblo ek la parti materiala qui kompozas organismo en qua rezidas la vivo animala 2. Omna agregajo ek molekuli materiala 3. (1) Parto precipua di kozo; (2) ensemblo formacita ek kolektajo de personi, de kozi DEFIRS

korporaciono Asociitaro de individui, interligita per reguli, obligesi, privileji komuna DEFIRS

korporalo (*liturgio katol.*) Linjo sakrigita quan la sacerdote extensas sur la altaro, lor meso, e sur qua lu pozas la kalico e la hostio DEFIS

korpulentu (*pri homo*) Karakterizata da ampleso, plu o min grandega, di sua korpo. – Di qua la tota korpo (anke la membri) esas grosa, dika; muskuloza forte, do robusta e sana DEFIS

korpuskulo Materio-grano infinite mikra DEFIS

korsajo Parto di la robo, qua kovras la busto (di muliero), la parto supra, de la shultri til la tayo (do, super la jupo) EF

korsaro Viro qua parkuras la mari (ed anke, ma rare, landi) skope di spolio, rapto – ex-pirato qua obtenis (en Francia) de la rejo la titulo « korsaro » DEFIRS

korseto Mikra korsajo ek barti, destinita a subtenar la mami; a vidigar la konturi di la tayo di la mulieri; ad igar la mulieri repleta o grosa semblar preske gracila DEFIRS

corso Aleo uzata kom promeneyo publika, en urbo DFI

kortico (*bot.*) Envelopilo, « shelo », di la stipo e di la branchi di ula planti EFIS

korto 1. Rezideyo di suvereno e di lua cirkondanti 2. (*yuro-cienco*) Asemblitaro tribunala qua eventis, origine, en la lojeyo di la suvereno 3. Parto di domeno, tereno sen-tekta, generale cirkondata da muri o da edifici, qua esas avan o dop la habiteyo precipua EFIS

korundo (*mineral.*) Lapido, preske tam harda kam diamanto, formacita ek alumino diverse-koloroza pro kontenar oxidi metalala DEFIRS

koruptar (*trans., per*) 1. Alterar per putro (substanco) 2. (1) Alterar to quo esas sana, honesta,

che homo; (2) Alterar che ulu, per donaci, promisi, la integreso di la koncienco; (3) Destruktar to quo esas justa, sana, pura en la maniero judicar, sentar, expresar su; (4) Destruktar la integreso di la senco, di la texto di ulu DEFIRS

korvear (*netrans., por, pri*) 1. (*olim*) (*aludante vasalo*) Laborar gratuite e koakte por sua siniore, laboro konsistanta ye ulo agenda tota-jorne, da homo o da charjobestio 2. Laborar por konservar la voyi 3. Exekutar tasko tre desagreada, de qua onu ne povas dispensar su EF

korveto (*navig.*) Milito-navo, di qua la tipo esas meza inter brigo e fragato DEFIRS

korvo (*zool.*) Ucelo granda quale mikra hano, di qua la plumaro esas nigra, la kroi stridanta (kroaso), qua su nutras ye frukti, ye mikra bestii, ma esas avida precipue ye la karno di la kadavri *L. corvus corax* |

kosmetiko La parto di higieno qua koncernas la kompozio e la uzo di la produkturi per qui onu sorgas la hari, la denti, la pelo (por lia beleso) DEFIRS

kosmo Universo, egardata kom organizuro DEFIRS

kosmogonio Sistemo pri la formaceso di universo DEFIRS

kosmografio Deskripto di la sistemo astronomiala di nia planeto e di universo DEFIRS

kosmologio La cienco pri la *leyi (legi) qui regnas universo DEFIRS

kosmopolita 1. Qua egardas su kom civitano di mondo (kontraste kun civitano di ca o ta lando) 2. Qua vivas lore en ca lando, lore en ita, lore en altra, senfine DEFIRS

kosmoso (*bot.*) Genero de planti ek la familio « kompozaji », qua konsistas ye dek speci, de qui un esas kultivata en la gardeni pro lua foliaro lejera e lua flori granda, blanka o reda *L. cosmos bipinnatus* DEFIRS

kosto (*anat.*) Singla ek la osti plata ed arkatra qui, departante de la spino, e venante rajuntar avane la sternumo, formacas la kavajo ostoza « pektoro » EFIS

kostumo Maniero vestizar su, propra di popolo, di epoko, di klaso, di cirkonstanco DEFIR

koteno (*patol.*) Falsa membrano qua formacesas interne di la guturo, en ula kazi di angino |

kotiledono 1. (*anat.*) Lobo karnoza di la placenta 2. (*bot.*) Lobo, folio embriona di la semino di vegetanto fanerogama DEFIS

kotiliono Danso kun figuri qua finas la balo (dansata olim da 4 od 8 personi) DEFIS

kotiloido (*anat.*) Di qua la formo esas olta di ta kavajo di osto qua recevas altra osto

kotleto (*koquarto*) Kosto de mutono, de bovyuno, de porko, e c., destinata a manjeso da homo DEFIR

koto 1. Indiko pri la altitudo di la punti diversa di tereno, di aquofluo, e c., relate nivelo egardata kom bazo 2. Indiko, per cifri, per literi, di singla serio di peci ek dokumentaro, ek arkiveyo F

kotono Materio texebila, blanka, fina, qua kovras la semino di arboreto qua formacas genero ek la familio « malvacei », qua origine venis de India e quan onu kultivas nun anke en Egiptia ed en la regiono sud-esta di Usa EFIS

koturno Pedovesto quan *weris, che la populi antiqua, la viri e la mulieri di rango super-meza;

sandalo kun suolo, fixigita an la pedo per ledro-bendi ligita super la maleolo e lasante la pedo-fingri nekovrata DFIS

kovar (*trans.*) (*aludante la femino di ucelo*) Sternar su e permanar tale dum ula quanto de tempo, sur sua ovi, por konservar ad oli konstante la kaloro qua igos la ucelo ekirar kande parformacita FI

kovrar (*trans., per, ye*) **1.** (1) Garnisar ye ulo quan onu pozas sur...; (2) Garnisar per esar pozita sur... **2.** (1) Dissemar ulo sur ulo, disjete; (2) Dissemesir disjete sur ulo **3.** (1) Protektar per ulo quan onu pozas sur...; (2) Protektar per esar sur, avan **4.** (1) Celar per pozar ulo sur, avan...; (2) Celar per esar sur, avan... EFIS

koxalgio (*patol.*) Artrito o tumor blanka ye la hanco DEF

kozako Slavo, kelke mestica, qua habitas regionojn de la Rusia de Eŭropa e de Azia; kom kavaliro ecelanta, lu posedis privilegiojn administreralajn e fiskalajn, kondicionatajn per lua devo esar armeano dum duadek jaroj, e, pose, en la milito til la fino de sia valideso DEFIRS

kozo Omna realaĵo, konkreta od abstrakta, quan oni indikas je maniero nedeterminita, nepreciza FIS

krabo (*zool.*) Nomo vulgara de krustacoj diversa, dekpeda, kurta-kauda, de qua la tipo esas la krabo ordinara, speco manjebla qua habitas en la sablo de maro *L. cancer, carcinus* DEFIR

krago Peco de telo, de dentelo, qua, pos cirkumiri la kolo, retrovenas ad la supra parto de la pectoro D

krak! Interjecio qua esprimas eventon subitan, o la bruon de krako

krakar (*netrans.*) Produktar bruon sika, per la krumpo de la partoj DEF

kraknelo Kukajo harda, qua krakas sub la dentoj kiuj mastikas lu EF

krampo (*patol.*) Kontrakto doloriga qua produktas rigideton kurta-dura de la muskoloj brakialaj, gambaj, (*analogie : stomakala*). Kontrakto spasmala DEF

krampono La signo tipografiala

kranio (*anat.*) Buxo osta qua kontenas e protektas la cerbro EFIS

krano (*tekn.*) Aparato por sublevar la kargojn e transporti ilin kurta-diste. Lu konsistas el framo el fero od el ligno, muntita sur pivoto cirkum qua lu povas rotaci, ed el du mekanismoj: un mekanismo de sublevo (puliaro o vindilo) ed un mekanismo de rotacio DER

krapular (*netrans.*) Debochar groŝiere; karakterizi: eceso de vino-trinko DEFIS

kraso Strato de materialo sordida qua formacesas ed akumulas sur la pelo, sur linjo, sur la vestoj kiujn oni *veras, sur la objektoj FS

kratego (*bot.*) **1.** Arbusto dornoza, el la familio « rozacoj », kun mikraj floroj blankaj **2.** La floro de ta arbusto *L. crataegus* L

kratero **1.** (*epoko antikva*) Vazo larĝa, en qua oni miksis vinon ed akvon por plenigi la kalikojn e la kupojn **2.** (*metaf.*) Aperturo formita somite de vulkano, per qua olco forjetas la materialon inflaman: flamo, lavao, cindroj **3.** Aperturo facita je la parto supera de forno de vitrifiko DEFIRS

kravacho Vergo flexebla qua finas per meĉo, quan la kavalkanto uzas kom flogilo DF

kravato Peco de stoffo quan oni *veras cirkum sian kolojn, kom ornavon, e qua (maksimuma-kaze) pendas extreme sur la pectoro DEFI

krayono Peco de erco (grafito, e c.), plu o min mola, quan onu uzas por trasar, desegnar, skribar, e c. EF

krazo (*gram.*) Fuzuro de la vokalo o diftongo finala di vorto, kun la vokalo o diftongo komencala di la vorto sequanta DEFIS

krear (*trans., de, ek, per*) **1.** (*religio*) (*aludante deo*) Facar (ulo) ek nulo, prenante lu de nihilo **2.** (*aludante homo*) Kompozar (verko, kozo qua ne existis antee) EFIS

krecento **1.** (1) Formo sesguroza di Luno dum lua kresko o deskresko; (2) To quo havas ta formo **2.** Pano-bloko butropasta, kun formo di Luno-krecento; facata precipue en Paris, Francia EFIS

kredar (*trans.*) **1.** (1) Admisar (ulo) kom exakta sen verifiko. (2) Egardar (ulu) kom dicanta lo exakta, sen verifikar lo **2.** (*ye ulu, ye ulu*) (1) Fidar a la realeso di ulu, sen verifikar; fidar a la efikiveso di ulu, ad olua povo, sen verifikar; (2) Fidar a la verdico di ulu, sen verifiko; (3) Fidar a lua karaktero, sen verifiko **3.** (*senco absoluta*) Fidar religiale EFIRS

kredenco Plado-moblo, konsolo o tablo sur qua onu pozas la pladi, pladeti, glasi, e c. por la servi di tablo lor re-pasto DEFIS

kreditar (*trans., per ulu*) Vendar, aceptante la ajorno di la pago da la kompranto, pro ke onu judikas lu solventa DEFIRS

kremacar (*trans.*) Reduktar a cindri (objekto o la korpo di homo mortinta) EFIS

kremo **1.** La parto maxim densa di lakto, qua acensas a la surfaco kande onu lasas lu repozar, ed ek qua onu facas butro per quirlo. (*metaf.*) La parto maxim bona de ulu **2.** Pelikulo qua eventas sur-

face di lakto kande onu varmigas lu **3.** Preparajo qua aspektas quale kremo DEFIRS

kremono (*tekn.*) Ferajo uzata por klozar od apertar fenestro; stango de fero rekta, muntita an un ek la montanti, quan onu adsuprenirigas od adinfreirigas per rotacigar mancho tale ke onu enirigas singla ek la extremaji aden seruro-boko, od ekirigas li de olu F

krenelo Aperturo facita ye intervali en la parapeto di remparo, di turmo, por lansar projektili sur la enemiko EF

kreolo Persono di raso blanka, naskinta en la kolonii (olim) Hispana di Amerika. – Persono qua naskis en la kolonii Europana inter-tropike DEFIRS

kreozoto (*kemio*) Liquido oleatra, korodiva ed antisepsiiva, quan onu obtenas per la distilo di gudro lignala DEFIRS

krepisar (*trans.*) Indutar (muro) per trulo o balayilo, ye strato di gipso, di mortero, quan onu lasas aspera vice planigar lu F

krepitar (*netrans.*) Produktar bruiso ek intersequo di mikra kraki DEFIS

krepo Stofa ek lano delikata, plu o min diafana, kun filo ondoza, quan onu preparas per kelke tordar la filo longesale (warpe), pose plunjante la texuro aden aquo e frotante lu per vaxo DEFR

krepono Stofa frizita quale krepo, ma di qua la texuro esas plu dika, por togi advokatala, sutani, e c. DEFIRS

krepuskulo Lumo nepreciza quan donas la suno-radii kande li reflektesas da la strati supra di atmosfero, t.e. kande Suno esas ja sub horizonto, e qua deskreskas segun ke la astro desapas EFIS

kreskar (*netrans.*) 1. (1) (*aludante ento organizita, vivoza*) Divenar plu granda gradoze, til la fino di sua developo normala. (2) (*metaf.*) Divenar plu granda, plu multa, sen-cese, gradoze 2. (*aludante vejetanti*) Developar su naturale en ula regiono FIS

kreso (*bot.*) Planto perena, qua formacas genero ek la familio « kruciferi », qua kreskas alonge la rivereti, an la tereni inundata *L. lepidium nasturtium* DEFIR

krespo Rondi de pasto tre dina, ek farino dilutita kun lakto ed ovi, quan onu varsas, lejera-strate, aden padelo indutita ye grasajo, por koquar lu F

kresto 1. Surkreskajo karnoza, di qua la konturo esas sesgura dentoforme, qua salias sur la kapo di ula galinacei. (*analogie : sur la kapo di ula repteri, fishi, uceli.*) 2. Parto salianta, streta, sur la somito di monto, di ondo, la supra parto di tekto, di muro EFIS

krestomatio Selektajo ek textopeci ekstraktita de la verki da la autori klasika DEFIRS

kretino (*patol.*) 1. Persono raktika, idioto maxim-multakaze strumoza 2. (*metaf.*) Persono stupida quale kretino DEFIRS

kreto Kalko-karbonato amorfa, quan onu renkontras forme di strati plu o min dika, en ula sulostrati. DEFIS

■ **kreto-krayono** Bastoneto ek ta substanco, per qua onu skribas sur tabelo nigra o obskure-verda (en skolo)

kretono Telo rezistiva, kun warpo ek kanabo, e wefto ek lino DEFIRS

krevar 1. (*netrans.*) Apertar su, spliteskante, pro tenseso ecesanta 2. (*trans.*) Apertar, splitante FI

kreveto (*zool.*) Mikra krustaceo dekapeda, manjebla, quan onu renkontras sur la litoro marala *L. crangon vulgaris* F

krevisar 1. (*netrans.*) Subisar fendeso plu o min profunda (*aludante la surfaco di korpo*) 2. (*trans.*) Fendar plu o min profunde (la surfaco di korpo) EFI

kriar (*netrans.*) Lansar vocosonuni stridanta e neartikulita EFIRS

kriblo Recevuyo di qua la kulo esas borita ye trui interegala, por separar la objekti di groseso neinteregala, lasanta trapasar ici, reteneante iti FIS

krik! Interjeciono qua imitas la bruiso de kozo lacerata

krik-krak ! Interjeciono per qua onu probas *reproduktar la bruiso sika di kozo qua ruptesas, laceresas

kriketo Ludilo, origine Angla, en qua la ludanti, dividita a du partisi, lansas singlu-suafoye baloneti grava, per kroso ligna EF

kriko Mashino por sublevar nealte kargajo (quadri, e c.) per dento-stango quan elevas roto dentoza, movata per manivelo FIS

kriminar (*netrans.*) 1. Agar tale ke la lego etikala esas negardata maxim grave 2. (*yurocienco*) Exekutar ago pri qua la lego stipulas ke lu esas la kazo di puniso korpala ed infamiganta 3. (*hiperbole*) Exekutar ago quan onu judikas tro severe pri lua posibla konsequi mala DEFIRS

krino Pilo aspera, longa e flexebla di ula bestii; longa pilo ek la kolo od ek la kauda di kavalo FIS

krinolino 1. Texuro di qua la warpo esas lina, e la wefto ek krino 2. Subjupo ek texuro de krino, por subtenar la robo por ke lu aspektez balonatre 3. Subjupo

garnisita ek barti, ek ringegi stala, e c., sama-skope DEFIRS

kriofo (*fiziko*) Instrumento per qua la aquo divenas konjelata per sua propra vaporesko DEFIRS

kripla Privacita de la uzo di un o plura ek sua membri, pro vunduro, morbo, e c.

kripo Manjo-trogo por la bruti

kripto 1. Tombo masonita, subsula, en kirko, olim uzata kom sepul-teyo por la martiri 2. (*anat.*) Folikulo, mikra glando sakoforma, en la pelo od en la membrani mukozaj, e sekrecanta – per pori – likvidi adsurface DEFIRS

kriptogama (*bot.*) Di qua la organoj fruktifala esas poke videbla. DEFIRS

▪ **kriptogami** Planti qui formacas la lasta ek la 24 klasi da Linné

kriptografar (*trans.*) Skribar per signi celanta, per cifri, e c. DEFIRS

kriptomerio (*bot.*) Genero de arbori, ek la familio « koniferi », vicina ye la cipreso, qui devenas de Japonia, e quin onu kultivas en Francia

krismo (*liturgia katol. e Greka*) Oleo sakra quan onu uzas por la uncioni en ula sakramenti di la Eklezio katolika e Greka DEFIRS

krispa Tale frizita ke li formacas tufo densa EI

kristalino (*anat.*) Korpo lensoforma, diafana, qua esas en la okulo-globo, dop la pupilo, destinata a refraktar la radii luma ed igar li konvergar a retino DEFIRS

kristalo 1. (*en la vortaro ordinara*) Materio sen-kolora, extreme diafana 2. (*en la vortaro ciencala*) Korpo qua, kande solida, havas la formo di poliedro di qua la anguli e la lateri esas egala DEFIRS

kristaloido (*biol.*) Nomo di masi albuminoida ek substanco protoplasma, kun formi geometriala analoga ad olti di la kristali

kristo (*kristanismo*) 1. Mesio, redemtero 2. Iesu Kristo 3. Imajo de Iesu Kristo (kom ex. : kristo ek ebena) DEFIRS

kriterio Karaktero per qua (per komparo) onu dicernas lo exakta de lo ne-exakta, lo vera de lo falsa DEFIRS

kriticismo (*filoz.*) Doktrino qua igas diskutata la fidindeso di la idei di Raciono DEFIRS

kritikar (*trans.*) 1. Observar la qualesi, bona o mala, di verko (literaturaja, arto-produkturo, e c.) 2. Igar saliar la defekti di la kozi, di la personi DEFIRS

krizalido Nimfo di lepidoptero e lua envelopilo DEFIRS

krizantemo (*bot.*) Arboreto qua formacas genero ek la familio « kompozaji », kultivata en la Europana gardeni pro lua flori, flava, blanka, rozea, violea *L. chrysanthemum* DEFIRSL

krizo 1. Fazo danjeroza di maladeso-periodo, qua esos decidiganta, sive favoroze, sive perisige 2. Fazo danjeroza quan transiras politiko, financo, industrio, komerco, e c. DEFIRS

krizokalko Aloyuro de zinko e kupro, kompozajo qua simulas oro e quan onu uzas en la faco di juveli falsa DFIS

kroasar (*netrans.*) (*aludante la korvi, la rani*) Agar la krio qua karakterizas sua speco F

krochar (*trans.*) Facar objekti ek mashi, de lano, filo, silko, e c., per mikra stango de fero o ligno, di qua un pinto havas hoketo EFR

kroketo Ludo-speco, de origino Angla, en qua onu pulsas buli per frapi agita per ligna martelo, por igar ta buli transsubirar arketi stekita en la sulo DEFIRS

kokodilo (*zool.*) Reptero sauria, amfibia, di la granda fluvii di India e di Egiptia, timinda pro lua grandeso e devoremeso *L. crocodilus* DEFIRS

kromatiko 1. (*muziko*) Qua konsistas ek interseko de mitoni (mitoni kromatika), kontraste kun la mitoni diatonika, plu mikra ye un komao 2. Qua koncernas la kolori DEFIS

kromatino (*biol.*) Substanco tre afina pri la kolorizivi bazala, e quan onu renkontras maksimuma-kaze forme di grani kunjuntita a la filamenta nukleala

kromatofila (*biol.*) Dicesas pri la celuli, grani od *organiti, apta kaptar facile la kolorizivi

kromatoforo (*biol.*) Celulo di la tisuo konjuntiva, qua kontenas multa pigmenti, quan onu renkontras periferie di la neuraxo e di la membrani sensala (iriso, pelo, e c.)

kromatolizo (*biol.*) Dissolveso di la kromatino di la celulo-nukleo, qua karakterizas un ek la fazo di mitoso

kromidio (*biol.*) Nomo donita da Hertwig a la elementi di la nukleo nepreciza di la bakterii

kromo (*kemio*) Korpo simpla, metala, di qua la komponaĵi esas remarkinda pro lia kolori *Simb. kem. Kr*

kromolitografar (*trans.*) Agar imprimi litografiala koloroza

kromosomo (*biol.*) Segmento di la filamenta kromatika nukleala qua aparas dum mitoso

kromotipar (*trans.*) Imprimar koloroze per la procedi tipografiala DEFIRS

«**kron**» Monet-uno, di qua la valoro varias segun la landi (Britania, Suedia, e c.)

kronglaso Vitro diafana di tre bela kvaleso, qua kontenas multa potaso, tre facile gisebla (fuzebla), di qua la refraktiveso-grado esas tre alta, e qua uzesas por fabrikar lensi por la instrumenti optikala, ed anke prismi kromata DEFIRS

kronika (*aludante morbo*) 1. Qua par-iras lente sua periodo 2. Qua divenis forta segun ke tempo fluis e, konseque, ne plus esas akuta DEFIRS

kroniko 1. Kolektajo de fakti historiala, segun la ordino di lia evento 2. Ensemblo ek la fakti, ek la informi qui esas menciionita pri la personi DEFIRS

krono 1. Ringo destinita a metesar cirkum la kapo : (1) Ringo de flori, de folii interplektita quan onu metas cirkum la kapo kom (a) ornivo; (b) distingivo armeala o civila. (*metaf.*) Rekompenso cielala; (2) Ringo de metalo, ornita ye flori, ye perli, e c. quan onu metas cirkum la kapo kom insigno di la suvereneso, di la nobeleso. La krono rejala, dukala, e c. qua esas super la stampuro blazonala 2. To di quo la formo memorigas krono DEFIRS

3. **■dento-krono** La parto supra qua salias de la jenjivo e kovresas ye emalio

kronologio La cienco di qua la temo esas pruvir la dati di la eventaj.historiala DEFIRS

kronometro Horlojeto di qua la pendulo esas kompensita, tale ke lu ne varias segun la temperaturo DEFIRS

kropo (*anat.*) Sako o membrano quan la uceli havas sub la guturo, ed en qua la nutrivi seĝornas ante pasar aden la stomako DE

kroso **1.** Bastono eklezio-pastoral, signo di la episkopeso od abadeso, kun un extremajo kurvigita forme di voluto, quan la abadi kustumis portar kun la voluto adinterne, e la episkopi adextere **2.** Parto kurvigita per qua finas fusilo, pistolo, ye la parto opozita a la tubo F

krotalo (*zool.*) Serpento venenoza, di qua la korneti, inter-inkastrita ye la extremajo di la kaudo, klik-tas *L. crotalus* FISL

krotono (*bot.*) Planto qua formas genero di la familio « euforbiacei », di qua un speco donas la tornasolo, e di qua un altra donas emetiko e purgivo, e grani de qui onu ekspresas oleo akra, uzata kom drastiko e kom revulsivo violenta *L. croton* DEFIRS

krozar (*netrans.*) (*aludante navo*) Trairar maro, en ula region, por surveyar li DEFIRS

krucho Vazo tera, terakota, larjavenra, kun anso e kolo, destinita a kontenar likvidi DFR

krucifera (*bot.*) Di qua la petali esas krucoforma DEFIRS

krucifixo Kruco ek ligno, metalo, ivo, e c., sur qua esas reprezentita Iesu Kristo krucagita DEFIRS

kruco **1.** (*epoki antiqua*) (1) Sorto di jibeto, maxim-multakaze tra-irata da traverso, sur qua onu igis mortar ula krimininti, sur-igita o surklovagita ye la extremaji di lia membri. (2) La jibeto sur qua Iesu Kristo esis klovagata ed ocidata (*segun kristanismo*). (3). *Metaf.* : La religio di Iesu Kristo. (4) Objekto krucoforma, ek ligno, metalo, e c., simbolo di Iesu Kristo krucagita **2.** Distingivo honorizanta, ornivo ek kruco **3.** To

quo esas krucoforma DEFIRS

kruda **1.** (*aludante la substanci nutritiva*) Qua ne esas koquita o bakita **2.** (*aludante materio quan onu submisas a preparo*) Qua ne subisita preparo **3.** (*metaf.*) Quan nulo minfortigas (kom ex. : termino, dis-kurso, kolori qui ne fuzesas kun olti qui cirkondas li) EFIS

kruela **1.** Qua diletas per sufri-gar **2.** Qua sufrigas DFIS

krugo Vazo ansoza, kun ventro tre konvexa, kolo streta, boko expansita, ek ligno, kun cirkondo-bendi fera o stana, e qua kontenas inter 5 e 10 litri; uzata por rakar vino, precipue en vino-venderio D

krular (*netrans.*) (*aludante edificio, propradice e metafore*) Subite faltar unbloke, e divenar fragmenti ed eskombri pro la shoko kontre sulo FI

krumo Parto interna di pano-bloko, qua, pro ne subisir la efiko da fairo, duras esar mola DE

krumplar (*trans.*) Desfreshigar (stof) per quaza petrismo qua igas lu aspektar quale shifono DE

krupiero En hazardo-ludario, la employato qua direktas la *ruleto-ludo ye la nomo di la direktero di la firmo DEFI

krupo (*patol.*) Laringito akuta, qua afektas la infanti, e karakterizata da tuso rauka e da la produkteso di falsa membrani qui obstruktas la respir-tubi DEFIRS

kruro (*anat.*) Parto di la gambo, qua iras de la hanco til la genuo DEFIS

krustacei (*zool.*) Klaso ek animali artropoda, di qui la korpo esas envelopita da krusto kalka DEFIS

krusto **1.** Parto extera di pano-bloko, hardigita ed igita krakanta per bako **2.** Parto bakita qua cirkondas pasteto, karno-torto o fisho-torto **3.** Parto solida, fria-

bla, qua naskas periferie di ula kozi **4.** Envelopilo di la krustacei DEFIS

***kruzar** (*trans.*) Pasar apud (ulu), irante inversa-sinse, quaze por atingar la loko de ube la altra persono departis

kruzelo Vazo ek materio fair-espruva, porcelano, metalo, maxim-multa-kaze plu-stretigita apud la fondo, e destinita a la giso o kalcino di ula substanci EFIS

kuafar (*trans.*) Ajustar la hararo per dispozar la hari ulamannerio DEF

kubebo (*bot.*) Sorto di pipriero. La frukto de ta arboreto uzesis olim, forme di pipro, en la kuraco di la blenoragio *L. piper cubeba* DEFIRS

kubiko (*matem.*) Equaciono triesma-grada, en qua la nekoncato esas ye la tria potenco DEFIRS

kubito (*anat.*) La plu grosa ek la osti di la avan-brakio, qua okupas olua parto interna e supra, e di qua la extremajo formacas la kudo per sua junto artike a la humero EFIS

kubo **1.** Paralelepipedo sis-edra, qua formacas quadrati interegala **2.** La tria potenco di nombro, o la produto de la nombro, multiplikita per lua quadrato DEFIRS

kuboido (*anat.*) La mikra osto kubatra, qua esas an la parto extera e supra di la tarso EF

kudo **1.** (*anat.*) Angulo salianta quan formacas la parto dopa di la artikio di la brakio kun la avanbrakio **2.** Loko di la maniko di vesto, qua korespondas a la kubito **3.** Angulo salianta (kom ex.: la rivero, la voyo, sinuifakas kude) **4.** Parto di utensilo, di instrumento, qua formacas angulo salianta **5.** Peco de tubo, formacita ek du parti qui facas an-

gulo FIS

kuglo Mikra globo ek metalo, uzata kom projektilo en la pafarmi portebila D

kuko (*koquarto*) Mixuro ek farino, butro, ovi, reduktita a pasto, bakita, ed ulakaze sukritzita, aromatizita, garnisita ye kremo, e c. DE

kukombro (*bot.*) Planto leguma un-yar-vivanta, ek la familio « kukurbitacei ». Frukto di ta planto, oblonga, tre aquoza, quan onu manjas o koquita o salade *L. cucumis sativus* DEFS

kukulo (*zool.*) Ucelo klimera, ek la genero « pigo » *L. cuculus canorus* DEFIRS

kukurbitaceo (*bot.*) Familio de planti herbatra, kun stipito repetera, di qua la gurdego esas la tipo EFIS

kukurbito (*bot.*) Varietato di gurdego. La frukto di ta varietato *L. cucurbita* EFIS

kulato La fundo di la tubo di pafarmo, plu dika kam la cetero pro ke lu korespondas a la kargajo de pulvero FIS

kulbutar (*netrans.*) **1.** Bruske faltar renverse **2.** Saltar rotacante, kapo adavane ed addope **3.** Renversesar rotace, tale ke la infrajo divenas la suprajo F

kulco (*zool.*) Mikra moskito *L. cullex*

kulebrino Sorto de kanono, longa e mikra-diametra, quan onu uzis olim EFIS

« **kuli** » En India, Indochinia, Insulo Mauricio: pen-laboristo, portisto

kuliero Implemento di la tablo, di la koqueyo, e c. ek mancho, e parto konkava, ovala o cirklatra, per qua onu cherpas, de vazo, de plado, e c., nutrivi liquida o miliquida, por transversar li o portar li aden sua boko F

kuliso 1. (*tekn.*) Suportilo kun ranuro interna, alonge qua peco moviva povas irar e retrovenar sen obstaklo 2. (1) Ranuro facita sur la *stejo di teatro, alonge qua onu movas la frami di la dekoruri. (2) Parto di la teatro qua esas dop la *stejo 3. En borso financa: la loko ube operacas la kurtajisti qui ne havas permiso oficala 4. Rifalduro en la supra parto di kurteno, en qua onu igas pasar stango – en la bordo di vesto, por igar pasar kordono qua posibligas lua minlongigo per plisuri DEFIR

kulminar (*netrans.*) 1. (*astron.*) Atingar, pasante ye la meridiano, sua alteso maxima super horizonto 2. (*metaf.*) Esar (sociale) tre altagrade DEFIRS

kulo 1. (*anat.*) La dopa parto (ek la glutei e la supra parto di la kruri) di la korpo homa ed animala 2. La fundo di ula kozi (botelo, plado, glaso, sako; en la artichoko: la parto pulpoza qua portas la feno e la foliilFIS)

kulpar (*netrans., pri, pro*) Faliar pri agar sua devo, koncerne od etiko o prudenteso e habilesio EFIS

kultar (*trans.*) 1. Honorizar deo suprega 2. (*metaf.*) Adorar ulu, ulo 3. Agar la ceremonii extera per qui la homi honorizas deo DEFIRS

kultelo Instrumento mikradimensiona, facita por tranchar o sekar, e qua konsistas ye lamo muntita an mancho FI

kultivar (*trans.*) 1. Submisar (tero) ad ula labori por igar lu fertila 2. Submisar (la planti) a sorgi destinata a plubonigar la efiko da naturo 3. Explotar (ula planti) por rekoltar lia produkturo 4. (*metafore*) Kultivar la arti pacala, kultivar la cienco, spirito, e c. DEFIRS

kulturo La rezultajo de la kultivo di la arti, di la cienci, di literaturo, di etiko DEFIRS

kumino (*bot.*) Planto umbelifera, di qua la grani esas aromoza (li saporas quale anizo) *L. carum carvi* EFI

« **kumis** » Drinkajo fermentacita quan la nomadi di la centroregioni di Azia e di la sudo-regioni di Rusia, fabrikas ek la lakto di la kavalini

kumpreso Peco de linjo, faldita plura-duople, quan onu aplikas sur korpo-parto malada, por ibe mantenar la pansuro, recevar la puso, e c. DEFIRS

kumular (*trans.*) 1. (*jurisprudenco*) Asemblar en sua persono (plura yuri, plura auctoritati) 2. Exercar plura functioni nacionala salarioimplikanta F

kun 1. Akompanata da... 2. Karakterizata da... Juntita a...

kuneiforma (*arkeol.*) Qua havas la formo di konio, di flecho-pinto (kom ex. la literi kuneiforma di la antiqua Asiriani, Medi e Persi) DEFIRS

kuniklo (*zool.*) Quadripedo, ek la klaso « vageri », di qua la gambi dopa esas kelke plu longa kam le avana, e qua exkavas ter-truo quan lu habitas *L. lepus cuniculus* ISL

kupelo (*tekn.*) Mikra vazo poroza, quan onu uzas por purigar oro ed arjento per litargiro, qua fortiras la aloyuro ed absorbesas kun lu da la parietali, dum ke la oro e la arjento restas maso en la fundo di la vazo DEFIRS

kupeo Veturo *kluza (klozita), di qua la korpo havas la formo di berlino di qua la fako avana esabus tranchita DEFIRS

kuperoso (*patol.*) Morbo di la pelo di la vizajo, karakterizata da makuli redatra FIS

kuplar (*tekn.*) Juntar du peci de fero per charniri, rivetaguri, e c. DEFI

kupleto En kansono plura-strofa, omna parto quan finas refreno EFIRS

kupo Vazo drinkala, expansita, kun pedo, ek bronzo, arjento, oro, kristalo, e c. EFIS

kupolo (*arkitekt.*) Mi-sfero, di qua la formo esas olta di kupo subversita (kom ex. : la kupolo di Panthéon, en Paris; la kupolo di la katedralo Santa Paulo, en London; la kupolo di la Parlamento di Usa, en Washington) DEFIRS

kupono Parto de-tranchita, separita de ensablo (ensablo ek rent-akto, karto di porcionizo nutritiva, tabakala, dum indijo nacionala) DEFIRS

kupro (*kemio*) Korpo simpla, metalo redatra, plu gisebla kam oro e kam arjento, tre duktila e martelagebla *Simb. kem.* Cu DEFIS

kupulo (*bot.*) Asembluro ek braktei, quaze soldita ye sua bazo, formacanta quaza kupo mikra, qua cirkondas la floro e salias pinto cirkum la frukto DEFIS

kuracao Liquoro facita ek la shelo di oranji bitra DEFIRS

kuracar (*trans.*) (*aludante mediko*) Agar a malado ye la maniero quan lu judikas kom apta risanigor lu DEFIRS

kurajar (*trans.*) 1. Ne-angorar koram danjero 2. Esar energioza koram obstaklo vinkenda 3. Esar psike sat forta pri rezistar ulu, ulo DEFIRS

kurar (*netrans.*) (*aludante homo, animalo*) Irar, per springi, plu rapide kam marche : 1. esforcante devancar ulu; 2. esforcante atin-

gar ulu; 3. esforcante forirar de ulu FIS

kuraro Veneno ek planti, aden qua la Amerindiani di la sudo-regiono di Amerika trempas sua flechi DEFIS

kuraso 1. Armo defensala ek ledro, metalo, e c., qua envolvas e protektas la pectoro e la dorso 2. La squamaro qua envolvas ula fishi 3. Kovrilo ek plaki de fero o de stalo qua protektas la kareno di ula milito-navi DEFIRS

kuratar (*yuro-cienco*) Komisesar, segun la lego, pri defensor la havajo e la interesi sive di minoro, sive di majoro qua esas deklarita nekapabla administrar sua here-dajo DEFIRS

kurbaturar (*trans.*) (*aludante fatigo-kauzo ecesanta, o morbo*) Igar extreme nekapabla pri es-forco, pro la doloro specala qua afektas la muskuli pos granda esforco F

kurear (*netrans.*) (*aludante chaso kun hundi*) Abandonar a la chasohundi parto de la bestio quan li kaptis F

kuretar (*trans.*) Deprenar la kalkoli de la veziko, lor la operaco « litotomio », per instrumento di qua un extremajo esas kulieratra, e qua uzesas por deprenar la materii qui normale ne esas en ta kavajo F

kuriere 1. Persono qua vehas rapide, per kavalo, por arivar ante veturo o por preparar la relayi 2. Portisto di depeshi qua cirkulas pede, kavale o bicikle 3. Portisto di depeshi qua cirkulas per veturo ordinara, automobila, o per veturo postalala DEFIRS

kurio (*eklezio katol.*) Ensemblo ek la tribunali, ek la organismi administrala, di la governo-sistemo papala DEFIRS

kurioza Qua deziras vidar, konocar, saveskar DEFIRS

kurkuliono (*zool.*) Insekto koleoptera, di qua un speco rodas frumento *L. curculio* ISL

kurkumo (*bot.*) Genero di planto herbacea, perena, quan onu renkontras en Azia, Afrika ed Amerika; la radiko di un speco di olu (la safrano di India) uzesas en la tinteyi, pro olua kolorizivo flava *L. curcuma longa* DEFIRS

kurlio (*zool.*) Ucelo ek la familio « stiltieri » longa-beka *L. numenius* EFIS

kursiva (*pri skribo*) Qua konsistas ek literi trasebla fluante, ed inklinata de dextre a sinistre. Dicesas anke pri la imprimotipo qua inklinesas same kam la skriburo ordinara DEFIS

kurso 1. Serio de lecioni qui formacas ensemblo docala 2. Precio di kompro o di vendo, pri kambio 3. Cirkulo regulala di kambio aĵo DEFIRS

kursoro (*tekn.*) Bloko plata, mobila alonge linealo, limbo gradizita, e c., uzata kom indexo EFIS

kurta 1. Di qua la extenseso, de un de sua extremaji til la altra, sinse di longeso o di alteso, esas poka 2. Di qua la duro esas poka DEFIS

kurtajar (*netrans.*) Agar kom mediacero, en komerco, inter la vendanto e la kompranto, po pago FRS

kurteno 1. Peco de stoffo tensita por celar o shirmar ulu od ulu 2. (*teatro*) Kurteno qua celas la *stejo kande ne pleesas 3. Faccio di la muro di remparo inter du bastioni EFIS

kurtezar (*trans.*) Prizentar (ad ulu) sua homaji por obtenar lua favoro; esforcar obtenar favoreso (da o da ulu, precipue da muliero) per anoncar o dicar a lu ulu qua interesas lu ed efikas a lua vanitato DEFIS

kurva Di qua omna elemento su eskartas, per deviacio preske neperceptebla, e segun *leyo (lego) fixa, de la rekto o de la plano. – (*geom.*) Lineo qua esas nek rekta, nek kompozuro ek rekti DEFIS

kurvimetro Instrumento por mezurar la longeso di la kurvi, sur papero DEFIS

kuseno Mikra sako quadrata, ek stoffo, ledro, polsterizita ye plumi, krini, e c., por ke onu povez apogar su an olu EFIS

kushar (*trans., sur*) 1. Pozar aden lito, instalar en lito 2. Pozar aden lito, instalar en lito, por reponar nokto-dorme F

kuskuto (*bot.*) Herbo parazita filoforma, qua plektokaptas la planti vicina e sufokigas li *L. cuscuta* FISL

kuspido (*geom.*) Punto ube kurvo su dividas aden du bendi, kun tangento komuna a ta punto

kustar (*trans.*) 1. (*aludante objekto, laboro*) Igar necesa la pago di pekunio-quanto por obtenesar kambio 2. (*metaf.*) Igar necesa sakrifiko por obtenesar 3. Havar kom konsequajo ulu quo impozas spenso DEFIS

kustumar (*trans.*) (*aludante popolo, naciono od individuo*) Agar conforme a la maniero establita da longa experienco o praktikto EFIS

kutikulo (*anat.*) La epidermo nevivanta qua cirkondas la bordo di la ungli di la fingri EF

kutino (*biol.*) Substanco kemiala qua devenas de ula modifikeso di la celuloso ye la surfaco di la planto-korpo

kutio Telo densa, glata, simpla o fasonita, uzata por envelopar la matraci, o kom tapeto-stofo, o por facar somer-vesti ^{FS}

kuto Sorto di tuniko, vesto di homulo o di homino. – (*olim*). ^{DF}

■ **masho-kuto** Tuniko ek felo sur qua esis suto-muntita dika bendi de ledro, lami, mashi de fero

kutro Mikra milito-navo, kun nur un masto ^{DEFIS}

kuvento Domo en qua su aseblas, por vivar konforme ad un regulo religiala, personi qui adheris ad ordeno ^{EFIS}

kuverto Peco de papero faldita tale ke lu povas envelopar letro ^{DR}

kuvo Granda vazo ek ligno, cirkla, facita ek duvi aseblita per cirkli fera, kun fundo ^{FS}

kuzo Persono qua naskis de la onklulo, de la onklino, di ulu

L

la Partikulo gramatikala qua, avan substantivo (expresata o tacata), indikas: (1) la tota speco, od omna individui di la speco; (2) un o plura individui determinata di la speco. Ta partikulo ne uzezas kun la nomi propria od di enti abstraktita, di qualesi, di vertui, di cienci, di astri, di sezoni, di monati

« **la** » Nomo di la noto sisema di la « do »-gamo

labaro Standardo qua konsistas ek longa piquo trairata da bastono, qua subtenas banderolo de purpuro, e kronizita ye la aglo Romana qua portas, de lor la regno da la imperiestro Konstantino, la kruco e la monogramo di Iesu Kristo DEFIS

labio (*anat.*) 1. Parto karna qua garnisas extere la bordo di la boko 2. (*metaf.*) To di quo la formo aspektas kelke quale la labii DEFIS

labirinto (*epoki antiqua*) Kluzajo kun cirkuiti komplikita, en qua la iranto desfacile *rekonocas sua voyo DEFIS

labirintodonto (*paleont.*) Grupo de amfibii giganta, ek la klaso (qua ne plus existas) « stegocefali », kun vertebri tre ostozaj, korpo quaze kurasa ek plaki derma, e di qui la denti havas kaneli dispozita labirinto-forme. (Onu renkontras tre multa de oli en la triaso di Britania)

laborar 1. (*netrans.*) Esforçar (size, transporte, kombine, separe, e c.) igar ke la kozi naturala esez apta satisfacar la bezoni homala 2. (*trans.*) Transformar (generale per utensilo o mashino) la kozi naturala por igar ke li esez apta satisfacar la bezoni homala EFIS

laboratorio 1. Chambro provizita ye la necesaji por la experimenti ciencala 2. Chambro en qua la farmaciisti, la liquoro-distilisti, la bonbon-ifisti e c. preparas sua produkturi DEFIS

labro Genero de fishi teleostea, familio « percidi », ek plura speci di la hemisfero boreala, kun labii dika *L. labrus*

lacerar (*trans.*) Dispecigar arache, tale ke lu ne plus esos uzebla EFIS

lacerto (*zool.*) Reptero sauria, kun quar gambi kurta e tenua, kaudo longa ek ringi flexebla e facile ruptebla (ma ri-kreskas) *L. lacerta* EFIS

lactiva Inklinata a la plezuri amoralaj; qua su abandonas grosiere a la plezuri amoralaj, koitala DEFIS

laco Kordonostreta, di qua la extremaji esas provizita ye fero-pinto per qua onu asemblas du parti di korseto, di shuo, e c. EFIS

ladano (*farmacio*) Gumo rezina aromata, quan donas diversa arbusti, precipue la cisto di Kretia *L. ladanium* DEFIS

lado Fero-tolo dina, kovrita ek induturo de stano, qua protektas lu de rusto IS

lago Mareto ek aquo stagnanta, interne di kontinento EFIS

laguno (*geogr.*) Parto di maro, poke profunda, inter insuleti DEFIRS

laika Qua ne resortisas ad eklezio DEFIS

lakeo Servisto livrezoa, employata ye akompanar seque sua mastro DEFIRS

lako 1. Materio rezinoza, obtenata de ula arbori, mi-diafana, brune-reda, uzata por facar ula vaxi, tintivi, bela vernisi, e c. 2. Verniso ek Chinia, tre prizata, nigra o reda, ornita ye figuri, arabeski, orizuri DEFIRS

lakonika Qua expresas lo pensata per tre poka vorti (segun la maniero di la habitanti di Lakonia, lor la epoki antiqua) DEFIRS

lakrimo Guto de humoro limpida, quan sekrecas glando di la okulo, efike da emoceso kordiala o da efekto kozala EFIS

laktazo (*kemio*) Diastazo, o fermento dissolvebla, sekrecata da kelka hefi, e qua transformas la laktoso a glikoso o galaktoso DEFIRS

lakto Liquido opaka, blanka, sukroza, sekrecata da la mamoglandi di la muliero e di la mamiferini, por la nutro di la jurnaskinti EFIS

laktometro Areometro uzata por mezurar la denseso-grado di lakto DEFIRS

laktoso (*kemio*) Sukro $C_{12}H_{22}O_{11}$, en la lakto di la mamiferi DEFIRS

lakuno 1. Spaco vakua en la kontinueso di korpo 2. Vakuajo en texto, en kateniguro, en serio EFIS

lamantino (*zool.*) Cetaceo herbivora *L. manatus* DEFI

lamao (*zool.*) 1. Quadripedo ruminera ek Peruvia, uzata kom charjo-bestio, e di qua la pili uzesas por facar texuri 2. Sacerdoto di Buddha, en Tibet DEFIRS

lamarckismo (*biol.*) Teorio (transformista) da Lamarck, qua asertas ke ekkluzive la cirkonstanci extera efikas a la materio vivoza DEFIRS

lamelo 1. (*tekn.*) Mikra lamo de vitro sur qua onu pozas la objekto quan onu exploras per mikroskopo 2. (*bot.*) Apendico di la korolo ye qua konsistas la krono 3. (*historio naturala*) Mikra lamo ek bloko kayeroza, folioza DEFIS

lamentar (*netrans., pri, pro*) Lasar explazar, lor la emoco de sufro, klameti iterata DEFIS

laminar (*trans.*) (*tekn.*) 1. Transformar (bloko metala) a lami, per igar lu pasar inter du rotacocilindri, qui turnas inversasinsinse 2. Igar cilindro metala tre pezoza rular sur (voyo) til kande ica divenabos glata de la ensuligeso ed aplasteso di la stoni o stoneti qui saliiis sur lu EFIS

lamo 1. Peco de metalo, de ligno, de ivo, e c., plata, dina e streta 2. Parto fera, stala, di instrumento, di utensilo, apta tranchar, taliar, e c. EFIS

lampaso Silko-stofo, quan onu obtenis olim de Chinia, kun granda desegnuri reliefa, maxim-multakaze sur fondo altrakolora DEFIS

lampiono Kupeto qua kontenas materio kombustebbla, kun mecho, uzata por la ilumini FI

lampiro (*zool.*) Insekto di qua la femino esas sen-ala e fosforecas en nia klimato, — aloza e fosforecoza pri la du sexui, en la landi tropikala *L. lampyrus* EF

lampo Utensilo konsistanta (origine) ye tanko qua kontenas likvido kombustebila, en qua esas imersita mecho quan onu acendas por produktar lumo. – Utensilo sama-skopo, en qua lumo produktas da filo (metala o karba) inkandecoza per elektro DEFIRS

lampredo (zool.) Fisho ek la familio « ciklostomi », di qua la brankii esas sep-trua *L. petromyzon* DEFIS

lancinar (netrans.) (pri doloro pikoza) Aparar bruske en parto di la korpo FIS

lanco 1. (epoki antiqua) Armo, ek shafto finanta per ferajo quadriangula, pintoza, uzata sive quaze flecho quan onu lansas manue, sive quaze piquo per qua onu kombatas proxim la adverso 2. (mezepoko) Armo kun shafto longa e tre pezoza, finanta per ferajo pintoza, per qua la *chevaliero, suprecipitante a sua adverso, probas renversar lu de lua kavalo, e trapikar lu 3. (nia-epoke) Armo kun longa shafto lejera, finanta per ferajo pintoza, ornita ye banderolo ek stofa, uzata da ula korpi di kavallrio (lancieri, dragoni) DEFIRS

« **landau** » Veturo quar-rotta, kun suspenso-risorti e du tendi, forme di berlino, quan onu povas tegar o destegar segun-vole

landgravo Titulo di ula suverena principi (olima) di Germania

lando Dividuro de regiono geografiala, determinita per limiti naturala o politikala DE

lango (anat.) 1. Korpo longa, karnoza, moviva, qua esas en la kavajo boko 2. (teknol.) Nomo di diversa instrumenti langoforma FIS

langular (netrans.) Esar kontinue depresita ed abatita (rispektive : psikale o korpale) EFIS

langusto (zool.) Krustaceo analoga a la homardo, ma sen pinci e kun longa anteni *L. palinurus vulgaris* FS

lanio (zool.) Pasero kun beko kona e hokatra ye sua extremajo, qua kombatas uceli plu forta kam su e flugas lansas krei akuta *L. lanus* IL

lanjo Speco de stofa lana per qua onu envelopas la infanteti ankore kelka-monata F

lano Pili dolca e tufatra, qui kreskas sur la pelo di la mutoni, e c. FIS

lansar (trans.) 1. Igar departar tre rapide, aden direciono determinita 2. (metaf.) Igar funcionar, igar efikar DEFIS

lantano 1. (bot.) Planto exotika, ek la familio « verbenadei », kultivata precipue kom apartamentoplanto 2. (kemio) Metallo, korpo simpla qua deskompozas aquo e qua divenas kombustebila en aero Simb. kem. La *L. lan-tana* DEFIS

lanterno Sorto di buxo di qua la parieti esas garnisita ye materio plu o min diafana (korno, vitro, papero, e c.) en qua onu pozas lumo-fonto shirme de vento DEFIS

lanugo 1. Mikra plumi dina e dolca qui kreskas (en la komenco di lua vivo) che la ucelo e formacas strato sub la plumi granda 2. Mikra pili quin havas, lor sua nasko, la maxim multa quadripedi, e qui duras garnisar la korpo sub la pili plu forta qui formacas la pilaro. 3. Sorto di kotono lejera qua tegas la stipo, la squami di la burjoneti, la folio, la frukto, di ula vejetanti 3. Barbo naskanta, pilo tre tenua EFI

lapar (trans.) (aludante precipue la hundi) Drinkar per quaze pumpar la likvido per sua lango DEF

lapido Stono tre kustoza, kom ex. : rubino, agato, onixo, kornalino, esmeraldo, safiro, e c. DEFS

lapislazulo (*mineral.*) Stono opaka, blua, kun veini blanka, e kun punti ek piriti feroza qui cintilifas quale oro DEFIRS

lardo Graso qua garnisas la pelo di la porko e di kelka altra animal, precipue ye la ventro FIS

larico (*bot.*) Arboro konifera, de la trunko di qua dekulas rezino e di qua la folii sekrecas substanco viskozo *L. larix* DEFISL

laringito (*patol.*) Inflamuro di la laringo DEFIS

laringo (*anat.*) Organo esencala di voco, formacita ek plura peci intermoviva, ye la parto supra di la trakeo DEFIS

laringoskopo (*tekn.*) Aparato per qua onu povas observar la parto interna di la laringo DEFS

laringotomio (*kirurg.*) Operaco per qua onu facas aperturo en la laringo por preventar asfioxio DEFIS

larja Tre extensita en la sinso opozata a longeso FI

larvo 1. (*epoki antiqua, en Roma*) Fantomo ledega, repugnanta 2. (*historio naturala*) Insekto vermoforma qua reprezentas la stando unesma di la metamorfosinsekti DEFIS

lasar (*trans.*) 1. Igar ulo laxa per cesar retenar lu 2. Igar (ulu od ulo) ube lu esas – ne prenar lu kun su 3. Igar ulo, gardata, - ne deprenar lu de ulu 4. Igar tale ke ulu posedeskas ulo quon onu cesas gardar DFI

lasho 1. (*kirurg.*) Plako de ligno, de kartono, quan onu enpozas alonge membro ruptita, por mantenar la osti en plaso fixa 2. (*tekn.*) Plako de fero qua kunjuntas du reli D

laskaro (*navig.*) Membro Indiana di la *kruo di navo DEFIS

lasta 1. Qua esas pos omni cetera, (1) pri tempo, (2) pri spaco, (3) pri rango en serio 2. (*ultima) Pos qua ne plus existas ceteri, (1) pri tempo, (2) pri spaco, (3) pri rango en serio DE

latanio (*bot.*) Palmiero kun larja folii dispozita abanike, quan onu vidas en Madagaskar ed en la insuli di Indonezia *L. latania* EFI

latenta Qua ne su manifestas adextere. DEFIS

■ **kaloro latenta** Kaloro quan absorbas korpo por liquideskar o vaporeskar, qua, pro ne manifestar su adextere, ne efikas a la termometro

latero 1. (*anat.*) La tota parto, dextra o sinistra, di la korpo homala 2. Facio, parto qua esas dextre o sinistre che objekto. Singla ek la facii interpozanta di objekto 3. (*geom.*) Linei qui limitizas surfaco EFIS

latexo (*bot.*) Suko propra di ula planti (euforbi, figieri, papaveri, latugi, e c.) e qua cirkulas en vaskuli partikulara DEF

latificera (*bot.*) Qua produktas latexo DEF

latiro (*bot.*) Planto klimera, di qua la flori esas odorosa DEF

latitudo 1. (*kosmogr.*) Disto de loko ad equatoro, mezurata per arko di la meridiano terala 2. Regiono submisata a ta o ca rejimo atmosferala, segun ke lu esas plu o min for equatoro EFIRS

lato Peco de ligno fendita segun la longeso di la fibri, longa, dina e plata, uzata por facar parieti, plafoni, e c. e qua suportas la ardezo-plaki o la teguli di tekto DEFS

latrino Loko rezervita por kakar od urinifar DEFIS

latugo (*bot.*) Planto leguma, qua kontenas suko laktatra, ek la tribo « chikorei » *L. lactuca* IS

latuno Metallo ek aloyuro de kupro e de zinko DFRS

laubo Treliso-muri paralela, kun mi-cilindro trelisa kom tekto, kovrita per planti klimera tre folioza D

laudano (*farmacio*) 1. (*olim*) Opiumo purigita, moligita en aquo e filtrita per preso 2. Extraktajo de opiumo, preparita per vino, alkoholo, e c. DEFIS

laudar (*trans.*) Igar eminenta per la aprobo di lua meriti, di lua bona qualesi EFIS

laureato 1. Qua obtenis krono ek lauro 2. Qua obtenis premio en konkurso DEFIRS

lauro 1. (*bot.*) Arboro aromatoza, sempre verda, kun folii permanenta, lanco-forma, qua esas la tipo di la familio « laurinei », konsakrita ad Apolono da la Antiqui, qui facis ekodu palmi, kroni por la vinkinti lor la ludi poeziala, e kredis ke olua foliaro protektas de la fulmino-stroki DEFIRS

2. ■ **la lauri** (*metaf.*) La glorio di la vinkinti

lauso (*zool.*) Insekto parazita senala, qua su akrochas a la hari ed a la korpo di la homo, a la pili di la animali *L. pediculus* DE

lavao 1. Materio fuzanta qua eskapas de volkano 2. Ta materio, koldeskinta e solideskinta DEFIRS

lavar (*trans.*) Deprenar (to quo sordidigas) per dilutar lu en aquo DEFIS

lavareto (*zool.*) Fisho qua vivas en aquo sen-sala, qua saporas delikate, analoga a truto

lavendo (*bot.*) Planto aromatoza ek la familio « labiei » *L. lavendula* DEFIR

laxa Qua ne esas tensita DEFIS

lazareto Edificio izolita ube, en ula portui, onu impozas quaranteno a la personi ed a la objekti qui devenas de regioni infektita de morbo kontagiala DEFIS

« **lazarone** » Mendikanto di urbo Napoli (Italia)

lazo Ledro-bendo garnisita ye buli quan la habitanti di la landi olim Hispana, di Amerika lansas tale ke li plekte kaptas sua enemiko o la animalo quan li chasas DEFIS

le Pluralo di « la », kande ne existas altra indikivo pri la pluraleso en la propoziciono

lea Qua rezolvis servor Deo : (1) Qua konsakris su erste tarde a la vivo monakeyala (opozite ad oblata); (2) Qua exekutis la taski muskulala en la kongregaciono di qua lu esas parto EF

leciono Exerco per qua docanto docas od igas lernar ta o ca parto di cienco, di arto DEFIRS

leda Qua aspektas desagreada pro ne-beleso. Qua despezas etikale o morale FI

ledro Pelo dika, deprenita de la karno di ula animali (bovulo, bovino, bovyuno, bufalo, e c.), senpiligita per tanago, e preparita por uzi diversa DE

legacar (*trans., ad*) Donacar (ad ulu) per testamento qua atribuas ad un od a plura personi parto di sua havaji o nur parto de olci DEFIS

legato 1. Delegito di la imperiestri Romana, qua havis kom tasko reprezentar ici en la provinci 2. (*eklezio katol.*) Kardinalo delegita da papo por guvernar un ek la provinci di la eklezio katolika DEFIRS

legendo Serio de rakonti populala, qui havas maxim-multakaze fundo exakta, ma developita, transformita da la tradicio-
oni DEFIRS

legiono 1. (1)(*epoki antiqua, en Roma*) Armeo-korpo qua konsistis ye infantrio e kavalaro. (2) *En Francia*, lor la reĵo Francisko I. (ĉirkaŭ la jaro 1515): armeo-korpo permananta 2. (*metaf.*) Grupo de individuoj kiuj estas atingar la sama skopo 3. (*en Francia*) Legiono de Honoro: meritordeno, civila e militala, institucita da Bonaparte, konsulo rang-unesma DEFIRS

legitima Konsakrita da la lego

lego 1. Ago-regulo impozata da aŭtoritato super 2. Agoregulo impozata a la homo da lua racio, lua koncienco 3. (**leyo*) Regulo konstanta, universala, a qua omnia fenomenoj de naturo estas obedienda. – Rezultajo de analizi exakte e precize la cirkonstancoj kiuj estas elementoj en la produkto de la fenomenoj, ed interligar ta cirkonstancoj per la relati normala de inter-sucedo e de inter-similes. (Auguste Comte) DEFIRS

leguminoso (*bot.*) Di qua la frukto estas ŝelo qua kontenas maxim-multakaze legumoj (pizo, fabo, fazeolo) DEFIS

legumo Parto de planto kolia por uzi kom nutrivo: lensi, fazeoli, pizi, asparagi, e c. DEFIS

lejera Qua pecoj nur poki FIS

lekar (*trans.*) Pasigar sua lango sur (ulo) DEFI

lektar (*trans.*) 1. Dicernar, en impreso o skriburo, la son-unui reprezentita per literoj 2. Konoscigar la kontenajo de skriburo, di libro 3. Konocigar, savigar, da aliaj personoj la kontenajo de skriburo, di libro, per prononci ko-

ram li to quo esas skribita, impri-
mita 4. (*metaf.*) Divinar la penso
da ulu, lua sentimentoj, ek lua kon-
duto, fiziognomio, aspekto ekstera,
e c. FIRS

lektoro 1. Sorto de profesoro ad-
yunta en ula universitato 2. (*li-
turgio katolika*) Kleriko kun la du-
esma ek la kvar ordenoj minora,
qua havis olim kom tasko lektar,
kantar la lecionoj, epistoloj, e c., en
la ceremonioj kulturalaj DEFIS

lemniskato (*geom.*) Kurvo ek la
grado quaresma, qua havas la
formo de la cifro « 8 », e qua estas
la ligilo de omnia punktoj tale ke la
produkto de liaj distoj a du punktoj fixaj
estas konstanta DEFI

lemo (*matem.*) Propozicio preli-
minara quan oni establas por
preparar la demonstro de alia
propozicio DEFIRS

lemuriano (*zool.*) Familio de si-
mioj, di kiuj la tipo estas la ma-
kio DEFIS

lengo (*zool.*) Speco de gado, di qua
la korpo estas oblonga *L. gadus
molva*

lenio Peco de kalorizo-ligno, segita
o tranĉita tale ke oni povas po-
zar lu aden kamenton, aden furne-
lo IS

lenso 1. (*bot.*) Grano de legumi-
noso quan oni manĝas kom le-
gumoj post lua sikigeso 2. (*fiziko*)
Vetro-bloko, taliita lenso-forme,
finanta sive per du surfacoj sfer-
alaj, sive per surfaco plana, qua
produkta devias regulala di la
lum-radiaj EF

lenta 1. Qua ne iras rapide 2. Qua
trodurigas to quan lu estas aganta
o facanta FIS

lentigino (*che ula personoj*) Altereso
naturala, granoforma, di la koloro
di lia pelo EFIS

lentisko (*bot.*) Arboreto qua kreskas en la Franca provinco Provence ed en Italia, e di qua un speco donas la suko rezinoza de qua onu facas likuoro e mastico *L. Pistacia lentiscus* EFIS

leono 1. (*zool.*) Mamifero karnivora, ek la familio « felini », kun pilkoloro flava, kun la shultri kovrata (che la maskulo) da dika krinaro 2. (*astrol.*) Signo di zodiako, reprezentata da leono 3. (*metaf.*) (1) viro brava, audacoza quale leon(in)o. (2) Personego tre segun-moda, e tre admirata, che la mondumani EFIS

leopardo (*zool.*) Animalo karnivida, ek la genero « kato », kun pelo makuletoza *L. felis leopardus* DEFIRS

lepidoptero (*zool.*) Familio ek insekti kun ali squamoza, nomata vulgare « papiliono », qui subisas metamorfosi kompleta, e di qui onu nomizas la larvo « raupo », e la nimfo « krizalido » DEFIS

leporo (*zool.*) Quadripedo rodera, di qua la gambi avana esas plu kurta kam le dopa, e kun oreli longa *L. lepus timidus* FIS

lepro (*patol.*) Morbo di qua la fonto esas tuberklozo, qua invadas, rodas e repugnante sulkizas la pelo DEFIS

lernar (*trans.*) Aquirar la savo (di ulo) per spirito-laboro DE

lesivar (*trans.*) Netigar (linjo) per lasar lu dum kelka tempo imersita en aquo varma a qua onu adjuntis sodo, natroxo o potaso, e qua esas apta dissolver, ek la linjo sordida, la kraso e la nepuraji qui esas an lu, adherante FI

letargio (*patol.*) Stando maladesala quan karakterizas dormo profunda e tre duroza, dum qua la fenomenon videbla di vivo esas interruptita, e qua prizentas la aspekto

di morto DEFIRS

letro Skriburo quan onu sendas a persono absenta, por komunikar a lu to quon onu ne povas dicar a lu voce EFIS

leucito (*kemio*) Duopla silikato di alumino e di potaso, quan onu renkontras en la tereni volkanagita DEFIRS

leukocito (*anat.*) Celulo senkolora di sango e di limfo, nukleozo, deformebla, e di qua la dimensionis esas plu granda kam olti di hematito DEFIRS

leukomo Makulo blanka, opaka, qua nasas ulakaze sur la korneo di la okulo DEFIRS

levar (*trans.*) Igar movata, de infre ad supre EFIS

levero Stango rigida, moviva sur apogo-punto, e quan onu uzas por levar, por igar objekto movar EFI

leviatano (*biblo*) Monstro marala DEFIRS

levito 1. (*biblo*) Izraelido (ek la tribuo di Levi) konsakrita a la oficio en la Templo 2. (*metaf.*) (*poezio*) Sacerdoto DEFIRS

levriero (*zool.*) Hundo kun muzelo akuta, korpo tenua, gambi longa, di qua la aluro esas rapida, uzata partikulare por persequar la lepori FIS

lexiko Vortolibro qua indikas lakonike (*generale* : *per un vorto*) la senco di la vorti di altra linguo DEFIRS

lexikografio Ensemblo ek la laboruro de lexikografo

lexikografo La persono qua exploras, studias, la origino e la senci di la vorti di linguo DEFIS

lexikologio Cienco pri la origino e la senci di la vorti di linguo

***leyo** Regulo konstanta, universala, a qua omna fenomenon di naturo esas obedienda. — Rezultajo de

analizar exakte e precize la cirkonstanci qui esas elementi en la produkto di la fenomeni, ed interligar ta cirkonstanci per la relati normala di inter-sucedo e di inter-similesio. (Aug. Comte)

lezar (*trans.*) **1.** (*fiziol.*) Igar ne-uzebla parte **2.** (*yuro-cienco*) Deterimentar per desegardo di (la yuri) DEFIS

li (*gram.*) Pronomo personala, tri-esma persono, pluralo, formo episcena

liano (*bot.*) Planto sarmentoza, klimera, di la foresti di Amerika, qua plette kaptas la arbori e formacas densaji nedesintrikebla DEFIRS

liaso (*geol.*) Tereno kalkoza, marnoza, arjiloza DEFIS

libacionar (*netrans.*) (*religio antiqua*) Disvarsar adsule, honorize di deajo, mielo, lakto, oleo e precipue vino pura DEFIS

libelo (*tekn.*) Instrumento uzata por trasar lineo, plano, horizontala, o por mezurar, relate plano horizontala, la elevaciono di lineo, di plano qua esas paralela a lu

libelulo (*zool.*) Insekto nevroptera, kun korpo dina ed ali diafana *L. libellula* DEFIS

libera **1.** (*aludante individuo*) Qua ne apartenas a mastro **2.** (*aludante statano*) Qua ne dependas de autoritato arbitrala **3.** (*aludante stato*) Qua ne esas sklavigita da lando stranjera **4.** (*aludante psiko*) Di qua la volo povas determinar su sen subisar koakto **5.** (*aludante la korpo, la spirito, la kordio di la homo*) Di qua la agado ne renkontras obstaklo **6.** (*aludante la kozi*) Qua ne prizentas obstaklo

libertina **1.** (*olim*) Qua su liberigis de la autoritato di la religio kristana, di la kredi, di la disciplino **2.** Qua su liberigis de omna regulo, de omna autoritato **3.** Di qua la mori sexuala esas sen-regulo DEFIS

libraco (*astron.*) Ocilo videbla di astro cirkum sua axo DEFI

libro **1.** Reprodukture imprimura di la verko da autoro, ek paperfolii asemblita aden kayeri quin onu interasemblas **2.** La verko tale *reproduktita **3.** Singla ek la parti di ula verki EFIS

licenco **1.** (*en Francia*) Diploma universitatala, inter bachelereso-diplomo e doktoresodiplomo, e qua yurizas pri docar en licei o kolegi, o pri pledar, e c. DEFIRS

2. ■ **licenco poeziala** Su-liberigo, da poeto, pri la strikta reguli prozodiala

licensar (*trans.*) (*aludante stat-administrantaro*) Koncesar partikulare la yuro pri debitar ula vari konsumebla, o pri peskar, chasar, e c., en ta o ca regiono DEFIRS

liceo (*en Francia*) Edificio en qua agesas la doco sekundara, direktata da la stato (kontraste kun « kolegio ») FI

lico Tereno *kluza per barili, en qua luktas la personi qui partoprenas turniri, konkursi, e c. EFIS

lido Parto movebla quan onu pozas sur (o qua retrovenas ad) la aperturo di vazo, di kofro, e c., por kovrar o klozar lu E

lienterio (*patol.*) Diareo en qua la nutrivi esas forjetita mi-digestita

lietnanto Oficiro di qua la grado esas nemediate sub olta di kaptano (en armeo) DEFIRS

***lifo** Mashino qua elevas la personi a la etaji diversa di edificio EF

ligamento (*anat.*) Fasko de ti-suo fibroza densa, poka extensebla, qua ligas osti, kartilagi, muskuli DEFIS

ligar (*trans.*) 1. Cirkondar la parti di objekto o di plura objekti, por interjuntar li, per ulo flexebla, ulo longa (kordo, rubando, e c.) 2. Juntar (*plura kozi*) per relato di sucedo, konsequo, e c. 3. Unionar (plura personi) per relati di socio, di amikeso, e c. EFIRS

lignino Substanco kemiala qua impregnas la elementi di ligno, e qua donas ad ica lua grado di fermeso, di solideso DEFIS

lignito Karbono fosila qua konsevas en su, plu o min multe, traci di konstitucio vejetala DEFIRS

ligno Parto dura, ek la ti-suo fibroza di arboro, di qua la pezo specifika e la dikeso-grado varias segun la speci e la evo EFIS

***liguo** Asociitaro formacita interne di stato por igar triumfar ula intersti politikala, religiala EF

ligustro (*bot.*) Arboreto ek la familio « oleacei », de qua onu formacas masivi *L. ligustrum* DISL

likantropo (*patol.*) Persono qua afektesas da la morbo psikala pro qua lu imaginas transformesir a volfo DEFIS

likar (*netrans.*) (*aludante generale liquido*) Eskapar tra fenduro (de vazo, e c.) DE

likeno (*bot.*) Planto kriptogama qua kreskas sur la kortico di la arbori, sur la roki, sur la petri humida, forme di krusto pulveratra *L. cetraria* DEFIS

likopodio (*bot.*) Planto kriptogama, di qua la kapsuli kontenas pulvero inflamebla, uzata medicinala kom sikirivo *L. lycopodium* DEFIS

liktoro (*epoki antiqua, en Roma*) Guardano qua iris avan la oficiari judiciala, portis hakilo plasizita meze di vergo-fasko ed havis kom tasko exekutar la verdikto qua kondamnis la krimininti a senkapigeso pos batesir per vergi DEFIS

lilaco (*bot.*) Arboreto di la genero « seringo », di qua la flori dispozas grape *L. Syringa*

liliaceo (*bot.*) Di qua la naturo esas olta di lilio (planto monokotiledona) DEFIS

lilio (*bot.*) Planto herbacea, bulboza kun stipo rekta, e di qua la varietato maxim konocata havas floro pureblanka e klosioforma *L. lilium* DEFIRS

limako (*zool.*) Molusko gastropoda, repera, di qua la korpo esas oblonga, sen-konka, kovrata da humoro viskoza *L. limax* EF

limando (*zool.*) Fisho plata, ek la genero « plii », di qua la pelo esas rugoza, aspera *L. pleuronectes* FIL

limar (*trans., per*) Konsumar, planigar per froto-kontakto kun lamo de fero, de stalo, kun strii transversa qui aspektas quale rangi de denti FS

limbo 1. (*bot.*) Parto supra, ordinare expansita, di la koroli monopetala, di la kalici monofila 2. (*tekn.*) Bordo gradizita, di la cirklo uzata por mezurar la anguli EFIRS

limeto (*bot.*) Frukto di arboro ek la genero « oranjieri », qua produktas mikra citrono dolca *L. citrus limeta* DEFISL

limfatismo (*patol.*) Ta temperamento quan karakterizas la moloso fiziologiale e la pelo preske sen-kolora DEFIRS

limfo (*anat.*) Liquido blankatra qua cirkulas en sistemo de vaskuli partikulara, paralela a la sistemo por la cirkolo di sango, e di qua

parto, pos la digesto, transportas la substanci asimilebla ekstraktita de la nutrivi DEFIRS

limito 1. Parto extrema ube finas teritorio, domeno 2. Punto ube cesas la apliko di povo, di fakultato, di yuro DEFIS

limonado Drinkajo boko-refreshigiva, qua konsistas ye suko de citrono o de limono, en aquo DEFIS

limono (bot.) Frukto analoga a citrono, ma plu acida *L. citrus limoninus* DEFIRS

limpida Di qua nulo trublas la diafaneso EFIS

linchar (trans.) Punisar, ocidar sen vartar la verdikto di la judicio-korto DEFIRS

linco (zool.) Quadripedo karnavida, sorto di kato sovaja, kun kaudo kurta, e pri qua la antiqui dicis ke lua vido esas tre grandaportea *L. felis lynx* EFISL

linealo Instrumento longa e rekta, uzata por trasar rekti DIR

lineamento Lineo elementala qua indikas, ye maniero generala, la formo, la konturo

lineara (algebro) Dicesas pri equation unesma-grada DEFIS

lineo 1. Streko kontinua qua indikas direciono determinita 2. (geom.) Extensajo unadimensiona 3. Direciono kontinua ye sinso determinita 4. Serio de vorti lokizita horizontale en paginedo skribura od imprimura 5. Serio de faketi horizontala, vertikala o diagonal en damo-planko o shakoplanko 6. Serio de telegrafofili elektrala qui igas interkomunikar du loki 7. Ensemblo ek la instaluri di konstrukturi ed edifici di relvoyo, tramvoyo, autobuso-exploto, aeroplano-exploto DEFIRS

lingoto Peco de metalo (precipue de metalo tre valoroza : oro, platino, arjento) qua ne ja laboresis ed havas ankore la formo di la mulduro en qua lu gisesis EFIS

linguistiko La cienco di la persono qua su konsakras a la studio di la lingui DEFIRS

linguo Ta maniero expresar sua penso per parolo o skribo, propra a ta o ca naciono DEFIRS

linimento (farmacio) Medikamento grasatra, uncioniva, por la fricioni DEFIS

linjo Tuko ek filo o kotono, specaligita por diversa uzi hemala F

lino (bot.) Planto herbatra, kun floro blua, e di qua la stipo donas filaso uzata por facar filo, tre dina telo *L. linum* DEFIRS

« **linoleum** » Sorto di texajo nepermebla, ek telo de juto, indutita ye lin-oleo e ye pudro de korko, uzata kom tapisio-materio DEFIRS

linono Telo de lino, tre klara, kun apreto ferma, por robi, shultrotuki, mulier-kamizi DFIS

lintelo Traverso ye qua konsistas la parto supra di pordo, di fenestro kun aperturo rektangula, e subtenanta la masonuro EFS

lipitudo (patol.) La stando di persono di qua la okuli esas seboza

lipomo (patol.) Tumoro grasozza DEFIRS

lipotimio (patol.) Esvano

liquacar (teknol.) Separar un ek la metali kontenata en erco, en aloyuro EFIS

liquida Di qua la molekuli, poke interadheranta, fluas, obediante separe la legi gravitala kande li ne kontenesas da recipiente EFIS

liquidacar (trans.) Konkluzar estado financala per pagar la pasivo e per atribuar a la yurozo la aktivo restanta DEFIRS

liquoro 1. Drinkajo alkoholoza, obtenata per distilo 2. Mixajo liquida uzata farmaciale, industriale, e c. DEFIRS

lirika 1. Qua kontenas poemi drama, akompanata da kanti e muziko 2. Qua konservis (quantam ne destinata a kanteso) la formo di la poezio lirika di la antiqui DEFIRS

liro 1. Muzik-instrumento kordoza, quan uzis la antiqui 2. (*astron.*) Stelaro en la hemisfero nordala 3. (*zool.*) Ucelo galinacea *L. lira* DEFIRS

listelo (*arkitekt.*) Mikra muluro quadrata e plata, qua separas du altri plu granda e plu salianta – ed uzesas por reprezentar kanalo sur pilastro, o kolono DEFIRS

listo Serio de nomi di personi o di kozi, de numeri, de nombri, e c., skribita ica dop ita DEFIRS

litanio 1. (*religio katol.*) Prego forme di serio de advoki a Iesu Kristo, a la santa Virgino, e c., en qui la sama formulo di supliko repetas multafoye. (Uzasas ordinare en pluralo.) 2. Enumero tedomo DEFIRS

litargiro (*kemio*) Protoxido di plombo fuzita, mi-vitrigita, uzata por preparar la plombo-sali qui esas un ek la kompozanti di kristalo e per qua onu falsigis ula vino-sorti por diminutar lia grado di acideso DEFIRS

literaturo Ensemblo di la stilo-verki (en qui preponderas la beleso di kompozito, di ekspreso: poezio, eloquenteso, e c.) di yarcento, di naciono DEFIRS

litero Signo alfabetala per qua onu reprezentas singla sonuno di linguo DEFIRS

litiero Lito ek palio, folii, filiko sika, por la animala, en la stabli FI

litijo (*yuro-cienso*) Kontesto-punto qua divenas la materio di proceso DEFIRS

litio (*kemio*) Korpo simpla, la maxim lejera ek omna metali konocata *Simb. kem. Li* DEFIRS

lito 1. Moblo destinata a recevor sukshonti 2. Parto kava, plu o min profunda, en qua kontenesas e fluas la aquo di fluvio, di rivero, di rivereto FI

litografar (*trans.*) Reprodukatar per preso la skriburi, la desegnuri, per trasar li (per krayono od inko grasoza) sur petro kalkoza di qua la grano esas tre mikra DEFIRS

litologio Ta parto di la historio naturala, qua koncernas la petri DEFIRS

litoro La regiono di qua ula parto di lua konturo esas an maro DEFIRS

litoto (*retor.*) Figuro per qua onu minfortigas la ekspreso di sua penso, por komprenigar la maxim multo per la minim multo DEFIRS

litotomiar (*trans.*) (*kirurg.*) Dividar ed ekstraktar (per operaco) kalkolo ek la veziko DEFIRS

litotriciar (*trans.*) (*kirurg.*) Triturar (per operaco) la kalkolo qua esas en la veziko, enduktante instrumento specala en-alonge la uretro DEFIRS

litotripsiar (*trans.*) (*kirurg.*) Dividar per froto ed ekstraktar la kalkolo ek la veziko DEFIRS

litro 1. (*en la mezuro-sistemo metrala*) unajo di la mezuri pri kapaceso 2. Botelo kapaca ye un litro DEFIRS

liturgio (*religio*) Formo di la kulto; ordino di la ceremonii konsakrita DEFIRS

liuto (*muziko*) Muzik-instrumento kun plura rangi de kordi muntita sur rezono-kesto sube-rondigita, e quan onu uzas per pinchar la kordi DEFIRS

livar (*trans.*) Departar de apud (lu) definitive E

livida (*aludante la vizajo*) Qua esas plombo-nigra, bluatra, malado-pala DEFIS

livrar (*trans., ad*) 1. Igar ye la dispono di ulu 2. Submisar a la ago da ulu EFS

livreo 1. Vesto quan la reji, la sini-ori furnisas a la viri di sua eskorto, e di qua la koloro, la galoni, la butoni, e c. memorigas lia blazoni 2. Distingo-kostumo (distingebla pro koloro, galoni, butoni, e c.) quan la hemestro igas *werar da sua servistuli DEFIRS

lizimako (*bot.*) Planto qua formas genero ek la familio « primulacei » *L. lysimachia*

lizo 1. Sedimento quan la vino depozas sur la fondo di barelo 2. Elemento di reziduo sociala EF

lo Pronomo qua : 1. reprezentas fakto, o propoziciono; 2. indikas kozo nedeterminita precize (= to quo, co)

lobelio (*bot.*) Genero de « lobelia-cei », di qua la suko esas laktatra, akra, venena, e quan onu kultivas precipue kom planto orniva *L. lobelia* DEFS

lobo (*anat.*) 1. Parto di ula organi di qua la formo esas ronda 2. Sali-ajo ronda per qua finas, ye sua infra parto, la funelo di la orelo EFIS

locho (*zool.*) Fisho di aquo sensala, di qua la korpo esas tre oblonga *L. cobitis barbatula* EFIS

locionar (*trans.*) Fluigar liquido sur parto di la homo-korpo (o sur la korpo tota), sive per varsar olu, sive per ekirigar olu per preso ek sponjo, linjo humidigita, e c. DEFIS

logaritmo (*matem.*) Exponento integra o fracionala di la potenco a qua oportas elevar nombro konstanta por *reproduktar ta o ca nombro DEFIRS

logiko 1. La cienco pri lo exakta 2. La cienco pri la *leyi (legi) qui koncernas rezonado 3. La maniero rezonar rigoroze 4. Interligeso racionala di la kozi. (ex. : che *Ido* : la arto kompozar la frazi o la vorti tale ke la adicono di la senco di singla ek la elementi donas (sen arbitraleso, sen deviacio de la normo) la senco preciza di la ensemblo di la frazo o di la vorto) DEFIRS

logo (*maro-navig.*) Planketo balastizita, imersita ye la extremajo di kordo, ye la dopa parto di navo, por mezurar la rapideso-grado di la iro da la navo DEFIR

logogribo Sorto di enigmato qua konsistas ye un vorto di qua la literi, kombinita diverse, formas altra vorti qui anke esas dividenda DEFIRS

logomakio Disputo pri vorti DEFIRS

lojar (*netrans., en, che*) Esar instalita sub tekto, en domo od en parto di domo, sive kontinue, sive dum-kelka-tempe DEFIRS

lojio 1. Chambreto aden qua onu enklozas la dementi 2. Mikra domo di domo-gardisto 3. Chambreto aden qua onu enklozas la studenti pri estetiko (piktado, skultado, muzikado, e c.) admisa por konkursar pri la Roma-Premio, dum ke li traktas la temo propozita por la konkurso 4. Singla ek la chambreti en qui la teatro-artisti chanjas sua pleo-vesti e fardizas su 5. Singla ek la mikra dividuri di spektaklo-chambrego, qua kontenas tri, quar, kin o sis plasi 6. *Klu-

zajo (klozajo) ube inter-asmalas grupo de framasoni, prezide da la veneracinto DEFIR

lokacar (trans.) Obtenar (de lua proprietanto) la yuro uzar, dum periodo konvencionata, ulo po la pago di la preco konvencionata F

lokativo (gram.) Kazo gramatikala qua, en ula lingui, expresas la loko, la destino DEFIS

loklo Volvuro (en hari, rubando) forme di ringo DER

loko 1. Parto determinita ek spaco 2. Plaso, parto di spaco, atribuita a kozo, a persono determinita 3. Parto di la texto di libro en qua esas texto determinita 4. Parto limitizita en lando, en regiono DEFIRS

lokomobilo Vapor-mashino transportebla DEFIRS

lokomocar (netrans.) Agar la movo o la serio de movi per qui onu su transportas de loko ad altra loko DEFIS

lokomotivo 1. (olim) Vaporomashino portata per roti, ed uzata por tirar treni sur relvoyi 2. (nun) Vehilo analoga, ma movata da elektro o da Diesel-motore DEFIRS

lokusto (zool.) Insekto aloza, ek la familio « ortopteri », saltera *L. locusta* EFIS

lolio (bot.) Herbo di qua la grani esas nigra, qua kreskas sur frumento *L. lolium temulentum* EIL

lombardo Establisuro di presto po gajo (institutita kun skopo karitata) DEF

lombriko (zool.) Anelideo, di qua la nomo esas anke tervermo *L. lumbricus terrestris* EFIS

loncho Porciono plu o min dina di korpo, tranchita per de-seko tre egala, tale ke la surfaco esas tre plana

longa 1. (spaco) Qua esas extensita, de un de sua extremajo a la altra, plu multe pri ta dimensiono kam pri la cetera. – Qua esas (tante e tante) extensita pri ta dimensiono. (ex. Ta domo esas longa ye X metri) 2. (tempo) Qua esas tre extensita en tempo DEFI

longitudo 1. (geogr.) Koordinato geografiala qua uzesas por determinar la situeso di loko sur la surfaco di la Terglobo : disto de ta loko a la meridiano determinita 2. (astron.) Koordinato astronomiala uzata por determinar la situeso di astro sur la sfero cielala; disto de ta astro a la punto equinoxala di printempo EFIRS

lor En la epoko kande... En la epoko di... (lore... lore : ye ula instanto... ye altra...)

lorno Aparato qua konsistas ye lensi quin onu interpozas inter la okulo regardanta e la objekto regardata, por vidar plu precize, plu dicernible FR

lotao (zool.) Fisho qua vivas en aquo sen-sala, ek la genero « gado » *L. gadus lota* EFSL

loto To quo atribuesas ad ulu lor partigo o disdono. To quo atribuesas da hazardo ad ulu lor lotrio EF

lotriar (trans.) Agar ta hazardoludo en qua onu distributas ula quanto de bilieti pagenda, qui havas numeri, ek qui uli, indikota da hazardo (fato), yurizas pri recevor pekunio-quanto od objekto DEFIRS

lotuso (bot.) 1. Speco di jujubiero. Che la antiqui : arboro di qua la frukto egardesis kom iganta la stranjeri qui konsumis de lu obliviar sua patrio 2. (bot.) Speco di nenufaro blua qua kreskas en Egiptia *L. nelumbium speciosum* DEFIRS

loxodromo 1. (*geom.*) Kurvo traisita sur la surfaco di sfero e qua intersekas sam-angule omna meridiani 2. (*maro-navig.*) Kurvo quan trasas navo kande lu iras kontinue ad un punto di la busolo, en un rumbo di vento DEFIS

loyala Skrupuloze fidela ye sua promisi, ye sua su-obligi DEFIRS

lu Pronomo personala, triesma persono, singularo, epicena

lubrifikar (*trans.*) 1. Igar glitigiva (tisuo) por igar plu facila lua funciono 2. Untizar ye graso (mashino, aparato) EFIS

lucida Qua komprenas klare la kozi EFIS

lucio (*zool.*) Fisho qua vivas en aquo sen-sala, tre devorera, ek la familio « ezoci », di qua la korpo esas funelatra, kun muzelo longa, boko tre fendita e garnisita ye granda quanto de denti, e di qua la karno tre prizezas *L. esox lucius* ISL

luciole (*zool.*) Lampiro aloza e fosforecanta *L. luciola italica* FIS

ludar (*netrans.*) (*per*) 1. Agar ulo por amuzar su 2. Amuzar su per manuagar instrumento 3. Amuzar su, kun altra persono o personi, per agi en qua uli ganas e la ceteri perdas

ludiono (*fiziko*) Figureto, statueto, imajeto, ek vitro, garnisita ye la parto supera ye sfereto vakua qua flotacas segun la principo da Arkimedes, ed acensas o decensas (segun ke onu lo deziras) en aquo FIS

lugar (*trans., ad*) (*aludante propietario*) Cedar la uzo-yuro di kozo – cedo dum-frista, po preco konvencionata

lugro (*maro-navig.*) Milito-naveto lejera, uzita precipue da la kontrabandisti e da la pirati DEFIS

lukano (*zool.*) Insekto aloza, granda, kun mandibuli di qui la formo esas olta di korni dentotoza, kelke simila a la kornaco di cervo *L. lucanus* FL

luko (*navo*) Aperturo quadriangula en la ponto, por igar komunikar du etaji DER

luktar (*netrans., kontre, kun, por*) 1. (*aludante du individui*) Esforçar por renversar la altro, per embraco 2. (*aludante du individui, du populi, du partisi*) Esforçar por vinkar la altra, la adverso, kontestante pri sua superioreso 3. (*aludante la volo da la homo*) Esforçar por vinkar sua pasioni, por vinkar la obstakli extera 4. (*aludante forco*) Efikar ad altra forco, kontre-sinse FIS

lular (*trans.*) Duktar (infanteto) ad dormo per kantar apud lu DE

lumar (*netrans.*) (*aludante ula korpi*) Emisar ula radii qui igas videbla la objekti EFIS

lumbago (*patol.*) Doloro en la regiono lumbala, rumatismala, nevralgiala, o produktita da esforto tro granda EFIS

lumbo (*anat.*) Dopa parto di la torso, de la dorso til la hanchi, dextre e sinistre di la kolono vertebrala (spino) EFIS

lumpo (*mineral.*) Fragmento di roko ronda quan onu renkontras en ula strati mineralala E

lunatika Submisita a la efiko (asertita) da Luno; dicesas precipue pri persono qua ne plus havas sua raciono o rezono-fakultato pro, asertite, subisir la efiko da Luno DEFIRS

lundio La dio duesma di la semano (olta qua sequas sundio) FIS

luno (*astron.*) Planeto qua jiras circum la Terglobo (di qua lu nomizesis la « satelito ») e qua lumizas lu dum nokto kande lu esas situata

- tale ke lu reflektas a la Terglobo la lumo-radii da Suno DEFIRS
- lupanaro** Domo en qua la mulieri su prostitutucas EFL
- lupino** (*bot.*) Planto leguminosa, di qua la shelo kontenas grani di qui la farino esas manjebla *L. lupinus* DEFIRS
- lupio** (*patol.*) Surkreskajo sub la pelo, tumor sen-dolora, maxim-multa-kaze kisteskinta FIS
- lupo** (*optiko*) Lenso bikonvexa, uzata por igar aspektar plu granda kam reale la objekto quan onu regardas tra ta lenso DF
- lupulo** (*bot.*) Planto ek la familio « urticei », di qua la floro esas uzata por facar biro *L. humulus lupulus* ISL
- lupuso** (*patol.*) Pelo-morbo di naturo tuberklosala DEFIS
- lurar** (*trans., per*) 1. Atraktar per ulo qua apetitigas 2. (*anke metaf.*) E
- lustracar** (*trans.*) (*en la epoki antiqua, en Roma*) Purigar lor ceremonio ta-skopa DEFIRS

- lustrino** Sorto di perkalino, tre apetita e briligita DEFIS
- lustro** 1. Lumizilo suspendita, plura-brancha, uzata por lumizar e dekorar la granda saloni, la kirki, la teatri 2. Periodo de kin yari DEFIRS
- luto** Induturo uzata por klozar hermetike vazi, por tegar retorti, vitro-tubi o porcelano-tubi quin onu volas protektar kontre la trovarmeso di fairo EFIS
- lutro** (*zool.*) Quadripedo karnavida, ek la familio « martri », di qua la pilaro esas densa, qua vivas apud aquo, e qua su nutras ek fishi *L. lutra* FIS
- luxacar** (*trans.*) (*patol.*) Igar (osto) ekirar de lua kavajo normala DEFIS
- luxo** 1. Richeso, brilo, ostentata en la kozi di la vivo 2. (*metaf.*) Kozo superflua DEFIS
- luxurio** Peko kontre chasteso FIS
- luzerno** (*bot.*) Planto leguminosa quan onu kultivas en prati artificala, kom nutritivo por la bestii *L. medicago* DEFIR

M

ma Konjunciono qua indikas la interopozeso di la du propozicioni quin lu ligas, unionas : (1) per restriktar to quo jus dicesis; (2) per expresar ideo qua kontrastas kun olta qua jus expreesis; (3) per objeccionar a to quo jus dicesis FIS

macedonio (*koquarto*) Disho en qua legumi diversa esas preparita kune. Entremeso sukroza en qua frukti diversa esas assemblita aden quaza jeleo EFIS

macerar (*trans. e netrans.*) Trempar (substanco) aden liquido kolda, e lasar (ta substanco) en ta liquido, por deprenar la solveblaji DEFIS

« **macfarlane** » Mantelo sen maniki, kun aperturi tra qui pasas la brakii, sur qui kovre-pendas pelerino qua finas ye la tayo di la persono

« **mackintosh** » Sorto di muliero-mantelo di qua la stofa esas ne-permeebla

« **madapolam** » Texuro de kotono blanka, di qua la grano esas tre salianta e tre apretita – meze inter kaliko e perkalo, tre uzata por facar la avantali koqueyala

madeleno Mikra kuko di qua la pasto esas kompakta DEFIS

madono Statuo, pikturo, qua reprezentas (che la kristani) la virgino Maria DEFIRS

« **madras** » Kapovesto ek fulardo de stoffo di qua la fili warpa esas ek silko, e la wefto ek kotono – e qua, origine, fabrikesis en la urbo

Madras (India)

madreporo Genero de polipi agregita, asemblajo de celuli kalka qui interkomunikas, e kreskas til formar strati, rifi, insuleti, e c. *L. madrepora* DEFIS

madrigalo Kurta versajo, maximuma-kaze turnita a damo, e qua expresas penso tenera o galanta DEFIRS

maestro Eminentulo pri arto o cienco DEFIRS

magazino Chambro, loko ube onu depozas vari diversa, por konserver li ante lia uzeso o vendeso. (ne konfundar a « butikio », « butikego ») DEFIR

magiar (*netrans.*) Efikar (aserte) a la homi, a la elementi, per povo supernatura – en ula kazi : medice diablo.—(*metaf.*) Efikar extraordinare a la homi (per eloquenteso, per poezio, e c.) DEFIS

mag nato Stato-grando, en Polonia ed en Hungaria, olim DEFIRS

magnetizar (*trans.*) Submisar (ulu) a la efiko di magnetismo (animalala) DEFIRS

magneto Erco de fero oxidoza, di qua un ek la karakteri esas atraktar fero o stalo. – Ferbloko o stalobloko quan efikis magneto o koranto (elektro-fluo) o la magnetefekto di la Terglobo. – (*metaf.*) To quo atraktas forte DEFIRS

magnezio (*kemio*) Korpo simpla, metala, qua esas kombustebila, en aero, kun lumo blanka dazliva, lasante reziduo ek polvo blanka

qua esas magnez-oxido *Simb. kem. Mg* DEFIRS

magnolio (*bot.*) Arboro exotika, kun granda folii briloza, bele-verda, e flori odorifanta, pure-blanka *L. magnolia* DEFIS

mago 1. Sacerdoto di la religio di la Persi antiqua, adoranti di fairo 2. (*biblo*) Un ek le tri personi – quin la tradiciono transformis a reji – qui venis adorar Iesu en lua kripo, en urbo Betleem DEFIS

magra 1. (*aludante homo od animalo vivanta*) Di qua la korpo kontenas poka graso 2. (*aludante karno koquala*) En qua esas poka o nula graso 3. (*aludante nutriti*) Qua kontenas nek karno, nek graso DEFIS

mahagono (*bot.*) Arboro qua furnisas bela ligno uzata por la faco di mobli *L. Swetenia mahogani* DEI

maifloro (*bot.*) Planto kun mikra flori blanka odorifanta *L. convallaria majalis* D

maizo (*bot.*) Planto cereala, deveninta de Amerika, di qua la grani esas manjebla *L. zea mais* DEFIRS

majesto Honor-titulo donata a la personi suverena, sive konversante kun li, sive parolante pri li. (« Vua majesto », « Lua majesto ») DEFIS

majora 1. (*yuro*) Qua evas lo determinita da la lego por ke lu povez posedar sua yuri 2. (*muziko*) (pri terco) Intervalo ek tri noti, kontenanta du toni. (*pri modo*). En qua la sexto super la noto tonala esas majora DEFIS

majorano (*bot.*) Planto aromatoza, de la familio « labiei » *L. majorana* DEFIS

majorato (*yuro-cienco*) Proprietajo imobla, ligita a nobeleso-titulo ne-alienoble, qua heredesas kun ta titolo, (en Francia, lor la rejil) EFIS

majordomo Jeranto di la servisti en familio princala di Italia e di Hispania. Chefo di la servistaro DEFIRS

majoritato La maxim granda nombro di la voti, en asemblitaro deliberanta, pri un ek la punti submisita a voto. DEFIS

■ **la majoritato absoluta** La duimo di la votanti + 1

makadamo (*tekn.*) Quaza-petriguro di voyo, di choseo, per kovrar ica ye granito, silexo, tritrita e pistita, e submisita a forta preso tale ke lu formacas surfaco kompakta DEFIRS

makako (*zool.*) Simio de Afrika, di qua la korpo esas grosa e kurta, e qua havas muzelo kurta e dika *L. macacus* DEFIS

makaronika Qua esas en linguo Latina burleska (en linguo moderna, vestizachita ye dezinenca Latina) DEFIRS

makaronio (*koquarto*) Nutropasto ek farino muldita aden longa cilindri kava DEFIRS

makarono (*koquarto*) Pasto ek mandeli, sukro ed albumeno, fasonita aden mikra panbloki ronda DEFIR

makiavelala Konforma a la doktrino asertita da Machiavelli, olqua, dum multa tempo, konsideresis kom perfekte kontreetika (perfida, ruzoza, malicoza, sen-shama) DEFIRS

makio (*zool.*) Simio kun longa kaudo e muzelo longa *L. Lemur* DEFIRS

maklo (*kristalografio*) Ula grupi (qui havas la formo di genuo, di tekto-pluvkanalo, di kordio) de kristali di qui la naturo, la formo

e la molekulo-strukturo esas perfekte intersimila EFIS

makrelo (zool.) Maro-fisho, kun makuleti diversa-kolora, qua, singla-yare, arivas trupe de la nordo-regioni *L. scomber* DEFIR

makronukleo (biol.) La maxim grosa nukleo di la infuzorii

makrosporangio (biol.) Sporangio qua produktas la makrosporo

makrosporo (biol.) (*che ula algi*) Gameto heterogama, konsiderata kom femina, opoze a la mikrosporo (o gameto maskula) DEF

makulatur (imprim-arto) Papero-folio qua uzesis por recevar la quanto ecesanta di la imprim-inko – o : imprim-folio en qua la tipi esas desordinita pro mala imprimi DEFIRS

makulo 1. Marko qua sordidigis ulo 2. Marko naturala sur la pelo di la animali 3. Altereso, en un loko, di la koloro di la ensemblo. – (*anke metafor.*) DEFIS

mala 1. Ye maniero regretinda, penigiva 2. Ye maniero neperfekta, defektoza 3. Ye maniero kontrea a la lego etikala, morala 4. Kontrea a lo devata EFIS

malada 1. Qua subisis kelka altero di sua organi, kelka parturbo di sua funcioni organismala 2. (*metafor.*) Qua subisis kelka parturbo di sua fakultati spiritala, etikala EFI

malakito (mineral.) Lapidu verda, ek kupro karbonatoza, apta divenar bele polisita, uzata da la juvenilestis DEFIRS

malar (patol.) Marso-febro

maldicensar (netrans.) (*pri*) Dicar, pri ulu, lo mala quan onu savas pri lu FIS

malear (trans.) Extensar (ordinare : metalo) per martelagar (sen varmigo preparala) aden lami o folii plu o min dina EFIS

maledikar (trans.) 1. Advokar mala chanco kontre ulu 2. (*aludante patrujo*) Advokar la iraco deala (kontre filiulo kruelega, senkordia.) 3. (*aludante sacerdotu*) Advokar, per vorti, per ritui religiala, la blamo deala kontre ulu, kontre ulo 4. (*aludante Deo*) Destinar a la blamo eterna DEFIS

maleolo (anat.) Saliujo osta, ye la infra extremajo di singla ek la gambi – interna-latere, forme di salio di la tibio; externa-latere, forme di salio di la extremajo di la peroneo EFIS

malgre Sen impedesar da la nevolu quan opozas ulu, da la obstaklo quan opozas ulo FI

malico 1. Plezuro de agar ulo mala 2. Su-amuzo de agar o dicar malignaj negrava EF

maligna Qua tendencas, inklinesas a, delectesar de la doloro o chagreno da kunhomu EFIS

malio Ludo ye qua onu avancigas bulo ek busligno, per quaza martelo ek ligno harda, ferizita, kun mancho longa e flexebla EFIS

malto Hordeo jermifinta e sika, quan onu uzas por fabrikar biro, pos deprenir la jermi DEFIS

malvarozo (bot.) Planto ek la familio « malvacei », qua florigas abunde en la fino-parto di somero *L. Althaea rosea* IS

malvavisko (bot.) Planto mucilajatra ek la familio « malvacei » *L. althaea officinalis* IS

malvo (bot.) Planto apta moligar la tisui inflamita. Herbo kun folii alternanta, di qui la flori (sola o asemblita), dispozita spike o grape, donas frukto enkapsula *L. malva* DEFIRS

malyoto Sorto di kalsono stretefitanta, por maro-balno, por baletodanso F

mamifero (zool.) Animalo vivipara, kun mami qui sekrecas, che la femini, la lakto ye qua nutresas la jus-naskinti EFIS

mamilo La pinto di la mamo

mamo (anat.) 1. Saliajo mi-globo, dextre (o sinistre) di la pektoro di muliero, organo glandatra qua sekrecas la lakto ye qua nutresas la jus-naskinto – anke aludante la femino che la mamiferi 2. Parto simila, ma rudimenta, e sen sekrecio, che la maskulo EFI

mamuto (paleont.) Animalo ek la genero « elefanto », ne plus existanta, quan onu renkontras kom fosilo, precipue en Siberia DEFIRS

manao (segun biblo) Nutrivo falinta de cielo, por nutrar la Hebrei en la dezerto. — (anke metaf.) DEFIRS

mancho Parto muntita an utensilo od implemento, por tenar la utensilo od implemento en qua manuo kande onu uzas lu FIS

mandareno (olim) En Chinia, granda stat-employato, civila od armeana, selektita maximuma-kaze ek la klaso « literaturisti » DEFIRS

mandarino (bot.) Mikra oranjeo aromatoza *L. citrus nobilis* DEFIRS

mandato 1. Dokumento emisita en posto-kontoro, e po qua irga posto-kontoro di la lando pagos la pekunio-quanto indikita sur olu 2. Dokumento donita ad ulu, da administro-fako statala, e po qua la Trezoro statala pagos la pekunio-quanto indikita sur olu 3. (banko) Dokumento per qua bankiero imperas a sua debanto ke ica pagez a ta o ca persono la pekunio-quanto indikita sur olu DFIRS

mandelo (bot.) Frukto di arboro ek la familio « rozacei » *L. amygdalus communis* DFIRS

mandibulo (anat.) La parto infra ek la du parti osta di la boko, qui suportas la denti, che la animala vertebroza DEFIS

mandolino (muziko) Muzik-instrumento ek framo, konvexa sube, qua havas normale mancho kun quar kordi metala duopla, dispozita ed inter-akordita quale olti di violino, e quin onu vibrigas per peco de ucel-plumo o di skalio DEFIRS

mandoro (muziko) Muzik-instrumento (ne plus uzata) analoga a mandolino DEFI

mandragoro (bot.) Planto ek la genero « solanei », kun radiko pulpoza, narkotigiva e purgiva, ed a qua onu atribuis efiki magiala *L. mandragora officinarum* EFIS

mandrelo (tekn.) Peco de fero fite a qua onu forjas peci quin onu volas igar kava EFIS

mandrino (teknol.) Peco quan onu visas sur tornilo horizontala e per qua la axo rotacanta rotacigas la objekto quan onu volas fasinar FIS

manejo Loko ube onu dresas la kavali, ube onu docas e praktikas la kavalk-arto DEFIRS

manekino 1. (1) Figuro ligna o vaxa, qua reprezentas viro o muliero, olquan uzas la piktisti, la statuifisti, por probar posturi, dispozar drapiraji, dum la absenteso di la homa modelo. (2) Figuro quan la taliori vestizas por uzesar kom modeli pri la faco di la kostumi 2. Figuro realeso-granda, sur qua onu exercas la studenti di medicino, di kirurgio, pri la bandajizo o pri la movi quin postulas ula operaci DEFIRS

maneto (teknol.) Mikra mancho quan onu sizas por movigar mekanismo FI

mangano (*kemio*) Korpo simpla, metala, blanka grizatre, harda e facile ruptebla, qua oxidesas aero *Simb. kem. Mn* DEFIRS

manglo (*bot.*) Frukto di arboro di la regiono intertropika, qua kreskas en maro, en tereni slamoza. – Mangliero *L. Rhizophora mangle* DEFIS

mango (*bot.*) Frukto di granda arboro di India e di la sudoregionoj di Amerika, e qua kelke similesas persiko *L. mango* DEFIS

mangusto (*zool.*) Rato di Egiptia *L. Herpestes* DEFIS

maniero Sorto di ago o faco DEFIRS

manifestar 1. (*trans.*) Igar quaze palpebla, sentebla 2. (*netrans., pri, por*) Demonstrar kolektive, publike, favore di opinio; ekspresar publike revendiko – multakaze per amaso-cirkular sur la voyi publika, en la stradi, avenui, bulvardi, placi di urbo DEFIRS

maniko Parto di vesto qua kovras la brakio til la karmo, lasante deskovrata la manuo FIS

manio 1. (*patol.*) Alienaco kun deliro generala ed tendenco a furio 2. Pasiono stranja DEFIRS

manioko (*bot.*) Arboreto di la sudo-regionoj di Amerika, di qua la radikoj, liberigite de la veneno, quan olu kontenas, donas farino uzata por facar sorto di pano, e fekulo nutritiva (tapiokao) *L. manihot palmata*

maniplo 1. (*liturgia katol.*) Bendo stofa quan la sacerdoto katolika *veras sur sua brakio sinistra, kande lu oficias 2. (*che la Romani antiqua*) Kompanio ek cent (o ducent) infantrianoj DEFIRS

manipular (*trans.*) 1. (*teknol.*) Manipular (mixante li) ula substanco kemiala o farmaciala. – (*anke metaf.*) 2. (*teknol.*) Igar instrumento funcionar per manuo-

direktar lu DEFIRS

manipulatoro (*teknol.*) Parto di la mekanismo telegrafala, quan, lor transmiso, onu funkcigas per la manuo EFIRS

manivelo (*teknol.*) Peco muntita ye la extremajo di la ax-arboro di mashino, di rotaxo, ed uzata por rotacigar lu FIS

manjar (*trans.*) Mastikar e glutar nutritivo solida. (*anke metafore*) FIS

mankar (*netrans.*) (*aludante kozo, persono*) Esar absenta en la loko ube lu dezirasas, ube lu esas necesa FI

mano (*mitol. Romana*) Fantomo di mortinto, qua, che la antikvoj, kultesis DEFIRS

manometro Instrumento per qua onu mezuras la tenseso o la elastikeso di la gasoj, di la vaporoj DEFIRS

manoto Ligilo korda o fera, per qua onu interligas la manojn di homo kaptita por impedar lu eskapar od agar malajaj FIS

manovrar 1. (*trans.*) Funcionigar normale, per manuo (instrumento, mashino) 2. (*netrans.*) (1) (*aludante armej, navi*) movar, evolucionar. (2) (*aludante la persono qua imperas ad armej*) Evolucionigar armeo, eskadro 3. (*netrans.*) Kombinar serio de agoj, de demarshoj por atingar skopo DEFIRS

mansardo 1. Tekto di qua la karpenturo esas quaze ruptita 2. Chambro facita sub la quaze-ruptita karpenturo, e di qua la parto supra esas plu streta pro la inklineso di la tekto DFIR

mansheto Garnituro, sutita o muntita kom ornivo ye la extremajo di la manikoj di kamizo, e qua salias de la vesto, de la robo, tale ke la karmo kovresas DFIR

mantear (*trans.*) Molestar (ulu) per igar lua korpo saltar de lito-kovrilo quan sukusas quar personi S

mantelo Vesto ampla e longa, sen maniki, quan la homi *weras sur lia vesti cetera DEFIRS

mantenar (*trans.*) 1. Tenar ye maniero tala ke nula movo lua esas posibla 2. Tenar en stando tala ke nula chanjo o vario esas posibla EFIS

mantilio Peco de stofa, de dentelo nigra, quan la Hispanini *weras sur sua kapo e qua retrofalias adsur la shultro DEFIRS

mantiso (*matem.*) La parto decimala di logaritmo

manufakturo Granda laboreyo en qua fasonesas, manue, ula produkturi qui postulas kelka delikateso laborala. (la manufakturi sencese remplasesas da « fabrikeyi », segun ke la mashini substitucesas a la manuolaboro) DEFIRS

manuo (*anat.*) Organo di prenado e di tushado, ye la extremajo di la brakio, che la homo, e kun kin fingri de qui la kinesma (la pollexo) povas opozar su a la quar cetera EFIS

manuskripto Verko skribita manue o per skribmashino, ankore ne imprimita DEFIRS

manzanilo (*bot.*) Arboro di Antili, ek la familio « euforbiacei », di qua la stipo e la frukto kontenas veneno L. *hippomano* DEFIRS

mapo Folio ek papero rezistiva, ma flexebla (facita ek plura paperfolii kunglutinita) od ek papero, sur qua esas reprezentita la surfaco di la Terglobo o di un ek olua parti E

marabuto (*religio di Islam*) Mohamedisto konsakrita a la praktikado ed a la doco di sua religio DEFIRS

maraskino Ratafio qua fabrikesas en Italia, ek cerizi acida DEFIRS

marasmo (*patol.*) Langoro qua akompanas la deperiso, la senkurajeso DEFIRS

marchandar (*trans.*) Probar obtenor po preco min granda F

marchar (*netrans.*) Pozar un ek sua pedi, e pose la altra, e tale ri-agante lo, por irar ta-direcione o ca-direcione DEFIRS

marcipano Kukajo ek mandeli pistita e sukro DEFIRS

mardio Dio triesma di la semano, qua sequas lundio FIS

mareo Movo alternanta (di depresso e di plualteso) di maro qua, en 24 hori, retroiras pokope ed abandonas la litoro, e pose rivenas kovrar la spaco quan lu lasabis sikeskar FIS

mareografo (*fiziko*) Instrumento por mezurar ed enregistrar la varii di la marei, per flotacero, trasantante kurvo qua reprezentas la ampleso-grado di la mareo, sur paperbendo senfina quan desvolvas mekanismo horlojala EF

mareometro Sinonimo di « mareografo »

margarino (*kemio*) Kombinuro ek margar-acido e glicerino, uzata kom butro DEFIS

margravo (*historio*) Nomo di ula (olima) princi suverena di Germania DEFIS

margrito (*bot.*) Nomo di krizantemo kun kolori diversa, qua divenis duopla per kultivo – de la astero di Chinia. Margriteto L. *chrysanthemum leucanthemum*; *bellis* EF

mariabaldo Aquo varma, en vazo, aden qua onu plunjas e mantenas korpo quan onu volas varmigar DEFIS

mariajar (*trans.*) 1. Unionar legitime (viro e muliero), celebrante ta uniono ye la nomo di la lego

o di religio **2.** Rezolvigar la mariajo EFI

marinar (*netrans.*) (*aludante karno, fisho*) Esar en vinagro od en vino kun herbi aromatoza, spici, dum kelka tempo ante koqueso DEFIRS

marioneto **1.** Figurino qua reprezentas persono (viro o muliero) quan onu igas agar, marchar, gestifar, e c. per la fili de qui lu pendas **2.** (*metaf.*) Persono quan altru direktas, igas movar, segun sua arbitrio DEFIRS

marjino Spaco sen-texta, lakuno, cirkum paginedo de texto skribura od imprimura DEFIS

markezo **1.** (*olim*) Chefo di domeno an la frontiero di stato **2.** En la hierarkio de la tituli di nobeleso : ta qua venas pos la duko ed avan la komto. (ta vorto esas ligita a la nomo di la persono per la prepoziciono « de ». Ex. : markezo de Beaufront) DEFIRS

marko **1.** Traco lasita da kozo e per qua onu povas *rekonocar lu **2.** Traco facita sur kozo por igar lu *rekonocibla **3.** Marko oblitala da la posto, qua indikas sur la letri la loko e la dio di la departo e di la arivo **4.** (**timbro*) Flug-sigluro quan onu glutinas sur letro (por afrankar lu), sur afisho, sur quitigo-akto, e c. (por pagar la impostopekuno) e qua indikas sua preco DEFIRS

markotar (*trans.*) Enterigar ansub la surfaco di sulo brancho di la planto – brancho quan onu separas de la stipo precipua kande lu radifikabos (separo per trancho) FI

marmelado Disho ek frukti qui aplastesis e cesis havar sua formo normala pro koqueso kun sukro. Anke : la stando di karno, di fisho, e c. hiperkoquita. (*anke metaf.*) DEFIRS

marmito Implemento koquala – vazo terakota, o metala, kun o sen pedo o pedi, en qua onu koquas dishi FIS

marmoro Petro kalkoza blanka o koloroza, veinosa, kun grano tenua, polisebla ad-bele, uzata en arkitekturo ed en la statuarto DEFIRS

marmoto (*zool.*) Quadripedo rodera, ek la klaso « gliri », amasebla, hibernanta *L. arctomys alpina* EFIS

marno (*geol.*) Tero grasa, mixuro naturala ek argilo e kalko, apta emendar ula sorti di tereni FI

maro **1.** Extensajo vasta ek aquo saloza, qua okupas parto grandega di la surfaco di la Ter-globo **2.** Parto di ta extensajo vasta ek aquo saloza, situata en ta o ca regiono **3.** (*metaf.*) Extensajo vasta di liquido – ek aquo konjelita. (Uzata anke pri granda quanto de sucii, de desfacilaji en qui onu esas quaze imersita) DEFIRS

marodar (*netrans.*) **1.** (*aludante soldati qui marchas o kampanias*) Furtetar ek la agri, ek la farmaji, ek la vilaji **2.** Furtetar frukti, legumi, ek la agri senklozita DEFIRS

marokino **1.** Felo de kapro plu o min granoza, apretita per galo o sumako **2.** Felo di mutono o de bovyuno apretita tale ke lu imitas marokino DFIS

marono (*bot.*) Frukto, plu grosa kam kastaneo, qua havas nur un pulpo-bloko por okupar la shelo dornoza – produktita da varietato di kastaniero greftita *L. aesculus hippocastanum* EF

marquizo Avantekto, maxim-multa-kaze ek vitroplaki, muntita super la pordo di edificio por ke onu povez enirar od ekirar shirmate DEFIS

marshalo 1. Oficiro generala qua preiris la armei por preparar la voyo e lo necesa por la kampo 2. Oficiro generala di qua la grado korespondis ad olta di brigado-generalo 3. Oficiro generala qua esis super la generali DEFIRS

marsho Tereno dilutita da aquo qua povas nur desfacile for-fluar. – Tereno basa, humida, apta pri la kultivo di legumi E

marsuino (zool.) Cetaceo ek la klaso « delfini », kun muzelo obtuza e rondatra *L. delphinus phocoena* FIS

marsupialo (zool.) Quadripedo qua havas posho abdominala ube esas la mameli ed ube la yuni, naskinta premature, havas sua refujeyo dum la gravideso suplementa EFIS

martelo Utensilo di perkuto, qua konsistas ye mancho e fera bloko di qua un latero (kapo) esas ordinare rektangula, kelke konvexa, e la altra (dorso) dinigita bizelatre FIS

martinpeskero (zool.) Ucelo ek la klaso « paseri », kun plumaro dazlanta, qua vivas alonge la riveri e su nutras per fishi quin lu snapas per sua beko *L. alcedo hispida* F

martiro 1. La persono qua tormentesis od ocidesis pro ne renegar sua profesio di fido a Iesu, en la historio di kristanismo 2. La persono qua supliciesis sen agir por justifikar lo 3. La persono qua sufiris por permanar fidela a sua idealo DEFIS

marto La monato triesma di la yaro DEFIRS

martro (zool.) Mikra mamifero di qua la korpo esas longa e la felo tre prizata *L. mustela martes* DEFIS

marvelo To quo (o : ta qua) astonas pro lua beleso, lua grandeso EFIS

masajar (trans.) Palpar, klemar, petrisar per manui (la parti diversa di la homo-korpo) por acelelar la sango-cirkulo, por igar plu flexebla la membri DEFIRS

masakrar (trans.) Ocidar per frapar obstinoze, e pelmele DEFIS

***mashelo** (anat.) Ensemblo ek la du parti osta di la boko (maxilo e mandibulo) qua esas garnisita ye denti che la vertebrozi

mashinacar (trans.) Kombinar artificoze, ruzoze, ula moyeni por atingar skopo quan onu ne audacas agnoskar publike DEFIS

mashino Asembluro de peci, kombinata tale ke li produktas ula efekti DEFIRS

masho 1. Singla ek la mikra slingi de filo ek lino, koton, silko, kordo, di qui la interplekto formacas texuro laxa (reto, trikoturo, e c.) 2. Spaco vakua, di qua ta slingo formacas la konturo DE

masiva Qua esas maso kompakta DEFIRS

maskar (trans.) Celar sub ta peco de veluro o de satino, di qua la formo quaze muldas la vizajo, kun trui qui korespondas a la du okuli ed a la boko – e quan olim *weris la mulieri por prezervar sua karnaciono – e quan eli *weras ankore nun en la bali de maskilieri DEFIRS

maskarono (arkitekt.) Figuro di fantazio, alta-reliefa, o basreliefa, per qua onu ornas entablamenti, klozo-petri DEFIRS

maskulo 1. Individuo ek la sexuo qua havas la fakultato fekundigar la altra sexuo 2. *Maskula* (gram.): Qua apartenas a la genro quan onu uzas por indikar

- la enti *maskula*, o ti qui (arbitriale) esas asimilita ad ilci DEFIS
- maso** Asemblajo grandega de kozi, o parti de kozi, qui formacas quaza ensemblo DEFIRS
- masonar** (*trans.*) (*en la konstruktio di edificio, di domo, di ponto, e c.*) Facar ta parto di la laboruro qua konsistas ye la asemblo di la quadri, di la kruda petri, di la briki, e c. e la agar, la induturi ek mortero, gipso, e c. EF
- mastico** Nomo di substanci diversa, kompozuro, mi-solida, quin onu uzas por stopar trui, fenduri, agar, e qui hardeskas segun ke tempo fluas DEFI
- mastikar** (*trans.*) Pecigar per la denti, per la movado di la maxilo sur la mandibulo, (la nutrivi solida) por igar li plu facile glutebla e digestebla EFIS
- masto** 1. (*navig.*) Longa peco de ligno, cilindra e rekta, muntita vertikale sur navo, barko, e destinata a suportar la yardi an qui esas ligita la segli 2. Ligno-peco plu o min longa, muntita vertikale, en gimnastikeyo por exerco pri klimo DEFIRS
- mastodonto** (*paleont.*) Mamifero fosila, proxima a la elefanto DEFIRS
- mastro** 1. La persono qua dominacas personi, kozi 2. La persono qua dominacas en ta o ca domo DEFIS
- matadoro** (*precipue en Hispania*) La viro qua, en la taurokombati, havas kom tasko ocidar la animalo per espadostroko DEFIRS
- matematiko** La cienco (aritmetiko, geometrio o mekaniko) di qua la skopo esas la mezuro di la *grandori DEFIRS
- materio** 1. Substanco ye qua kozo konsistas 2. To quo esas la objekto di la agado o facado da la homo 3. (*filoz.*) Substanco korpa. (antonimo di « spirito ») DEFIRS
- matida** 1. Qua ne brilas 2. (*bruiso*) Poke sonora 3. (*koloro*) Qua ne dazlas, nek mem nur brilas FS
- matino** La tempo qua fluas inter jornesko e dimezo EFIS
- matloto** (*koquarto*) Disho ek plura sorti de fishi, pecigita, preparita per vino F
- mato** Texuro de palio, de junko tresigita, per qua onu kovras la planko-sulo, la muri DE
- matraco** Longa kuseno, polsterizita, plenigita ye lano, buro, krino, e c., quan onu extensas sur lito e sur qua onu su kushas DEFIR
- matraso** Vazo de vitro, di qua la kolo esas longa e streta, quan onu uzas en farmacio, kemio EFIS
- matrico** Mulduro qua produktas reliefajo per perkuto, giso, e c. DEFIRS
- matrikulo** Listo, etato, en qua esas enskribita la nomi di omna individui di korpo, di societo, – e, specale, listo, etato, en qua onu enskribas la nomo, premono ed eniro-numero di omna soldati qui eniras regimento DEFIRS
- matro** Patrino homa. (equivalanto sentimental di « patrino ».)
- matrono** Muliero respektinda pro lua matureso evala e lua bona reputeso DEFIRS
- matura** 1. (*aludante frukto, grano*) Qua esas komplete desvolvita, developita 2. (*metaf.*) Qua jus atingis la punto maxim favoroza (por), la maxim oportuna (por) EFIS
- matutino** (*liturgio katol.*) Parto unesma di la oficio, qua dicesis en la kloko unesma pos nokto-mezo – e dicesas nun (ecepte en ula monakeyi) en la vigilio EFIS
- mauzoleo** Tombo monumanta DEFIRS

maxilo (*anat.*) 1. La parto supra di la du parti osta di la boko, qui suportas la denti che la animali vertebroza 2. (*metaf.*) Nomo di la du fero-peci qui uzesas por tenar fixe objekto per klemo EFI

maxim (*gram.*) Indikas la gradaro-somito pri la eso-maniero quan expresas adjektivo od adverbo DEFIRS

mayo La monato kinesma di la yaro DEFIRS

mayoliko Olima sorto di fayenco Hispana ed Italiana DEFIRS

mayonezo (*koquarto*) Saucokolda, ek oleo quan onu quirlas kun vitelo til kande lu divenis mi-ferma DEFIRS

mayoro (*armeo*) Oficiro generala qua, helpe di generalisimo, funkcions kom chefo di la stabo DEFIRS

mayuskulo Litero plu granda, e di formo maxim-multa-kaze altra, kam la minuskulo korespondanta – uzata precipue kom la rang-unesma litero di la nomi propra, e pos punto DEFIS

mazo (*olim*) Armo ek fero, kun kapo tre pezoza – en ula kazi: garnisita ye pinti, quan onu manuas quale Herkules manuas sua asom-bastono tuberoza, plu grosa ye un ek sua extremaji EFIS

mazurko Danso segun mezuro tri-tempa, plu lenta kam valso, ed en qua la tempo triesma esas plufortigita DEFIRS

me (*gram.*) Pronomo personala, qua reprezentas la persono qua parolas o skribas DEFIRS

meandro (*arkitekt.* Greka) Ornamento-desegnuro, formacita ek linei e vergeti qui interkrucumas F

meceno Personego richa e socio-povoza, qua favoras pekuniaale la literaturisti e la artisti DEFIRS

mecho Kordono, bendo, asembluro de kotono e kanabo, cirkumata da sebo o de vaxo, por facar kandel, bujii, ceri, o -imbibite ye oleo, petrolo, e c. – por brular en lampo

medalio 1. Peco de metalo, estampita por perpetuigar la memoro di ago remarkinda, di personego famoza o glorioza, e qua reprezentas objekto o legendo qua koncernas lu 2. Peco de metalo qua reprezentas Iesu, la Virgino, e c., od irgaltra objekto di santeso, quan la katoliki *weras sur su od igas pendar de sua chapleto 3. Peco de metalo, donita premie a la laureato di ula konkursi – rekompenso a la personi qui agis prodisu-sakrifikala – memorigive, a ti qui partoprenis ula kampanio od ecelis per milit-agi 4. Peco de metalo, kun numero, quan (en ula landi) devas *werar la personi qui esas portisti di kargaji, e c. DEFIRS

medaliono Juvelo plata, ronda od ovala, en qua onu enklezas portreto, haro-lokli, reliquii, e c. DEFIRS

mediacar (*netrans., pri*) Agar por konciliar personi qui deskonkordas (anke pri aferi komercala) DEFIS

mediano (*geom.*) (*pri figuro plana*) Lineo rekta qua dividas aden du parti interegala, omna kordi, paralela ye un direciono. – Rekto qua juntas la somito di triangulo a la mezo di la latero opozita DEFI

mediata 1. (*aludante la kozi*) Qua, situita inter du termini, efikas por pasigar de un de la termini a la altra 2. (*aludante la personi*) Dicesas pri la ago da persono quan onu uzas por atingar ta o ca rezultajo DEFIS

medicino La arto risanigar, fondita sur la cienco pri la morbi e la medikamenti DEFIRS

medikamento Substanco uzata, interne od extere, kom remediilo lor maladeso DEFIS

mediko Persono a qua esas grantita la diplomo « doktoro pri medicino » DEFIS

medio 1. To quo cirkondas omnasinse 2. Ensemblo ek la socio, mori, eventaji, en qui vivas o vivis persono, od en qui eventas od eventis fakto

meditar 1. (*netrans.*, *pri*) Pensar profunde pri temo 2. (*trans.*) Studiar profunde (temo) DEFIS

mediumo Persono qua mediacas en la operaci di spiritismo DEFIRS

medulo 1. (*anat.*) Substanco mola, oleoza, flavatra, qua plenigas la kavaji e la areoli di la substanco sponjatra di la osti 2. (*metaf.*)(1) La parto maxim nutriva : (2) La parto maxim intima, di la substanco EFIS

meduzo 1. (*mitol.*) Un ek la tri Gorgoni, qua unika esis mortiva lu senkapigesis da Perseus 2. (*historio naturala*) Zoofito ek substanco gelatinatra, sen-forma *L. medusa* DEFIRS

mefistofelala Di qua la perfideso esas diablala DEFI

mefito Exhalajo qua kontenas gasi nekonvenanta por respireso DEFIS

megafono (*akust.*) Aparato quan onu uzas por augmentar la audebleso di la soni de elektrofon, radio- o televizionorecivili DEFIRS

megalito Petro grosega di la monumenti prehistoriala DEFIRS

megasporangio (*biol.*) Sinonimo di « makrosporangio » DEFIS

megasporo (*biol.*) Sinonimo di « makrosporo » DEFIS

megaterio (*paleont.*) Granda mamifero fosila, ek la klaso « sen-denti » DEFIRS

mehero Muliero tre maligna, akrahumora DFI

mejisar (*trans.*) (*teknol.*) Preparar (la feli di mutono, agnelo, kaprido) por la faco di ganti, futero, furvesti F

mekaniko La cienco di la movi DEFIRS

mekanismo 1. Aranjuro de peci, de risorti, qua eventigas ula movi 2. (*filoz.*) Doktrino segun qua materio konsideresas kom extensajo pasiva, movata da forco qua esas extera ye lu DEFIS

mekanisto Partisano di la doktrino filozofiala « mekanismo »

mekanomorfoso (*biol.*) Ensemblo ek la influi quin la efiki mekanikala (shoki, presi, ocili) agas a la kresko di la embrio e di ula organi

melanismo (*patol.*) Stando di la pelo qua, loke o totakorpe, akiras koloro brunatra o nigratra, kun intenseso-grado variiva, ma (omnakaze) ne precize inkluzita

melankolio Tristeseso austera e nepreciza. Stando maladatra, morbala, karakterizata da depreseso mentala, psikala e fiziologi-ala DEFIRS

melaso Reziduo siropatra de la kristalesko e rafineso di sukro DEFIS

meleo (*en kombato*) Intermixeso sen-ordina, pelmele, di la kombatanti qui frapas reciproke EF

melinito (*kemio*) Mixuro eksploziva, di qua la bazo esas trinitrofenolo 2.4.6 DEFIRS

meliso (*bot.*) Planto aromata, ek la familio « labiozi », di qua la folii uzesas por la faco di aquo alkoholizita e stomakomedikamenta DEFIRS

melkar (*trans.*) Extraktar la lakto di femino, per presar lua mamo DE

melodio 1. (*muziko*) Intersequo de soni qui plezas a la audanti od askoltanti 2. Intersequo de vorti, de frazi qui plezas a la audanti od askoltanti DEFIRS

melodramo 1. Dramato, akompnata da muziko 2. Dramato populara, qua probas emocigar per la extremeso di la cirkonstanci e la exajero di la sentimentis DEFIRS

melolonto (*zool.*) Insekto koleoptera, qua aparas cirkum la fino di aprilo, e di qua la larvo devoras la radiki di la planti *L. melolontha vulgaris* IL

melono (*bot.*) Planto ek la familio « kukurbiteci », di qua la frukto esas sukoza e sukroza *L. cucumis melo* DEFS

melopear (*netrans.*) Kantar ritmoze e segun-mezure, por akompanar la deklamo parolata EFIRS

mem (*gram.*) Manier-adverbo uzata (1) avan komparativo (di supereso o di infreso) por plufortigar lu; (2) avan substantivo o verbo, por insistar F

membrano 1. Tisuo organala, che animalo o vejetanto, qua envolvas ula organi, absorbas, exhalas, sekrecas ula fluidi 2. (*teknol.*) Planko quan la bindisto pozas sur e sub kolono de kayeri quan lu volas pozor en presilo DEFIS

membro 1. Apendico unionita a la torso di la homo, di la animalo, per artikli 2. Persono qua esas un ek la kompozanti di korporaciono politikala, literaturala – di asociitaro, di komuniono religiala 3. Un ek la propozicioni ye qui konsistas frazo; un ek la frazi ye qui konsistas la ideo-developo 4. Singla de la du parti di equaciono, quin separas la signo di interegaleso EFIS

« **memento** » (*liturgio katol.*) Prego di la mes-kanono, en qua la sacerdote memorigas la vivanti e, pose, la mortinti

memorando Noto diplomacala en qua memorigesas to quo eventis pri ta o ca afero. – Noto destinata memorigar ulo DEF

memorar (*trans.*) Reprezentar, en sua spirito, kozo pasinta EFIRS

memorialo Registro, libro, en qua esas konsignita la kozi historiala quin onu volas memorar DEFIS

menado (*epoki antiqua*) Muliero qua, lor la festi pri Bako, abandonis su a deliri furioza F

menajar (*netrans.*) Okupesar da la administro, da la ekonomio, di sua hemo F

menajerio Animalo skarsa, stranja, remarkinda, ye qui konsistas la kolektajo di parko zoologiala DEF

mencionar (*trans.*) Igar remarkata per signo, nomo-dico, (*pri libro*) per titulo-dico, ma sen cito EFIS

mendikar 1. (*netrans.*) Demandar almono 2. (*trans.*) Solicitar ulo kom almono o kom quaza almono EFIS

menhiro (*arkeol.*) Nomo di granda bloki de petro, erektita izole, quin onu opinionis havar origino Keltala, ma qui aspektas evar de epoko mem plu antiqua DEF

meningito (*patol.*) Inflamuro di la envelopilo cerebrala EFIS

meningo (*anat.*) Singla de la tri membrani ye qui konsistas la envelopilo cerebrala EFIS

menisko 1. Korpo qua finas ye du surfaci sfera : ica, konvexa – ita, konkava 2. Parto supra di la kolono de liquido, kontenata en tubo kapilara, konvexa o konkava (segun la naturo di la liquido) DEFIS

menso (*historio di la eklezio katol.*) Revenuo atribuita a la kompri nutrala F

menstruar (*netrans.*) Esar la objekto di ta ekpulso di sango qua eventas cirkume singla-monate, dum kelka dii, de la korpo di la homino evo-mariajebla DEFIRS

mentiar (*netrans.*) Asertar voloze ulo kontrea ad exakteso, kontrea a la fakti FIS

mento Maniero vidar, pensar, sentar : I. Impulso preponderanta, per qua onu agas; II. Stoko de idej, de sentimentoj, qua preponderas en la ago-maniero kustumata di persono o di asemblitaro; III. Direcciono generala di la intelekto, en la kozi a qui lu su aplikas; IV. Penso preponderanta di verko EFIS

mentono (*anat.*) Saliajo di la mandibulo, sub la labio infra FI

mentoro La persono qua esas selektita kom guidanto di ulu pri la agi di ica (generale puera od, admaxime, adolekanta) DEFIRS

menueto 1. Danso olima, segun mezuro tri-tempa, kun mikra pazi, di karaktero grava, en qua la akompanantulo e la siorino evoluacionas, inter-reverencante ed intersalutante 2. Muziko-peco, ordinare segun mezuro 3/4, qua sequas la « adagio », la « andante » di sonato, di simfonio DEFIRS

menuo Listo de la dishi ye qui konsistas repasto, festino DEFS

menuzar (*netrans.*) Facar objekto ek ligno, ex. tabli, stuli, paneli, e c. (kontraste ye la faco di karpen-turi)

mercenario Soldato stranjera di qua onu pagas la servi EFIS

mercero Komercio di la persono qua vendas mikra vari por la sutisti, por la vesti EFIS

meridiano Cirklo-kurvo di la sfero cielala e terglobala, qua pasas tra la du poli, perpendikle ye equatoro DEFIRS

meringo Kukajo lejera, ek la albumeno di ovi e sukro-pulvero DEFIS

merino Mutono, di raso Hispana, di qua la lano esas tenua DEFIRS

meristemo (*biol.*) Tisuo yuna, di qua la celuli, parietizeskanta, interpretas tre forte ed havas la formo di poliedro DEFIS

meritar (*trans., pro*) Havar yuro pri obtenor (ulo) pro sua konduto, maniero EFIS

merizo (*bot.*) Frukto di la ceriziero sovaja *L. cerasus avium* F

merkaro (*trans.*) Plasizar en sua stoko psikala de memoraji DE

merkato 1. Loko publika ube eventas la transakti komercala, ube vendas la vari nutrala, e c. 2. (*ekonomiko*) Stando di ofro e demando en loko ube eventas la transakti komercala 3. La komercistaro di urbo DEFIS

merkurdio Dio di la semano, qua sequas mardio FIS

merkurio (*kemio*) Korpo simpla, metala, fluida ye la temperaturo ordinara *Simb. kem. Hg* EFIS

merlano (*zool.*) Marfisho, ek la genero « gadi », di qua la karno esas nutrivo lejera *L. gadus merlangus* FR

merlo (*zool.*) Ucelo ek la klaso « paseri » *L. turdus merula* DFIS

merlucho (*zool.*) Nomo di fishi diversa ek la genero « gadi », siki-gita efike da suno-radii *L. gadus merluccius* EFIRS

merogonio (*biol.*) Modo di fekundigo segun qua la spermatozoido unionas su a fragmento de protoplasmo feminala sen-nuklea DEFIS

meromorfa (*matem.*) (*pri funciono, interne di areo*) Qua permanas holomorfa, ecepte pri ula punti ube lu divenas infinita DEFIS

merotomio (*biol.*) Operaco qua konsistas ye deprenar irga parto di organismo ed observar la konduto di ca parto DEFIS

mesajo Komunikajo letra, oficala, da la chefo di la povo legaplikala, a la parlamento. – (*anke metaf.*) EFIS

meso (*religio katol.*) Sakrifiko di la korpo e sango di Iesu, ofrata a Deo semble di pano e vino, por reprezentar e durar la sakrifiko di la kruco, ed aplikar a ni la frukti DEFIRS

mestiero 1. Sorto di laboro manuala 2. Okupivo quan onu komparas a laboro manuala FIR

metabolio (*biol.*) Ta omna kambii qui eventas en organismo, de lua nasko til lua morto DEFIS

metacentro 1. (*fiziko*) Punto ube la perpendiklo ye la flotaco-plano, pasanta tra la gravito-centro e la impulseso-centro di korpo qua flotacas equilibreze, renkontras la vertikalo qua pasas tra la nova impulseso-centro, kande la equilibrio di la korpo esas perturbita 2. (*navig.*) En navo qua ocilas cirkum axo horizontala, la centro di la kurvo trasata da la impulseso-centro di la fluido displasita DEFIRS

metacinezo (*biol.*) Migro, dum mitoso, da du grupi de kromosomi ad lia poli respektiva DEFIS

metafazo (*biol.*) Fazo, o periodo, tre kurta di kariokinezo DEFIS

metafiziko La cienco pri la kozi qui transiras naturo, la domeno di la kauzi sekundara (qui recevas, de kauzo superiora, la povo produktar ula efekti) DEFIRS

metaforo (*gram., retor.*) Figura qua konsistas ye indikar persono o kozo per termino qua implikas komparo tacita DEFIRS

metafrazar (*trans.*) Interpretar verko skribura; agar traduko qua donas la senco di la originalo por igar lu komprenata, ma ne por igar perceptar lua belaji literaturo DEFIRS

metageometrio Omna geometrio qua esas plu generala kam la Euklid-geometrio, e di qua olca esas egardebla kom kazo partikulara

metakorpo (*anat.*) Unionuro ek la kin osti paralela, ye qui konsistas la palmo di la manuo EFIS

metalo Korpo simpla, kun brilo partikulara, plu o min duktila e maleebla (forjebla o martelagebla) DEFIRS

metalografio La cienco pri la metali DEFS

metaloido (*kemio*) Korpo simpla, solida, liquida o gasa, sen metalbrilo, mala konduktivo pri kaloro ed elektro, e qua, kande kombinita kun metalo, esas elektro-negativa DEFS

metalurgio La industrio qua ekstraktas la metali ek la mineyi ercala, e separas li de la materii nemetala DEFIS

metamero (*biol.*) Segmento primitiva quan onu renkontras sur la vertebrozi dum lua kresko, e qua, pose, remplasesas da la vertebro DEFIS

metamorfosar (*trans.*) Igar (ento) pasar de lua formo naturala a formo altra DEFIRS

metano (*kemio*) Termino unesma CH_4 ek la hidokarbidi saturita DEFIS

metar (*trans.*) Vestizar su per (co o to) FI

metastabila (*fiziko*) Dicesas pri stando fizikala partikulara – o di kristalo, o di mixuro – obtenita en kondicioni specala di temperaturo: stando nestabila teori-ale, ma qua povas tamen persistar dum periodo tre longa, o mem senfine DEF

metatarso (*anat.*) Unionuro de la kin osti paralela ye qua konsistas la parto di la pedo qua esas inter tarso e fingri EFIS

metatezo (*gram.*) Permutio di literi en vorto. (*ex.*: *prato vice parto*) DEFIRS

metempsikoso Doktrino qua agnoskas existi intersequanta, ye qui la anmo pasas, de la korpo quan lu vivigis, aden olta di altra ento DEFIRS

meteoro (*fiziko*) Fenomeno qua eventas en atmosfero: cielarko, pol-auroro, pluvo, roso, nivo, vento, trombo, e c. DEFIRS

meteorologio Ta parto di fiziko qua traktas la fenomeni qui eventas en atmosfero DEFIRS

metileno (*kemio*) Radiko divalenta CH_2 , derivita de metano per la supreso di du atomi di hido DEFIS

metilo (*kemio*) Radiko monovalenta CH_3 , termino unesma di la serio de la radiki di la karbidi grasoza saturita, e qua derivesas de metil-alkoholo per supreso di oxihidrido DEFIS

metodo 1. Iro-modo segun-rationa quan onu praktikas por atingar sua skopo 2. Iro-modo segun-rationa quan praktikas la spirito por atingar lo exakta, o por demonstrar ta exaktajo pos trovar lu DEFIRS

metodologio Ta parto di logiko qua studias « a posteriori » la metodi di la sorti diversa di konoci, di savi, e plu partikulare la metodi

di la cienci diversa DEFIS

metonimio (*gram.*) Figuro di retoriko, uzata por expresar kozo per termino qua indikas altra kozo qua esas unionita a lu per relati necesa (kauzo po efekto, kontenanto po kontenato, e c.) DEFIRS

metonomazio Transformeso subisata da persono-nomo quan onu transportas aden linguo stranjera per tradukar lu (*Dubois = Sylvius; Schwarzerd = Melanchton; Pesch = Persiko*) DEFIRS

metopo (*arkitekt.*) Interspaco quadrata, maxim-multakaze ornita per skulturi – qua esas inter la triglifi di la frizo dorika DEFIRS

metriko Ensemblo ek la reguli qui koncernas la metro di la versi

metriko (*patol.*) Inflamuro di la utero F

metro 1. Unajo di longeso qua reprezentas la 1/10.000.000-ima parto di la quarimo di la meridi-ano Terglobala 2. Nombro e dispozeso di la silabi ye qui konsistas singla verso, singla versaajo, poemeto, e c. DEFIRS

metrologio La cienco di pondero e mezuro

metronomo (*muziko*) Instrumento, uzata por indikar la rapideso-gradi diversa di la movimento muzikala, per pendulo qua skandas plu o min rapide segun ke onu plualtigas o minaltigas pezajo movebla sur la stangeto gradizita DEFIRS

metropolitano (*eklezio Greka*) Granda oficio di la eklezio ortodoxa, di qua la rango hierarkiala esas inter la patriarko e la arkiepiskopi DEFIRS

metropolo 1. Urbo, stato, konsiderata compare a la kolonii qui naskis de lu 2. (*epoki antiqua*) Urbo chefala di provinco 3. (*historio religiala*) Urbo qua havas rezideyo

- arkiepiskopala DEFIRS
- mezentero** (*anat.*) Rifalduro di la peritoneo, qua mantenas la parti diversa di la intestini DEFIS
- mezereono** (*bot.*) Arbusto ek la genero « dafnei », qua kreskas sur la monti arboroza, boskoza, di Francia e di la centroregioni di Europa *L. daphne mezereum*
- mezo** Parto qua distas egale de la extremaji, en intervalo de loki o de epoki |
- mezodermo** 1. (*embriol.*) Strato qua aparas, dum la su-developo prima, inter la du folieti di ek-todermo ed endodermo 2. (*bot.*) Parto di la kortico, inter la strato korkatra e la envelopilo herbatra DEFIS
- mezokarpo** (*bot.*) Strato di la perikarpo di frukto, inter la epidermo extera (epikarpo) e la epidermo interna (endokarpo) – pulpoza, che ula frukti (cerizi, abrikoti, e c.) – lignatra che altrai (bruo) S
- mezolabo** Olima instrumento di matematiki, qua konsistas ye tri paralelogrami, moviva sur kuliso, uzita por trovar mekanikale du meza proporcionala quin onu ne povis determinar geometriale en la problemo « duopligo di la kubo » DEFIRS
- meztinto** Graburo por qua onu preparas, unesme, la grano sur la tota planko, til obtenar nigro perfekta, ed ube, pos dekalquir la desegnuo sur la kupro-plako, onu aplastas plu o min multe la grano per skrapilo por la loki klara, la minuanci, la mi-ombri DEFI
- mezurar** (*trans., per*) Evaluar (quanto) per lua raporto ye quanto determinita, sama-speca, selektita kom komparo-termino EFI
- « **mi** » (*muziko*) Noto triesma di la gamo diatonika naturala, t.e. di la « do »-gamo

- mi-** Prefixo di qua la senco esas « duime »
- miasmo** Emanajo des-salubra, nociva, de materii putranta DEFIR
- miaular** (*netrans.*) (*aludante kato*) Agar la krio qua esas propra ye lua speco DEFIS
- micelo** (*biol.*) La aglomerajo maxim mikra ek molekuli, qua havas la propraji fizikala di korpo
- mielato** Exuduro viskoza e sukroza, quan sekrecas, dum la periodi di aero-sikeso e di tero-sikeso, la folii di ula arbori
- mielo** Substanco siropatra, sukroza, quan la abeli elaboras ek la materii quin li rekoltis en la flori, e quin li igas ek-fluar aden la alveoli di lia abeluyo por la nutro di su e di la larvi FIS
- mieno** Aspekto di la vizajo DEFR
- migrar** (*netrans., ad, de*) Diplasar su, livante ula lando por instalar su en altra. – Su-diplasar di ula sorti de animali qui iras ad altra klimati, sive periodale, segun la sezoni, sive pro cirkonstanci acidentala EFIS
- migreno** Doloro qua afektas, ordinare, nur parto di la kapo, partikulare la regiono temporal, ed akompanesas multa-kaze da perturbesi stomakala DEFIR
- mikao** (*mineral.*) Silikato aluminosa, kun metal-brilo, quan onu povas separar facile ad lami diafana, per klivo DEFIS
- mikologio** Ta parto di botaniko qua studias la fungi (champinioni)
- mikologo** Autoro di traktato pri la fungi (champinioni)
- mikorizo** Fungo quan onu renkontras generale asociita kun radiki di vejetanti (precipue la radiki di la vejetanti montala : kastanieri, avelanieri, fagi, morusieri, montopini, e c.) DEFIS

mikra 1. Qua ne atingas la dimensio ordinara, partikulare pri longeso, alto, qualeso o quanteso 2. Qua ne atingas la nivelo ordinara pri rango en la hierarkio, merito, la qualeso di kordio o di mento DEFIRS

mikro- Prefixo ciencala : la milionimo de...

mikrobo Celulo vivanta, di vejetanto od animalo, qua apartenas a la mondo di la infinite mikra, faktoro di ula fermentaci od ula morbi infektiva DEFIRS

mikrocentro (*biol.*) Parto centra di la sfero atraktiva, konsistanta ye plura kromosomi

mikrofono (*fiziko*) Aparato akustikala, destinita ad ampligar la soni DEFIRS

mikrogameto (*biol.*) Elemento genetiva, mikra e moviva, kun karakteri maskulala

mikrografio La cienco qua traktas la preparo di la objekti por lia observado per mikroskopo, e la deskripto di olci pos lia exameneso per ta instrumento DEFIRS

mikrografo Sorto di pantografo, qua posibligas desegnar figuri extreme mikra

mikrometro (*metrologio*) Instrumento destinita a la mezuro di mikra objekti e mikra imaji DEFIRS

mikrono (*teknol.*) La milima parto di la milimetro – unajo di mezuro qua adoptesis por la observi mikroskopala DEFIRS

mikronukleo (*biol.*) La nukleo maxim mikra che la infuzorii, opoze a la grosa nukleo (*makronukleo*)

mikropilo (*biol.*) Mikra orifico di la membrano vitelala di la ovulo, tra qua pasas (konjektate) la spermatozoido lor la fekundigo

mikroskopo Instrumento optikala, ek lensi dispozita tale ke li igas la mikra objekti semblar plu grosa kam se regardata per okulo nuda DEFIRS

mikrosomo (*biol.*) (*histol.*) Granularo tenua quan onu renkontras en la parto figurala di citoplasmo DEFIRS

mikrosporangio Organo, che algi diversa e kriptogami vaskuloza, en qua produktesas la mikrospori DEFIRS

mikrosporo Nomo di ta spori maxim mikra di la vejetanti, qui genitas la protali maskula DEFIRS

mikrozoo Ento vivanta qua esas videbla nur per mikroskopo DEFIRS

mil 1.000

milano (*zool.*) Rapt-ucelo jornala, di qua la kaudo esas oblonga e forkatra, ye flugo rapida *L. milvus iclinus* FS

milbo (*zool.*) Insekto sen-ala, preske mikroskopala, qua prosperas en farino, fromajo, e c.

mili- Prefixo ciencala, qua signifikas « la milimo di... »

miliara (*medic.*) Qua produktas, erupite, granda quanto de vezikuli tre mikra

miliardo 1000 milioni

milibaro Mezur-unajo di la preso atmosferala, qua equivalas 1/1000 di *baro* (o : hektopiezo) od anke 1000 baryi

milico Guardo nacionala, od institucuro analoga; trupo de soldati civitana, en la landi qui ne havas armeo permananta DEFIRS

miligramo La milima parto di un gramo DEFIRS

milimetro La milima parto di un metro DEFIRS

milimikrono La milionima parto di un milimetro DEFIRS

milio Mezurunajo parkurala, ek mil pazi. (che la Romani antiqua 1472 metri; che la Britaniani ed Usani = 1609 metri; pri navigado = 1852 metri) EF

miliono 1.000.000. (10^6) DEFIRS

militar (*netrans.*, *kontre*) Agar lukto, per armi omnasorta (armi shokala, pafala, bombi, atomfuzei, e c.), kontre altra popolo, o mem kontre la sua (milito civila) DEFIS

militarismo Prepondero exajerita da la elemento « armeani », che nacio; doktrino di ti qui tendencas a ta prepondero DEFIRS

milyeto (*bot.*) Gramino qua produktas mikra grano, ye qua su nutras la uceli *L. panicum miliaceum*

mimar (*trans.*) Reprezentar per gesti, posturi, fizionomio-movi – sen uzar parolo DEFIRS

mimoso (*bot.*) Planto ek la familio « leguminosi », di qua ula speci kontraktas su kande onu tushas li *L. mimosa* DEFIRS

min Adverbo qua indikas la inferioreso pri qualeso, quanteso, precizeso, extenseso, e c. = ne tam multe ... -a FIRS

minacar (*trans.*, *per*) 1. Manifestar ad (ulu) sua intenco nocar lu. Avertar (ulu) ke lu timez ulo de altru 2. (*aludante kozo*) Manifestar, per kelka indici, ke, de lu, esas timenda ulo kom eventonta balde EFIS

minar (*trans.*) Exkavar truo en qua onu pozas pulvero quan onu acendas por destruktar exploze to quo esas sur o super lu DEFIRS

minareto Turmo di moskeo DEFIRS

mineralo Substanco qua konsistas ye materio kruda, neorganizita, neorganika DEFIRS

mineralogio Ta parto di la naturhistorio qua traktas la minerali, la korpi ne-organika tala qualan kande onu renkontras li en tero o sur la surfaco di olca DEFIRS

minestrelo (*en la mezepoko*) Poeto, muzikisto recitanta, qua kantis sua kompozuri ed olti di la poeti cetera DEFIR

miniatur 1. Litero reda, trasita per miniumo, sur la manuskripti, la meso-libri, e c. por ornar la komenco-loko di la chapitri. – Litero ye kolori diversa 2. Pikturi delikata, ek mikra temi, sur velino, pergamo, en la manuskripti, la meso-libri 3. Pikturo tre delikata, tre mikra, facita per farbi dilutita en aquo e gumo, sur ivo, sur velino 4. Reprezenturo tre mikra-dimensiona DEFIRS

minim (*gram.*) Superlativo absoluta di « pokeso » DEFIRS

miniona Di qua la mikreso esas charmoza F

ministerio Laboreyo di ministro e di la oficiari ed komizi di lua departamenti. (EF.)

ministro Viro (o muliero) a qua la povo leg-aplikanta konfidis un ek la taski precipua di la governo DEFIRS

miniumo 1. (*kemio*) Deutoksido di plumbo, substanco farba, reda 2. Farbo oleoza, facita ek miniumo, uzata kom strato-unesma lor la induto di fero DEFIRS

minora 1. (*yuro-cienco*) Qua ne atingis ankore la evo legostipulita koncerne la yuro agar libere pri sua persono e sua havaji 2. (*muziko*) Intervalo ek tri noti, qua kontenas un tono ed un mi-tono, o de sis noti, qua kontenas tri toni e du mi-toni 3. (*logiko*) (*en silogismo*) La subjekto di la konkluzo (pro ke lu esas min ampla kam la atributo) DEFIRS

minoritato La quanto minim granda de voci che asemblitaro qua esas votanta pri lo jus deliberrita DEFIS

minto (bot.) Planto aromatoza, ek la familio « labiacei » *L. mentha* DEFIRS

minucio Detalo mikrega qua ne meritas ke onu haltez por lu (pro lu) DEFIS

minus (aritm., algebro) Signo qua, avan quanto, signifikas ke olca esas sustraktenda DEIRS

minuskulo (pri la literi di la alfabeto) Mikra litero (o tipo), kompare a mayuskulo, e ye qua konsistas la maxim multa literi di la vorti skribita DEFIS

minuto 1. Sisadekima parto di horo 2. Sisadekima parto di un grado di cirklo DEFIRS

mioceno (geol.) Un ek la quar granda faki di la ero terciara (olta qua sucedas la strati oligocena, e sur qua jacas la strati pliocena) DEFIS

miologio La anatomio di la muskuli DEFIS

miopa (patol.) Di qua la vidoporteo esas kurta DEFIS

miozoto (bot.) Planto di qua la floro esas ciel-blua, rozea, e quan, en landi diversa di Europa, onu nomizas poezioze « Ne-obliviezm » *L. myosotis* EFISL

mirabelo Mikra pruno flava

mirajo Optik-iluziono – refrakto qua, en la landi di qui la atmosfero esas varmega, igas vidar kom proxima la imaji di objekti tre fora. – (metaf. : *Iluziono seduktoza*) EFIR

miraklo Fakto supernatura, qua eventas violace di la *leyi (legi naturala) DEFIR

miriado 10.000

miriametro 10.000 metri

miriapodo (zool.) Animalo artikoza (artropodo) qua konsistas ye ringi, singla de qui havas paro de gambi *L. myriapoda* DEFIS

mirmekofago (zool.) Mamifero ek la klaso « sen-denti », di qua la lango esas filo-forma, viskoza, e quan lu extensas sur la formikeyo por kaptar la formiki qui esas lua disho precipua *L. myrmecophaga* IL

mirmekofila (bot.) Dicesas pri ula animali qui esas la gastu di la formiki – qui vivas kun ici, sive kom « invititi » (ex. : la afidii o plantolausi), sive kom « neatenciti », sive kom vera paraziti DEFIS

mirmekoleono (zool.) Insekto, analoga a libelulo, di qua la larvo jacas sur la fundo di funelo quan lu exkavis en tero e kaptas por manjar li la formiki od altra insekti qui falas aden lu *L. myrmecoleon* IL

miro (bot.) Gumo-rezino aromoza DEFIS

mirtelo (bot.) Genero de planti ek « vacinei » qua produktas beri nigratra, acideta, akreta *L. vaccinium murtidus* FIL

mirto (bot.) Arboreto kun flori blanka, quan la antiqui konsakrabis a Venus (Afrodito) *L. myrtus* DEFIRS

mis- Prefixo qua signifikas « erore, nejuste »

misiono Senditaro (religiala, ciencala, diplomacala) di qua la tasko konsistas ye – rispektive – predikar, instruktar o docar, studiar, explorar, negociar, e c. DEFIRS

mispelo (bot.) Frukto qua havas plura kerni, qua manjesas erste kande lu oldeskis e komencas velkar *L. mespilus* DISL

mistelo (*bot.*) Planto lignoza, qua vivas parazite sur ula arbori (querko, pomiero, fraxino.) L. *viscum* L. *viscum* DE

misterio 1. Rito sekreta di la politeismo antikva, a qua admisesis nur poka iniciiti. – To quon onu konservas, mantenas, sekreta 2. Dogmato kristana, revelita kom objekto di kredo, e qua preter-iras raciono DEFIRS

mistifikar (*trans.*) Trompar, erogar (ulu), amuzante su de lua kredo DEFIR

mistiko Doktrino filozofiala, religiala, qua konsideras kom la perfekteso sorto di kontemplo ed extazo qua elevas la homo, ja en la vivo sur-tera, ad uniono misterioza kun deo DEFIRS

miteno Ganto qua kovras la manuo, tote o duime, kun fingrujo nur por la polexo EFS

mito Rakonto tradicionita qua atribuas, ad ula eventoj o personegi, karaktero supernatura DEFIRS

mitokondrio (*biol.*) Grani o filamentoj, tre mikra, kolorizebla per alizarino e la kristalo violea, qui existas ye quanti plu o min granda en omna celuli, di animaloj o di vegetanti, dum lia tota vivo DEFIRS

mitologio Historio fablatra di la dei, di la entoj supernatura DEFIRS

mitomo (*biol.*) Parto di la citoplasmo, ek filamentoj e fibretoj, branchigita od anastomozigita, ma ne retikuligita, qua segundice konsistas ye protoplasmo vera

mitoso (*biol.*) Partigeso nemediata di la celulo, en qua la divido di la nukleo eventas ante olta di la korpo celula

mitralio 1. Peci de olda fero, kupro, bronzo 2. (*olim*) Olda ferajo per qua onu charjis la kanoni EFS

mitralioso (*milit.*) Kanono ye pafado rapida ed iterata DEFIR

mitro 1. (*epoki antiqua*) Kapo-vesto Aziana, quan pose *weris la Romanini alta-ranga 2. Kapo-vesto di la episkopi, kardinali ed ula abadi kande li oficias sole DEFIRS

mixamebo (*biol.*) Celulo qua devenas de la jermifo di la sporo che la fungi mixomiceta, qua konsistas ye amaso de protoplasmo, sen membrano celuloza, e ye movi amiboidala

mixar (*trans., kun*) 1. Unionar ensemble (kozi diversa) tale ke la diverseso cesas esar videbla 2. Enduktar aden medio (ulu od ulo stranjera) EFI

mizantropo Individuo qua odias la genero « homo » DEFIS

mizerar (*netrans.*) Esar tante povra ke (lu) esas kompactinda DEFIRS

mizerikordio Kompato qua pardonas la kulpinto FIS

mnemoniko Arto helpar memoro per procedi qui igas la kozi plu facile retenebla, merkebla, ritovebla DEFIRS

mobilizar (*milit.*) Igar armeo, od armeo-fragmento, departopronta por militesko DEFIRS

moblo Objekto uzata por garnisar, ornar la interna parto di domo (stuli, tabli, ed objekti diversa altra-sorta: liti, e c.) DFIRS

modelo 1. To quo destinesas esor objekto di imito 2. Homo qua esas koram artisto (piktisto, statuifisto) en la posturo quan ica volas *reproduktar 3. Reprezenturo ek argilo, vaxo, e c. di subjekto destinata a reproduktesor ek marmoro, bronzo, e c. 4. To quo destinesas esor objekto di imito, segund quo onu facas od agas ulo: (1) kompozomaniro; (2) vivomaniro DEFIRS

moderar (*trans.*) Forigar de eceso DEFIS

moderna Qua apartenas a nia epoko od ad epoko kompare recenta (opoze a la epoki olima od antiqua) DEFIS

modesta 1. For luxego, brilo, pompo 2. Qua opinionas sua merito kom nur mezvalora, pasableta EFIS

modifikar (*trans.*) Chanjar (kozo) sen alterar olua naturo esencala DEFIRS

modiliono (*arkitekt.*) Sorto di konsolo, qua havas la formo di voluto duopla, salianta, sub la pluvgutifilo di la kornico DEFIS

modlar (*trans.*) Fasonar ek argilo, vaxo, e c. (modelo qua exekutesos ye gipso, marmoro, bronzo, e c.). – (*anke aludante la materio quan onu fasonas*) DEFIRS

modo 1. Maniero vidar, agar, partikulare di persono, di lando, di regiono 2. Kustumo efemera qua normizas (segun la gusto di la periodo) la maniero vivar, vestizar su, e c. 3. Chapeli e kapo-vesti por la homini 4. (*filoz.*) Eso-maniero variiva di la substanco finita 5. (*logiko*) Kondiciono specala a qua subordinas silogismo. Dispozeso-maniero di la tri propozicioni di silogismo segun lia quanteso o qualeso 6. (*yuro-cienco*) Klauzo qua subordinas la efiko da ago ad evento necerta qua dependas de la volo di ta qua profitos de olu 7. (*muziko*) 8. Singla de la toni, che la *muziko* antiqua, quin distingas la diapazono plu o min alta e la plaso di la mi-toni en la gamo 9. Singla de la toni di la plan-kanto quin distingas (ultre la diapazono plu o min alta e la plaso di la mi-toni en la gamo) la divideso, en singla gamo, di la oktavo aden quarto plasizita al-

tre 10. (*gram.*) Formo di la verbo, qua indikas la manieri diversa ye qui onu afirmas la ago e la stando quin expresas la verbo (exter la cirkonstanci di tempo e di personi quin indikas altra formi) DEFIRS

modulacar (*trans.*) 1. Reprodukta per flexi diversa di la voco 2. (*metaf.*) Expresar per soni poezioza DEFIRS

modulo 1. (*arkitekt.*) Mi-diametro di la infra parto di la kolonofusto – unajo konvencionita per qua onu determinas la proporciono di la parti en ordino arkitekturala 2. (*matem.*) Nombro per qua onu multiplikas la logaritmo di sistemo por obtenar la logaritmi korespondanta di altra sistemo 3. (*fiziko*) Koeficiento di elastikeso, o pezo apta plulongigar per un unajo la longeso di prismo di qua la secciono normala esas la surfaco-unajo DEFIRS

mohero Stofa ek pili di la Angorakapro DEF

mokar (*trans., pro, pri*) Igar (ulu, ulu) la objekto di desprizorido DEFR

mokasino Peda-vesto di la Amerindiani, ek felo ne-tanagita, manur mejisita DEFIRS

mola 1. Qua cedas facile ye preso 2. (*metaf.*) Qua cedas facile (aludante persono) FI

molar (*anat.*) Dento qua uzesas por triturar la manjaji DEFIS

moldar (*netrans.*) Kovreskar ye vegetanti kriptogama qui alteras la substanco DE

molekulo (*kemio*) Parto di korpo, konceptata kom ne-dividebla da la agenti fizikala, ma deskompozibla kemiale aden partikuli plu mikra, la « atomi » DEFIRS

moleskino Telo vernisizita, qua imitas ledro DEFI

molestar (*trans.*) Tormentar per produktar disagreablaji DEFIS

molibdo (*kemio*) Korpo simpla, metala, blanka matide, maleebla preske ne-gisebla *Simb. kem. Mo* DEFIRS

molio Masonuro, konstruktita ye la enireyo di portuo, ye la kapo di warfo, di digo, por ruptar la impetuo di la ondegis e shirmar la navi DEFIRS

moloso 1. Hundo ek la lando di la Molosi (Epiro, Grekia) quan onu uzis, en la epoki antiqua, por chasar o gardar la bestio-trupi. – Nun : grosa gardo-hundo, ek la raso « dogi » 2. (*prozodio*) Versopedo Greka o Latina, ek trisilabi longa DEFIRS

moltono Stofa dika, kun pili longa e dolca, qui igas lu delikata e mola DEFIS

molusko (*zool.*) Nomo di animali sen-vertebra, ye qui konsistas la brancho triesma di la animal-regno DEFIRS

momento (*mekan.*) Produto di forco per disto DEFIS

monado (*filoz.*) 1. Segun la doktrino da Pitagoro : unajo perfekta, principio nevidebla di la kozi spiritala e materiala 2. Segun Leibnitz : substanco simpla, nedividebla, esenciale agema 3. (*zool.*) Protozoo kun organo lokomocala flogilatra, ek la klaso « monatidi », karakterizata da un o du mikra flogili acesora, ye la bazo di la flogilo precipua DEFIS

monadologio (*filoz.*) Teorio pri la monadi

monako (*religio katol.*) Monakulo enklustrigita qua vivas for la socio ordinara DEFIRS

monarkio Stato guvernata da chefo unika DEFIRS

monarko Suvereno di stato qua guvernesas da chefo unika DEFIRS

monastero (*biol.*) Komenco-fazo di la mitoso (prefazo) dum qua la centrosomo cirkondas su per filamenti protoplasma akromata, astroforma

monato Tempo-quanto adoptita kom un ek la dekedu dividuri di yaro, e qua kontenas lore 30, lore 31 dii (ecepte la monato februaro, qua kontenas 28 dii dum la yari ordinara, e 29 dum la yari bisextila) DE

mondo Ensemblo ek lo existanta. Ensemblo ek Suno qua lumizas ni, Tero quan ni habitas, e la planeti cetera kun lia sateliti e kometi EFIS

monero (*biol.*) Grupo ek protozoi, kreita da Haeckel, qua igis ek li klaso aparta, karakterizata per (precipue) lia tota indijo di nukleo; li esus do celuli nekompleta DEFIS

moneto Peco de metalo qua uzesas lor kambii, kun estampuro legala qua atestas lua pezo e titraro e determinas lua valoro nominala EFIS

monismo (*filoz.*) 1. Sistemo filozofiala qua explikas universo per la existo di tipo unika di realajo 2. Sistemo da Haeckel qua ekspresas universo per (unike) la efiko di la forci fizikala e kemiala DEFIRS

monisto Adepto di monismo DEFIRS

monituro Milito-navo, di tunkonteno mezvalora, basa sur la aquo-nivelo, kurasizita tre forte, e provizita ye kanoni grosmodela DEFIRS

mono- Prefixo ciencala = un

monodroma (*matem.*) Funciono monodroma, interne di areo donita. Funciono $F(z)$ esas monodroma interne di areo S , kande, la punto z variante interne di la

areo, la funkcio $F(z)$ retroprenas sempre la sama valoro en sama punto EFIS

monogama 1. Qua esas mariajita kun nur un spozo 2. Qua spoze-skis nur unfoje DEFIRS

monogena (*biol.*) Qua agas ta sorto di genito en qua la enti vivanta su *reproduktas nemediate, e kun fazi inter-identita di su-developo, per ovo o per ovuli, opoze a la digeneso (genita alternanta) DEFIS

monografio Studiuro pri punto specala di historio, cienco, e c. DEFIRS

monogramo (*skribarto*) 1. Kombinuero ek plura literi, unionita tale ke un streko, un slingo, uzesas por du o tri literi interdiferanta 2. Kombinuero de literi quin ula artisti stampas sur sua verki – ula kolekteri, sur la peci di lia kolektaĵi DEFIRS

monoika (*bot.*) Qua portas, sur un stipo, floruli e florini

monoklina (*bot.*) En qua la du sexui un-esas en la sama floro

monoklo Mikra okulvitruo, por un ek la okuli DEFIRS

monokroma Qua esas un-kolora DEFIS

monolito Monumento (kolono, obelisko, tombo, e c.) ek nur un petro DEFIRS

monologo 1. Ceno teatra en qua un persono – qua esas, o qua kredas esar, sola – parolas a su ipsa 2. Diskurso da persono qua ne lasas la kun-esanti parolar liafoje DEFIRS

monomio (*algebro*) Expresuro inter la parti di qua ne existas signo di adicio o di sustraciono DEFIS

monopolo 1. Privilejo ekskluziva pri vendar ulo 2. Yuro ekskluziva, posedata da mikra quanto de homi DEFIRS

monosperma (*bot.*) Di qua la frukto kontenas nur un grano (semino) DEFIS

monoteismo Kredo ye deo unika DEFIRS

monotona 1. Qua esas sempre sama-tona. Qua fatigas pro uzar konstante la sama tono 2. Qua fatigas pro la repeto di la sama kozi, pro la iterio di la sama ago DEFIRS

monsiniuro Titolo honorizanta donata a la princi di familio suverena, a la kardinali, arkiepiskopi, episkopi e prelati F

monstro 1. Ento di qua la formo esas kontre-natura. (*mitol.*) Ento maligna, kun formo stranja 2. Ento granda extraordinare 3. (*metaf.*) Persono qua havas defekto o vicio developita extraordinare DEFIRS

montanto Peco de ligno, de petro, de fero, pozita vertikale (ex. : la montanti di skalo). – HIS

monto 1. (*geogr.*) Granda altaĵo ek tereno, qua rezultas de sublevoso di sulo, ed havas sur sua flanki, ye altesogradi diversa, zoni de vejetanti interdiferanta 2. Amasego 3. (*metaf.*) Granda desfaci-lajo vinkenda EFIS

montrar (*trans., ad*) 1. Vidi-gar 2. (*metaf.*) Lasar aparar FIS

monumento 1. Masonuro erektita por perpetuigar la memoro di ulu, di ulo, memorinda 2. Edifiko remarkinda (palaco, kirko, kolono, statuo, e c.) DEFIRS

mopso (*zool.*) Mikra hundo rezpila, kun muzelo nigra, nazo aplastita DRS

moqueto Stofa por tapisi e mobli, veluratraĵo ek lano di qua la wefto e la warpo esas ek lino-filo DEFIS

morbilo (*patol.*) Morbo eruptala, febrala, kontagiala, qua afektas precipue la infanti e pueri IL

morbo Speco medikala di ta o ca kelka altereso di la organi, o kelka perturbeso di la funcioni organizmala EFISL

mordar (*trans.*) 1. Entamar per sua denti 2. Entamar per fro-tado, exkavo. Entamar per korodo 3. (*metaf.*) Atakar (ulo) ye maniero acerba EFIS

morelo (*bot.*) Champiniono manjeblo, di qua la « chapelo » esas remarkinda pro la nekontebleso di la mikra konkavaji qui igas lu aspektar quale sponjo *L. Morchella esculenta* DEF

moreno (*geogr.*) Bendo de gravii, de fragmenti ek roko, qui glitis ed akumulesis an la pedo di glaciero od an lua flanki DEF

morfino (*kemio*) Alkaloido di opiumo, $C_{17}H_{19}NO_3 + H_2O$; narkotigivo tre efikiva, uzata medicinale por mingravigar la sufri; drogo danjeroza pro kustumesko DEFIRS

morfogena (*biol.*) Dicesas pri la efiki e la agenti qui influas la formo e la strukturo di la organismi DEFIS

morfogenez (*biol.*) Cienco di la kauzi qui determinas la formo e la strukturo di la organismi, e di la *leyi (legi) qui rezumas li DEFIS

morfologio 1. (*filoz.*) Cienco di la formi diversa di materio 2. (*gram.*) Cienco di la formi diversa gramatikala di la vorti DEFIRS

morfoplasmo (*biol.*) Un ek la substanci protoplasma di la celulkorpo di la ovulo, qua efikas a la karakterizivi di la genitor

morfofo (*biol.*) Reflexo elemental, ne-nerval, qua esas respondo rapida ad ecito simpla di la substanco vivanta, e qua su manifestas per ula formo od equilibrio-posturo di ta substanco vivanta en la medio cirkon-

danta DEFIS

morganatika (*yuro-cienco*) (*pari-ajo*) quan princo o sinioro paktas kun persono di rango inferiora e qua ne havas omna efekti civila DEFIRS

morge En la dio qua sequas nemediate olta pri qua onu parolas DE

morilio Fero-peco, di qua un extremajo kapo-forma esas ornita, e quan onu pozas ye singla latero di la herdo di kamento, por subtenar la kombusto-ligno S

moro Un ek la kustumi di individuo, di populo, pri la praktiko di lo bona e di lo mala etikale FL

morso Levero muntita en la boko di la kavalo, e qua, per efikar a la stangi, uzesas por direktar lu FI

mortadelo Grosa socisejo ek hepato e sen-grasa karni (pistita) DFIS

mortar (*netrans.*) Cesar vivar. (*anke metaf.*) DEFIS

mortero Sablo o cemento mixita a kalko, e dilutita en aquo, quan onu uzas por kunjuntar la petri e quadri di konstrukturo, di edifico DEFIS

mortezo (*teknol.*) Entaliuro en peco de ligno o metalo, por recevar tenono facita en altra peco, tale ke formacesas asembluro EFS

mortifikar (*trans.*) Igar (ulu) mortar ye su ipsa, per domtar sua impulsi karnala, e per humiligar la spirito per asketalaji EFIRS

moruo (*zool.*) Marfisho ek la genero « gadi », de qui un speco, qua tre abundas en Nov-Lando, esas la objekto di komerco tre granda *L. gadus morrhus* FL

moruso (*bot.*) Frukto monoika, pulpoza, di arboro kun folii alternanta *L. morus* SL

morvo (*patol.*) Morbo kontagiala di la kavali, maxim-multa-kaze mortiganta, karakterizata da la inflameso e la ekfluado di la membrano pituitala FS

moskardino (*zool.*) Speco di gliro, di qua la odoro forta memorigas musko *L. muscardinus avellanarius*

moskeo (*religio*) Templo di la Mohamedisti DEFIRS

moskito (*zool.*) Insekto diptera, di qua la pikuro esas doloriganta DEFIRS

mosko Substanco odoranta quan kontenas posho renkontrebla sur la ventro di la maskulo di sorto di kapreol-yuno DEFIR

moso (*navig.*) Adolecanto qua, sur navo, lernas la mestiero di maristo (*kruano) FI

mosto Suko di vitbero, pronta subisar la fermentaco alkoholifera DEFIS

motacilo (*zool.*) Mikra ucelo qua flugetas cirkum la bestiotrupi, ed apud la aqui fluanta o dormanta *L. motacilla alba* L

moteto 1. (*olim*) Kirko-kantajo, misakra e mi-profana, plura-parta, tolerita apud la plan-kanto 2. Muzikajo destinata a la kirko, e kompozita ek vorti Latina quin onu prenis exter la oficio, quale psalmo, himno, antifono, e c. DEFIRS

motivo 1. La « pro quo » o « por quo » di ago o di faco 2. En arto-verko: la temo developebla DEFIRS

moto Sentenco, proverbo preferata da ulu, od atribuita ad ulu, kom expresanta plu o min adequate lua maniero pensar, sentar DEIR

motoro Omna sistemo materiala destinata a transformar irga energio aden energio mekanikala DEFIRS

movar (*trans.*) 1. Igar funcionar. (*anke metafor.*) 2. (*pri korpo o parto di korpo*) Diplasar su EFIS

movimento (*muziko*) Rapideso-grado ye qua frazo muzikala pleesas o kantesas EFI

moyeno To quo uzesas por atingar la skopo F

mozaiko Laboruro ek peci interadjustita ek stono, petro, emailio, glaso, ligno, diversa-kolora, di qui la asembluro formacas desegnuri od ornamenti DEFIRS

muar (*netrans.*) 1. (*aludante ula speci di animali*) Subisar, ye ula epoki determinita di lia vivo-duro, la falo o la rinovigo di epidermo, pili, plumi, korni, e c. 2. (*aludante la voko homala*) Subisar ula altero lor puberesko EFIS

muaro Stofa di qua la reflekti esas kolor-CHANJANTA qui produktas da la aplasto di la grani sub la cilindri interrotacanta DEFIRS

mucilajo 1. Substanco viskoza quan kontenas ula vejetanti 2. (*farmacio*) Liquido viskoza, ek la solvo di gumo en aquo EFIS

muelar (*trans.*) Triturar (grani) per pasigar inter grosa diski qui rotacas, ordinare ek petro harda – la supra frotante kontre la infra FIRS

muevo (*zool.*) Mar-ucelo, palmipeda, long-ala *L. larus* DF

mufla 1. (*teknol.*) Tera vazo quan la kemiisti uzas por submisar korpo a la efiko da fairo sen kontakto kun la flamo 2. Mikra forno quan onu pozas transverse en forno plu granda, e qua recevas la materii destinata a kupelago DEFIS

muflono (*zool.*) Sorto di mutono sovaja, ne-amansita (en Korsika, Sardinia, Grekia) *L. ovis musimon* DEFIS

mufo 1. Furajo, gaino vatizita, apertita ye la du extremaji, en qua onu pozas sua manui por shirmar olci de la atmosfero kolda 2. (*teknol.*) Cilindro ek gisfero aden qua onu ajustas la extremaji di du tubi, di du ax-arbori, quin onu volas interjuntar DER

mujar (*netrans.*) (*aludante vento, ondi*) Produktar bruio analoga a la klamo matida, nesonora e longa di la animala bova FIS

muko (*fiziol.*) Liquido viskoza quan sekrecas ula membrani EFIS

mulato Individuo qua naskis de la koito da pelblanko kun pelnigro DEFIRS

muldar (*trans.*) Reprodukta modelo reliefa, aplikante sur lu materio mola, flexebla, qua prenas lua konturi. – (*anke metafor.*) EFIS

muliero Homino adulta FL

mulo (*zool.*) Produkturo maskula ek la kopulaco da asnulo kun kavalino, o da kavalulo kun asnino EFIRS

multa Di qua la quanto o grandeso, se expresita per nombro, korespondas a nombro relative granda EFIS

multiforma (*matem.*) DEFIS

▪ **funciono multiforma** Qua necesas monodroma, t.e. qua prenas valorojn diferantajn pri la sama sistemo de valoroj di siaj varieblaj

multiplikar (*trans.*) (*aritm.*) Iterar (un quanto fiksa) n-foje DEFIS

muluro (*arkitekt.*) Ornamento prolongebla, uniforma, salianta, en produkturo di arkitekturo o di menuzo

munio Kadavro balzamizita e envelopita per bendeto, quan onu renkontras en la sepulturo di la Egiptiano antikva DEFIRS

mungar (*trans.*) Desembarasar de la humoro viskoza quan sekrecas la mukozo nazala L

municio (*teknol. militala*) Singla ek la kozo ye qui konsistas la ensemblo ek la meojen di defenso, di su-nutro, ye qui onu provizas fortifikado, fortreso, militistotrupo. Anke : pulvero, kartochi, obuzi, bombi, atomarmi DEFIRS

muntar (*trans.*) (*tekn.*) Erektar (maŝino, karpenturo, e c.) per konjuntar la partoj DEFIRS

mureno (*zool.*) Speco di kongro *L. muraena helena* DEFIRS

murmurar (*netrans.*) 1. Exhalar quaza lamento matida, nesonora 2. Exhalar bruizado matida, nesonora DEFIS

muro Panelo de masonuro, plu o min alta, uzata por cirkumklozar o subtenar EFIS

musareno (*zool.*) Mikra mamifero, karnavida, insektivora, kunodoro moskoka *L. sorex* FI

muserono (*bot.*) Speco di agariko, fungo manjebla

musho (*zool.*) Insekto diptera, ek la familio « muskidoj » *L. musca* FIRS

muskado (*bot.*) Nuco aromatoza, quan produktas arboroj exotikaj, uzata kom spico *L. myristica fragrans* DFIRS

muskato (*bot.*) Vitbero di qua laodoro similesas olto di musko DEFIRS

musketo (*olim*) Pafarmoj quan oni funkciojgis per meĉoj acenditaj e qua remplacesis da fusilo DEFIRS

musketono (*olim*) 1. Pafarmoj plu grosaj, ma min longaj, kam musketo 2. Speco di fusilo kurta, inter karabino e pistolo

musko (*bot.*) Planto kriptogama celuloza, di qua la folioj tenas multigas su tale ke li tapetizas la lokojn ube lu kreskas *L. muscua* FI

muskulo (*anat.*) Organo karnoza, ek fibri kontraktebla, qui produktas la movi (che la animal) DEFIRS

muslino Stofa de kotono tenua, e di qua la texuro esas diafana DEFIRS

muslo (*zool.*) Molusko bivalva, manjebla, tipo di la tribuo « mitilini » *L. mytilus edulis* DEF

muso (*zool.*) Mikra mamifero, rodera, ek la genero « rato » kun pilaro nigra o griza, qua habitas la trui di la domi *L. mus* DERL

musono (*meteorol.*) Vento qua aparas periodale en la oceano di India, de esto a westo, en la semestro unesma di la yaro, ed inversa-sense en la semestro duesma DEFIRS

mustar (*trans.*) Koaktesar ne-eskapeble, ne-eviteble DE

mustardo Kondimento ek grani di sinapo, tritrita kun vino-mosto o vinagro EFIS

muta Qua ne povas (fiziologiale) parolar EFIS

mutaco (*biol.*) Vario bruska e spontana qua eventas en decendanto di individuo normala, e qua, de lore, esas fixa e heredonta DEFIS

mutilar (*trans.*) 1. Alterar (la korpo) ye sua integreso per deprenar de lu membro od altra parto 2. (*metaf.*) Alterar (*ensamble*) ye lua integreso, per deprenar parto esencala EFIS

mutono (*zool.*) 1. Mamifero ek la familio « rumineri », kun chanfreno konvexa, korni kava e permananta, pili lana, frizita 2. (*me-*

teorol.) Mikra nubi, ek ondi blanka, de vapore, simila a lano-floki 3. (*relig.katol.*) Persono konfidita a la direkto de pastoro spiritala *L. ovis aries* EFI

mutuala Dicesas pri societo di qua la membri intersukursas kontre ula riski – interhelpas DEFIS

***muvmento** Ensemblo de la agi ed esforci, koordinata, da grupo de personi qui volas atingar skopo partikulara EF

muzelo 1. Parto salianta, oblonga di la vizajo di ula mamiferi, di ula fishi 2. (*metaf.*) Grimaso per oblongigar la labii kom signo di deskontenteso o di moko EFI

muzeo 1. (*epoki antiqua*) Establisuro ube kultivesis literaturo e la cienci 2. Loko en qua asemblesis kolektaji de objekti di arto, cienco, industrio, e c.

muzikar (*netrans.*) Eciar la sentiementi per serii melodias o per kombinuri harmonioza de soni segunmezura e ritmoza DEFIRS

muzo 1. (*mitol.*) Singla ek la non deini interfrata, qui prezidis la non arti liberala 2. (*metaf.*) Inspirofonto di la poeto DEFIRS

myelino (*anat.*) Substanco mola, refraktiva e kompleksa, qua cirkondas la axono o cilindraxo, e kontenesas en la Schwann-gaino DEF

myelito (*patol.*) Inflamuro di la myelo DEFIS

myelo (*anat.*) Grosa kordono nerva, prolonguro di la cerebro, qua kontenesas en la kanalo vertebrala GR

N

-n (*gram.*) Signo qua indikas ke o la komplemento direkta o la atributo esas inversigita en la propoziciono – e, per lo, preventas kompren-erori che la lektanto o la askoltanto

nabeto (*bot.*) Varietato di napo, di qua la grani esas oleoza *L. brassica rapa oleifera* FS

nabo Centro di roto, adube konvergas la radii e quan trairas la rotaxo DE

nabobo 1. Princo mohamedista en India 2. Personego qua retrovenis de India (o de altra landi exotika) kun havajo grandega DEFIRS

naciono 1. Asemblitaro de homi ye qua konsistas socio politikala, qua esas guvernata, administrata o jerata da institucuri komuna 2. Singla ek la dividuri en qui repartisesis olim la studenti di la universitato di la urbo Paris DEFIRS

nadiro (*astron.*) Punto di la cielsfero ube abutas vertikalo qua departas de la loko ye qua onu esas, e pasante tra la centro di la Ter-globo DEFIRS

naftalino (*kemio*) Hidrokarbido quan produktas la distilo di minkarbono, di gudro DEFIRS

nafto (*kemio*) Hidrokarbido, sorto di bitumo liquida, volatilata ed inflamebla DEFIRS

naiva Qua esas tam kredera kam mento sen-experienca DEFIR

nakarato Koloro reda oranjea DEFS

naktigalo (*zool.*) Mikra ucelo, ek la klaso « paseri », di qua la plumaro esas griza, famoza pro la beleso di lua kantostilo *L. sylvia luscinia* DE

nam Konjunciono qua unionas, a propoziciono, propoziciono qua sequas olca e qua donas la « pro quo » di to quon afirmas la unesma L

nankino Telo de kotono, di qua la koloro esas uniforma, maxim-multakaze flava klare DEFIR

nano Persono qua esas mikra extraordinare FIS

napo (*bot.*) Planto krucifera, kun radiko pulpoza e nutritiva *L. brassica napus esculenta* FIS

naracar (*trans.*) Raportar pri fakto, enumerante detaloze lua cirkonstanci diversa EFIS

narciso (*bot.*) Planto ek la familio « amarilidei » *L. narcissus* DEFIRS

nardo Oleo parfumoza, quan, en la epoki antika, onu ekstraktis de planto aromatoza DEFIS

narkotar (*netrans.*) Esar en tando di stuporo o torporo produktita artificale per la uzo di ula substanci (kloroformo, e c.) DEFIS

narvalo (*zool.*) Cetaceo di qua la maxilo havas longa dentego defensala *L. monodon monoce-ros* DEFIS

naskar (*netrans.*) Ekirar la sino di la patrino IS

nasō Korbo ek oziero, kono-forma, a qua abutas ula reto ube la fishi arivanta kaptesas FS

natar (*netrans.*) Subtenar su ed avancar en aquo, per ula movi di la membri EFIS

natro (*kemio*) Korpo simpla, metala, qua esas elemento esencala di sodo *Simb. kem. Na*

***naturele** (*adverbo*) Pro la naturo di la kozi

naturō 1. Ensemblo ek la kozi e forci qui existas eterne 2. La esenco, la atributi qui esas propra ye ula ento 3. La stando primitiva (di la homo), opoze a « civilizado » DEFIRS

naufrajar (*netrans.*) Dicesas pri navo qua perisas kontre rifi o brizanti, o dum lua navigo FIS

nautilo (*zool.*) Molusko cefalopoda, kun konko extera parietoza *L. nautilus pompilius* DEFIS

nauzear (*netrans.*) Tormentesar da la bezono vomar EFIS

navigar (*netrans.*) Voyajar per irar sur od en aquo, altre kam per nato DEFIRS

navo 1. Konstrukturo destinata a navigar sur od en mari ed oceani 2. Parto di kirko, de la portalo a la koreyo, inter du rangi de pilastri, de koloni, qui subtenas la vulto EFIRS

nayado (*mitol.*) Deajo infra-ranga, femina, qua prezidis la fonti, riveri, e c.

nazo Organo qua salias meze di la vizajo, rezideyo di olfakto DEFIRS

ne Adverbo di nego

nebular (*netrans.*) Dicesas kande aquo-vaporo nekomplete kondensita flotacas en ta parto di atmosfero qua esas apud tero e trublas olua diafaneso DEFIS

nebuloso (*astron.*) Aglomerajo ek steli qui esas tante multa e sembla inter-apuda ke li ne plus esas dicernebla singla DEFIRS

necesa 1. Quan onu ne povas karear 2. De qua onu ne povas dispensar su 3. (*filoz.*) Qua ne povas ne esar EFIS

negar (*trans.*) Deklarar ke ulo ne esas DEFIS

negativa 1. (*algebro ed elektr.*) Qua havas la signo minus 2. Negativo (*fotogr.*) : Ube la nigro di la modelo aparas blanka; e la blanko, nigra DEFIRS

neglijar (*trans.*) 1. Lasar (ulu, ulo) sen sorgar lu 2. Lasar sen egardar lu EFIS

neglijeo Homo-vesto, quan onu *veras (generale) dum la matino DEFI

negociar (*trans.*) Mediacar por konkluzar afero (mariajo, kontrato, paco) EFIRS

negro Homo ek la raso pelnigra DEFIS

nek Konjunciono qua separas propozicioni negala, o termini interdiferanta, di propoziciono negala FIRS

nekrobioso (*patol.*) Modifikeso strukturala di organo o tisuo en qua la sango-cirkulo cesis, generale pro infarkto DEFIS

nekrologo Notico pri un o plura personegi jus mortinta DEFIRS

nekromanciar (*netrans.*) Praktikar la arto (asertita) konjurar la mortinti per magio por obtenar de li la revelo di la eventontaji, di la kozi okulta DEFIRS

nekropolo 1. (*epoki antiqua*) Sorto di tombeyo subtera che la Egiptiani ed altra populi antiqua 2. Parto di urbo, qua esas destinata a la sepulturi DEFIS

nekroso (*patol.*) Stando di osto, o di parto de osto, qua (che vivanto) cesis vivar DEFIS

nektario (*bot.*) Organaro glanda, situata en la floro e qua kontenas suko mielatra

nektaro 1. (*mitol.*) Drinkajo delikatega di la dei 2. Drinkajo bonega, delikatega, qua ecelas irga ceteri 3. Liquido sukroza, quan sekrecas la folio o la floro, e qua atraktas la insekti DEFIRS

nematoblasto (*biol.*) Celulo specala, qua karakterizas la celenterei, e qua kontenas organo urtikaganta

nenio (*epoki antiqua*) Kanto funerala – da la ploristini, lor la sepulto di personegi DEFIS

nenufaro (*bot.*) Planto aquala, tipo di la familio « nimfeacei » *L. Nuphar, Nymphaea* EFIS

neolamarckismo (*biol.*) Teorio transformista qua admisas, por explikar la origino di la speci, la influo preponderanta, en la efekti da la uzado, di la efiki mekanismala DEFIRS

neologismo Uzo di vorti novekreita, o di vorti anciena ma uzata nova-senco DEFIS

neono (*kemio*) Elemento qua esas gasa ye la temperaturo ordinara, ed existas en aero minimaquante *Simb. kem. Ne* DEFIRS

neovitalismo (*biol.*) Teorio segun qua la faktori fizikokemiala qui kondicionas la fenomeni vivala efikas per mekanismo partikulara e qui diferas de olta qua intervenas en la mondo materiala ordinara DEFIRS

neperala (*matem.*) Dicesas pri la logaritmi qui inventesis da Neper, la matematikisto Skota

nepotismo 1. (*historio eklez.*) Favoro quan juis, lor ula papi, la nevi e parenti di ilci 2. Trouzo,

da oficio, di sua povo por promocar neyuste sua familiani o protektati DEFIS

nepoto La filio di onua filio EFISL

neptunala (*geol.*) Dicesas : 1. pri la tereni qui debas sua origino ad aquo; 2. pri sistemo qua explikas la formaco di omna roki per la efiko da la aquo

nereido (*mitol.*) Nimfo di maro DEFIRS

nervaturo 1. (*historio naturala*) Singla de la fileti salianta qui quaze branchifas en la limbo di la folio, che ula planti. (duras sur pag.393). – Tubo kornatra qua quaze branchifas en la alo di ula insekti 2. (*bind-arto*) Salianto quan formacas, sur la dorso di libro, la kordeti ye qui sutesis la kayeri 3. (*arkitekt.*) Muluro salianta di la aristi di vulto – di la kaneli di kolono, e c. IS

nervo (*anat.*) Singla de la filamenta qui igas la parti diversa di la korpo homala komunikar kun la cerebro e la myelo, transmissante ad olca la senti; ad olta, la impulsi movala DEFIRS

nesto Mikra korbo ronda, quan la uceli konstruktas ek stipeti de palio, junko, ligno, ed ek moso, lanugo, e c. por pondar en olu sua ovi, kovar li, ekirigar la yuneti ed edukar ici DE

neta 1. Quan nula makulo igas sordida 2. (*pri preco*) De qua onu deduktis omno deduktenda : rabato, gelto, diskonto, e c. EFIS

neurono (*histol.*) Celulo nervala, ek celulo-korpo nukleoza e prolonguri, arboratraji protoplasmala ed axono

neutra 1. Qua ne adheras a la partiso di ulu en debato, en milito 2. (*kemio*) Dicesas pri korpo ek la kombinuro kemiala di du korpi (acido e bazo) DEFIRS

neveo Strato de nivo-floki apud glaciero EFIS

nevo La filio di onua frato

neuralgio (*patol.*) Doloro nervala DEFIRS

nevraŝtenio (*patol.*) Nevroso di qua la karaktero esencala esas la hipotonio neuro-muskulala e fatigeso DEF

nevrito (*patol.*) Lezuro inflamurala o degenero di la nervi DEF

nevrologio (*biol.*) La cienco qua traktas la formaco, la strukturo, la roli e la morbi di la sistemo nervala e, speciale, di la nervi DEFIS

nevroptero (*historio naturala*) Insekto di qua la ali havas nervaturo dispozita ret-atre. (kom ex. : libelulo) DEFIS

nevroso (*patol.*) Stando maladatra, karakterizata da trubleso nervala DEFIRS

nevuso (*patol.*) Misformacuro di pelo, multa-kaze naskala, de origino embrionala, qua havas la formo di makulo o tumor, ma qua povas eventar pos la nasko e mem che oldi DEF

***nexta** Qua arivos kom unesma (en serio od en spaco) DE

***nexta** Qua venas nemediate – spale, tempale o rangale

ni Ensemblo de la personi quin la parolanto aludas kom esanta en la sama grupo kam lu

nicho (*arkitekt.*) Kavajo facita en muro por pozar ibe statuo, vazo, furnelo, e c. Mikra reduito en apartamento, ube onu lokizas lito DEFIS

nielo (*tekn.*) Graburo kava di qua onu plenigas la streki ye sorto di emalio nigra DEFIS

nigelo (*bot.*) Morbo di la spiko (imputata a nebulo) qua transformas la grano aden amaso blanka ek multa-mil aguleti. – Morbo di la spiko, qua transformas la grano

a polvo nigratra qua konsistas ye kriptogami EFISL

nigra Di qua la koloro, rezultante de la absorbeso di omna lumoradii, produktas sur la vid-organo la impresio di obskureso kompleta, di tenebro EFIS

nihilo 1. Absenteso di eso (ante la existo di naturo) 2. Destrukteso absoluta di la ento DEFIRS

nikelino (*kemio*) Aloyuro ek 80/100 kupro e 20/100 nikelo, uzata por la envelopilo di la fusilkugli

nikelo (*kemio*) Korpo simpla, metala, grize-blanka, desfacile fuzebila, forjebila, maleebila, polisebla *Simb. kem. Ni* DE

nikotino (*kemio*) Alkaloido venena quan onu ekstraktas de tabako DEFIRS

niktalopo (*patol.*) Persono qua discernas la objekti maximbone en nokto DEFIRS

niktropismo (*biol.*) Fenomeno per qua la organi di ula planti agas movo por haveŝkar posturo partikulara kande li esas en tenebro

nilgauo (*zool.*) Antilopo di India, alta-statura, kun korni glata e kurvigita adavane *L. boselaphus tragocamelus*

nimbo (*meteorol.*) Pluvo-nubo qua karakterizas la aerofluo equatoriala, sen formo preciza, kun periferio quaze lacerita DEFIS

nimfo (*mitol.*) Deajo di la fluvii, boski, monti, o di la eskorto di ula deini (Diana chasera, Tetis, e c.) DEFIRS

nipelo (*tekn.*) Junto-tubo kun fileto. ye lua extremaji, e muntebla interne DE

« **nirvana** » (*filoz. Indiana*) Ekiro di la transmigro per supreso di deziro e di nesavo

nitro (*kemio*) Nitrato naturala di kalio, NO₃K

***niuzo** (*tekn.*) (*aludante journali, inform-agenterii*) Sorto specala di informi : redakturo qua naracas fakti ne-expektita, di qui la exakteso esas verifikita rigoroze (quale agus lo historiisto), e qua eliminis la detali qui ne interesus la lektonti **E**

nivar (*netrans.*) (*aludante la aquo qua konjelesis en la supra regioni di atmosfero*) Falar adsule, forme di floki blanka **IS**

nivelo Grado di alteso, kompare a plano horizontala, di lineo o di plano qua esas paralela ad olu **DEFIS**

niveolo (*bot.*) Genero de amarilidei, planto bulboza, di qua la folii esas lineala e la flori blanka *L. galanthus nivalis*

nixo (*mitol., Germana e Skandinava*) Feo qua habitas profunde en la aquo amasi **DE**

no Interjeciono uzata por enunciar ke kozo ne esas tala. (se la adverso insistas pri la « eso », lu uzas la interjecioni « si ») **EFIS**

nobelo Persono qua apartenas a klaso quan onu egardas kom superiora, e qua honorizesis per privileji e distingivi heredita **DEFIS**

nobla 1. Elevita, ek la ceteri, per digneso o merito 2. Elevita super to quo esas ordinara **DEFIS**

nocar (*trans., pri, pro, per*) Produktar detrimento (ad ulu) o domajo (ad ulu) **EFI**

nocho 1. Entaliuro quan facas panyvendisto, karnovendisto, sur bastono por indikar la quanto de pano, de karno, vendita kredite 2. Entaliuro sur la fusto di arbalesto o sur la grosa extremajo di flecho, ube esas la kordo tensita di la arbalesto, di la arm-arko **E**

nociono Savajo elemental **DEFIS**

nodo Krucumuro tre klemita qua formacas halto en la kontinueso di filo, di kordo, e c., o qua unionas strete du fili, du kordi, e c. **FIS**

noktar (*netrans.*) Dicesas pri la parto di la dio dum qua la sunoradii cesis lumizar la loko ube onu esas **DEFIS**

noktiluko (*zool.*) Genero de protozoo flogilatra, ek la klaso « cistoflagelei » – di qua la « flogilumo », tre povoza, atingas un milimetro diametre kande lu esas adulta, fosforecanta *L. noctiluca* **EFISL**

noktuo (*zool.*) Speco di strigo, rapt-ucelo noktala *L. noctua*

nokturno 1. (*muziko*) Sorti di romanco du-voca, kun la karaktero di serenado 2. (*liturgio katol.*) Parto di la nokt-oficio, qua kontenas ula quanto de psalmi **DEFIS**

nomado Qua ne havas rezideyo fixa en teritorio determinita **DEFIS**

nomar (*trans.*) Dicar la nomo qua distingas (persono) ed indikas lu individuale **DEFIS**

nombro (*matem.*) Vorto qua indikas quanta-foye la unajo kontenasas en quanto **EFIS**

nomenklatur Ensemblo ek la termini, ek la nomi specala, qui uzesas da ca o ta cienco, arto, libro teknikala **DEFIS**

nominar (*trans.*) Grantar titulo, ofico **EFIS**

nominativo (*gram.*) 1. Deklinokazo qua indikas, ke la nomo esas la subjekto di la verbo 2. La ipsa nomo qua esas la subjekto di la verbo **DEFIS**

nomografio (*matem.*) Ensemblo ek la metodi qui havas kom skopo remplasar la kalkuli numeralala per simpla lekto sur tabelo grafika di qua la nomo esas « abako »

non (*matem.*) La cifro « 9 »

nona- Prefixo ciencala = non-...

noniliono (*matem.*) 10^{54} , od oktiliono $\times 1.000.000$

nopalo (*bot.*) Arboro sur qua vivas la kochenilo, varietato di kaktuso *L. opuntia coccinillifera* DEFIRS

nordo 1. Un ek la quar punti kardinala, punto di horizonto situata en la direciono di la polostelo 2. Parto di la Terglobo, regiono situata vicine a nordo DEFIRS

norio (*teknol.*) Mashino hidraulikala, qua konsistas ye siteli ligita alonge kateno senfina, qua spulas sur tamburo, per rotaco, e per qua la siteli pleneskas ed acensas, calatere – vakueskas e decensas, talatere DEF

normo 1. Regulo, principio di konduto 2. (*industrio*) Regulo qua fixigas la cirkonstanci di la faco di objekto o di la elaboro di produkturo di qua onu volas uniformigar la uzo o certigar la interidenteso perfekta, do la interemplasableso sen desfacilesos 3. Tipo legala di la mezurili e ponderili lego-permisata DEFIRS

nostalgio Langoro quan produktas la regretado di la naskolando EFIRS

nostoko (*historio naturala*) Algo filamentozita, envelopita da gaino gelatinatra *L. nostoc* DEFS

notar (*trans.*) Skribar to di quo onu volas konservar la menciono, la indiko DEFIRS

notario Oficiero publika, establita por redaktar e recevar olti ek la akti, kontrati, e c., ad olqui la privati volas donar karaktero di autentikeso DEFIRS

notico Skriburo destinata ad informar pri punto partikulara di historio, di cienco, e c. DEFIRS

notifikar (*trans.*) Igar ulu savar, uzante por lo la formo oficiala DEFIS

notora Qua konocesas, savesas, da publiko DEFIRS

nova 1. Qua aparas unesmafoye, od aparis erste de poka tempo 2. Qua aparas pos altra, quan lu remplasas 3. (**nuva*) Quan onu ne ja komencis konsumar, o quan onu jus komencis konsumar DEFIRS

novelo (*literaturo*) Naraco (kelkapaĝina) pri aventuro interesiva DEFIRS

novembro La monato dek-edunesma di la yaro DEFIRS

novico La persono, qua, jus diveninte reguliero (che la katoliki), subisas probado dum ula tempo ante profesar. – (*anke metaf.*) DEFIS

nu! Interjeciono qua : (1) segun la pronunco-ono, expresas astoneso o konsento; (2) preiras afirmajo quan onu kvalifikas kom stranja, neekspektita DR

nuanco 1. Singla di la toni di un koloro, de la maxim klara til la maxim obskura 2. (*metaf.*) Difero di grado, preske nesentebla, neperceptebla, qua distingas kozo de olti qui esas lua-vicina DEFR

nubo (*meteorol.*) Amaso de aquovaporo, qua trublas la diafanoso di atmosfero, e finas per divenar pluvo-guti EIS

nucelo (*biol.*) Parto di la ovulo, qua envelopas la sako embrionala e qua tegesas da la tegumenti di la ovulo

nuco (*bot.*) Frukto di arboro ek la familio « juglandei », di qua la ligno uzesas da la ebenisti, moblisti *L. juglans*

nuda 1. Qua ne *weras vesti 2. Qua ne esas garnisita (ye ulo) EFIS

nudlo (*koquarto*) Singla de la bendi streta qui konsistas ye pasto ek farino ed ovi, e tranchita por formar ta bendi DE

nugato Pasto ek mandeli torefaktita e sukro EF

nukleino (*biol.*) Substanco ye qua konsistas la celulo-nukleo e qua kontenas til 5/100 fosforo DEFIS

nukleo 1. (*biol.*) Parto kompakta ye qua konsistas la centro di ula kozi (protoplasmo, e c.) 2. (*atomistiko*) Korpo elektro-pozitiva, konsistanta ye elektro-pozitiva protoni ed elektro-neutra neutroni, qua konstitucas la maso precipua di atomi 3. (*metaf.*) Ta personi qui su asemblis dat-unesme e cirkum qui plusi venas aglomerar su EFS

nukleolo (*biol.*) Mikra korpo ronda, unika o multopla, qua existas en la nukleo di la celuli

nukleoplasmo (*biol.*) Protoplasmo di la nukleo

nuko (*anat.*) Parto dopa di kolo, ube ica sujuntas a la kapo FIS

nula Ne mem nur un

numerato (*aritm.*) Ta ek la du nombri di fraciono, qua indikas quanta partin inter-egala di la unajo lu kontenas DEFIRS

numero (*aritm.*) Vorto qua, en serio de termini, indikas la rango di un ek la termini relate la ceteri DEFIRS

numismatiko La cienco qua traktas la moneto-peci e medalii DEFIRS

numulario (*bot.*) Planto, vicina ye la primrozo *L. Lysimachia numularia* FIS

numulito (*paleont.*) Genero de foraminiferi, tipo di la familio « numulitidei », kun konki ronda, disko-forma, e dividita ye mikra lojii multega DEFIS

nun En la instanto, en la epoko, en la periodo, prezenta GR

nuncio Ambasadisto di la papo DEFIRS

nur Sen ulo od ulu plusa D

nutacar (*netrans.*) (*biol. ed astron.*) Ocilo-movo da organo vivoza o da objekto DEFIS

nutrar (*trans.*) Entratenar (la ento vivanta) per alimentar (lu) ye la kozi necesa por lua substanco EFIS

o(d) Konjunciono qua indikas alternativo

oaziso Loko sola, kun vejetantaro, en dezerto de sablo DEFIRS

obcena Qua shokas pudoro DEFIS

obediar (*trans.*) 1. Agar konforme a to quon imperas ulu 2. (*aludante kozo*) Subisar la ago da ulu o da ulu EFIS

obelisko Monumento (maximulta-kaze monolita) taliita forme di agulo quadragula DEFIRS

obeza Tro repleta e, konseque, di qua la ventro (che la viri) o la hanchi e la gropo (che la mulieri) salias exajere pro akumulaji di graso sub-pele EFIS

objecionar (*trans., ad ulu*) 1. Opozar (ulu) ad afirmo por kombatar olu 2. Opozar (ulu) a propozo, a projeto, por repulsar olu EFIS

objekto 1. To quo esas vidata, rigardata 2. To qua su prizentas en la spirito, en la penso 3. (*fiziol.*) To quo pensesas (opoze a to qua pensas) 4. (*gram.*) Termino di la propoziciono a qua agas la subjekto 5. To a quo iras la sentimentis di la anmo, di la psiko 6. To a quo iras volo DEFIRS

oblato Pano sen-hefa, tranchita ronde, uzata por siglar kuvirti DRS

obleo Kukajo dina, (normale) volvita forme di cilindro vakua, o di korneto FRS

obligaciono (*financo*) Akto qua reprezentas parto di la kapitalo pruntita da societo financala, industrial, e c. – qua yurizas pri intereso-procento fixa, e qua rimborsesos pos fristo determinita DEFIRS

obligar (*trans., ad ulu*) Ligar (ulu) per lego, per konvenciono, quan lu mustas obediar DEFIS

obliqua 1. Qua deviacas de vertikalo 2. Qua agas per moyeni nedireta EFIS

obliterar (*trans.*) 1. Igar nelektelebla per efacar, makulizar, e c. 2. (*pri *timbro postala od ulu analoga*) Kovrar lu per makuli punta o linea, tale ke lu ne esas uzebla plusafoye 3. (*fiziol.*) Obstruktur (ula tubo organa) per igar adheranta lua parieto DEFIS

obliviar (*trans.*) 1. Ne konservir en sua memoro 2. Ne pensar (pri ulu, pri ulu) konseque de neglijo EFIS

oblonga Plu longa kam larja DEFS

obolo 1. En Grekia antiqua : Moneuno, pezunajo, qua equivalis la sisimo di drakmo 2. (*metaf.*) Quanto tre mikra de pekunio DEFIS

obsedar (*trans.*) 1. Fatigar per demandi sencesa 2. Tormentar per tenti sencesa EFIS

observar (*trans.*) Regardar kun atenco kontinua DEFIRS

observatorio Edificio provizita ye la kozi necesa por la observi astronomiala, meteorologiala, e c. DEFIS

obsidiano (*mineral.*) Substanco vitrata, de origino volkanala, obskure-verda, tenaca, belepolisebla DEFIRS

obskura 1. Qua esas senluma 2. (*metaf.*) (1) Ube lumomankas. Qua ne esas klara ye spirito. (2) Qua ne esas eminenta. (3) (*muziko*). (*pri voco*) Di qua la sono esas quaze veloza. (4) Dicesas pri la soni di ula vokali di la linguo Angla, qui kelkesimilesas la sonuno «e» di la linguo Franca DEFIS

obskurantismo Nomo quan (en Francia) la liberisti donis, lor la Restauro (en 1815) a la doktrini di la personi qui kombatis la ideinaskinta de la agitado sociala di la yaro 1789 DEFIRS

obsoleta Qua cesis esar segundomoda

obstaklo 1. To quo su opozas a la paso 2. (*metaf.*) To quo su opozas a la realigo di projetajo, a la obteno di dezirajo EFIS

obstinar (*netrans.*, *pri*) Perseverar tenace en rezolvajo, mem se nere-aligebla, neatingebla EFIS

obstruktar (*trans.*) 1. Embarasar (voyo, orifico) per obstaklo 2. (*metaf.*) (*en asemblitaro deliberala*) Sistemoze opozar obstaklo kontre diskuto DEFIRS

obtenar (*trans.*, *de*) 1. Sucesar pri grantigar a su 2. Sucesar pri haveskar, per favoro EFIS

obturar (*trans.*, *per*) (*tekn.*) Stopar

obtuza 1. Di qua la angulo esas rondatra, senpintigita 2. (*geom.*) Angulo plu granda kam orto 3. (*metaf.*) Spirito-nesagaca EFIS

obuso (*tekniko milit.*) Projektilo kava, oblonga, sen anso e sen kulo, qua spliteskas per perkuteso, lansate per kanono FI

oceano Vasta extensajo de aquo saloza, qua okupas granda parto di la Terglobo DEFIRS

oceloto (*zool.*) Kato-tigro di Amerika *L. felis pardalia* DEFIRS

ociar (*netrans.*) Agar nulo, facar nulo, pro repugno da laboro FIS

ocidar (*trans.*) Mortigar vole e violente EFI

ocidento (*literaturo*) 1. Loko di la horizonto ube suno su kushas 2. Parto di la Terglobo, regiono situata ne for la regiono ube suno semblas kushar su DEFIS

ocilar (*netrans.*) Deviacar de sua baricentro, e retrovenar ad ica per movado alternanta konstanta DEFIS

ocipito (*anat.*) La infrajo di la dopa parto di la kapo EFIS

ocitar (*netrans.*) Apertar sua boko ye movo spasma di expiro, sequata da expiro plu longa, produktita da la bezono dormar, da hungro, da fatigeso, da enoyo, da tedo L

od Konjunciono qua expresas alternativo

odalisko 1. Sklavino en haremo, destinata por servir la spozini di la sultano 2. Muliero ek haremo DEFIRS

«**odeono**» (*en epoki antiqua*) Edificio en qua onu repetis la muzikaji destinata a kantesor en la teatro DEFIRS

odiar (*trans.*) 1. (*ulu*) Malvolar profunde 2. (*ulo*) Repugnesar profunde da (lu) EFIS

odiseo Naraco di voyajo ed aventuri diversa DEFIRS

odo 1. (*en la epoki antiqua*) Poemo lirika, dividita aden strofo, antistrofo ed epodo, quan la koro kantis evolucionante 2. Poemo lirika, dividita aden strofi intersimila pri nombro e la mezuro di la versi DEFIRS

odontoblasto (*biol.*) Grosa celulo, kun nukleo tre voluminoza, quan onu renkontras en la parto periferia di la pulpo dentala, e di qua la rolo specala esas sekrecar ivo

odorar (*netrans.*) (*aludante ula korpi*) Exhalar ulo qua impresas partikulare la olfakt-organo EFIS

ofensar (*trans.*) Vundar (ulu) pri lua digneso, respektindeso EFIS

ofertorio (*liturgio katol.*) 1. Deo- ofro di pano e vino en la meso- sakrifiko 2. Prego, muziko, qui akompanas ta ofro DEFIS

oficiar (*netrans.*) (*eklezio katol.*) Celebrar la deo-servo kun la ceremonii qui devas akompanar lu EFIS

oficio (*armeo*) La persono qua havas ofico komandala en armeo (terala, marala, aerala) DEFIRS

ofico Funciono administrala o direktala, sive en stato, sive en socio o granda entraprezajo EFIS

ofikleido (*muziko*) Sufli- instrumento kupra, kun boko- peco, qua ne esas altro kam la serpento-korno, quan onu uzis en la kirki, a qua onu adjuntis klavi DEFIS

ofito (*mineral.*) Marmoro obskur- verda, kun strii flava, quan onu renkontras en Pirenei DEF

ofrar (*trans., ad*) Igar (ulo, o, me- taf., ulu) disponebla da altru, sen ke ica demandis lo DEFIS

oftalmio (*patol.*) Morbo inflam- rala di la okulo DEFIS

oftalmologio Cienco qua traktas la strukturo e la funkcio di la okuli e la morbi qui afektas li

ofte Qua eventas granda-quanta- foye, ma ne ye intertempi inter- egalas – nur intermite DE

ogivo 1. (*arkeol.*) Arko ruptita quan formacas, en la arkitekturo gotika, la nervaturi di la travei

di la vulto, interkrucumante dia- gonale ye la kolmo 2. (*arkitekt.*) Arkado ek du arki qui interkru- cumas formacante angulo kurvo- linea, akuta DEFIS

oglar (*trans.*) Regardar furtatre, quaze per la komisuri di singla okulo (ulo) quan onu deziregas E

« **ohm** » (*elektro*) Unajo praktikala di la rezisto elektrala = 10^9 unaji elektromagnetala C.G DEFIRS

-oid Sufixo ciencala : « qua havas la sama formo kam » (o formo analoga)

ok (*aritm.*) La cifro « 8 »

okarino (*muziko*) Muzik- instrumento ek terakoto, trui- zita, qua havas la formo di grosa ovo DEF

okazono 1. Cirkonstanco qua eventas oportune 2. Cirkon- stanco qua igas rezolvvar agor ulo EFIRS

okro Farbo, argilo friabla, flava o reda, (segun lua kompozanti ke- miala) DEFIRS

okta- Prefixo ciencala : ok

oktaedro (*geom.*) Qua havas ok edri DEFIS

oktando 1. (*astron.*) Disto de 45 gradi (okima parto di la cirklo- kurvo) inter du astri 2. Instru- mento ek sektoro 45-grada, uzata por mezurar la alteso e la di- sti DEFIS

oktavo 1. (*muziko*) Intertempi de ok gradi 2. (*liturgio katol.*) In- tertempo de ok dii qua sequas granda festodio ekleziala e dum qua eventas la memorigo di ta festo. – La lasta dio ek ta serio, en qua la oficio esas maxim so- lena DEFIS

oktiliono (*aritm.*) 10^{48}

oktobro La monato dekesma di la yaro DEFIRS

oktogo (*geom.*) Figuro qua ha- vas ok anguli ed ok lateri DEFIS

oktopodo (*zool.*) Sub-klaso de moluski cefalopoda du-brankia, qua kontenas la pulpi, la argonauti, e c., opoze a la subklaso de la dekapodi (kalmari, sepiaj. e c.) *L. octo-*

okulo (*anat.*) Organo di la vido-fakultato *DEFIRS*

okulta Di qua la kauzo permanas celata *DEFIS*

okultacar (*trans.*) (*astron.*) (*pri astro*) Celar per interpozar su *DEFIS*

okupar (*trans.*) 1. Posedeskar loko, instalar su en lu, establisar su en lu 2. Posedeskar (ulu) per absorbar lua spirito, lua kordio 3. Konsumar la tempo (di ulu) *DEFIS*

ol(u) Pronomo personala, triesma persono, singularo, qua reprezentas irgo altra kam persono

olda Qua vivas, od existas, de multa tempo *E*

oleo Substanco grasa, liquida, obtenita de vejetanto, animalo, mineralo, uzata por nutro, medicino, lumizo, la arti, ed ula ceremonii religiala *DEFIS*

olfaktar (*trans.*) Perceptar la odoro di (ulo, ulu) *EFIS*

olibano (*farmacio*) Rezino qua donas incenso *EFIS*

oligarkio Formo di guvernado, en qua la aŭtoritato imperala praktikesas da mikra quanto de civitani privilejiera *DEFIRS*

oligarko Membro di guvernistaro oligarkiala *DEFIRS*

oligocena (*geol.*) Dicesas pri grupo di tereno-strati terciara (sur eoceno, sub-an mioceno) *DEFIS*

olim En epoko qua forfluis de longe ante nun (quankam ne antika) *L*

olimpiado (*antique, en Grekia*) Periodo de quar yari, de celebros di la Olimpio-ludi til la celebros *nexta *DEFIRS*

olivo (*bot.*) Frukto kernoza, elipsoida, verdatra, quan produktas arboro ye foliaro nevelkebla, e de qua onu ekstraktas oleo manjebla *L. olea europaea* *DEFIRS*

ombro 1. Parto di surfaco lumizita, ube la lumo-radii interceptesas da korpo opaka 2. La parto nelumizita qua, en surfaco lumizata, *reproduktas la formo di korpo opaka qua interceptas la lumoradion *EFIS*

omento (*kirurg.*) Granda rifalduro di la peritonio, qua fluktuas avan la intestino tenua *DEFIRS*

omisar (*trans.*) Ne inkluzar, sive vole, sive pro oblivio, (ulo quon onu devas dicar od agar) *EFIS*

omleto (*koquarto*) Disho ek ovi plaudita e kokuita en padelo, kun butro e kondimenti o spico *DEFIR*

omna 1. (*avan substantivo plurala*) Ici ed iti, sen ecepto 2. (*avan substantivo singulara*) Ica sama-grade kam ita, sen dicerno nek distingo *EIL*

omnibuso Veturo publika, qua cikulas en la quarteri diversa di urbo, e haltas dum sua parkuro por lasar enirar (embarkar) od ekirar (desembarkar) la voyajanti quin lu transportas bloke po preco mikra *DEFIRS*

omnivora Qua su nutras ye nutritivi irgaspeca – devenanta de animalo o de vejetanti *DEFIS*

on(u) Pronomo personala nedefinita, uzata por indikar un o plura personi ye maniero tre generala *EF*

onagro 1. (*zool.*) Asno sova 2. (*milit-arto*) *Asiejomashino, uzita da la Romani antika, qua esis quaza balisto per qua onu lansis aden la urbo *asiejata projektilo diversa *L. asinus onager* *DEFIS*

- onaniar** (*netrans.*) Produktar la orgasmo venerala per manuo vice per la koito normala DEFIRS
- ondo** Amaso de aquo qua superstaceskas e retrofalias sur la surfaco di maro, lago, fluvio, agitata da vento EFIS
- onixo** Agato delikata, kun strati interparela diversakolora DEFIRS
- onklo** Frato di onua patro DEF
- onomatopeo** (*gram.*) Vorto formacita per imito-harmonio. (ex. : gluglo, zumo) DEFIS
- ont-** (*gram.*) Dezinenco di la partitipo futura aktiva
- ontogenezo** (*biol.*) Developo di la individuo, opoze a « filogenezo », o developo di la speco DEFIS
- ontologio** 1. (*biol.*) Parto di biologio, qua traktas la fenomenen individuala quin prizentas organismo dum lua developo, lua adulesco e lua oldeso 2. (*filoz.*) Cienco metafizikala qua retroiras til la esenco, la kauzo prima di la ento DEFIRS
- onyono** (*bot.*) Planto leguma, di qua la radiko bulba – qua odoras e saporas forte – uzesas en la preparaji nutrala *L. allkum cepa* EF
- ocito** (*biol.*) Ovulo nematura nek fekundigebla, qua produktas (per du dupartigi) la ovulo matura e fekundigebla, e la globuli polala DEFIRS
- oogenezo** (*biol.*) Formaco di la ovulo matura e fekundigebla DEFIRS
- oogonio** (*biol.*) Formaco di la celulo en qua aparas la elementen feminala, o *oosferi*, che multa vejantanti
- oolito** (*geol.*) Kalkajo ek mikra grani ovoida qui kelke similesas fish-ovi DEFIRS
- oosfero** (*biol.*) Elemento feminala qua, pos fekundigesir da la elemento maskulala (polinido od anterozoido) genitas la ovo – parto-punto di nova ento vejantanta
- oosporo** (*bot.*) Nomo donita ulakaze a la ovo di la algi o di la fungi, precipue kande la organo feminala (oosfero) liberigas ante fekundigeso, nam lore la ovo kelke similesas sporo DEFIRS
- op-** Sufixo distributala, kun nomi di nombro o di quanto
- opaka** Qua ne lasas la lumo-radii pasar tra su DEFIS
- opalecar** (*netrans.*) Qua akiras nuanco opalea DEFIS
- opalo** (*geol.*) Lapidio volkanala, lakto-blanka e bluatra, kun reflekti koloro-chanjanta DEFIRS
- operacar** 1. (*trans.*) (*kirurg.*) Submisar ad interveno kirurgicala 2. (*netrans.*) (1) (*matem.*) Agar la kalkuli quin onu efektigas departante de quanti konocita, por renkontrar un o plura quanti nekonocita. (2) (*milit-arto*) Agar la trupo-diplasi qui havas kom skopo sucesigar atako o defenso. – (3) (*en borso financala o komercala*) Manovrar por sucesigar profitoze la kompro o la vendo di la komercajo DEFIRS
- operkulo** (*tekn.*) Aparato destinita ad obturar ula orifici EFIS
- opero** Verko teatrala e muzikala, qua konsistas ye recitativi, kanti helpata da orkestro, ed ulakaze kun dansi DEFIRS
- opiato** 1. Elektuario opiumoza 2. Irga elektuario, pasto ek pudro dilutita en siropo DEFIS
- opinionar** (*netrans.*) Enuncar to quon onu judikas (sen fundamento ciencale establisita) pri temo o persono EFIS

opiumo Substanco narkotigiva, kalmigiva se uzata moderata-doze, ma venena granda-doze, quan onu ekstraktas de la suko di ula sorti de papaveri DEFIRS

-opl- Sufixo pri multipliko

opodeldoko (*farmacio*) Medikamento qua havas kom fundamento solvuro alkoholoza ek saponu animalala o medicinala, a qua onu adjuntas kamforo, amoniako ed esenco de timiano e de rosmarino, uzata fricione (kontre la dolori). – DEFI?

oportar (*netrans.*) Esar absolute necesa L

oportuna Qua eventas precize kande lo esas bona por to quo koncernesas DEFIS

opozar (*trans.*) 1. Lokizar (ulo) regarde ulo 2. Lokizar (ulu, ulo) regarde altra, por esar obstaklo pri ica 3. Alegar (ulo) kontre to quon dicas o pensas altru DEFIRS

opresar (*trans.*) 1. Jenar (la pektoro) quale per preso qua havas kom efekto, ke onu respiras penoze 2. Koaktar per autoritato tiranala 3. Igar prostracar korpale EFIS

optativo (*gram.*) Modo di la konjugo, qua expresas la deziro DEFIS

optiko Cienco pri la fenomenen di lumo e di vidado DEFIRS

optimismo 1. (*filoz.*) Doktrino segun qua deo kreis nia mondo kom la maxim bona ek le posibla 2. Tendenco judikar ke irgo esas la maxim bona ek la posibla DEFIRS

-or (*gram.*) Dezinenco di la infinitivo di futureso

or (*konjunciono*) 1. En la punto quan atingis la rezono 2. (*logiko*) Konjunciono uzata por venigar la minoro, pos la majoro, di silogismo FIS

oraklo 1. (*en la epoki antiqua*) Respondo agita, ye la nomo di la deajo, a la persono qua venis konsultar lu en lua templo 2. Dico da deo, enuncita da la profeti, la apostoli, e c. 3. (*metaf.*) Respondo, decido, egardata kom neroriva DEFIRS

orangutano (*zool.*) Granda simio sen-kauda, qua similesas pasable la homo de la vidopunto « formo extera » L. *simia satyrus* DEFIS

orango (*bot.*) Frukto de arbusto di qua la foliaro ne velkas sukoza, parfumoza, di qua la shelo esas flava oree L. *citrus aurantium* DEFIRS

oratorio (*muziko*) Dramato religiala, akompanata da muzikajo, destinita a pleeso sen dekoruri nek kostumi teatra DEFIRS

oratoro Persono qua, profesione, agas diskursi EFIRS

orbito 1. (*astron.*) Kurvo alonge qua iras, propria-move, ula korpi cielala (*planeti, kometi, e c.*) 2. (*anat.*) Ostokavajo en qua esas la okuli EFIRS

ordeno Singla de la grupi (religiala, *chevalierala, advokatala, medikala) importoza, ye qua konsistas klasifikuro DEFIRS

ordinacar (*trans.*) (*liturgia katol.*) Elevar a sacerdoteso, diakoneso, e c., per konferar (a lu) ta ordo sakra DEFIS

ordinar (*trans.*) Dispozar – spacale, tempale o hierarkiale – segun ula regulo, ula normo, la kozi – ici relate iti DEFIS

ordinara Qua esas konforma a la ordineso kustumala; qua esas ye la grado kustumala EFIS

ordo (*eklezio katol.*) Sakramento qua grantas un ek la gradi en la hierarkio ekleziala

ordonanco (*armeo*) 1. Servisto soldata di oficiro DEFIRS

2. **ordonanc-oficiro** Kavaliero qua portas ad oficiro superiora la komandi de alta oficiro di la stato

oreado (*mitol.*) Nimfo di la monti, di la boski DEFS

oreliono (*patol.*) Influro di la celulo-tisuo qua envelopas la glando parotida F

orelo (*anat.*) 1. La organo di audado 2. Parto externa di la aud-organio, ye singla latero di la kapo EFIS

« **oremus** » (*liturgio katol.*) Prego

orfano Infanto o puero di qua la patri mortis EFIS

organdio Muslino apretizita DEFIS

organicismo (*filoz.*) Doktrino qua admisas la ideo ke vivo rezultas, ne de forco qua « anmizas » la organi, ma de la organi ipsa DEFIRS

organika Qua relatas la enti organizita. DEFIRS

■ **kemio organika** Qua studias la produkturi di la enti organizita

organismo 1. Ensemblo de la organi ye qui konsistas ento vivoza 2. *Anke metaf* DEFIRS

organo 1. En korpo vivoza : grupo de elementi, koordinita tale ke exekutesas funkcio speciala 2. Anke pri mashino 3. (*metaf.*) To quo expresas la penso, la opinio, la sentimentis di altru DEFIRS

organzino Silko-filo qua pasis dufoye en la mashino qua tordas la silko kruda, e qua destinesas a formar la warpo di stoffo DEFI

orgeno (*muziko*) Sufi-instrumento muzikala, ek tubi di dimensi- oni diversa, quan onu resonigas, mediacas klavaro, per enduktar en olu la aero quan furnisas suflilo EFIRS

orgio 1. (*en la epoki antiqua*) Festo honorize di Bako (Bachus) 2. Krapulo pro troa manjo e troa drinko DEFIRS

oriento 1. (*literaturo*) Punto di la horizonto de ube suno semblas levar su 2. Regiono di la terglobo, este di Europa (precipue Avanzia ed Egiptia) DEFIRS

3. ■ **Granda Oriento** (*framasonismo*) Quaza lojio centra, en la urbo precipua di lando, qua konsistas ye la reprezentanti di la lojii framasonalas di la provinci

orifico Aperturo qua formacas la enireyo di kavajo EFIS

oriflamo Mikra standardo di qua la parto qua fluktuas finas per du pinti DEFIS

origano (*bot.*) Planto aromatoza, ek la familio « labie », majorano sovaja *L. origanum* DEFIS

origino 1. Departamento (loko, raso, e c.) di la nasko di individuo, familio, popolo – di la formaco di ulu 2. Instanto di la nasko 3. (*geom.*) Punto de qua onu kontas la koordinati DEFIRS

orikalko (*en la epoki antiqua*) Kompozuro metala, analoga a latuno DEFIS

oriolo (*zool.*) Pasero di qua la plumaro esas flava *L. oriolus* EF

oripelo 1. Filo o folio de latuno, polisita, qua, de fore, brilas quale oro, e de qua onu facas ornamentis 2. Folieto dina, oratra, quan onu uzas por oro-sembligar objekti diversa FI

orjato Siropo facita, olim, ek dekokturo de hordeo – e, nun, ek emulsuro de mandeli DEFIS

orkestro 1. (1) (*en la epoki antiqua*) Parto di la teatro Greka avan e sub la ceneyo (« *stejo ») ube la koro stacis ed evolucio. (2) Parto korespondanta di la teatro moderna, ube esas la muzikisti qui

pleas muzikaji koncertala **2.** Ensemblo de ta muzikisti DEFIRS

orkideo (*bot.*) Un ek la familio de planti monokotiledona, bulboza, de qua la « orkis » esas la tipo *L. orchidea* DEFIRS

orlar (*trans.*) Facar la bordo di texuro, per rifaldo e suto, por impedir la destexeso FIS

ornamento Detalo adaptita ad ensemblo por igar lu plu bela DEFIS

ornar (*trans.*) Kovrar per vesti eleganta, per ulu qua plubeligas, per ornamenti. – *Anke metafor* EFIS

ornitologio Historio naturala pri la ucelo DEFIRS

ornitoptero Papiliono belega, la maxim granda ek le jornala, qua vivas en la foresti humida, e flugas tre alte DEFIRS

oro (*kemio*) Metallo flava, tre prezoza, tre densa, tre duktila, tre maleebla, nealterebla da aero nek da aquo, quan onu uzas (aloyita kun kelka kupro) por facar moneto-peci granda-valora, juveli, e c. *Simb. kem.* Au FIS

orografio Deskripto di la monti DEFIRS

orpimento Sulfido flava di arseno, uzata kom farbo e por senpilar la feli. Formulo kemiala : As_2S_3 DEFIS

orselo (*bot.*) Likeno qua kreskas precipue en Madagaskarinsulo, e donas bela farbo violea *L. roccella tinctoria*

orta (*geom.*) (*pri angulo*) Di qua la aperturo kontenas 90 gradi di la cirklo-kurvo

ortocentro (*geom.*) Nomo di la konvergo-punto di la tri altesi di triangulo

ortodoxa (*teol. kristana*) Konforma a la doktrino korekta. – (*jokoze*). Qua esas to quon lu devas esar DEFIRS

ortogenezo (*biol.*) Vario spontana, pro kauzo interna, qua pulsas la organismi a punto determinita, sen la interveno da adapto

ortogono (*geom.*) Qua formacas angulo orta – qua esas perpendikla

ortografika (*matem.*) Qua reprezentas objekto sur plano, lua omna punti esante projektata perpendikle sur la plano DEFI

ortografio (*gram.*) Maniero skribar linguo korekte. Maniero skribar la vorti DEFIRS

ortokrona (*fotogr.*) (*pri la plaki o filmi fotografala*) Di qua la sentiveso pri la kolori diversa di la spektro igesis, per la adjunto di korpi kemiala, harmoniar kun la sentiveso di la hom-okulo

ortolano (*zool.*) Mikra ucelo migranta, qua vivas en Mezeuropa, ed en Sudeuropa, di qua la karno (manjebla) esas delikata *L. emberiza hortulana* DEFIS

ortopedio La arto preventar o pokope supresar la deformuri di la korpo (precipue che la puerii), per aparato o kuracado DEFIRS

ortoptero (*zool.*) Insekto qua havas quar ali, di qui la du infra esas faldita longeso-sinse DEFIS

ortoptika (*matem.*) (*pri kurvo*) Loko geometriala di la punti de ube onu vidas kurvo plana donata ortangule

orveto (*zool.*) Mikra reptero sauria, ne-nociva, tipo di la familio « anguidi », qua vivas en Europa ed en Azia orientala *L. anguis fragilis* EF

orvietano Elektuario (varianto necociva di teriako) quan onu judikis, en la mezo di la 17esma yarcento, kom tre apta e tre efikiva DEFIS

-os (*gram.*) Che la verbi : dezinenco di indikativo, futuro

osifrago (*zool.*) Speco di raptucelo jornala, ek la familio « fal-konidi », qua vivas en la nordo-regioni di Europa *L. aquila ossifraga* ^{EFI}

oskular (*trans.*) (*geom.*) Efektigar kontakto supra-klasa kun kurvo, surfaco, en un punto di altra kurvo, surfaco

osmio (*kemio*) Korpo simpla, metala, quan onu renkontras en ula platin-erco *Simb. kem. Os* ^{DEFIRS}

osmoso (*biol. e kemio*) Fenomeno qua konsistas ye la displacesi qui eventas de ca a ta, ek du liquidi di qui la koncentreso-gradis interdiferas, tra parieto mipermebla ^{DEFS}

ostensorio (*liturgio katol.*) Suportilo ek arjento, arjento orizita, oro, en qua onu expozas, a la adoro da la religiani, la hostio sakrigita ^{DEFI}

ostentar (*netrans., pri*) Montrar afektacoze to quo esas apta flatar sua vanitato ^{EFIS}

osteoblasto (*biol.*) Celulo yuna, restinta e retroveninta a sua stando embrionala, quan onu vidas en la osto-medulo e la strato ostifera di periosto ^{DEFIRS}

osteologio Parto di anatomio, qua traktas la osti ^{DEFIRS}

osteomo (*patol.*) Tumoro ek ostotisuo ^{DE}

ostito (*patol.*) Inflamuro di la ostotisuo ^{DEF}

osto Parto harda e solida, ye qua konsistas la skeleto che la animali vertebroza di la klasi supra ^{EFIS}

ostracismo (*en Grekia antiqua*) Exilo, dek-yar-dura, di civitano qua divenis suspektata pro lua autoritato, lua povo, en la civito ^{DEFIRS}

ostro (*zool.*) Genero de moluski lamelo-brankia, tipo di la familio « ostreidi », ek cirkume cent

speci qui vivas en la mari varma e mi-varma, e kinacent speci fosila en la strati sekundara e terciara. – *L. ostrea edulis* e *gryphea angulata* *L. ostrea edulis*; *gryphea angulata* ^{DEFIRS}

ostrogoto Persono qua ne konformigas sua konduto a la kustumi, a la deci, qui regnas en la medio en qua lu vivas

-ot- (*gram.*) Verbo-dezinenco di la participo di futureso, pasiva

otalgio (*patol.*) Nevralgio di la orelo

otario (*zool.*) Speco di mar-hundo di qua la oreli salias *L. otaria* ^{EFI}

otito (*patol.*) Inflamuro di la orelo

otolito (*biol.*) Konkrecio tre mikra, kalkoza, qua existas en la aud-organaro di animali diversa

otomano Granda sidilo, sen dorsapogilo, sur qua onu povas repozar segun la posturo di la Orientani ^{DEFIRS}

otuso (*zool.*) Raptucelo noktala *L. otus* ^L

ovacionar (*trans.*) 1. (*en Roma, antique*) Ceremonio, min solena kam triumfo, dum qua onu imolis mutonino, e la generalo vinkinta avancis kavalkante sur kavalo 2. Honoro agita a persono da la procesionani, eskortani ^{DEFIRS}

ovario 1. (*zool.*) Organo di la femino, qua kontenas la ovuli destinita produktar la feto, che la vivipari – la ovo, che la ovipari 2. (*bot.*) Parto di la pistilo, qua kontenas la ovuli destinita produktar la semini ^{DEFIS}

ovipara Qua produktas e fekundigas ovi de qui ekiros la yuni ^{DEFIS}

ovo 1. Maso globatra, quan pondas la ucelino, jermo di la ucelo futura, cirkondata da liquidi destinata nutrur lu dum kelka tempo, ed envelopata da shelo

kalkoza **2.** Jermo-ovulo che la animali vivipara qua, pos fekundigeso e developeso, pasas de la ovario aden la utero **3.** To quo havas la formo di ovo **4.** (*tekn.*) Ornamento di arkitekturo, di juveli, e c. qua havas la formo di ovo DEFIRS

ovogonio (*biol.*) Celuli qui rezultas de la genito di la elementi jerma di la ovisako

ovoida Di qua la formo aspektas quale ovo

ovulo **1.** (*zool.*) Produkturo de la ovario, qua, pos fekundigeso, divenas la feto che la vivipari – e la ovo, che la ovipari **2.** (*bot.*) Produkturo de la ovario qua, pos fekundigeso, divenos la semino EFIS

oxalo (*bot.*) Planto supala, ek la familio « poligonei », qua saporas kelke acida, e quan onu uzas por facar supi o kom legumo *L. rumex acetosa* DEFIS

oxidazo (*kemio biologiala*) Fermento dissolvebla en aquo – kompozajo di qua un ek la kompozanti esas un molekulo metala qua igas lu apta kaptar oxo e transportar ica adsur substanco organika,

oxidigebla facile

oxido Kompozuro de korpo simpla kun oxo, e qua ne su unionas kun la bazi DEFIS

oxigeno (*kemio*) Oxo en la formo di gaso DEFIS

oxikoko (*bot.*) Genero de erikacei – subarboreto reptera, di qua la frukti – beri globetatra – redatra, acido-saporoza, divenas kelke su kroza pos la komenco di la frostoperiodo, ed uzata por facar konfituro *L. veccinium oxycoccus*

oxo (*kemio*) Korpo simpla, ek la aero, ed uzata por respiro e kombusto *Simb. kem. O*

-oz- Sufixo qua implikas la ideo : « qua naturale havas... qua kontenas naturale... » e « qua kontenas to quon indikas la radiko verba » (sen impliko di anteeso, prezenteso o futureso; ca nuanci indikesas per « -inta », « -anta », « -onta »)

oziero (*bot.*) Mikra speco di saliko, di qua la rami, flexebla, uzesas por facar korbatriji *L. salix viminalis* EF

ozono (*kemio*) Oxigeno kondensita *Simb. kem. O₃* (oxigeno) O₂

P

pacar (*netrans.*) 1. Ne militar 2. (*pri lando, familio, grupo de homi*) Esar en stando tala, ke ne eventas perturbesi interna – ke ne eventas deskonkordo violentoza DEFIS

pachulio (*bot.*) 1. Planto labioza aromatoza, qua devenas de India, vicina (kom tipo) ye la minti 2. La parfumo ekstraktita de ta planto *L. pogostemon patchouli* DEFIS

pacienta Qua toleras la malaji, la varto di to quo esas *retarda (tarda), la duro di to quo plulongas tempale EFIS

padelo Implemento koqueyala, kun longa mancho, per qua onu fritas, frikasas, e c. IS

padloko Seruro movebla, quan onu akrochas per okulskrubo a pordo, a kesteto juvelala, por klozar olu E

pado Kuseno plenigita ye buro E

paf! Interjeciono qua expresas frapo, stroko od acidentito subita

pafar (*netrans.*) Deskuplar la hano di fusilo, revolvero, kanono

pagano Qua adoras e kultas la dei quin la kristani kvalifikas « falsa » DEFIS

pagar (*ulu, ye ulu*) Quitigar su (ad ulu) pri to quon onu debas a lu. – (*ulo, ad ulu*). Livrar (ad ulu) to quon onu debas a lu (po ulu) EFIS

pagayo (*navig.*) Longa remilo pirogala, kun paletto simpla o duopla, quan onu uzas sen apogar lu sur la barko DFIS

pagino Singla ek la du lateri di folio sur qua onu skribas od impresas DEFIS

pagodo 1. Templo konsakrita a la kulto di la idoli, en Azia 2. Statueto Chiniana, figureto di etajero DEFIS

pajo 1. Puerulo qua servas princulo, princino, e c. 2. (*ludokarti*) Figuro di qua la rango-valoro esas situata dop la rejulo e la damo DEFIS

paketboto (*navig.*) Navo extreme kapaca, movata per aquo-vaporo, petrolo (e mem per atom-forco) qua transportas, trans la oceani, pasajanti, vari, postalaji, e c. DEFIS

pakidermo (*zool.*) Klaso de mami-feri ne-ruminera, di qui la pelo esas tre dika (elefanto, rinoceroso, e c.) DEFIS

pako Asemblajo ek plura kozi, interligita, envolvita ad-ensemble DEFIS

pakotilio 1. Vari ne-grava quin la maristi di navo darfas kunportar por komercor, sen pagar freto-preco 2. Sortaro de vari destinata a kambieso, a komerco, en la landi fora DFIS

paktar (*netrans., kun*) Agar konvenciono solena DEFIS

pala 1. (*aludante la vizajo*) Senkolora, terne blanka 2. Qua esas poke lumozza, poke koloroza EFIS

palaco Habiteyo luxozza di rejo, di princo. Domo splendida di richa privato DEFIS

paladino Heroo di la *chevalier-epoko. – Anke metaŝ DEFIRS

paladio (en la epoki antikva) 1. Statuo de Pallas, e gardita da la Troyani kom salvanto di lia urbo 2. To quon popolo egardas kom sekuriganta sua salveso DEFIRS

palado (kemio) Metallo blanka, tre maleebla, poke gisebla Simb. kem. Pd

palankino En India, Chinia (ante Mao Tze Tung), e c., porto-lito quan servisti portas de sua shultro. (Anke en la Egiptia faraonala) DEFIRS

palateno (en la epoki feudala) Qua havas ofico en la palaco di suvereno DEFIRS

palatino Furo per qua la mulieri kovras sua shultri DFIS

palato (anat.) Parto supra di la boko-kavaĵo EFIS

paleografio Cienco-fako di la persono qua su okupas deĉifrar la surskriburi, la manuskripti antikva o tre olda, la charti, la diplomi, e c. DEFIRS

paleontologio Historio naturala pri la animaloj e pri la vejetintaj fosila DEFIRS

paleozoologio Parto di paleontologio di qua la studiaĵo esas la animaloj fosila DEFIRS

palestro (en la epoki antikva) Exerci korpala (lukto, boxo, salto, kuro, e c.) DEFIRS

paleta Parto plata di la remilo, qua frapas la aquo; o di roto navala, aquo-falala F

paliatar (trans.) Mingravigar (morbo) sen remediari lu komplete DEFIRS

palimpsesto (paleogr.) Manuskripto di qua la dat-unesma skriburo gratesis, skrapesis, por posibligar la skribo di nova texto (ulakaze : transverse) DEFIRS

palinodio (en la epoki antikva) Poemo en qua onu retraktas to quon onu skribis en poemo antea DEFIRS

palio Stipito di planti cereala di qua onu deprenis la grani FIS

palisado 1. Klotilo ek planki, stangi, e c. – lineo de lignopeci triangula destinita ad obstruktar la fauco di konstrukturo militala – ad impedar la avanco di la enemiko ye la bordo di fosato 2. (gardeno) Lineo de arbori di qui onu lasas kreskar la branchi de la pedo, tale ke li formacas quaza hego DEFIRS

palisandro Ligno violea, kun nuanco flava, nigra, quan onu povas polisar adbrile, uzata por la inkrusturi, por facar mobli L. *dalbergia nigra*, *jacarania mimosifolia* DEFIRS

paliso Sproso ligna, di qua onu igis pintoza un extremajo, e de qua onu facas (ordinare) palisado EFIS

paliumo 1. (en la epoki antikva) Nomo per qua la Romani signifika la mantelo di la Greki 2. (eklezio katol.) Bendo de lano blanka, ornita ye quar kruci, qua cirkondas la shultri e pendas, avane e dope, quan la papo *veras o quan lu sendas a la arkiepiskopi, primati, e c. kom signo pri judicio-yuro DEFIRS

palmata (zool.) Di qua la fingri interligesas per membrano EFIS

palmeto Mikra palmo, ornivo skultita, sur frisi, e c.

palmipedo (zool.) Klaso de uceli di qui la pedi esas palmata (anado, ansero, e c.) EFIS

palmio 1. Branĉo di palmiero, di qua la folii dispozeblas quale manuo apertata 2. La interna parto di la manuo DEFIRS

palpar (trans.) Explorar per la manuo, quale la blindi EFIS

palpebro (*anat.*) Singla ek la du membrani movebla qui, per interkontaktar,egas la globo okulala FIS

palpitar (*netrans.*) (*aludante parto di la homo-korpo*) Anhelar konvulsatre. Pulsar konvulsatre DEFIS

paltoto Vesto quan la viri *weras super frako o redingoto DEFIRS

palumbo Kolombo sovaja, qua lojas en nesto sur la arbori FIS

pamfleto Verketo violentoza en qua onu atakas ulu, ulo DFR

pampro La foliaro di vito

panaceo (*medic.*) Remediivo generala, unika, apta por irga morbo DEFIRS

panariso (*patol.*) Inflamuro flegmona ye la extremajo di la fin-gri EFIS

pancho La maxim kapaca ek la stomaki di la rumineri DEFIS

panduro Soldato exter-armeana, privata DEFIRS

panear (*netrans.*) Ne plus povar avancar, funcionar DFI

panegiro Diskurso publika laude di persono DEFIRS

panelo 1. (*arkitekt.*) Parto plu o min granda e grosa di muro.-Ensemblo de karpenturo di qua onu plenigas la vakui ye masonuro 2. Peco ek vesto, ek mantelo, ek robo, e c. DEFR

pangenezo (*biol.*) Teorio per qua Darwin explikas omna fenomeni biologiala, per la karakterizivi e per la migri da partikuli materia, quin lu nomizas « jemuli » DEFIS

pangeno (*biol.*) Segun la teorio di de Vries : mikra korpo, ek molekulo kemiala, ma dotita ye la karakterizivo di la materio vivanta : asimiliveso, kreskiveso, sureprodukto per su-divido DEFIS

pangolino (*zool.*) Sen-dento, di qua la korpo esas squamoza. ek Sud-Afrika ed ek India *L. manis laticaudata*

paniklo Graso qua garnisas la pelo di la porko e di kelka animali altra, precipue ye la ventro EFIS

paniko Teroro subita e sen justifikivo DEFIRS

panikulo (*bot.*) Sorto di infloresenco, en qua la flori di qui la pedunkli esas dividita inter-situesas ye alteso-punti inter-egala EFIS

panio Peco de stoffo per qua la negri minuda tegas su de la talio til la genui F

pankraco (*en la epoki antiqua*) Exerco gimnastikala (lukto e boxo) DEFIS

pankreatito (*patol.*) Inflamuro di la pankreato EF

pankreato (*anat.*) Glando di la abdomino, qua sekrecas suko qua esas faktoro di la digesto EFIS

panmixio (*biol.*) Partopreno da omna individui a la perpetuigo di la speco, kontraste kun la selekto, segun qua nur la individui avantaajoza su *reproduktas DEFIS

pano Nutrivo ek maso de farino dilutita en aquo, petrisita e bakita FIS

panoramo Pikturo sur muro cirkla tra qua igas la spektanto qua esas en la centro vidar su iluzione cirkondata da objekti quin lu kredas reala. — anke metaf DEFIRS

pansar (*trans.*) (*kirurg.*) Traktar vunduro per aplikar a lu la aparati necesa F

panseo (*bot.*) Planto di la genero « violo » *L. viola tricolor* DEFIRS

pantalono Bracho qua iras til la pedi EFIRS

panteismo Sistema filozofiala qua agnoskas nur un substanco di qua la esi diversa esas modi DEFIRS

panteisto Persono qua agnoskas panteismo DEFIRS

pantero (zool.) Karnivoro, ek la genero « kato », e di qua la felo esas makuletoza *L. felix pardus* DEFIRS

pantoflo Pedo-vesto chambrala, di qua la peco dopa esas supresita, – lejera e komfortoza DFS

pantografo Instrumento per qua onu povas mekanisme kopiar, reduktar, grandigar desegnuro, xilografuro, e c. DEFIRS

pantometro Triopla linealo movebla, uzata por determinar la tri anguli di triangulo DEFIS

pantomimo Teatrajo en qua la roli expresas sua sentimenturi nur per gesti DEFIRS

papagayo (zool.) Ucelo ek la klaso « klimeri », di qua la plumaro esas, che preske omni, bunte verda, reda, e c., kun beko harda e kurvatra, qua imitas facile la voco homala, la krei da la animala cetera *L. psittacus* DIRS

papavero (bot.) Planto narkotigiva *L. papaver rhoeas* EFIL

papayo (bot.) Frukto de arboro ek la regioni tropikala – qua aspektas e saporas kelke quale melono *L. carica papaya* DEFIRS

papero Folio por skribar od imprimar, por envelopar, e c., facita ek shifoni, papera rezidui, diversa materii vejetantala fibroza (esparto, maizo, e c.) quin onu pastigas, extensas, sekigas DEFS

papiliono (zool.) Insekto qua havas quar ali, kolorizita ye squami dina quale polvo EFL

papilo (anat.) Mikra saliajo, sub epidermo o sur la surfaco di ula mukozio, ek branchifuri nerva, vaskula, qua produktas la sentiveso di la pelo DEFIS

papiro Folieto deprenata de sorto di kano qua kreskas en Egiptia, India, e c., e quan onu preparis (en la epoko antiqua) por la skribo DEFIRS

paplo 1. Farino o fekulo quan onu lasas boliar en lakto, aquo, por facar de lu nutritivo destinata precipue a la infanti 2. (metaf.) Shifoni boliita e reduktita a pasto, de qua facesos papero, kartono, e c. EIS

papo (religio) Chefo suprega di la eklezio katolika DEFIRS

papriko (bot.) Varietato di pimento, tre uzata en Hungaria *L. capsicum* DFL

papulo 1. (patol.) Lezuro di la pelo, karakterizata da saliajo (rozea, reda o bruna) di la pelo 2. Protuberanco mola e plena ye likvido aquatra, sur la epidermo di ula planti EFIS

par- Prefixo qua signifika : « komplete », kun la radikulo di verbi

para- Prefixo qua signifika « qua protektas kontre », « shirmilo kontre »

parabolo 1. (retor.) Alegorio sub qua celesas docivo etikala, moralala 2. (geom.) Kurvo plana di la grado duesma, qua rezultas de la secciono di kono da plano paralela ye la latero DEFIRS

paraboloido (geom.) Qua havas la formo di parabolo DEFIS

paradar (netrans.) (aludante armeo-trupi) Defilar lor revu-eso DEF

paradigmo (gram.) Tipo di deklino, di konjugo DEFIRS

paradizo 1. (kristanismo) Loko delicoza, gardeno ube Deo pozbis la viro dat-unesma 2. (metaf.) Remdsyo di la beateso cielala. — Loko, regiono, stando, extreme agreabla DEFIRS

paradoxo Opiniono kontrea a la opiniono komuna DEFIRS

parafino (*meio*) Reziduo de la distilo di la oleo minerala, substanco grasa, blanka, kristalatra, uzebla por lumifo DEFIRS

parafo 1. Plumo-stroko diversa-forma quan onu adjuntis a sua nomo por distingar sua signaturo 2. Signaturo kurtigura quan onu trasas en la marjino di akti por aprobar la surstrekizuri DEFI

parafrazar (*trans.*) Developar texto por explikar lu DEFIRS

paragrafo Segmento di chapitro DEFIRS

paralaxo (*astron.*) Angulo formacita, ye la centro di astro, da du rekti qui abutas a du observanti lokizita en du punti interdifera DEFIRS

paralela (*geom.*) (*aludante rekti, surfaci*) Di qui la interdisto esas egala irge-punte DEFIRS

paralelepipedo (*geom.*) Solido qua finas per sis paralelogrami inter-egala, qui inter-opozas duope DEFIS

paralelogramo (*geom.*) Quadrilatero di qua la lateri inter-opozata esas egala e paralela DEFIRS

paralizar (*trans.*) 1. (*patol.*) Produktar la nepovo, tota o parta, pri sive movar e sentar, sive movar o sentar 2. (*metaf.*) Impedar la funciono normala DEFIRS

paralogismo Rezono neko-rekta DEFIS

paramento Speco de stofa, simpla od ornata, adjuntita a la extremajo di la maniko di vesto, uniforme, robo FIS

parametro (*matem.*) Konstanto ek la equaciono, ek la konstrukto di kurvo, ek surfaco, qua posibligas la determino di lua dimensiononi DEFIS

paranimfo (*en la epoki antiqua*) Amiko di la quik-mariajonto, qua helpis lu pri la ceremoniaro di la mariajo DEFIS

paranukleino (*kemio biol.*) Substanco ye qua konsistas la nukleoli di la celulo-nukleo

parapeto 1. Muro, ye la nivelo di la kudo, alonge la bordo di ponto, kayo, teras-tekto, por impedar la neprudenti falar aden precipiso, abismo, maro, e c. 2. Masivo ek tero o masonuro qua quaze kronizas remparo, e shirmas kontre la pafi de la enemiko DEFIRS

paraplasmo (*kemio biol.*) Substanco vitratra, mi-fluida, qua konsistas ye globulino, ed en qua imersesas la elementi di citoplasmo DEFIS

parazito 1. (*en la epoki antiqua*) Repasto-gasto singladia di richo, qua havis kom tasko amuzar ica 2. Ta qua mestiere su invitis gas por repastar 3. Planto od insekto qua vivas ek altra animalo od altra planto DEFIRS

parcelo Ek ensemblo, mikra parto di qua la formo esas determinita precize DEFIS

pardonar (*trans.*) 1. (*ulo ad ulu - o: ulu pri ulo*) Remisar (kulpo.) 2. (*en la formulo di politeso*) Indulgar EFIS

parear (*trans.*) Evitar atingeso, per deviacigar (la frapostroko) DEFIS

parenkimo (*anat.*) 1. Tisuo sponjatra, qua karakterizas la viceri 2. (*bot.*) Tisuo utrikula di la planti DEFIRS

parentezo 1. (*gram.*) Frazo acesora, komplementa, e, kom tala, provizita ye signo partikulara qua izolas lu interne di la frazo precipua 2. Singla de la signi : (), qui indikas parentezo DEFIS

parento Persono qua esas membro di la familio (di ulu) per nasko o mariajo EFIS

parfumo 1. Odoro agreabla, naturala 2. Substanco qua igas odorar tale DEFIRS

parhelio (*astron.*) Fenomeno lunala qua produktas da la reflekteso di lumo sur la kristali glacia qui suspendesas en atmosfero DEFIS

« **paria** » En India, persono qua apartenas a la kasto maxim infra e qua, kom tala, esas la objekto di desestimo

pariar (*trans., pri, por, kontre*) Konvencionar pri pekunio-quanto riskenda (generale, da singla koncernato) por ta qua esabos justa pri kozo kontestata DFR

parietario (*bot.*) Planto ek la familio « urticei », qua kreskas sur la muregi *L. parietaria* DEFIS

parieto 1. Separilo ek masonuro lejera, menuzuro, quan onu erektas en domo, apartamento, e c. 2. To quo dividas kavajo aden du o plusa parti EFIS

parko Extensajo ek sulo, cirkondada da muro, greto, e c., qua dependas generale de kastelo, de domo, ed uzesas sive por konserver vildo, sive por plubeligar rezideyo, sive por esar promeneyo publika DEFIRS

parlamento 1. Asemblitaro ek personi qui deliberas 2. En Britania: Asemblitaro ek la baroni, prelati e deputiti di la urbi, qua helpas la rejoy en lua praktiko di la povo suprega 3. Nomo di la asemblitaro, di la « chambri », qui praktikas la povo suprega en la landi konstitucala DEFIRS

parlamentar (*netrans.*) Konferar, negociar, espere di trans-akto, koncilio DEFIRS

paro 1. Duo de kozi od animal, sama-speca, destinata irar kune 2. La maskulo e la femino di animal sama-speca, un de singlu

parodiar (*trans.*) Imitar, deformante (lu) burleske, verko grava DEFIRS

paroko (*religio*) Sacerdoto qua direktas distrikto ekleziala, che la katoliki DEFIS

parolar 1. (*netrans.*) Uzar la artikulo-linguo 2. Expresar sua penso per la artikulo-linguo 3. (*trans.*) Uzar, kom expresilo (ta o ca linguo) FIS

paromo Batelo plata, uzata por transportar, sur rivero o lago o fluvio, de ca a ta rivo, homi, animal, veturi, e quan onu glitigas alonge kablo tensita inter la du rivi, oblique ye la fluo F

paronimo (*gram.*) Preske homonimo DEFIRS

paronomiazio (*retor.*) Interproximigo, en frazo, di vorti qui pronuncesas inter-same, ma di qui la senci interdiferas

parotido (*anat.*) Glando salivifera, situata apud la orelo EFIS

paroxismo (*patol.*) Intenseso maxima di aceso DEFIRS

parqueto Asemblajo ek lami de ligno harda, polisita, dispozita diverse, de qui onu facas la planko-suli eleganta DEFR

partenero La persono kun qua onu ludas kontre altra ludanti DEFR

partenogenezo Modo di genito ye qua femino *reproduktas sua speco sen fekundigesir da maskulo DEFIRS

partenokarpio (*biol.*) Nomo quan Noll propozis en 1902 por indikar la modo di su-developo che ula frukti

partero 1. Ta parto di gardeno ube la sulo esas tre plata e glata, sen-arbora, e dividita per bedi 2. (*teatro*) Ta parto di spektaklo-chambrego qua esas inter la orkestrejo e la fundo di la teatro ube, olim, la spektanti permanis stacanta DFIR

particiono (*muziko*) Asembluro de omna parti di kanto od orkestro DEFIRS

participo (*gram.*) Vortospeco qua esas parte verba e parte adjektiva – modo ne-personala di la verbo, qua expresas la ago forme di adjektivo DEFIS

partikulara Qua esas la proprajo ekskluziva di ulu, di ulo DEFIRS

partikulo 1. Parto mikrega di korpo 2. (*gram.*) Mikra (kurta) vorto, generale du-silaba, nevarianta, qua uzesas por la kompozio di altra vorti 3. La partikulo di nobeleso: la prepoziciono qua esas situata avan (ante) la nomo di multa familii nobela DEFIS

partio Inter-amuzo, inter-distrakto da grupo de personi DEFS

partiso Grupo de personi qui adoptis (od adheris a) la sama principi di konduto DEFIRS

partitivo (*gram.*) Qua indikas parto ek toto DEFIS

partizano Olima shaft-armo, di qua la lamo esis plu larja e plu akuta kam olta di la halbardo ordinara DEFIS

parto 1. La porciono di kozo qua apartenas a singla persono kande onu dividas lu inter plura personi 2. To quo (bona o mala) apartenas ad ulu, en kozo en qua li havas intereso 3. Un de la elementi ye qui konsistas loko 4. Elemento ek toto 5. Elemento qua kontributas ad ensamble 6. (*muziko*) To quon singla voco havas kantenda – singla instrumento,

pleenda, en ensamble DEFIS

parturar (*trans.*) (*aludante patrino*) Emisar de su (filio konceptita e qua atingis la nasko-instanto) EFIS

paruo (*zool.*) Mikra ucelo, ek la klaso « paseri », gracila, di qua la bela plumaro esas bunta L. *parus* SL

pasabla Qua esas aceptebla o tolerbla, quankam minima qualesale o quantesale DEFIS

pasajar (*netrans.*) Voyajar per navo, pos lokacir sua plaso dure di la voyajo e pagir po lo DEFIRS

pasamano Balustrado qua garnisas la bordo di eskalero, uzebla kom apogo-punto da la personi qui acensas o decensas IS

pasar (*netrans.*) 1. Durar sua iro, sua fluo 2. Venante de... abutar a... DEFIS

pasero Ucelo kono-beka, kun plumaro griza, tre ordinara en west-Europa L. *passer* FIL

« **pasha** » (*olim*) Oficiero Turka, komisita por administrar provinco

pasifloro (*bot.*) Planto de Amerika, di qua la semini saporas quale olti di grenado DEFI

pasiono 1. Movo violentema, impetuoza, di la psiko ad to quon lu deziras 2. Amoro violentema DEFIS

pasivo 1. (*komerco*) To quon onu debas 2. (*gram.*) La voco qua indikas ke la subjekto subisas la ago quan expresas la verbo. DEFIRS

■ **pasiva** Qua subisas la ago (da ulu, da ulo)

pasko (*liturgio katol.*) 1. Festo solena, memorige di la rezurekto di Kristo 2. (*liturgio judala*) Festo solena, celebrata memorige di la ekiro de Egiptia EFIRS

pasmento Interplekturo de fili ora, arjenta, silka – facita sur kuseno, per spindeli e pingli, uzata kom bordumo o kom aplikajo sur vesti, mobli, e c. DEFIRS

paspelo Bendo ek silko, drapo, per qua onu garnisas la bordo di ula parti di vesto, di uniformo DF

pasporto Dokumento emisata da Stato qua igas sua regnati darfar voyajar libere, e sekurigas a li lia protekteso da la reprezentisti diplomacala di ta stato en la landi cetera EFIRS

pastelo Krayono ek farbi triturlita e pastigita per gum-aquo DEFIRS

pasterno Infra parto di la gambo di kavalo o di bovo, ube onu fixigas lige la entravilo qua retenas lu kande lu pasturas EFI

pasteto Kukajo qua kontenas karno, fisho, e c., koquita en pasto DEFIRS

pasteurisar (*trans.*) Steriligar (liquido) per varmigar lu til (segun lua naturo) 55o/75° C. dum kelka tempo, e koldigar lu bruske. (Onu pasteurisas lakto, kom ex.) DEFIRS

pastilo Bonbono qua havas la formo di mikra disko, ek sukro aromatizita, ek chokolado, e c. DEFIRS

pastinako (*bot.*) Planto leguma, di qua la radiko-bulbo esas sukroza edodoroza *L. pastinaca* DIRSL

pasto 1. Farino dilutita e petrisita por facar pano, galetto, e c. 2. Nomo di preparajo diversa en sukrajarii, apoteki, parfumi-feyi, e c. DEFIS

pastoro 1. (*olim*) La persono qua edukas e gardas bestiotrupi 2. (*religio*) Quaza sacerdote di la religio protestantista DEFIRS

pasturar (*netrans.*) (*aludante bestii herbivora*) Manjar herbo nefalchita, glani jus-falinta, e c. EFIRS

patar (*shako-ludo*) Agar ta stroko di la shak-ludo en qua la rejulo, koaktate ludar, povas lo nur per faliigar su DF

patato (*bot.*) Planto di qua la radiko tuberkula esas manjebla *L. ipomoea batatas* DEFIRSL

patelo (*anat.*) Mikra ostio plata, di qua la anguli esas rondatra, qua formacas la parto avana di genuo EL

pateno (*liturgia katol.*) Vazo sakra, qua havas la formo di pladego ronda, destinata kovrar la kaliko, recevor la peceti di la hostio, e quan la oficianto prizentas por labio-froto a la personi qui iras por la donaco DEFIS

patento Dokumento emisata da guvernistaro e qua grantas ula yuri. DEFIRS

■ **invento-patento** Dokumento qua konstatas ke ulu revendikas la proprieto di inventuro, di perfektiguro, kom olua auctoro

« **pater** » (*eklezio katolika*) Prego sundiala qua komencas de ta vorto Latina

patero Peco de metalo, de ligno, plu o min ornata, ye formo kurva, e muntita sur muro per lua quaza pedo, e de qua onu pendigas kurteni, vesti, e c. EFIS

patetika Qua agitas forte la sentiementi, la pasioni DEFIRS

patibulo Asembluro de fosto vertikala e trabo horizontala, ye la extremajo di qua povas glitar la kordo destinata suspendor la homo qua kondamnis a mortigeso per pendeso F

patino 1. Oxidizo verdatra qua eventis, pos longa tempo, sur la statui, la vazi e la medalii antiqua de bronzo 2. Nuanco uniforma, quaza polisuro, quan tempo donas a la statui, la pikturi, la objekti ivora, e c. DEFIS

patogena (*patol.*) Qua genitas morbo

patogenezo (*patol.*) Exploro di la mekanismo per qua la kauzi morbigera efikas a la organismo vivoza por maladigar olca

patologio Parto di medicino, qua studias la morbi, traktata kom tala DEFIRS

patoso (*retor.*) Uzo exajerita di la moyeni apta agitar forte la pasi-oni DEFIR

patriarko 1. (*biblo*) Familio-
chefo di qua la vivo esis tre
longa 2. (*metaf.*) Oldo venera-
cinda, cirkondata da multa de-
cendanti 3. (*historio di la eklezio
kristana*) Episkopo di la episko-
peyo komencala 4. Chefo di la
eklezio Greka DEFIRS

patrico (*en Roma, antique*) Ofici-
ero alta-klasa, en la periodi *ul-
tima di la imperio Romana DEFIRS

patrimonio Havajo, domeno, quan
onu heredis de la ancestri patru-
lala o patrinala DEFIRS

patrio Lando ube onu naskis ed
a qua onu apartenas kom civi-
tano FIS

patriota Devota por sua pa-
trio DEFIRS

patristiko (*religio katolika*) Cienco
pri la doktrino di la patri ekleziala

patro 1. La persono qua genitis fi-
lio 2. (*fig.*) Titulo ye veneraceso,
respektoso 3. Membro di kongre-
gaciono religiala (katolika) EFIS

patroliar (*netrans.*) (*aludante de-
tachmento*) Cirkular por la seku-
reso di urbo, di kampeyo, por
verifikar kad omno esas en bona
stando DEFIRS

patrologio (*eklezio katolika*) Ci-
enco qua traktas la verki, la bi-
ografio di la patri ekleziala DEFIS

patrono 1. (*en Roma, dum la
epoki antiqua*) Persono richa, po-
tenta, cirkum qua su grupigis kli-
enti 2. La mastro di establisuro
komercala, industriala, che qua
salario-laboras kontor-employati,
fabrik-employati DEFIRS

pauperismo La kalamitato « po-
vreso », en stato DEFIRS

pauzar (*netrans.*) 1. Interruptar la
agado 2. (*muziko*) Cesar la kanto,
la pleo instrumentala, dure di
noto kompleta DEFIRS

pavano Olima (16esma-yarcenta)
danso, segun ritmo binara (du o
quar tempi) di qua la karaktero
esis grava DEFIS

paviliono 1. Edificio qua su-
perstacas la konstrukturi ce-
tera per la alteso di la tekto-
karpenturo 2. Sorto di tendo,
ronda o quadrata, qua finas ye
la somito per pinto, ed uzata por
kampar DEFIRS

pavo Singla de la bloki de greso,
granito, e c., kubigita per talio,
quin onu asemblas por igar plu re-
zistiva la sulo di choseo, di voyo,
di strado, di voyeto EF

pavono (*zool.*) Ucelo, ek la klaso
« galinacei », di qua la plumaro
esas tre briloza, e la kauda, ek
longa plumi, qui havas, ye sua
extremajo, makuli briloza okul-
forma FIRS

pavorar (*netrans.*) Subisar ta
emoco desagreabla maxime, an-
goriganta, quan produktas bruisto
neekspektita, la aparo bruska di
ento o di objekto timenda o neko-
nocata FIS

pazar (*netrans.*) Avancar per la
movo quan agas persono, ani-
malo, qua pozas sua pedo ica,
avan la altra EFIS

pazigrafiar (*trans.*) Skribar per sistemo de signi komprenebla da omna personi, irgequan esas lia linguo DEFIS

peano (*en la epoki antiqua, en Grekia*) 1. Kanto solena, honore di Apolono o di altra deaji 2. Kanto di milito, di vinko, di festo o di gayeso DEF

«**peccavi**» (*eklezio katolika*) Konfeso di la peko agita

pecho Substanco rezinoza, bituminoza, devenanta generale de planti konifera DEFIRS

peco 1. Parto di korpo solida ruptita, tranchita, e c. 2. Parto ekstraktita de penso-verko EFIS

pedagogio Cienco pri la edukado di la pueri DEFIRS

pedagogo La persono qua instruktas ed edukas pueri DEFIRS

pedanto La persono qua ostentas sua savo DEFIRS

pederasto Viro qua sollicitas, por satisfacar sua bezono koitala, homo sama-sexua DEFIRS

pedikulo 1. (*patol.*) Parto streta qua suportas ula tumori 2. (*historio naturala*) Suportilo longa, gracila (che la fungo, likeno, ovulo, e c.) EFIS

pedikuloso (*patol.*) Ensemblo de la manifesti morbala, produktita da lausi sur korpo-parto, o mem sur la tota korpo, per granda quanto de lausi DEFIS

pedo 1. Parto artikozza, ye la extremajo di la gambo, che homo od animalo, qua, pozante su sur sulo, posibligas lua susteneso e marchio 2. Fundamento per qua objekto es pozita sur sulo; singla de la suportili di moblo 3. Mezur-prozodiala (mezur-unajo di la versi) DEFIRS

pedonklo 1. (*bot.*) Suportilo di floro. – Kaudo di frukto (kom ex. : che cerizo) 2. (*zool.*) Prolonguro di la bulbo spinala EFIS

pegazo 1. (*mitol.*) Kavalo aloza qua spricigis de la monto Helikon (Grekia) la fonto di Hippokrenes ube onu cherpis la inspirado poeziala 2. (*metaf.*) Simbolo di la inspirado poeziala DEFIRS

pego (*zool.*) Ucelo ek la klaso «klimeri», qua havas beko rekta, anguloza, e qua, per perforar la kortico di la arbori, kaptas e devoras la insekti qui minas ta arbori *L. picus*

peizajo 1. Parto di lando, plu o min vasta, e plu o min pikinda 2. (*metaf.*) Pikturi qua reprezentas tala parto FIRS

pejorativa (*gram.*) Qua donas senco desfavoroza, desprizigiva DEFI

pekar (*netrans.*) (*religio krist.*) Kulpar kontre la lego de Deo, kontre la lego religiala EFIS

pekario (*zool.*) Mamifero di Amerika, kelke simila a porko *L. dicotylus torquatus* DEFIS

pekino Stofa de silko en qua strio satinatra alternas kun strio matida

pektar (*trans.*) Desintrikar, netigar, akomodar (sua hararo, sua barbo) per instrumento qua havas denti de materio korna, skalia, ivora, metala FIS

pektino (*biol.*) Substanco neutra, quan kontenas la frukti matura DEFIRS

pektoro (*anat.*) Parto di la korpo, qua kontenas la pulmoni e la kordio EFIS

pektoso (*biol.*) Kompozajo qua naskas en la tisui vejetantala, qua kontributas (kun kutoso e vaskuloso) ad aglutinar la celuloso-fibri DEFIRS

pekunio Omna speco di moneto (metala, papera, e c.) DEFIRS

pelagika (zool.) Qua vivas en maro larja, litoro-fore DEFIS

pelagro (patol.) Morbo di pelo, qua divenas kakexio, e di qua la kauzo esas la indijo di vitamini en la nutrivi DEFIS

pelargonio (bot.) Genero de « geraniacei » *L. pelargonium* DEFIS

pelerino Granda kolumo jacanta (manteleto) quaegas la shultro e la pektoro DEFIR

pelikano (zool.) Ucelo aquala, kun beko larja, di qua la mandibulo esas garnisita ye granda posho membrana aden qua lu rezervas sua peskajo *L. pelecanus* DEFIRS

pelikulo 1. Pelo, membrano, tre dina 2. Membrano tenua, dina, qua formacesas sur la surfaco di ula substanci (jelei, lakto boliita) EFIS

peliso Mantelo vatizita EFIS

pelmelo Desordino maxima, qua memorigas kaoso EF

pelo (anat.) Membrano extera quaegas omna parti di la korpo di homo o di animalo DFIS

pelorio (bot.) Anomalajo qua konsistas ye to, ke korolo normala ne-segunregula divenas segunregula. (Digitalo esas exemplo pri lo) DEFIS

peloto Mikra amaso qua havas la formo di baloneto. (Peloto de nivofloki, de lino-filo, de lano-filo) FS

pelotono (armeo) Mikra trupo de soldati, e, partikulare, subviduro di kompanio, di eskadrono DEFIS

pelvo (anat.) Quaza zono osta, qua konstituas la bazo di la torso, e konsistas ye la du osti hanchala EFIS

pemikano Preparajo de karno sikitata e kondensita DEFIS

penacho Fasko de plumi, (maximulta-kaze) koloroza, interklemita infre, fluktuantasupre EFIS

penar (netrans.) Facar granda esforco qua fatigas multe EFIS

penato (en Roma, en la epoki antiqua) Singla de la deaji qui protektis la hemo, e quin onu kultas che su DEFIRS

pendar 1. (trans.) Ligar per la parto supra, diste de sulo 2. (netrans.) Ligar a jibeto, per kordo, cirkondante la kolo por mortigar per strangulo 3. (netrans.) Esar ligita per la parto supra, diste de sulo EFS

pendentivo (arkitekt.) Parto de vulto, inter la granda arki qui suportas kupolo DEF

pendulo Stango tenua, o filo, finanta per maso, qua su movas ye plano vertikala, e di qua la ocili esas izokrona DEFIRS

penetrar 1. (netrans.) Enirar transirante to quo esas obstaklo 2. (trans.) Enirar kelke profunde aden (ulo) DEFIS

peninsulo (geogr.) Granda lando, cirkondata da aquo an omna lateri minus una per qua lu juntesas a la kontinento DEFIS

peniso (anat.) Organo cilindroida, vaskuloza, rigideskiva, uzata por la kopulaco e koito che la mamiferi DEFIS

penitenciar (netrans.) (religio) 1. Repentar pri pekar 2. Expiacar pro pekar EFIS

pensar (trans. e netrans.) (ulo, ad ulo, pri ulu od ulo) 1. Uzar sua spirito por konceptar, judikar, ulo 2. Uzar sua fakultato konceptar, judikar. Posedar ta fakultato EFIS

pensionar (*trans.*) Pagar sen-intermanke, sive a stat-employato, sive por lojeyo, sive por nutreso, sive por edukeso od instrukteso DEFIRS

penta- Sufixo qua signifika « qua havas kin... »

pentaedro (*geom.*) Solido qua havas kin edri DEFIS

pentagono (*geom.*) Figuro geometriala qua havas kin anguli e kin lateri DEFIS

pentagramo Figuro talismano qua reprezentas stelo kin-pinta DEF

pentametro Verso de kin pedi DEFIRS

pentatlo (*en la epoki antiqua*) Asemblajo de la kin exerci atletala (lukto, kuro, salto, lanko di disko, lanko di javelino) DEFIS

pentekosto (*religio krist.*) 1. (*che la Judi*) Festo memorige di la lego donita sur la monto Sinai, celebrata sep semani pos la Pasko-dio duesma, e dum qua onu ofris a Deo la premici di la rekolto 2. (*che la kristani*) Festo celebrata en la sundio sepesma pos Pasko, memorige di la decenso di la Santa Spirito sur la apostoli EFIS

pento Direciono di plano, qua formas angulo obliqua ye horizontalo FIS

peonio (*bot.*) Planto ranunkulacea, kun granda flori intense reda, bunta o blanka *L. paeonia* DEFIS

pepito (*mineral.*) Mikra maso de metalo quan onu renkontras nature sen gango DFIS

pepsino (*kemio*) Substanco efikiva di la suko stomakala, qua dissolvas la materii albuminoida DEFIRS

peptono (*farmacio*) Produkturo de la digesto artificala di karno da pepsino o da pankreatino, en kondicioni determinita di medio e di temperaturo DEFIRS

per Prepoziciono qua indikas la instrumento di la ago, to quo uzesas por produktar lu, la moyeno

perceptor (*trans.*) Kaptar, komprenar, la donataji de la sensi DEFIS

perchar (*netrans.*) (*aludante la uceli*) Okupar kustume plaso sur brancho di arboro, sur stango, sur paliso EFS

perdar (*trans.*) 1. Des-aquirar profitajo, havajo 2. Cesar havar FIS

perdriko (*zool.*) Ucelo galinacea, ne-domestika, qua vivas kun sua simili en la frument-agri, en la prati FIS

perena (*bot.*) Qua ri-kreskas dum plura yari intersequanta DEFIS

perfekta Di qua la ecelo en sua genero esas absoluta DEFIS

perfekto (*gram.*) Tempo di verbo, qua indikas, ye maniero absoluta, ke ago eventis, sen dicar precize ye qua epoko, ye qua instanto DEFIS

perfida Qua agas quale trahizanto, desloyale, ad ulu qua fidis lu DEFIS

perforar (*trans.*) Trairar facante truon, ma sen rotacar DEFIS

pergameno Felo de mutono, preparita por recevar skriburo, imprimuro, pikture, desegnuro DEFIRS

perianto (*bot.*) Ensemblo ek la envelopili di floro, qua povas konsistar ye kaliko e korolo DEFIS

periferio 1. (*geom.*) Konturo di figuro kurvoforma 2. Surfaco externa di korpo DEFIRS

perifrazo (*retor.*) Frazo-formo uzata kom equivalanto di la vorto apta, konvenanta. (*perifrazar*) DEFIRS

perigeo (*astron.*) Punto ek la orbito di planeto ube olca esas maxime proxima a Tero DEFIRS

perihelio (*astron.*) Punto ek la orbito di planeto ube olca esas maxime proxima a Suno DEFIS

perikardio (*anat.*) Sako membrana qua envelopas la kordio DEFIS

perimetro Konturo qua limitizas spaco-parto determinita DEFIRS

perineo (*anat.*) Regiono inter la organi sexuala e la anuso DEFIS

periodo Tempo-quanto dum qua kozo parkuras la fazi di sua duro DEFIRS

periostito (*patol.*) Inflamuro di la periostito DEFIS

periosto (*anat.*) Membrano fibroza qua parkovras la osti DEFIS

peripatetiko La persono qua adheris a la filozofio di Aristoteles DEFIRS

peripeccio Bruska iro-chanjo di la eventantajo ad altra DEFIRS

perisar (*netrans.*) Supresesar per morto violentoza EFIS

periskopo Optiko-tubo, uzata datunesme da la submarnavi, kom aparato qua posibligas vidar dum submerseso DEFIS

peristalta (*fiziol.*) DEFIS

▪ **movo peristalta** Kontrakto, de supre ad infre, di la fibri cirkla tra di la digesto-tubo, qua havas kom efekto pulsar kontinue adavan la nutrivi

peristilo (*arkitekt.*) Edificio di qua la periferio interna kontenas kolono DEFIRS

peritoneo (*anat.*) Membrano seroza qua esas quaze la tapeto di la kavajo abdomina, ed envelopas la viceri quin ica kontenas EFIS

perjurar (*netrans.*) 1. Agar trompo-juro 2. Violacar sua juro-promiso EFIS

perkalino Perkalo tintita e glata DEFIRS

perkalo Kaliko dina, di qua la lanugo deprenesis DEFIRS

perko (*zool.*) Fisho qua vivas en aquo sen-sala, e havas flosi dornoza *L. perca* EFIS

perkutur (*trans.*) 1. (*medic.*) Explorar per la metodo qua konsistas ye frapar sur la parieto di korpo-kavajo por saveskar (segun la naturo di la bruiso) quan esas la stando di la organi en ta kavajo 2. (*armo*) (*aludante fusilo*) Agar la frapo qua – per explozo di la pulvero – deskuplos la projektilo di la pafarmo DEFIS

perlo 1. Globeto, maxim-multa-kaze arjento-blanka, kun reflekti ciel-arkea, qua formacesas en ula konki 2. Mikra bulo ek metalo, emalio, vitracho, quan onu boras, e tra serio de qui onu pasigas filo por facar ek li koliari, pasmenti, e c. DEFIS

perlomatro Materio blanka, kun reflekti ciel-arkea, ye qua konsistas la latero interna di ula konki, ed uzesas por tabulifado DEFIRS

permanar (*netrans.*) Mantener su, konservar su, sen interrupto. – Esar kontinue en la sama loko, sen absenteso nek intermito DEFIRS

permear (*trans.*) (*aludante liquido, gaso*) Pasar de ca a ta latero di parieto per trairar la pori di olca EFIS

permigar (*trans.*) (*ulo ad ulu*) Grantar la darfo o la yuro (agor o facar ulu) EFIS

permutar (*trans.*) Pozar ulu en la plaso di altra kozo, e reciproke EFIS

pero Vasalo suprega-ranga, membro di la judicio-korto rejala DEFIRS

peroneo (*anat.*) Osto longa di la gambo, fixigita ye la latero extera di tibio EFIS

perono (*arkitekt.*) Eskalero de kelka gradi, konstruktita avan la fasado di domo, e qua finas per

platformo a qua abutas la enirokoridoro precipua EFR

peronosporo (*bot.*) Fungo, tipo di la familio « peronospori » *L. peronospora*

peroraciono (*retor.*) La *ultima ek la parti ye qui konsistas diskurso DEFIS

peroxidazo Fermento solvebla di la puso, apta deskompozar la aquo oxizita e transportar la oxo sur la tintivo di gayako, sur hidrokino, sur pirogalo, e c.

perpendikla (*geom.*) Qua produktas – kun un rekto, un plano – du anguli adjacanta DEFIRS

perpetua Qua duras e duros konstante DEFIS

perplexa Embarasata e nequieta, inter plura solvi, rezolvi, possible DEFIS

perquisitar (*netrans.*) (*che ulu*) (*aludante judiciisto inquestala*) : Agar sercho judiciala minucioza, en la domicilio di inculpato, e che irgu, por embargar e forprenar omna dokumenti ed altra objekti utila por saveskar pri la fakti DEFIS

persekutar (*trans.*) Persekuar senhalte, sen-cese, e traktar kruele, violente EFIS

persekuar (*trans.*) Sequar proxieme, esforcante por atingar EFIS

perseverar (*netrans.*) Permanar ferma e konstanta en sua maniero esar od agar EFIS

persieno Sorto di shutro ajurizita, ek (generale kelka) lami vertikala, faldebla, fixa o movebla, qua shirmas kontre la suno-radii DEFI

persikario (*bot.*) Planto, ordinare en Francia, uzata kom ecitivo ed urinifigivo en la hidropsi *L. polygonum persicaria* EFIS

persiko (*bot.*) Frukto de arboro qua devenis de Persia, di qua la shelo esas veluratra, la pulpo saporiza, la kerno grosa e tre harda *L. prunus persica* DFRF

persistar (*netrans.*) Permanar ferma pri sua rezolvajo malgre la rezisti EFIS

persono 1. Individuo ek la speco « homo ». To quo konstitucas la persono ipsa 2. (*gram.*) Formo di la konjugo, per qua distingas la persono qua parolas, ta a qua onu parolas, ta pri qua onu parolas DEFIRS

perspektiva Qua reprezentas objekti segun la diferi di aspekto quin produktas la foreso-grado e la dispozeso DEFIRS

persuadar (*trans.*) (*ulu, pri*) 1. Duktar (ulu) a kredar (ulo), sen pruvo 2. Igar kredar (ulo), sen pruvo EFIS

perturbar (*trans.*) 1. Desordinar la funciono di sistemo, di organo 2. (*astron.*) Deviacigar de lua iro normala, per la atrakto da astro vicina 3. Trublar la stando di stato, di asemblitaro DEFIRS

perucho (*zool.*) Mikra papagayo di qua la plumaro esas bele-verda *L. conurus* FI

peruko Hararo falsa DEFIRS

perversa Qua havas tendencio o gusto ne-normala, kontre-etika DEFIS

pervinko (*bot.*) Planto di qua la folii esas brile-verda, e la flori, blua, kin-festona *L. vinca minor* EFS

pesario Bandajo destinata a mantenar la utero DEFIS

pesimismo Doktrino di ta qua kredas ke, pro ke lo mala esas la existo-*leyo (lego), onu mustas odiar vivo DEFIRS

peskar (*trans.*) Probar kaptar fishi (e mem sucesar lo) per tirar li ek aquo per filo, o per reto, e c. EFIS

pesto (*patol.*) Morbo epidemia, kontagiala, qua mortigas personi multega DEFIS

petalo (*bot.*) Parto di la korolo di floro EFIS

petardo 1. Explozivo por destruktar obstaklo 2. Peco piroteknala qua explozas granda-bruisoze DEFIRS

peticionar (*netrans., pri ulu, ad ulu*) Demandar skribe, a la reprezentanti di autoritatozaro, a granda korpi politikala; generale ta demando signatesas da granda nombro de personi DEFIRS

petiolo (*bot.*) Kaudo di la folio, qua unionas lu a la stipo EFIS

petonklo (*zool.*) Molusko senkap, kun konko du-valva *L. petunculus* FI

petrelo (*zool.*) Mar-ucelo, kun ali longa, qua, dum sua flugo rapida, semblas frolar la aquo-surfaco *L. procellaria* EFS

petrisar (*trans.*) Klemar, manuar (substanco pasta) F

petro Materio ne-organika, harda, solida, qua konsistas ye substanci diversa, agregita, difuzita surface ed interne di sulo DEFIRS

petrografio Cienco di qua la studaĵo esas la roki di la ter-kortico, pri lia kontenajo mineralogiala e kemiala, e lia genezo DEFIRS

petrolo Oleo minerala, obtenata de fonti naturala, uzata por lumizo, varmigo di mashini, e c. DEFIRS

petroselo (*bot.*) Planto legumgardenala, kun saporo pikanta, uzata precipue kom kondimento *L. petroselinum* DRL

petular (*netrans.*) Manifestar sua vivaceso per agito bruisoza; folo-ludetar, movante sen su-dominaco

petunio (*bot.*) Ornamentala planto, kun flori bunta ed bonodoranta *L. petunia* DEFIS

pezar (*aludante korpo*) 1. Igar sentar sua preso sur sua suportanto, o sua tiro di to a qua lu suspendesas – preso e tiro plu o min granda segun lua maso 2. (*n gram, kilogram*) Enuncar la quanto de mezurunaji qui korespondas a ta preso o tiro FIS

pia (*religio*) Di qua la devoteso religiala esas vivaca, forta e sincera EFIS

piafar (*netrans.*) (*aludante kavalo*) Frapar bruisoze sulo per pedo, levante alte la gambi avana DEFS

piamatro (*anat.*) Parto interna di la membrano triopla qua tegas la cerebro

piano (*muziko*) Instrumento kun klavaro, di qua la kordi ne tusheas per plumo-pinto (li tale tusheas pri klavikordo), ma frapesas per marteleti – procedo qua posibligas plufortigo o modero di la sono segun-vole, per presar plu o min forte sur la klavo qua movigas la marteletto DEFIRS

piceo (*bot.*) Arboro konifera, kelke simila ad abieto *L. picea excelsa* FIL

pichpino (*bot.*) Arboro (di Usa) di qua la bela ligno esas rede-flava, riche veinoza, plu harda e plu densa kam la pino-ligno ordinara, ma esas ruptebla e fendebila plu facile. (*australis*) *L. pinus palustris* DEFIR

pedestalo Suportilo di kolono, di vazo, di statuo, establisita sur sulo DEFIRS

pierido (*zool.*) Genero de insekti lepidoptera, ek la familio « pieridei »; un speco de oli produktas raupi qui devastas la kreskaji (kauli, e c.) *L. pieris brassicae*

pietismo (*religio krist.*) Nomo qua karakterizas la mento qua impulsis, en la yarcento 17-esma, e mem ankore nun, grupi diversa

de protestantisti Germana qui tendencas ad asketismo e proklamas la sacerdoteso universala di omna Deo-kredanti DEFIRS

pietisto Adepto di pietismo DEFIRS

pigargo (zool.) Genero de rap-tuceli, ek la familio « falkoni-dei », qua kontenas cirkum dek speci, difuzita sur la Terglobo omna-regiono, ecepte en Sud-Amerika *L. circus pugargus* EF

pigmento (anat.) Materio ek granularo diversa-kolora, quan onu trovas en la celuli di la mukosttrato di epidermo, e qua produktas la nuanci interdiferanta di pelo che la homo e la animali DEFIRS

pigmeo 1. (mitol.) Persono di la raso « nani » 2. Persono sen merito nek valoro sociala DEFIRS

pigo (zool.) Ucelo babilera, ek la familio « korvi », kun plumaro blanka e nigra, e longa kaudo dispozita etajatre *L. pica* IS

pikadoro Kavaliero qua, en taurokombato, atakas la animalo per piquo DEFIRS

pikar (trans.) 1. Entamar neprofunde, per pinto 2. Truizar per ulo quan onu igas penetrar per pinto 3. Igar (ulo penetrar aden ulo, pinto-avane) 4. Stimular vivace; frapar per sento vivaca, penetrivera DEFS

pikeo Stofa de kotono, ek du texuri aplikita ica kontre ita, ed unio-nita per steburi qui formacas desegnuri DEFIRS

piketo 1. (armeo) Mikra trupo de kavalriani, pronta departar quiklor signalo 2. Karto-ludo ek 32 karti, en qua la ludanto qua ganis 30 punti ante ke la adverso ganis un, kontas sua ganajo quale se lu atingabus 60 DEFIRS

piklo Singla ek la kondimentoj vejetantala, konservita per vinagro E

piknikar (netrans.) Agar repasto en qua singla partoprenanto pagas sua quoto di la spenso, od adportas sua dishi DEFIRS

pikono Utensilo, implemento, ek fero, pintoza, quan uzas la ministri karbonala, petrala, la terlaboristi, por exkavar roko o materii harda; la fera parto havas pinto perpendikla ye la mancho

piktar (trans.) Reprezentar per farbi EFIS

pikverdo (zool.) Ucelo kun plumaro flava e verda, ek la genero « pegi » *L. picus viridis* FIS

pilastro (arkitekt.) 1. Kolono quadrata, maxim-multa-kaze sinkita en muro 2. Montanto quan onu fixigas intervalope en greto, pasamano, balkono 3. Kolono de petro-bloki, qua subtenas parti diversa en edificio, en ponto, e c. DEFIRS

pilgrimar (netrans.) Voyajar pro devoceso, pieso, a loko sakrigita DEFIR

pilio (elektro) Aparato (inventita da Volta, en la yaro 1800), qua transformas ad elektro-fluo la energio quan developas reakto kemiala DEF

pilo (anat.) 1. Produkturo epidermala, qua havas la formo di filo tenua, qua kovras la korpo di preske omna mamiferi 2. Ta produkturo che la homo, ube olu kreskas sur ula parti di la korpo (vangi, labii, mentono, axeli, pubio) EFIS

pilono (arkitekt.) 1. (en Egiptia, antique) Sorto di avan-korpo qua havas la formo di piramido quadriangula trunka, e kun porda aper-turo centrala, quan la Egiptiani antiqua kustumis erektar avan la enireyo di sua templi 2. Dekor-motivo qua havas la formo di pilastro quadriangula, lokizita an la lateri di enireyo DEFIRS

pilorio Fosto an qua onu ligis per fero-ringo la persono qua esis kondamnita ad expozeso publika (kom puniso legala)

pilorio (*anat.*) Orifiko infra di la stomako, tra qua la nutrivi pasas aden la intestini EFIS

pilotar (*trans.*) Duktar navo en la mar-paseyi desfacile trairebla, ye la enireyo od ekireyo di portuo DEFIS

pilulo (*farmacio*) Medikamento fasonita a mikra globo, maxim multa-kaze envelopita ye folio dinega ek oro od arjento, qua impedas lua adhero e plufaciligas lua engluteso DEFIRS

pimento 1. Drinkajo ek mielo, spici e vino 2. (*bot.*) Bero konoforma, kun surfaco glata e bri-loza; komence bele-verda, lu divenas (lor lua matureso) brile-reda – uzata kom kondimento *L. mirtus pimenta* DEFIS

pimpinelo (*bot.*) Planto herbatra, aromata, ek la familio « rozacei », uzata kom kondimento *L. pimpinella*

pinaklo (*arkitekt.*) Tekto-karpenturo dekorita, e finanta per pinto DEFIS

pinastro (*bot.*) Pino sovaja (marlitorala) de qua onu ekstraktas terpentino *L. pinus pinaster* EFIS

pinchar (*trans.*) Klemar forte inter la fingri EF

pinco (*tekn.*) Mikra tenalio, uzata diverse en la mestieri, en kirurgio. – « Pinco » diferas de « tenalio » per to ke lu esas utensilo sen charniro (la du parti ye qua lu konsistas esas asemblita per resorto o parto flexebla) DEFIRS

pinealo (*anat.*) Mikra korpo, avan la cerebelo DEFIS

pinglo Mikra stango de latuno, pinta ye un extremajo, kapoza ye la altra, quan onu uzas por ligar EF

pinguino (*zool.*) Ucelo palmipeda di la Nordo-mari, kun ali kurta *L. aptenodytes* DEFIRS

pinio (*bot.*) Sorto di pino qua kreskas en la regioni sudala di Europa, kun kapo parasunoforma *L. pinus pinea* DF

piniono (*tekn.*) Roto dentoza qua ingranas la denti di altra roto EFIS

pino (*bot.*) Granda arbori rezi-noza, sempre verda, ek la familio « koniferi » *L. pinus sylvestris* EFIS

pinsel Tufo de pili, ligita an la extremajo di bastono mancha, uzata por extensar farbi, gluo, e c. DFS

pintado (*zool.*) Ucelo kriema, galinacea, kun kapo nuda, kaudo kurta, plumaro griza bluatre, sur qua dissesmas makuli blanka *L. Numida meleagris* EFIS

pinto 1. Extremajo tale tenuigita ke lu pikas. (ex. : pinto di agulo, di espado, di kompaso) 2. Ulo kelke pintoforma. (ex. : pinto di monto) EFIS

piocho (*tekn.*) Utensilo di terlaboristo, ek mancho e ferbloko, pikona ye un extremajo, e haa ye la altra

pioni 1. En armeo : laboristo quan onu uzas por voyifar, ekavar tranchei, e c. 2. La persono qua kultiveskas tereni nekultivita til nun. (*anke metaf.*) DEFIR

piono Singla de la disketi di la damo-ludo, e di la figurini di la shak-ludo FS

pipeto (*tekn.*) Tubo vitra, konkavigita ye un extremajo, tenuigita til pintesko ye la altra, quan onu povas stopar per un fingro, uzata por transvarsar liquido DEFI

pipiar (*netrans.*) (*aludante la ucel-yuni*) Kriar DFS

pipa Tubo qua finas per quaza fureto en qua onu pozas tabako quan onu acendas por aspirar lua fumuro *smoke EFIS

pipro (*bot.*) Mikra bero, qua odoras e saporas forte, e qua, sikigite, o muelite, uzesas kom spico, kondimento EFIS

pipisar (*netrans.*) (*aludante la uceli e precipue la hani*) Maladesar pro la kresko sur la pinto di la lango, di pelikulo squamatra qua impedas drinkar DEFIS

piquo 1. Shaft-armo, di qua la shafto esas garnisita ye ferajo plata e pintoza, plu kurta kam lanco 2. Un ek la du figuri nigra, sur ula ludo-karti, di qua la formo esas olta di piquo-ferajo F

piramido 1. Monumento kun quar facii triangula e bazo quadriangula, qua uzesis kom tombo por la olima reji di Egiptia (faraoni) 2. (*geom.*) Solido kun edri triangula unionita per somito komuna, kun bazo poligonala, e qua havas tam multa lateri kam edri DEFIS

pirato Persono qua cirkulas sur la mari por ibe kaptar, sizar, embargar, raptar, sen permiso da la rejo di sua lando DEFIS

piretro (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji ». di qua la kapituli, sikigite, divenas pulvero kontre-insekta *L. pyrethrum* EFIS

piriko (*prozodio antiqua*) Pedo kompozita ek du vokali kurta, Onu renkontras lu ye la fino di ula hexametri da Homeros, vice spondeo o trokeo DEFIS

pirito (*mineral.*) Sulfuro metala kruda, inflamebla DEFIS

piro (*bot.*) Frukto di arboro ek la familio « rozacei », oblonga, di qua la volumino deskreskas arivante proxim la kaudo *L. pirus communis* EFIS

pirogalo (*kemio*) 1-2-3 $C_6H_3(OH)_3$
pirogo Barko di sovaji, facita, en la kazi maxim multa, ek arborotrunko kavigita DEFIS

pirograbar (*trans.*) Dekorar lignopeco per grabar sur lu desegnuro per pintoza stango metala, varmigita til esar intense-reda EFIS

pirolo (*zool.*) Genero de pasero, kun beko konoforma, ek la familio « korvidei » *L. oriolus galbula* D

pirometro (*tekn.*) Instrumento di fiziko, qua uzesas por mezurar la temperaturi extreme alta-grada DEFIS

pironismo (*filoz.*) Doktrino da Pyrrhon, skeptiko di la Grekia antika, qua kombinas en su la filozofio di Demokrites, la dialektiko di la sofisti, e la asketismo di ula sekto di India (gimnosofista) DEFIS

piroso (*patol.*) Sento di bruluro departanta de la epigastro ed acensanta til ezofago e til la fauco, e qua akompanesas da rukti e da ri-engluti di liquido acida e brulanta DEFIS

pirotekno Kombinuri diversa di efekti de lumo, de koloro, produktata da pulveri specala quin onu inflamas DEFIS

piroxilo (*kemio*) Produkturo obtenita per traktar, per nitracido, materio celuloza, exemple : ligno, papero, kanabo, koton, palio, e c.

piruetar (*netrans.*) (*aludante persono*) Rotacar, nur un pedo tushante sulo DEFIS

pistacho (*bot.*) Mandelo de frukto di arboro ek la familio « terebintacei », envolvita en pelikulo verda, uzata da la sukrajisti *L. pistacia vera* DEFIS

pistar (*trans.*) Reduktar a mikra fragmenti, per shoki iterata EFIS

pistolo Pafarmo mikra, tre portebla, quan onu tenas en nur un ek la manui kande onu pafas DEFIRS

pistono (*tekn.*) Cilindro, movanta en pumpilo per stango, retropulsante fluido o pulsata da lu DEFIRS

pitagorala 1. (*filoz.*) Apartenanta a Pithagores, a lua penso-skolo od a lua doktrini 2. (*matem.*) Nombri pitagorala : nombri interligita per la relato $a^2 = b^2 + c$

pitekantropo (*paleont.*) Genero de granda simii fosila, reprezentata da kranio-kaloto, kelka denti ed un femuro, trovita en la yaro 1891 en sulo-strato pliocena o pleistocena, en la insulo Java (Azia) DEFIRS

pitio (*epoki antiqua*) Sacerdotino di la oraklo di Apolono, en Delphos DEFIS

pitoniso (*biblio*) Muliero qua anuncas la eventontaji DEFIS

pitono (*zool.*) 1. Sorto di boao ek India 2. (*mitol.*) Nomo di serpento monstra, mortigita da Apolono, apud Delphos L. *python* DEFIS

pitoreska 1. Qua, pro lua dispozeso, aspektas apta divenar piktajo 2. Dicesas pri stilo qua quaze piktas la personi o la kozi DEFIS

pituito (*patol.*) Humoro viskoza sekrecata da ula mukosi di la nazo, di la bronkii, en stando morbala EFIS

pivoto (*mekan.*) 1. Suportilo di la axo cirkum qua rotacas korpo 2. (*milit-arto*) (*aludante konversiono di trupo de soldati*) Punto cirkum qua ta konversiono eventas 3. (*metaf.*) Motivo precipua di la agi, che la homi EF

pizo (*bot.*) Singla de la grani de planto leguminosa, papilionacea, inkluzita en shelo verda L. *pisus sativus* EFI

placento 1. (*anat.*) Organo karnoza, sponjatra, qua adheras a la utero, komunikante per la kordono umbilikala kun la feto, per la vaskuli di qua la sango paternala arivas a la feto e retrovenas a la patrino 2. (*bot.*) Parto di la surfaco di karpelo, sur qua esas insertita la ovuli DEFIS

placo Loko publika, netektoza, perimetro-garnisata per do-mi o monumenti, kun, posible, monumento centrala DEFIRS

plado Vazo di qua la fundo esas plata, quan onu pozas avan singla repastonto o festinonto por recevar la nutrivi EFIS

plafono (*arkitekt.*) Surfaco ye qua konsistas la parto supra di chambro, salono, galerio, kirko, e c., super la kapi di la personi qui esas en lu DFR

plago 1. (*fiziol.*) Laceruro, extera od interna, kun desorganizeso di la tisui en parto di la korpo, produktita da vunduro o kauzo morbifera 2. (*metaf.*) Persono o kozo konsiderata kom instrumento per qua Deo frapas o kastigas la homi 3. Kalamitato qua frapas popolo 4. To quo esas funesta a persono od a kozo DEFS

plajiar (*trans.*) (*literaturo*) Furtar ek la verki da kunhomo DEFIRS

plajo Bendo, plu o min larja, de sulo alonge maro od oceano, quan ta maro o ta oceano alterne kovras e deskovras. (Existas plaji de sablo e plaji de rul-stoni) FIS

plako Lamo de metalo – maxim multa-kaze destinata aplikesor ad sur surfaco plana EFIR

plando (*anat.*) Parto di la pedo qua tushas sulo kande onu stacas o kande onu marchas FIS

planeto 1. (*astron. antiqua*) Astro vaganta (kontraste kun la steli fixa). (*astrol.*) Astro a qua

onu imputas efiko a la fato di la homo **2.** (*astron. moderna*) Astro qua parkuras la spaco circum Suno (situata ad un ek la fokoj) DEFIRS

planimetrio Parto di geometrio : la arto mezurar la surfaci plana DEFIRS

planimetro Instrumento per qua onu povas evaluar la mezuri di areo plana DEFIRS

planisfero (*geogr.*) Mapo en qua la Ter-sfero dividasas en du diametri, reprezentata da surfaco plana, egardinte la redukto demandata da perspektivo DEFIRS

planko Ligno-peco, fendita longesale, plu longa kam larja, e nur poke dina DEFIS

« **plankton** » **1.** Ensemblo ek omna vivanti (animali e vejetanti) qui fluktuas en la aquo di maro o di lago, inter la surfaco e la fundo **2.** Animalo o vejetanto tre mikra di la aquo di maro o di lago DEFIRS

plano **1.** Surfaco sen kurviguro nek ondaro **2.** (*geom.*) Surfaco plana : sur qua rekto esas aplikebla omnasinse.

▪ **angulo plana** Intersekuro da du rekti sama-plana. Figuro plana : trāsita sur surfaco plana

3. Desegnuro qua reprezentas la dispozeso di la kompozanti di urbo, di regiono, di edificio, kun indiko di la proporcioni e di la plaso relativa di la parti diversa DEFIRS

plantacar (*trans.*) Fixigar en sulo per radikoj (vejetanto) DEFIS

plantago (*bot.*) Planto herbatra di qua la spiko kovresas ye mikra semini – tipo di la familio « plantaginei » *L. plantago* EFI

plantigrado (*zool.*) Mamifero qua, marchante, pozas la plando di sua pedi sur sulo. (ex. : urso, daxo, e c.) DEFIS

planto (*bot.*) Omno quo fixigesas en sulo per radikoj DEFIS

plantono (*armeo*) Soldato qua stacas avan la pordo di oficio alta-grada, por transmisar komandi, e c. F

plasma (*biol.*) Parto liquida di sango, en qua fluktuas la globuloj di sango DEFIS

plasmodermo (*biol.*) Materio protoplasma qua formacas la komuniki intercelula quin onu vidas che la vejetanti e che ula animaloj DEFIRS

plasmodio (*parazitologio*) Parazito di la genero « plasmodium », en qua asemblesas la tri speci de hematozoi di la marsho-febro amiboida, e qua vivas en la hematitii di la homo e di la animaloj, e genitesas per skizogonio o sporogonio DEFIRS

plasmolizo (*biol.*) Fenomeno osmosala, qua abutas a la destrukto di la plasma DEFIRS

plasmosomo (*histol.*) Nukleolo vera, nedependanta de la reto de linino, qua povas movar su sur la nukleo e kolorizesas intense da la kolorizivo di plasma DEFIRS

plaso **1.** Spaco, okupata od okupebla, da singla persono en irga loko (veturo, teatro, cinema, e c.) **2.** Loko propra, rezervita o konvenanta por singla kozo **3.** Rolo atribuita ad employato en entraprezuro, komerckontori, fabrikeyo, e c. DEF

***plastica** Quan onu povas formizar o modlar

plastido (*biol.*) Ensemblo ek la substanci vivanta di la celulo, ecepte la rezervo-substanci, la ek-sekrecaji, la envelopomembrano DEFIS

plastidulo (*biol.*) Granularo dispozita ganso-marche, qua formacas la ensemblo de la filamenta di la sponjo-plasmo di la celulo DEFIS

plastiko (*kemio*) Singla de la materialii qui esas kemio-stabila kande uzata normale, ma qui, ye ula instanti dum lia produkteso, esas plastika, ed esas formizita o muldebla per kaloro, preso, o per ta du faktori. La maxim multa plastiki esas polimera, ed esas klasifikebla a termoplastiki e termorezistivi DEFIRS

plastilino Modlo-argilo

plastro 1. Sorto di gipso per qua la aktoro qua pleas la rolo di Petreto kovras sua vizajo en la pantomimi 2. Blankajo quan la mulieri uzas kom fardo DEFIRS

plastrono 1. Peco pektoralala di kuraso 2. Peco pektoralala polsterizita, di vesto di skermisto 3. Parto pektoralala di kamizo di viro EFI

plata Di qua la surfaco esas glata, sen saliajo DEFIR

platano (*bot.*) Arboro di qua la folii esas larja, simila a manuo apertita, tipo di la familio « platanai » *L. platanus* DEFIS

plateno (*tipografio*) En la imprimo-mashino, brakio-funcionanta, la peco de gisfero, quadrata o rektangula, perfekte glata, qua, kande abasata adsur la komposturo (per la stango) produktas la imprimuro

platformo 1. Kovrilo horizontala di domo sen tekto-karpenturo 2. Maso tera, planigita, sur qua onu establisas la fundamento di edificio 3. Plankosulo qua kovras la kapi di la palisi di palisegaro sinkita en sulo 4. Planko-sulo provizora sur qua la masonisto-helperi facas la mortero DEFIRS

platino (*kemio*) Metallo precoza, griz-blanka, mola, duktila, plu pezoza kam oro, ne-altereblo en aero, tre tenaca. Atompezo : 194 *Simb. kem. Pt* DEFIS

platonala Qua apartenas a la doktrino da Platono DEFIRS

plaudar (*netrans.*) Bruisar monotone quale aquo qua agitesas L

plear (*trans.*) 1. Amuzar su, o laborar, per funcionigar muzikinstrumento 2. Reprezentar teatrajo, cinemo-filmo. (*anke metafor.*)

plebeyo (*historio di Roma, antique*) Persono ek la infra strati di popolo DEFIRS

plebicito Voto di ula lego o rezolvo, da omna civitani di la stato (kom ex. : en Suisia) DEFIRS

pledar (*netrans.*) Defensar (afero procesala) koram la judicii-sti DEFS

plektar (*trans.*) Fasonar texuro (ek fasko de hari, e c.) plata, rubando-forma, per interkrucumo EL

plektro (*epoki antiqua*) Mikra vergo ek ivo, quan onu uzis por igar vibrar la kordi di liro DEFIS

plena (*de*) 1. Qua kontenas la tota quanto quan lu povas kontenar 2. Qua kontenas granda quanto (*kom ex. : plenigar ye ta o ca kozo, per ta o ca instrumento*) 3. (*fiziko*) Plenigita tote, ye materio solida, liquida, o gasa EFIS

plendar (*netrans., pri*) 1. Expresar sua deskontenteso pri ulu od ulo 2. Expresar, che autoritatozo policala, sua motivo di deskontenteso por obtenar protekto, indemono, e c. EFS

plenipotenco Yuro quan onu recevas de ulu pri agar ye lua nomo. (Dicesas precipue pri la yuro donita da suvereno, pri agar ye guvernistaro o korto stranjera.) DEFIS

pleomorfa (*mikrobiol.*) Di qua la formo varias efike da ula kondicioni determinita

pleonasm 1. (*gram.*) Uzo di vorti qui esas superflua pri la senco 2. (*retor.*) Abundego di la termini por insistar pri la penso. (kom ex. : « Me vidis lu, ya, vidis lu per mea okuli propria ») DEFIRS

plesiosauro (*paleont.*) Genero di reptero, tipo di la familio « plesiosauridei », granda animalo marala, 3/5 metri longa, remarkinda pro lua mikra lezardo-kapo, lua denti strioza, lua kolo longa ne-mezureble *L. plesiosaurus* DEFIS

pleto Pladego de metalo, lako, porcelano, kristalo, sur qua onu servas teo, kafeo, o cetera drinkaji, e sur qua onu pozas la bakokukaji F

pletoro 1. (*patol.*) Pleneso di la vaskuli pro abundego di sango, di humori 2. (*metaf.*) Tromulteso quaze morba DEFIS

pleuronekto (*zool.*) Marfisho plata, di qua la korpo esas romboida, analoga a turboto, ma plu ovala *L. pleuronectes* L

pleuronektoidi (*zool.*) Genero de fishi plata qui natas sur sua flanko *L. pleuronectidae* L

plevrito (*patol.*) Inflamuro di la plevro DEFIRS

plevro (*anat.*) Membrano seroza, qua tegas la pulmoni e kovras la parieti di la torako EFIRS

plexo (*anat.*) Reto de fibreti nerva o de vaskuli interplektita DEFIS

pleyado 1. (*astron.*) Singla ek la sis steli (en la epoki antiqua, onu dicis : sep) qui formacas grupo en la Tauro-stelaro 2. (*literaturo*) Grupo de sep poeti (en Alexandria ed en la Francia di la yarcento 16-esma.) 3. (*filoz.*) Grupo ek la sep saji di la Grekia antiqua 4. (*en la domeno di la linguo universal, Ido*)

Grupo ek la sep homa fonti di la linguo universal definitiva : Louis de Beaufront, Louis Couturat, Otto Jespersen, André Lalande, Wilhelm Ostwald, R. Lorenz e L. Pfaundler DEFIS

plezar (*netrans., ad, per, pro*) (*aludante la kozi o la personi*) Atraktar (*metafore*) per sua charmo EFI

plezuro Sentimento di komforto psikologia, qua naskas de la satisfaceso di deziro, di aspiro DEFIS

pliko (*patol.*) Exuduro ek la pelo haroza, qua aglutinas la hari aden fasketi EFI

plinto (*arkitekt.*) 1. Tabulo quadrata qua formacas soklo 2. Bendo plata qua jacas an la pedo di edificio, infre di muro di apartamento 3. Bendo de ligno qua aplikesis cirkum panelo DEFIS

plioceno (*geol.*) Strato supra di la sedimento terciara, qua kontenas la fosili maxim recenta DEFIRS

plisar (*trans.*) Dispozar tale ke lu formacas plura falduri DF

***pliz** Uzata kande onu deziras demandar polite ad ulu, ke lu... -ez. (plu konciza kam « Me pregas vu pri lo :... -ez » o « Voluntez esar tante komplezema ke vu... -us... ».) E

plombo (*kemio*) Metallo bluatre-blanka, mola, tre pezoza *Simb. kem. Pb* DEFIRS

plorar (*netrans.*) 1. Manifestar, expresar sua aflikteso 2. Emisar lakrimi F

plu Indikas la augmento o la kresko di quanto o qualeso qui duras esar od egardesar kom identa a su ipsa FI

plugar (*trans.*) Apertar kultivosulo, e renversar la glebi, per ekavar sulki en tero, uzante la soko di instrumento specala DR

plumo 1. (*zool.*) Singla ek la tubi korno-harda, garnisita ye aristi e ye lanugo, qua kovras la korpo di la uceli 2. Tubo di plumo, taliita por skribar per lu (pos trem-pir lua pinto aden inko) 3. Mikra lamo de metalo, qua havas la formo di la pinto di plumo taliita, di qua onu glite muntas la extreme-majo sen-pinta an-en tubo ucel-plumatra EFIS

plump! Interjeciono qua expresas la bruio de falo, precipue di ulo tre pezoza, mola, inerta

plumpa (*pri vivanto*) Qua su movas quale se lu esus tre pezoza, pro la denseso di sua korpo D

plunjar (*netrans.*) Penetrar, sinkar profunde aden aquo, propra-vole EF

plura Ula quanto (ne tre granda) de personi, de kozi – mem nur du DEFIS

plus 1. Ulte to; adjuntenda a... 2. (*kun « ne » avan od ante lu*) – indikas la ceso di la ago, di la eso

plusho Stofa simila a veluro, e kun longa pili e lanugo sur la averso DEFR

plusquamperfekto (*gram.*) Verbo-tempo qua indikas pasinto antea ye altra tempo pasinta (t. e. ... -is... -inta)

plutokratio Governo da la richi DEFIRS

plutonal (*geol.*) (*pri roki*) Produktita da la efiko di fairo sub-ter-sula naturala DEFIRS

pluvar (*netrans.*) (*aludante la aquo-vaporo di la nubi*) Kondensesar e falar gutope FIS

pluviometro (*fiziko*) Instrumento quan onu uzas por mezurar la quanto de pluv-aquo qua falas en un loko dum ula quanto determinita de tempo DEFIS

pneumatika Dicesas pri mashino o pumpo per qua onu pumpas la aero di tanko por eventigar lua vakueso DEFIS

pneumokoko (*patol.*) Agento patogena, la maxim ordinara, di pulmonito, deskovrita da Louis Pasteur en la yaro 1881

po Kom preco di... – Kambie di...

pociono Medikamento quan onu glutas forme di drinkajo EF

podagro (*patol.*) Morbo qua afektas, ordinar-kaze, la artiki, iras de ica ad ita, e quan onu imputis olim a la influo da guti de humoro

podoido (*matem.*) Singla de la kurvi quin onu obtenas per prenar la simetrii di un punto Q, relate la tangenti di ta kurvo

poemo Versaro pasable longa DEFIRS

poetiko Verko docala, en qua expozas la reguli di la kompozio per versi DEFIS

poeto Persono qua su konsakras a poezio; persono qua esas dotita por poezio DEFIRS

poezio 1. La arto facar verki ek versi 2. Beleso di la materio e di la expreso-maniero, maxim grava pri poezio, sendepende de la versifo DEFIRS

poka Mikra-quanta FIS

polarimetro (*fiziko*) Instrumento por mezurar la proporciono di la lumo polarigita qua existas en lumo-radio o la rotaco di la polarigo-plano

polemikar (*netrans., kun ulu, kontre ulu*) Debatar skribe DEFIRS

poleno (*bot.*) Polvo fekundigiva che la vejetanti DEFIS

polexo (*anat.*) La fingro maxim grosa e maxim forta di la manui e di la pedi EIL

poli- Sufixo ciencala : « multa-... »

poliandra Spozino qua havas plura spozuli DEFIRS

polico 1. Regulari facita por mantenan la ordino e la sekureso statale, nacionala 2. Surveyo quan onu agas por igar aplikata la regulari, por la manteno di la ordino e di la sekureso statale, nacionala DEFIRS

polidaktila (*teratol.*) Qua havas fingri supernombra

poliedro (*geom.*) Korpo solida qua havas plura edri DEFIRS

poliembriona (*biol.*) Qua formacesis ek du o plura embrioni, da un ovulo

polifonio (*muziko*) Efekto muzikala qua rezultas de la ensemblo harmoniala di la instrumenti e di la voci DEFIRS

poligama Spozulo qua havas plura spozini DEFIRS

poliglota 1. Redaktita ye plura lingui 2. Qua savas plura lingui DEFIRS

poligono 1. (*geom.*) Figuro qua havas plura anguli e plura lateri 2. (*termino militala*); (a) figuro qua determinas la trasuro di fortreso, di fortifikajo; (b) placo ube la artileriisti exercas su pri la pafado per kanoni DEFIRS

poligrafo Autoro qua kompozas pri temi diversa DEFIRS

polikroma Qua esas plurakolora DEFIRS

polimatio Savo qua embracas plura scienci tre diversa DEFIRS

polimorfa Qua chanjas ofte sua formo DEFIRS

polinomio (*matem.*) Quanto algebrala, ek plura termini qui interligesas per la signi « plus » o « minus » DEFIRS

polinuklea (*histol.*) Dicesas pri celulo o pri plastido qua kontenas plura nuklei

polipo 1. (*zool.*) Zoofito di qua la kapo havas periferie palpili 2. (*patol.*) Surkreskajo qua su developas en la kavaji qui havas membrano mukoza DEFIRS

poliporo (*bot.*) Genero de fungi bazidiomiceta, karakterizata da chapelo lignatra, qua havas sube tubi sporoza, paralela

polisar (*trans.*) Igar glata per froto, netigar (armi, koquilaro, e c.) per frotar per smerilo, greso, tripalio DEFIRS

polispermio (*biol.*) Penetro en la ovulo matura di du o plura spermatozoidi

polita Karakterizata da lua egardo, indulgo, respekto di sua kunhomi en mondo, en mondumo EFS

politeismo Religio qua agnoskas plura dei DEFIRS

politeisto La persono qua profesas politeismo DEFIRS

politeknika Qua koncernas plura arti, plura scienci

politiko 1. La arto guvernar stato 2. La maniero di guvernar 3. La maniero konceptar la direkto di la aferi nacionala, municipala 4. La maniero prudenta e saja direktar afero komercala, industrialo od agrokultivala DEFIRS

politropo (*mineral.*) Dicesas pri la kristali di qui la segmenti precipua di la lami intersucedante inklinesas ica sur ita, diversangule DEFIRS

polkar (*netrans.*) Agar ta danso dumtempa qua importacesis aden la westo-regioni di Europa cirkum la yaro 1845, de Polonia DEFIRS

polo 1. (*astron.*) Singla ek la estremaji di la axo di mondo, cirkum qua semblas movar su, en 24 hori, la sfero ciela 2. (*geom.*) Singla ek la estremaji di la axo cirkum qua, supozite, rotacas korpo sfera,

elipsatra **3.** (*geogr.*) Singla ek la du extremaji di la axo di Tero, cirkum qua la Terglobo semblas rotacar en 24 hori **4.** (*fiziko*) (a) Singla ek la du punti inter-opozita di magneto ube eventas maxima-force la atrakti e la repulsi magnetala, (b) Singla ek la du extremaji inter-opozita di un fluo elektrala DEFIRS

polodo (*geom.*) Nomo kreita da Poinot por indikar la kurvi quin parkuras, sur la elipsoido di inerteo di korpo solida qua povas rotacar libere cirkum punto fixa e qua ne subisas ula forco, la kontakto-punto di la elipsoido kun la plano fixa qua esas paralela ye la plano di la maximo di la arei sur qua lu rulas

polonezo Danso nacionala di Polonia, nobla, kun marcho vice salteti, preske pompoza, segun ario tri-tempa, segun movimento mezvalora DEFIRS

polpo (*zool.*) Molusko cefalopoda, quaze sako viskoza kun grosa kapo de ube departas ok palpili EFIS

polstero **1.** Amaso de pili, quin onu desligis de la felo di ula animali (bovyuni, bovini, kavali, e c.) e quin onu uzas por garnisar la seli, la tabureti, e c. **2.** La parto maxim grosiera di lano, quan onu ne filigas e ye qua onu garnisas la matraci, la kuseni DEIR

poltrono Persono qua pavoras exajere ed agas konseque DEFI

polutar (*netrans.*) (*patol.*) Emisar nevole spermo, jorne o dumdorme, konseque de kontinenco o de onanio DEFIRS

polvo **1.** Tero, reduktita ad esar partikuli tenua, quin aero, se agitata mem nur poke, sublevas e transportas **2.** Partikuli tenua IS

pomado **1.** Kosmetikalajo qua konsistis, origine, ye graso e pulpo de pomi; nun, ek grasajo a qua onu adjuntas mixe esenci, parfumi **2.** Preparajo farmaciala : grasajo a qua onu adjuntis mixe substanco medikamenta DEFIRS

pomelo **1.** Kapo mi-sfer-forma di la mancho di spado **2.** Saliajo mi-sfer-forma, meze di sel-arko, avanica EFIS

pomerhundo (*zool.*) Hundo-raso de Pomerania

pomo (*bot.*) Frukto sfera, kun pulpo abundanta, di qua la suko, kande fermentacinta, donas cidro *L. pirus malus* FI

pompelmuso (*bot.*) Speco di « citrus » di qua la frukto, grosega, konsumesas da la Usani e da la Britaniani lor lia dejuneto. Lu kultivasas omnaloke en la regioni tropikala *L. citrus decumana* DFIS

***pompiero** La persono (uniformoza), ek soldato-korporaciono, di qua la mestiero konsistas ye (precipue) extingar la incendii, salvar la personi quin minacas la inund-aquo, od irga vivodanjero acidentala, e c.

pompo **1.** Procesiono solena **2.** Expozo di ulo splendida, luxozega, quan onu vidigas pro ostento DEFIS

pompono Tufo per qua onu ornas la kapvesti, la vestizuri hominala. Tufo de lano quan la soldati *weras somite di sua kepio DEFS

***pondar** (*aludante ucelino*) Emisar sua ovi F

ponderar (*trans.*) **1.** Mezurar la pezo di korpo, per komparar lu a pez-unajo **2.** (*metaf.*) Judikar pri la valoro di kozo, per explorar la « por » e la « kontre » EFIS

poneo (*zool.*) Kavalo di raso karakterizata da staturo ne-alta DEF

poniardo Armo atakala, kun lamo kurta, akuta, fixigita an mancho, quan onu tenas per sua pugno EFIS

ponsa Koloro dazlante-reda, kelke simila a ta di papavereto DFIRS

pontifiko 1. Pastoro di religio 2. Che la katoliki: episkopo DEFIRS

ponto Konstrukturo quan onu uzas por pasar de ca a ta rivo di rivero, di fluvio, di fosato, di granda kavajo en la surfaco di sulo FIS

pontono 1. Ponto flotacanta, facita ek du bateli interjuntita per trabi 2. Konstrukturo uzata kom staciono di departo o di arivo por la navi qui transportas pasajerj DEFIRS

ponyeto Bendo a qua abutas la maniko di kamizo, di robo, di korsaĵo, en la loko ube lu kovras la karpso F

poplino Stofa de qua la warpofili esas silka, e la wefto-fili, lana DEFIRS

poplito (*anat.*) Parto di la gambo, qua esas dop la genuo, opoze ad ica ISL

poplo (*bot.*) Arboro ek la familio « saliki », kun stipo rekta, e folii alternanta *L. populus* DEFI

popo Sacerdoto di la rituo Greka, che la Rusi, la Serbi e la Bulgari

populara 1. Qua esas komprenebla (kom texto) da la personi ordinara, ne-specialista, ne-ciencista 2. Pri qua la popolo opinonas favoroze DEFIRS

populo 1. Ensemblo ek la personi qui habitas la sama lando, esas (maxim-multa-kaze) samarasa, ed uzas la sama linguo 2. La korpo di la nacio, opoze a la suvereno ed a la nobeli EFIS

popurito Verko muzikala, literaturala, ek teksti de origini diversa DEF

por Profite da... Destine di...

porcelano Ceramikajo blanka, tre dina, importacita de la estoregionj di Azia (precipue China) aden Europa en la yarcento 16-esma DEFIS

porciono Parto qua destinesas a singlu, lor disdono o distributo DEFIRS

pordo 1. Aperturo facita en la muro di klozajo, di edificio, di chambro, por povar enirar od ekirar 2. Klapo qua klozas ta aperturo e povas apertesar por paso EFIS

porolo (*bot.*) Supo-planto, di la genero « alio » *L. allium pororum* DFIRS

porfiro (*mineral.*) Roko harda, obskure-reda, en qua dissemesas makuli blanka, quan la antiqui obtenis de la regionj alte-situita di Egiptia DEFIS

porismo (*geom.*) (*antique*) Teoremo nekompleta, qua establisas proprajo komuna inter ula elementi quin la enunco determinas, ed altra teoremi qui rezultas de la hipotezo DEFI

porkeespino (*zool.*) Mamifero rodera di qua la korpo havas kom armi pikili *L. hystrix*

porko (*zool.*) Mamifero domestika quan onu repletigas por manjor lu. (scrofa domestica) *L. sus* EFIS

pornografio 1. Traktato pri prostituco 2. Verki literatura, arta, quin – kontre-etike – onu igas servir libertinismo

pornografo 1. Autoro qua kompozas teksti pri prostituco 2. Autoro, piktisto, obscena DEFIS

poro 1. Singla ek la orifici preske neperceptebla di la pelo di animalo, per qui eventas la transpiro 2. Singla ek la orifici analoga, ye qui truizesas la vejantanti 3. Singla ek la interstici qui

interseparas la molekuli di korpo ed igas ica plu o min permeebla DEFIRS

portalo 1. Quaza vestibulo, multakaze ornita per koloni, en la enireyo di templo, di kirko, di palaco 2. Fasado di kirko en qua esas la pordo precipua EF

portar (*trans.*) 1. Tenar (inter sua manui, inter sua brakii, sur sua shultri) ulo pezoza 2. Prenar kun su, e depozar en ta o ca loko EFIS

portaveino (*anat.*) Veino qua recevas sango de la viceri abdominala (ventrala), quan lu distributas aden la hepato EF

porteo Punto til qua la fusilo povas portar la kuglo – la kanono, la obuso F

portfolio Sorto di buxo kartona, kunportebla, destinata ye recevor paperfolii, desegnuro-folii, dokumenti DEFI

portiko Konstrukturo uzata por la exerci gimnastikala, ek fosti qui suportas trabo transversa a qua esas suspendita la rigi DEFIRS

portreto Reprezenturo de persono per pikto o desegno sur monetopeco, medalio, telo, e c. DEFR

portulako (*bot.*) Supo-planto di qua la folii esas dika *L. portulaca* DEIRL

portuo 1. Konkavajo di maro aden tero – naturala od artificala, ube la navi povas shirmar su 2. (*metaf.*) Shirmeyo 3. Loko ube onu embarkas o desembarkas la pasajeri e la vari transportita per aviacili (aeroplani, helikopteri, e c.) o navi EFIRS

pos En epoko, instanto, qua sequas la evento quan onu mencias FL

posedar (*trans.*) Havar la fakultato juar (ulo od ulu), mem sen proprietar lu EFIS

posho Mikra sako de telo, de stofa, sutita en la dikajo di vesto, por pozar aden lu to quon onu volas portar kun su

posibla Qua povas eventar EFIS

posteno 1. (*milit-arto*) Loko, spaco, okupata da trupo de militisti por operaco militala 2. Plaso asignita a kombatanti DEFIRS

posterno (*milit-arto*) Galerio vultoz, subsula, en fortifikajo por komunikar kun la parto externa DEFIS

postigo Vitro-plako di fenestro, quan onu povas apertar sen apertar la tota fenestro, por parolar ad ulu, por lasar la aero enirar, e c. S

postiliono 1. La duktisto di postoveturo, di qua la vesti esis maxim-multa-kaze di koloro okulfrapanta, kun chapelo rubandoza, e qua kavalkis sur un de la kavali jungita 2. Duesma duktisto di karoso tirata da 4 o 6 kavali – la viro qua duktas la kavali avana DEFIRS

posto Transporto nacionala di la lettri, imprimuri, dokumenti, mikra paki DEFIRS

postpoziciono (*gram.*) Partikulo lokizita pos la vorto a qua lu relatas

postular (*trans., de*) 1. Demandar rigoroze (ulo) konseque de sua yuro, de sua autoritato, de sua forteso 2. Igar nekareebila FL

postulato Propoziciono quan onu prizentas kom egardenda, pro lua exakteso, sen demonstrar lu DEFIRS

postuma Naskinta pos la morto di sua patro. (*anke metaf.*) DEFIS

posturar (*netrans.*) 1. (*aludante persono qua esas avan piktisto, fotografisto qui esas pronta operacar*) Movar sua korpo, sua muskuli, modifikar la traiti di sua vizajo, quaze agas lo modelo,

segun la cirkonstanci 2. Igar su aspektar plu valoroza kam onu esas reale DEFIS

potaso (*kemio*) Karbonato di kalio quan onu ekstraktas de la cindro de ula vejetanti *Simb. kem. 2 KOH* DEFIRS

potencialo (*mekan.*) 1. Sumo de la forci qui esas necesa por startar sistemo 2. (*fiziko*) Intenseso-grado di la forco necesa por retroduktar molekulo deformita a lua formo prima DEFIS

potenciometro (*elektro*) Aparato, inventita da Clark, analoga a la reostato de Wheatstone, uzata por mezurar la difero di potenciali inter la poli di baterio

potenco (*matem.*) Valoro di quanto nombrala, multiplikita un, du o tri-foye per lu ipsa DEFIR

potenta 1. Qua disponas la povo produktar granda efekti 2. Qua povas impozar sua auctoritato DEFIS

poto Menajo-vazo di qua la materio, la formo, la dimensionis varias segun la uzi a qua lu esas destinata EFS

povar (*trans. e netrans.*) Esar en la stando necesa por agar e facar ulo, pro havar la forteso e la habilesos necesa FIS

povra Qua ne havas lo necesa por suficar a su. (*antonimo: richa*) EFIS

pozar (*trans.*) 1. Situar en ta o ca plaso 2. Situar en ca o ta plaso, por permanar en ta loko FIS

poziciono (*milit-arto*) Tereno okupata da militisto-trupo, skope di agor batalio EF

pozitiva

1. **■ quanto pozitiva** (*algebro*) Superad zero, ed indikata per la signo « plus »

2. **■ elektro pozitiva** (*fiziko*) Glas-elektro quan onu konsideris

kom produktata da esceso di fluido

3. (*gram.*) Qua esas en la grado unesma, ye qua la qualeso afirmesas simple (opoze a « comparativo », « superlativo ») DEFIRS

4. **■ valoro pozitiva** (*filoz.*) Doktrino filozofiala qua repulsas omna absolutajo, pro agnoskar ekskluzive la fakti qui konstatesis per experimento

pozolano Sablo vulkanala, redatra, qua uzesas por facar cemento DEFIS

pragmatiko Akto solena qua regulizas la interesi di la familio di la monarko en la stato

pragmato Fakto realigita, facita, pruvita nedubiteble DEFIRS

praktikar (*trans.*) Aplikar la reguli di sua mestiero, di sua arto, di sua cienco, e c. DEFIS

pralino Mandelo risoligita en sukro DEF

pramo (*navig.*) Granda navo kun remili e segli, di qua la fundo esas plata, e kun nur un ferdeko E

prato Tereno en qua esas semita diversa planti forejala quin onu falchas o quin onu igas la brutaro konsumar en la kreskeyo ipsa FIS

pre- Sufixo qua equivalas « ante... », ma kun ideo implicita di kontakto kun to quon indikas la radiko

prebendo (*eklezio katol.*) Revenuo di kanoniko DEFIS

precedar (*trans.*) Praktikar ante ulu (en ofico, profesiono, komerco-fako, e c.) EFIS

precedento Fakto eventinta, a qua onu referas su por justifikar su pri eventigar o justifikar fakto analoga DEFIS

precepto Formulo qua docas quale onu devas konduktar. Fakto etikala quan onu propozas kom regulo di konduto EFIS

preceptoro Persono a qua onu konfidis la edukon privata di infanto, di puerio DEFIS

precesiono (*astron.*) DEFIS

▪ **precesiono di la equinoxio** Displaso pokopa di la axo di Tero, pro quo la equinoxio printempala eventas ante la ri-eso di Tero en la sama punto di lua orbito

precipiso 1. Pento tre eskarpa 2. (*metaf.*) Kauzo di ruino EFIS

precipitar (*trans.*) 1. Faligar bruske, de loko situata alte, ad fundo 2. (*metaf.*) (1) Faligar subite, de socio-grado alta; (b) faligar subite a situeso funesta 3. (*ke-mio*) Retrofaligar a la fundo di la vazo qua kontenas likvido, solidon qua esas dissolvita en lu 4. Igar irar impetuoze DEFIS

precipua 1. La maxim importosa, aludante (1) persono, (b) kozo L 2. ▪ **propoziciono precipua** (*gram.*) Opoze a la propoziciono incidenta

preciza 1. (*imajo, ideo*) Strikte inkluzita, limitizita, determinita 2. (*tranchuro, sekuro, rupturo*) di qua nula saliajo igas nedecidita la konturi DEFIRS

preco Valor-quantito di kozo, di persono : (1) valoro komercala; (2) valoro etikala DEFIS

predikar (*trans.*) 1. Anunciar lo dicita da Deo 2. Instruktar (ulu) per docar lo dicita da Deo 3. Diskursar, de katedro kristanismo, por la edificio di la asistanti DFIS

predikato (*logiko*) Atributo di propoziciono DEFIS

prefaco Expozo-texto preliminara quan auctoro insertas ante la komenco-parto di sua verko ed en qua lu savigas olua skopo, olua karaktero, e c. EFIS

prefekto 1. La persono qua esas la chefo di stat-administrafako en distrikto determinita 2. La persono qua administras departemento, en Francia DEFIRS

preferar (*trans.*, *ulu, ulo, kam ulu, kam ulo*) Amar, amarar, prizar, dilektar plu multe (kam onu agas lo pri altru od altro) EFIS

prefixo (*gram.*) Partikulo qua, lokizite avan vorto, modifikas la senco di olca e formacas vorto nova DEFIRS

prefoliaciono (*bot.*) Dispozeso-maniero di la folii en la burjono DEFIRS

pregar (*trans.*, *ulu, pri o por*) 1. Adorar la deajo, Deo, demandante a lu favoro od indulgo 2. Urjar (ulu) pri ke lu grantez FI

***prei** Demando plu insistosa kam *pliz – preska supliko E

prekara (*yuro-cienco*) Grantita segun-requize, e sempre revokebla DEFIS

prekoca 1. Di qua la matureso esas kresko-*anticipa 2. (*metaf.*) Plu developita kam esas normala segun lua evo EFIS

prekursoro Ta qua preparas la veno di altru EFIS

prelato (*eklezio katol.*) 1. Oficiero ekleziala alta-grada 2. Oficiero ek la oficiararo papala, yurizita pri *werar vesti violea DEFIRS

preliminaro Singla ek la elementi di to quo preiras e preparas la temo precipua DEFIRS

preludar (*netrans.*) (*muziko*) Probar sua voco, sua muzikinstrumento per kantar, plear serio de noti DEFIS

premi La frukti dat-unesma di tero, di brutaro, quin onu ofras a la deajo FIS

premio To quo donacesas kom re-kompenso a persono qua vinkas lor konkurso DEFIRS

premisio (*logiko*) Singla ek la du propozicioni (majoro e minoro) di silogismo de qua onu inferas la konkluzo. (Uzasas precipue plurale) DEFIS

prenar (*trans., de, ek*) Enmanuigar por tenar od uzar FI

preparar (*trans., por*) Igar apta ye facar od agar ta a quo lu esas destinita DEFIRS

preponderar (*netrans., pri, en, che*) Esar plu eminenta pri auctoritato, influo; superesar (ulu, ulo) pri dominaco, vinko DEFIS

prepoziciono (*gram.*) Vortospeco qua, lokizita avan nomo, avan propoziciono infinitivala, e c., ligas ici per raporto determinita a termino qua preiras DEFIRS

prepuco (*anat.*) Prolonguro di la penis-pelo qua tegas la glano EFIS

prerogativo Yuro atribuita ad ula rangi nobelesala privileji-
era DEFIRS

presar (*trans.*) Klemar per apogar su pezoze (sur lu) DEFIRS

presbita (*patol.*) (*persono*) qua povas vidar nur to quo esas for lu, pro ke lua muskulo ciliara cesis donar a la kristalino la kurviguro necesa DEFIS

presbiterio (*religio*) Asemblitaro ek la personi qui administras la proprietaji e la revenui di la parokio DEFIRS

presbiterismo (*religio*) Doktrino di ula sekto Kristana qua ne agnoskas la episkopi, e grantas la direkto di la eklezio a la sacerdoti o pastori DEFIRS

preske « Poko mankas pri ke lo esez tale »

preskriptar (*trans., ulo ad ulu*) Imperar per formulo preciza EFIS

preskriptar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Liberigar de debajo, de persequi judiciala, de servitudo, per la fakto ke quanto determinita de tempo fluis de lore FIS

prestaciono Laboro kelka-dia (redemtebla per pekunio) postulebla de la habitanti di komono, por la konservo en bona stando di la voyi publika qui apartenas a la komono DEFIS

prestar (*trans., ad*) Igar (ulo) disponebla, posedata, da ulu dum ula quanto de tempo, pos qua lu devos retrodonar olu FIS

prestijo To quo frapas, astonas, surprizas per sua brilo, e c. Auctoritato od influo qua naskas de la aspekto extera, ed efikas a la opiniono ed a la imagino-fakultato di ula personi DEFIRS

pretendar (*trans.*) Persequar publike ulo pri quo onu dicas esar yuroza DEFIRS

preter Pasante apud (ulu od ulo) ed irante plu ad-avane kam (li) L

preterito (*gram.*) Tempo di verbo, qua expresas la pasinto DEFIS

pretextar (*trans.*) Alegar motivo qua aspektas exakta, por celar la motivo reala di ago EFIS

pretoro (*en Roma, antique*) Oficiero judiciala qua direktis la operaci militala, administris provinco, e c. DEFIS

prevarikar (*netrans.*) Deviacar de la konduto yuro-konforma FIS

preventar (*trans.*) Impedar la evento, la existesko EFIS

prevosto 1. Oficiero di qua la tasko konsistas ye judiciar pri la kazi kriminala en la armei 2. Chefo di la kanonikaro en kirko kolegiala, superioro en ula ordeni religiala EFI

prezenta 1. Qua esas en loko kande ulu arivas an olu, od esas en olu 2. Qua eventas, qua existas en la periodo en qua onu esas DEFIS

3. **■prezento** (*gram.*) Tempo di la verbo, qua expresas la tempopunto ube onu esas

prezervar (*trans., de, kontre*) Shir-mar, protektar, de atingeso da malajo DEFIRS

prezidar (*trans.*) Direktar la laboro, la debati da asemblitaro (chambro deliberala, *konselio, e c.) DEFIRS

pri Koncerne, relate, segun quante koncernesas...

priklar (*netrans.*) Sentar su quaze se pikata neprofunde ed iteroze DE

prima Egardata kom origino DEFIRS

primadono Kantistino famoza, tre bone reputata pri lua talento DEFIRS

primara 1. Qua apartenas a la grado unesma (departante de infre) DEFIS

2. **■kuzi primara** Qui naskis de patri interfrata

primato (*eklezio katol.*) Arkiepis-kopo qua dominacas fakte ed (od) honore la arkiepiskopi ed episkopi di regiono DEFIS

primino (*bot.*) Tegilo unesma di la ovulo (extera)

primitiva Qua aparis ye la origino, e duras havar de ta origino, ta o ca karaktero DEFIRS

primrozo (*bot.*) Planto qua florifas en la komenco-dii di printempo *L. primula grandiflora* E

primulo (*bot.*) Narciso sovaja, kun mikra flori *L. primula officinalis* DEFIS

principo Exaktajo fundamenta, sur qua su apogas la rezono DEFIRS

princo 1. Persono qua esas suvereno od apartenas a familio de suvereni 2. Spozo di princo 3. (*metaf.*) Persono qua esas la unesma hierarkiale, la chefo (di la filozofi, di la oratori) DEFIRS

printempo Sezono di la yaro, qua sequas nemediate vintro, dum qua la temperaturo di atmosfero divenas plu dolca e rinaskas la vejetantaro. (intertempo qua separas la equinoxo qua sequas nemediate vintro, de la solstico di somero). – (*anke metaf.*) EF

priora Qua havas la yuro venar ante od avan DEFIS

pioro (*eklezio katol.*) Superioro di kuvento, di monakeyo DEFIRS

prismato 1. (*geom.*) Poliedro di qua la bazo infra e la bazo supra esas poligoni paralela egala; e la edri laterala, paralelogrami qui interunionas la lateri homologa di la bazo 2. (*fiziko*) Prismo triangula de kristalo qua, kande lumoradii trairas lu, refraktas ta radii e deskompozas li aden lia kolori prima DEFIRS

pritano (*en la epoki antiqua*) Edificio en qua esis lojigata ed entratenata, da la stato e lua-spense, la civitani qui tre meritis de la patrio DEFIRS

privacar (*trans., de*) Afliktar (ulu) per igar lu ne plus havar, od indijar (ulo) EFIS

privata Ne publika DEFIR

privilejo Avantajo personala, individuala, qua grantesis kom excepto ye la yuro komuna DEFIRS

prizar (*trans.*) Judikar (ulo) kom agreabla a su DEF

prizentar (*trans., ad*) 1. Pozar (ulo) avan ulu por ke lu prenez la kozo 2. Lokizar (ulu) avan ulu por ke ica videz lu DEFIRS

pro Efekte de, konseque de, efike da, kauze de

probabla Di qua la exakteso havas plu multa chanci « por » kam chanci « kontre » EFIS

probar (trans.) Aplikar, kom foyounesma, kozo a lua destineso, por povar judikar ka lu esas apta por lo DFIS

problemo Questiono desfacile solvebla. (Onu prizentas problememo) DEFIRS

procedar (netrans., ad) Komencar la exekuto di ta kozo EFIS

proceduro (yuro-cienco) Formo segun qua onu devas procedar en korto judiciala DEFIR

procento Raporto (proporciono) a cent unaji. (Onu parolas pri procenti en statistiki omna-speca : procento di la naski, di la morti, di la mariaji en populo od habitantaro. Do, ne la intereso o rento di kapitalo. Ex. : Me kolokis 1000 franki ye la procento di 4 po cent) DEFIRS

procesar (netrans., kontre) Persequar (ulu) en korto judiciala DEFIRS

procesionar (netrans.) 1. (aludante la klerikaro od amaso de personi qui defilas ordinoze) Marchar kolone en la kirko od extere, kantante psalmi, himni, litanii, okazione di ula festi religiala 2. (metaf.)(aludante longa serio de personi qui avancis gansomarche) Marchar ica dop ita, unope DEFIRS

procidar (netrans.) (teol.) Exekutar la ago per qua la Santa Spirito pasas de la Patro a la Filio (en la religio katolika)

proda Qua agis plu kam brave FIS

prodigar (trans.) 1. Spensar sen modereso, sen limito 2. (metaf.) Donacar sen modereso, sen limito EF

prodromo (medic.) Signo qua anuncas morbo, maladesko DEFIS

produktar (trans.) Igar existar, igar naskar DEFIRS

produto (matem.) Rezultajo de la multipliko di nombro per altra F

profana 1. Qua esas exter la kozi sakra 2. (metaf.) Qua esas exter ula cienco, ula arto DEFIS

profanacar (trans., per) Violacar la santoso di la sakraji. – (metaf.) Violacar la respekto debata ad ulu od ulu DEFIRS

profazo (biol.) Fazo unesma di mitoso

profermento (biol.) Granularo fermentala qua, por divenar efikiva e plear sua rolo zimazala, bezonas la prezentoso di substanco preparanta

profesar (trans.) Deklarar publike (sua fido religiala, sua ateistesoso, sua aprobo di...) EFIS

profesiono Sorto di agado per qua onu ganas sua vivonecesaji DEFIRS

profesor Persono qua docas arto, cienco, en skolo superiora (liceo, fakultato di yuro-cienco, di medicino) DEFIRS

profeto 1. (religio) La persono quan Deo inspiras, qua presavigas la eventontaji, o revelas fakti celita de la personi cetera 2. La persono qua presavigas la eventontaji DEFIS

profilaxio (medic.) Rejimo qua prezervas kontre la malaji, kontre la morbi DEFIRS

profilo 1. Aspekto di vizajo qua vidasas de latere 2. Profilo di edificio, di fortreso, di tereno, di muluro : (a) lia aspekto kande vidata de latere; (b) lia secciono sur plano, segun perpendiklo DEFIRS

profitar (trans.) 1. Ektirar avantajo de ulu 2. Obtenar gano de ulu DEFIR

profunda 1. Di qua la fundo esas tre infra kompare kun la orifiko, kun la surfaco 2. Qua su extensas tre adfore, de lo avana til lo dopa 3. (*metaf.*) (1) Qua exploras absolute omna faktori di la kozi. (2) Qua esas extrema EFIS

prognozar (*trans.*) (*medic., meteorol.*) Konjektar, de ula signi, to quo mustas eventor DEFIRS

programo 1. Skriburo od imprimuro qua anuncas la detali di ceremonio, di festo publika, di koncerto, di reprezento teatrala, e c. 2. Anuncio di la temi quin profesoro traktos en sua kurso 3. Expozo di la koncepti politikala di partiso, di individuo DEFIRS

progresar (*netrans., ad*) Avancar a grado superiora DEFIRS

progresiono (*matem.*) Intersequo de termini, inter qui la raporto aritmetikala (difero) o geometriala (quociento) esas konstanta DEFIRS

projektor (*trans.*) 1. (*geom.*) Trasar perpendikli de omna punti di solido adsur plano, por figurar lu sur plano 2. (*optiko*) Reflektar sur *skrinko, per radii qui emanis de lumofoko DEFIRS

projektilo 1. Irga korpo qua esas lansita per la impulso da forco irgequala, por atingar ulu od ulo 2. Korpo qua esas lansita per lans-armo o per pafarmo DEFIS

projektoro (*tekn.*) Aparato uzata por reflektar, forme di un o plura lumofaski, di qui la intenseso lumala esas tre granda, la lumondi de foko DEFIRS

projetar (*trans.*) Pozar avane ideo kom realigenda DEFIRS

proklamar (*trans.*) Anuncar publike e kelke-solene DEFIRS

proklitiko (*gram.*) Vorto qua, pro indijar acento tonika, su apogas sur la vorto qua sequas DEFIS

prokonsulo (*en Roma, en la epoki antiqua*) Konsulo qua jus ekiris de sua ofico-periodo ed a qua onu konfidis la komando di armeo, di provinco DEFIRS

prokuraco Darfo grantita legale da ulu a persono quan lu komisas por agar ye la nomo di la grantinto DEFIRS

prokurar (*trans., ad*) Igar obtenar EFIS

prokuratorio (*judiciado*) Judiciisto komisita da la stato por akuzar koram tribunalo DEFIRS

prolegomeno Longa prefaco qua preparas la objekto precipua di la verko DEFIS

prolepso (*retor.*) Figuro qua konsistas ye preirar, preventar, objectiono DEFIS

proletario 1. (*en Roma, antique*) Civitano ek la klaso maxim inferiora, imuna de imposti 2. La persono qua vivas en stando di indijo sen-cesa, pri lua vivonecesaji DEFIRS

proliferar (*netrans.*) (*bot. e fiziol.*) Produktar enti simila a su

prolixa Qua (lor skribo, lor parolo) dilutas to quon lu havas dicenda. – (dicesas anke pri la stilo di ulu) DEFIS

prologo 1. En teatrajo: sorto di prefaco qua anuncas e preparas la serio de eventontaji pleala 2. Quaza prefaco DEFIRS

prolongar (*trans.*) Plulongigar en spaco (kayo, trotuaro, muro). Adjuntar, ad ula kozo, ulo suplementa qua konstitucas integrajo kun olu e qua havas kom nomo « prolonguro ». Onu *plulongigas*: vivo, milito, voyajo, la valideso di pasporto DEFIS

promenar (*netrans.*) Irar marche, dise, por respirar en aero nenklozita, por exercar sua muskuli DEFR

promisar (*trans., ad ulu*) Dicar, garantiant lo per sua honoro, ke onu agos o facos ulu DEFIS

promocar (*trans.*) Elevar (ulu) ad ofico, a grado, plu alta en la hierarkio DEFIS

promontorio (*geogr.*) Triangulo de tero tre salianta qua quaze avancas aden maro DEFIS

promulgar (*trans.*) Publikigar (lego) segun la formi postulata por ke lu divenez obliganta DEFIS

pronacar (*trans.*) (*anat.*) Igar la karmo en posturo tala ke la palmo di la manuo « regardas » vers sulo. (*antonimo* : *supinacar*)

pronar (*netrans.*) (*religio, aludante la paroko, la vikario*) Donar instrukcion, lor la celebros di la meso parokiala, en la sundii e la festodii, adjuntante a li la rekomendi quin lu havas (eventuale) agenda a la ekleziani, la publikigi di la mariaji, e c. F

pronomo (*gram.*) Vorto-speco qua remplasas e pleas la rolo di la nomo tacita DEFIS

pronta 1. Tote preparita 2. Qua esas quik... -onta IS

pronukleo (*biol.*) Parto nuklea di la ovulo e di la spermatozoido qui kunfuzesas lor la fekundigo

pronuncar (*trans.*) 1. Igar audebla publike (pronuncar diskurso, laudo funerala, pledo) 2. Enuncar, artikulante la silabi, la vorti EFIS

propagar (*trans.*) Diskonocigar proximope. – (*metaf.* : genitar por plumultigar (sua) decendanti.) DEFIS

proporcionar (*trans.*) Konformigar a la legi segun qui(lu), kom parto di ensemblo, esas tale o tale granda, konsidere di la toto DEFIS

proporciono 1. En linguo vulgara : (a) grandeso di parto kompare a la toto od a la altra parti, en

ensemblo; (b) grandeso di kozo kompare a kozo analoga, egardata kom tipo; (c) grandeso di kozo kompare ad altra kozo, la unesma kreskante o deskreskante segun ke la duesma kreskas o deskreskas 2. En la linguo ciencala : (a) DEFIS

• **proporciono geometriala** (*matem.*) Inter-egaleso di du raportori per quociento.

• **proporciono-regulo** Operaco per qua, donite un ek la du raportori ed un termino di la duesma, onu determinas la altra termino.

• **proporciono aritmetikala** Inter-egaleso di du raportori per difero.

• **proporciono definita** (*kemio*) Quantesi fixa, nevariiva, segun qui interunionas la korpi por formar kombinuri kemiala

propozar (*trans.*) (*ad*) 1. Pozar (ulo) avan ulu kom objekto, kom temo, di studio, di exploro 2. Pozar (ulo) avan ulu kom regulo, kom modelo a qui konformigor sua agado 3. Pozar (ulo) avan (ulu, korporaciono) kom kandidato DEFIS

propoziciono 1. (*logiko*) Enunco di judiko 2. (*gram.*) Asembluro ek objekto, verbo ed atributo 3. (*geom.*) Enunco di teoremo demonstranda 4. (*teol.*) Afirmo dogmatala DEFIS

propra Qua proprietesas da persono, da kozo, exkluze di omna altra EFIS

propretoro (*en Roma, antique*) Li etnanto (remplasant) di la pretoro DEFIS

proprietar (*trans.*) Posedar (ulo) kom sua, kom propra, complete e legitime EFIS

propulsar (*trans., ad*) (*mekan.*) (aludante helico, paletroto, e c.) Pulsar adavan, avance DEFIS

prorogar 1. (*yuro-cienco*) Ajornar oficale a dato plu o min fora 2. (*aludante asemblitaro*) Rezolvar cesar quik la *seanco, la *sesiono, til epoko determinata DEFIS

prosektoro (*anat.*) Helpisto qua preparas, por la profesoro di medicino, la disseko-peci

prosenkimo (*bot.*) Tisuo ek fibri

prosilogismo (*logiko*) Katenatra dispozeso di la silogismo, en qua la konkluzo di la unesma divenas la premiso di la duesma – e tale pluse

proskriptar (*trans.*) (*en Roma, antique*) 1. Imperar la ocido (di ulu) sen formi judiciala, per nur enskribo sur afisho-texto publikigita 2. Kondamnar ad ocideso grandaquantante DEFIRS

prospekto Anuncilo, generale imprimura, pri verko qua balde publikigesos, o pri institucuro por publiko, o pri varo, e c., quan onu disdonas por atraktar la kompronti, la klienti, eventuala DEFIRS

prosperar (*netrans.*) Favoresar da fortune, sucesar, standar plena-vigoro DEFIS

prostatito (*patol.*) Inflamuro di la prostato DEFIS

prostato (*anat.*) Glando situata (che la viro) ye la juntopunto di la veziko-kolo kun la uretro DEFIS

prosternar (*netrans.*) Kushar su, kun sua ventro vers sulo, kun sua vizajo kontre sulo (od inklinar su til kande sua fronto tushas sulo) koram ulu, kom signo di resperto EFIS

prostezo (*gram.*) Adjunto di un litero, di un silabo, komence di vorto. (kom ex. : *ica* vice *ca*, en L. *iscala* vice *scala*; en F. *lierre* vice *ierre*) DEFIS

prostitucar (*trans.*) 1. (*aludante muliero*) Koitar kun irgu po pekunio DEFIRS

2. ■ **prostitucar la judicio** (*metaf.*) Sakrifikar lu pro la expekto di pekunio, di favori, e c.

■ **prostitucar sua plumo** Vendar sua skribo, sua redakto, po pekunio, ofico, e c.

■ **prostitucar amikeso** Igar irgu sua amiko, expekto di profito

prostracar (*netrans.*) Esar abatita extreme, mentale, spiritala, o korpale DEFIRS

protagonisto La persono qua, en teatrajo, pleas la rolo precipua. – *Metaf.* La persono qua *iniciativas ed agas quaze kom chefo en ta o ca afero publik-utila, homarobona DEFS

protalo (*bot.*) Mikra lamo verda, granda admaxime quale la ungho di la orel-fingro, kreskanta surface di tero, qua rezultas de la jermifo di la spori di filiki (o di la cetera kriptogami vaskuloza)

protamino (*kemio organika*) Proteino kontenata da la spermatozoidi di la fishi

protandra (*bot.*) Dicesas pri la flori hermafrodita che qui la stamini divenas matura ante la pistilo ed ube, konseque, la fekundigo povas eventar nur inter flori distingata

protecionar (*trans.*) (*ekonomiko*) Charjar la produkturi de la landi stranjera, per dogano-imposti, por (aserte) protektar la produkturi di sua propra lando, detrimente di la kompronti DEFIRS

proteino (*biol.*) Nomo rezervata, prefere, por la albuminoidi simpla, opoze a la albuminoidi kompozura (*proteidi*) DEFIS

protektar (*trans.*) 1. Defensar kontre to quo minacas 2. Helpar la suceso di ulu per sua famo, sua egardeso, sua moyeni financala od altra DEFIRS

protektorato (*politiko*) Dependo impozata a stato, a teritorio pozita sub la protekto di stato plu potenta, qua administras lu DEFIRS

proteo Homo qua pleas omna roli DEFIRS

proteolitika (*biol.*) Qua koncernas la disloko di la proteini aden grupi plu simpla, influe da la fermenti digestala o da la efiki fizikokemiala

protestar (*netrans.*) 1. Agar reklamaco formala kontre ago, kontre rezolvo quin onu deklaras nelegitima 2. (*komerco*) (aludante pago-promiso, trato) Igar konstatar oficale ke lu ne esas pagita ye la pago-dato, e ke la persono qua devis pagar responsas pri omna spensi acesora e detrimenti DEFIRS

■ **protestanto** (*religio kristana*) Persono qua apartenas a la religio reformita da Luther, Calvin, e c. (*antonimo* : *katoliko*) DEFIRS

protezo (*kirurg.*) Remplasigo, per artificalajo, di organo quan onu deprenis per ablaciono DEFI

protisto (*biol.*) Organismo maxim simpla, qua havas karakteri qui esas komuna a la du regni i animalaro e plantaro DEFIRS

protogina (*biol.*) Floro che qua la pistilo matureskas ante la stamini. (*antonimo* : *protandra*) DEFIRS

protokolo 1. Raporto pri la rezolvi da kongresintaro, da konferintaro diplomacala 2. Raporto per qua persono yurizita pri lo, o persono autoritatoza legale, konstatas to quon lu agis, facis, vidis od audis 3. Akto da oficio judiciala, qua konstatas delikto o kontra-

venco 4. Raporto pri to quo eventis en *seanco o *sesiono di asemblitaro DEFIRS

protoplasmo (*biol.*) Substanco kompleksa, pasable fluida e diafana, ye qua konsistas la korpo di la celulo vivanta, e qua kontenas parto diferenciita (*nukleo*) e kelka organeti : mikrosomi, leciti, vakuoli, e c. DEFIRS

prototipo 1. Tipo prima, segun qua onu exekutis la exempleri cetera 2. (*metaf.*) Modelo supera ad la ceteri DEFIRS

protozoo (*zool.*) Animaletto quan lua organismo elementala lokizas ye la grado maxim infra en la hierarkio animalala DEFIRS

protuberanco Saliajo qua aspektas quale gibo, ye la surfaco di korpo DEFIRS

proverbo Kurta precepto di sajeso praktikala, uzata da la turbo DEFIRS

providenco 1. (*religio*) La sajo dea qua guvernas omna existajo 2. (*religio*) Deo egardata kom guvernanto di omna existajo 3. (*metaf.*) Helpo, susteno, konstanta EFIRS

provinco 1. (*en Roma, antique*) Teritorio qua konquestesis exter Italia, ed administrata da guverniestro 2. Dividuro teritoriala di stato, administrata ye la nomo di la suvereno da guverniestro partikulara 3. Kontraste kun la urbo metropola : la cetero di la lando DEFIRS

provizar (*trans.*, *ye ulu*) Igar havar to quo esas necesa DEFIRS

provizora 1. Qua supleas dum kelka tempo por la satisfaco di bezono, varte di to quo esos definitiva 2. Qua funcionas en ofico, dum kelka tempo, sen havar la titulo qua inheras la ofico DEFIRS

provokar (*trans.*, *ad*) Eciar a lukto, pro agar atakeme DEFIRS

proxeneto Mediacanto en la intrigi di aventuro amoralita FIS

proxim Poke distanta (tempale, spacale, gradale) de... EFIRS

prozelito Nova adepto di religio DEFIRS

prozo Formo di la pens-espresuro qua ne submisesas a la mezuro ed a la ritmo di la verso DEFIRS

prozodio 1. (*gram.*) Pronunco regulkonforma di vorto, konforme a la acentizo 2. Reguli pri la quanto de silabi e la mezuro di la versi diversa DEFIRS

prozopopeo (*retor.*) Figuro qua konsistas ye egardigar kom vivanta, kozin, personin mortinta od absenta DEFIRS

pruda Qua afektacas vertuo rigo-roza DEF

prudenta Qua praktikas ta sajeso qua regulas la konduto ed igas possible la evito di kulpi, di erori EFIS

pruinar (*netrans.*) Kovreskar per roso konjelita, o per nebulo konjelita, lor la nokti kolda di autuno o di printempo

prunelo (*bot.*) Pruno sovaja, nigra, di qua la saporu esas akra *L. prunus spinosa* FI

pruno (*bot.*) Frukto kernoza, kun shelo glata *L. prunus* EFI

pruntar (*trans.*, *de*) 1. Obtenar ke ulu prestas 2. Tirar (ulo) de kunhomo 3. Rekursar ad helpo de altru F

pruo Avana parto di navo, di batelo EFIS

pruritar (*netrans.*) Tale priklar ke divenas necesega skrapar la pelo EFIS

pruvar (*trans.*) Vidigar kom exakta, per rezono o per fakti DEFIS

psalmo (*religio krist.*) Kantiko religiala DEFIS

psalmodiar (*trans.*) 1. (*kirko*) Kantar psalmi 2. (*metaf.*) Recitar monotone DEFIS

psalterio (*epoki antiqua*) Muzik-instrumento kordoza, quan onu pleas per plektro DEFIRS

pseudo- Prefixo qua havas kom senco « ne-exakta, ne-reala »

pseudonima Qua publikigas (o publikigas) kun autor-nomo ne-exakta. DEFIRS

▪ **pseudonimo** Nomo ne-exakta

pseudosfero (*geom.*) Surfaco di rotaco, produktita da la traktorio qua rotacas cirkum sua asimptoto

psikiatrio Kuracado di la morbi mentala DEFIR

psiko La koncio fenomenala, egardata kom responsiva; la studiajo di psikologio. (ta termino esas plu generala kam « anmo ».) DEFIRS

psikologio Ta parto di filozofio qua traktas la fakultati mentala e la agado di psiko DEFIRS

psikologo 1. La persono qua su okupas pri psikologio, o kompozas verki pri psikologio 2. Autoro, persono qua diletas per analizar la standi psikala DEFIRS

psikoso (*patol.*) Irga ek la morbi mentala

psikrometro Aparato per qua onu mezuras, onu determinas, la tenseso higrometrala di atmosfero DEFIRS

psit! Interjeciono uzata por atraktar la atenco da persono quan onu ne ja rajuntis, e qua avancas avan la advokanto

psoaso (*anat.*) Nomo di la muskuli qui esas sur la lateri di la vertebri lumbala DEFIS

pterigoida Alo-forma

pteropodo (*zool.*) Klaso de moluski di qui la pedo havas du larja apendici ek muskuli, o flosi EFIS

ptomaino (*kemio biol.*) Substanco alkaloida, qua naskas lor la putro da la proteini, e quan onu renkontras, do, en la kadavri DEFIS

pubera La persono che qua aparis la genito-fakultato EFIS

pubio (*anat.*) Ostio, e parto, avana e supra, di la pelvo, proxim la regiono hipogastrala, qua divenas kovrata ye pili lor la pubesko EFIS

publicano (*biblo*) Recevisto di la imposti o di la censo-revenuo por la Romani (*antique*) e, pro lo, odiata e desestimata lore da la Judi EFIS

publicisto Persono qua kompozas libri od artikli – od esas erudita – pri la yuri qui koncernas la relati da la guvernistaro di stato kun la civitani di ta lando, e pri politiko DEFIRS

***publicitear** (*trans.*) (*aludante konsuminto od uzinto*) laudar, a komprero o konsumero eventuala, varo o servo da qua onu esas tre satisfacita – laudo absolute gratuita e generale spontana. (*antonimo : reklamo*)

***publico** (*publiko*) Irgu, sen distingo DEFIRS

publika Uzebla, acesebla, da irgu, koram irgu (voyo, gardeno, lecion, *seanco, diskuto – publika) DEFIRS

pudelo (*zool.*) Varietato de hundo, di qua la pili esas longa e frizita DER

pudlar (*trans.*) (*tekn.*) Rafinar gisfero per deprenar lua troa karbono, transformar lu a fero o stalo, per varmigar lua surfaci oxidiva DEFIR

pudorar (*netrans.*) (*precipue pri la homini*) Shamar pri to quo koncernas sexuo EFIS

pudro Amilo, reduktita a partikuli extreme tenua, parfumizita, uzata por la karnaciono, la hari DEFIR

puego Homo, kande lu evas inter 7 e 15 yari EFL

pufio Grosa tabureto cilindra, polsterizita, sen apogilo DER

pugno La manuo kande klovita, do kun la fingri interklemanta EFIS

pulchinelio 1. Rolo komika, reprezentata kun du gibi (un dorse, un ventre), nazo hokatra e koloroza, kostumo tre precoza, e mimaskilo nigra 2. (*metaf.*) Persono groteska, poke valoroza DEFIRS

pulco (*zool.*) Mikra insekto, parazito di la homo e di ula animali, qua su nutras ek lia sango *L. pulex irritans* FIS

pulikario (*bot.*) Genero de kompozaji, tribuo de la radiceji *L. pulicaria* L

pulio (*tekn.*) Roto, ligna o metala, qua rotacas per axo, e provizita ye lua cirklokurvo, ye ranuro en qua pasas kordo di qua la extremaji recevas : ica, la tiro-forco, ita la rezisto-forco multa-kaze, sur transmiso-pulio, rimeno remplasas la kordo, e la ranuri divenas neutila EFIS

pulmonario (*bot.*) Nomo di planti diversa qui aspektas, plu o min multe, quale pulmono *L. pulmonaria*

pulmonito (*patol.*) Inflamuro di la parenkimo di la pulmono FIS

pulmono (*anat.*) Singla ek la du viceri sponjatra, qui esas intersimetre en la kavajo torakala, per qui agesas e la respiro, e la produkto di voko EFIS

pulo (*lor ludo per karti, biliardo, en la partii pri kavalkuri*) Pario en qua la riskaji (pekunio) di omna ludanti esos tote por la ganonto EF

pulpo 1. (*bot.*) Parto quaze-karna di ula frukti, legumi, e c. 2. (*farmacio*) Pulpo pastigita por ula preparaji farmacia DEFIS

pulsar (*trans.*) 1. Diplasar per preso, stroko, shoko 2. (*pri kordio*) Pulsar sango per stroki iterata, sen-cesa DEFIRS

pultro Ensemblo ek la uceli quin onu nutras ed edukas en farmodomo, ruo-domo, korto por la animala domestika (hani, gansi, anadi, e c.) E

pulular (*netrans.*) Kreskar (nombrale) abundege e rapide EFIS

pulvero 1. Substanco solida, medikamenta, reduktita a partikuli tre tenua 2. (*milit-arto*) Mixuro de sulfo, salpetro e karbono, reduktita a partikuli tenua, qua, kande acendata, esas extreme exploziva – ed uzesas en la pafarmi por lan-sar projektili DEFIS

pumao (*zool.*) Mamifero karnavida, ek la familio « felidi », qua vivas sur la kontinento Amerika *L. felix concolor* DEFIRS

pumico (*geol.*) Petro volkanala, poroza, lejera, uzata por frotar, polisar, e c. EIS

pumpar (*trans.*) Aspirar o pulsar (likvido, gaso) per aparato qua, ordinare, konsistas ye cilindro en qua su movas, rektalinee ed alterne, pistono DEFIS

puncar (*trans.*) 1. Surpozar (quaze perforo-probe) marko konkava produktita per stalo-bloko kun, ye un ek lua extremaji pinta, graburo reliefa, e sur la altra extremajo di qua onu frapas per martelo 2. Perforar (bilieto kartona o papera) per pinco por igar lu nevalida DEFIS

puncho Drinkajo, mixuro ek aquo, od infuzuro de teo, kun brandio o rumo, citrono e sukro DEFIRS

puncionar (*trans.*) (*kirurg.*) Pikar kirurgiale por igar eskapar likvido qua amaseskis aden kavajo di la korpo (kavajo naturala od accidentala) DEFIS

punisar (*trans.*) (*pro, per*) Aplikar (ad ulu) sufrigilo pro lua kulpo EFIS

punsar (*trans.*) Kopiar desegnuro per pulvero quan onu pasigas tra la trui di papero perforita segun la linei di la desegnuro EF

punto 1. (*gram.*) Signo ortografiala super le « i » 2. *Puntuo-signo : ;,?! ... 3. (*muziko*) Signo qua, apud noto, augmentas la durovaloro di olca; qua indikas haltinstanto en la mezuro 4. (*geom.*) Elemento qua genitas la lineo, konsiderata per abstrakto, kom ulo qua esas nek longa, nek larja, nek profunda 5. La subdividuro minima di la parti di la temo quan onu traktas 6. (*ludi* : *biliardo, karti, loto, e c.*) Marko quan onu facas sur paperfolio od ardezo-plako, pos singla gano-stroko 7. (*tipogr.*) Mezuro qua determinas la grandeso di la tipi DEFIRS

***puntuar** (*trans.*) Lor-skribe, insertar, en la frazi, la signi ;, . :?!

pupeo Mikra figuro homala, ek kartono, vaxo, ligno, uzata da la infantini kom ludilo DEF

pupilo (*anat.*) Aperturo, meze di iriso, tra qua la lumo-radii eniras la okulo DEFIRS

pupitro Moblo en qua existas surfaco plana, inklinita, sur qua onu pozas libri, muziko-kayeri, papero-folii, por lektar, kantar, plear, skribar komfortoze FIS

pupo (*navig.*) Dopa parto di navo, di batelo EFIS

pura 1. Kun la naturo di qua ne esas mixita elemento stranjera.

■ **la matematiki pura, la mekaniiko pura** Qui havas kom studiaĵo nur la teorio, sen apliki praktikala

2. Di qua la naturo ne koruptesas da elemento stranjera DEFIS

pureo Disho ek legumi reduktita a paplo DEFIS

purgar (*trans.*) 1. Kuracar per eskapigar la feko quan kontenas la intestini, per absorbigar lino-semeni, agar-agar, ricinoleo, aquo minerala sulfoza, e c. 2. (*ulo*) Liberigar de to quo sordidigas, desparigas, koruptas, domajas (lu) DEFIS

purgatorio (*religio katol.*) Loko ube la homi qui mortas ye stando di graco, expiacas la peki pri qui li ne penitencis sat multe en ica mondo DEFIS

puritano (*kristanismo*) Membro di sekto protestanta tre rigoroza, qua aspiras ad igar kristanismo ri-esar pura quale lor lua origino DEFIRS

purpuro Kolorizivo bele-reda quan antique onu obtenis de *L. murex trunculus* o *murex brandaris*, molusko gasteropoda, tipo di la tri-

buo « muricinei » qua vivas en la mari di qui la aquo esas kolda o tepida, o fosila de la epoko « kre-tacea » *L. murex trunculus*; *murex brandaris* DEFIRS

puso (*patol.*) Humoro morbala, densa, quan produktas la korupteso di la tisui, lor lia inflamemeso EFIS

pustulo (*patol.*) Mikra tumorso qua pusifas DEFIRS

putativa (*yuro-cienco*) Pri qua onu kredas ke lu esas valida legale EFIS

puteo Exkavajo facita en sulo por tirar la aquo quan donas, ye ta o ca profundeso-grado, fonti od infiltruri. FIS

■ **puteo arteza** Boro-kanaletso, facita en sulo per sondilo, qua atingas (multa-kaze) profundeso-grado tre granda, til aquo-strato

putoro (*zool.*) Mamifero karnivora, ek la familio « martri », qua odoras fetide *L. mustela putorius* F

putrar (*netrans.*) (*pri, precipue, animalo o planto mortinta*) Deskompozar su EFIS

qua (*gram.*) 1. (*pronomo relativa*)

Ne havas ipse senco; lokizita kom vorto rang-unesma di propozicio qua pluprecizigas antecedito tre nepreciza, e determinas lu: (a) se « qua » ne preiresas ne mediate da komo, la antecedito esas la *lasta* substantivo di la propozicio preiranta; (b) se « qua » preiresas da komo, la antecedito esas la *pre-lasta* substantivo di la propozicio preiranta. (Ta regulo esas aplikita rigoroze en ica Radikaro) 2. (*pronomo questionala*) « Qua persono...? » 3. (*adjektivo questionala*) « Qua... ek la plura qui existas...? »

quadrangula (*geom.*) Qua havas quar anguli e quar lateri.

■ **prismo, piramido quadriangula** Di qua quadrilatero formas la bazo

quadranto (*geom.*) Quarimo di la cirklo-kurvo, t.e. 90 DEFIRS

quadratika (*matem.*)

■ **equaciono quadratika** Equaciono algebrala di qua la grado egalesas 2-potenco e di qua la solvo esas reduktebla ad olta di nombro finita de equacioni di la grado duesma

quadrato (*geom.*) Quadriangulo equilatera ed ortangula DEFIRS

quadraturu (*astron.*) Aspekto di du astri qui interdistas per un quarimo di cirklokurvo DEFIRS

quadri- (*prefixo ciencala*) « Qua havas quar... -i »

quadriga (*en la epoki antiqua*)

Charo ad qua onu jungis quar kavali sama-fronte DEFIS

quadriko (*geom.*) Areo di la grado duesma, t.e. reprezentata da equaciono di la grado duesma DEFIS

quadriliono (*aritm.*) Mil bilioni. (1000.)

quadriilo 1. (a) Trupo de kavaleri, dividita (ordinare) aden quar grupi, qua figurantesas en karuselo; (b) singla de ta grupi, distingita per kolori, per kostumi interdiferanta 2. (a) Nombro para de dui de danseruli e de danse-rini qui figurantesas, ici regardante iti facie, en kontradanso; (b) la danso ipsa 3. (*teknol.*) To quo reprezentas quadrato, rombo, ajuroza o sen-ajura, en la desegnuri di stofa, gipuro, pasmento, e c. DEFIRS

quadriremo (*navig.*) Navo kun quar rangi de remeri, o kun quar remeri ye un remilo DEFIRS

quadro Petro-bloko qua esas taliita (o qua esos taliita) por esor uzebla kom parto di domo, di edificio DI

quago (*zool.*) Speco di zebro, nun desaparinta de la tergloba, qua vivis en la sud-regioni di Afrika: nur la duima parto (avana) di lua korpo esis blanke-strioza L. *hipopotigris quagga*

quak! Son-uno ne-akordanta, quan lasas eskapar accidente persono qua kantas o qua pleas langet-instrumento muzikala EF

quakero (*religio kristan.*) Membro di sekto de teisti filantropa qui agnoskas revelo interna da Deo, e predikas la interfrateso di omna homi, e la paco universalas DEFIRS

quala Vorto qua indikas la naturo (bona o mala) di ulu, di ulo. (korelativo di « tala »: tala... quala...) DEFIS

qualifikar (*trans.*) Karakterizar per la atribuo di qualeso DEFIS

qualio (*zool.*) Ucelo migrera, ek la genero « perdriko », ma plu mikra kam perdriko *L. Tetrao coturnix*

quankam Konjunciono qua venigas la enunco di la obstaklo malgre qua ulo eventas L

quanta Vorto qua indikas la grado di multeso. (korelativo di « tanta »: tanta... quanta...) DEFIS

quantika DEFIRS

▪ **nombri quantika** Ensemblo ek la quar nombri qui definas la karakteri di singla ek la elektroni planeta di atomo

quar La cifro « 4 » EFIS

quaranteno Sejorno quaradek-dia qua impozesas a la pasajinti, la vesti, la bagaji, la vari – sejorno sur la navo od en lazareto – qui arivas de lando ube prosperas morbo kontagiala DEFIRS

quarco (*mineral.*) Silico pura *Simb. kem. SiO* DEFIRS

quartana (*patol.*) Dicesas pri febro intermitanta qua riaparas singla-guardie DEFIS

quartermastro (*navig.*) Grado unesma super olta di navano, che la navistari di la militistaro marala. (lu korespondas a la grado « kaporalo » di la militistaro terala) DEFIRS

quartero Segmento administrala di urbo DEFIRS

quarterono Homo qua devenis de la kopulaco da pelblanko kun mestico DEFIRS

quarteto (*muziko*) 1. Muzikajo kompozita por quar voci o por quar instrumenti (du violini, alto e violoncelo) 2. (*en orkestro*) Ensemblo ek la violini unesma e duesma, alti, violonceli (o kontrabasi) qui formacas quar parti DEFIRS

quartiko (*geom.*) Kurvo di la klaso quaresma EFIS

quarto 1. (*muziko*) Grado quaresma di la skalo diatonika 2. (*skerm.*) La sorto quaresma di la parei: pareo per situar la karmo vers-ektere, kun la manuo-palmo vers cielo e la spado-punto alte 3. (*karto-ludo*) Eso, en manuo, di quar karti qui intersequas sen intermanko. (kom ex.: aso, rejulo, damo, pajo formacas quarto majora.) 4. (*navig.*) (*sur navo*) Singla de la periodi quar-hora dum qui agesas la observo surveya DEFIRS

quasio (*bot.*) Kortico de la arbuta *L. quassia amara*, detranchita aden mikra spani, qua saporas tre bitre, ed uzata en medicino kom tonigivo pos macereso (5 grami singla-litre), sive en tintivo alko-holoza *L. quassia amara* DEFIRS

quaternara 1. (*matem.*) En qua quar unaji simpla formacas unajo ek la klaso quaresma, e tale pluse DEFIS

2. ▪ **strato quaternara** (*geol.*) La maxim recenta ek la strati di formaceso sedimentala

quaterniono (*matem.*) Nomo donita da Hamilton ad ula ekspresuri imaginara por qui lu kreis kalkulo-speco partikulara qua posibligas la solvo facila di la problemi qui koncernas la geometrio tri-dimensiona DEFIS

quatreno Stanco, parto di soneto, o mikra poeziaĵo kvar-versa DEFIS

quaza Simila til ula grado, ma ne tote tala. (Indikas nur semblo o simileso, e ke la du objekti interdiferas per nur poko) DEFIS

quecho (*bot.*) Sorto di grosa pruno oblonga, qua su *reproduktas per semuro *L. prunus domestica* F

querar (*trans.*) Serchar, komisite od intencante adportor od venigor FI

quercitrino (*bot.*) Granda querko sempre-verda de la nordoregionoj di Amerika, di qua la kortico donas materio tintala flava *L. quercus tinctoria* DEFI

querko (*bot.*) Granda arboroj ek la klaso « amentacej », di qua la ligno, tre harda, esas un ek le maxim uzata por menuzo e karpento, e di qua la kortico, pulverigite, donas tano *L. quercus* L

questar (*trans.*) Demandar, rekoltar, (pekunio) por verki karitatala o piesala FI

questionar (*trans., pri*) Interpelar per demando di informivi por igar su savoza pri ulo EFIS

questoro 1. (*en la epoko antiqua, en Roma*) Oficiero qua administris financa publika 2. (*nun*) La persono qua, en ula korporacioni, esas komisita por surveyar la uzo di la pekunio korporacionala DEFIRS

qui (*gram.*) Pluralo di « qua »

quieta Di qua la psiko ne agitesas da angoroj EFIS

quik Sen ajorno, tardeso (*retardeso) o fristo, mem minima E

quilayo (*bot.*) Genero di rozacej, ek tri o kvar speci de arbori, kun folii alternanta, flori dioika, qui kreskas en la sudoregionoj di Amerika, e di qui la pulvero, obtenata de lia kortico, uzesas por netigar

la linji sordida de makuli grasa *L. quillaja saponaria*

quin Pluralo di « quan »

quinara (*matem.*) En qua kin unaji simpla formacas unajo ek la klaso kinesma DEFIS

quingo (*bot.*) Frukto flava, di qua la pulpo kontenas quaza stoneti, acerba ed astriktiva, – donata da arboroj ek la familio « rozacej », kun folii di qui la suba facio aspektas kotonoza *L. cydonia*

quinino (*kemio*) Alkaloido de vejantanto, ekstraktita de quino *Simb. kem. C₂₀H₂₄O₂N₂* DEFIRS

quinkunco Asemblitaro de objekti (ordinare : arbori) dispozita kinope : kvar qui formacas la angulo di quadrato, ed un en la centro DEFI

quino (*bot.*) (*farmacio*) Kortico kontre-febra, donata da la arbori exotika ek la genero « cinchona » DEFIRS

quinqua- Prefixo ciencala : qua havas kin...

quinquagezimo (*liturgio katol.*) La kinadekesma dio ante la paskofesto DEFIS

quintalo (*mezur-sistemo metrala*) Maso 100-kilogramo EFIS

quintana (*patol.*) Febro qua riapas singla-kindie

quintesenco 1. (a) (*olim*) Substanco eterala, egardata kom la elemento kinesma e maxim subtila. (b). (*nun*). La parto maxim subtila di substanco 2. (*metaf.*) Lo maxim bona, maxim precoza, maxim perfekta DEFIRS

quinteto Muzikajo de kin parti koncertala DEFIS

quintiko (*matem.*) Kurvo di la klaso kinesma EFIS

quintiliono (*matem.*) Mil quadrilioni. (10³⁰)

quinto 1. (*muziko*) Intervalo de kin noti intersequanta, la du extrema inkluzite. – Grado kinesma di la skalo diatonika 2. (*skerm.*) Pareo simpla, qua korespondas a la engaĵo (adinterne) di la lineo alta DEFIRS

quiproquo Eroro konseque de qua onu egardas kozo o persono kom altra DEFIS

quirito (*che la Romani, antique*) Civitano Romana qua rezidis en Roma, kontraste kun ti qui esis servanta en la armei DEFIRS

quirilar (*trans.*) Batar (liquido, ovi, kremoj) per vergo por mixar, igar augmentar volumine, spumifar, e c. DE

quita Tote liberigata de obligeso pekuniala od etikala DEFIS

quo Neutra formo di « qua »

quociento (*aritm.*) Rezultajo de la divido da nombro per altra DEFIS

quodlibeto Dico triviala, moka-chanta, joko mala-mora, mala vorto-ludo F

***quoniam** Ta vorto indikas la motivo, la kauzo, la justifikivo; de la instanto kande onu agnoskas kom valida ke... L

quoto La parto di singlu en la repartiso di pekunio-quanto pagenda o ricevenda da ensemblo de personi DEFIS

R

rabatar (*trans., ek, de*) (*komerco*) (*aludante furnisisto*) Grantar preco-diminuto a sua kompranto. Grantar konvencione (a kompranto) diminuto di la pekunio-quanto debata, kondicione ke ica pagesos ante la dato normala DEFIRS

rabino 1. Doktoro pri la lego religiala di la Judi 2. Doktoro pri la kulto Judala, chefo di socio de Judi DEFIRS

rabio (*patol.*) Morbo virulenta qua aparas spontane che la hundo (plu rare che la kato, la volfo, e c.), komunikebla per mordo da ta animal, e finas ye acesi hororinda di konvulsi, e ye morto. (Morbo vinkita da Louis Pasteur) EFIS

raboto (*tekn.*) Utensilo di menuzisto, cizelo ek stalo, muntita oblique interne di ligno-peco rektangula kavigita, qua lasas pasar la parto tranchiva; uzata por planigar, diminutar la areo di ligno-peco F

racemo 1. (*biol.*) Nomo ciencala di la grapo 2. (*kemio*) Substanco qua ne efikas a la lumo polarigita, konsistanta ye kombinuro (kun molekuli inter-egala) di du inversaji optikala DEFIS

raciono La povo dicernar la exaktaji: (a) la fakultato deskovrar lo exakta; (b) (*filoz.*) la fakultato konceptar la exaktaji absoluta DEFIRS

radiar (*netrans.*) 1. (*aludante lumosprici rekta*) Lansesar quale dardo, de centro lumoza, diverge, omnasinse 2. (*fiziko*) Lansar kalorosprici 3. (*geom.*) (*pri rekti*) Irar de la centro di cirklo a la cirklo-kurvo, a la surfaco di la sfero DEFIRS

radiatoro (*teknol.*) 1. Organo di ensemblo mekanikala, destinata ad eventigar la koldesko di liquido o di gaso uzata, en la ensemblo, kom vehilo di kaloro 2. Hem-aparato uzata por varmigar la atmosfero di la chambri per fluido (aero, aquo, vapo) qua uzesas kom vehilo di kaloro por transportar olca kelka-diste F

radiko 1. (*bot.*) La parto infra di vejetanto, ordinare sinkanta aden tero, ube lu su developas inversasinse di la stipo, e di qua la rolo esas fixigar la planto en sulo e pumpar la elementi de qui nutresas la planto. – Parto di organo (dento haro, pilo, unglo) per qua lu su enplantacas en altra parto 2. (*metaf.*) (a) (*gram.*) Vorto primitiva, de qua derivesas altra vorti. (b) EFIS

■ **radiki di equaciono** (*matem.*) Quanti quin onu povas substitucar a la nekonocaji, kom satisfacanta egale la donaji di la equaciono.

■ **extraktar radiko, quadrata, kubala, di nombro** Trovar la nombro qua, multiplikite unoplo o duoplo ye su ipsa, donis ta

nombro

radiografar (*trans.*) Fotografar la internajo di la homo-korpo per la X-radii (Roentgen-radii) – por skopi medicinala, kirurgia, e c. EFIRS

radiometro Aparato uzata por mezurar la intenseso-grado di la lumo-radii EFIS

radioskopar (*trans.*) (*medic.*) Explorar la ombri quin produktas la X-radii (Roentgen-radii) sur skрино fluorecanta ek platino-cianuro di bario o di tungsteno EFIS

radirar (*trans.*) Grabar, facante la desegnuro per stal-instrumento stipeto-forma, kun punto tre akuta por povar trasar sur la varniso o la vaxo-strato linei tre dina e delikata D

radiumo (*kemio*) Elemento metala, tre skarsa, deskovrita en 1898 da Pierre e Marie Curie kun J. Bémont, en la rezidui barioza obtenita lor la trakto di pekblando (oxido naturala di uranio) *Simb. kem. Ra* DEFIRS

radiuso (*anat.*) Ta, ek la du osti di la avanbrakio, qua esas sur la latero vers-extere EFS

rado Parto de maro, qua penetras aden la tero ferma, e formacas quaza doko naturala ube la navi povas shirmar su DFIRS

radotar (*netrans., pri*) Parolar ne-konsequante, nekoherante, konseque de feblesko di la spirito EF

rafano (*bot.*) Speco di kruciferi, di la genero « cochlearia » : planto perena, kun grosa radiko pulpoza, blanka, qua (freshe raspita) povas remplasar mustardo *L. raphanus sativus* I

rafido (*biol.*) Kristali aguloforma quin onu observas en ula celuli di la animala o di la vejetanti

rafinar (*trans.*) 1. Igar plu pura per deprenar la substanci stranjera quin (lu) kontenas 2. (*metaf.*) Igar plu delikata, plu subtila DEFIRS

raflo (*bot.*) Vito-grapo de qua onu deprenis lua beri F

rafto Asemblitaro de trabi (o de arbori abatita) interligita tale ke li formacas quaza planko-sulo flotaciva E

rago Fragmento de stoffo, telo, lano, e c., qua pendas, mi-lacerite, de olda vesto par-konsumita E

raguto (*koquarto*) Karno-peco preparita per sauco DEF

raitro (*olim*) Kavalo-soldato de Germania, qua militoservis en Francia DFIRS

rajuntar (*trans.*) Irar por juntar su itere ad (ulu) de qua onu esas separita FIS

rakahuto Mixuro de fekulo, de glani dolca, de rizo-farino, de tuberkuli de ter-mandeli, sukrizita ed aromatizita DEFIRS

rakar (*trans., de*) Pasigar (liquido) de un vazo aden altra, cherpante sube (per robineto o sifono) E

raketo Planketo manuo-tenebla, kun reto de tripo-kordi, uzata por sendar la baloneto, en la baloneto-ludo – la flugbalono, en la ludo di ta nomo DEFIRS

rakito (*patol.*) Halto di la kresko, manifestata (multa-kaze) da deformeso di la spino DEFIRS

rakontar (*trans., ad*) Dicar (ad ulu) narace (ulo fingita) por amuzar EFI

raliar (*trans.*) (*milit.*) Asemblar sur batal-agro, la kombatanti qui esis dispersita DEF

ralo (*zool.*) Genero de stiltieri, kun grandeso mezvalora, gambi pasable kurta ma tre-longa-fingra, tre apta pri kuro – vivanta en la plana landi ed en la marshi; fluganta tre

poke; cirkulanta nur dum nokto; extreme karnavida *L. rallus* DEF1

ramio (*bot.*) Planto qua donas materio texebla, qua devenis de Oriento *L. boehmeria* DEFS

ramno (*bot.*) Arboreto di qua la beri (preske omna-kaze : nigra) esas purgiva, e di qua la kortico donas kolorizivo flava *L. rhamnus* DEFS

ramo (*bot.*) 1. Mikra brancho qua naskis de brancho precipua 2. Subdividuro. (*anat.*) Subdividuro di la vaskuli, di la nervi. – (*geol.*) Masivo qua divergas de montaro, aden altra direciono. – (*geneal.*) Subdividuro di brancho di familio, di arboro genealogiala DEFIS

rampo Sur voyo, plano qua formas angulo obliqua kun la horizontalo, e quan onu esas acensonta DEF

ranca Dicesas pri korpo grasa (lardo, oleo, e c.) qua akquiris odoro kelke mala, e saporo akra DEFIS

rango 1. Singla de la linei sur qui kozi, o personi, qui intersucedas esas situata 2. (a) En serio de personi, de kozi, la plaso qua apartenas a singla de li, avan o dop la ceteri. -b La plaso quan ulu okupas en la estimo da la cetera homi DEFR

rankorar (*netrans., ad, pro, pri*) Memorar tenace la mala agi quin onu subisis de ulu EFIS

rano (*zool.*) Batrako sen-kauda qua vivas, prefere, apud aquo stagnanta, en la loki humida *L. rana* IS

ransono Preco postulata po la livro di milito-kaptito, di karcerano DEF

ranunkulo (*bot.*) Planto herbatra, di qua un speco, kun flori dazlante flava, esas vulgara en la prati *L. ranunculus* DEFIRS

ranuro (*tekn.*) Kanelo facita en ligno-bloko por uzesar kom kuliso o por recevar asemblo-peco FS

rapecar (*trans.*) Igar bona-standa itere (stofa) per pasigar interkruce fili en o sur la loko domajita (per truo, per lacereso partala) FI

rapida 1. Qua parkuras multa spaco en poka tempo 2. Qua agas o facas en poka tempo (to pri quo onu esas parolanta) DEFIS

rapiero (*skerm-arto*) Olim : Espado longa, akutigita, di qua la konko esis truoza (trui aden qui povis penetrar la espado di la adverso) DEFR

rapo (*bot.*) Varietato di kaulo, kun radiko tre pulpoza e manjebla *L. rapa* FIR

raportar (*netrans., pri*) 1. Naracar ad ulu to quon onu vidis, audis, e c. DEFIRS

2. **raporto** (*metaf.*) Rezultajo de la interkomparo di du quanti

rapsodo (*en Grekia, antique*) La recitisto di epikaji DEFIRS

raptar (*trans., de*) Deprenar per violento (ulu, o to quo apartenas a kunhomo) FIS

rara Tre ne-ofta DEFIS

raskalo Persono qua nule skrupulas pri agar ne-honeste E

raso 1. Ensemblo ek la ancestri ed ek la decendinti di un familio, di un popolo 2. Grupo di speco de animalo o de planto di qua la karakterizivo esas konstanta e transmesas per genitado DEFIRS

raspar (*trans.*) Transformar aden pulpo o pulvero, per ta implemento koqueyala qua konsistas ye plako de lado herisita ye asperaji sur qui onu frotas la substanco tale transformenda DEFIRS

rastaquero Exotiko qua ostentas per luxu o tituli suspektinda

rastar (*trans.*) Amasigar, en gardeno, la folii defalinta en la alei, od, en prato, la feno tranchita – per implemento T-forma, di qua la stango transversa esas provizita ye denti ligna o fera **FIS**

rasteliero 1. Stablo-moblo fixigita super la manjo-trogo en qua la feno destinita a la bruti retenesas da stangi ligna, muntita quale la denti di rastilo 2. (a) Sorto di etajero adsur qua la soldati lokizas sua fusili, en kazerno. (b) Mikra etajero destinita recevor pipi **FIS**

ratafio Liquoro qua konsistas ye brandio, sukro ed aromati o frukto-sukro **DEFIS**

rateno (*tekn.*) Stofa ek lanofili kruce-dispozita, kun la pili tirta adextere e loklo-forme **DEFIS**

ratifikar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Konfirmar per akto specala (akti emanita de privati o de autoritato ek judicio-rango inferiora : od akti signatita plenipotenciare, ye la nomo di lando, ma qui, por divenar valida por exekuteso, esas aprobenda da parlamento) **DEFIRS**

rato (*zool.*) Mikra quadripedo, ek la familio « roderi », kun muzelo pintoforma, gambi kurta, kaudo longa, qua rodas la cerealo-grani, palio, e c. *L. mus decumanus, mus rattus* **DEFIS**

ratono (*zool.*) Genero de mami-feri karnavida, tipo di la familio « procionidei », vicina ye la urso, qua kontenas kin speci propra ye Amerika *L. procyon lotor* **FS**

rauka Di qua la sono esas aspera, ruda, quale la voco di persono di qua la laringo esas inflamata **EFIS**

raupo (*zool.*) Larvo di papiliono, kun korpo longa, qua konsistas ye serio de ringi, e normale vilozza **D**

rauto Festo en salono, adube onu invitas mondumani **DEFIR**

ravelino (*milit-arto*) (*en la yarcenti 15esma e 16-esma*) Fortifikajo pasable analoga a la nuna redani e mi-luni **DEFIRS**

ravino Voyo naturala, profunde exkavita da aquo qua fluis olim en ta loko **EF**

ravisar (*trans., per*) Exaltar, igar ne plus posedar su, per la impulso de entuziasmo **EFI**

rayo (*zool.*) Mar-fisho, plata e kar-tilagoza *L. raya* **EFIS**

razar (*trans.*) Reze-tondar la barbo-pili **DEFIS**

re (*muziko*) Noto duesma di la gamo naturala di « do »

reaktar (*netrans., ad, kontre*) 1. Facar sur korpo efiko genitata da la efiko quan lu recevas de ica 2. (*kemio*) (*aludante korpo*) Manifestar sua karakteri distinganta per la efekto di la efiko quan altra korpo facis a lu 3. Esforçar por rezistar **DEFIRS**

reala 1. Di qua la existo esas fakta, e ne nur semblanta o posibla 2. (*metaf.*) Dicesas pri *grandoro, antonime ye *imaginara* **DEFIS**

3. **■foko reala** (*optiko*) Ube la lumo-radii reflektita interrenkontras (*antonime ye virtuala : ube li interrenkontrus se li esus plulongigita*)

realgaro (*kemio*) Reda arseno-sulfajo *Simb. kem. AsS*

rebela Qua refuzas obediar la autoritati legitima **DEFIS**

rebordo (*tekn.*) Bordo igitu plu alta kam la centro-parto **FIRS**

rebuso Esprito-ludo qua konsistas ye reprezentar vorto, frazo per figuri di objekti di qui la nomi memorigas, per homonimeso, ta vorto, ta frazo **DEFIR**

recensar (*trans.*) (*pri libri, artikli di revuo, e c.*) Analizar (*por *publico*) olia kontenajo, opinionar pri lia valoro spiritala, e c. DER

recenta Qua eventis, existeskis, nur poka tempo ante la instanto konsiderata EFIS

recepconar (*trans.*) Verifikar (*pri qualeso e quanto*) livrajo por saveskar ka lu esas absolute konforma a la klauzi di la komprokontrato F

receptaklo (*bot.*) Parto di la floro ube su insertas la kalico, la korolo, la stamini e, normale, la karpelo (o karpeli) di la ovario EFS

recepto 1. Indiko quan onu recevas pri la preparo di ula medikamenti, di ula dishi 2. (*medic.*) Preskripto da mediko per qua lu donas la formulo di medikamento DEFIRS

recesiva (*biol.*) Dicesas, pri la Mendel-lego (**leyo*), por qualifikar la karakteri qui dominacesas – t.e. qui transmisesas, a la hibrido od a la mestico – da un ek la patri, ma sen aparar en la genituro F

recevar (*trans., de*) Esar la sendario di sendajo, la donario di donajo, la donacario di donaco, e c. – esar la objekto di ago EFIS

recidivar (*netrans., pri*) Iterar krimino, delikto, kulpo pri qui lu ja kondamnesis e punisesis DEFI

recipiento (*tekn.*) Vazo adaptita ad ula aparati por recevar gasi, liquida, e c. DEFIS

reciproka 1. Dicesas pri du termini, singla de qui agas a la altra ye maniero qua equivalas olta quan lu recevas 2. (*gram.*) Propozicioni reciproka : Di qui singla esas nur la altra renversita, singla di qui havas kom subjekto la atributo, e kom atributo la subjekto di la altra.

■ **verbo reciproka** Qua expresas

la ago da du subjekti, ica ad ita, ed ita ad ica

3. Fondita sur interkambio di agi, di sentimentis qui interkorespondas DEFIRS

recitar (*trans., ad, koram*) Dicar voce, parole, memore, quale se onu lektus DEFIS

recitativo (*muziko*) En ensemblo, solo kantala od instrumentala. Kanto deklamata sen simetrio di mezuro e di ritmo, e kadencata segun la dividuro di la versi e di la flexi di la voco parolanta DEFIRS

reda 1. Di qua la koloro esas olta di sango, di fairo, e c. E

2. ■ **la redi** (*metaf.*) La revolucionisti qui havas kom emblemo standardo reda

redaktar (*trans.*) Kompozar segun la formo qua konvenas (libro, artiklo di jurnalno o di revuo, letro, kontrato, e c.) DEFIRS

redano (*fortifik.*) Fortifiko-masivo dento-forma, ek du facii qui intersekas, tale formacante angulo konvexa DEF

redemtar (*trans.*) 1. Obtenar la liberigo po ransono 2. Liberigar de obligeso per pagar pekunio-quanto 3. (*metaf.*) (*kristanismo*) Obtenar la salveso eterna po sua morto. (*aludante Iesu*) EFIS

redingoto Vesto di qua la paneli envelopas la korpo DF

reduito Fortifikajo konstruktita dop altra por prolongar la defenso-fortifikaji se la enesma esus kaptita da la enemiko DEFIRS

reduktar (*trans.*) 1. Retroduktar a lua situeso naturala, normala (osto luxacita, ruptita) 2. Retroduktar a formo plu elementa (kom ex. : reduktar grani a farino, ligno a cindri, substanco a pulvero, a pudro, e c.) DEFIRS

reduto (*milit-arto*) Fortifikajo aparta, tote klovita (*kluza), sen anguli konkava. – Anke : Fortifikajo flotacanta, garnisita ye bastioni, uzata por transportar trupi de soldati trans fluvio o rivero DEFIS

referar (*trans., ad*) 1. Relatigar (ulo) a to quo explikas lu, konfirmas lu DEFIS

2. ■ **referar su ad** Rekursar a la aŭtoritato di ulu

referendario Oficiero di kancele-rejo qua havas kom taski gardar la reĵo-siglilo e raportar pri la supliĝo-lettri DEF

reflektar 1. (*trans.*) (*aludante surfaco*) Retrosendar (en ula kazi : plu feble) to quo frapas lu 2. (*netrans., pri*) Retrovenar a sua pensajo por studiar lu plu profunde DEFIS

reflektoro (*tekn., optiko*) Aparato qua konsistas ye surfaco de metalo polisita od ye spegulo, destinita reflektor la radii konsiderata segun la direciono selektita; li uzesas precipue por lumo, ma anke por soni, kaloro DEFIS

reflexa (*fiziol.*) Produktita sen-vole da reakto organismala DEFIS

refluxar (*netrans.*) (*pri mareo*) Decensar, pos acensir per fluxo EFIS

refo (*navig.*) Parto di seĝlo quan onu rifaldi por diminutar la surfaco opozata a vento

reformar (*trans.*) 1. (*eklezio kristan.*) Retroduktar a la formo originala 2. Donar formo plu bona, qua igas plu apta por la skopo DEFIS

refraktar (*trans.*) (*fiziko*) Igar (lumo-radio) deviacar pro (per) lua paso (pasigo) en medio di qua la denseso-gradi rispektiva diferas DEFIS

refraktara 1. (*tekn.*) Qua rezistas ula influi 2. (*milit.*) Qua eskapas la lego pri armeanigado DEFIS

refraktoro (*tekn.*) Instrumento qua donas la indici di refrakto DEFIS

refreno 1. Ri-aparo di verso en omna kupletto di kansono, di balado, di rondelo 2. To quon onu repetas sencese

refujar (*netrans., en, che*) Irar rapide a loko ube onu povas vivar sekure EFIS

refutar (*trans.*) Destruktar la valideso (di opiniono) per demonstrar ke lu esas ne-exakta DEFIS

refuzar (*trans.*) 1. Ne-grantar 2. Ne-acceptar 3. Ne-admisar EFIS

regalar (*trans., per*) 1. Restorar (ulu) per ulo bona drinkale o manĝale 2. Ofrar (a gastu) partio di plezuro DEFIS

regalio (*eklezio katol., en Francia*) Yuro quan havis la reĵo pri inkasar la revenui di la episkopeyi, di la abadeyi, vakanta, e nominar pri la benefici qui dependis de li DEFIS

regardar (*trans.*) Direktar sua okuli apertita (ad ulu od ulu) EFi

regato Konkurso de bateli, qui avansas o per seĝlo, o per la agado da remeri DEFIS

regenerar (*trans.*) 1. Reproduktar (parto destruktita) 2. Rinovigar (*ri-nuviar) etikale, morale DEFIS

regento La persono qua guvernas dum la minoreso o dum la absenteso di la suvereno DEFIS

regimento (*armeo*) Trupo de plura batalioni od eskadroni, direkte da kolonelo DEFIS

regio 1. Exploto, administro, di domeno ye la nomo di altru e ye la profito da ica 2. Imposto-inkaso agata nemediate da la agenti di la stato, profitote da ica (kontraste

kun la sistemo qua konsistas ye luar la yuro inkasor la imposto-revenui, la lokacinto pagante a la stato pekunio-quanto konvencionita, e retenante por su la ecesajo) **3.** La employataro, la kon-tori, qui reletas ta percepto neme-diata DEFIS

regiono **1.** Parto plu o min granda di lando qua submisesas a klimato komuna **2.** Parto determinita di korpo. (*anke metaŝ.*) DEFIRS

registro Libro, kayero, sur la skriburo-virga pagini di qua onu notas senfalie la fakti pri qui onu volas memorar DEFIRS

regnar (*trans.*) Aplikar sua povo rejala, sua autoritato suverena DEFIS

radikiso (*bot.*) Planto di qua la radikulo uzesas kom dolcigivo pri rumo, bronkito, e c. *L. glycyrrhiza* IS

regolo (*zool.*) Mikra pasero kan-tera, ek la familio « silvidei » *L. troglodytes parvulus*

regresar (*netrans.*) Irar kontre progresado EFIRS

regretar (*trans.*) **1.** Chagrenar pro ne plus havar (ulu, ulo) **2.** Chagrenar pro agir (o pro ne agir) (ulo) EF

regular (*trans.*) (*tekn.*) Submi-sar ad ordino rigoroza (la funci-ono di mekanismo, di mashino, e c.) DEFIRS

regulatoro (*tekn.*) Organo qua re-gulas la funciono di mekanismo, di mashino DEFIS

rehabilitar (*trans.*) **1.** Ri-establisar en lua stando originala, en lua yuri originala (persono quan onu deklaris dekadinta de li) **2.** (*metaŝ.*) Ri-estimigar da lua kunhomi DEFIRS

reino Singla ek la rimeni di la brido (o di la brideto) quin onu uzas por direktar kavalo EFIS

rejimo **1.** (*politiko*) Formo di gu-verno **2.** Maniero administrar in-stitucuro **3.** (*medic.*) Maniero ad-ministrar sua higieno individuala, sua bona-stando **4.** (*medic.*) Ma-niero vivar en qua onu surveyas su, precipue pri to quon onu man-jas o drinkas **5.** (*tekn.*) Maniero ye qua eventas la fluo di aquo nestagnanta DEFIRS

rejo **1.** Chefo suverena di ula stati **2.** (*karto-ludo*) Karto qua re-prezentas rejo en singla de la du kolori **3.** (*shak-ludo*) Piono preci-pua di la ludo, quan onu ne po-vas prenar; la partio esas perdita kande la rejo esas prenebla EFIS

rekalkar (*trans.*) (*solduro, e c*) Kunpresar, per marteloŝrapi, la plombo, la stano, qua salias, tran-spasas IS

rekamar (*trans.*) Lor texo, pasigar, sur la fondo uniforma di stoffo, fili qui formacas desegnuro IS

rekapitular (*trans.*) Rezumar, kurte repeter, o memorigar, per numero preciza e komplete di omna punti, parti o chapitri DEFIS

reklamacar **1.** (*netrans.*) (*ad, pri, por*) Protestar kontre to quon onu judikas kom neyusta, por obtenar la reparo di la domajo o lezo; desagnoskar to quon onu judikas kom neyusta, ne-equitatoza **2.** (*trans.*) Postular (to quo debesas) **3.** Demandar (ulo) tre insistoze DEF

reklamar (*netrans., pri*) Laudar (mem exajeroze) publike la ko-mercajo, la varo, la objekto quin onu probas vendar DFRS

rekolekar (*netrans.*) **1.** Koncentrar su aden su, per izoliar su de la kozi extera **2.** Koncentrar su ad pensi di pieso FIS

rekoliar (*trans.*) Deprenar, hike ed ibe, to quo falis, dispersite, sur sulo e retro-pozar lu a lua plaso F

rekoltar (*trans.*) Rekoliar la produkturi da la tero kultivita. – (*anke metaf.*) ^{FI}

rekomendar (*trans.*) 1. (*pri persono*) Indikar (lu) partikulare kom esonta la objekto di la bonvolo, di la protekto, da ulu 2. (*pri letro, pako, e c.*) (*en posto-kontoro*) , demandar ke la letro-livristo donez lu a la destinario ipsa, nemediate – po pago di afrankosuplemento ^{DEFIRS}

rekompensar (*trans., pro, per*) Gratifikar pro servo agita. quan kam ne-debata ^{EFIRS}

***rekonocar** (*trans.*) Renkontrar inter sua memoraji, kom ja konocita (persono, kozo)

rekordo Prodajo sportala (od analoga), konstatita oficale, e qua ecelas omna agi antea di la sama genero ^{DEFIR}

rekortar (*trans.*) Plukurtigar per tra-tranchar la extremajo (hari, kordo, e c.), per detranchar la bordo

rekrutar (*trans.*) (*ulu, ad*) 1. Obtenar la su-engajo libera (di ulu) kom soldato 2. Obtenar la su-engajo libera (di ulu) a trupo, a partiso, a *muvmento ^{DEFIRS}

rekta (*geom.*) Qua, en spaco, de sua komenco til sua fino, iras sen deviacio, t.e. segun la lineo maxim kurta qua esas trasebla de un punto ad altra punto ^{DEFIS}

rektangulo (*geom.*) Qua havas un orto ^{EFIS}

rektifikar (*trans.*) 1. (*kemio*) Igar (liquido) pura per un distilo plusa 2. (*metaf.*) Igar exakta per emendo, korektigo ^{DEFIRS}

rektolinea (*matem.*) Qua konsistas ye linei rekta

rektor La persono qua direktas universitato, distrikto universitata, o Jezuito-kolegio ^{DEFIRS}

rektumoptoso (*patol.*) Laxesko di la muskuli qui subtenas la parieto di la rektumo

rekuperar (*trans., de*) Riposedeskar (per agir por lo) ^{DEFIS}

rekurenta 1. (*anat.*) (*pri nervo*) Qua kurveskas, e retrovenas preske a sua departo-punto

2. **■ serio rekurenta** (*algebro*) Di qua singla ek la termini esas la sumo di ula quanto de termini qui preiras lu, e qui multiplikesas respektive per expresuri ne-varianta

rekursar (*netrans., ad*) 1. Irar demandar (ad ulu) helpeso quan onu ne recevis de altru 2. (*yurocienco*) Apelar ad (ulu, ula judicio-korto) kontre verdikto judiciala ^{DEFIS}

rekuzar (*trans., ulu, su*) (*yurocienco*) 1. Refuzar aceptar kom judicionto, kom juriano, kom testo, kom arbitronto 2. Refuzar agnoskar la autoritato di ulu ^{FIS}

3. **■ rekuzar su** Refuzar savigar sua opiniono

relatar (*netrans. ad*) (*pri termini, muziko-soni, afecioni, interesti*) Inter-korespondar per adminime kelka traiti komuna ^{DEFIRS}

■ relate Antonimo di « *absolute* »

relayo 1. (a) Loko ube hundi qui vartas, en la parkureyo di chasantaro, remplasos la hundi qui esos fatigita; (b) Loko ube kavali quin onu vartigas, ye intervali, en posto-voyo, remplasos la kavali qui esos fatigita 2. (*telegrafo*) Aparato di qua la rolo esas lasar la elektro-fluo pasar, od interruptar ica, kande ula cirkonstanci esos realigita en altra cirkuito ^{DEFIRS}

relegar (*trans.*) 1. (*yurocienco, che la Romani antiqua*) Exilar aden loko determinita, sen privaco di la yuri civila e politikala 2. (*nun, en Francia*) Kondamnar ad enternesos

en kolonio DEFIS

***relektar** (*trans.*) Rilektar (nur per regardo, se por su; laute, se por la jus-diktinto) to quon onu skribis, por korektigar olu

releva (*trans.*) Determinar la situ-eso topografiala di (ulo) ed indikar lu sur mapo FIS

reliefo La parto qua salias ek la surfaco cirkondanta DEFIRS

religio Ensemblo ek la kredi e praktiki e ritui, qui havas kom skopo homajar deo o dei DEFIRS

reliquo (*religio kristan.*) To quo restas de santo pos lua morto, ek lua korpo, ek to quon lu esis, ek la instrumenti di lua tormenteso DEFIS

relo (*tekn.*) Singla de la du bendi ek fero o stalo, polisita, sur qui la roti di treno-veturi rulas facile e mantenasas en la direciono volata; konvexan esas la parto qua kontaktas la roti. (opoze a « tramo », ye qua ta parto esas konkava) EFRS

remar (*netrans.*) Uzar, por igar batelo (ed, olim, navo) avancar, longa ligno-stango, kun planketo ye la extremajo per qua onu quaze plaudas o batas la aquo e, tale, obtenas la pulsoforco FIS

remarkar (*trans.*) Atencar ne-vole (ulu, ulo) ne-ordinara, nekustumala, ne-expektita EF

remediar (*trans., per*) Aplikar la kozo qua esas necesa por risanigar (fiziológica o psikale). – (*anke metafor.*) EFIS

remincar (*trans.*) (*lor kompozio literaturala, muzikala, artala*) Memorar fragmenti di ta o ca literaturajo, muzikajo, pikturo, statuo, quan onu imitas ne-vole, nekoncie F

remisar 1. (*trans.*) Dispensar (ulu) de parto di lua debo, di lua puniseso-grado, di peko 2. (*netrans.*) (*patol.*) (aludante la simp-

tomi di morbo) Cesar, o diminutar, dum kelka tempo EFIS

remonstrar (*netrans., pri*) 1. Parolar, diskursar, por demonstrar (ad ulu) lua nejusteso, la detrimento quan lu agis 2. (*olim, en Francia*) Protestar (kom parlamento) a la rejo kontre to quon ta parlamento judikis kom misuzo o tro-uzo di lua autoritato rejala DEF

remonto (*armeo*) Segmento di la armei di qua la rolo esas furnisar a la militisto-korpi ed a la institucuri militala la kavali quin li bezonas DEFIRS

remorkar (*trans.*) 1. (*aludante navo*) Tirar dop su altra navo per kablo, per kateno 2. (*aludante lokomotivo*) Tranar vagoni FIS

remoro (*zool.*) Ekeneido, fisho a qua la Romani e Greki antiqua atribuis la fakultato impedar absolute la avanço di la navi *L. eche-neis remora*

remorsar (*netrans., pri, pro*) Esar la objekto di reprocho de sua koncienco EFIS

remparo (*milit-arto*) Cirkuitomurego, reliefajo de tero, e c., destinita protektor urbo, kastelo, kontre enemiko EF

remplasar (*trans.*) Prenar, havar la plaso di (ulu, ulo) EF

remulado Saucio lango-pikanta, ek mustardo quirlita kun oleo DEF

rendevuo Interkonvenciono da du o plura personi pri esor en ta o ca loko, en ta o ca dio, ye ta o ca kloko, quin li fixigas pri lia interrenkontro DEFR

rendimento (*tekn.*) Efekto utila di mashino, di laboro homala DFIS

renegar (*trans.*) 1. Ne plus agnoskar kom sua 2. Deklarar (ne-exakte) ke onu ne konocas (ulu, ulo) DFIRS

renesanco Epoko (qua sequas la mezepoko ed anuncas la epoko moderna) dum qua rinaskis e prosperis literaturo e la arti en Italia, en Francia, e c. DEFIRS

renet-pomo (*bot.*) Pomo di qua la shelo, makul-buntita, aspektas kelke quale la kopso-rano DEFIR

renkontrar (*trans.*) Trovar dum sua voy-iro – o pro hazardo, o pro ad-iro intencita, o pro rendevuo DEFIS

reno (*anat.*) Vicero duopla, situata en la regiono lombala, qua sekrecas urino EFIS

rentiro (*zool.*) Quadripedo di la polo-regioni, ek la genero « cervo », kun korni plata e quaze dentoza *L. cervus tarandus* DE

rento (*financo*) Revenuo (yarala), ordinare personala, obtenata de sulo-proprio, de domi lugata, o kapitalo prestita a la stato od a privato DEFIRS

renuncar (*trans.*) Abandonar definitive, cesar sua pretendo, sua aspiro (ad lu) EFIRS

renversar (*trans.*) Faligar ulo, ulu, adsur sulo – generale per shoko, pulso subita e ne-espektita da la pulsito

reostato (*elektro*) Aparato qua inkluzas rezistivo elektrala, regulebla segun-vole, e qua, interpozite en circuito, posibligas la variigo di la elektrofluo DEFIRS

reotaktismo (*biol.*) Karakterizivo di ula organismi : li su movas inverse di la aquo-fluo en qua li esas imersita

reotropismo (*biol.*) Reotaktismo qua su manifestas che enti kompleksa (metafiti o metazoi)

reparar (*trans.*) Igar lo necesa por igar(lu) aden lua stando antea, pos lua domajiteso DEFIRS

repartisar (*trans., inter*) Partigar (ulo) ed atribuar a singlu la parto qua apartenas a lu DEFIRS

repastar (*netrans., ek*) Manjar ye kloki determinita (dejunar, dinar, supear; matino-frue : dejunetar) EFI

repentar (*netrans., pri*) Regretar sua kulpo, dezirante emendar o kompensar lu, e ne plus agar lu EFIS

reperar (*trans.*) 1. Determinar la situeso topografiala preciza ed exakta 2. (*teknol.*) Markizar du bloki, du organi, qui devas funcionar ensemble, por posibligar la sameso absoluta di lia situeso respektiva lor la ri-munto F

reperkutar (*trans.*) Produktar retro-shoko. – (la korpo shokata, shokas sua-foye la korpo quan lu kontaktas o preske kontaktas) EFIS

repertorio 1. Sorto de tabelo, en qua la tituli, la nomi, e c. esas klasifikita segun ordino qua igas posibla trovar li facile 2. Listo de la teatraĵi qui permanas en la teatro e qui forsan ri-pleesos DEFIRS

repetar (*trans.*) Dicar plura-foye, parole o skribe, to quon onu, od altru, ja dicis DEFIRS

repleta (*pri vivo*) Di qua la formo esas kelke ronda, la karno ferma, la pelo pasable tensita EFIS

replikar (*trans., ad, pri*) 1. (a) Respondar a to quon ulu respondis. (b)(yuro-cienco) Respondar a la respondo da la adverso 2. Respondar a to quo, aspekte, ne postulas respondo DEFIRS

reportar (*trans.*) (*en borso*) Plulon-gigar la vendo-kontrato kun pago-tempo, quan agis spekulisto, de liquidaco-dato a la *nexta, po pagar a la kapitaliero qua satisfacas provizore la engaji financala, la difero-quanto, plus, en ula kazi,

premio DFIR

repozar (*netrans.*) 1. Jacar en stando tala ke onu cesas movar su, por desaparigar fatigeso 2. (*aludante liquido ne-limpida*) Permanar sen-mova por ke la partikuli suspendita en olu povez falar adsur la fundo di la recipiente o tanko EFIS

represar (*trans.*) Haltigar la ageso, la exekuteso (di to quo esas kondamninda) EFIRS

reprezalar (*netrans.*) (*kon-tre*) 1. Agar a la enemiki malajo po malajo, domajo po domajo 2. Agar ad ulu insulto po insulto, moko po moko DEFIRS

reprezentar 1. (*trans.*) Remplasar (ulu) en la praktiko di lua yuri

2. **reprezentar firmo** Voyajar komise da ta firmo, komercar profite da olu

3. (*trans.*) Rilokizar avan la okuli di ulu : (a) per la imajo quan donas la impreso, la imagino-memoro; (b) per la imito quan produktas parolo, poemo, pikturo; (c) per la signo qua rivenigas la ideo DEFIRS

reprimandar (*trans., pri*) Agar (ad ulu) blamo pri lua kulpo EFS

reprochar (*trans., ad*) Imputar kom kulpo (ulo) ad ulu, turnante su a lu EFS

***reproduktar** (*trans.*) Igar quaze ri-existar, forme di produkturo nova per kopio, per imito

repso Stofa ek silko e lano, od ek lano e kotono DEFIRS

reptar (*netrans.*) 1. (*aludante ula animali*) Avancar per tranar su kun ventro an sulo 2. (*avan ulu*) Humileskar desestiminde DEFIRS

republiko 1. Governo-sistemo en qua la suvereneso apartenas ad asemblitaro ek la popolo, od a senato, ed en qua la povo exekutigar la legi ne esas heredala DEFIRS

2. **la republika literaturala** En-

semblo de la literaturisti, egardata kom formacanta quaza kolegato

repudiar (*trans.*) Cesar agnoskar legale (kom sua spozino) EFIS

repugnar (*trans.*) Produktar antipatio nevinkebla, nerepresebla EFIS

repulsar (*trans.*) 1. Pulsar adretro, igar *rekular (desavancar) per retro-pulso. (*anke metaf.*) 2. Ne-acceptar pro lua mala qualeso, pro lua ne-konformesio ye la komendo (varo jus livrita) DEFIS

reputar (*trans., kom*) Igar egardesar kom tala o tala DEFIRS

« requiem » (*liturgio katalika*) 1. Prego por la mortinti 2. Meso di « requiem » : Meso por la repozo di la animo di mortinto 3. Parti di la mortintomeso, igita muzikajo

requizar (*trans.*) (*aludante la stat-autoritatozi*) Postular ke persono o kozi esez igata en la dispono di ta autoritatozi por servado od uzado publiko-destine (*publico-destine) DEFIRS

resekar (*trans.*) (*kirurg.*) Ablacionar un ek la extremaji di osto malada

resipicencar (*netrans.*) Repentari ye maniero qua eventigas la ri-komenco agar etikonforme DEFI

reskripto 1. (*yuro-cienca, che la Romani antiqua*) Respondo, da la imperiestro, a la questioni agita alu da la guberniestri, da la judicisti, e c., pri ula problemi solvenda 2. (*en nia landi, nun*) Dekreto da la stato-chefo 3. (*Vatikano*) Averta papala, qua decidas pri ta o ca yuro-punto DEFIRS

resonar (*netrans.*) 1. Retrosendar la soni per reflektio 2. Produktar soni qui igesas pluforta per la reflektio interne di klozajo (*klu-zajo) di qua la kapaceso ne esas sat granda pri facar eko DEFIS

resorbar (*trans.*) (*medic.*) Igar retroirar aden la cirkulado (likuido quan la vaskuli lasabis eskapar) DEFIS

resortisar (*netrans., ad*) Esar judicienda da ta o ca tribunalo DEFIS

resorto 1. Peco di mekanismo qua, per sua destenso, movigas peco vicina 2. (*metaf.*) To quo impulsas FRS

respektar (*trans.*) 1. Egardar kom kozo quan onu devas atencar pro lua importo 2. Egardar kom kozo quan onu devas ne domajar, ne lezar, pro lua bonegeso 3. Honorizar (ulu) per deferenciar profunde lu, pro lua karaktero, pro lua alta situeso en la hierarkio DEFIS

respirar (*trans. e netrans.*) Aspirar aero por regenerar la sango, e, pose, expirar lu DEFIS

respondar (*trans., ad*) Sendar, direktar ad ulu di qua onu recevis demando, questiono, akuzo, e c. to quon onu havas dicenda kam-bie EFIS

responsar (*netrans., pri*) Obligesar reparar, per indemno, la detrimiento o domajo quin onu agis od agos a kunhomo EFIS

responsorio (*liturgio katol.*) Citaji ek biblo, dicata o kantata pos omna leciono di matutino DEFIS

restar (*netrans.*) Esar ankore prezenta pos ke onu deprenis un o plura de lua parti DEFIS

restaurar (*trans.*) (*pri edificio, statuo, e c*) Igar en bona stando itere DEFIS

restitucar (*trans., ad*) Retrodonar ad ulu (to quon onu prenis de lu) DEFIS

restorar (*trans.*) Donar (ad ulu) la manjebli e drinkebli necesa por ke lu ne plus hungrez nek durstez DEFIS

restriktar (*trans., ad*) Retroduktar aden limiti plu streta DEFIS

retablo 1. (*tekn.*) Parto dopa di altaro (en kirko) qua supersalias la tablo 2. Panelo kontre qua, en kirko, apogesas altaro e quan ornas, en la kazi maxim multa, pikturo, skulturo, en la parto qua superstacas la altaro FS

***retarda** Qua eventas pos la instanto (1) stipulita o konvencionita – (2) ye qua lu eventas normale

retenar (*trans.*) 1. Ne lasar de-irar (persono o kozo); impedar (persono) agar impulsate da pasiono; ne retrodonar (kozo), ne restitucar (kozo) 2. Rezervigar por su (da ulu) EFIS

retiaro (*historio di la Roma antiqua*) Gladiatorio di qua la armo esis reto per qua lu probis enplektar sua adverso EFIS

retikulo 1. (*optiko*) Fili interkrucumanta quin onu lokizas sur la objektalo di la teleskopi, por determinar ula punti di la feldo di ta aparati

2. **retikulo nukleala** (*biol.*) Parto diferenciita di la nukleo celula, qua konsistas ye substanco proteinala kompleksa (*linino*), e qua rezultas de la pelotesko di filamento unika e kontinua

retino (*anat.*) Membrano quan formacas, sur la fundo di la okulo, la expanseso di la nervo vidala, sur qua venas facar su la imajo de la objekti DEFIS

reto 1. Texuro ek mashi interligita per nodi plu o min interdistanta, facita ek kordeto, filo, e c., per bastono cilindra e naveto 2. Pro-

dukturo reto-forma ek filo, silko, filo ora od arjenta **3.** Interplekturo de linei (voyi, kanali, relvoyi, e c.) EFIS

retoro **1.** (*epoki antiqua, en Roma e Grekia*) Profesoro pri eloquenteso **2.** (*nun*) Oratoro qua probas nur facar bela frazi DEFIS

retorto (*kemio*) **1.** Recipiento vitra, gresa, kun kolo streta e kurvigita, uzata da la kemisti **2.** (*tekn.*) Tre granda recipiente ek tero refraktara, en qua onu varmigas min-karbono por la fabriko di lum-gaso DEIRS

retraktar (*trans.*) Retroprenar, nihiligar, explicite, formale (to quon onu dicis, o plendo ad autoritato judiciala) EFIS

retretar (*netrans., de, ek*) **1.** (*strategio*) Retroiro (**rekulo*) da trupo de militisti qua koaktesas agar tale da la enemiko plu forta qua avancas **2.** Cesar sua vivo profesionala, stat-employatala, mestierala, mondomala DEFIRS

retro- Prefixo qua indikas movo de *avan* ad *dop* – de ula epoko ad epoko antea L

retushar (*trans.*) Ri-laboreskar (ulo) por korektigar o plubonigar ta o ca ek lua parti DEFIRS

reumatismo (*patol.*) Dolorigo qua su manifestas sen inflamuro, en la muskuli, en la artiki, e di qua la kauzo ne esas determinita bone DEFIRS

revanchar (*netrans., pri*) Retroprenar de ulu la avantaĵo quan lu prenis de ni sen nia konsento DEFI

revar (*netrans., pri*) Lasar sua penso vagar hazarde EF

revelar (*trans., per, pri, ad*) **1.** Konocigar (to quo esis celita) **2.** (*teol.*) (*aludante Deo*) Konocigar a la homi per inspiro supernatura **3.** (*fotogr.*) Eventigar reakto kemiala qua igas la

imajo aparar (sur la vitro-plako o sur la filmo fotografala) EFIS

revendikar (*trans.*) Postular la retrodono, kom apartenajo nia, di to quon kunhomo ditenas DFIS

revenu (*financo*) To quon ulu obtenas, singla-yare, de sua kapitalo, de sua domeno, de pensiono, de rento DEF

reverberar (*trans.*) (*fiziko*) (*aludante surfaco*) Retrosendar la lumo-radii o la kaloro-radii qui frapas lu DEFIS

reverencar (*trans.*) Movar sua korpo por salutar ye maniero qua manifestas respekto profunda DEFIRS

reversionar (*yuro-cienco*) Dicesas pri havaji qui retroiras a la persono qua donacabis li a kunhomo, kaze ke ica mortas sen filii EFIRS

reverso **1.** La facio, opozata a la facio quan, en kozo, onu regardas, o regardigas, prefere **2.** La facio di medalio, di moneto-peco, opozata a la facio sur qua esas reprezentita figuro DEFIS

revizar (*trans.*) Submisar itere (texto, proceso, kodexo konto) ad exploro por reformar, korektigar, se necesa DEFIRS

revokar (*trans.*) (*pro*) Retrotirar (lu) de lua ofico (*pro nekapablesa, pro kulpo profesionala, e c.*) EFIS

revoltar (*netrans., kontre, pri, pro*) Refuzar la obedio di la imperi de la autoritatozi legitima, regnanta. – (*anke metaf.*) DEFIRS

revolucionar (*netrans.*) (*aludante la popolo di stato*) Agar violente la chanĝo di (sua) guvernistaro DEFIRS

revolvero Pafarmo portebla, pistoleto qua posibligas pafar plurafoye sen interrompo, per provizesir ye plura kulati quin onu povas ĉarĝar anticipe, e quin resorto

igas pasar singlope avan la tubo o la tubi di la armo DEFIRS

revuar (trans.) 1. (armeo) Manovro, defilo, di la armo-trupi, di qua la skopo esas certigar su (igar su *certena) pri la korekteso di lia su-teno, instruktoso, precizeso di movi e gesti 2. Explorar la aktualaji en edituro periodala DEFIS

revulsar (trans.) (patol.) Igar inflamantajo, obstruktantajo, e c. deviacar de la loko malada, per atraktar lu ad altra parto di la korpo ube lu ne esas danjeroza EF

reza 1. (pri pili, hari, e c.) Tondita tale ke li ne salias de la surfaco cirkondanta 2. Di qua la surfaco esas sen saliaji nek sulki 3. (pri recipiento e lua kontenajo solida) Qua ne salias super la bordo o bordi EF

rezedo (bot.) Planto herbacea, kun flori odoranta, folii dispozita sur la stipo intervaloze, quan onu kultivas en la gardeni L. *reseda* DEFIRS

rezervar (trans.) 1. Retenar, gardar, ula-destine 2. Ne lasar sua impresi, sua sentimenti, konocesar da kunhomi. – (ca-kaze, *uzesas nur ye la formo «esar rezervita»*) DEFIRS

rezidar (netrans., en, che) 1. Esar establisita nun en ta o ca loko. Permanar en la loko ube onu havas sua ofico 2. Havar sua *siejo (en, che) DEFIS

rezidento Agento diplomacala qua rezidas apud la guvernistaro di mikra lando, kun grado infra ye olta di ambasadisto o di plenipotenciero DEFIS

reziduo La materio qua restas pos operaco kemiala, pos manipulo industrial; ta parto di la dishi qua ne manjesis dum la repasto; la restajo di objekto ruptita accidente DEFIS

rezignar (netrans., pri) Aceptar volunte desfeliceso, domajo, perdo, quan onu subisis e, generale, ne povis evitar DEFIS

rezino Materio inflamebla qua defluas, naturale o per incizo, de la pino, pinastro, abieto EFIS

rezistar (trans.) 1. Opozar, a la efiko da forco, forcon qua agas inversa-sinse 2. Aplikar esorco kontre la uzo di forco, di violento 3. Opozar sua volo ad impulso, a volo adversa EFIS

rezolvar (trans.) Determinar, pos decido, to quo esas agenda praktikale, aplikale DEFIS

rezonar (netrans., pri) Agar kateniguro ek propozicioni qui esas apta demonstrar ulo DEFIRS

rezultar (netrans., de) Eventar konseque de ago, de fakto DEFIRS

rezumar (trans.) Repetar to quo dicesis skribe o voce, ma agar lo plu kurte, per expresar nur lo esencala o quintesencala DEFIS

rezurektar (netrans.) (religio kristana) Retrovenar de mortinteso a vivo, per miraklo

ri- Prefixo qua indikas ago quan onu iteras, iteris od iteros

ribo (bot.) Frukto di arbusto ek la familio «grosulariei» L. *ribes rubrum* IL

richa Qua havas propriete multa havaji importoza. (richa de) DEFIS

ricino (bot.) Genero de planti, ek la familio «euforbiacei», di qua un speco donas oleo purgiva L. *ricinus* DEFIS

«**rictus**» Fenduro di la boko, qua lasas la denti videsar

ridar (netrans., pri, pro, de) Sentar quaza expanseso di sua vizajo quan akompanas expiri sukusoza plu o min bruanta, signi korpala di gayesko subita FIS

ridelo (*tekn.*) Ligno-peco horizon-tala qua, ye singla latero di cha-reto, formacas, per la ronda ligno-cilindri qui trairas lu, quaza raste-lero destinata impedor la falo di la kargajo FI

rifo (*navig.*) En maro, rokajo, grupo de rokaji o de sablo o de koralii, nur kelke salianta de la aquo-surfaco, kontre qua povas su ruptar navi DER

rigida **1.** Qua ne cedas se onu pro-bas flexar lu **2.** (*metaf.*) Qua ne igas flexar la reguli; quan onu ne povas igar deviacar de la apliko di la reguli DEFIS

riglo Mikra peco fera, fixigita sur pordo, sur fenestro, e qua, se pul-sita aden seruro-boketo, impedas la aperto D

rigo **1.** (*navig.*) To quo uzesas por manovrar navo (kordegi, segli, e c.) od aerostato **2.** Singla de la kordegi, korda skali, ligna stangi qui pendas de la portiko di gim-nastikeyo E

rigoro Precizeso, strikteso, ex-trema DEFIS

rikochar (*netrans., sur*) Dicesas pri la retro-salto de stono plata qua frapas la surfaco di aquo, o pro-jektilo de pafarmo qua frapas sur sulo DEFR

rimborsar (*trans., ad*) Donar (ad ulu) la equivalanto di la sumo de to quon lu preste spensis DEFIS

rimeno **1.** Bendo de ledro, longa e streta **2.** Bendo de ledro di qua un extremajo esas garnisita ye bu-klo, e la altra havas longeso-sinse, serio de trui aden qui eniras la buklo-pinto segun ke onu volas plektar plu o min strete **3.** Bendo kontinua de ledro, de kauchuko, di qua la extremaji interligesis tale ke formacesas cirklo-kurvo flexebla, uzata por transmisar la movo di mashino DR

rimo Konsonanco di la lasta silabo acentoza di la vorto finala en du o plura versi DEFIRS

rinforcar (*trans., per*) **1.** (*muziko*) Igar (sono) plu intensa, plu ener-gioza **2.** (*milit.*) Igar plu multa la efektivo de la militisti di garni-zono EFIS

ringo **1.** Cirklokurvo de metalo o de altra materio rezistiva quan onu uzas, en la kazi maxim multa, por retenar, ligar **2.** To quo, sua-forme, similesas ringo **3.** (*geom.*) Parto de plano, qua kontenesas inter du cirkli sama-centra DE

rinocero (*zool.*) Granda mamifero, sovaja, ek la klaso « pakidermi », kun un o du korni sur la nazo *L. rhinoceros* DEFIS

rinoplastiko Operaco kirurgiala qua konsistas ye rifacar la nazo per la grefto animalala, per pelo-peco deprenita de la fronto de la brakio, e c.

rinsar (*trans., per*) Pasar en aquo pura, to quo esas jus lavita, por igar lu absolute neta EF

ripar (*netrans.*) Dicesas pri roto di biciklo o di automobilo qua gli-tas skrapante aden direciono qua esas obliqua ye lua plaso propra F

riskar (*trans.*) Expozar (ulu, ulo) a chanco pri qua onu certa (*cer-tena) ke lu esos bona DEFIRS

rismo Bloko de (en Britania) 480 od (en mondo, ecepte Britania) 500 folii de papero DEIS

risolar (*koquarto*) Igar (kom exem-plo: *kartofli – terpomi jus fritita) krakanta quale pano-krusto FI

rispektiva (*aludante plura personi, plura kozi*) Qua koncernas singla de li, relate a le cetera DEFIRS

ristornar (*trans.*) **1.** (*navig.*) Abro-gar, nihiligar (interkonsente) asekur-akto navala konseque de cirkonstanci qui eventis ante la

departo di la navo **2.** Diminutar la pekunio-quanto ye qua onu asekuris la navo, kande la valoro di lua omna kargaji esas fakte min granda kam expektita DFIRS

ritmo (*muziko*) Aparo intersimetra di la tempi forta e di la tempi febla, qua rievintas periodope en frazo muzikala, en verso, en tamburo-frapado DEFIRS

ritornelo (*muziko*) En la akompano di kanto, kurta frazo muzikala ye qua onu igas preirata o sequata singla kupletto DEFIS

rituo (*liturgio*) La ceremonii di kulto DEFIRS

rivalo La persono qua kontestas (ulo ad ulu); singla de la personi qui inter-luktas por havar ulu, ulu DEFIS

rivero Aquo-fluo inter du rivi, qua fluas aden fluvio EF

riveto (*tekn.*) Klovo di qua la pinto esas abatebla ed aplastebla per martelago (pos igr lu trairar plako) por fixigar lu EF

rivo Parto di la tero-sulo qua esas quaze la bordo di aquoextensajo, olua limito FS

rizo (*bot.*) **1.** Planto cereala, graminea, kultivata en la regioni di qui la atmosfero esas tre varma **2.** La grani de ta planto *L. oryza sativa* DEFIRS

rizopodo (*zool.*) Protozoo ek un celulo nuda, qua havas prolonguri (pseudopodi) quin lu uzas kom organi lokomocala e pren-ala DEFIS

robineto (*tekn.*) Ajuto muntita an la extremajo extera di tubo di fonteno, di tanko, di cisterno, e traitrata da klefo qua, segun la sinso di lua rotacigeso, retenas o lasas eskapar la likvido FI

robinio (*bot.*) Genero de arbori ek la familio « leguminosi », di qui la speco maxim konocata esas granda arboro kun flori blanka,

odoroza, qui kreskas grape, e di qua la ligno densa esas apta por facar chari *L. acacia*

robo Longa vesto qua decensas til la pedi e varias, pri lua formo e lua naturo, segun la persono qua *weras lu, o segun lua destineso DEFS

robroy (*en la wisto-ludo*) Partio ligita DEFR

robusta Di qua la konstituciono esas tre forta, tre vigorosa, tre rezistiva DEFIS

rochetto (*liturgio katol.*) Surpliso kun maniki rekta, ek stofo blanka e tre dina, quan *weras la episkopi ed ula alt-oficieri di la eklezio katolika DEFIS

rodar (*trans.*) **1.** Entamar per mikra dento-mordi, beko-frapi **2.** Konsumar, destruktar (korpo) per efiko lenta e neperceptebla EFIS

rodio (*kemio*) Metallo harda e facile ruptebla, qua aspektas quale aluminio, esas duktila e maleebla kande inkandecanta til redeso; lu fuzas ye 2000° C *Simb. kem. Rh*

rododendro (*bot.*) Genero de planti ek la familio « erikacei », arboreto sempre verda, remarkinda pro la beleso di lua flori *L. rhododendron* DEFIS

rodomonto Falsa bravo qua asertas ocidir multa enemiki ed esar kapabla trafendar irgu EFI

rogacioni (*religio katol.*) Prego publika, agata procesione, dum la tri dii qui preiras la Acenso-festo, por obtenar bona rekolti

rogo Amaso de ligno brancha sur qua la antiqui kustumis kombustar sua mortinti IL

rokambolo (*bot.*) Alio reda di Hispania, planto liliacea, perena, bulboza. Lua bulbi saporas kelke quale alio, ma plu feble, ed uzesas kom kondimento. *ophioscorodon L. allium sativum var* DEF

roko 1. Blokego de petro tre rezistiva qua retenesas da sulo 2. Blokego de petro harda, eskarpa 3. (*metaf.*) Quan nulo povas emocigar 4. (*anat.*) Un ek la tri parti di la osto temporal, tale nomizita pro lua hardeso EFIS

rokoko 1. Stilo ornementala qua esis segun-moda en la yarcento 18-esma 2. (*metaf.*) Stilo ornementala obsoleta, antiquatra DEF

rolero Cilindro, ligna, metala, e c., quan onu promenas sur agro por ruptar la glebi, por kunpresar tero; por planigar la gazon-agri; por extensar pasto por la kukaji; por extensar la inko sur la komposturi di imprimilo, e c. EF

rolo 1. (*teatro*) (a) Transskriburo di to quon aktoro devas recitar ek teatraĵo. – (b) To quon la aktoro devas recitar. (c) Persono quan reprezentas la aktoro 2. (*metaf.*) (a) Lo agenda kom funkcio en ofico. – (b) Konduto-maniero di ulu en ta o ca cirkonstanco DEFIR

romanco 1. Mikra kansono di qua la karaktero esas sentimentala 2. Melodio qua havas tala karaktero DFIRS

romano 1. Verko literaturala, fingura, en qua la aŭtoro esforcas interesar la lekteron, sive per la singularo di la aventuri, sive per la deskripto di la mori, di la pasioj, e c. 2. Aventuri romanatra extraordinara DEFIRS

romantika Qua apartenas a la sistemo literaturala qua refuzas la imito klasika di la Greki e di la Romani antikva, e volas liberigar su de la reguli kompozala qui konsequas de ta imito DEFIRS

rombo (*geom.*) Quadrilatero, kun lateri inter-egala e kun anguli ne-orta

romboedro (*geom.*) Korpo solida, kristalajo, di qua la edri esas romba DEF

ronda Di qua la formo esas cirkla DEFIS

rondelo 1. (*poezio*) Mikra poemo Franca, ek dek-e-tri versi (ok kun ula rimo, e kin kun altra rimo) interseparita per paŭzo ye la verso kinsma, e ye la okesma – la vorti versokomencala interesas pos la verso okesma e la dek-e-triesma, sen esar parti de li 2. (*muziko*) Muzikaĵo di qua la temato rivenas plurafoje DEFIRS

ronkar (*netrans.*) Emisar, dormante, respiro nazala tre brui-sosa FS

ronronar (*netrans.*) (*aludante kato*) Agar mikra grondado de kontenteso F

roquar (*netrans.*) (*shako-ludo*) Pazar la turmo apud la reĵo, e la reĵo trans la turmo kande nula piono stacas inter li, o dextre, o sinistre, kande onu judikas lo kom oportuna F

rosbifo (*koquarto*) Peco de bovo-karno rostita – maxim-multakaze pseudo-fileto DEFIRS

rosmarino (*bot.*) Planto aromata, ek la familio « labiacei », qua kreskas precipue en maro *L. rosmarinus* DEFIR

rosmaro (*zool.*) Mamifero amfibio, karnavida, analoga a marohundo *L. trichochus rosmarus* L

roso (*meteorol.*) Strato de aquoguteti qua aparas quale sedimento, nokte, sur la surfaco di ula korpi qui expozesas en aero neinkluzita – aquo-vaporo de atmosfero, kondensita da la varmesko quan produktas la radiado noktala FRS

rospo (*zool.*) Reptero batraka, kun gambi plu kurta kam olti di rano, korpo grosa e kurta, sur qua abundegas la veruki, de qui exudas odoro fetida *L. bufo* |

rostar (*trans.*) Koquar per fairo intensa (karno, pultruni) sur spiso, en forno, sur grililo *DEFI*

rostru 1. (*che la antiqui*) Beko, quaze sporno, ye qua (kom armo) onu provizis la pruo di la navi, por plufaciligar la asaltabordo di la navi enemika 2. (*zool.*) Longa prolonguro di la nazo, che la elefanto, quan la animalo uzas quale manuon. (analoge pri la in-sekti) 3. (*arkitekt.*) Ornamento di arkitekturo o di skulturo, forme di beko, di sporno

rotacar (*netrans.*) (*aludante korpo*) Movar su cirkum sua axo fixa *DEFIRS*

rotano (*bot.*) Genero de palmiero, kun stipo longa e tenua *L. calamus rotang* *DEFIRS*

rotifero (*zool.*) Genero de animali mikroskopala, qui divenas senmova kande vetero esas sika, e rimoveskas lor humidesko di atmosfero *EFIS*

roto (*tekn.*) Peco rigida, cirkla, qua rotacas cirkum axo qua trairas lua centro, e pleas la rolo di motoro, generale kun felgo e radii *FIS*

rotolar (*netrans.*) Produktar bruisto (quale per frapi qui eventas tre kurta-intertempe) kontinua, analoga ad olta de veturo qua rulas rapide sur voyo ne-glata

rotondo 1. (*edifico*) Edificio cirklatra, quaze kronizata ye kupolo 2. (*vesto*) Longa manteleto sen maniki qua envolvas la korpo *DEFIRS*

rotoro (*tekn.*) Nomo di la parto nefixa, en la elektro-motori kun fluo alternanta – opoze statoro, qua esas la parto fixa

rotulo 1. (*anat.*) Mikra ostio plata, kun anguli kelke rondigita, ye qua konsistas la parto avana di la genuo 2. (*tekn.*) Peco metala, sferoforma, uzata kom artiklo en la mashinorgani qui bezonas povar movar su omna-direcione *FIS*

rovo (*bot.*) Arbusto dornoza e reptera, ek la familio « rozacei », qua kreskas en la hegi, la boski, e donas frukto (rovbero) *L. rubus caesius, rubus fruticosus* |

rovro (*bot.*) Querko blanka, min granda kam la querko ordinara *L. quercus robur* *FIS*

royalismo Mento monarkiista. (« En rejio, royalismo esas o partiso, od opiniono ».) *DEFR*

rozario Granda chapleto, ek dek-ekin deki de grani, sur singla de qui onu recitas (che la katoliki) un « Ave » – singla de qui pre-iresas da grano plu grosa sur qua onu recitas un « Pater » *DEFIS*

rozeolo (*patol.*) Pel-erupto febla, karakterizata da mikra makuli rozea, kurta-dura, sen febro, qua eventas precipue che la infanteti e la infanti *EFIS*

rozlauro (*bot.*) Arboreto ek la familio « apocinei » *L. nerium oleander*

rozo (*bot.*) Flori di arbusto ek la familio « rozacei », qua odoras dolcege, e di qua la tipo primitiva esas ye koloro delikate pale-reda. *L. rosa* *DEFIRS*

vento-rozo Plako qua subtenas « rozego » 32-folia, qua dividas la cirklokurvo ad 32 parti interegala, kun la indiko, en singla de ta dividuri, di la rumbo

rubando Mikra bendo streta de stofa fila, lana, silka, velura, de celofano, de plastiko EF

rubarbo (bot.) Planto ek la familio « poligonei », kun larja folii, di qua la radiki uzesas kom tonizivo e purgivo, e la pedunkli, por facar kompoti e tarti *L. rheum rhubarba* DEFIS

rubidio (kemio) Metallo alkalioza, qua existas en ula aqui minerala, en ula vejetanti (betravo, tabako, teo, kafeo), en la lepidolito, bazalto, e c., e deskovrita samatempe kam cezio, da Kirchhoff e Bunsen *Simb. kem. Rb*

rubino Lapido, reda bele e diafane DEFIS

rubio (bot.) Planto ek la familio « rubimacei », di qua la radiko, kande sikigita e pulverigita, donas tintivo reda *L. rubia tinctorum* ISL

rubriko En revuo, en jurnalono: titolo generala (kom exemplo: « Progreso ») kun tituli specala (kom exemplo, ek « Progreso » – rubriki esas « Questioni linguala », « Kroniko », « Bibliografio », « Diversaji ».) DEFIS

ruda Di qua la acepto-maniero esas ne-delikata, kelke maletraktanta, mem se nur parole DEFIS

rudimento 1. La komenc-elementi di arto, di cienco 2. Mikra libro qua kontenas la komenc-elementi di la gramatiko Latina 3. Komenco-lineamento di la strukturo di organo DEFIS

rufa Reda kelke-flava L

rugo Plisuro di la pelo sur la fronto, la vizajo, la manui, quan produktas, che la oldi, la mult-evozes. – (metaf. : *Sulketo sur surfaco di irgo*) FIS

ruinar (trans.) 1. Igar (konstrukturo) krular 2. Igar (persono) ne plus havar definitive sua havaji importoza DEFIS

ruko Stipo di kano, bastono di qua la extremajo supra garnisesis ye lino, kanabo, kotono, e c. por filifo DEIS

ruktar (netrans.) (aludante la stomako) Retrosendar bruske suflado de aero, produktante bruio EFIS

rukular (netrans.) (aludante la kolombi, la turturi) Emisar la murmuro karezanta qua karakterizas lia speco F

rulado (muziko) Vokalizo qua konsistas ye intersucedo rapida e lejera de noti sur la sama silabo EF

rular 1. (trans.) Movar per igar rotacar sur su ipsa 2. (netrans.) Movar su per rotaco sur su ipsa 3. (aludante navo) Ocilar de dextre a sinistre, ed inverse DEF

ruleto Hazardo-ludo en qua mikra bulo de ivo, per rular sur cirklo dividita aden 76 faketi numeroza (reda o nigra), determinas la gano o la perdo, segun ke ta bulo haltas sur la faketo DEFIS

rumbo (navig.) Angulo-spaco qua inter-separas la 32 vent-arej di la busolo DEFIS

ruminar (trans. e netrans.) (aludante ula mamiferi herbivora) Igar la manjaji mi-mastikita retrovenar de la stomako aden la boko, ube li mastikesas itere ante esar englutata definitive EFIS

rumo Brandio facita ek la reziduo de melaso di kano-sukro EFIS

rumoro Informo-vorti qui propagesas, difuzesas en publiko (*publico) EFIS

rumpo Extremajo dopa di la korpo di la ucelo, qua suportas la kauda E

rumsteko La parto maxim supra di la dopajo di bovo, an-sur la ka-
udo DEF

runo Singla de la literi ek la alfa-
beti maxim antiqua di la populi
Germana e Skandinaviana DEFIRS

ruptar (*trans.*) Pecigar, pecetigar,
per shoko, frapo, preso tre forta.
– Anke metafore EFIS

ruro Extensajo de sulo, situata exter
la urbi, quan okupas la agri, la
prati, e c. EFIS

rusho Bendo de stofo, de tulo, e c.,
plisita forme di mikra kupeti, di
godroni, kelke simila a la alveoli
di abeluyo, ed uzata por ornar la
vesti hominala DEFR

rusko (*bot.*) Genero de planti ek la
familio « liliazei », arboreti sem-
pre verda, simila ad la asparagi,
kun folii rudimenta e rameti apla-
stita forme di folii verda e harda
ledratre di qui la surfaco portas
flori qui donas beri globatra *L. ru-*
scus ISL

rustika Qua apartenas a la kozi di
ruro. Dicesas anke pri la manieri
di la rurani – pri la planti qui re-
zistas la domaji produktita da la
mala vetero quale la planti sovaja
– pri benko, kozo ek petro kruda
od ek ligno ne-laborita DEFIS

rusto Fer-oxido, redatra *Simb.*
kem. Fe_2O_3 e Fe_3O_4 DE

ruteno (*kemio*) Metallo ek la grupo
di platino, la maxim skarsa ek
omni, deskovrita da Glaus (en
la yaro 1843) en la osmio di iri-
dio *Simb. kem.* Ru

rutino Kustumo su-inkrustinta agar
o facar ulo segun ta o maniero.
– *Metaf.* : Kustumo a qua onu
su konformas mekanismatre, sen-
reflekte DEFIRS

ruto (*bot.*) Planto medicinala, ek
la familio « rutacei » di qui lu
esas la tipo, qua saporas akre *L.*
ruta DFIRS

ruzar (*netrans., per*) Uzar, por
trompar, moyeni qui igas falsajo
aspektar quale exaktajo, quale ve-
rajo DEF

S

sabato (*biblo*) Repozo, preskriptita da lia religio, quan la Judi devas praktikar dum la tota dio sepesma di la semano DEFIRS

sabeliko (*bot.*) Varietato di kaulo, di qua la folii esas tre frizita *L. brassica oleracea Sabauda* I

sablo Substanco pulveratra, produktita da la desagregeso di la roki silicoza o quarcoza FIS

sabordo (*navo*) Aperturo quadriangula, situata en la kareno di navo (specale por lasar pasar la boko di kanono) F

sabro Armo ne-pafala, kun pinto ed aristo tranchiva, la aristo tranchiva di la lamo esante konvexa DEFIRS

sacerdoto 1. Ta qua prezidas la kulto deala, la ceremonii religiala 2. (*religio katol.*) Ta persono qua recevis de la episkopo, kun la ordo di sacerdoteso, la permiso celebrar la meso e donar la unci-
oni EFIS

saciar (*trans.*) Kontentigar per cegar la bezono FIS

sadismo Laciveso akompanata da kruelezo DEFIRS

safena (*anat.*) Veino di la gambo, qua departas de la pedo-fingri

safiro Lapido briloza, bele blua DEFIRS

safrano 1. (*bot.*) Planto bulboza di qua la floro, blua kun purpurajo havas stigmati flavatra qui, pulverigita, uzesas kom kolorizivo e kom kondimento 2. La ipsa farbo *L. safranum* DEFIRS

sagaca Karakterizata da instinto subtila pri deskovrar la kozi, pri penetrar til la fakti, qua komprenas la relati, mem minima, inter la kozi ipse, qua dicernas multa diferi ube altra personi vidas nur kozi uniforma EFIS

sagitario (*bot.*) Planto qua vivas en aquo, herbatra, perena, ula folii di qua esas flecho-forma e vertikala, la ceteri longa e flotan-
canta *L. sagittaria* FISL

saguino (*zool.*) Speco di mikra simio, kun kaudo longa *L. rapale* DEFIRS

saguto (*bot.*) Palmiero di qua la medulo donas fekulo amilatra, e la frukti donas, per distilo, liquoro ebriigiva DEFIRS

saimo Graso de la epiplono di la porko, fuzita e salizita, quan onu uzas koquarte, por fritar, e c. I

saja Qua judikas yuste pri la kozi, dicernas lo vera de lo falsa, lo exakta de lo semblanta (segun ke ta fakultato esas komuna ye omna homi), agas segun raciono e modere – e di qua la konduto esas delikate regulkonforma EFIS

sakarimetro (*kemio*) Aparato qua mezuras, per la deviacio di la radio polarigita, la quanto de sukro quan kontenas liquido DEFIS

sakarino (*kemio*) Laktono fuzebla ye 100 gradi C., qua saporas bitre, obtenita per la efiko di kalko sur glukoso o levuloso *Simb. kem. C₆H₄ / COSO₂ / NH* DEFIS

sako 1. Peco de ledro, de stofa faldita mediane; klozita (per suture o per glutino) laterale; kun aper-turo supre por posibligar la en-pozo di objekti 2. (fiziol.) Kavajo en la korpo, cirkondata da parieto membrana DEFIS

sakra (religio) 1. Di qua la karak-tero esas neviolacenda pro ke kon-sakrita a la oficio deala 2. Egar-data kom neviolacenda EFIS

sakramento (religio katolika) Sing-la de la agi, institucita da Iesu Kristo, por la santigo di la anmi, signo senteblo di efekto spiritala, destinita naskigar vivo de gracia (bapto, penitenco) od augmentar lu (konfirmo, eukaristio, mariajo, ordo, unciono extrema) DEFIRS

sakrifikar 1. (trans.) (religio) 2. Kombustar (kozo quan onu egardas kom tre precoza) sur altaro konsakrita a deo, por honorizar o flexar lu 3. Ofrar vivanto quan onu imolas por la deo 4. Perdar volunte persono o kozo quan onu amas o prizas respektive, po (ulu, ulo) EFIS

sakrilejar (trans.) (religio) Viola-car ulo sakra DEFIS

sakristo (katolikismo) La persono qua su okupas ye ta parto acsora di kirko ube esas depozita la vazi e la ornivi sakra, ed ube la ofici-onti metas sua vesti sacerdotala; e di ta parto di kirko, ube la jus-mariajiti e lia testi venas signatar sur la registri di la parokio, e gra-tulesar da la amiki qui asistis la mariajo DEFIS

sakrumo (anat.) Ostio di la pelvo, quan la antiqui ofris sakrifike EFIS

salado Disho ek herbi o legumi kun (kom spici o kondimenti) salo, pi-pro, oleo e vinagro DEFIRS

salamandro (zool.) Batrako di qua onu judikis la morduro kom venenoza, ed a qua onu atribuis

la proprajo povar vivar en fairo *L. lacerta salamandra* DEFIRS

salar (trans., quante de) Pagar (ulo ad ulu) po lua laboro por la paganto DEFIS

saldar (trans.) (komerco) Pagar la lasta (*ultima) parto di to quo esas ankore pagenda ye konto DFI

salepo Substanco nutritiva, quan onu ekstraktas de la tuberkuli di speci diversa de orkidi DEFIRS

sal (netrans., de, ek) Esar plu alta kam la cirkondajo EFIS

salicino (kemio) Glukosido $C_6H_{11}O_5OC_6H_4 \cdot CH_2OH$, fuze-bla ye $201^\circ C.$, kontenata en la kortico di saliko

salika (historio) Legaro di la olima Franki Salika, qua preskriptis ke la heredo esas legitima eksclu-zive da e tra la maskuli (pri la trono) DEFIRS

salikario (bot.) Planto di qua la flori esas reda, dispozita samani-vele cirkum axo komuna, e kelke astriktiva *L. lythrum salicaria* F

saliko (bot.) Arboro qua kreskas, ordinare, an la litoro di la rive-reti *L. salix* IL

salino Loko ube onu obtenas salo per la vaporesko di la mar-aquo DEFIS

salivo (fiziol.) Liquido quan sekre-cas ula glandi qui humidigas la boko, komencas la elaboro di la nutritivi manjata, e faciligas la di-gesto EFIS

salmono (zool.) Mar-fisho qua re-troiras la fluvio-fluo, e di qua la karno, redatra e lameloza, tre pri-zesas. (salar) *L. salmo* DEFIS

salo 1. Na Cl, substanco friabla, dissolvebla en aquo, qua saporas pikante, uzata kom kondimento, por konservar la nutritivi, por im-pedar lia putro 2. (kemio) Kom-binajo de acido kun oxido DEFIRS

salolo (*kemio*) Salicilato di fenolo
salono Chambro di apartamento, ordinare tre spacoza e kelkeluxoze mobloza, destinita por aceptar la vizitanti DEFIRS

salpetro (*kemio*) Nomo vulgara di kalio-nitrato, qua formacesas sur la muri olda, sur la eskombri de gipso, e c. DEFR

salpo (*zool.*) Animalo flotacanta, ek la brancho « prokondei », renkontrebla nur en maro diafana

salsifio (*bot.*) Planto di qua onu manjas la radiki kom legumo *L. tragopogon* EF

saltar (*netrans.*) Lansar su aden atmosfero, esforcanta retro-falar a la departo-punto, o por parkurar ula quanto de spaco EFIS

salubra (*pri aero, klimato, nutrivo*) Qua efikas favoroze a la organismo homala EFIS

salutar (*trans.*) 1. Uzar ta formulo klameta per qua onu sendas ad ulu sua deziro pri lua prospero 2. Honorizar, segun la reguli di politeso, (ulu) per parolo o gesto konvencionala, kande onu renkontras lu, od abordas lu, o departas de lu DEFIRS

salvar (*trans., de, ek*) 1. Igar eskapar mortor o ruinesor 2. Igar eskapar destruktosor, o la raptemeso, la avideso di ulu DEFIS

salvear (*netrans.*) Honorizar ulu per la deskuplo di pafoserio DEFIRS

salvio (*bot.*) Planto aromatoza, ek la familio « labiei » *L. salvia*

sama 1. Di qua la naturo esas absolute olta di altra kozo 2. Di qua la naturo esas absolute nealtreskinta, ne altrigita DER

sambuko (*bot.*) Arbusto di qua la ligno, tre lejera, kontenas medulotubo tre longa, e di qua la floro, tre odorosa, uzesas por facar in-

fuzuri kom sudorifigivi *L. sambuca* IL

samovaro Sorto di bolio-urno, uzata en Rusia, qua posible igas disponar irga-instante aquo bolianta DEFR

sana 1. Di qua la organismo standas bone, morb-imuna 2. Di qua la fakultati pensala, mentala, standas bone. e EFIS

sanatorio Kuracerio, precipue higienala, por la maladi e la personi fatigita kronike, inter qui la tuberklosiki DEFIRS

sancionar (*trans.*) Igar (lego) aplikenda per la aprobo da la suvereno, da la chefo di la povo exekutigala. – Konfirmar (lego), igar (lu) aplikata per minaco ye punisi, o per promiso di rekompenso DEFIRS

sandalo Peto-vesto ek nura suolo, retenata da kordoni qui ligesas an la supra parto di la pedo DEFIRS

sandarako Gumo rezinoza, pulvera, per qua onu frota la paperfolio quan onu skrapis, por impedar lu « drinkar » (absorbar) la inko skribala DEFIS

sandro (*zool.*) Genero de fishi teleostea, familio di la « perkidei », kelke simila a la perki *L. sander lucioperca*

« **sandwich** » Loncho dina de shinko, e c., inter du pano-lonchi dina, di qua la facio qua kontaktas kun la shinko esas butrizita E

sango (*fiziol.*) Liquido qua cirkulas, per la impulsi de kordio, e per arterii e veini, en la parti diversa di la korpo, por durigar la vivo di ica EFIS

sanguina (*pri temperamento*) En qua preponderas sango DEFIRS

sanguisugo 1. (*zool.*) Anelido qua sugas la sango di la animali, quan onu uzas medicinale por la sangotiro de la vaskuli kapilara 2. (*me-*

taf.) (1) Persono qua richigas su, detrimento de sua kunhomi, per exhaustar li. (2) To quo exhaustas *L. hirudo medicinalis* FIS

sanio (*medic.*) Materio puzoza, fetida, qua ekfluas de ula ulceri DEFIS

sanskrito Linguo sakra di la bramani, di qua la formo maxim arkika esas renkontrebla en le *Veda* (2000 yari ante I. K.) DEFIRS

santa 1. (*aludante Deo od irgo quo konsakresis a Deo*) Pura de irgequala makulo, de sordidajo, de desnoblajo, e c. 2. Dicesas pri ula kreiti, elevita til pureso supernatura : e pri la personi quin la eklezio katolika agnoskas kom tala DEFIS

santalo (*bot.*) Substanco lignatra, kunodoro aromatoza DEFIR

santolino (*bot.*) Planto odoranta, ek la familio « kompozaji », uzata kom kontre-vermo *L. santolina* FISL

santuaro (*religio*) 1. La loko maxim santa en templo, en kirko, interdiktita a la profani : (1) che la Judi, la parto sekreta di la templo ube gardesis la archo di kontrato; (2) che la katoliki : parto di la kirko, cirkondata, maxim-multakaze, per balustrado, ube esas la chefa altaro 2. Loko quan onu devas respektar partikulare DEFIS

sapajuo (*zool.*) Simio di Amerika, di qua la kauda esas preniva *L. cebus* DEFIR

sapar (*trans.*) Exkavar sub edificio, konstrukturo, por igar lu krular. – (*anke metafor.*) DEFIRS

saponario (*bot.*) Planto « kariofilea », sudorifigiva, di qua onu aquo-boliigas la folii por netigar la lanaji, e c. *L. saponaria* FISL

saponino Glukosido $C_{32}H_{54}O_{18}$, kontenata en saponario precipue, e di qua la solvuro spumifas quale aquo saponozas

saponito (*mineral.*) Silikato naturala amorfa, blankatra, vicina ye talko e magnezito, ma qua kontenas aluminio

sapono (*kemio*) Kombinuro ek alkali kun la acido oleinala, margarinala, di graso, quan onu uzas por linjo-lavar, netigar, e c. EFIS

saporar (*netrans.*) (*aludante manjajo o drinkajo*) Efikar, per sua propraji kemiala, agreable o desagreable a la papili di la lango lor mastiko o drinko FIS

saprofito (*mikrobiol.*) Nomo di la mikrobi qui, normale, ne povas developar su en organismo vivanta e, konseque, nutras su de materii mortinta

sapto (*bot.*) Liquido ek la suki quin la planto cherpas ek tero per sua radiki, e qua, absorbite da sua parti diversa, nutras lu DE

sarabando Olima danso tri-tempa, di qua la ritmo esis grava e lenta DEFIRS

saraceno (*bot.*) Genero de poligonacei di qui la flori, grapa, ne havas korolo. La farino ek la grani uzesas por facar galeti, paplo, krespi, e la grani, por nutrar la kavali, la pulstro, e c. *L. fagopyrus* FIS

sarcelo (*zool.*) Aquo-ucelo anadloga a la anado, ma plu mikra *L. anas querquedula* F

sardino (*zool.*) Mikra fisho quan onu manjas fresha, o konservita en aquo saloza, o macerita en oleo *L. clupea sardina* DEFIRS

sardonika Qua donas a la boko karaktero di moko malignala DEFIRS

sargaso (*bot.*) Algo tropikala *L. sargassum*

sarigo (*zool.*) Mamifero ek la kategorio « marsupiali », di qua la femino havas posho ventrala ube lua yuni finas developar su *L. didelphys virginiana* FI

sarkasmo Moko, ironio mordanta DEFIRS

sarkino (*mikrobiol.*) Bakterio saprofito quan onu renkontras en la gangreno pulmonala ed ula morbi di la stomako

sarklar (*trans.*) Netigar (sulopeco) per extirpar la herbi mala FI

sarko 1. Che la Greki e Romani antika : sorto de kofro senkovrita, en qua la mortinto portesis a la rogo od a la tombo 2. Che la modernaj : kofro de ligno, de plombo, e c., en qua onu enklizas la mortinto por sepultar li DE

sarkofago 1. Sarko de petro en qua la antiki depozis la korpi mortinta 2. Parto di monumento funerala qua simulas petro sarko qua kontenas la kadavro DEFIRS

sarkomo (*patol.*) Surkreskajo de karno DEFIS

sarkoplasmo (*histol.*) Protoplasmo granuloza di la fibro muskulala, qua cirkondas omna nukleo, e su extensas, per traco-linei plu o min dina e longa, inter la grupi quin formacas la fibreti muskulala

sarmento (*bot.*) Ligno quan la vito produktas singlayare EFIS

sarsaparelo (*bot.*) Planto di qua la radiko esas purigiva medicinale *L. smilax* DEFIRS

sat(e) Tam (multa) kam bezonata L

satano (*kristanismo*) La nomo di la diablo DEFIRS

satelito 1. Viro armoza, dop chefo, por exekutar lua imperi. – (*anke metaf.*) 2. (*astron.*) Planeto acesora qua jiras cirkum planeto e sequas ica en lua rotaco DEFIRS

satino Stofa ek silko, plana, en qua la wefto ne esas videbla sur la averso, e qua esas briligita per la preso da cilindro DEFIR

satiro 1. (*literaturo Latina*) Verko ek prozo e versi, en qua la autoro blamegas la mori di publiko (*publico) 2. Verko ek versi ube la poeto atakas la vicii e la mokindaji di lua samepokani DEFIRS

satiruso 1. (*mitol.*) Mi-deo qua habitas la boski, kun korpo longa pila, korni, gambi e pedi kaprulala 2. (*metaf.*) Viro laciva debochema DEFIRS

satisfacar (*trans., per*) 1. Igar (ulu) en stando agrebla per agar o facar por lu to quon lu expektas o deziras 2. (*ulo*) Realigar to quon postulas ulu DEFIS

« **satisfecit** » (*vorto skolanala*) Paperfolio per qua docisto atestas satisfacesir da la agi o faci da lua docario

satrapo 1. (*epoki antiqua*) Guvernistoj qua darfis agar suverene en provinco ye la nomo di la rejulo di Persia 2. (*nia-epoke*) Persono qua, en sua ofico-resortiso, agas despote DEFIRS

saturar (*trans.*) 1. (*ye*) Adjuntar mixe o kombine (korpo ad altra) tam granda-proporcione kam lu povas recevar de la adjuntajo 2. (*metaf.*) Satisfacar plu kam necesa la hungro od altra deziro, bezono DEFIS

saturdio Dio sepesma di la semano, quan la Judi konsakras a repozo E

saturnali (*che la Romani, antique*) Festo honore di Saturno, dum qua la sklavi, qui lore *weris la sama vesti kam sua mastri, sidis kun ici

a la festino-tablo. – (*nia-epoke*).
Periodi de tro granda libereso sexuala DEFIRS

saucO Liquido qua akompanas ula dishi, qua ordinare konsistas ye salo, spici, kondimentis DEFIRS

saurio (*zool.*) Singla de la repteri ek la kategorio qua kontenas la lacerto, la krokodilo, la kameleono, e c. DEFIS

savano (*geogr.*) Granda sulo-planajo di Amerika ube kreskas la herbo qua manjesas da la bruti DEFIS

savar (*trans.*) 1. Posedar (ulo) en sua stoko de memoraji 2. Posedar la cienco, la arto, la praktiko di ulu (kom exemplo : savar linguo, muziko, desegnar, e c.) FIS

savorio (*bot.*) Planto aromatoza, uzata kom kondimento *L. satuirea*

savurar (*trans.*) Lor manjo, drinko, mastikar od englutar lente por igar plu duroza la juo. – (*metaf.*) Juar lente de sua plezuro, de sua feliceso EF

saxhorno (*muziko*) Instrumento di suflo-muziko, ek latuno, inventita da Adolf Sax en la yaro 1845 DEF

saxifrago (*bot.*) Planto herbacea, di qua la flori dispozesas grape o panikule, qua kreskas precipue inter la stoni, en la fenduri di la roki *L. saxifraga* EFISL

saxofono (*muziko*) Instrumento latuna, kun klavi e boko-peco qua havas la formo di klarinetobeko DEFIS

sbiro (*en la Italia olima*) Agento di la polico EFI

se Kaze di, kaze ke – egardante la kazo eventuala (1) kom posibla, (2) kom nura supozo, (3) kom realigita FIS

***seancar** (*netrans.*) Esar asemblita e permanar tale til normale la traktiteso di omna punti, di omna **itemi* di la delibero-programo, (*aludante la membri di asemblitaro qui deliberas, kunlaboras*) EF

sebo Grasajo fuzita di la animali ruminera (bovi, mutoni, e c. de qua onu fabrikas kandeli e bujii stearinala) EIS

seciono (*geom.*) Lineo, surfaco, segun qua su partigas du surfaci, du solidi, un solido ed un surfaco. DEFIRS

■ **secioni konala** Secioni plana di kono rekta kun bazo cirkla (cirklo, elipso, parabolo, hiperbolo)

sedentaria 1. Qua sidas maxim-multatempe 2. Qua chanjas nur rare sua rezideyo DEFIS

sediciar (*netrans.*) Rezistar publike la autoritatozi establita EFIS

sedimento 1. Depozajo di la materii solida qua esis suspendita en liquido 2. (*geol.*) Strato quan la aqui depozis lor sua departo DEFIS

sedo (*anat.*) La parto karnoza qua esas infra-rene, che la homo, – dope che la animali

seduktar (*trans., per*) Venigar (ulu) ad su per charmar (lu) EFIS

segar (*trans.*) Trancar, o nur sekar, per instrumento qua konsistas ek lamo metala, dina, kun aristo dentoza, muntita an mancho, e qua, per movo alternanta o rotacala, entamas, dividas pokope la materii harda (ligno, quadro, petro, e c.) DI

seglo (*navig.*) Peco de telo forta, qua konsistas (ordinare) ye plura peci asemblita, quan onu ligas an la yardi di la masti, e qua, desfaldite ed orientizite segun la vigoro e la direciono di vento, re-

cevas de olca impulso qua igas la navo avancar tadirecione o ca-direcione **DE**

segmento Parto determinita di objekto longa, lineatra, quan onu dividas, longesale : segmento di voyo, di fervoyo (inter du stacioni), di rivero, di kanalo (inter du sluzi), di filo telegrafala o telefonala (inter du stacioni o du posteni) **DEFIRS**

segregacar (*trans.*) Separar (parto) de la bloko, de la socio. – (*antonimo* : *agregar*) **DEFIS**

segun 1. Egardante (ulo quo dependas de la personi, de la cirkonstanci) 2. Fidante su a (la arbitro da, la decido da, la selekto da, la dico da) **IS**

seido Ta qua devotesas fanatike ad ulu, qua esas pronta agar o facar irgo por obediar lu, mem kriminar **DFIS**

***seifo** Kofro ek metalo, kun sekureso-seruro, en qua onu klefe inkluzas pekunio o kozi altra (dokumenti, juveli) tre precoza, tre valoroza

sejornar (*netrans.*, *en*, *che*) Esar dum kelka tempo, ma ne multa (en ta o ca loko, che ta o ca persono) **EF**

sekalo (*bot.*) Planto gramina, di qua la grano esas plu mikra e plu bruna kam olta di frumento *L. secala cereale* **FIL**

sekar (*trans.*) (*kirurg.*) Dividar, plu o min profunde, (korpo) per korpo plu harda qua esas taliita tale ke lu havas aristo tranchiva (skalpelo, e c.) **EFIS**

sekino Olima moneto-peco ora, en Venezia (Italia), qua aceptesis kom pago-moyeno en omna landi qui esis kontigua a la regiono estala di Mediteraneo **DEFIRS**

sekondar (*trans.*) 1. Helpar (ulu) per agar segun lua idei, lua plano, lua projekti 2. (*en la parlamento di ula landi, precipue Britaniana*) Expresar la aprobo (di propozo, e c.) kom preliminaro necesa pri la duro di la dis-kuto di ta propozo, e/o pri la voto pri olu **DEFIR**

sekrecar (*trans.*) (*aludante tisui*) Produktar e lasar eskapar ula humori **DEFIS**

sekreta Celata de la homi cetera, ne-savata de la homi cetera, de publiko (**publico*) **DEFIRS**

sekretario 1. La persono di qua la tasko, helpe di altru, konsistas ye redaktar – o skribar kom diktarioro – lettri, memoriali, e c. 2. La persono qua redaktas la protokoli di asemblitaro 3. Oficiro komisita por facar ula akti 4. Kontor-employato supra-ranga qua traktas la aferi dum la absenteso di sua chefo **DEFIRS**

sekte Ensemblo ek la personi qui profesas doktrino partikulara, religiala, filozofiala, e c. **DEFIRS**

sektoro 1. (*geom.*) Parto de cirklo, qua inkluzesas inter arko di la cirklo-kurvo, e du radii trasita til la extremaji di la arko 2. (*fortifik.*) Singla de la parti di klozajo (**kluzajo*) **DEFIRS**

sekulara (*religio*) Qua apartenas a la mondo de la laiki. **DEFIRS**

■ **klerikaro sekulara** Qua vivas en la mondo de la laiki. (*antonimo* di : *klerikaro reguliera, la monaki*)

sekundara **DEFIS**

1. ■ **periodo sekundara** (*geol.*) Ube la strati kontenas ne plu roki primitiva, ma nur depozaji ek materii transportita

2. ■ **doco sekundara** (*pedagogio*) La doco agata en la licej e la kolegii (*kontraste kun la doco primara, agata en la skoli elemen-*

tala)

3. ■kuzi sekundara (parenteso)

Filii de kuzi primara

sekundo La sisadekima parto di un minuto de tempo, o di arko (geometrialo) DEFIRS

sekura 1. Qua shirmas kontre danjero 2. Qua ne esas danjero, danjeroza EFIS

selakto Parto seroza qua su separas de lakto kande ica koagulas

selektar (trans.) 1. Prenar prefero 2. Rezolvar por un ek du o plura kozi DEFIRS

selenio (kemio) Korpo simpla, metaloido vicina ye sulfo. Atom-nombro : 34. Atom-pezo : 79,2 Simb. kem. Se DEFIRS

selenografio Deskripto astronomiala di Luno DEFIRS

selo Parto di la harneso pozita sur la dorso di kavalo, quan la kaval-kanto uzas kom sidilo FIS

semaforo Aparato telegrafala, instalita vicine ye portuo, por signalar la adveno e la arivo di la navi, lia manovri vide de la litoro di portuo, e por korespondar kun li DEFIRS

semano Periodo de sep dii, de sundio til saturdio (inkluzite) FIS

semantiko Studio di la senco di la vorti e di lia varii – cienco pri la « vivo di la vorti » DEFIRS

semar (trans.) Disjetar, disenterigar, distope, en kultivo-sulo preparata (la semini di ta o ca planto), o disjetante, o per semomashino. – (anke metaf.) FIRS

semblar (netrans.) Aspektar quale se lu esus (ma ne esas reale) EFI

semestro Periodo de sis monati intersequanta DEFIRS

seminario (religio) Domo religiala ube onu preparas, en singla diocezo (katolika) la kleriki apren-tisa, qui aspiras a nominesor kleriki DEFIRS

semino (bot.) Parto di frukto (grano, kerno, kerneto) quan onu semas por produktar la planto quan lu kontenas jerme EFIS

semlo Pano-bloko mikra, generale bulatra, ek frumento delikata

semolo Gruelo de frumento bakita, e granetigita per pisto o trituro, quan onu uzas por facar supi ed entremesi EFIS

sempervivo (bot.) Planto dikafolia, herbatra, ek la familio « kresulacei » *L. sempervivum tectorum* L

sempre 1. « En la tempo futura, sen mem nur un eceptokazo » 2. « En la tempo pasinta, sen mem nur un eceptokazo » 3. « Ye irga epoki » EFIS

sen Prepoziciono qua indikas la absenteso, la manko, la indijo di persono, di kozo, di la eso-maniero o di la ago-maniero quan lu guvernas FIS

senato 1. (en Roma, antique) Unesma (hierarkiale) korpo politikala, ek la patrici 2. (nun) Unesma (hierarkiale) korpo politikala di ula stati moderna DEFIRS

senatuskonsulto 1. (en Roma, antique) Rezolvo agita da la senato 2. (en Francia) Rezolvo agita da la senato di Francia lor la konsulo-rejimo e lor la imperio di Napoleono Iesma EF

senco Maniero ye qua kozo esas komprenenda. La senco konsistas ye la idei diversa quin lu expresas od implikas- kontre ke lua signifiko konsistas ye la objekti diversa a qui lu esas aplikebla EFIS

sendar (trans., ad) Igar (ulo, ulu) departar a destinario DE

senecio (bot.) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la semino uzesas por nutrar la uceli *L. senecio* FL

seneshalo (*lor la feudismo-rejimo, en Francia*) Oficiro feudala qua chefdirektis la domo, komandis la armeo, judiciis, e c. DEFIRS

senila (*medic.*) Di qua la korpo e la spirito divenis febla pro oldeso DEFIS

seniora 1. Qua naskis ante sua frato o frati DEF

2. **senioro** Persono plu evoza kam altra

sensaciono Intereseso o sentiment-eciteso tre forta, che turbo DEFIS

sensitivo (*bot.*) Varietato di mizmo, di qua la folii su retrofaldas kande onu tushas li *L. mimosa pudica* EF

senso Fakultato (che la homo, che la animalo) perceptar sua impresi de la objekti materiala (tusho, vido, audio, gusto, flaro) DEFIRS

sensuala Qua ambicias o diletas la plezuro de la sensi EFIS

sentar (*trans.*) Impresesar agreeable o dolorigante (a) per sua sensi, (b) sen sua sensi EFIS

sentenco Opiniono, expresata per formulo dogmatala DEFIRS

sentimento Psiko-movo, psiko-reakto, en qua ne implikesas la sensi EFIRS

sentinelo 1. Soldato qua havas kom tasko surveyar avan posteno armeala (kazerno, fortreso, fortifikajo, kampeyo) por ke olca ne surprizesez 2. (*metaf.*) Sentinelo : La persono qua surveyas por evitar surprizo EFIS

sep Sis plus un (6 + 1, o 4 + 3) DEFIS

sepalo (*bot.*) Foliato di la kalico di floro EFIS

separar (*trans., de*) 1. Igar aparta, ici de iti, kozi, personi, qui inter-kunesis (esis asemblita, unonita) 2. Esar situata inter kozi,

personi, tale ke ici impedesas inter-kunesar DEFIRS

sepio (*zool.*) Molusko di qua la korpo esas karnoza e depresita – qua havas sur sua dorso lamelo kalkoza, friabla (sepiosto) e difuzas cirkum su, kande lu timas atakeso, liquido nigratra quan onu uzas por facar farbi (sepio-koloro) *L. sepia* DEFIRS

septa (*medic.*) Qua putrigas DEFIRS

septembro La monato nonesma di la yaro DEFIRS

septeto (*muziko*) Muziko koncertala por sep instrumenti o sep voci (kun o sen akompano) DEFIRS

septiliono (*matem.*) 10^{42}

septimo 1. (*skermo*) Un ek la fazi di atako; pareo di ta atako 2. (*muziko*) Intervalo ek sep noti, de « do » til « si », e qua preiras la oktavo

septua- Prefixo ciencala : « qua havas sep... »

septuagesimo (*liturgia katolika*) La dio sepadekesma ante la oktavo di pasko

sepultar (*trans., en*) Envelopar (la kadavro di persono) per tuko, ante enterigar lu EFIS

sekar (*trans.*) 1. Irar dop (ulu, ulo) – (a) Irar dop (ulu), akompanante; (b) Esar dop o pos (ulo) 2. Direktar su konforme ad (ulo, ulo) – (a) Durar, en spaco, segun la direciono quan indikas ulu; (*metaf.*) egardar, pri sua konduto, la precepto, la modereso-grado quan indikas ulu, ulo; (b) durar irar segun la direciono, kondutar segun sua selekto EFIS

sequencio (*liturgia katol.*) Versajo ek versi segun-mezuro e ritmoza qua, en la mesi solena, sequas la graduelo (fragmento di la oficio, inter la epistolo e la prozo, ante Evangelio, quan onu pronuncis

olim sur la gradi di la jubeo o di la ambono) e la « aleluya »

sequestrar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Depozar (la kozo di la litijo-punto) en la manui di altra persono qua gardos lu til kande decidesabos pri la persono a qua lu devas apartenar DEFIRS

sequoyo (*bot.*) Genero de koniferi taxodinea, qua kreskas en Kalifornia (Usa) – arboro imensa di qua ula sorto esas alta ye 140 metri *L. sequoja* EF

serafo (*teol.*) Anjelo di la hierarkio unesma; spirito cielala, che la Judi e che la kristani DEFIS

serayo Palaco di la sultani, viziri, siniori Turka (en Turkia olima) DEFIRS

serbatano 1. Tubo longa, kava, uzata por lansar, per homosuflo, pizi, mikra buli ek tero, e c. 2. Tubo de fero, uzata por ensuflar vitro FIS

serchar (*trans.*) Probar deskovror, prokuror a su, renkontor (ulu, ulo) EFI

serena (*aludante cielo, atmosfero, e c., o psiko*) Pura e kalma, quieta EFIS

serenado Koncerto, donata vespere sub la fenestri di ulu (precipue en Hispania), olim DEFIRS

serfo (*feudismo-rejimo*) Homo pri la persono o la havaji di qua la sinioro havis yuri qui variis segun la kustumi EFIS

seringo (*bot.*) Arboreto tre rametoza, kun folii inter-opozanta, kun flori blanka qui dispozas bukete, e tre odoras *L. philadelphus* EFIS

serino (*zool.*) Pasero di qua la plumaro esas citron-flava che plura speci, e di qua la maskulo povas lernar siflo e kantar ula arii *L. fringilla serinus* EF

serio 1. Termini qui intersequas segun lego (**leyo*) determinita 2. Intersequantaro kontinua DEFIRS

serioza Qua egardas, che la kozi, lia gravajo, lia importozajo, preferere EFIRS

serjento 1. Oficiro qua resortisas a la autoritatozi statala, municipala od urbala, e qua havis plura roli pleenda 2. (*armeo*) Suboficiro di infantrio o di kavalrio DEFIRS

serjo Stofa de silko, de filo lina, de lano, di qua la wefto esas min glata e min densa kam la fili longesala (warpa), qui esas apene videbla averse DEF

sero (*patol.*) 1. Liquido aquatra qua su separas de la parto koagulinta di sango (o di lakto) 2. (*fiziol.*) Humoro sekrecita (da plevro, peritoneo, e c.) 3. (*patol.*) Humoro ne-normala, en ula morbi DEFIRS

serono Pakego, envelopita per bovo-felo (e qua kontenas vari exotika) DEFIS

serpentino (*mineral.*) Silikato di magnezio, kun makuli verda DEFIS

serpento (*zool.*) Reptero di qua la korpo esas tre oblonga, senmembra; ula speci, venenoza; qua su movas per la konkavaji quin lu facas sur sulo *L. serpens* DEFIS

serpo Larja lamo krecento-forma, di qua la aristo konkava esas tranchiva, kun mancho kurta, uzata da la gardenisti, hakisti, por emundar la arbori F

serpolo (*bot.*) Planto labiea, aromatoza *L. thymus serpillum* EFIS

serumo (*farmacio*) Liquido aquatra, qua su separas de la parto koagulinta di la sango di animali diversa, e preparita por uezor kom injektajo terapiala DEFIS

seruro (*tekn.*) Aparato qua, esence, konsistas ye buxo fera (« palastro ») quan onu aplikas ad-an pordo, e kovrilo di kofro, e c.- peco movebla interne di ta buxo (« lango ») e peco kava (« boko ») qua recevas la lango e fixigesis ube la klapo di la pordo o di la kofro retrovenas por klozo; fine, klefo, por apertar o klozar la pordo, la kovrilo, e c. per igar la lango enirar od ekirar la boko ^{FIS}

servalo (*zool.*) Tigro-kato di Afrika *L. felis serva* ^{DEFIRS}

servar (*trans.*) 1. Igar su utila ad (ulu) po salario-quanto 2. (**serviar*) Prokurar (ad ulu) avantaĵo per sua interveno personala ^{DEFIRS}

***serviari** (*trans.*) Prokurar (ad ulu), generale gratuite, avantaĵo per sua interveno propra e privata **servico** Ensemblo de la vazi (pladi, pladegi, glasi, tasi, boli, e c.) e manĵili (forci, kulieri, kulteli, e c.) o di la linjo-tuki necesa por la repasto-tablo ^{DEFIRS}

servitudo (*yuro-cienco*) Obligeso, debo, a qua submisesas terproprietaĵo koncerne altra terproprietaĵo ^F

sesgar (*trans.*) Entamar per deprekar parto di la bordo ^S

***sesiono** Parto di la yaro, dum qua *seancas kontinue deliberantaro, tribunalo nepermananta ^{DEFIRS}

setono (*medic.*) Mecho de kotono quan onu pasigas tra la pelo e la celularo por durigar la funciono di la moyeno per qua onu ekfluigas ujo mala e liberigas su de lu ^{EFI}

severa (*ad, pri*) 1. Sen indulgo pri la kulpi 2. Qua obedias strikte la regulo ^{EFIS}

seviar (*ad*) (*netrans.*) (*yuro-cienco*) Agar violentoze : spoza, a sua spoza; patro, a sua filio; mastro, a sua servisto

sexa- Prefixo ciencala : « qua havas sis... »

sexagesimo (*liturgia katol.*) La dio sisadekesma ante la oktavo di pasko

sextanto 1. (*geom.*) La parto sisima di cirklokurvo (arko de 60 gradi) 2. Instrumento di qua la parto precipua esas limbo gradizita, longa ye la sisimo di cirklokurvo t.e. 60 gradi, e qua uzezas por mezurar la anguli til 60 gradi por determinar la disti di astri, la situeso di navo sur maro, e c. ^{DEFIRS}

sexteto (*muziko*) Muzikajo por sis instrumenti o por sis voci (kun o sen akompano) ^{DEFIRS}

sextiliono (*matem.*) 10^{36}

sextio (*muziko*) 1. Intervalo qua kontenas sis noti – de « do » a « la » 2. (*skermo*) Pareo per la espado vers-supre, en la direciono adextere, kun la karmo versciele ^{DEFIRS}

sexuo 1. Karaktero organala naturala, qua interdistingas la maskulo e la femino 2. Ensemblo de la karakteri organala, pensala, morala, qui interdistingas la homulo e la homino 3. La ensemblo de la individui di ta o ca sexu ^{DEFIRS}

sezamo (*bot.*) Planto oleifera ek la regiono estala *L. sesamum*

sezono Singla ek la kvar dividuri inter-egala di la yaro, determinita segun la quanto de tempo quan spensas Suno por irar de solstico ad equinox, e de equinox a solstico, e segun la varii temperaturala qui korespondas a li ^{DEFIR}

sfacelo (*medic.*) Gangreno qua atakas la tota parto dika di membro o di organo plura-tisua

sfenoida (*anat.*) Osto, ye la bazo di la kranio, qua kontributas a la formaco di la orbiti, di la nazo-kavaji

sfero (*geom.*) Solido qua havas kom limito surfaco kurva di qua omna punti distas egale de punto interna, la « centro » DEFIS

sferoido (*geom.*) Solido di qua la formo esas preske sfera DEFIS

sfintero (*anat.*) Muskulo cirklo-kurva qua klozas la orifico di ula kavaji naturala di la homo-korpo (anuso, veziko) DEFIS

sfinxo 1. (*mitol.*) Monstro qua havas kapo e manui quale homo, korpo quale leono, ali quale aglo, e qua devoris la personi qui ne divinis la enigmati quin lu propozis 2. (*metaf.*) Persono qua ne lasas sua pensi divinesar DEFIRS

sh-atra (*pronunciar* : *she-atra.*) – (*fonetiko*). (litero) qua pronuncesas kun siflo palatala (*kom ex.* : *sh, ch, shch, e c.*)

« **sha** » La suvereno di Iran

shablono Modelo segun qua onu facas ula objekti DR

shabrako (*armeo*) Kovrilo por la selo di kavaliero, e qua maxim-multa-kaze, garnisita ye muton-felo DEFIRS

shafto 1. Longa mancho ligna sur qua onu muntas ferajo di lanco halbardo, partizano o standardo 2. La parto ligna de fusilo di balayilo DE

shagrino Ledro ek la felo de asno, mulo, e c., quan onu laboris por igar lu granizita DEFIS

shakalo (*zool.*) Karnavido de Afrika e de la esto-regioni (oriento) mediate ye la hundo e la foxo, qua chasas nokte, trupe, e devoras la mikra bruti, la kada-vri *L. canis aureus* DEFIRS

shakar (*trans.*) Agar la stroko per qua onu darfas prenar la rejo (en la ludo en qua la du ludanti igas manovrar, ica kontre ita sur tabelete dividita ye 64 faketi intersama, du serii de peci mikra-statuatra : rejo, damo, turmi, kavali, soldati, oficiri) ed en qua la ludanto qua sucesas shakar la rejo ganas la partio DFIRS

shakto Exkavajo facita por la exploto di mineyo (karbonala, petrolo, e c.) DE

shalmo 1. (*muziko*) Tubo de kano, de palio, truizita — fluto rustika 2. (*tekn.*) Tubo de metalo, de vitro, quan onu uzas por direktar – per ecitar lu per aero-fluo, e c. – la flamo di lampo adsur objekto quan onu volas submisar a kaloro tre granda 3. Aspiro-palio uzata por drinkar ek kon-forma glasi, mikra-quantope, liquidi tre kolda DEF

shalo 1. Longa stoffo-peco quan la Orientani *weras turban ye qua li drapiras sua shultri, e c. 2. Granda peco de lanajo, de silkajo, e c., qua havas la formo di quadrato, o di quadrato longa, quan la mulieri uzas por drapirar sua shultri DEFIRS

shaloto (*bot.*) Planto legum-gardenala, analoga ad alio, ma qua saporas min forte *L. allium ascalonicum* DEFIRS

shalupo Barko segloza, kun remili, plu granda kam olti di la kanoti, quan onu uzas en la portui, en la radi, e quan la granda navi embarkas por sua servo. – (barko segloza o motoroza) DEFIRS

shamar (*netrans., pri, pro. de*) Sentar su perturbata psike (til vizajoredesko, en ula kazi) pro konciar sua nedignese o sua devoneexekuto pro febleso karakterala, o pro moke DE

shamoto (*mineral.*) Argilo specala, ek silikato di alumino, qua debas sua karakteri a la maniero di sua molekul-agregeso, e de qua onu facas la kruzeli en qui onu submisas la metali ed altra substanci a la kaloro de furnazi

shampunar (*trans.*) Fricionar, por netigar lu, la hararo e la kranio-epidermo per lociono ek alkoloholo e saponario, kun parfum-aquo DEF

shancelar (*netrans., pro, de*) Vacilar sur sua bazo, marchanto F

shapko Kapo-vesto armeala, uzata (olim) che la Poloniani, e quan *weris la lancieri di Napoleono IIIesma (Francia)

sharado Enigmato qua konsistas ye divinar vorto quan onu povas partigar e di qua singla parto formas altra vorto, segun defino di la parto e di la toto DEFIRS

sharko (*zool.*) Grosa fisho marala, tre devorema, ek la genero « squali » *L. squalus carcharias* E

sharlatano 1. (a) Aventuristo qua iras de urbo ad urbo, frapante sur tamburego por atraktar la turbo, fanfaronante pri sua risanigi miraklata, operacante e vendante sua drogi sen bubiko, en la ferii e sur la placi. (b) Mediko empirikala di qua la remediili esas, segun lua aserto, nofaliiva e preske panacea 2. La persono qua explotas la kredemeso di publiko (**publico*) – qua esforcadas divenar famoza, populara DEFIRS

sharpio Amaso de fili quin onu detiris de linjo par-konsumita, e quan onu uzas por la pansii DFR

sharpo 1. Larja bendo de stofo, *werata zone cirkum la korpo, cirkum la torso, de la shultro dextra a la hanco sinistra, o fixigita ye la tayo per nodo, kun insigno di ula ofici statale, muni-

cipala, urbala, e c. 2. Bandajo, *werata bandoliere, o – subtenate da la kolo – falanta sur la pectoro, por subtenar la avanbrakio malada DFIR

sheiko Chefo di tribuo de Arabi DEFIRS

sheklo Masho di kateno, di qua la formo ne esas olta di la mashi cetera, ed uzesas por skopo specala (fixigo di hoko, di sitelo en dragilo, e c.) DE

shelo 1. (*zool.*) Envelopilo kalka di la ovo. Envelopilo kalka di ula moluski 2. (*bot.*) Envelopilo di ula frukti (nuci, e c.) 3. (*bot.*) Envelopilo quan onu deprenas de la frukti, de la legumi, kom preparo por lia konsumeso DER

shibro (*tekn.*) Valvo-pordo qua funcionas per glitar tale ke lu impedas (parte o tote) la paso di vapor en vapor-mashino di aquo en kanalo, tubo, e c. D

shifono Peco de stofo, qua esas (maxim-multa-kaze) krumplita, ed egardata kom reziduo EFR

shikanar (*trans., pri, pro*) Eventigar kontesto, disputo (kun sua kunhomo) sen havar fundamento de justeso, yusteso o justifikeso pri lo DEF

shildo (*milit.*) Plako di qua la dimensiono e la formo varias segun la kazi – maxim-multa-kaze konvexa de la centro radie – uzita da la militisti – dum la epoko antika, la mezepoko e che la populi sovaja – por protektar sua korpo de la frapi qui venas de enemiko DE

shindolo Singla de la planki dina, uzata vice teguli, por tekto-kovrar kirko-klosheyi en ruo, ventomueleyi, palio-dometi, e c. DFS

shinko Kruro o shultro de porko, de apro, de urso, e c., salagita, e, maxim-multa-kaze, fumur-agita por konserveso D

shirmar (*trans., de*) Pozar en loko ube lu protektesas kontre la domaji de vetero D

shokar (*trans.*) 1. Renkontrar violentoze (ulu, ulo) 2. (ref. «Adjuntenda», fine di ca verko) DEFIS

shovar (*trans.*) Glitigar per pulso DE

shovelo Implemento ek plako de ligno o de fero, muntita ye un ek la extremaji di longa mancho, e qua uzesas por deprenar tero, sablo, karbono, e c. DE

shovina Qualeso di la persono qua admiras sua patrio blinde, sen-reflekte, sen-judike e sen-kompare DEF

shrapnelo (*milit.*) Obuso plena ye kugli DEFR

shultro (*anat.*) Parto di la korpo homala, per qua la brakio unionas su an la torso DE

shunto (*elektro*) Derivo ek cirkuito di elektro-fluo ye maniero tala ke nur parto di la fluo povas pasar en la cirkuito DEFIR

shuo Pedovesto, kun suolo ek ledro, qua kovras nur la pedo (do, ne la maleolo, nek la infra parto di la gambo) DE

shut! Interjeciono uzata por taci-gar o silencigar

shutro Panelo de ligno o de ferotolo, sen-trua, qua, muntite per charniro an la montanto di la framo di fenestro (dextre o sinistre, interne od externe), uzesas por protektar la klapo (dextra o sinistra) di ta fenestro E

«**si**» (*muziko*) La noto sepesma di la «do» gamo

***si** Adverbo per qua onu afirmas la kontreajo di lo jus dicita. (ex.: «Me esas *certena ke vu ne venos.» – «Si, me venos.» – «No!» – «Si!») F

sibarito Persono qua esforcas obtenar komforto maxima por su ipsa, e di qua la sentemeso korpala esas rafinita DEFIRS

sibilo (*en la epoki antiqua*) Muliero pri qua onu asertis ke lu recevas de deo la talento dicar to quo esas eventonta DEFIRS

***siejo** Loko ube ulu, ulo, esas establisita- ube eventas lua operaci komercala, industrial, financala F

siena-tero Okro bruna, redatra, uzata por facar ula farbi

siestar (*netrans.*) Dormar pos la repasto dimezala, dejuna DEFIS

sifiliso (*patol.*) Morbo infektiva e kontagiala, transmisebla a la decedonti, e di qua la kauzo esas la mikrobo *L. treponema pallidum* – morbo qua afektas precipue la organi sexuala *L. treponema pallidum* DEFIRS

siflar (*trans. e netrans.*) Produktar bruisto akuta per igar aero eskapar per aperturo streta. (*Kuglo sisas*) F

sifono (*tekn.*) Aparato U-forma, kun la U-branchi longa ne-interegale, uzata por transversar la liquido di vazo aden qua esas imersita la extremajo di la brancho kurta aden vazo ube abutas la brancho longa – la atmosfere-preso esante plu granda sur la facio ube la kolono de liquido esas min alta kande la tubo esas amorcita DEFIRS

sigaro Mikra rulo-bloko ek tabakofoli, di qua onu acendas un ek la extremaji, e de qua onu aspiras la fumuro per la altra extremajo quan onu pozas en sua

boko DEFIRS

sigilario (*bot.*) Genero de kriptogamo vaskuloza, sorto di likopodo giganta, arboro ek la plantaro karbon-mineyala, di qua la staturo povas atingar 30 metri DEFIRS

siglar (*trans.*) Klozar per vaxo markizita (kande lu esis ankore mola pro fuzeso) konkave o reliefe, per apliko di korpo harda DIS

signalar (*trans., ad*) Indikar per signo ke ulo esas agenda ye instanto determinita DEFIRS

signatar (*trans.*) Skribar sua nomo sub la texto di letro, di akto, e c., kom atesto pri to ke lu ipsa skribis ta texto, o ke lu aprobas olca DEFIRS

signifikar (*trans.*) (*aludante senco*) Enumerar la objekti a qui la senco di vorto o vorti esas aplikebla. Ex. : La vorti « la maxim granda de la nombri » havas senco komprenebla e mem klara, ma korespondas a nula objekto; lu signifikas nulo. « Blanka Monto » havas senco aplikebla ad omna blanka monti; ma lua signifiko esas restriktita ad un monto. (cf. Progreso, marto 1913, pag. 80 e 81, artiklo da Louis Couturat) EFIS

signo 1. Kozo perceptebla qua venigas la ideo di ento o di esomaniero, konseque de interrelato naturala o konvencionala

2. ■ **la signi zodiakala** La dek-edu stelari qui formacas zodiako

3. Gesto per qua onu manifestas to quon onu sentas, pensas, od opinio-
nas EFIS

sika Qua ne plus kontenas en sua korpo o sur sua surfaco partikuli aqua EFIRS

siklo Mancheto ligna kun ferajo micirkla, tranchiva (kun o sen denti), quan onu uzas por mesonar la stipi di frumento, di sekalo, e

c. DE

sikomoro (*bot.*) Varietato di figiero di qua la folii pasable similesas olti di morusiero *L. ficus sycomorus* DEFIRS

silabo (*fonetiko*) Son-uno artikulata, produktata per un vocemiso, e qua konsistas ye o konsonanti e vokali, o vokalo sola, o diftongo DEFIRS

silencar (*netrans.*) Nule bruisar EFIS

sileno (*bot.*) Herbo un-yara, duyara o perena, ed, en ula kazi, miarboreto di qua la folii interopozesas, e kun flori (multakaze) grupigita aden *kimi *L. silenus*

silepso (*retor.*) Figuro qua konsistas ye uzar vorto (che la lingui en qui existas genro qua ne relatias unike la sexuizi) sen egardar la genro, nek la nombro gramatikala, di altra vorto kun qua lu relatias – omisante la konkordo gramatikala pro egardar unike la ideo ipsa DEFIRS

silexo (*mineral.*) Stono tre harda, qua konsistas esence ye silico, e qua produktas cintili se lu shoke-
sas da stalo-peco EFIS

silfo (*mitol.*) Ento fantastika, feo di aero DEFIRS

silico (*kemio*) Oxido di siliko, qua konstitucas silexo *Simb. kem. SiO₂* EFIS

siliko (*kemio*) Korpo simpla, metala, qua, kombinite kun oxo – formacas silico *Simb. kem. Si* DEFIRS

siliquo (*bot.*) Frukto longa, bivalva *L. siliqua* EFIS

silko Materio filamentosa, briloza, quan filifas speco di faleno di qua la nomo Latina esas *bombyx* ER

silo Exkavajo, facita en sulo, aden qua onu depozas la grani (di frumento, e c.) por konservar li DEFIRS

silogismo (*logiko*) Rezono formala, qua pruvas ke propoziciono (*konkluzo*) esas exakta, t.e. ke la atributo (*termino majora*) di ta propoziciono konvenas a lua subjekto (*termino minora*) per la termino meza qua, konvenante ad la termino majora, ed a la termino minora, su kombinas kun singla de li por formacar du propozicioni (majoro e minoro) – la « premisi » – di qui la konkluzo esas la konsequo FIRS

silueto Desegnuro en qua streko trasita cirkum la ombro de figuro, de korpo, reprezentas olua profilo, ed en qua to quon cirkondas la konturi esas nigrigita DEFIRS

siluriano (*geol.*) Nomo di la strati di tereno quin onu renkontras sur la strati di olda greso reda DEFS

siluro (*zool.*) Genero de fishi teleostea, tipo di la familio « siluridi », qui vivas en Europa ed en la regioni Aziana di qui la klimato esas moderata – tre granda, kun kapo plata, pelo glata e mola *L. siluris glanis* EFIS

silvano (*mitol.*) Deo subalterna, deajo di la boski F

silvio (*zool.*) Nomo vulgara di grupo de paseri, di qui la plumi esas falvatra, e la kanto agreabla *L. silvia*

silvo Bosko en qua onu lasis la arbori atingar sua kreskopunto maxima IL

simaro 1. (*en la epoki olima*) Longa robo di muliero 2. Sutano quan ula judiciisti *weras sub sua robo oficala EFI

simbioso (*biol.*) Asociitaro ek du o plura organismi, qui interdife-ras, kom speci, quan li profitas samatempe. (kom ex. : la asociitaro di algo kun fungo por formacar likeno) DEFIRS

simboliko Cienco qua expozas ed interpretas la simboli qui koncernas ta o ca religio o popolo

simbolo 1. Objekto perceptibla, egardata kom la signo qua reprezentas kozo qua ne esas perceptibla, per ula analogajo qua frapis la imagino-fakultato 2. (*kemio*) Litero vorto-komencala, adoptita por determinar korpo simpla en la formuli kemiala 3. (*religio*) Formulo konsakrita, ek la kredendaji di religio DEFIRS

simetra Karakterizata da la korespondo segun-norma (pri grandeso, figuro, situeso) inter korpo o parti di korpo. (a) (*anat.*) Dispozeso di organi dua, situita, ica dextre, ita sinistre, di la lineo mediana (che la vertebrozi e la artropodi); (b) (*geom.*) (figuro) di qua la elementi reciproka inter-egala esas situita inverse DEFIRS

simfizo (*anat.*) Artiklo ek du osti, fixa o poka-moviva, per fibro kartilago DEFIRS

simfonio (*muziko*) Muzikajo por plura voco-toni od instrumenti koncertala : (a) (*olim*) : Muzikajo orkestrala qua esas la uverturo di opero; (b) (de la yarcento 18-esma) Kompozajo muzikala por orkestro, segun la formulo di sonato, t.e. qua konsistas ye prefaco, adajio, skerco e finalo DEFIRS

simila Di qua la eso-maniero dife-ras per nur tre poka de la eso-maniero di altra persono, di altra kozo EFIS

simio (*zool.*) Mamifero quadrimanua *L. simia* EFI

simoniar (*netrans.*) Komerccachar pri la kozi religiala (sakramenti, tituli ekleziala, e c.) quin onu donas od aquiras po pekunio o po avantajo sekulara di altra sorto DEFIS

simpatiar (*trans.*) 1. Sentar su afina kun altru 2. Atraktesar da altru per tendenco instintala DEFIRS

simpatiko (*anat.*) 1. Centro nervala aparta de cerebro 2. Nervaro gangliona ek dua kordono, dekstre e sinistre di la spino

simpla Qua ne konsistas ek parti EFIS

simptomo 1. (*patol.*) Fenomeno qua karakterizas la existesko di ta o ca morbo 2. (*metaf.*) Signo karakteriziva DEFIRS

simular (*trans.*) 1. Donar la semblo kom la realajo 2. (*yurocienca*) Facar (akto) qua eludas la lego per indiki falsa DEFIS

simultana Qua valoras egale e kune, solidare. (kom ex.: *equacioni simultana*). – « Simultana » ne esas sinonimo di « sama-tempa », « sam-epoka », « sam-instanta »

sinagogo 1. (*historio religiala*) Asemblitaro ek la religiani, ekleziani (lego da Mozes) 2. Religio di la Judi (opozite a kristanismo) 3. Templo religiala di la Judi DEFIRS

sinapismo (*farmak.*) Revulsivo, ek farino de sinapo-grani, quan onu aplikas sur la pelo DEFIS

sinapo (*bot.*) Planto krucifera; ek lua grani facesas mustardo *L. sinapis* FIL

sinartroso (*anat.*) Artiklo fixa ek du osti

sincera 1. Qua igas konocar to quon lu sentas o pensas exakte, reale 2. Qua esas sentata, pensata, exakte, reale EFIS

sindikato 1. Asemblitaro de kapitalieri qui spekulas por eventigar la acenso o la decenso di la borsa-valorajo di la acioni 2. Asemblitaro de salariati, de komercisti, qua komisesis por sorgar la intere-

sti di korporaciono 3. Asociitaro de salariati qua esforcas defensar sua interesi, protektar sua kun-sindikatanani DEFIRS

sindiko La persono qua komisesis por sorgar la interesi komuna di korporaciono, di kreditintaro (lor la falio komercala di la debanti, e c.) DEFIRS

sinekdoko (*retor.*) Figuro qua konsistas ye indikar kozo per la genero de qua lu esas parto, o per un ek lua parti esencala

sinektika (*algebro*) Funciono sinektika interne di konturo: nomo, donita da Cauchy, ad omna funciono qua ne cesas esar finita e kontinua, di qua la derivajo, anke, ne cesas esar finita e kontinua, e di qua la valoro esas sempre unika pri omna valori di la varieblo qua korespondas a la punti di la kontur-internajo

sinekuro Ofico en qua la oficiero recevas salario-quanto quan kam lu ne havas tasko exekutenda DEFIS

sinergido (*biol.*) Singla de la energidi, calatere e talatere di oosfero, en la sako embrionala di la angiospermi

singla Adjektivo distributala qua indikas ke la persono, la kozo, quan lu determinas esas parto di plurajo kolektiva. – Single: un po un, unope E

singlutar (*netrans.*) Subisar ta spasmo di la pektoro qua, kontrakte da doloro, lasas eskapar la voco konvulsatra, forme di son-uni intermitanta FI

singulara 1. Qua ne esas aplikebla a pluri 2. (*gram.*) Qua indikas nur un DEFIS

sinioro Titulo honorala quan onu donas a la personegi di la suprarangi en la hierarkio sociala DEFIS

sinistra Situita sama-latero kam la pinto di la homo-kordio IL

sinkar 1. (*trans.*) Igar irar a la fundo od an la fundo 2. (*netrans.*) Irar a la fundo, od an la fundo DE

sinkopar (*netrans.*) 1. (*patol.*) Subisar ceso subita, instantala, di la kordio-pulsado, qua eventigas falo pro feblesko maxima 2. (*gram.*) Depreno di un litero od un silabo en la korpo di vorto 3. (*muziko*) Artikular (noto) sur tempo febla, e durigar lu til sur tempo forta DEFIRS

sinkretismo Probo kunfuzar plura doktrini filozofiala, medicinala DEFIRS

sinkrona 1. (*matem.*) Dicesas pri la movi qui eventas en la sama tempo-parto 2. (*elektro*) (*pri elektro-mashino*) Di qua la angulo-rapideso sempre egalesas la pulso-rapideso di la elektrofluo alternanta quan lu recevas o produktas od esas, di olu, multoplo o multoplo-dividanto DEFIRS

sino 1. (*anat.*) Parto di la korpo di muliero, en qua elu facis sua filio 2. (*metaf.*) Medio FIS

sinodika (*astron.*) Qua relatas la kunjunto di astri. DEFIRS

■ **jiro sinodika di Luno** La tempo-quantito quan lu konsumas por ri-esar en la sama situeso relate Suno.

■ **yaro sinodika** Qua ri-esigas Tero ye la sama longitudo kam altra planeto

sinodo (*religio*) 1. Asemblitaro de membri di la klerikaro 2. Asemblitaro de la kleriki di diocezo, konvokita (advokita) da la episkopo 3. Asemblitaro da la pastori protestantista DEFIRS

sinonima Dicesas pri vorto quan karakterizas lua analogeso generala, pri senco, kun altra vorto, ma diferas de ica per nuanco di

signifiko DEFIRS

sinoptika 1. Qua igas videbla, per un regard-uno, omna parti di ensemblo. (Kom ex. La tabelo sinoptika di la *Kurso di la filozofio pozitivista*, da Auguste Comte) DEFIRS
2. ■ **la sinoptiki** (*kristanismo*) La evangeliĝi da Metteus, da Markus, da Lukas e da Johannes, qui esas dispozita same en la ensemblo de la naraco

sinovio (*anat.*) Humoro di qua la rolo esas igar plu facila la interglito di la artiki moviva DEFIRS

sinso De dextre a sinistre, pasante avan la observanto, od inverse. – (sur la mapi, onu kustumas indikar la sinsi per flechi)

sintaxo (*gram.*) Ensemblo ek la reguli qui regnas la dispozito di la vorti en la frazo, e la konstruktio di la propozicioni. DEFIRS

■ **sintaxo di koordino** Qua regnas la konstruktio di la propozicioni inter-juntita.

■ **sintaxo di subordino** Qua regnas la konstruktio di la propozicioni inter-dependanta

sintezar (*trans.*) Ri-kompozar la elementi di ensemblo qui esas separita; (a) (*kemio*) Rikonstruktar korpo kompozura, di qua la elementi esas separita per analizo; (b) (*kirurg.*) Riunionar la parti apartigita di vunduro, la fragmenti di ostio ruptita; (c) (*logiko*) Komencar per lo generala, de qua onu obtenas lo partikulara per nura dedukto logikonforma DEFIRS

sintona (*elektro*) Apta emisar ocili elektrala, di frekueso intersama

sinui (*aludante voyo, rivero, fluvio, e c*) Turni e jiri ne-inter-egala EFIS

sinuso 1. (*anat.*) Kavajo kavernetatra di ula osti, di ula vaskuli 2. (*geom.*) Perpendiklo trasisita de un ek la extremaji di arko

til la diametro trasita ye la altra extremajo

sinusoido (*geom.*) Kurvo plana qua havas kom equaciono, koordinati rektangula. : $y = \sin. x$

sioro Titolo quan onu donas, pro politeso, ad omna adulti, sive turante su a li, sive parolante pri li FIS

sireno 1. (*mitol.*) Ento mi-muliera, mi-fisha, qua atraktis la mar-voyajanti til an la rifi, per la dolceso di sua kanti. (Existis anke sireni ucela) 2. (*metaf.*) Muliero tre seduktiva 3. (*tekn.*) Instrumento en qua sprico di vapore, o di aero kompresita, produktas sono stridanta, qua uzesas kom signalo sur la navi DEFIRS

sirfo (*zool.*) Genero de insekti diptera, tipo di la familio « sirfidei », qui vivas omnaloke sur la Ter-globo *L. syrphus*

siringo Mikra pumpilo kunportebila, uzata por klisteri od altra injekti EFIS

siroko (*navig.*) Nomo donita, sur Mediteraneo, a vento varmega de sud-vesto DEFIS

siropo 1. (*farmac.*) Liquido viskoza, ek sukro koquita, unionita a ca o ta substanco di qua la rolo esas parfumar lu per igar lu drinkajo agrebla 2. Stando liquida di la konfituri ante kande li divenis kelke solida per koldesko 3. Stando liquida di sukro qua esas suko densa ante lua solidedesko per koldesko DEFIR

sis La cifro « 6 » EF

sisar (*netrans.*) Produktar la sonuno sss o fff, t.e. bruiso nemuzikala qua esas, fonetike, konsonanto. (Kom exemplo : serpento sisas; lokomotivo siflas per sua siflilo, e sisas pro emisar vaporo ek la kaldiero o la cilindri, tra robineti, ma sen siflar)

sismo (*geol.*) Movo bruska di la Ter-kortico; sukuso qua shanceligas sulo sur plu o min granda areo, e qua esas apta eventigar deformuri permananta en la regiono concernata DEFIRS

sismografo Cienco pri la sismi e pri la movi di sulo

sismometro Sinonimo di *sismografo* DEFIRS

sismoskopo Sinonimo di *sismografo*

sistematiko Parto di la naturhistorio qua koncernas la klasifiko di la enti, e qua inkluzas la deskripto di olci DEFIS

sistemo 1. Ensemblo di qua la parti esas koordinata segun lego (aludante enti, institucuri, doktrini, e c.) 2. (*anat.*) Ensemblo ek la organi qui esas uzata por ta o ca funkcio di la ekonomio che la animalo. (kom ex. : la sistemo digestala, respirala) DEFIRS

sistolo (*anat.*) Movo per qua la fibri muskulala di la kordio kontraktas por pulsar sango aden la arterii DEFIS

sistro (*antique*) Muzikinstrumento di la Egiptiani antiqua, ek mikra ringego de metalo trairsta da vergeti qui sonoris kande onu agitis li

sitelo Vazo cilindra, ek ligno, zinko, e c., kun anso, kapaca de plura litri, qua uzesas por cherpar, transportar, aquo o liquido altra

situar (*trans.*) Pozar en ta o ca loko (pri expozeso, aspekto, poziciono defensala, e c.) DEFIS

sive (*gram.*) Konjunciono qua indikas alternativo, uzata avan verbo expresita o tacita L

sivo (*tekn.*) Cirklo-kurvo de ligno sur qua esas tensita telo kun mashi plu o min densa, uzata por kriblagar materii pulveratra (farino, gipso, e c.) DE

sizar (*trans.*) Prenar, manuo-kaptar, rapide e vigoroze (ulo, ulu) EF

sizigio (*astron.*) Situeso di Suno e di Luno, kande ta du astri esas od en kunjunto (« nova Luno »), od en opozeso (« plena Luno ») DEFIRS

skabelo 1. Sidilo ek ligno, poke alta, sen brakii nek dors-apogilo 2. Quaza eskalereito movebla, kun du o tri gradi, sur qua onu acensas por atingar ulo FIS

skabino Judiciisto municipala di ula urbi FI

skabio (*patol.*) Morbo kontagiala di la pelo, quan produktas la prezentoso di la insekto « skaro » *L. acarus* EF

skabioso (*bot.*) Planto herbatra, di qua la flori esas violea, purpurea od (en ula kazi) blanka *L. scabiosa* DEFIRS

skafandro (*tekn.*) Aparato aptigita pri kontenar plunjisto qua, per lu, povas laborar sub la aquosurfaco, per respirar la aero quan sendas a lu pumpilo situata exter la aquo FIS

skalaro (*konkologio*) Genero de moluski karnivora, gasteropoda, prosobrankia, tipo di la familio « skalaridei » – kun rostro retro-tirebla, palpili longa, konko turmatra, solida, briloza, kun multa spiri kostoza DEFIRS

skaleno (*geom.*) Triangulo di qua la tri lateri esas ne-inter-egala

skalo (*zool.*) 1. Krusto qua kovras la korpo di la ostri o di la tortugi 2. Kuraso qua kovras la korpo di la tortugi

skalo 1. Eskalero portebila, ek du montanti, an qui adjustesis traversi 2. (*metaf.*) (a) Serio acensanta o decensanta (kom ex. : la skalo de la enti, la skalo sociala, la skalo diatonika, la skalo de la

kolori); (b) Lineo, dividita aden parti (gradi), e c., uzebla por mezurar DEFIRS

skalpar (*trans.*) Deprenar la pelo di la kranio DEFIR

skalpelo (*kirurg.*) Instrumento kun lamo fixa, pintoza, kun un o du aristi, quan onu uzas por disekar DEFIRS

skamoneo Gumo rezina, purgiva, quan onu ekstraktas de la radiko di speci diversa de konvolvulo mikra DEFIS

skandalar (*trans., per*) 1. Igar sua kunhomi en danjero di etikofalio, di moro-falio, per lia tenteso imitar onua mala exemplo 2. Shokar psikale per la prizento regretinda di mala exemplo DEFIRS

skandar (*trans.*) 1. Pronuncar (verso) acentizante forte, o deskompozante, ica pos ita, singla ek la pedi (metrala o silabala) ye qui lu konsistas 2. Kantar, plear (frazo muzikala) acentizante forte la tempi di singla mezuro DEFIRS

skapulario (*religio kristan.*) 1. Parto di la vesto di ula regulieri, qua kovras la robo avane e dope 2. Asembluro ek du mikra peci de drapo sakrigita, sur qui esas brodita portreto de la santa Virgino (kelke simila ye la skapulario di la regulieri) quan ula personi *weras sub sua vesti DEFIRS

skapulo (*anat.*) Ostio triangula, larja e plata, ye qua konsistas parto dopa di la shultro, e kun qua la ostio di la brakio formacas artiklo EL

skarabeo 1. (*zool.*) Nomo generala di ula insekti koleoptera, partikulare ula lamelikornieri 2. (*geom.*) Kurvo qua pensigas pri skarabeo (insekto) – loko di la pedi di la perpendikli trasita de punto ek la bisekanto di angulo

orta til lineo konstante-longa, di qua la extremaji quaze glitas sur la lateri di la angulo EFIRS

skaramucho (*teatro*) Rolo komika, bufonala, en la olima komedio Italiana, di qua la vesto esis nigra DEFI

skarifikar (*trans.*) (*medic.*) Incizar surfacale (la pelo) per lanceto, per bisturio, o per aparato ek kupra buxo di qua un ek la edri esas provizita ye fendureti tra qui ekiras, per la preso da kliko-resorto, plura lanceti qui esas muntita sur pivoto komuna EFIRS

skarlatino (*patol.*) Influro di la pelo, kontagiala, karakterizata da makuli skarlata DEFIRS

skarlato Koloro dazlante reda, obtenita de la kochenilo di nopalo, o de la kochenilo di querko, e qua uzesas por tintar DEFIRS

skarmuchar (*trans.* e *netrans.*) (*lor milito*) (aludante detachmento, tiralieri di du armei) Atakar per kombateti DEFIS

skarsa Qua ne abundas EI

skeleto (*anat.*) Osto karpenturo di animalo (vertebroza) DEFIRS

skemo 1. (a) Trasuro qua reprezentas, per la proporcioni e la relati di ula figuri, la vario-legi di ula sorti de fenomenen – en la domeni di fiziko, mekaniko, statistiko, e c.; (b) Trasuro en qua la planeti diversa esas reprezentita en lia loko ye ta o ca instanto; (c) Trasuro qua reprezentas la dispozeso di organo, di aparato, e c. 2. (*yuro ekleziala*) Propozajo, redaktita formale, por submiseso a koncilo 3. (*filoz.*) Formo ye qua ni reprezentas, en nia mento, koncepton intelektala DEFIRS

skeno Asembluro ek fili de kanabo, de silko, de lano, e c., volvita ordinoze por ke li ne inter-intrikez E

skeptika Qua profesas la dubito filozofiala, olqua konsistas ye egardar raciono kom neapta, pro olua naturo ipsa, konocar ulo certe DEFIRS

skerco (*muziko*) Muzikajo nelonga, segun stilo jokema, petulema lejera, lor la pleo di qua oportas, prefere, separar kam ligar la noti DEFIR

skermar (*netrans.*) Praktikar ta exerco qua kustumigas pri uzar flereto, spado, sabro FIS

sketar (*netrans.*) Glite kurar sur glacio-surfaco, *werante sorto de sandalo di qua la subajo esas provizita ye fero-lamo vertikala E

skio Longa sketilo ek ligno, uzata por glitar sur nivo-surfaco DEFIS

skiro (*patol.*) Tumoro sen-dolora, qua nasas precipue en la korpoparti glandatra, ulakaze kancera

skisar (*trans.*) 1. Trasar, per krayono, per kreto, e c. la linei precipua di desegnato, di piktoto 2. Facar la modelo vaxa, argilo, e c. di skulturo 3. Trasar la « mapo » komencala di verko literaturala o ciencala 4. Deskriptar per (lua) traiti precipua DEFIRS

skismo 1. En religio establisita: formaco di eklezio qua su separas de la eklezio til nun agnoskita, sen disidenteso komplete pri la punti precipua di la dogmato o di la kulto 2. Su-separo en la domeni « politiko », « arti », e c. DEFIRS

skisto (*mineral.*) Roko stratoza, exfoliebla ye lameli dina, e di qua la elementi precipua esas silico, argilo, alumino, o metal-oxidi diversa EFIS

sklavo 1. La homo qua, en socio, ne esas en la strato de la liberi 2. (a) Ta qua su submisas ad ulu, obediad ulu, sen rezisto, pro ambiciar ulu, por obtenar ulu; (b) Ta qua su submisas a la dominaco

da muliero, pro amorar elu **DEFIS**
sklerotika (*anat.*) Membrano
 blanka ye qua konsistas parto tre
 granda di la exterajo di la okul-
 globo **DEFIS**

skolastiko La filozofio quan onu
 docis en la skoli di la meze-
 poko **DEFIRS**

skoliasto Komentero (antiqua od
 olima) di la teksti Greka o La-
 tina **DEFIRS**

skolio 1. (*gram.*) Noturo da komen-
 tero antiqua od olima 2. (*geom.*)
 Expliko pri teoremo, por igar
 lua apliko, plu kompleta o limi-
 toza **DEFIS**

skolo 1. (a) Establisuro en qua onu
 docas a la pueri la rudimenti :
 lekto, skribo, kalkulo, gramatiko
 elementala, e c.; (b) Establisuro
 ube onu docas specialaji 2. En-
 semblo ek la dicipuli qui studias
 ta o ca doktrino (filozofiala, me-
 dicinala, artala, literaturala) – ed
 anke ta doktrino ipsa 3. To quo
 esas apta igar posedar la experi-
 enco di ulo (la « skolo di vivo », e
 c.) **DEFIRS**

skolopendro (*zool.*) Genero de
 miriapodo, insekto *L. scolopen-
 dra* **DEFIS**

skopo 1. To quon onu esforcas
 atingar 2. To a quo tendencas
 ago 3. To quon intencas kauzo
 inteligenta **EI**

skopso (*zool.*) Genero de rapt-
 ucelo noktala, ek la familio « bu-
 bonidi » *L. scops aldrovandi* **EFL**

skorbuta (*patol.*) Morbo quan ka-
 rakterizas la sango-povresko, ul-
 ceri, makuli hemoragiala, la al-
 tereso di la jenjivi, la kario di la
 denti e di la osti maxilala, abateso,
 deperiso, produktita (normale) da
 la manjo tro ofta ed ekskluziva, di
 salizaji, da la privaceso di legumi
 fresha e vitaminoza **DEFIRS**

skorio Substanco vitratra qua acen-
 sas a la surfaco di la metali
 fuzanta, e konsistas ye materii
 altra-sorta, o ye partikuli de me-
 talo **EFIS**

skorpiono (*zool.*) Animalo ek la
 klaso « araknidi pulmonoza », di
 qua la kaudo havas dardo qua ko-
 munikas kun glando venenifanta.
 – (*astron.*) La signo okesma di zo-
 diako *L. euscorpius italicus* **DEFIRS**

skorzonero (*bot.*) Genero di
 planto kompozaja, cikoriacea,
 quan karakterizas kapituli flava
 o purpurea, cirkondata da brak-
 tei dispozita plura-range, e frukti
 granda qui havas penacheto (sen-
 stipita) de pili plumatra *L. scor-
 zonera* **DEFIRS**

skotisho Danso di qua la ritmo
 kelke similesas olta di polko,
 ma du-tempa (vice 2-4) e plu
 lenta **DEFIS**

skovelo 1. Sorto di balayilo, ek
 linjo-peco ligita ye un ek la extre-
 maji di longa bastono, por netigar
 la forno di la panobakeyi 2. Sorto
 di balayilo o de brosilto, kun longa
 mancho, por netigar la parto in-
 terna di kanono pos pafos

skrachar (*trans., per*) Lacerar ne-
 profunde la pelo per la ungli o
 per ulo pintoza **E**

skrapar (*trans.*) Frotar til depren-
 nar parto di la surfaco **E**

skreno 1. Framo metala, kun pedi,
 kovrita per treliso densa, quan
 onu lokizas avan kameno-fairuyo,
 por protektar su kontre la ardoro
 tro granda di la fairo 2. Framo li-
 gna, kovrita per telo tensita, quan
 la piktisto, la desegnisto, lokizas
 avan la fenestro di sua chambro
 laborala por diminutar la lumo-
 dazlo tro granda. – (*cinemo*)
 Telo blanka, tabelo blanka, sur
 qua la lumo-radii qui departas de
 filmo-projektoro, su reflektas por

- *reproduktar la imajo projektita. (analoge pri televiziono). (pri cinemo e tel. : *skrinio) EFR
- skribar** (*trans.*) Trasar la grupi de karakteri konvencionita por reprezentar vorti DEFIS
- skriptar** (*netrans.*) Esar verkifisto di literaturaji
- skrofulo** (*patol.*) Morbo quan karakterizas la infleso di la ganglioni limfala (precipue olti di la kolo), formacante tumoro qua divenas ulcero DEFIS
- skrofuloso** (*patol.*) Formo min grava di la tuberkloso ganglionala ed ostala, che la puerii
- skroto** (*anat.*) Envelopilo pela di la du testikli DEFIS
- skrubo** (*tekn.*) Stangeto, cilindra o kona, ek metalo, ligno, kun heliko salianta (fileto) qua su fixigas en la korpo quan lu penetras per enirar en parto kun heliko kava a qua lu adhesas forte DE
- skrupulo** Desquieteso di koncienco pri punto minucioza DEFIRS
- skudo** 1. (*blazono*) Fundo qua havas la formo di shildo, sur qua reprezentesas la peci di la blazono 2. (*en Francia*) Olima moneto-peco (ora, arjenta) qua havis sur sua averso la skudo di Francia FIS
- skultar** (*trans.*) Fasonar per cizelo (marmoro, petro, ligno, metalo bloka) por produktar statuo DEFIRS
- skunero** (*navig.*) Mikra navo du-masta, rigizita quale goeletto DEFIR
- skurar** (*trans.*) Netigar ricevuyo, recipiente, per deprenar la slamo, sordidaji, rezidui, sedimenta, lasita da likvido qua sejouris en olu, – generale per froto pumicage DEFS
- skurelo** (*zool.*) Mikra animalo, ek la familio « roderi », gracila, gracioza, di qua la kaudo, tufatra, povas su erektar penache *L. scurius* DE
- slamo** Sedimento densa sur la fundo di aquo-quanto, precipue kande olca stagnas (lageti, fosati, riveri, maro) DE
- slango** Linguo specala, konvencionala, e plu o min sekreta, propra ye profesiono ed anke ye societo extreme privata (kom ex.societi de studenti, de raptisti, e c.) DE
- slingo** To quo su volvas cirkum su, forme di ringi. (ex. : slingo di kordo, di litero, di imprimo-tipo) DE
- slipo** La retro-iro di heliko DE
- slupo** (*navig.*) Mikra navo, kun un masto vertikala, topmasto, un seglo trapezoida ed un granda seglo quadrata por la kazo di vetero mala... DEFIR
- sluzo** Quaza lageto quan formacas inkluzili movebla quin onu instalas inter du parti di rivero, di kanalo, ed en qua la aquo esas elevebla ad la nivelo supera, od abasebla a la nivelo suba per retnar lu ye un ek lua extremaji e lasar lu eskapar ye la altra, od inverse DER
- smalto** (*tekn.*) Vitro blua, obtenata per la fuzo di materio vitrigebla kun kobalto DEFIRS
- smeraldo** Lapido diafana, verda DEFIRS
- smerilo** Petro harda, ek alumino, silico e fer-oxido, pulverigita por polisar la lapidi, la petri, la metali, kristalo FIS
- *smokar** (*trans.*) Konsumar tabako forme di sigaro, sigareto, o per kombusto en pipo
- snapar** (*trans.*) Sizar bruske, per un maxil-ago DE

sniflar (*trans.*) Aspirar ulo per sua nazo (tabako pulverigita, aquo, la humoro qua stagnas en la naz-trui) E

snortar (*netrans.*) (*dicesas precipue pri kavalo*) Sniflar tre bruizoze por manifestar sua repugno; ekpulsar aero por sua naztrui tre bruizoze por manifestar sua pavoro, nepacienteso, e c. E

sobra 1. Qua su moderas pri manjo e drinko 2. (*metaf.*) Qua esas moderata pri sua agi, ne exajerema. (ex. : Lu esas sopra pri komplimentar) EFIS

socio Ensemblo, duroza, ek homi qui vivas obedie di legi komunana. (anke aludante ula sorti de animali qui vivas ensemble : abeli, formiki, e c.) DEFIRS

sociologio Cienco di qua la studajo esas la cirkonstanci ed existo-kondicioni di la socio homara DEFIRS

sociologo Ciencisto qua su okupas pri sociologio DEFIRS

sociso Peco de la intestino di porko, di mutono, quan onu plenis ye karno de porko, o de bovo, tre spicizita, tritrita e pistita, e tre presita EFIR

sodo (*bot.*) Planto ek la familio « kenopodiacei », propria ye la regioni klimato-moderata e subtropika; un-yar-dura; di qua la folii esas quaze pulpoza, lineala, e la flori mikra e verdatra; de qui onu ekstraktis olim natroxo. – L. salsola soda e salsola kali. – (kemio) Salo alkalioza quan onu ekstraktas de ta planto ed anke ek la fuki *Simb. kem.* CO_3Na_2 L. salsola soda; salsola kali DEFIR

sodomiar (*netrans.*) Agar koito anusala, inter-vira, od inter viro e muliero, o kun bestioio DEFIS

sofao Sorto di repozo-lito, kun tri dors-apogili, uzata kom sidilo DEFIS

sofismo Argumento trompera, seduktera DEFIRS

s sofistiko La arto di la sofistost DEFIRS

sofisto 1. (*en la epoki antiqua, en Grekia*) Sorto de profesoro di filozofio, di retoriko, qua instruktis pri quale pledar « por » e « kontre » alterne, un tezo, sen egardo pri olua exakteso 2. (*nun*) Persono qua argumentas trompere, seduktera DEFIRS

sofito (*arkitekt.*) La suba parto di plafono, di arkitravo, e c., ornita ye rozfenestri, e c. DEFIRS

soklo (*tekn.*) Suportilo, sub skultura busto, statueto, sub vazo, ornivo arkitekturala DEFIRS

soko (*agrokultivo*) Larja fero-peco triangula, tranchiva, muntita an la plugilo-parto qua glitas sur sulo, e qua, kande onu enterigas lu per preso, produktas la sulko, per fendar la ter-surfaco EF

sokursar (*trans.*) Helpar (ulu) eskapar danjero qua tre minacas lu EFIS

« sol » (*muziko*) Noto kinesma di la « do »-gamo

sola Qua esas ne-akompanata da sua simili; qua ne esas kun sua simili DEFIRS

solano (*bot.*) Genero de planti ek la familio « solanei » L. *morchella esculenta* IL

soldar (*trans.*) Kunjuntar (speci de metalo) per kompozajo metalafuzebla (per shalmo). – (*cf. weldar*) EFIS

soldato (*milit.*) Armeano sen-grada DEFIRS

solecismo Kulpo pri la reguli di la sintaxo di linguo DEFIRS

solena 1. Celebrata singla-yare per ceremonio publika 2. Akompagnata da ceremonio, da agi publika, qui igas lu partikulare importozza ed impozanta 3. (*metaf.*) Grava til igar la kozo importozza ed impozanta DEFIS

solenoido (*elektro*) Ensemblo de mikra ringi inter-egala, inter-paralela, tre inter-proxima, egal-distanta, perpendikla ye un rekto qua unionas lia centri, ed en qua fluas elektro sama-sinse DEFIRS

soleo (*zool.*) Genero de fishi, teleostea, familio ek la pleuronekti, qui vivas en omna mari. – (*anat.*) Un ek la muskuli di la gambo *L. pleuronectes solea* EFI

solfear (*trans.*) (*muziko*) Lektar (frazo muzikala) intonante e nomante singla noto, segun la movo-rapideso e la mezuro DEFR

solicitar (*trans., pri*) 1. Incitar (ulo) tre insistoze pri ulu 2. Pregar (ulu) tre insistoze por obtenar (de lu) ulu DEFIS

solida Qua konsistas ye molekuli inter-agregita ye maniero koheranta, ferma DEFIS

solidara 1. (*yuro-cienco*) Tale komuna ye pluri ke singla responsas pri la ensemblo 2. Ligita a kunhomi per responso komuna DEFIRS

solio Peco de ligno o de quadro sur qua rezekas tota-larjese la infra parto di pordo, quan onu transiras por enirar, e qua, lokizita super la nivelo di la sulo extera, posibligas – per impedar la eniro subporda di aquo, tero, e c. – la plu facilu funkcio di la pordo ed igas la klozo plu tota FI

solipeda (*zool.*) Qua havas nur un fingro hufoza ye singla ek sua pedi DEFIS

solitara Loko solitara: ube onu esas sola EFIS

solitero 1. Diamanto qua esas inkastrita sole 2. Ludilo ek tabuleto qua kontenas 37 trui, ye qua onu ludas (sole) per 36 stifti DEFIRS

solstico (*astron.*) Singla ek la du epoki en qui Suno distas maxime de equatoro e semblas sen-movadum kelka dii DEFIRS

solvar (*trans.*) 1. Deskompozar e retro-igar ad stando elementala 2. Desintrikar de to quo embarasas la spirito EFIS

solventa (*komerco*) Qua povas pagar sua debaji DEFIRS

somato (*biol.*) Ensemblo ek la celuli qui desaparas e mortas samatempe kam la individuo (kontraste kun la celuli jerma qui persistas sen-fine per genito) DEFIS

somero Sezono kun vetero varma, qua sequas printempo e preiras autuno DE

somito La parto maxim supra di to quo stacas sur sua bazo EFI

somnambula Dicesas pri homo qua, en la stando ne-normala quan produktas lua tendenco naturala o la efiko di magnetizo, agas e parolas dum sua dormo DEFIS

somnolar (*netrans.*) Sentar sua bezono quik dormor DEFIS

sonalio Mikra bulo, kava, ek metalo, qua kontenas frapilo moviva qua igas lu resonigar lor movo mem mikra I

sonar (*netrans.*) (*aludante objekto o materio*) Emisar movi vibrala, propagate da medio aeroforma, liquida o solida, til la membrano di la orel-timpano, produktas sento partikulara EFIS

sonato (*muziko*) Muzikajo klasika, por un o plura instrumenti, ordinare ek « prefaco », « adagio » o « andante », menueto o finalo DEFIRS

sondar (*trans.*) 1. Determinar la profundeso-grado di maro, di fluvio, di rivero, e c., la naturo di la fundo, e c., per plumbo-bloko ligita a la estremajo libera di kordeto sur qua onu trasis repero-punti, interdistinge di un braco 2. Explorar la naturo di la tereni, o facar puteo arteza por sinkar sulo-trepano 3. (*kirurg.*) Explorar plago, veziko, per sinkar stangeto 4. (*metaf.*) Probar deskovrar la intenci (di ulu.) DEFIRS

soneto Poeziaĵo ek dek-e-quar versi, ek du quatreni (durima) sekvata da du terceti DEFIRS

sonjar (*netrans.*) (*aludante psiko*) Dum dormo, facar kombinuri (stranja, en la kazi maxim multa) ek fakti, idej, senti imaginala FIS

sonko (*bot.*) Planto di qua la suko esas laktatra, ek la tribuo « chikoraĉoj » *L. sonchus* L

sonora Qua resonas bone DEFIRS

soporto (*mekan.*) Organo di mashino, qua igas plufacila la movo horizontala di parto sur altra F

soprano (*muziko*) 1. Voco qua povas atingar la grado supra sur la noto-skalo 2. Persono qua havas tala voco DEFIRS

soquo Pedo-vesto ek ligno, ledro, aden qua onu insertas sua pedo kun la pedovesto ordinara, por protektar su de humideso

sorbeto Kremoj mi-konjelita a qua mixesis siropo de citroni, de fragi, kirsho-likvoro, – konsumata, kande fuzanta, kom drinkajo DEFIRS

sorbo (*bot.*) Frukto di arboroj ek la familio « rozacoj » *L. sorbus* DEFIRS

sorcar 1. (*trans.*) Praktiki la arto di la homo a qua onu imputas povo supernatura quan lu havas de pakto kun la spirito infernala, kun diablo 2. (*trans.*) Submisita a la efiko da artificio di sorcisto EF

sordida Di qua la neteso alteresas (da makuli, polvo, kraso, reziduo, ekskrementoj) EFIS

sordino 1. (*muziko*) (a) Espinetoj, di qua la kordini vibrigas mikra pecoj de ligno envelopita en drapo, por moderar la sonoj; (b) Kono de kartono, kun truo ye la bazo, quan onu lokizas en la funelo di chaskorno – mikra tubo ek ligno quan onu lokizas en la parto infra di la trumpeto, por moderar la sonoj; (c) Mikra peco de ligno, de ivo, e c., di qua la formo esas olta di pektilo kun tri denti kavigita, quan onu inkastras sur la tresto di la violino, alti, violonceloj, kontrabaso, por diminutar la vibrado di la framoj e moderar la sonoj 2. (*metaf.*) Agar sen bruoso por ke nulu remarkes ta ago DEFIRS

sorgar (*trans.*) Asumar volunte penoj e suĉoj por la komforto di ulu, por la prezervo di uloj D

sorgumo (*bot.*) Planto ek la familio « gramineoj », kelke simila a maizo *L. sorghum vulgare*

sorito (*logiko*) Serio de propozicioj, interligita tale ke la atributo di la unesma devenas la subjekto di la duesma, e tale pluse – la lasta esas implicite inkluzita en la unesma se la rezono esas korekta DEFIRS

sorto Eso-maniero di personoj, di kozo (kompare a to di quo la naturo esas analoga) DEFIRS

sospirar (*netrans.*) Agar ta expiro profunda e pasable duroza quan onu lasas eskapar kande onu opresas da sento o da sentimento chagreniganta FIS

sovaja 1. Qua vivas exte la socioj civilizita 2. (*pri plantoj*) Qua kreskas sen kultivosoj 3. (*pri lokoj*) Adube la homoj ne venas, ne efikas por agar o facar 4. (*metaf.*) Qua ne volas relatar kun sua kun-

homi EFIS

sozio Persono quan onu konfundas ad altra, tante grandan esas lia intersimilesio DFI

spaco 1. Extensajo de ca a ta punto, vakua ye korpi solida 2. (1) Extensajo ideala, egardata quale se lu kontenus omna extensaji reala, omna korpi qui existas e quin la spirito konceptas kom posibla. (2) Parto di ta extensajo ideala EFIS

spadico (bot.) Infloresenco forme di kastono, od asembluro de folii sen-pedikula sur axo komuna, qua havas flori envelopita da granda brakteo (spato)

spado Garden-implemento, ek fero-plako larja e tranchiva, muntita an la extremajo di mancho longa, quan onu uzas por fendar tero e kulbutigar la glebi DE

spaniolo (zool.) Chaso-hundo de fonto Hispana, di qua la pili esas longa, e la orel pendanta DEF

spano Rekorturo plu o min dina quan onu deprenas (1) per raboto, cizelo, kande onu fasonas ligno-peco; (2) per utensilo tranchiva kande onu fasonas peco de stalo, de fero, de kupro, sur torno-mashino, frezo-mashino, boro-mashino D

spanto (navig.) Parto di la korpo di navo, varango qua formacas un ek la kosti di la framo DR

spanyoleto Fero-peco qua uzesas por klozar od apertar fenestro per mancho manovrebla rotace DFI

sparadrapo (medic.) Texuro di qua la averso provizas ye strato de plastro

sparar (trans.) Ne spensar la toto, por povar rezervar la restajo D

sparviero (zool.) Speco di falkono quan onu dresas por chaso *L. falco nisus* DFI

spasmo (medic.) Kontrakteso bruska di ula organi (stomako, intestini, veziko, e c.) EFIRS

spato (mineral.) Nomo di plura substanci minerala lameloza e kolor-chanjanta DFIRS

spatulo Instrumento de ligno, ivo, metalo, e c., plu larja e plata ye un extremajo kam kuliero, quan uzas (1) la apotekisti por agitar la preparaji farmaciala, extensar la unguenti, plastri, e c.; (2) la piktisti, por dilutar e pistar la farbi; (c) la skultisti, por modular vaxo, argilo; (d) la gisisti, por facar mulduri DEFIS

specifika Qua indikas ta o ca speco, ekxluzante omna ceteri DEFIS

specimeno Parto de ensamble destinita a donar ideo pri la cetero DEFS

speco Dividuro di genero DEFIRS

spiegulo Vitro-plako, polisita, di qua la reverso esas kovrita indute ye folio de stano merkuriizita, o metalo-plako polisita, ube onu povas vidar sua vizajo reflektita DEI

spektaklo 1. Reprezentajo teatrala 2. Ensamble quan embracas la regardo EFIRS

spektar (trans.) Vidar (ulo) eventar avan sua regardo EFIS

spektro 1. Ento nevidebla qua aparas, pavorigante, terorigive, lor halucino 2. (optiko) Imajo oblonga en qua reflektesas, forme di bendi interparalela, reda, oran-jea, flava, verda, blua – la radii parta qui rezultas de la deskompozio di radio ek lumo senkolora trans prismo de vitro. – (en la senco I, preferindan esas uzar « fantomo ») DEFIRS

spektroskopo (fiziko) Analizo studia di la lumo-spektri DEFIRS

spektroskopo (fiziko) Aparato quan onu uzas por studiar la lum-spektri DEFIRS

spekular (*netrans.*, *pri*) 1. Agar esplori teoria 2. (*borso*) Facar operaci (kompri, vendi) riskoza, fundamento di chanci di kresko o di deskresko di la varo-precio, o di la aciono-precio DEFIRS

spelo (*bot.*) Speco di frumento di qua la brano duras adherar a la grano pos drasheso *L. triticum spelta* DEIS

spencero 1. Frako sen baski 2. Korsajo sen jupo DEFI

spensar (*trans.*) 1. Donar, uzar (pekunio) por prokurar a su ulu 2. (*metaf.*) Donar, uzar (sua tempo, esforti, fakultati) por obtenar la rezultajo quan onu deziras EFI

spergulo (*bot.*) Planto ek la familio « kariofilei » *L. spargula* DEFIS

sparmaceto Materio perlomatrea, ekstraktita de oleo qua abundegas en la kavaji di la kapo di la kashaloto, ed uzata por facar bujii luxoza, koldkremo, e c. DEFIR

spermatido (*biol.*) Spermatozoido nova, derivita de la duopla du-partesko inter-sucedanta di la spermatociti

spermatocito (*biol.*) Spermatogono qua, cesante partigar su, komencas kreskar e donas, pose, per du duparteski intersucedanta, la spermatidi DEFIS

spermatoforo (*biol.*) Kapsulo qua kontenas pakaji de spermatozoidi e qua renkontresas precipue che la cefalopodi DEFIS

spermatogenezo (*biol.*) Ensemblo ek la procesi evolucionala qua abutas a la formaco di la spermatozoidi DEFIS

spermatogonio (*biol.*) Celulo di la tubo seminifera qua su partigas multega-foye e deskreskas pri sua volumino : lu produktas pose la spermatociti DEFIS

spermatoreo (*patol.*) Emisi spermala ne-volata DEFIS

spermatozoido (*biol.*) Animaletto quan onu trovas en la spermo di la animalo, ed en la poleno qua fekundigas la planti DEFIS

spermino (*farmacio*) Bazo ne bone analizita qua esus la substanco agiva di la preparaji opoterapiala quin onu obtenas ek la testiklo, ovarii, spleno, prostato, e c. DEFIS

spermo (*fiziol.*) Liquoro fekundigiva de la maskulo DEFIRS

spermocentro (*biol.*) Centrosomo di spermatozoido, pri qua Plättner dicis ke lu esas renkontrebla en la pinto antea di la kapo, kontraste kun la dico da Fleming e Hertwig, segun qui lu esus en la segmento meza

spico Singla ek la substanci vejetala, aromata o pikanta, quin onu uzas por saporozigar disho : kariofilo, muskado, pipro, cinamo, jinjero pulverigita DEFIS

spiko (*bot.*) Parto extrema di la stipo di la graminei, qua portas, asemblita cirkum axo, la grani di la planto EIS

spinato (*bot.*) Planto ek la familio « kenopodiacei », herbo un-yardura, di qua la folii, pos koqueso, esas nutritivo bonega DEIRS

spindelo 1. Stango ligna, di qua la extremaji esas dinigita, un de li pinta, la altra rondigita, quan onu uzas lor filifo per ruko, por tordar la filo e rular lu segun ke lu formacesas 2. (*roto di vehilo*) Parto di la rot-axo qua fricionas kontre la kuseneti DE

spinelo (*mineral.*) Rubino pale-rosa

spino (*anat.*) (*che la homo ed ula animalo altra*) Ensemblo ek la vertebri dorsala, artikloza, ye qui konsistas la axo di la karpenturo osta EFIS

spionar (*trans.*) Observar habile e sekrete ta (o ti) di qua (o di qui) onu profitos de saveskar lua (o lia) intenci – o to quo eventas che la enemiko DEFIRS

spiralo 1. (*geom.*) Kurvolineo, sur plano, qua trasas samasinse serio de rotaci cirkum punti fixa (polo) de qua lu deviacas gradoze segun *leyo (lego) determinita 2. (*horloj.*) Mikra resorto qua reglas la eskapo di la pendulo de horlojeto, e mantenas la izokronesos di lua ocili DEFIRS

spiremo (*biol.*) Reto de nuklei qua, kande mitoso esas quik eventonta, divenas, komence, kordono longa, tenua, dornoza, kun falduri tre interproxima – e, pose, divenas plu kurta, plu dika, kun surfaco glata, e di qua la falduri minproximeskas DEFIS

spireo (*bot.*) Genero de planti ek la familio « rozacei » *L. spiraeum* DEFIS

spirito (*religio*) Substanco nekor-pala (kontraste kun materio, substanco korpala) a qua uli imputas la penso-fakultato DEFIRS

spiro Lineo qua volvas cirkum axo quale la fileto di skrubo, di helico DEFIRS

spiso Stango ek fero, di qua un extremajo esas pinta, quan onu pasigas tra grosa peco de karno, tra pultruno, por rostar li, e quan onu rotacigas, o manue, o per mekanismo DES

splenalgio (*patol.*) Doloro ye la spleno DEFIRS

splendida Di qua la luxozeso brilanta esas plena ye grandeso DEFIS

splenito (*patol.*) Inflamuro di la spleno DEFI

spleno (*anat.*) Vicerio sponjatra, saturita ye sango, en la hipokondrio sinistra, di qua la rolo esas nebone savata – e quan, olim, onu egardis kom la fonto di melankolio DEFIRS

splinar (*netrans.*) Afektesar da ta hipokondrio qua karakterizis la Britaniani, e su manifestis per la enoyo pri omno DEFIRS

splinto (*tekn.*) Stifto qua assemblingas la parti di charniri, di bukli, e c. DR

splisar (*trans.*) (*tekn.*) Ligar (du kordi), extremajo an extremajo, interplektante la toroni DEF

splito 1. Fragmento forlansita da korpo qua explozas 2. Mikra peceto de ligno, de metalo, e c., tenua ed akuta, qua penetras la pelo acidente DE

spoko (*tekn.*) Singla de la parti di roto qui iras de la nabo a la felgo E

spoliar (*trans.*) Deprenar (de ulu), per ruzo o per violento, por prigrigar lu a su (to quo apartenis a lu) DEFIS

spondeo (*versif.*) Pedo longa ye du silabi DEFIRS

sponjo 1. (*zool.*) Zoofito, qua konsistas ek amaso de tisui fibroza, plu o min densa, flexebla, elastika, tre lejera, imbibebla, e qua, kande vivanta, indutesas de materio gelatinatra mi-fluida, iritebla ed efemera 2. La korpo di ta zoofito, uzata diversa-rolo, pro lua karakterizivo : absorbar la likvidi, e lasar li ekirar lor preseso mem tre poka *L. spongia* EFIS

spontana 1. Quan onu agas o facas ipse, propria-move, sen impulseso da forco aplikata de extere 2. Qua aspektas agata o facata propria-move – di qua la kazo ne esas perceptebla DEFIS

sporadika 1. (*geol.*) Dispersita 2. (*patol.*) Qua afektas individui qui vivas ne-grupe – qua ne esas epidemia DEFIRS

sporangio (*bot.*) Quaza sako mikra, qua kontenas la spori, che la kriptogami DEFIS

sporno Brancho ek metalo, qua esas muntita an la talono di la kavalkanto e finas per disko dentetoza e movebla, quan la kavalkanto sinkas aden la flanki di sua kavalo kom stimulo DF

sporo (*bot.*) Korpuskulo genitera (di ula planti kriptogama) DEFIRS

sporofito (*biol.*) Stando di la ovo di la « uridinei » lor la fekundigeso, kande la du pronuklei ne esas ja kunfuzita

sportar (*netrans.*) Exercar su korpale, metodoze, por developar en su la bona qualesi di sua korpo ed ula bona qualesi di la psiko (loyaleso, energiozes, perseveremeso) per pedo-balono, natado, skermado, aviacado, e c. DEFIRS

spoto (*fiziol.*) Mikra saliajo, o mikra makulo sur la pelo, qua igas -ulakaze – plu « spicoza » la fizionomio (di muliero) E

spozo Persono unionita a persono altra-sexua per mariajo EFIS

sprato (*zool.*) Nomo vulgara di mikra fisho, sorto di haringo, qua vivas proxim la litoro Franca di Atlantiko *L. clupea sprattus*

spricar (*netrans.*) 1. (*aludante liquido, fluido*) Springar impetuoze, ek orifico relative mikra 2. (*metaf.*) Springar, des-intrikante su, ekirar subite, vivace D

sproso (*bot.*) Kresko komencala di burjono D

spular (*trans.*) Volvar (koko) circum altra quaze filo sur bobino DE

spumo 1. Quaza moso qua naskas surface di liquido quan onu agitas, varmigas o qua fermentacas 2. Bavajo mosatra qua naskas ye la boko di ula animali kande li esas ecitita od iritita EFIS

sputar (*trans.*) De-jetar (to quon onu havas en sua boko) EF

squadro Instrumento ek ligno, metalo, quan onu uzas por trasar ortanguli o perpendikli IS

squalo (*zool.*) Genero de fishi kartilagoza *L. squalus* FIS

squamo (*zool.*) Singla ek la plaki inter-apudpozita od imbrikita qui tegas la pelo di ula fishi, di ula repteri, e c.

squatar (*netrans.*) 1. (*aludante la animali*) Sidar sur sua grupo 2. (*aludante la homo*) Sidar tale ke la gambi esas rifaldita, la glutei tushante la taloni E

squilo (*bot.*) Genero de « lilia-cei » *L. Scilla maritima*

st! Vorto quan onu dicas ad ulu por ke lu tacez

stabila Qua tendencas permanar en la sama loko, en la sama situeso, en la sama stando DEFIS

stablo Klokajo muroza e tektoza ube onu lojigas la bestii, la bruti DEFIS

stabo (*armeo*) Ensemblo de oficii quin onu selektis por servir oficiro superiora qua komandas armeo, ed esar apud lu quaze kom konsilantaro qua transmisas ed obediigas lua komandi DER

stacar (*netrans.*) (*aludante homo*) Havar sua korpo vertikala sur sua pedi, t.e. standar ne-sidante, ne-kushinte, ne-jacante, ne genupozinte, e ne-inklinite I

stacionara Qua haltigas sua movo e permanas dum kelka tempo en la sama loko (o stando) DEFIS

staciono 1. Singla ek la loki ube haltas treno, por embarcar o disembarkar pasajeri o vari 2. Loko ube esas, o haltas, la veturi publik-uzebla (*autofiakri* – *F. taxi* – *autobusi*, e c.) DEFIS

stadio (*antique*) Areo klotita, longa ye 180 metri, ube onu interluktis por obtenar la premio pri homokuro. – (*nun*). *Lico* por la konkursi atletala, automobilala, biciklala DEFIRS

stafilo (*bot.*) Arboreto, vicina ye la aceri, kun folii kompozita, kun aristi plumatra *L. staphylea*

stafisagro (*bot.*) Planto ek la familio « ranunkulacei » *L. Delphinium staphis agria*

stagnar (*netrans.*) Qua ne fluas, qua ne cirkulas, qua ne rinoveskas e, pro lo, eventuale putreskas. – (*anke metaf.*) DEFIS

stakiso (*bot.*) Planto ek la familio « labiei », deveninta de Japonia, di qua la *rizomi esas manjebla ed analoga a salsifio *L. stachys*

stalagmito Agreguro, sur la sulo di kavajo subtera, per infiltruri qui falas de la vulto DEFIRS

stalaktito Agreguro an la vulto di kavajo subtera, per infiltruri qui kontenas dissolvite sali kalkoza, silicoza, e c. DEFIRS

stalo Metallo ek fero pura a qua esas enkorpigita ula quanto de karbo – plu harda, e di qua la grani esas plu tenua e plu briloza kam olti di fero DER

stamino (*bot.*) Organo sexuala maskulo, che la vejetanti EFIS

stampar (*trans.*) Provizar ye marko quan onu imprimas sur objekto por atestar lua autentikeso DEFR

stanco Quanto fixa de versi di qua la senco esas komplete, dispozita segun ula ordino, e qua, repetate

periode, formacas la dividuri di poemeto DEFIRS

standar (*netrans.*) 1. (*aludante persono o kozo*) Esar tala en ica od en ita temp-uno 2. (*aludante persono*) Esar tala, en la hierarkio sociala DE

standardo La insigno nacionala, di qua un ek la bordi vertikala muntetas sive an stango (armeo terala), sive an kordo (armeo naval) DEFIRS

stango Peco de ligno, de metalo, rigida, longa e streta DI

stano (*kemio*) Korpo simpla, metalo grizatra, poke sonora, poke duktila, tre forjebla, maleebla, de qua onu facas implementi koqueyala *Simb. kem. Sn* EFIS

stapelio (*bot.*) Genero de « asklepidacei », ek planti xerofila, kun folii kaktusatra e granda flori. EFI? *L. stapelia*

staplo 1. Butikego ube onu vendas, ye la nomo di la stato o di kompanio komercala 2. Portuo, urbo komercala ube la vari depozesas varte di lia exportaceso posimportaca DE

starchar (*trans.*) 1. Apretar per amilo DE

2. ■ **starchita** (*metaf.*) Di qua la su-teno, la posturo, en mondumo, esas tam rigida kam kamizo-plastrono apretita per amilo

startar 1. (*trans.*) Igar funcionskar 2. (*netrans.*) Funcionskar DE

startero (*sur lico di keval-kuri*) La persono qua emisas la departosignalo, per inklinar la standardo quan lu tenas en sua manuo dextra DEFIRS

statiko (*fiziko*) Parto di mekaniko qua traktas la kondicioni pri la equilibrio di la forci DEFIRS

statistiko Cienco di qua la skopo esas donar dokumenti exakta pri la parti diversa di la vivo di popolo, per amasigar, klasifikar, kontar omna fakti ek ta o ca naturo (naski, morti, mariaji, produkturi, komerco, konsumo, kondamni, e c.) qui eventas en periodo determinita DEFIRS

stativo (*fotogr.*) Sorto di suportilo kun tri pedi, ek tri parti faldebla, uzata por la fotografili di la fotografisti D

stato La naciono egardata kom korpo politikala DEFIRS

statolito (*bot.*) Nomo di la amilograni qui, per lia pezo, kontributas igar la vegetanti sentiva pri la efiko da gravito. (*geotropismo*)

statoro (*elektro*) (*en motoro kun elektrofluo polifaza*) Parto fixa di la mashino, opoze a *rotoro*

statuo Figuro skultura, generale ek marmoro, ma anke ek metalo, ek ligno, qua reprezentas tota-reliefe homo od animalo DEFIRS

staturo Longeso di la korpo di homo, mezurata kande lu stacas DEFIS

statuto (*yuro-cienco*) To quo rezolvesis kom aplikenda (pri la personi, la kozi, en ta o ca kazo) DEFIRS

stearino (*kemio*) Materio ek lameli, perlomatrea, ek glicerino e $\text{CH}_3(\text{CH}_2)_{16}\text{CO}_2\text{H}$, quan onu ekstraktas de sebo DEFIRS

steatito (*mineral.*) Silikato di magnezio, varietato di talko kompakta, granetatra DEFIS

stebar (*sutado*) Trairar steke stofa per du fili quin onu sinkas, per la pinto di agulo suto-mashinala, aden trui di qui singla ek le sequanta situesas egaldiste de la presanta

***stejo** La parto di la teatro ube pleas la aktori. (*anke metaf.*) E

***stejo** Ta parto di teatro ube pleas la aktori

stekar (*trans.*) Penetrigar per kokto la pinto di objekto (kom ex. : paliso aden tero, e c.) DE

stelario (*bot.*) Planto unyardura, ek la familio « primulacei », quan konsumas ula uceli *L. stellaria*

steleo (*arkitekt.*) (*epoki antiqua*) Monolito di qua la formo esas olta di la fusto di kolono, di kolono ruptita o di cipo, destinita (maxim-multa-kaze) recevor epigrafo DEFIS

stelionato (*jurisprudenco*) Fraudo qua konsistas ye prizentar kom libera, domenon hipotekizita – o ye vendar, hipotekizar domeno di qua onu ne esas la proprietero DEFIS

stelo 1. (*linguo ne-cienca*) Omna astro qua brilas en firmamento (ecepte Suno e Luno) 2. (*linguo cienca*) Korpo cielala, lumifanta, sen movo videbla, e di qua la lumo quaze cintilifas 3. (*astrologio*) Astro qua, acensante en cielo lor la nasko di homo, egardesas kom influanta bone o male lua fato 4. (*teatro, cinemo*) Artisto qua brilas, unika o preske unika, en trupo de aktori 5. (*metaf.*) (*pro analogio kun la radiifo di la steli*) (1) punto briloza; (2) objekto di qua la parti dispozesas quale la spoki di roto, e qua memorigas la formo di stelo reprezentita desegne EFIS

stelto Stango, provizita ye quaza estribo ek ligno sur qua onu pozas sua pedo por plualtigar su (kom ex. : por marchar en marshi, e c.) DE

***stencilo** Folio de papero impregnita ye vaxo, sur qua onu skribas (generale per skribo-mashino) tale ke la tipi perforas la folio; la inko imprimala pasas tra ta perfo-

ruri

stenografar (*trans.*) Enrejistar vortope (per manuo-skribo, uzante abrevio-sistemo) omna vorti quin pronuncas ulu, mem se la ritmo esas rapidega – la limito esante la komprenebleso grado di lo dicita (komprenebleso audala) DEFIRS

stenotipar (*trans.*) Stenografar per mashino fingro-funcionanta, uzante la literi di la alfabeto ordinara, di qui onu povas skribar plura sama-stroke, e silabo DEFIRES

stentoro Persono di qua la voco esas tre resonanta, soneganta DEFIS

stepo Vasta regiono plana, ek tero, kovrata ye bushi, pastureyi DEFIRS

stereografio La arto reprezentar la solidi DEFIRS

stereokamero Kamero di stereoskopio DEFIS

stereometrio Apliko-geometrio qua havas kom temo la mezuro di la korpi solida DEFIRS

stereoskopo Instrumento qua, per du imaji plana di un objekto, kun la sama difero angulala kam la imaji produktita en singla ek la okuli di homo, da la objekto, igas ica aspektar reliefe kande onu regardas samatempe la du imaji, singla per un okulo DEFIRS

stereotipar (*trans.*) 1. Fixigar (paginedo ek tipi asemblura) por imprimi futura, sive per soldar la tipi, sive per facar mulduro ek la bloko de oli, aden qua onu gisas aloyuro ek metali 2. (*metaf.*) Fixigar ferme e ne-chanjeble DEFIRS

stereotomio Apliko-geometrio qua havas kom temo la secciono di la korpi solida DEFIRS

sterila 1. Dicesas pri sulo-peco qua ne produktas (la frukti obtenibla normale de tero).- *anke metaf* 2. Dicesas pri muliero o femino qua ne esas fekundigebla 3. De qua nulo rezultas DEFIRS

sterko Dungo ek la litiero di la animali domestika, a qua esas mixitalia ekskrementi, e qua putras pro fermentaco SL

sterleto (*zool.*) Speco di sturgo, quan onu renkontras en la parto orientala di Europa ed en Azia, e qua aspektas kom la formo yuna di la sturgo. De olu onu obtenas kaviaro *L. acipensar ruthe-nus* DEFR

sternar (*trans.*) Extensar (persono, kozo, su) longesale sur ulu L

sternumo (*anat.*) Osto plata avan torako, meze di olca, e sur qua « muntasas » la kosti DEFIS

sternutar (*netrans.*) Expirar bruske, tra nazo e boko, per movo konvulsatra di diafragmo EFIS

stero Mezur-unajo pri la lignajo karpentala, kalorizala = un metro³ DEFIRS

stertorar (*netrans.*) Agar ta bruisonormala quan produktas, en la respir-organi, la paso di aero tra mukosi quin sekrecis la bronki, la pulmoni SL

stetoskopo Sorto di tubo akustikala, quan onu uzas por la auskulti medikala DEFIS

stifa Inter-parenta pro la mariajo dato-duesma di un ek la gepatri D

stifto (*tekn.*) Kelo qua assemblingas la peci ye qui konsistas charniro, buklo, e c. DR

stigmato 1. Marko neefacebla quan lasis plago, bruluro, vunduro 2. (*religio kristana*) Marko ek la kin vunduri di la korpo di Iesu Kristo, imprimita mirakle sur la korpo di ula santi 3. Marko im-

primita, per fera stampilo redigita per varmigo, sur la shultro-pelo di ula krimininti **4. (bot.)** Korpo glandatra ube finas la stilo di pistilo, e transmisas a lu, por igar olu pasar aden la ovario, la parto fekundigiva di poleno DEFIRS

stileto Poniardo, kun lamo streta, secone triangula o quadriangula EF

stilistiko Regularo pri stilo, qua esas situebla inter « gramatiko » e « retoriko ». – (*segun Bally*). Havante ideo klara o sentimento, la arto expresar li per la moyeni quin disponas linguo e quaze inter-sinonima DF

stilo **1. (epoki antiqua)** Puncilo di qua un extremajo pintoza uzesis por trasar la literi sur vaxo-plako, e di qua la altra, platigite, uzesis por efacar **2. (literaturo)** Maniero expresar redakte sua pensi, sua idei **3. (arto)** Karaktero generala di la verki da artisto, skolo, yarcento, naciono **4. (bot.)** Prolonguro filoforma di la somito di la ovario, quan finas la stig-mato DEFIRS

stilobato (arkitekt.) Basamento piedestalo-forma qua suportas koloni DEFIS

stimular (trans., ad) **1.** Augmentar la ardoro, la agereso di ulu **2. (medic.)** Augmentar la agado di la funcioni organala DEFIRS

stipendio Pensiono gratuita, grantita a lernanto en edukerio (liceo, skolo administrata da la guvernistaro, seminario) DEIR

stipito (bot.) Parto di la planto, qua departas vertikale de la radiko, e portas la folii, la flori e la frukti EFS

stipo (bot.) Trunketo di la arbori monokotiledona, sen-rama, qua finas per fasko de folii L

stiptika (medic.) Di qua la efikiveso e la saporo esas astringitiva EFIS

stipular (trans.) (yuro-cienco) Enunciar kom kondiciono, en kontrato DEFIS

stivar (trans.) Lokizar la kompozanti di kargajo en la holdo di navo EIS

stofa Texuro ek lano, silko, filo, e c., de qua onu facas vesti, tapeti, e c. DEFIS

stoika Qua savas tolerar sua sufro sen plendar – ferme DEFIRS

stoko (komerco) Quanto de vari qua esas en magazino, staplo. – (*anke metafor.*) DEF

stolo (liturgia katol.) Larja bendo de stofo kun (kom ornivo) tri kruci, quan la sacerdote pasigas cirkum sua kolo kande lu celebras la meso, kande lu donas ad ulu la unciono extrema DEFIS

stolono (bot.) Singla de la radiki qui quaze reptas sur la surfaco di sulo, ek la stipiti reptera di ula vejetanti (kom ex. : fragiero)

stomako (anat.) Vicero, en la supra regiono di abdomino, parto di la tubo nutrivala, posho-forma, en qua la nutrivi transformesas a chimo EFIS

stono Fragmento de silexo, de quarco, o de roko irgaltra DE

stopar (trans.) Plenigar (aperturo, truo, lakuno) per enduktar ulu aden lu DE

storaxo (bot.) Planto de qua onu ekstraktas balzamo per incizo *L. styrax officinalis* DEFIS

storo Peco de mato, o de stofo, movebla adsupre od adinfre, per resorto, avan la fenestri di chambro, di veturo, por shirmar kontre la suno-radii FS

stoterar (*netrans.*) Parolar hezitoze, emendante sua jusa dico, (a) pro defekto fiziologia, (b) pro ke onu ne ja savas parolar, (c) pro emoco o timideso DE

straba (*fiziol.*) Di qua la du okuli ne regardas sama-direcione EFIRS

strado Voyo kun bordumo ek domi, muri – en urbo, en vilajo (*tale ke onu dicas: en strado, ma sur voyo*) DE

strandar (*netrans.*) 1. (*aludante navo*) Venar, pro acidenteso o volo, aden loko ube ne plus existas sat multa aquo pri vehar normale, ed ube lu permanas kun plu o min multa aquo sub o cirkum su, o mem sen aquo 2. (*metaf.*) Lasar su faltar (adsur ulo) DE

strangular (*trans.*) (*per*) 1. Ocizar, pro tote impedar la respiro, per kompreso ed obstrukto di la respir-organi, klemante pincoforme sua manui cirkum la kolo 2. (*metaf.*) (*pri afero qua prosperas, pri revolto, e c.*) Haltigar la iro, la kresko, la suceso DEFIS

stranja Di qua la nekustumeso kontenas ulo quo esis neespektebla, neprevidebla, e qua desquietigas keltete EFIR

stranjera 1. Di altra lando, di altra familio, di altra loko 2. Qua nule relatas, nule relatis, kun la koncernato 3. (*medic.*) Qua enduktesis accidente, o formacesis ne-normale, en organismo fiziologia EFIS

strapadar (*trans.*) Submisar a la kastigo (olim ordinara) qua konsistas ye elevar til ula alteso-grado la tormentato, per kordo, e lasar lu faltar bruske, violente EFIS

straso Kemialajo qua kontrafaktas diamanto e la lapidi DEFIRS

strategio 1. La arto direktar la ensemblo ek la operaci militala qui esas apta igar vinkar lor batalio o kampanio 2. (*metaf.*) La arto direktar ensemblo de operaci (kom ex.: komercala, politika) DEFIRS

stratego (*epoko antiqua, en Grekia*) Chefo di armeo, generalo

strato 1. (*geol.*) Extensajo uniforma, de sulo sedimenta, o de aquo (eventuale subsula), sur ula quanto de spaco 2. (*arkitekt.*) Rango horizontala de quadri qua, en edificio, sustenasas o da sulo, o da rango plu infra EFIS

streko Lineo trasita sur surfaco DE

strenar (*trans.*) Igar (ulo) subisar esforco di kompreso o di tenso o di tordo E

streptokoko (*patol.*) Mikrobo, multa-kaze patogena, qua, kande lu grupeskas kun sua sami, formas kolonii kateneto-forma DEFIRS

streta Di qua la larjeso esas tre poka kompare kun lua longeso EIS

stridar (*netrans.*) Sonar harde ed akre EFIS

striglo Plako ek fero kun rangi inter-paralela de denti, muntita ye mancho ligna, ed uzata por netigar la pili di la kavali, di la muli, e c. DFI

strigo (*zool.*) Ucelo noktala, kun grosa okuli quin cirkondas cirklo de plumi tenua *L. strix flammea* IL

strikar (*netrans.*) Cesar bruske sua kontrato-laboro e durar sua nelaboro, por obtenar, de sua employanto, kelke plusa sua-profite DE

striknino (*kemio*) Alkalio venena, ekstraktita de la grani di la vomikonuciero DEFIRS

strikta Qua ne lasas libera – nek cis, nek trans la limito determinita DEFIS

stringero (*arkitekt. navala*) Super la holdo, singla ek la tenili qui mantenas la varangi DER

strio Lineo trasita o gravita sur surfaco per akutajo; kanelo tre dina EFIS

stripo Klapo benda, ledra o stofo, qua pasas sub la shuo, ed esas ligita an la du lateri infra di pantalono, di getro tale ke lu impedas olca movar adsupre DR

strofo Singla ek la dividuri interegala di lirikajo DEFIRS

strofoido (*matem.*) Kurvo di la grado triesma, definitiva geometriale ye maniero simpla, e di qua ula quanto de karakterizivi esas remarkinda DEFIS

strokar (*netrans.*) Efektigar un ek la agi di ensemblo E

stroncio (*kemio*) Korpo simpla, metala, di qua la atom-pezo esas 87,6 *Simb. kem. Sr* DEFIRS

stropo (*navig.*) Kordego, kun glitnodo ye la du extremaji, e per qua onu embracas la kargaji por embarkar o des-embarkar li DEFIRS

strucho (*zool.*) Stelt-ucelo, kun longa kolo, ali rudimenta, e la ucelo maxim granda, remarkinda pro lua devoremeso e la forteso di lua digesto-sistemo *L. struthio camelus* DEFI

strukturo 1. Maniero ye qua edificio esas konstruktita 2. (*metaf.*) Maniero ye qua esas dispozita la parti di ensemblo DEFIRS

strumo (*patol.*) Tumoro sendolora, ye la parto avana di la kolo F

studento La adolecanto qua lernas en universitato, en fakultato DEFIRS

studiar (*trans. e netrans.*) 1. Explorar atencoze, minucioze (ulo) por determinar olua karaktero, signifikio 2. (*metaf.*) Explorar (la cirkonstanci, la kunjuntosos di

la eventis) ante agar 3. Explorar atencoze e minucioze (verko) por intertar lu, imitar lu, e c. DEFIS

stufar (*trans.*) Koquar (karnobloko, pultruno) en recipiente klozita (*kluza) por impedar la eskapo di la vapore e di la odoro – koquo kun acesoraji (fungi, kaneli, e c.) EFIS

stuko Induturo qua imitas marmoro, quan onu aplikas sur muro, sur kolono, e quan onu polisas kande lu hardeskis per sikesko DEFIRS

stulo Sidilo, di qua la dors-apogilo esas min larja kam olta di fotelo, e sen brakii DER

stulta Rido-mokinda pro judiko-defekto quan lu unike ne perceptas, ne koncias I

stumpo 1. (*kirurg.*) La parto qua restas de membro amputita 2. La centro di ula frukti, la pedo di ula legumi de qui onu deprenis la tota parto manjebla DE

stuntar (*trans.*) Haltigar (lua) kresko normala E

stupida Di qua la spirito, la mento, la psiko esas quaze torporanta DEFIS

stupo La parto maxim grosiera ek la filamentis di kanabo o di lino FIS

stuporar (*netrans.*) Produktar sorto di torporo dum qua la pensofakultato aspektas quaze nihiligita EFIS

sturgo (*zool.*) Grossa fisho qua natas de maro aden la granda fluvii, e di qua la ovi uzesas por facar kaviaro *L. acipenser sturio* EFIS

sturmar (*netrans.*) Verbo qua indikas ke atmosfero perturbesas da vento violentoza, pluvo o grelo, fulmini e tondri DE

sturno (zool.) Pasero korno-rostra, kun plumaro nigra e blanka, qua vivas bande en la boski ed en la gardeni *L. sturnus vulgaris* FIS

stuvo Chambro, chambrego, en qua la temperaturo di la aero esas tre alta (multa-kaze : por desinfekto di la enklozaji) EFIS

su (gram.) Pronomo reflektiva, qua referas la subjekto di la propoziciono di qua lu esas un ek la vorti, kande la subjekto esas « lu » o to quon « lu » reprezentas DEFIS

sub (gram.) 1. Prepoziciono : 1. Indikas la situeso di kozo relate to quo esas plu adsupre, *kontaktante* kun lu, en la sama direciono vertikala, (a) relate to quon lu suportas, (b) relate to quo kovras lu tote o parte. (*anke metaf.*) 2. Indikas la situeso di kozo relate to quo esas plu adsupre, *sen kontaktar* lu, en la sama direciono vertikala. (*anke metafore*) DEFI

subalterna Inferiora pri lua situeso en hierarkio DEFIS

subisar (trans.) Tolerar malgre su FI

subita Qua eventas neexpektite FIS

subjekto (gram.) e (*logiko*). Termino di la propoziciono di qua onu afirmas eso-maniero DEFIRS

subjuntivo (gram.) (*en ula lingui nacionala*) Modo di la konjugosistemo, qua reprezentas la stando o la ago expresata da verbo qua dependas de altra verbo DEFIS

sublima 1. Qua esas situata tre alte 2. (*metaf.*) Qua expresas lo bela segun lua formo maxim alta, partikulare en la domeni pensala, etikala o morala DEFIS

submersar (trans.) Plunjar komplete adsub la surfaco di aquo (di maro, di lago, di fluvio, di recipiento, e c.) EFIS

submisar (trans.) Dependigar de la autoritato di ulu EFIS

submisionar (netrans., pri) Ofrar sua vari, sua laboro, a la administrantaro statala, municipala, e c., lor adjudiko-kompro DF

subordinar (trans., ad) 1. Dependigar de to quo esas en rango plu alta, superiora.

▪ **propoziciono subordinita** (gram.) Qua dependas, en la sintaxo, de altra propoziciono

2. Dependigar de la ageso o faceso di ulu DEFIRS

subornar (trans.) Instigar ad ago kontre-etika, mala-mora, per luvivo, per charmivo EFIS

subrekarjo (*komerco per navo-transporto*) Prokuraciero di la persono o personi qua o qui proprietas la vari embarkita sur navo

subreptar (trans.) (*yuro-cienco*) Obtenar per moyeni frauda, kontrelega e trompa EFIS

subreto (*teatro*) En komedio, la rolo (acesora) di chambroservistino, di akompanantino, di qua la karaktero esas impetuoza, audacoza, tre alerta, tre inteligenta DEFR

subrogar (trans.) (*yuro-cienco*) Establisar en la rolo di ulu altru qua esis la tituliero normala DEFIS

subsidiar (trans., pro. pri) Donacar pekunio ad ulu qua indijas extreme, e qua bezonas lu por exekutendi qui urjas. (Kom ex. Subsidiar navigado-kompanio pri la konstrukto di paketboti novatipa) DEFIRS

substanco 1. To ye quo konsistas la ento 2. (*filoz.*) To quo permanas kontinue en ento 3. Materio ye qua kozo konsistas DEFIS

substantivo (gram.) Vorto qua indikas la ento (*kontraste kun la adjektivo, qua indikas la eso-maniero*) DEFIS

substitucar (*trans.*, *ad*) Pozar (persono, kozo) en la plaso di altra DEFIS

substituto (*yuro-cienco*) Judicii-sto, en tribunalo, qua komisesis por agar vice altra qua esas absenta od impedita DEFIS

subsumar (*trans.*) (*filoz.*) 1. Situar logikale individuo o speco aden la klaso o genero qua implikas li 2. (*che Kant*) Pensar intueice sub koncepto o kategorio di intelekto DEFIS

subterfujo Moyeno nedireta di eskapar ulo embarasiva, evitar responso o justifikivo EFIS

subtila 1. Qua konsistas ye elementi extreme tenua 2. (*metaf.*) Di qua la nuanci pensala esas tenuega, e dicernebla nur desfacile 3. Qua perceptas la nuanci pensala, mem tre desfacile dicernebla DEFIS

subvencionar (*trans.*) Grantar (ad ulu, ad ulo) parto ek la pekunio-stoko qua esas rezervita por spensi neespektita, por helpar finance entraprezajo DEFIS

subversar (*trans.*) Quaze renversar, en la spiriti, omna lego, omna regulo, omna principo, generale agnoskata kom bona DEFIS

sucedar (*trans.*) Venar sen interrupteso, sen diskontinueso, pos (dop) ulu, ulo DEFIS

sucesar (*netrans.*, *pri*) Abutar fortunoze EFIS

suciar (*netrans.*, *pri*) Pensar tre ofte e kelke-desquiete pri la bona stando di (ulu, ulo) F

sucino Speco di rezino fosila, flava, diafana, odoroz, qua akiras, per froto, ula karakterizivi elektrala FI

sudario (*epoki antiqua, en Roma*) Tuko quan la Romani uzis por vishar sua vizajo sudorifanta L

sudo Un ek la quar punti kardinala, ta qua opozesas a nordo DFIRS

sudoro Produkturo de la transpiro di la pelo, kondensita aden guteti EFIS

suficar (*netrans.*, *a, pri*) Furnisar sat multe (por satisfacar la bezoni, por sacion la deziri.) EFIS

sufixo (*gram.*) Afixo qua, en vorto, adjuntesas dop o pos la radikulo, por determinar la naturo o senco di olca DEFIRS

sufilar 1. (*netrans.*) (a) Pulsar, sendar, aero per sua boko, (b) Igar ekirar de sua boko, per expiro, la aero respirita 2. (*trans.*) (a) Pulsar, sendar, aero adsur (ulo); (b) Pulsar, sendar, aero aden (ulo) 3. (*trans.*, *ad ulu*) (*teatro*) Dicar (ad ulu), tre deslaute, susure, kande lu falias memorar lo, to quon lu devas repatar laute DFI

sufleo (*koquarto*) Mikra kuko ek pasto lejera, di qua la internajo esas vakua, koquita en mulduro, e qua manjesas kom entremeso F

sufokar 1. (*trans.*) Haltigar (dum tempo kelketa) la respiro (di ulu) per surprizo, dolorigo, iracigo, e c. 2. (*netrans.*) Koaktesar a cesar sua respiro (dum tempo kelketa) pro surprizeso, doloro, iraco, ridego, singluti, e c. EFIS

sufragano (*eklezio katol.*) Episkopo subordinita ad arkiepiskopo DEFIRS

sufrajio (*liturgio katol.*) 1. Prego, da eklezio, da la santi, por la religiani 2. Prego, ye la fino di la laudi e di la vespri, por obtenar la interceso da la santi

suftrar (*netrans.*, *de, pro*) Tolerar sua doloro (fiziologiala o psikala) dum tempo plu o min multa EFIS

sufuziono (*medic.*) Adfluego da sango sub la pelo

sugar (*trans.*) 1. Aspirar, per la labii, la suko quan kontenas ula substanci 2. Presar, per la labii, (a) (ulo, frukto, e c.) por ekstraktar olua suko; (b) (*aludante infanteto*) la mamo di lua patrino, por ekstraktar lua lakto D

sugestar (*trans., ad*) Venigar en la penso-domeno DEFIS

suko Liquoro quan kontenas la substanco di frukti, karni, legumi, e quan onu povas ekstraktar per preso, macero, koquo, e c. FIR

sukombar (*netrans., ad*) Sinkar, faltar, efike da kargajo tro pezoza, da koakto tro granda EFIS

sukro 1. Substanco qua saporas tre dolce, ekstraktata de plura vejetanti (precipue kano e betravo) e qua transformesas, efike da fairo, aden substanco kristalatra, solvebla en aquo 2. (*kemio*) Omna substanco qua esas apta fermentacar e transformesar aden alkoholo e CO₂ DEFIRS

sukubo (*teol.*) Demonio noktala qua igas su aspektar quale muliero por koitar kun viro DEFS

sukusar (*trans.*) 1. Agitar bruske en omna lua parti 2. (*metaf.*) Agitar bruske (kozo) por desintrikar su de olu FI

sulfo (*kemio*) Korpo simpla (metaloida), solida, sen-sapora, klareflava, tre inflamebla, e qua, kande kombustata, exhalas odoro tre forta e sufokiva *Simb. kem. S* EFIS

sulko (*agrokultivo*) Trancheo quan facas la soko di plugilo IS

sulo Extensajo sur qua su apogas la korpi, surface di Tero EFIS

sultano (*olim*) La suvereno di Turkia DEFIRS

sumako (*bot.*) Planto ek la familio di la terebinto, uzata da la mejisti *L. rhus* DEFIRS

sumaria Rapid-agema; sen disipo di tempo e sen formalaji neutila EF

sumnar (*trans., pri*) (*yuro-cienco*) Imperar (ad ulu) ke lu agez to quon onu havas la yuro postular de lu, minacante lu ye la puniso a qua lu su expozus se lu refuzus EF

sumo Quanto ek du o plura quanti quin onu adicionis DEFIRS

sundio La dio unesma di la semano – konsakrita, da la eklezio kristana, a repozo ed a la kulto di la deo kristana, memorige di la rezurekto di Iesu Kristo DE

suno 1. Astro lumifanta, qua esas la centro di la planetaro di qua Tero esas parto 2. (*metaf.*) To quo brilas quale Suno DE

suolo 1. (*anat.*) Suba parto di la hufo, che ula animali (kavalo, asno, mulo, cervo, e c.), plako korna inter la bordumo infra di la parieto, la forketo e la apogarki qui cirkondas lu 2. Parto di la pedovesto, qua esas sub la plando, por protektar ica DEIS

supear (*netrans.*) Repastar ye kloko (generale) kelke pos nokto-mezo, kande onu retrovenas de festo, de balo, e c. DEF

super Prepoziciono : Qua esas plu alta kam la suprajo e sen kontakto kun ica. – *anke metaf* EFIS

superba Qua estimas su tante ke lu situas su super sua kunhomi ed, pro lo, exajeras sua revendiki sociala, mondumala FIS

superfetaciono (*fiziol.*) Formaceso di feto duesma super feto unesma, konceptita antee DEFIS

superflua Qua esas ultre lo necesa, exter lo utila EFIS

superioro Persono qua esas super altra en hierarkio, e qua havas la yuro obediigar su da ta altra DEFIS

superlativo (*gram.*) La grado maxim alta di la eso-maniero quan expresas epiteto DEFIS

supernumerario Employato quan administranti, komerco-firmo, engajas supleme, varte di la vako di ofico che su DEFIS

superstico 1. Kredo, praktiko a qua religio miskomprenata donas karaktero sakra 2. Eceso di skrupulo pri la egardo di ula kozi EFIS

supino (*gram. Latina*) Tempo di infinitivo qua esas analoga, pri la formo, a participo pasintala, e, pri la senco, a substantivo obtenita de la radiko di verbo DEFIS

suplantar (*trans.*) Eviktar ulu e substitucar su a lu EFIS

suplear (*trans.*) Remplasar fristoze, pleante la sama rolo, (to quo ne povas, ta qua ne povas, plear sua rolo) EFIS

suplemento To quo donesas o pagesas ultre lo debata DEFIS

suplikar (*trans.*) (*pri, por*) Pregar ye maniero tre humila e tre insistoz, ye la nomo di ulo kara e sakra EFIS

supo Buliono quan onu varsas sur pano-lonchi dina, disho per qua komencas, ordinare, la repasto DEFIRS

suportar (*trans.*) 1. (a) Havar sur su (koko di qua onu portas la tota pezo) talo ke onu impedas olua falo; (b) (*metaf.*) Havar sur su la tota kargajo, la tota embaraso di (ulo) 2. (a) Recevar sur su sen shancelar de lo (la tota esforcio ... a ulo); (b) Recevar la tota efekto de ulo sen shancelar e lo EFIS

supozar (*trans.*) Admisar kom realigita en la tempo-punto di sua dico (to quon onu imaginas esartala) EFIS

supozitorio (*medic.*) Kono oblonga ek substanco medikamenta solida, quan onu igas penetrar aden la anuso por eventigar kaki DEFIS

supre En objekto vertikala : en la parto qua distas maxime de lua pedo, de lua bazo. (*anke metaf.*) I

supresar (*trans.*) Desaparigar, partikulare per impedar lua manifestado EFIS

sur Prepoziciono qua indikas la situeso di kozo relate a la kozo qua esas an lu, interkontakte, en sama direciono vertikala : (a) relate to quo portas lu; (b) relate to quon lu kovras o tegas

surda Di qua la oreli ne perceptas, o perceptas nur tre desfatile, la soni, pro la desaparado, o la feblesko tre granda, di la audosenso EFIS

surfaco 1. Extensajo extera di korpo 2. (*geom.*) To quo limitizas korpo en spaco, ed havas nur du dimensionis : longeso e largeso EFIS

surjeto (*sutado*) Sut-uno ube la agulo trairas du stofopeci pozite bordo-an-bordo, igante sempre la filo pasar super la du bordi unonita FI

surkruto Kaulo hachita, qua fermentacis en sal-aquo D

surmenar (*trans.*) Fatigegar kavalko-bestio, charjo-bestio, e c. per igar lu irar tro rapide o dum tempo tro multa. (*anke metafore*) F

surmuleto (*zool.*) Maro-fisho *L. Mullus surmuletus* DEF

suro (*anat.*) En la gambo, ta parto mola quan formacas, ye la extremajo, dope, la saliajo ek la muskuli jemela e la muskulo solea L

surogato To quo povas remplasar altra substanco (farmaciala, tintala, e c.) pro havar ula karakterizivi analoga, ula efekti analoga DEIR

surpliso (*religio krist.*) Vesto ek telo plisuroza quan *weras, sur sua sutano, la sacerdoti (en la konfesejo ed en la procesioni funerala), la diakoni, la kantori EFIS

surprizar (*trans.*) 1. Prenar (ulo, ulu) per arivar ne-espektite 2. Trublar (ulo) per arivar ne-espektite 3. Frapar la psiko per ulu ne-espektita EFIS

surtuto Vesto qua konservas la kaloro di la korpo, quan la viri *weras sur sua frako, redingoto EFIS

surveyar (*trans.*) Sorgar per regardar kun atenco sen-interrupta, time di defekto, di eroro, di neglijo, e c. EFI

sus! Interjeciono qua uzesas por ecitar ad inter-defenso, a persequo

suskriptar (*trans., pri*) Engajar su pri pagor parto (di ulu) DEFIS

suspektar (*trans., pri*) 1. (a) Konjektar, de ula aspekti, ke (ulu) esas kulpozo; (b) Admisar la existo, pro ula aspekti, (di lo mala pri qua onu konjektas ke ulu esas la auro) 2. Konjektar (ulo) de ula aspekti 3. (*metaf.*) Dicternar instinte EFIS

suspendar (*trans.*) Tenar super sulo (persono, kozo) tale ke lu pendas DEFIS

suspensar (*trans.*) Revokar, dure di nur kelka tempo, de lua oficio-reso FI

suspensorio Bandajo qua sustenas la testikuli DEFIS

suspensoro (*biol.*) Ligamento qua tenas suspendita

sustenar (*trans.*) Subtenar (ulo, ulu) per portar parto de lua pezo EFIS

sustracionar (*trans.*) (*aritm.*) Deprenar nombro de altra, por determinar lia interdifero DEFIS

sustraktar (*trans., de*) 1. Deprenar (ulo) de ulu, por ke lu ne povez uzar olu 2. Deprenar (ulo) qua apartenas ad ulu) cele, per habilesa o fraudo FIS

susurar (*trans., ulu, ad*) Parolar deslaute, preske an la orelo (di ulu) FI

sutano Vesto butonagita de supre ad infre, qua kovras til la pedi, quan olim *weris la mediki, la sacerdoti, e quan nur ici duras *werar DEFIS

sutar (*trans.*) Asemblar, ligar, per filo, kordeto, quan onu igas trapasar per agulo, per puncilo EFI

suverena 1. Qua havas la auctoritato suprega en la stato DEFIS

2. **la suvereno** (*politiko-yuro*) La persono (personi) en qua (qui) rezidas la auctoritato suprega legexekutigala (la rejo, en monarkio; la popolo, en demokratio; la grandi, en oligarkio)

swabro (*navo*) Fasko de fili kanaba, por lavar e vishar la ponto di navo DER

swichar (*trans.*) (*elektro*) Chanjar la direciono di la elektroflojo, per aparato qua posibligas agar lo sen modifiko di la instaluro, di la filoreto E

***swobo** Ligno-stipito, kartono-stipito, provizita, an lua extremaji, ye tufo piratra de kotono – uzata por skrapar ed uncionar la pelo di homo od animalo domestika E

T

ta (*gram.*) Abreviuro di « ita »

tabako 1. (*bot.*) Planto ek la familio « solanei » 2. Folio de ta planto, preparita por snifleso, fumoso (*smokeso) o mastikeso *L. nicotiana* DEFIRS

tabano (*zool.*) Insekto diptera, qua pikas la animali tante profunde ke lia sango ekfluas *L. tabanus* IL

tabelo 1. Panelo de ligno, indutita (maxim-multa-kaze) ye farbo nigra o obskur-verda, e sur qua onu skribas o trasas figuri per kreto-krayono 2. Panelo ek ligno, kupro, e c., kadro sur qua tensesis telo – sur qua onu piktas 3. Listo di qua la elementi (*itemi) esas ordinata metodoze (kom ex. : tabelo de logaritmi) DEFIRS

tabernaklo 1. (*antique, che la Judi*) Tendo en qua esis enklizita la « archo di kontrato » til ante kande la templo esis konstruktita 2. (*liturgio katol.*) Recevuyo en qua esas enklizita la santa ciborio, super la tablo altara DEFIS

tabeto (*patol.*) Morbo quan karakterizas precipue la ne-interkoordineso di la movi, kun reteno di la forteso di la muskuli

tablero FS. (*en automobilo*). Parieto, maxim-multa-kaze tola, qua separas la kapoto (o : spaco rezervita por la motoro) de la parto rezervita por la pasajeri. (Normala la automobilisto muntas sur la tablero la organi acesora : la exhaustilo, la pumpilo di lubrifiko,

la klaxono, e c.) FS

tablo Areo plata ek ligno, petro, e c., subtenata da un o plura pedi, adsur qua onu pozas la objekti (por manjar, skribar, laborar, ludar, e c.) EFI

tabulo Planketo de ligno, en biblioteko, armoro, etajero, qua interseparas horizontale e superpoze la parti diversa di la kontenajo FIS

tabureto 1. Sidilo kun quar pedi, sen brakii nek dorsapogilo 2. Mikra suportilo, di qua la formo esas analoga, sur qua onu pozas sua pedi kande onu sidas sur stulo DFRS

tacar (*netrans., pri*) 1. Silencar, ne-parolar, pri (ulo, ulu) 2. Permanar silencoza EFIS

tafto Stofa ek silko, uniforma e briloza DEFIRS

tago Peceto de metalo, ye la extremajo di laco, di kordono E

takigenezo (*biol.*) Formo di la kresko en qua ula fazi embrionifala esas kondensita o supresita DEFIS

takigrafar (*trans.*) 1. (*en la epoki antiqua, en Roma*) Uzar, por la enregistra di lo dicata, la sistemo de stenografo-signi quan inventis Tiro, la sekretario di Markus Tullius Kikero (Cicero) 2. (*nia-epoke*) Mi-stenografar, t.e. uzar abrevio-sistemo qua posibligas notar ye rapideso-grado pasable plu granda kam per la skribosistemo normala, ma ne tam rapide kam per stenografo DEFIRS

takimetrio Metodo qua posibligas demonstrar rapide la teoremi geometriala od algebrala precipua, per konkretigar la operaci quin eventigas la demonstro DEFIRS

takimetro Aparato uzata pri mekaniko, por mezurar la rapideso-gradi angulala, o grandeso irg-altra qua esas funkcio lineara di ta rapideso DEFIRS

tako (*tekn.*) Mikra peco de ligno qua subtenas la extremajo di traverseto; qua mantenas angulo di moblo; qua garnisas la kuseneto di pulio por ke olca ne tendencez a sterno; quan onu sinkas aden tero por uzesar kom repero-punto lor la rektigo di voyo; qua startas la naveto « fluganta » di texo-mashino, e c. FI

taktiko 1. (*armeo*) La arto situar e movigar, sur tereno, la trupi di armo-speci diversa 2. (*metaf.*) La maniero ye qua onu agas por atingar ta o ca skopo, por obtenar ta o ca rezultajo DEFIRS

taktismo (*biol.*) Influo quan agas ula substanci kemiala od ula formi di energio (koloro, kaloro, foto, elektro) a la protoplasmo e precipue a la direciono, la translaco di la celuli libera DEFIS

takto Sento delikata pri to quo konvenas agar o ne agar por ne shokar o shameto-redigar la personi altra DEFIRS

tala Sama kam kozo, persono, pri qua onu jus parolis o quik parolos

talento Valoro, ecelo, naturala od aquirita per exercado, en irga ek la generi DEFIRS

taljar (*trans.*) Trancar (ulo) segun formo determinita EFIS

talio (*kemio*) Korpo simpla, metalo min blanka kam arjento *Simb.* kem. Tl DEFIRS

taliono (*yuro-cienco*) Puniso qua konsistas ye aplikar a la kulpinto la ipsa trakto quan lu subisigis da sua kunhomo F

talioro La persono qua facas la vesti di viri e di mulieri EFI

talismano Lapido, ringo, e c., sur qua trasesis ula signi misterioza, e qua egardesas (da ula personi) kom apta efikar supernature pro lia relato kun la stelari sub qui li gravesis DEFIRS

talko Substanco lameloza, griza verdatre, grasatra tushale *Simb.* kem. $H_2Mg_3Si_4O_{12}$ DEFIRS

talo (*bot.*) La organaro vejetantala, plu o min kompleksa, di la planti minim supra pri organizeso : algi, fungi, e c. DEFIS

talono 1. (*anat.*) La dopa parto di la pedo, che la homo 2. Parto di la pedo-vesto qua inkluzas la dopa parto di la homo-pedo 3. (*metaf.*) (a) Extremajo infra di ula objekti; (b) Marjino di la folieti detranchebla, qua duras sur parto di la folieto fixigita ye la registro, ye la kayereto, e qua uzezas kom kontrolo-moyeno DFIS

talpo (*zool.*) Mikra mamifero karnavida, qua exkavas galerii sub la sulsurfaco, e di qua la okuli esas extreme mikra *L. talpa* FISL

taluso Tereno, kun pento tre inklinita, qua rezultas ordinare de terlaboro, e qua garnisas la bordo di trancheo, di fosato, e c. DEFS

talvego (*geogr.*) Lineo qua sequas la fundo di valo, di la lito di fluvio, di rivero – inter-sekuro di du penti laterala DEFI

tam Adverbo : sama-gradita pri qua-leso

tamarindo (*bot.*) Frukto de la arboreto *L. tamarindus*, ek la familio « leguminosi », di qua la shelo kontenas pulpo laxigiva, mi-purgiva *L. tamarindus* DEFIRS

tamarisko (*bot.*) Arboreto di qua la folii esas tenua, e la flori spikoza *L. tamarix* DEFIRS

tamburino Tamburo plu basa kam la tamburo ordinara, quan onu igas resonar per nur un vergeto

tamburo Kesto cilindra di qua la du fundi esas kovrita ye felo tensita, sur un ek qui onu frapas per vergeto por igar lu resonar EFIRS

tamen (*konjunciono*) Opoze ad ico; malgre lo dicitu; malgre ta obstaklo L

tampar (*trans.*) Igar (pavo, paliso, e c.) irar ad, o til, la fundo per frapar (lu) per grava bloko ek ligno E

tampono 1. Mikra bloko, garnisita ye linjo, felto, e c., quan onu imbibas per substanco liquida quan onu volas extensar, aplikar sur surfaco 2. (*skerm-arto*) Rondo de felo quan onu muntas tampone ye la extremajo di flereto por igar ica nevundiva 3. (*tekn.*) Stifto ligna, ye qua onu garnisas truo borita en muro, por fixigar en lu skrubo, klovo DEFIS

tamtamo Perkut-instrumento (che la populi di la esto-regiono di Azia), disko metala, kun rebordo, qua sonigas kande onu frapas lu DEFIR

tandem Indikas ke lo eventis pos lasir (ulu) expektar ta evento dum multa tempo L

tandemo 1. Veturo kun du kavali jungita an singla latero di timono 2. Biciklo por du personi qui kavalkas lu, la duesma dop la unesma DEFIR

tangar (*netrans.*) (*navig.*) (*aludante navo an aquo*) Ocular altarne de la pruo a la pupo, de la pupo a la pruo F

tangenta (*geom.*) Qua tushas lineo, surfaco, ye nur un punto DEFIRS

tanino (*kemio*) Substanco astriktiva, qua existas en la kortico di querko, sumako, kastaniero, ed igas olu apta preparar la ledri DEFIRS

tanko Granda recipiente metala, klozita e klozebla hermetike, por la liquidi DEFIS

tano Kortico di querko, di sumako, di kastaniero, pulverigita, quan onu uzas por la preparo di la ledri EF

tanta Indikas quanto, grado, nombro, nedefinita o tre granda FIS

tantalo (*kemio*) Metallo duktila, tre elastika, fasonebla por la faco di skribo-plumi, siringi por injekti, subderma, e c. *Simb. kem. Ta* DEFIRS

tapar (*trans.*) (*tekn.*) Filetizar la parto interna di cilindro mikradiametra, per utensilo di qua la formo esas olta di skrubo ek stalo, kun aristi tranchiva e quaza koridori por la eskapo adextera di la spani – la fileti unesma esante trunkigita por povar enirar la truo quan onu boris kom laborpreparuro E

tapeto Peco de stofo per qua onu kovras la muri interna, e sur qua facesis, ek lano, silko, e c., figuri, ornivi diversa, sur fundo qua igas saliar lia beleso DEFIS

tapiokao Fekulo de radiko di manioko, lavita e sekigita DEFIS

tapiro (*zool.*) Mamifero pakiderma, de la sudo-regioni di Amerika, zoologie vicina a porko, asno-statura *L. tapirus* DEFIRS

tapiso Peco de stofo, de lano, de silko, e c. quan onu extensas sur tablo, sur parqueto, e c. – (*anke metafore*) DFIS

tapotar (*trans.*) 1. (*medic.*) Masajar per mikra frapi qui intersequas rapide, agita per la bordo kubitala di la manuo 2. (*tekn.*) Uniformi-

gar la repartiseso (di pasto) en mulduro per mikra frapi repetita quin recevas la tablo qua suportas la mulduro ^{EF}

tarantelo (*muziko*) Dans-ario, danso agata en la sudo-regioni di Italia, segun la movimento 6/8 tre rapida ^{DEFIRS}

tarantulo (*zool.*) Araneo-sorto, tre ordinara en la regiono qua cirkondas Tarente (Italia), e di qua la morduro produktas, che la homi, accidenti nervalaj ^{DEFIRS}

tarda (**retarda*) Qua eventas (a) pos la tempo-punto stipulita, (b) pos la tempo-punto ye qua lo eventas normale ^{EFIS}

***tarda** Preske ye la fino di la periodo aludata

tardigrado (*zool.*) Familio de mamiferi ungloza, qui marchas lente ^{DEFIRS}

tarifo (*komerco*) Tabelo qua indikas la preci di vari, di taski exekutenda, di dogano-taxi, e c. ^{DEFIRS}

tarino (*zool.*) Ucelo kantera, sorto di kardelo, kun beko konatra e plumaro verdatra *L. fringilla spinus*

tarjo (*armeo, olim*) Shildo quadrata, di qua un ek la anguliesas sestigas por lasar la lanco pasas ^{DEFIRS}

tarlatano Muslino kun texuro poke densa, ordinare klar-kolora ^{DEFIRS}

taro Pezo di la barelo, poti, tegili, kesti qui kontenas varo ^{DEFIRS}

taroko Ludo-karto di qua la reverso esas ornita ye faki de pikturi griza ^{DEFIR}

tarso (*anat.*) Parto dopa di la ped-osto, qua konsistas ye sep osti ^{EFIS}

tartano-navo (*navig.*) Mikra navo (sur Mediteraneo) pontoza, unmasta, e kun seglo triangula (kun un ortangulo)

tartano-stofo Stofa ek lano, kun figuri ek quadrato-frami, di qui la kolori alternas

tartaro (*kemio*) 1. Sedimento sala qua diferencias pokope ek la likuori vinatra, e adheras a la parietoj di la bareli, forme di krusto 2. Sedimento blankatra o flavatra qua amaseskas an la infra parto di la denti e karias pokope lia emalio ^{EFIS}

tarto Kuko, ronda (maxim-multakaze), ek fundo plata de pasto, kun rebordo, e kovrita ye frukti, konfitaji, kremo, e c. ^{DEFIRS}

tasko 1. To quon onu obligesas laborar, facar, agar 2. Quanto de laboro quan onu su obligis exekutor en fristo e po preco konvencionita 3. Laboro skribala quan docisto donas kom exekutenda da lua docarii exter la doceyo ^{EF}

taso Mikra vazo kun anso, ek porcelano, metalo, vitro, quan onu uzas por drinkar (kafejo, teo, chokolado, e c.) ^{DFIS}

tastar (*netrans.*) 1. Palpar per la manui, en tenebro, por avancar, por trovar to quon onu serchas 2. Probar interdiferante, pro ne savar quale agar apte por atingar la skopo quan onu determinis ^{DFI}

tatuar (*trans.*) Trasar (sur la pelo) desegnuri, per farbi quin onu kokaktas – per la pinto di instrumento – penetrar sub la epidermo ^{DEFIR}

taumaturgio La arto di la taumaturgo ^{DEFIS}

taumaturgo Facisto di mirakli. (*vorto pejorativa*) ^{DEFIS}

taverno 1. (*olim*) Butiko en qua onu iris konsumar drinkaji plu o min alkoholoza, manjar, fumar (*smokar) 2. (*nun*) Kafedrinkerio, restorerio plu o min luxoza, ed (en ula kazi) ornita da objekti artala (freski, pikturi,

statui) EFIS

taxar (*trans.*, *ye*) Enskribar (ulu) sur la registro de la imposte-bli kom debanta pagor pekunio-quantum (de...) DEFIR

taximetro (*automobilo*) Kontilo specala, uzata sur la fiakri, e qua indikas la pekunio-quantum pagenda, kande la transporto jus finabos, proporcione ye la quanto de kilometri parkurita DEFIS

***taxio** Fiakro automobila, taxime-troza DEFIRS

taxuso (*bot.*) Arboro verda, ek la familio « koniferi » *L. taxus* DL

tayo (*anat.*) Parto streta di la homo-korpo, inter hanchi e la infra parto di la busto FIS

teatro 1. Edificio ube reprezentas verki qui havas la formo di kon-versi 2. Ta edificio kun ti qui di-rektas lu, la aktori qui reprezentas la verki teatrala, la dekoruri, e c. DEFIRS

tebaido Retreteyo, refujejo, solitara DFIS

tedar (*trans.*) Fatigar per arivir desoportune, o pro tro repetar, tro iterar sua dici EIS

tegar (*trans.*) Envelopar plu o min multa ek la parti (di objekto) L

tegulo Plaketo de terakoto, uzata por facar la tekti IL

tegumento (*anat.*) Tisuo organika adheranta, qua tegas ula parti di la animal, di la vejetanti DEFIS

teismo Kredo pri la existo di deo DEFIRS

teisto Persono qua kredas ke existas deo DEFIRS

tekniko Ensemblo ek la procedi di arto DEFIRS

teknologio Explico di la procedi, di la termini qui koncernas propre ta o ca arto o cienco DEFIRS

teko (*bot.*) Arboro di India, ek la familio « verbenacei », di qua la ligno, extreme-densa, e harda, uzesas por konstruktur domi, navi, e c. *L. tectonia* DEFIRS

tekto (*arkitekt.*) Parto di la karpen-turo somite di edificio, di domo, ek teguli, ardezo-plaki, palio, e c., qua kovras ta konstrukturo FIS

telefonar (*trans.*, *ad*) Transmisar voce (ulo ad ulu) per uzar instrumento ek plako dina de fero pura qua, kande la voco-soni produktas, vibras e vibrigas unisone, per filo elektrala, lamo simila qua produktas, sur la membrano di la timpano, vibri korespondanta e qui genitas soni identa DEFIRS

telegonio (*biol.*) Transmisio, a la genituro ek mariajo datoduesma, di karakteri qui devenas de la patrulo unesma-mariaja DEFIS

telegrafar (*trans.*, *ad*) Sendar (texto) per aparato qua trans-misas la depeshi preske instante DEFIRS

telegramo Depesho transmisita per telegrafo DEFIRS

teleologio (*biol.*) Doktrino segun qua la enti esas organizita por la skopo a qua li destinesis DEFIRS

telepatio (*metapsik.*) Nomo per qua onu indikas ula senti (sensala o psikala) de persono, pri ulu reala quon agis sama-tempe altra persono, ma ye tanta disto ed en cirkonstanci tala, ke olua saveso da la persono unesme-mencionita aspektas neposibla DEFIRS

teleskopo Optik-instrumento, uzata por observar la objekti tre fora, per la reflektigo, sur speguli, di la imajo de ta objekti, e per plugrandigar ta reflekturo per lensi DEFIRS

telo Texuro de fili ek lino o kanabo
telofazo (*biol.*) Fazo finala di la mitoso

telolecito (*biol.*) Dicesas pri la ovulo kun segmentesko partala (uceli, repteri, fishi) en qua la vitelo formaciva esas aparta de la vitelo nutritiva

teluro (*kemio*) Korpo simpla, metala, deskovrita en 1782 en la oro-mineyi di Transilvania *Simb. kem.* Te

temato (*muziko*) 1. Temo, motivo, melodiala di muzikajo 2. (*gram.*) Parto nevariiva di vorto, qua recevas la flexioni *DEFIRS*

temerara Di qua la audaco, la sentimeso, esas ne-reflektita *EFIS*

temo Objekto di studio, propoziciono quan onu traktas, developas *DEFIRS*

temperamento (*fiziol.*) Konstituciono propra ye korpo organizita, qua dependas de la maniero ye qua la funcioni inter-equilibresas en lu *DEFIRS*

temperar (*trans.*) Moderar per ta o ca pludolcigo, diminuto; igar min strikta, min rigoroza *DEFIS*

temperaturo Varmeso-grado di korpo, di loko, evaluebla per la senti quin lu produktas ye nia organi, o lua efiko a termometro *DEFIRS*

tempestar (*netrans.*) Furiar (aludante la elementi atmosferala quaze *deskatenizita*: *uragano, fulmino, burasko*, e c.). – *anke metafore* *EFIS*

templo Edificio quan onu konsakris a la kulto publika di la deajo *DEFIS*

tempo 1. Duro di to quo havas komenco-punto e fino-punto 2. (*gram.*) Irga ek la flexioni diversa di un modo, qua indikas ke la ago o la subiso quan expresas la verbo esas prezenta, pasinta o futura 3. (*muziko*) Unajo dividala di la mezuro muzikala *EFIS*

temporizar (*netrans.*) Ajornar, varte di tempo-punto oportuna *DEFIS*

temporo (*anat.*) Regiono laterala di la kapo, inter la angulo di la okulo e la parto supra di la orelo *EFIS*

temprar (*trans.*) Indutar ye farbo tritrita en aquo e midilutita en gluo liquida, qua ne esas tam solida kam oleo-farbo *DEFIS*

tenaca 1. Qua adheras forte ad ulo 2. Di qua la parti interadheras forte *EFIS*

tenalio Utensilo fera, ek du branchi morsoza qui beas e, pose, interklemas por sizar e tenar forte *FIS*

tenar (*trans.*) Havar en sua manui, inter sua brakii, e c., tale ke (lu) ne povas eskapar, forirar, falar, e c. *FIS*

tenaro (*anat.*) Saliajo ek la muskuli, ye la manuo-parto avana, extera, supra, apud la polexo *EFIS*

tencho (*zool.*) Fisho qua vivas en la aquo sen-sala, zoologie vicina a karmo *L. tinca* *EFIS*

tendencar (*netrans., ad*) Sentar en su ta eso-maniero naturale efike da qua ento atraktesas a skopo *DEFIRS*

tendino (*anat.*) En la muskularo, fasko ek fibri, distingita de la muskulo per sua fibri qui esas ne-kontraktebla e sua koloro (brilante-blanka) *EFIS*

tendo 1. Paviliono ek stoffo tensita, quan onu erektas en aero ne-enklozita, uzata kom shirmivo (precipue por kampo armala) 2. Kovrilo ek ledro, uzata sur kabrioletto od irgaltra veturo sen-tekta, automobila o kaval-tirata *EFIS*

tendro (*teknol.*) Veturo ligita a lokomotivo por transportar la aquo e la karbono ye qui ica alimentesas *DEFIRS*

tenebro 1. Obskureso absolute kompleta, profunda 2. (*metaf.*) Eroro, ne-savo, qua impedas la vido di lo exakta, di la fakti EFIS

tenera Qua havas por ulu afeciono qua abundas ye sentemeso e dolcesio EFIS

tenio Vermo rimeno-forma, qua kreskas en la intestini di la homo e di ula animala *L. taenia* EFIS

teniso Sporto quan onu praktikas per raketi e baloneti, sur tereno equipita specala DEFIS

tenono (*tekn.*) Parto salianta, situita ye la extremajo di peco de ligno, de metalo, de marmoro, e c., por ajusteso a parto, a mortezo, korespondanta en altra peco qua esas asemblenda an la unesma EF

tenoro 1. (*muziko*) Voco virala qua iras de la unesma « do » di la alto, til la « sol » duesma di la violino 2. Kantisto qua havas tala voco DEFIRS

tensar (*trans.*) 1. Igar rigida (korpo plu o min elastika) per igar lu plu longa, per tiro de un ek lua extremaji a la altra 2. (*pri horlojo murala*) Ri-suprigar la pezo-bloki kande li ter-venis EFIS

tentakulo (*zool.*) Apendico movebla ye qua esas provizita ula animala, e qua uzesas da li kom, precipue, organo di tushosenso EFIS

tentar (*trans.*) Solicitar (ulu) ad agar ulo interdiktita, per olua atrakto EFIS

tenua Preske neprenebla pro lua mikregeso, dinegeso, delikateso EFIS

teo (*bot.*) 1. Folii di arboreto de Chinia, de Japonia, qua, per infuzo, donas drinkajo aromatoza, stimuliva 2. Ta ipsa infuzuro *L. thea* DEFIS

teodiceo (*filoz.*) 1. Traktato pri la yusteso di deo 2. Parto di filozofio, qua traktas la existo e la atributi di deo DEFIRS

teodolito (*astron. e geom.*) Instrumento di geodezio, quan onu uzas por relevar mapi, por mezurar la anguli reduktita a la horizonto, la disti zenitala e la azimuti DEFIR

teogonio Genito di la dei; ensamble de deaji di qui la kulto formas la sistemo religiala di popolo politeista DEFIRS

teokratio Formo di guvernado segun qua la chefi di la naciono, de la kasto « sacerdoti », egardesas kom ministri di deo DEFIRS

teokrato Singla ek la chefi di teokratio DEFS

teologala Dicesas pri singla de la tri vertui di qui deo esas la objekto ed un ek lua atributi kom motivo (kredo, espero e karitato) FIS

teologio Doktrino religiala pri la kozi deala DEFIRS

teorbo (*muziko*) Instrumento analoga a liuto, plu granda, kun du kapi: un por la kordi quin onu fingragas sur la mancho, la altra por la grosa kordi quin onu pinchas vakue DEFIRS

teoremo Propoziciono ciencala quan demonstro igas evidenta DEFIRS

teorio Ensemblo ek la legi, la reguli atribuita a serio de fakti determinita, la principi quin onu propozas kom lia existo-kauzo DEFIRS

teozofio 1. Sorto di iluminismo religiala 2. Doktrino fondita sur intuico kontinue plu altagrada di la deajo, e qua posibligas efikar a la forci superiora DEFIRS

tepalo (*bot.*) Singla ek la parti di la envelopilo florala

tepida Di qua la temperaturo esas inter kolda e varma EFI

teplico Chambrego vitro-mura, kalorizita, en qua onu shirmas la planti qui domajesus da temperaturo kolda R

terakoto Argilo fasonita e pose bakita DEFIRS

terapi (*medic.*) Parto di medicino qua havas kom objekto la kuraco e risanigo de la morbi DEFIRS

terario Instaluro plu o min granda, en qua onu depozas tero, petri, stoni, planti, e c., por la eduko e la entrateno di kolektaĵo ek repteri, batraki, insekti, e c. EF

teraso 1. Platformo plu o min vasta, facita en gardeno, en parko, por regardar la pejzaĵo til horizonto o por promenar – ek teramaso sustenata cirkonde da masonuro 2. Platformo masonura, facita por regardar la cirkondajo o por promenar, sur un ek la etaji supra o sur la tektokarpenturo di domo, di edificio DEF

teratologio Parto di la naturohistorio qua deskriptas la monstri DEF

tercerono Persono qua naskis de pelblanko e de mestico

terceto Stanco de tri versi DEFIR

terciana (*patol.*) Febro intermitanta, qua rievantas singlatridio DEFIS

terciara 1. (*geol.*) Dicesas pri un ek la granda faki ek la serio geologia, qua inkluzas la strati eocena, oligocena, miocena e pliocena 2. (*patol.*) Di qua la simptomi aparas pos du etapi evidenta di morbo DEFIS

terco 1. (*skermo*) Poziciono di la espado kande lu engajesas en la lineo externa, kun lua pinto versupre, la karmo rotacante de ekstere ad interne 2. (*muziko*) Intervalo inter la sekundo e la kvarto 3. (*tempo*) La parto sisadekima di sekundo DEFIRS

terebinto (*bot.*) Speco di pistachiero *L. pistacia terebinthus* DEFIRS

tereno Extensajo de tero, de sulo, quan onu egardas kom apta por ta o ca uzeso DEFIS

teriako (*medic.*) Elektuario kontre la morduro da la serpenti DEFIRS

teriero (*zool.*) Mikra hundo quan olim onu uzis por chasar la animaloj qui rezidas en ter-trui DEF

terino Vazo ek ligno, fayenco, porcelano, ceramiko vernisizita, ronda, un-peca, sen rebordo nek anso, nek mancho, kun fundo plata, uzata en la menaji DEF

teritorio Extensajo de lando qua formacas distrikto politika DEFIRS

termi 1. (*epoki antiqua*) Establisuro publika por balni varmaqua 2. (*nun*) Establisuro adube onu venas por kuracesar per aqui medicinala varma DEFIS

termino 1. Bloko petra qua indikas la limito di agro, di stadio, la frontiero 2. (*gram.*) En propozicio: o la subjekto, o la verbo, o la atributo 3. (*logiko*) En silogismo: o la majoro, o la minoro, o la mezo 4. (*matem.*) Expresuro di quanto en raporto, en proporcio, en progresio, e c. 5. (*mitol.*) La deajo – reprezentita per figuro di viro di qua la parto infra finas gaino-forme, skultita en bloko de petro – qua sekurigis la egardo di la limiti inter-agra, di la frontieri, e c. DEFIS

termito (*zool.*) Nevroptero qua rodas interne la objekti ek ligno, lente e cele *L. termes* DEFIRS

termodinamiko Parto di fiziko, qua havas kom studiaĵo la relati qui existas inter la fenomenoj mekanika e kalorifala DEFIRS

termoelekto Ensemblo ek la fenomenoj elektrala e kalorala kiuj naskas de la varioj od elektrala o kalorala DEFIS

termografo (*fiziol.*) Instrumento qua konsistas ye aero-termometro kun enregistra-levero, ed uzata por mezuri la variojn de temperaturo, e la duro de tiuj varioj, en irga punkto de la homokorpo DEIR

termokemio (*kemio*) Fako de la kemio-cienco, qua traktas la determinojn de la kvanto de kaloro qua pleas rolo en la kombinoj DEFIS

termologio Fako de fiziko, qua traktas kaloron DEFIS

termometrio (*fiziko*) La mezurado de kaloro DEFIS

termometro Aparato por la mezuro de la temperaturi, per la dilato o la kontrakto de merkuro, de alkoholo, e c. en tubo gradoza DEFIS

termoskopo (*fiziko*) Aparato por montri la ekziston e la signojn de diferencoj pri la temperaturi reciproka de du medioj, ma qua donas unikajn valorojn relativajn pri la grandecoj gradoj de tiuj diferencoj DEFIS

termostato (*teknol.*) Ensemblo teknikala qua posibligas la obtenon, en kiozajo (*kluzajo) de temperaturo konstanta

termotaktismo (*biol.*) Sudiplaso reaktala da protoplasmo, influanta da kaloro DEFIS

termoterapio (*medic.*) Kuraco de la morboj per kaloro DEFIS

termotropismo (*biol.*) Influo, da kaloro, de la protoplasmo che la elementoj tisue, e precipe de la direkciono o la sinteno de la kresko che la tisui kiuj kreskas DEFIS

ternara (*matem.*) (*pri sistemo de nombrofarado*) En qua tri unuoj ek la klaso unesma formas unuon ek la klaso duesma DEFIS

tero 1. Parto solida de la globo kiam ni habitas : (a) sulo qua suportas la homon, la animalojn, la plantojn, la urbojn, e c.; (b) sulo qua produktas la vegetantojn; (c) sulo aden kiu oni sepultas la mortintojn 2. Materio solida ye kiu konsistas nia globo; substanco tirita de tiu materio ed uzata diversa-skope 3. La ter-globo ipsa, kiel planeto EFIS

terorar (*netrans.*, *pro*, *pri*) Fremisar, parturbesar profunde en sian organismo, pro pavoro DEFIS

terpentino (*kemio*) Rezino likvida kiu donas la arbojn ek la familio « terebintacoj », e de kiu unu elemento esas $C_{10}H_{16}$ DE

terpleno (*milit-arto*) Platformo ekster adjunkta, sustenata da parapeto masonura F

testaceo (*zool.*) Molusko de kiu la korpo kovresas da konko DEFIS

testamentar (*netrans.*, *favore de*) 1. Redaktar la aktojn per kiu oni legacas sian havaĵon, e de kiu la klauzoj esas ekzekutenda post la morto de la redaktanto 2. (*historio religiala*) Testamento : nomo de singla ek la du libroj sanktaj : che la Hebreoj, la *Olda Testamento*; che la Kristanoj : la *Nova Testamento* DEFIS

testiero Harneso-peco sur la kapo de kavalo, an kiu ligesas la morso e la bridoj

testikulo (*anat.*) Che la mamiferuloj : korpo glandatra kiu kontenas singla ek la bursetoj, kiu sekrecas spermo EFIS

testo Persono kiu deklaras (maksimuma-kaze : kiel iudiciisto) certifikar vidi od audi (ulo, ulu) IS

tetanar (*netrans.*) Subisar kontraktajn konvulsiojn de uloj ek siaj muskuloj – ed, en ula kazo, la rigidesko de omnia siaj muskuloj – kiuj mortigas la subisanton ulakaze DEFIS

tetrado (*biol.*) Su-divido di la celulo patra di la poleno-grani aden quar celuli qui divenas quar poleno-grani inter-unionita en la kazi maxim multa

tetraedro (*geom.*) Solido quar-edra DEFIS

tetraedroido Solido di qua la formo esas kelke simila a tetraedro DEFIS

tetragono (*bot.*) Genero de « fikoidi », qua kontenas duadek speci en la regioni temperaturo-moderata, e quan onu manjas kom spinato-analoga o forme di supo DEFIS

tetralogio 1. (*literaturo antiqua*) Ensemblo de quar peci : tri tragedii ed un dramato satirema, quan prizentis, lor la konkursi teatra, la poeti tragediala di la Grekia antiqua 2. Grupo de quar dialogi, che Platono 3. (*muziko*) Ensemblo de quar operi DEFIRS

tetrarko (*epoki antiqua, en Grekia*) Chefo di singla ek la quar gubernii di lando DEFIRS

tetraso (*zool.*) Granda urogalo *L. tetrao urogallus* FIL

tetrasporo (*biol.*) Genero de algi verda, tipo di la familio « tetrasporacei », qui konsistas ye celuli qui permanas en grupi de du o quar

teurgio Magio fondita sur relato asertita kun la spiriti cielala. (*antonimo di nekromancio, magio infernala*) DEFIRS

texar (*trans.*) Transformar (substanco filigita : lano, kanabo, koton, e c.) aden materio koheranta, flexebla e dina, per krucumar fili tensita horizontale (warpo-filo) kun fili quin onu igas pasar transverse (wefto) EFIS

texto 1. La ipsa vorti di auctoro, di lego, di akto (opozo a la komenti) 2. Peci ek la libri santa

quin la predikisti citas, komence di sermono, di homilio, kom aplikbla a la temo quan li intencas quik traktar DEFIRS

tezo Propoziciono, asertata da ulu, e defensata da lu kontre la personi qui kontestas olua exakteso DEFIRS

tiaro 1. Kapovesto alta, uzata olim che la Oriento-populi 2. Kapovesto di la sacerdote suprega, che la Hebrei 3. (*che la katoliki*) Kapovesto quan *weras la papo dum la ceremonii, boneto kun, kom ornivi, tri kroni, e, supreg, globo kun un krono DEFIRS

tibio (*anat.*) La plu grosa ek la du osti di la gambo, avan la peroneo EFIS

tifo (*patol.*) Morbo kontagiema, quan karakterizas febro sen-cesa, la stando malada di la mukoz, e c. DEFIRS

tifoido (*patol.*) Morbo infektiva quan produktas mikrobo specifika (deskovrita da Eberth) DEFIS

tifono (*meteorol.*) Tempesto-vento, qua forportas kun su – kun violento nerezistebla – to quon lu renkontras, sur-tere e sur-maro EF

tigmotropismo (*biol.*) Influo, da la kontakto, di la direciono che la tisui kreskanta

tigro (*zool.*) Animalo feroce, karnivada, ek la familio « felini », di qua la pilaro esas strioza e makuletoza *L. felis tigris* DEFIRS

tikar (*netrans.*) 1. (*patol.*) (*aludante la muskuli, precipue olti di la vizajo*) Kontraktesar konvulsatre, preske kustumale 2. (*metaf.*) Agar gesto kustumale F

tiktakar (*netrans.*) (*aludante, precipue, horlojo*) Produktar bruisseto bruska, ek du tempi intersucedanta qui iteresas uniforme DEFS

til Prepoziciono qua indikas la arivo (en tempo, en spaco) an termino quan onu ne transiras. Kande la limito esas ne punto, ma intervalo, lu sequesas da « ekskluzite » od « inkluzite » (segun la nociono) E

« **tilbury** » Sorto di kabrioletto lejera, sen tendo EF

tildo (*gram.*) Signo diakritika, qua havas ica formo : ~ quan la Hispani lokizas sur la « n » kande li volas pronunciar lu « ny' » – e quan la Portugalani lokizas sur « a » e « o » por pronunciar li quale la F. « an » e « on », (t.e. la E. « ang, ong ») respektive

tilio (*bot.*) Arboro di qua uzesas : la floro, por facar infuzuri kalmigiva, e la kortico, por facar puteo-kordegi L. *tilia* FISL

timar (*trans.*) 1. Tendencar evitor (ulu, ulo) (de qua onu expectas malajo) 2. Judikar ulo (regretinda, desoportuna) kom eventonta plu o min balde EFIS

timbalo Mi-globo de kupro o latuno, kovrita per felo tensita quan onu klemas o desklemas per skrubi, por akordigar lu, e sur qua onu frapas per vergeti ek ligno harda o tegita ye felo-peco segun la sonoreso-grado quan onu deziras obtenor – muzik-instrumento qua uzesas en kavalrio ed en orkestro EFIS

timbro (**tembro*) Kaloto de metalo qua, frapate per marteletto, produktas sonuno pasable duroza FS

***timbro** (*postmarko*) Peceto de papero imprimuroza (ordinare kun konturo dentetoza pro perforesir) quan onu glutinas sur la letrokuverti por montrar ke la afrankopreco esas pagita. – Analoge pri la « timbri » fiskala, asekurala, e c. FS

timiano (*bot.*) Plantoodoroza, ek la familio « labiei », quan onu uzas en la faco di sauci L. *thymus* DEFIS

timida Qua indijas audaco pro desfidar su EFIS

timono Longa stango de ligno, muntita ye la parto avana di veturo, di plugilo, ed an singla latero di qua tir-bestio (kavallo, bovo) esas jungita por apogar su ad olu por tirar, retenar, chanjar sua direciono, des-avancar FIS

timpano 1. (*anat.*) Kavajo ye qua konsistas la meza parto di orelo, klozita, en la parto extera ed en la parto interna di la orelo, per membrani tensita 2. (*arkitekt.*) Spaco quan cirkondas la tri kornici di frontono, qua destinesas recevor basa reliefi, ornamenti 3. (*muziko*) Instrumento olima di muziko, garnisita ye kordi latuna, quan onu pleas per du vergeti ek ligno EFIS

timuso (*anat.*) Korpo glandatra, biloba, situita dop la sternumo, an la parto infra di la kolo DEFIS

tindro Substanco sponjatra, ekstrakta de la agariko di la querko (fungo kun kortico lignatra) qua acendesas kontakte di cintilo L. *ochropus fomentarius* DE

tineo (*zool.*) 1. Mikra insekto lepidoptera, di qua la speco maxim difuzita esas ta qua devoras la grani 2. Mikra insekto lepidoptera, noktala, di qua la larvo rodas la stofi la libri, e c. L. *tinea* FISL

tinio (*patol.*) Morbo di la pelo haroza, che la homo FISL

tinklar (*netrans.*) (*aludante klosio* quan onu frapas sur nur un latero per la frapilo) Produktar sonuni qui intersucedas lente EFI

tinlauro (*bot.*) Arboreto ek la genero « viburni ». L. *viburnum tinus* L. *viburnum tinus*

tino Barelo di qua la fundo esas plu larja kam la parto supra uzata por la transporto di aquo, vito-beri lor la rekolto, e c. DEFIS

tintar (*trans.*, *ye*, *ad*) **1.** Impregnar (filo, lano, texuro, felo, e c.) ye substanco qua igas lu havar ta o ca koloro **2.** Igar stofa ja tintita, ma di qua la koloro esas velkinta, aquirar koloro fresha DEFIS

tipo **1.** Peco de ligno, de metalo, e c., qua havas stampuro qua esas destinita *reproduktar stampuro strikte sama **2.** Peco de gisuro di qua la stampuro formacas la literi imprimala **3.** Koncepto ideala di la trairi generala segun qua formacesis kozo DEFIRS

tipografar (*trans.*) Imprimar per tipi DEFIRS

tipulo (*zool.*) Genero de insekti diptera, kun mikra korpo, ek la familio « tipulidi », kun longa gambi, tre dina e frajila *L. tipula* EFISL

tirado (*teatro*) To quon rolo recitas quaze « bloke » DEFS

tiraliar (*netrans.*) (*armeo*) Pafar segun sua arbitrio, sen vartar la komando de sua chefi, kontre la enemiko DF

tirano **1.** La persono qua, suprege-autoritato en la stato, uzas sua povo ye maniero opresanta **2.** (*metaf.*) Persono, kozo, qua uzas opresante sua autoritato DEFIRS

tirar (*trans.*, *de*, *ek*, *per*) **1.** Venigar ula-direcione, per prenar (la persono, la kozo) ye un ek lua parti quan onu adduktas ad su : (a) esante sen-mova, (b) marchante tadirecione **2.** Adduktar (persono, kozo) ek la loko ube lu esas inkluzita, retenata **3.** (*pri kamento, furnelo, e c.*, *alimentata per karbono o ligno*) Subisar en su ta aero-fluo per qua la aero necesa

por la kombusto atraktesas a la herdo por remplasar la aero varmigita qua ekiras la tubo fluala, tranante kun su la fumuro FIS

tiritano Sorto de drapo, mi-lana e mi-lina DFS

tiroido (*anat.*) Glando an la parto infra di la laringo, sur la serio-unesma ringi di la trakeo EFIS

tirozimazo (*biol.*) Oxidazo, en la fungi di la genero *L. russula*, qua povas oxidigar tirozino *L. russula*

tirozino (*biol.*) $\text{HO} \cdot \text{C}_6\text{H}_4 \cdot \text{CH}_2 \cdot \text{CH}(\text{NH}_2) \cdot \text{CO}_2\text{H}$, trovata en la hepato, en la spleno, en la pankreato

tirso (*mitol.*) Emblemo di Bacchus, javelino an-cirkondata da hedero, pampri, e finanta forme di pino-kono, quan portis la bacchus-pastorini DEFIRS

tisuo (*anat.*) Materio koheranta ye qua konsistas la organi di la animali, di la vejetanti, asemblajo de fibri interplektita od inter-apudpozita EFI

titano **1.** (*mitol.*) Singla ek la deaji primitiva, qui preiris la Olimpani (t. e. Okeanos, Koyos, Krios, Hiperon, e c.) **2.** (*kemio*) Metaloido tetratoma, di qua la karakteri situesas inter siliko e stano *Simb. kem. Ti* DEFIS

titilar (*trans.*) Submisar a tre lejera tusheti iterata, sur ula parto di la korpo EFIS

titrar **1.** (*teknol.*) Determinar la proporciono di oro, di arjento, unionita a la aloyuro che la metali precoza – la proporciono di silko, di lano, en texuro mixura **2.** (*kemio*) Determinar la quanto (fixa) di la reaktivo quan kontenas dissolve ula volumino di liquoro DEF

titulo **1.** Nomo qua expresas distingo pri rango sociala, ofico **2.** Nomo qua expresas ofico, grado **3.** Indiko di la temo traktata en libro, maxim-multa-

kaze kun la nomo di la aŭtoro, skribita sur la kovrilo di libro broshita, sur la dorso, sur un ek la folii komencala **4.** Indiko, en la komenco-parto di ĉapitro, di dividuro di libro – di la parto di la temo qua traktas en lu ^{DEFIRS}

tizano Infuzuro o dekokturo de substanci medikamenta ^{DEFIS}

to La kozo qua esas hike, ma kelke plu fore kam « co ». (abreviuro di « ito »)

tofo Petro tre poroza, sorto di agreguro kalka, quan onu renkontras strate en ula tereni, sub la tero vejatantala ^{DEFIRS}

togo Kapo-vesto (de drapo, de veluro, de silko, e c.), ronda, sen rebordo (o kun rebordo nur tre mikra), kun la supraĵo plata, plisoza periferie (maxim-multakaze) ^{EFIS}

toldo Kovrilo de dika telo gudrizita, od ek ledro, qua uzesas por shirmar la kargajo di la ĉareti, di la dilijenci, di la navi

tolerar (*trans.*) Permisar tacite, ne impedar, ne interdiktar, to quon onu desaprobas, o to per quo onu lezesas, detrimentesas, o per quo onu sufras ^{DEFIS}

tolo (*teknol.*) Fero quan onu reduktis a lami per batado o per lamino ^{FIS}

tomato (*bot.*) **1.** Planto ek la familio « solanei », kun frukti brilante-ruĝa **2.** La frukto di ta planto, uzata por facar dishi o salado-forme *L. solanum lycopersicum* ^{DEFIRS}

tombako Aloyuro de 90% latuno e 10% zinko ^{DEFIRS}

tombo **1.** Foso superkovrita de quaza tablo de petro, de marmoro, qua kontenas mortinto **2.** Monumento funerala super la foso qua kontenas mortinto ^{EFS}

tomo Singla de la libri, broshura o bindura, ye qui konsistas verko imprimura ^{EFIRS}

tondar (*trans.*) Trancar reze (la lano, la pili) ^{FI}

tondrar (*netrans.*) (*meteorol.*) (*aludante fulmino-stroko*) Produktar bruisto resonanta, son-eganta ^{DEFI}

tonika ^{DEFIS}

1. ▶acento tonika (*gram.*) Plualtigo (che la Antiqui) o plu-intensigo (che la Moderni) di la sono lor la prononco di silabo determinita

2. ▶noto tonika (*muziko*) Noto qua karakterizas la tono, la gamo ye qua ario, melodio, muzikajo kompozesis – ta de qua lu komencas e qua donas a lu sua nomo

tono (*psik.*) **1.** Flexo di la voco, qua indikas la diversa senti di la psiko **2.** (*muziko*) (a) Intervalo inter du noti, (b) Singla de la gami en qui muzikajo esas kompozebla, indikata per la noto komencala qua determinas la repartiseso di la intervali e mi-intervali inter du noti **3.** (*fotogr., pikt.*) Grado di la sama koloro segun ke lu esas plu o min obskura, plu o min briloza **4.** (*fiziol.*) Kontrakturo mikra e permananta di ula muskuli, precipue olti di la sfinteri ^{DEFIRS}

tonoplasto (*biol.*) Parto permananta e diferenciita di la protoplasmo, qua formacas la parieto di la vakuoli, e precipue di la vakuoli kontraktebla ^{DEFIS}

tonsilito (*patol.*) Inflamuro di la tonsili

tonsilo (*anat.*) Korpo glandatra, mandelo-forma, situata an singla latero di la istmo di la guturo, faringo, laringo ^{DEFIS}

tonsuro (*religio katolika*) 1. Krono quan onu facas sur la kapo di la kleriki, diakoni, sacerdoti, monaki, e c. per razar parto di la hari 2. Ceremonio dum qua la episkopo grantas ad ulu la grado unesma di la klerikeso, per razar la hari de-sur la somito di la kapo DEFIRS

tontino Asociitaro de personi qui kolokas kapitalo komuna, por obtenar de lu, ye epoko determinita, rento dum-viva, qua reversiones (pos singla morto) a la transvivinti, di qui la porciono kreskas proporcione DEFIRS

topazo (*mineral.*) Lapido diafana, oreo brilozes DEFIRS

topika (*medic.*) Medikamento lokala, uzata extere (plastro, katalplasma, e c.) DEFIRS

topinamburo (*bot.*) Planto ek la familio « kompozaji », di qua la tuberkulo manjesas kom surogato di artichoko *L. halianthus tuberosus* DF

topo (*aludante navo*) Platformo muntita salie cirkum, ed an la extremajo supra di basa masto qua trairas lu E

topografio La arto deskriptar e reprezentar mape la figuro di loko, di la obstakli di tereno DEFIRS

topologio 1. (*geogr.*) Studio di la formi di la tereno, e di la legi naturala (*leyi) qui guvernas li 2. (*geom.*) Fakto di la geometrio da Riemann, en qua onu studias la karakteri di spaco – ta karakteri esante nur qualesala, ed omna ideo pri mezuro eskartite DEFIRS

torako (*anat.*) 1. (*che la vertebrozi*) Kavajo quan shirmas parieto osta, e qua kontenas la organi precipua di la sangocirkulado e di la respirado 2. (*che la insekti*) Parto di la korpo inter la kapo e la abdomino, e sur qua insertesas la ali e

la gambi DEFIRS

torcho Flamo-fonto grosiera, ek kordego tordita, indutita ye rezino o vaxo – od ek bastono ek ligno rezinoza, kovrita ye vaxo, sebo, quan onu portis lor la procesioni, la mariaji, la funeri – quan onu tenis en sua manuo lor sua penitenco publika o reparo-prego – e quan onu uzas ankore por lumizar defilo dum nokto EFIS

tordar (*trans.*) Kontraktar violentoze (korpo flexebla) sur lu ipsa, per mantenar fixa un ek lua extremaji, en ica sinso, e rotacigar la altra inversa-sinse EFIS

toreadoro Lor tauro-kombato, ta omna personi qui kombatas kontre la tauro, en la areno: pikadoro, matadoro, e c. DEFIRS

torefaktar (*trans.*) Submisar a la efiko da fairo intensa, qua produktas komenco di karbonigo EFIS

torento Aquo-fluo, igita impetuoza, sive da la troa pento di la tereno, sive da acenso efemera EFIS

torfo Materio kombustebla, sponjatra, nigratra, qua naskas (maximulta-kaze) sub la aqui stagnanta, de la deskompozado di la rezidui de vejetanti DEFIRS

torida Ube atmosfero esas extreme varma. EFIS

■ **la zono torida** La parto di la Teroglobo, inter la du tropiki

torio (*kemio*) Metalto skarsa, ek la grupo de la metali teroza, quan Berzelius deskovris en 1828 *Simb. kem. Th* DEFIRS

tormentar (*trans.*) 1. Submisar (kondamnito) a korpo-puniso tre granda, grava, kruela, netole-rebla 2. Probar arachar de preakuzato konfesi, per tordar, luxacar, dislokar, brular, kombustar, ca o ta parto di lua korpo EFIS

tormentilo (*bot.*) Planto ek la familio « rozacei », di qua la radiko esas astriktiva *L. tormentilla*

tornar (*trans.*) Fasonar per mashino sur qua onu muntis (vertikale od horizontale) peco de ligno, de metalo, de ivo, e c., quan onu rotacigas, tale ke rivenas, pos intertempi inter-egala, ta o ca parto di la peco por subisar la efiko da cizelo od irg-altra-sorta utensilo konceptita por fasonar lu *FIS*

tornasolo 1. Materio kolorizanta, blua, quan onu ekstraktas de variatato di krotono (sunfloro) 2. Solvuro de ta blua materio, quan la acidi igas redeskar *L. rocella lecanora* *EFS*

toro (*arkitekt.*) Muluro cilindra an la bazo di kolono, II. (*geom.*) Surfaco produktita per la rotaco di cirklo cirkum rekto qua kontenezas en lua plano, ma qua ne pasas tra lua centro *DEFIS*

torono (*teknol.*) Asemblajo ek fili kuntordita por facar kordegi, kabli, e c., e di qua la nombro varias segun la groseso di la kordego, di la kablo *FI*

torpedo 1. (*zool.*) Fisho kartilagoza, kun korpo plata, diskoforma, qua havas, an singla latero di sua kapo, organo partikulara qua elektro-sukusas ti qui tushas ta fisho 2. (*milit-arto*) Mashino plenigita ye pulvero, kun amorcilo, qua, se shokata, explozas, e quan onu lansas kontre la navi enemikala, od imersas, por impedar la proximesko da ta navi a la litoro, e c. *DEFIRS*

torporar (*netrans.*) Afektesar da ta sorto di inerteso, di graveso quan produktas la ceso di la sentiveso e di la funciono, en un o plura parti di la homo-korpo, o di la psiko *EFIS*

torsado 1. Volvajo ek fili de silko, oro, e c., tordita spirale, de qui onu facas la kordeti di la franji, di la glani por kurteni, tapeti, e c. 2. Volvajo ek fili de arjento, de oro, de qua onu facas la epoleti di la oficiri 3. Volvajo de hari tordita spirale *DF*

torso (*anat.*) Korpo di homo o di animalo, sen la kapo nek la membri *DEFIR*

tortikolo (*patol.*) Doloro che la muskuli di la kolo, qua koaktas ad igar olca deviacar de vertikalo *DEFIS*

torto Kukajo ronda, en qua onu pozas karno de bruti, de pultro, de fisho – e kaneli *DFIRS*

tortugo (*zool.*) Genero de repteri, amfibia, quar-peda, qua marchas lente, kun kuraso de materio korno-harda (skalio) *L. chelonia* *EFI*

tostar (*netrans., ad*) Propozar (a la personi prezenta) drinkor « por la duro di la saneso » (di ulu), akompanante ta propozo per diskurseto *DEFIR*

tota 1. De qua nulo deprenesis per separo 2. (a) Qua nule diminutesis. (b) (*metaf.*) Qua ne implikas restrikteso *EFI*

totalizatoro (*tekn.*) Aparato qua donas la sumo di serio de operaci

toxiko Substanco venenozo *DEFIRS*

toxikologio La cienco qua traktas la toxiki *DEFIS*

toxino (*kemio biol.*) Veneno kompleksa e solvebla, quan produktas la funciono di la mikrobi, sive en la organismi vivanta, sive en la medii artificiala di kultivo *DEFIS*

tra Irante de ca a ta extremajo, sinse di profundeso *FS*

trabekulo (*histol.*) Dina prolonguro qua separas su de parieto di celulo e salias en kavajo, maksimumulta-kaze per kontraktar anastomosi kun la trabekuli vicina

trabo (*teknol.*) Stangeo de ligno, quadratigata, destinata a suportor ula parto di edificio (tekto, plan-karo, e c.) ISL

traciono (*teknol.*) (*pri relvoyo*) Ensemblo de la mashini qui tiras, tranas, la treni qui transportas la pasajeri o la vari DEFIS

traco 1. Serio de marki lasita da korpo presita aden altra, per qui onu deskovras la direciono ye qua iris ulu, ulo 2. Singla ek ta marki. (*anke metafore*) 3. Marko per qua onu deskovras la efiko da ulo, da ulu, en epoko pasinta EFI

tradeskancio (*bot.*) Genero de « komelinacei », kun flori violea, purpurea o blanka, qua vivas en la regioni atmosfero-varma di la suda parto di Amerika *L. tradescantia*

tradicionar (*trans.*) Transmisar vocale la fakti historiala, la doktrini religiala, la kustumi DEFIRS

tradukar (*trans., de, ad*) Pasigar de linguo ad altra linguo FIS

trafiko Importo, frequeso-grado di la paso di la treni, di la navi EFIS

tragakanto (*bot.*) Arboreto ek la genero « astragalo », qua donas adraganto *L. astragalus* DEFIR

tragedio 1. Teatrajo normala, di qua la roli luktas kontre sua pasioni o kontre desfortuno, e quin minacas e frapas katastrofi 2. (*metaf.*) Eventajo funesta DEFIRS

tragikomedio Teatrajo di qua la roli ne esas monarki, suvereni, quankam la temo esas tragediala DEFIRS

trahizar (*trans.*) Abandonar (ulu, a qua onu devas esar fidela), plu o min perfide EFIS

traino (*milit-arto*) Korpo di qua la tasko konsistas ye duktar, transportar, la provizuri, la *asiejo-mashini e la municioni

traito 1. Singla ek la linei di la vizajo 2. Marko signifika di ulo (karaktero, prudenteso, jenerozeso, e c.) EFI

trajektorio 1. Lineo quan parkuras la baricentro di korpo qua lanse-sis 2. Kurvo qua krucumas, ye angulo donita, kurvi altra, infinite-multa DEFIRS

trakar (*trans.*) 1. Persequar (la vildo qua esas en bosko o foresto), cirkondante lu, diminutante gradoze la cirklo-diametro 2. (*metaf.*) Persequar (krimininti, deliktinti) akulante li gradoze a loko sen eskapo-voyo F

trakeito (*patol.*) Inflamuro di la trakeo DEFIRS

trakeo (*anat.*) Tubo ek serio de ringi kartilagoza, qua venas de la laringo, decensas alonge la kolo, avan la ezofago, bifurkas ye lua parto infra, formacante du tubi (bronki) di qui singla komunikas kun un ek la du pulmoni, ed uzesas por la paso di aero DEFIRS

trakeotomio (*medic.*) Incizo di la trakeo, qua posibligas la eniro di la aero extera en la kazo di la afekti qui obstruktas la respirotubi (krupo, e c.) DEFIRS

trakito (*mineral.*) Roko quan karakterizas la prezenteso (plugranda-skale) en olu di feldspato alkalioza, e la preska absenteso di quarco o nefelino DEFIRS

trakomo (*patol.*) Morbo infektiva di la okul-sistemo, di qua la jermo esas ankore nekonocata F

traktar (*trans.*) 1. Agar ad (ulu) ye ta o ca maniero 2. (*aludante oratoro, literaturisto, piktisto, e c.*) Expozar, developar (tota temo) ^{EFIRS}

traktato (*pri*) Verko en qua onu traktas temo, esplorante ye maniero ordinoza lua parti

traktoro (*tekn.*) Vehilo automobila di qua la roti esas provizita ye organi por igar lu adherar a sulo mem tre neplana (roti qui inter-relatas per bendo metala quaze-tapisa qua, lor la funkcio, aspektas quale raupo movanta – o roti angul-pecoza) e qua posedas junto-sistemo por remorko (di plugilo, di falcho-mashini, e c.) ^{DEFIRS}

traktriko (*geom.*) Kurvo quan trasas kordo quan onu tir-esforcas – altra-vorto: di qua la tangento egalesas lineo konstanta ^{DEFIS}

tramo (*tekn.*) Longa stango de fero o, maxim-multa-kaze, de stalo, en qua existas kanelo por recevar la parto salianta di la felgo di veturo-roto, e qua, instalite en sulo, ne salias de la surfaco di olca. (opoze a « relo ») ^{DEFIS}

tramplar (*netrans.*) Movar, agitar, sua pedi, sen avancar ^{DE}

trampolino (*tekn.*) Planajo pento-forma, ek planko instalita tale ke olu esas elastika, de-sur qua la saltanti ri-saltas, tale aquirinte springo plu granda ^{DFIRS}

trancar (*trans.*) 1. Tirar dop su (ulo, ulu) malgre la rezisto de la pezo o de la froto di parto (de lu) sur sulo 2. Koaktar (ulu) pri kunvenar ^{EF}

trancar (*patol.*) Nekonciar, dum epilepsio, dum hipnoto, e c. ^{DEFIRS}

trancendanta (*filoz.*) La filozofio qua traktas exkluzive la konoco aprioria, la konoco pure racionala. (En la sistemo da Immanuel Kant, spaco e tempo esas koncepti trancendanta) ^{DEFIRS}

tranchar (*trans.*) Dividar par-separe (korpo) per korpo plu harda e taliita tale ke adminime un ek lua aristi esas akuta. (ex.: tranchar la kapo per gilotino, per hakilo-frapo) ^{EFIS}

trancheo (*tekn.*) 1. Exkavuro facita en sulo ula-longe (por kanalo, kanaletto, voyo, relvoyo, e c.) 2. (*milit-arto*) Fosato, shirme da qua onu povas proximigar su a fortifikajo, a fortreso, *asiejata (*siejata) ^{DEFR}

tranchila Qua ne esas agitema, bru-isema ^{EFIS}

trans Plu fore kam ^L

transaktar (*netrans., pri*) Abutar ad interkonsento per cedi reciproka pri la litijo-punto ^{EFIS}

transbordar (*trans.*) Igar (vari, pasajanti) pasar de ca a ta navo – o de loko ube la relvoyo esas interruptita, a la loko ube lu esas itere uzebla ^{FS}

transepto (*arkitekt.*) Ta parto di kirko exter la navo, qua formacas la « brakii » di la kruco ^{DEFR}

transferar (*trans., de, ad*) 1. Instalar, establisar, de ca loko ad ita 2. (*yuro-cienco*) Igar divenar la proprietajo di altru ^{DEFIS}

transfigurar (*trans.*) Transformar per altrigar la vizajo, la traiti extera ^{EFIS}

transfinita (*matem.*)

■ **nombri transfinita** Nombri qui egardesis en la teorio pri la ensembli.

■ **ensemblo matematikala** Grupo determinita de nombri, objekti, e c.; la literi di la alfabeto, la nombri pozitiva ne-para,

e c. esas ensembli

transformar (*trans.*, *ulo*, *ulu*, *ad*) 1. Pasigar de ca formo ad ita 2. (*metaf.*) Par-modifikar DEFIS

transformatoro (*tekn.*) (*elektro*) Aparato qua, ricevante energio elektrala di ta o ca speco, modifikas ekskluzive lua formo DEFIS

transitar (*netrans.*) (*komerco*) (*aludante vari*) Transirar lando, urbo, sen pagar (pri la imposti doganala od acizala), pro yuro grantita pri lo en ula cirkonstanci DEFIS

translacar (*netrans.*) (*aludante solido*) Movar (o movesar) tale ke omna parti havas rapideso-grado e direciono konstanta EFIS

translucida Qua lasas lumo pasar tra su, ma tale difuzita ke onu ne povas dicernar precize la objekti tra lu DEFIS

transmisar (*trans.*) 1. (*yurocienco*) Igar pasar ad ulu (ta o ca yuro, privilejo, quan onu posedas) 2. (*biol.*) Igar pasar a la decendanti 3. (*tekn.*) Komunikar la movo di organo ad altra organo (per ingranaji, kabli, rimeni, kateni, e c.) DEFIS

transmutar (*trans.*, *ad*) (*alkemio*) Chanjar la naturo di (metalo ordinara a metalo precoza) EFIS

transparar (*netrans.*) (*tra*, *sub*) Esar videbla tra DEFIS

transparento Papero-folio lineizita horizontale, quan onu lokizas sub la papero-folio sur qua onu skribas, por ke la skriburo formecez linei rekta DEFIS

transpirar (*netrans.*) 1. Pasar tra la pori di korpo, forme di guteti qui kelke aspektas quale sudoro 2. (*metaf.*) (*pri informi*) Diskonocesar pro la nediskretezo di ula personi o di ula persono DEFIS

transportar (*trans.*) Portar de ca a ta loko DEFIS

transubstanciar (*teol.* *katol.*) Agar la transmuto di la pano e di la vino a la korpo e la sango di Iesu Kristo DEFIS

transversa (*pri korpo*) Qua, de un ek sua estremaji a la altra, trairas lineo, direciono, krucume DEFIS

trapezo 1. (*geom.*) Quadrilatero di qua du lateri esas interparalela, ma ne-intergala 2. Implemento di gimnastiko ek bastono qua povas portar la pezo di persono, suspendita per du kordi ringoza a la portiko DEFIS

trapezoedro 1. Solido di qua la edri esas trapezoida 2. Solido ek duadek-e-quar edri quadrilatera intersimetre DEFIS

trapezoido 1. (*geom.*) Quadrilatero plana, di qua omna lateri esas inter-obliqua 2. (*anat.*) Muskulo sub-pela qua kovras preske tote la regiono dorsala DEFIS

trapo Pordo horizontala qua klozas aperturo facita en la plankaro e quan onu levas od abasas segundevole EFIS

trasar (*trans.*) Indikar per streko, per lineo, la direciono, la formo F

tratar (*trans.*, *ulu*) (*aludante komercisto*) Emisar mandato di qua la pekunio-quanto stipulita esas pagenda da (la tratito) po la vari furnisita a lu DFIS

traumato (*patol.*) Ensemblo de la desordini fiziologiale quin produktis ago od efiko violentoza DEFIS

traurar (*netrans.*) Afliktesar da la morto di persono kara DR

traveo (*arkitekt.*) La spaco inter du suportili (trabi, koloni, pilastri, e c.) F

traverso (*tekn.*) Peco ek ligno o metalo perpendikla ye la elementi precipua di konstrukturo, destinita a mantenar la interdisto di ta elementi ^{EFIS}

travertino (*geol.*) Tofo kalkoza, harda, griza, uzata por la konstrukto di domi, e c.

travestiar (*trans.*) 1. Metar (sur su, sur ulu) vesto, kostumo, qua ne esas olta di lua klaso sociala o di lua sexuo 2. Metar (sur ulu, sur su) kostumo qua igas des-facila lua rekonocesos ^{DEFI}

travo (*tekn.*) Mashino en qua onu ligas la kavali, la bovi, e c., sive por hufizar li kande li rezistas, sive por submisar li ad ula operaci ^{EFIS}

tre (*adverbo*) Alta-grade, pri lua qualeso ^F

trefo (*karto-ludo*) Un ek la emblemi nigra-kolora qua reprezentas folio di trifolio ^{DFR}

treko Mala voyeto quan facis nevole la personi, o trupi, o veturi, qui pasis ofte sur la traci di lia pre-irinto, en sulo naturala ^E

trelichio Telo grosiera, por la faco di varo-saki, laborvesti ^{DFI}

trelisto (*tekn.*) Plako plu o min granda areale, ek fer-fili interplektita tale ke li formacas mashi plu o min larja, quan onu muntas avan fenestro o lokizas avan la fairuyo di kameno, od uzas (larja-bendo) kom klozilo di gardeno, di tereno, e c. ^{EF}

tremao Signo ek du punti interapuda, quan onu lokizas horizontale super vokalo por modifikar la pronunco di olca (en la lingui Germana o Germanida) o por indikar ke du vokali inter-apuda ne pronuncesas diftonge (en la lingui Franca, Angla, e c.) (kom ex. : F. Noël, poële – A. coopération, G. Brüder) ^{DFS}

tremar (*netrans.*) (*pro, de*) Agiteso da serio de mikra ocili, quin produktas la koldeso di atmosfero, febro, pavoro, timo, e c. en la homo-korpo. – (*anke metaf.*) ^{EFI}

tremolo (*muziko*) Tremo sencesa sur noto muzikala ^{DEFIRS}

trempar (*trans., en*) Plunjar en likvido, por imbibar ye ta likvido (la plunjajo) ^F

tremulo (*bot.*) Speco di poplo, di qua la folii, lejera, tremas efike da vento mem febla *L. populus tremula*

treno Ensemblo de la vagoni quin tranas lokomotivo ^{EFIS}

trepano 1. (*kirurg.*) Instrumento por borar la osti, precipue olti di la kranio, por posibligar la ekfluo de puso o la retrodukto di osto profunde sinkita a lua plaso normala 2. (*tekn.*) Granda mashino por perforar sulo roka, por facar putei, serche di petrolo, e c. ^{DEFIRS}

trepidar (*netrans.*) 1. (*aludante navo, automobilo, qua funcionas*) Tremar ye sukusi bruska quin produktas la vapormashino, la motoro 2. Manifestar, malgre su, signi di sua nepacientesos ^{EFIRS}

treso Kordono plata, ek fili (lana, silka, e c.) od ek palio o hari interplektita ^{DEFIRS}

tresto Planko sur quar pedi, uzata por subtenar longa tablo, eshafodo, *stejo (ceneyo) feriala ^{EF}

trezoro 1. Asemblajo ek monetopeci ora, arjenta, ek objekti tre precoza – rezervita, celita od enterigita 2. (*yuro-cienco*) Omna kozo celita ed enterigita quan ulu deskovras hazarde, e pri qua nulu povas justifikar proprietyuro 3. Ensemblo de la revenui di stato 4. Kolektajo ek reliquii, vazi, ornivi tre precoza, qui Kon-servesas en kirko 5. (*metaf.*) Irgo

quo egardesas kom tre precoza.
(*anke pri persono*) DEFIS

tri (*aritm.*) La cifro « 3 » DEFIRS

tri- Prefixo ciencala : Qua havas tri...

triangulo 1. (*geom.*) Figuro geometriala kun tri anguli – parto de planajo qua havas kom limiti tri rekti qui intersekas duope 2. Objekto qua havas la sama formo kam triangulo : (a) (*religio kristana*). Simbolo di la Triuno, (b) Emblemo di la framasonaro; (c) (*muziko*) Instrumento ek stalo, quan onu resonigas per vergeto stala DEFIRS

triaso (*geol.*) Sulo-strato ek marni, kalkajo, greso, qua sucedas liaso segun la decens-ordino

tribono (*en la Roma antiqua*) DEFIRS

1. **tribono di la soldati** Chefo qua komandis legiono, alterne kun kin altri

2. **tribono di la plebeyi** Judiciiisto qua defendis la interesi di la plebeyani

tribular (*trans., per*) Tormentar (lu) psikale, mentale DEFIS

tribunalo (*yuro-cienco*) Asemblitaro de judiciiisti qui *seancas (kunsidas) ensemble DEFIRS

tribuno 1. Loko situata kelke-alte, quaze estrado de ube la oratoro diskursis a la plebeyani sur placo (en la epoki antiqua) – de ube la oratoro diskursas en asemblitaro deliberanta (nia-epoke) 2. Galerio ube onu rezervas plasi en kirko, en asemblitaro deliberanta DEFIRS

tribuo Grupo de familii qua formas socio neperfekte organizita DEFIS

tributar (*netrans., ad*) (*aludante popolo vinkita*) Pagar la pekunio-quanto, livrar la vari o precozaji,

quin la popolo vinkinta impozis a sua dominacati DEFIS

triceps (*anat.*) Muskulo ek tri faski DEFIS

tricklo Velocipede kun tri roti, muntita triangule EFIS

trifolio (*bot.*) Leguminoso « papilionacea », qua havas, ordinare, nur tri folii *L. trifolium* DEFIS

trifongo (*gram.*) Silabo ek tri vokali qui prononcesas per un emiso di voco. (*ex., la F. eau qua prononcesas « o »*) DEIRS

triglifo (*arkitekt.*) Saliajo kun ranuri vertikala, ye qua esas ornita singla latero di friso dorika, e qua reprezentas la extremaji di la trabeti pozita sur la arkitravo DEFIRS

trigonometrio (*geom.*) Parto di geometrio, di qua la temo esas mezurar la trianguli, per determinar, helpe da ula donataji, la lateri e la anguli EF

trigramo Grupo de tri literi qui reprezentas un sono

trikino Vermo intestinala harotenua, qua vivas (en la kazi maxim multa) en la karno di la porko *L. trichinella spiralis* DEFIRS

trikinoso (*patol.*) Morbo produktata da la ingesto di porko-karno qua kontenas trikino DEFIRS

triklina (*kristalografio*) Qua havas tri axi inklinita ica relate iti DEFIS

trikocisto (*biol.*) Singla de la mikra organi akuta quin onu renkontras che ula infuzorii holotricha

trikogino (*biol.*) Prolonguro piliforma qua garnisas la bazo di la celulo feminala di la flori-dei DEFIS

trikotar (*trans.*) Facar manue la mashi di texuro (kotona, lana, e c.) sur stangeti stala, ligna, ivora, kun extremaji obtuza, quin onu movas rapide F

triktrako (*ludilo*) Sorto di damoplanko kun rebordi, dividita a du faki ube singla ek la ludanti situas sua dami segun la nombro de punti quin lu obtenas per la ludo-kubi quin lu lansas sur la planko DEFI

trilar (*netrans.*) (*muziko*) Ornar ye ta acesorajo muzikala qua konsistas ye la frapo tre rapida e plu o min duroza di noto kun la noto qua esas super lu, sive diste de un tono, sive diste de du toni DEFIS

triliono (*aritm.*) 1.000.000³ DEFIRS

trilobito (*paleont.*) Granda grupo de krustacei, qua cesis existar, e qua karakterizas la sulo-strati sekundara ube li esas inkluzita DEFIS

trilogio 1. (*epoki antiqua*) Ensemblo de tri tragedii qui traktas (en la kazi maxim multa) tri parti intersequanta de temo komuna, quin onu reprezentis, ica pos ita, en la konkursi pri poeziaji qui eventis lor ula festii solena 2. (*nia-epoke*) Asemblajo de tri tragedii qui traktas tri parti intersequanta di temo komuna DEFIRS

trimestro Periodo de tri monati, intersequanta DEFIRS

trimetrikio (*matem.*) Qua koncernas tri mezuri interdiferanta

trinomio (*algebro*) Polinomio tri-termina DEFIRS

trioleto 1. (*poezio*) Kupletto de ok versi en qui la unesma repetasas pos la triesma, e la duesma pos la sisesma 2. (*muziko*) Grupo tri-elementa de noti en mezuro du-elementa

triplikato La triesma kopiuro de akto DEFIS

triplikio (*yuro-cienco*) Respondo a dupliko F

tripo Stomako di la rumineri (pancho, e c.), egardata kom nutrivo por la homi EFIRS

tripolio (*tekn.*) Tero silicoza, flava redatre, uzata por polisar la speguli, la metali, e c. DEFIS

triptiko Pikturo o tabelo sur tri « shutri » faldebla, de qui du (ia dextra e la sinistra) kovras, pos faldo, la centrala DEFIS

triremo (*antique, en Roma*) Navo kun tri rangi de remili DEFIRS

trismo (*patol.*) (*che tetananto*) Kontrakturo che la muskuli di la maxilo e di la mandibulo

trista 1. (*pri persono*) Qua sufras psikale 2. (*pri kozo*) Qua produktas sufro psikala FIS

tritono 1. (*mitol.*) Maro-deajo qua, segun la reprezenti, havas vizajo homala e korpo qua finas fishatre 2. (*zool.*) Batrako squala, vicina ye salamandro *L. triton* DEFIRS

triturar (*trans.*) 1. Igar pulvero, per frotado, per aplastar sen frapar 2. Igar, de korpo harda, peceti extreme mikra per shoki o per la preso da korpo plu harda EFIS

triumfar (*netrans.*) 1. (*en la Roma antiqua*) Obtenar la honoro qua grantesis a la generalo qua agabis granda vinko, e qua konsistis ye enirar pompoze la urbo, sur charo, sequata da lua armeo, kun la kaptiti e la raptaji 2. (*netrans.*) (ye) Vinkar briloze, komplete DEFIRS

triumviro (*en la Roma antiqua*) Stat-oficiero administrala, altaranga, qua, lor la republiko, funcionis kun du kolegi. – (*anke metaf.*) DEFIRS

triviala Sen originaleso, infra-sorta e pasable grosiera DEFIRS

tro Plu (multe) kam konvenas, kam necesa, kam bezonata, kam demandita FI

trofeo 1. (*epoki antiqua*) Asemblajo ek la spoliuro, la rap-tajo de enemiko vinkita, quin onu suspendis a la trunko di ar-boro, kom monumento pri sua vinko 2. (*nun-epoke*) Grupo de armi, de standardi, asalte konqu-estita de la enemiko, quan onu suspendas kom memorigivo pri sua vinko DEFIRS

trofoplasmo (*histol.*) Parto di la hialoplasmo, o citoplasmo, amorfa, qua pleas rolo pure nu-trala – nomo di la substanco fi-bretoza fundamentala di la neu-rono DEFIRS

troglo-dito 1. Habitanto di la ka-vernii subsula 2. (*zool.*) Ucelo insekto-manjanta, quan onu kon-fundas multa-kaze a la regolo *L. troglodytes* DEFIRS

trogo 1. Vazo ligna quan uzas la masonisti por dilutar gipso, ce-mento 2. Petro-bloko kavigita o ligno-vazo de qua drinkas la ka-vali, la bruti DE

trokantero (*anat.*) Singla ek la du tuberi rondatra di la femuro ube (an la hancha) interjuntas la kolo di la femuro e la korpo EF

trokaro (*kirurg.*) Instrumento di qua la formo esas olta di puncilo cilindra muntita an mancho e kon-tenata en kanulo, quan onu uzas por puncionar DEFIS

trokeo (*versif.*) Pedo ek un silabo longa ed un silabo kurta DEFIR

trokoido (*matem.*) La figuro kurva quan prizentas kordo vibranta, fu-zelo DEFIS

troleo (*tekn.*) Che la vehili elektro-movata: organo por la preno di elektro-fluo, qua konsistas ye stango flexebla kun mikra roteto o kun kontaktilo glitanta, qua uze-sas por transmisar la elektro-fluo de la kablo konduktiva til la mo-toro di la vehilo DEFS

trombo Kolono de aquo qua, levata da vento-vortico, jiradas, deva-stante omno ube lu pasas DFIS

trombono (*muziko*) Instrumento ek du tubi latuna qui interinka-stras, e glitas ita sur ica, tale ke varias la longeso di la tubo DEFIRS

trompar (*trans., per*) Igar (ulu) ero-rar, per ruzo F

trono 1. Sidilo situata plu alte kam la ceterai, sur qua sidas la su-vereni dum la *seanci (kunsidi) solena 2. (*metaf.*) La autori-tato suprega, en la stato monar-koza DEFIRS

tropiko (*geogr.*) Paralelo terglo-bala, qua en la mi-sfero boreala ed en la mi-sfero australa, separas la zono torida de la zono varmeso-temperata DEFIRS

tropismo (*biol.*) Kresko di organo ta-direcione o ca-direcione, influe da stimuli mekanikala, fizikala o kemiala DEFIS

tropo (*retor.*) Figuro qua konsistas ye igar vorto, expresuro, deviacar de sua senco propra, por uzar lu kun senco figurala DEFIRS

trotar (*netrans.*) (*aludante kavalo od altra quadripedo*) Irar ye aluro inter pazo nehastoza e galopo, en qua singla ek la du gambi diago-nala (i. e. gambo avana dextra, e gambo dopa sinistra – o gambo dopa dextra e gambo avana si-nistra) esas alterne movata ada-van DEFIS

trotuaro Extensajo, petro-plakizita o bitumizita en la maxim multa kazi, situata an singla ek la lateri di la choseo di strado, o rive di rel-voyo, por la cirkulo ed embarko di la ped-iranti DFR

trovar (*trans.*) Vidar aparar (ulu, ulo) quan onu serchis, o ne ser-chis. (sercho-trovar e hazardo-trovar, risp.)

trubaduro (*historio literat.*) Poeto qua kompozis per la linguo olima di la sudo-regioni di Francia DEFIRS

trublar (*trans.*) Igar ulu interruptar sua iro quieta EF

truflo (*bot.*) Sorto di fungo sub-sula, tubero-forma – tre prizata (kom disho) pro lua aromo *L. tuber* DEFIRS

truismo Dico di qua la exakteso esas tante evidenta ke, judikeble, esas neutila enunciar lu EFIR

truko (*tekn.*) Vagono platforma per qua onu transportas la veturi, plankegi, trabi, arboro-trunki ed altra objekti inkombroza DEF

trulo (*tekn.*) Utensilo spatulo-forma por dilutar ed aplikar gipso, mortero, cemento, e c. EFIS

trumpeto (*muziko*) Sufl-instrumento ek latuno od altra metalo, di qua la sono esas stridanta, boranta – uzata por la ari-soni armeala, por la proklami sur placi DEFIS

trumpo (*karto-ludo*) La emblemato qua preponderas omna ceterai, e quan onu determinas singlafoye, sive per vidigar (lor la distributo kun nur la reverso videbla) la averso di la distributo-lasto – sive per konvenciono irgaltra DE

trunko 1. Korpo di arboro, sen la branchi nek la radiki 2. (*geom.*) Segmento di korpo definita. (ex. : prismotrunko, kono-trunko, e c.) EFIS

trunkono 1. (*tekn.*) Elemento di la vapor-kaldieri, e di la tanki e cisterni metala, cilindra, qua konsistas ye ringego de fer-tolo 2. (*arkitekt.*) Parto infra di fusto

truo Aperturo qua tra-iras korpo, o qua penetras lu profunde F

trupo 1. Asemblitaro ek ula quanto de personi qui kuniras, agas ensemble, interkonsente 2. Asemblitaro ek animali domestika quan onu edukas, nutras, duktas a la pastureyo kom ensemblo DEF

trusar (*trans.*) Eskartar de sulo per faldi (koko qua pendas) F

trusto (*komerco*) Sindikato de spekulisti, fondita por plugrandigar la preco di varo o di acioni, per akaparar li por pose vendar li granda-preco DEFIS

truto (*zool.*) Fisho ek la genero « salmoni », kun pelo makuletoza, di qua la karno esas tre delikate saporoza *L. salmo fario* EFIS

truvero (*historio literat.*) Poeto qua kompozis per la linguo olima di la nordo-regioni di Francia DEFIS

tu (*gram.*) Pronomo personala, vokativo, uzata kande onu parolas o skribas a persono kun qua onu relatatas pasable intime (pro la ne-ceremonialeso di ta pronomo); a persono kun qua onu relatatas intime e mem tre intime; a persono qua esas tre yuna – ed a persono quan onu desprizas DEFIRS

tualetar (*netrans.*) Lavar, razar, kuafar, vestizar ed ornar su, generale en kabineto DEFIRS

tuberkloso (*patol.*) Morbo infekta e kontagiema, komuna a la homo ed a la animali, imputata a la bacilo quan deskovris Koch, ed a granulari partikulara DEFIRS

tuberkulino (*medic.*) Extraktajo glicerinoza – facita per varmigo e steriligita – de kultivaji ek tuberkloso-bacili de rasi interdiferanta

tuberkulo (*bot.*) 1. Aglomerajo pulpoza, qua konsistas (en la maxim multa kazi) ye fekulo e qua kreskas, che ula planti, ye la extremajo di lia radiki o rami sub-sula (*kartofli – terpomi – patati,

topinamburi, e c.) **2.** (*anat.*) Protuberanco fibroza, kartilagoze, e c., di ula parti di la organismo homala DEFIRS

tubero (*bot.*) Protuberanco quan produktas, sur stipo, sur trunko, la interplekturo di la fibri e la influro di la tisuo celulara EFIS

tuberoso (*bot.*) Planto kun floro blanka, tre odorosa *L. polyanthus tuberosa* DEFIRS

tubo (*tekn.*) Cilindro kava, naturala od artificiala, quan onu uzas por pasigar, ula-direcione, liquidi, fluidi EFIS

tubulo (*tekn.*) **1.** Tubaro qua duktas fluido a la organo qua uzos olca DEFS

2. **▀tubulo di alimento** (*en automobilo*) Tubo qua duktas la mixuro exploziva, de la karburatoro til la cilindri di la motoro

tuerta Di qua nur un okulo esas vidiva S

tufo Fasko buketatra, densa, de hari, plumi, pili, flori, planti, e c. EF

tukano (*zool.*) Grossa ucelo, en Brazilia, kun plumaro diversekolora *L. ramphastus* DEFIS

tuko Peco de texuro (maxim-multakaze ek lino o kotono) uzata heme por vishar, envelopar, kovrar, e c. D

tulipo (*bot.*) **1.** Planto ek la familio « liliacei », kun radiko bulbatra, floro ovoforma, diversakolora **2.** La floro de ta planto *L. tulipa* DEFIRS

tulo (*tekn.*) Texuro qua konsistas ye reto tre desdensa, ek fili tre tenua, de silko, lino, kotono DEFIRS

tumefaktar (*trans.*) (*patol.*) Igar organo inflesar morbane EFIS

tumoro (*patol.*) Influro morbala en parto di la organismo DEFIS

tumulo **1.** Granda amaso artificiala ek tero o petri, konoforma o piramido-forma, quan onu erektis olim sur sepulteyo **2.** Monteto de tero, sola, en lando plana, di qua la somito esas platforma EFIS

tumultar (*netrans.*) (*aludante personi asemblita*) Agitar su, bruisoze, sen-ordine, generale pro granda nekontenteso e kom ensemblo. – (*anke metafor.*) DEFIS

tunelo (*tekn.*) Paseyo subsula, facita sub rivero; sub fluvio; sub parto de maro, qua quaze, klemesas inter du terolangi; sub monto; tra monto, e c. DEFIRS

tuniko **1.** (*epoki antiqua*) Subvesto **2.** (*armeo*) Redingoto kurta di uniformo **3.** Nomo di ula peli tenua, di ula gaini membranatra (ex. : la tuniki di la okulo, di la arterii, di la onyono) DEFIRS

tuno Mezur-unajo (1.000 kilogrami) por evaluar la kargajo tota di la vari sur navo, sur vagono, sur kamiono automobila DEFIRS

tupio Ludilo puerala, konatra, quan onu rotacigas sur lua pinto fera; onu startas lu per kordeto spulita an-cirkume – e quan onu desspulas tre rapide, per bruska tiro di la kordeto F

turbano **1.** Kapo-vesto virala, che la Orientani – tuko spulita cirkum la kapo **2.** Kapo-vesto mulierala por la bali, qua imitas la turbano virala DEFIRS

turbino (*tekn.*) Roto trogoza od helicoza, qua kaptas la energio de aquo fluanta o falanta, de vaporo spricanta, de gaso, e qua transmisas ta energio per ax-arboro DEFIRS

turbo Quanto tre granda de personi ordinara FIS

turboto (zool.) Marfisko, ek la familio « pleuronekti », di qua la karno saporas delikate *L. rhombus maximus* DEFIR

turdo (zool.) Ucelo ek la klaso « paseri dentirostra », qua formas speco ek la genero « merlo », kun plumaro blanka e bruna *L. turdus*

turgecar (netrans.) (fiziol.) (aludante ula organi, precipue le sexuala) Inflesar e rigideskar da la adfluado di sango od altra fluidi DEFIS

turkezo Lapido matida, bele blua DEFIS

turmalino (mineral.) Mineralo silicoza, qua polarigas lumo DEFIRS

turmo 1. Konstrukturo cilindro o plur-edra, tre alta kompare a la dimensiono di lua bazo, sola, o salianta ek edifici vicina, e qua dominacas urbo, kastelo. (ex. : la turmo da Eiffel, en Paris) 2. (shako-ludo) Piono turmoforma, en la angulo di la shakoplako D

turnar (trans.) Modifikar la pozeso per kelka rotacio, tale ke altra facio, altra edro, surfaco til-lore nevidebla, divenas videbla, efikaria EF

turnirar (netrans.) (olim) (aludante la *chevalieri, en festo militala) Interkombatar plee, per armi uzata polite, interemule, pri forteso, habilesco, talento DEFIRS

turo Voyajo segun parkuro plu o min cirklokurvatra, maxim-multakaze por sua plezuro DEFIR

turto Bloko ek la reziduo de la grani di planti oleoza, uzata por la nutro di la bruti F

turturo (zool.) Speco di kolombo plu mikra, di qua la rukulo esas plendatra *L. columba turtur* DFIS

tusar (netrans.) Esforcar por desobstruktur la respir-organi, per expiro-stroki konvulsatra, suksoza FIS

tushar (trans.) Kontakteskar, kontaktar, kun ulu, ulo (quaze por prenar, en ula kazi) EFIS

tusilajo (bot.) Planto perena, kun stipo squamoza – folio di qua la suba facio esas blankatra; lua kapituli, flava, e la folii, uzesas kom tuso-cesigivo *L. tussilago* FSL

tutelar (trans.) Protektar la persono, la havaji di minoro, di persono a qua la lego interdiktas la dispozito sen-limite di sua havaji (pro imbecilesco, dementeso, furieco) EFIS

tuvar (trans.) (navig.) Avancigar (navo) per (de la navo) tirar sur kablo imersita en fluvio, rivero, kanalo, e di qua la altra extremo esas fixigita per amaro an la punto quan onu volas atingar F

tuyero (tekn.) Vestizuro metala ye qua esas garnisita, por protektar la masonuro di la parieto, la aperturo ye la parto infra e laterala di fornego, por recevar la tubo o beko di la suflili F

tuyo (bot.) Arboro ek la familio « kupreinei », di qua la ligno, veninoza, uzesas da la moblisti *L. thuya* DEFIS

U

ube (*adverbo*) En ta loko; en qua loko? FL

ubiqua Qua esas prezenta en omna loki EFIS

ucelo (*zool.*) Un de la animali ek la klaso de vertebrozi, ovipara, kun du pedi, la membri avana aloforma, kovrita per plumi, beko korno-harda, sen denti FI

uf! Interjeciono qua expresas la alejeso, la sento di liberigeso pri ulo sufraganta, peniganta, tedanta

ukazo 1. Edikto da la caro 2. (*metaf.*) Edikto di qua la autoritato esas egardenda absolute DEFIRS

ula Qua ne determinesas – nek mem esas determininda L

ulano (*olim*) Soldato ek regimento de lancieri, en ula landi DEFIRS

ulceru (*patol.*) Lezuro di tisuo qua, pro inherar la konstituciono, tendencas adextensar su sencese EFIS

ulexo (*bot.*) Arbusto qua kreskas en la erikeyi *L. ulex*

ulmo (*bot.*) Varietato di la fraxino *L. ulmus* DEFIS

ulno Olima mezur-unajo por la texuro. (En Paris = 1,18 metro) FIS

-ulo Sufixo qua indikas la maskulo di la animalo. (Ta sufijo uzesas nur kande lu esas nekareeblo)

***ultima** Qua ne sequesos da *nexta; pos qua nula sama eventos EFIS

ultimato (*diplocac.*) Dico serio-lasto, *ultima, rezolvo quan onu deklaras ne-revokebla DEFIRS

ultramaro Farbo bele-azurea DEFIRS

ultramikroskopio Ensemblo ek la procedi di explori pri la studio di la korpuskuli tante mikradimensiona ke li ne esas observebla per la mikroskopo ordinara DEF

ultramikroskopio (*tekn.*) Aran-juro partikulara di lumizo, adaptita a mikroskopo, qua posibligas vidar la existo e la movi di objekti di qui la dimensionis esas plu mikra kam olti observebla ye la plugrandigo maxima di mikroskopo ordinara DEF

ultramontana Qua preferas obediar la papo kam la autoritato civila di sua lando DEFIRS

ultre Adjunte ad DEFIS

ulular (*netrans.*) (*aludante la nokt-uceli*) Kriar jemante. – Kriar jemante, quale la nokt-uceli DEFIS

umbelifera (*bot.*) Di qua la flori dispozesas umbele DEFIS

umbelo (*bot.*) Modo di infloresenco, forme di parasuno aperata EFIS

umbiliko (*anat.*) Cikatraro rondatra quan havas la mamiferi ye la centra parto di abdomino ube pasis kordono nutrala che la feto EFIS

umbr Okro bruno-redatra, uzata kom farbo DEFIR

-umo Sufixo di qua la senco esas nepreciza (quale la prepoziciono « ye »), rare uzata e, kande uzata, nur en ula kazi quin sancionis la Akademio di Ido

un (*matem.*) La nombro kardinala :
1 EFIS

-un- Sufixo qua anuncas : « unajo, fragmento »

unanima Qua expresas la interkonsento perfekta di plura personi EFIS

unciala (*paleogr.*) Granda literi, uzata en la epigrafi, la tituli di libri, e c., analoga a la mayuskuli moderna, ma kun formo plurironda DEFIS

uncionar (*trans.*) (*religio katol.*) Konsakrar per frotar ye oleo santa EFIS

unco (*zool.*) Varietato di pantero, di jaguaro *L. felis onca*

unglo Lamo kornatra, sur la facio dorsa di la extremajo di la fingri, che la homo e che multa animalis spinoza EFIS

unguento Substanco medikamenta, mola, por apliki extera EFIS

uniforma Di qua la formo, la esomaniero, esas identa en sua tota extensajo, dum sua tota duro. DEFIS

■ **uniformo** Kostumo di qua la formo, la koloro, esas sama pri omna personi qui apartenas a ta o ca korpo

unika Sola ek sua genero, sorto, kategorio EFIS

unikorno 1. (*fablo*) Animalo kun korpo di kavalo, kapo di cervo e korno unika meze di lua fronto 2. (*astron.*) Stelaro equatoriala, konsistante ye kelka steli nur poke briloza, situita inter la Granda Hundo, la Mikra Hundo e la Hidro EFS

unikursala (*geom.*) Kurvo pri qua la koordinati esas ekspresebla racionala per parametro variiva

unionar (*trans.*) Interligar nemateriale – asociar per ligilo politikala, religiala, komercala, e c. EFIS

unipola (*elektro*) 1. Qua havas nur un polo 2. Qua duktas nur un elektro-fluo

unisono (*muziko*) Konsonanco ek la voci, ek la instrumenti, qui emisas sam-instante la sama noto. — *anke metaf* DEFIRS

unitara Qua retroduktas la kozi ad uneso DEFIRS

univalva (*zool.*) (*pri molusko*) Di qua la konko konsistas ye nur un shutro

universitato Doceyo supra-grada, ek grupi (fakultati) de qui singla grantas la gradi di bachelereso, licencièreso, doktoresos DEFIRS

universo Ensemblo ek omna existanti DEFIS

unto Materio per qua onu lubrifikas la rotaro, la ingranaji di mashino, la axi di la roti, quan igis nigran e densan la enmixo di polvo e di la parti metala quin desagregis la frotado IS

upupo (*zool.*) Genero de paseri ek la familio « tenuirostri », qua havas, sur sua kapo, tufo ek duopla rango de plumi rufa kun bordo nigra *L. upupa* EFI

uragano Tempesto quan genitas ventoflui inter-opozata, qui formacas vortici EFIRS

urano (*kemio*) Korpo simpla, metala, ekstraktita de U₃O atomezo 238,2 – materio uzata por la fabriko di la atombombi *Simb. kem. U* DEFIRS

uranografio Deskripto di cielo DEFIRS

urato (*kemio*) Kombinuro ek urina acido kun bazo

urbario Taxo feudala

- urbo** Agregajo grandega de domi habitata, dispozita alonge e borde di stradi, e qua havas (normale) kom limitilo cirkum-muro o remparo-cirkuito EFIS
- urdar** (*trans.*) Preparar (la texo) per tensar la fili warpala di la texuro (futura) FIS
- uremio** (*patol.*) Akumulajo de ureo en sango DEFS
- ureo** (*kemio*) Substanco precipua di urino : $\text{NH}_2\text{CO.NH}_2$ EFIS
- uretero** (*anat.*) Kanalo membrana qua duktas urino, de la reni aden la veziko
- uretrito** (*patol.*) Inflamuro di uretro
- uretro** (*anat.*) Kanalo ekskrecala di urino DEFIS
- uretroskopo** Varietato di endoskopo, uzata por explorar la domajesos di la mukozo di uretro
- uretrotomio** Incizo di la parti streta di uretro
- urino** Liquido ekskrementa quan sekrecas la reni, duktata da uretero aden la veziko de ube lu ekpulsesas per la kanalo uretra DEFIRS
- urjar** (*netrans.*) Ne povar sen domajesos tardigesar od ajornesar EFIS
- urno** 1. (*en la epoki antiqua*) Granda vazo quan la Antiqui uzis por cherpar aquo, por enklozar la cindri de la kadavri homala, por rekoliar la voto-buli en la tribunali, en la asemblitari politikala, e c. 2. (*nun-epoke*) Vazo, buxo, aden qua onu rekolias la voto-bilietoj DEFIRS
- uro** Sufixo qua indikas « la rezultajo (materiala) de la faco, de la ago » EFL
- urogalo** (*zool.*) Nomo vulgara di la tetraso *L. tetrao urogalus* |
- uroxo** (*zool.*) Bovo sovaja, en la foresti di Lituania, la maxim granda quadripedo di Europa *L. bos urus* DEFS
- urso** (*zool.*) Mamifero karnavida, plantigrada, di qua la pili esas densa *L. ursus* EFIS
- urtikario** (*patol.*) Inflamuro di la pelo, qua eventas acese, forme di makuli – qua igas pruritar quale de urtiko-piki EFIS
- urtiko** (*bot.*) Planto sovaja di qua la folii, la stipo, pikas sente di bruleso *L. urtica* EFIS
- us** (*gram.*) Dezinenco di la verbo-kondicionalo
- Usa** (*geogr. politikala*) La Stati Unonita di Nord-Amerika (di qui la urbo centrala esas Washington, D.C.) DEFIS
- ushero** Oficiero judicistala, di qua la tasko konsistas ye notifikar la akti procesala EFS
- utardo** (*zool.*) Granda ucelo stel-tiera, formo-vicina a strucho *L. otis* FIS
- utensilo** 1. Labor-instrumento quan laboristo manuala uzas por la praktiko di sua mestiero 2. Vazo, instrumento, por la hemo-labori diversa – implemento DEFIS
- utero** (*anat.*) Organo di la filiifo o yunifo che la mamiferini – organo kava, kun parieto muskulatra, di qua la internajo komunikas kun vagino DEFIS
- utila** Uzata efike por agar o facar ulo EFIS
- utopio** 1. Konceptajo imaginala pri governo-sistemo idealala 2. Konceptajo idealala, ne-realigebla DEFIRS
- utrikulo** (*bot.*) Singla ek mikra lojii en la tisuo celulara di la planti DEFIS

uveo (*anat.*) Membrano interna, garnisita ye materio nigra (pigmento) qua kovras tapete la okulo EFIS

uvulo (*anat.*) Apendico karna qua pendas de la infrajo di la palato-velo, en la enireyo di la guturo EFIS

-uyo Sufixo qua signifikas la « recipro, kontenanto »

uzar (*trans.*) Igar (la objekto) plear sua rolo por atingar la skopo vizata DEFIS

uzufruktar (*trans.*) (*yuro-cienco*) Havar la yuro uzar kozo quan altru proprietas, e recevar por su

la frukti, la produkturi de lu, sen darfar alienar lu, nek destruktar lu EFIS

uzukaptar (*trans.*) (*en la yuro-cienco di la Romani antiqua*) Proprieteskar per nur posedo dum tempo pasable multa, per nur uzo EFIS

uzurar (*netrans.*) (*pri presto*) Postular interesi qui ecesas la procento legala, normala EFIS

uzurpar (*trans.*) Propriagar a su, sen yuro (domeno, autoritato, titolo) DEFIRS

vabo Bloko de vaxo, ek alveoli, aden qui la abeli depozas sua mielo D

vacilar (*netrans.*) (*aludante la gambi, la kapo*) 1. Agitesar da quaza tremo, ta-sinse o casinse 2. (*metaf.*) Hezitar multe pri decidir o rezolvar EFIS

vacinio (*bot.*) Genero de planti ek le « vacinei » – qua produktas beri nigratra, acideta *L. vaccinium* L

vacino (*patol.*) Morbo eruptala, kontagiala, propra ye la bovini EFIR

vadar (*netrans., tra*) Trairar rivereto, rivero, ube la aquo esas tale basa ke onu povas tra-pedirar lu EIS

vaflo Kuko facita en mulduro di qua la plaki esas dividita ye celuli alveolo-simila

vagar (*netrans.*) Vivar aventure, irante sen skopo, hazarde DEFIS

vagino (*anat.*) Kanalo qua departas de la vulvo ed abutas a la utero DEFS

vagono Veturo uzata sur la relvoyi por transportar pasajeri e vari; anke sur la tramvoyi DEFIS

vajisar (*netrans.*) (*aludante infan-teto jus-naskinta*) Kriar FIS

vakancar (*netrans., dure di*) Juar la repozo-periodo, relative longa, dum qua interruptesas la lerno en la skoli, la laborado en la tribunali, kontori, fabrikeyi, e c. DEFIS

vakar (*netrans.*) (*aludante ofico, habiteyo, plaso*) Ne okupesar DEFIS

vakua Di qua la spaco interna ne okupesas (da to quon lu normale kontenas) DEFIS

vakuolo (*biol.*) Kavajo en la protoplasmo, per la prezenteso di multa likvidi qui ne povas mixesar kun la protoplasmo DEFIS

valenco (*kemio*) La grado di saturrebleso di atomo di korpo per hidro-atomi EF

valeriano (*bot.*) Planto herbatra, kun folii spatuloforma, quan la homo manjas forme di salado *L. valerianella olitoria* EFI

valeriano (*bot.*) Planto farmaciala, ek la brancho « dikotiledoni monopetala », kun flori rozea e flori preske kompozaja, di qua la radiko esas kontre-spasma, kontrefebra *L. valeriana* EFIS

valida 1. (*fiziol.*) Qua disponas tote sua vigoro 2. (*yuro-cienco*) Qua havas omno postulata da la legi por produktar sua efiko; qua havas la valoro postulata por admisesar legitime DEFIS

valizo Mikra voyajo-kofro quan onu povas kunportar manue EFIS

valo (*geogr.*) 1. Fundo inter du o plura monti 2. Baseno di fluvio o rivero EFIS

valorar (*trans.*) 1. Esar evaluita kom la equivalanto di ta o ca pekunio-quanto 2. Esar evaluita kom havanta ta o ca qualeso, ta o ca merito EFIS

valsar (*netrans.*) Dansar jirante segun ario tri-tempa DEFIRS

valvo 1. (*zool.*) Singla de la du shutri ye qua konsistas la konko di la moluski qui desklozasas o riklozasas 2. (*bot.*) Singla ek la peci di perikarpo sika 3. (*tekn.*) Klozilo moviva, baskuliva, quan preso-resorto klozas, per aplikar lu kontre aperturo, e quan forco plu granda, per efikar inverse, povas apertar dum kelketa tempo, ma qua cesas quik kande la forco cesas efikar EFIS

vampiro 1. Ento imaginala, quan onu kredas vidar ekirar de tomo por sugar la sango di la vivanti dum lia dormo 2. (*metaf.*) Persono qua richigas su detrimente, leze, di sua kunhomino DEFIRS

vamso Olima vesto virala, manikoza, qua klemis la tayo e kovris til la genui D

vana 1. Qua havas nur la aspekto, ma nula realeso nek valoro 2. Qua ne sukcesas efikar EFIS

vanado (*kemio*) Metallo blanka, kristalatra, denseso 5,7, atompezo 51, ekstraktita precipue de $(V_2O_8Pb_2)_3 + PbCl_2$

vandalo Desestimero, destruktero di la monumenti di civilizeso, di kulturo DEFIRS

vanelo (*zool.*) Ucelo ek la klaso « steltieri », kun plumaro nigra *L. vanellus* FIL

vango 1. (*anat.*) Che la homo: parto di la vizajo, singla-latere, de-sub la okulo til la mentono 2. Parto korespondanta di la kapo, inter la nazo, la boko e la oreli (che la mamiferi); inter la bazo di la beko e la boko (che la uceli e la fishi); inter la okulo e la mandibulo (che la insekti) 3. (*tekn.*) Parto di objekto plu o min neprecise komparebla, per lua formo e simetreso, a la

vangi D

vanilo (*bot.*) Frukto di planto sarmientoza di Mexikia, di qua la shelo odoras aromatoze *L. vanilla* DEFIRS

vanitato La deziro ostentar EFIS

vanto (*navig.*) Grosa kordego skalatra qua fixigas masto e mantenas lu vertikale DR

vaporo Asemblajo ek la guteti, preske neperceptebla, qui su elevas de la surfaco di la likvidi, de la korpi humida, per la efiko da kaloro, da la diminuto di la preso atmosferala EFIS

varango (*navig.*) Ligno-peco kurvatra, fixigita per lua mezo, sur la kilio di navo, e qua formacas la fundamento di la spantaro ye qua konsistas la karpenturo di la navo DFS

variar (*netrans.*) 1. Submisar (serio de fakti) a chanji intersucedanta 2. (*netrans.*) Chanjar intersucedante. – Dicesas pri kozi qui, kun traiti komuna, interdiferas DEFIS

varicelo (*patol.*) Morbo infektala, kontagiala, qua aparas precipue che la infanti e la pueri, e qua karakterizesas esencale da erupto bulo-forma, intervaloze, e qua desparas pos kelka dii DEFIS

varietato (*zool. e bot.*) Singla ek la grupi interdiferanta de individui ek un speco, qui havas ula traiti extera komuna DEFIS

variko (*patol.*) Dilaturo permanenta, quan produktas akumulajo de sango en veino (en la gambi, maxim-multa-kaze) EFIS

variolo (*patol.*) Morbo infektala, kontagiala ed epidemiala, quan genitas mikroparazito ankore nek konocata, e qua havas kom karakterizivo erupto postuletoza qua abutas a pusifo EFIS

- varma** 1. Di qua la temperaturo esas alta 2. Qua igas parto di la kapo sentar su kaloroza DE
- varo** To quo esas la objekto di komerco DE
- varsar** (*trans.*) 1. Igar (liquido, sablo, grani) fluar, glitar, per inklinar la vazo qua kontenas li 2. (*financo*) Igar pekunio pasar, page, de kaso aden altra kaso FI
- vartar** (*trans.*) Permanar til la arivo (di ulu, di ulu) DE
- vasalo** (*feudismo*) La persono qua dependas de sinioro pro feudo DEFIRS
- vasko** Baseno, forme di kupo, qua recevas la aquo de fontano FI
- vaskulo** (*anat.*) Kanalo en qua cirkulas la sango, la limfo, e c., che la animala — la sapo, che la vejentanti DEFIS
- vasta** Qua su extensas til for sua centro. Qua kovras multa spaco EFIS
- vato** Kotono preparita por esor strato mola, dolca – uzata diversascope DFIR
- vaxo** Substanco flavatra, mola, fuzebla, quan produktas la abeli, ed ek qua li facas alveoli di la abeluyo DE
- vazelino** (*farmacio*) Reziduo de la distilo di la petrolo de Amerika, konsistanta ye mixuro de hidrokarburi (CH_2) DEFIRS
- vazo** Recevuyo ek ligno, metalo, glaso, tero, porcelano, fayenco, e c., varie-granda, varie-forma, destinita kontenor omna speco de substanci, liquida o solida (liquori, nutrivi, frukti, flori, e c.) DEFIRS
- ve!** Klameto qua expresas la chagreno
- vecho** (*bot.*) Genero de leguminosi, « papilionacei », perena, generale klimera, kun folii paripennea, stipitoza, flori axala, solitara o grapana – uzata kom forejo L. vicia EFI
- vedeto** (*milit.*) Mikra milito-navo uzata kom observero. -Barkego movata per vapore o petrolo, qua servas militonavo DEFI
- vegro** (*navig.*) Singla ek la planki uzata por kovrar la parti interna di la kareno di navo DFS
- vehar** (*netrans.*) Irar per veturo, biciklo, navo, aeroplano, fuzeo, relvoyo-treno, e c. EFI
- veino** 1. (*anat.*) Vaskulo sangala, qua retroduktas la sango a la latero dextra di la kordio, de ube lu pulsezas a la pulmoni por rekupear la oxigeno quan lu perdis, per la cirkulo arteriala, en la parti diversa di la korpo 2. (*mineral.*) Strato di mineyo ube onu renkontras la erco 3. Traito sinuoza, analoga a la veini quin onu vidas tra la pelo, sur marmoro, e c. EFIRS
- vejetar** (*netrans.*) 1. Exekutar la funkcioni ye qui konsistas la vivo di la planti 2. (*aludante la homi*) Vivar inerte, sen emoci, sen agado (same kam planto) DEFIRS
- vejetatar** (*netrans.*) Praktikar la nutro-sistemo (« da Pitagoro ») segun qua supresesas omna speci de karni o lia derivaji nemediata DEFIRS
- vekar** (*netrans.*) Cesar sua dormo DE
- vekto** Levero di la balanco, qua ocilas sur sua axo e suportas la pleti L
- vektoro** (*geom.*) Radio qua duktesas (en kurvo fokoza) de foko ad irga punto di la kurvo DEFIRS
- velino** (*tekn.*) Felo de bovyuno, apretita quale pergameno, ma plu delikata e plu glata, uzata por piktar miniaturi, por skribar DEFIR

velito 1. (*che la Romani antiqua*) Infantriano kun armi lejera 2. (*ar-mei di Napoleon Iesma*) Pedochasero EFIS

velkar (*netrans.*) Cesir esar fresha. (*anke metaf.*) D

velo Tuko de stofo per qua la mulieri kovras sua vizajo por shirmar su de la regardi, o por protektar su kontre atmosfero kolda, kontre vento, e c. EFIS

velocipedo Sidilo sur roti, quan onu movigas per presar pedalo DEFIS

velodromo Lico por la konkursi di biciklisti EF

veluro Stofa kun du strati horizontala de fili: la suba (reverso) formacas texuro densa; la supra (averso) esas sole dika (per mikra slingi sekita ed igita interegale longa) DEFIS

venar (*netrans.*) (*aludante la persono qua parolas*) Vidar (persono, kozo) qua iras o portas a la loko ube esas la parolante FIS

vendar (*trans., ad ulu*) Cedar (ulu) (ad ulu) qua proprietos olu, po pekunio-quanto (o po valorajo altra-sorta) EFIS

veneno 1. Liquido quan sekrecas ula animali per glando specala, e qua, enduktite per morduro o pikuro aden la sango di altra animalo, divenas nocanta o mortiganta 2. (*metaf.*) Dico o doktrino danjeroza EFIS

veneracar (*trans.*) Traktar kun respekto profunda, religiala, humila EFIS

venerala Qua koncernas la relati inter-sexua intima DEFIRS

venerdio La dio kinesma di la semano

veniala (*teologio katol.; pri peko*) Pardonebla, pardoninda EFIS

venjar (*trans., su, ulu, pri, pro*) Punisar ulu (qua ofensis) por satisfacar sua rankoro, o la rankoro di ulu EFIS

ventar (*netrans.*) Dicesas kande, en ta o ca parto di atmosfero, eventas diplaseso plu o min rapida di aeroquanto DEFIS

ventilar (*trans.*) Chanjar la aero di klozajo (*kluzajo), aerizar per eventigar fluo di aero DEFIRS

ventilatoro (*tekn.*) Aparato uzata por ventilar la chambrego di teatro, chambro di hospitalo, e c., o por alimentar fornego ye aero EF

ventrikulo (*anat.*) Kavajo qua sequas la parto supra di la dextrajo e sinistrajo di la kordio; la dextrala sendas la sango veinala a la pulmoni – la sinistrala, la sango arteriala, a la tota korpo DEFIS

ventro (*anat.*) Parto di la korpo, kava, qua kontenas la stomako e la intestini. (sinonimo: abdomino) EFIS

ventuzo (*medic.*) Mikra vazo kloscho-forma, quan onu aplikas sur ta o ca parto di la korpo e de qua onu ekspulas la aero, por sublevar la pelo e produktar iriteso lokala deturniva FIRS

« **Venus** » 1. (*astron.*) Planeto di la sistemo Sunala, la disto-duesma, kontante de Suno de qua lu distas per (cirkume) 108 milion kilometri 2. (*mitol.*) (*che la Latini*) Deino di Amoro DEFIRS

venusmonto (*anat.*) Saliajo avan la pubio, super la vulvo, e qua pilozekas lor puberesco F

vera Konforma a to quo esas reala (kontraste kun: imituro, kontrafakturo, finguro) EFIS

verando (*arkitekt.*) Teraso tektoza qua formacas peristilo DEFIR

- verbasko** (*bot.*) Herboro moli-giva, uzata por kataplasmi, alta-statura, kun folii simpla, alterna, kovrita ye pili kotonatra *L. verbas-cum* IL
- verbeno** (*bot.*) Herboro di qua la stipito quadrata, la folii inter-opozata e dentoza, la infloresenco spikoforma, memorigas la labia-cei – uzata por la faco di parfumi o ... di ula liquori *L. verbena* DEFIRS
- verbo** 1. (*logiko*) Termino di la pro-poziciono, qua unionas la atri-buto a la subjekto 2. (*gram.*) Vorto-speco qua expresas la exi-sto, la ago 3. (*teol.*) Persono due-sma ek la Triuno kristana; la fili-ulo di Deo, egardata kom la sajo eterna DEFIS
- verda** Di qua la koloro esas olta di foliario, di herbo, e c. EFIS
- verdigriso** Nomo vulgara di la ku-proxido qua naskas sur la surfaco di la vazi de kupro EF
- verdikto** (*yuro-cienco*) Rezultajo de la deliberi da la jurio, prokla-mita publike DEFIRS
- verdroneo** (*zool.*) Nomo vulgara di mikra pasero konirostra, kun plumaro verda, flava o makulo-nigra *L. fringilla chloris* F
- verdugo** La persono di qua la tasko konsistas ye exekutar la verdikto « kondamnita ad ocidesor », enun-cita da la judiciisto, t.e. senkapi-gar o per gilotino, o per hakilo S
- vergo** Longa bastoneto, rekta e fle-xebla, uzata por kastigo-batar, o (kande ornita per ivo-ro-peci) por ula funcioni di la usheri
- verifikar** (*trans.*) Submisar (ulo) ad explor, por certesar (*cer-teneskar) pri to ke lu facesis od a-gesis korekte, rigoroze segun la preskriptaji DEFIS
- verjuso** Suko acida de vitoberi nematura, uzata kom kondi-mento EF
- verko** Rezultajo de laboro (pensala, artala, etikala, sociala) DE
- vermicelo** (*koquarto*) Farino dilu-tita e petrisita, filigita, quan onu manjas supe EFIR
- vermo** (*zool.*) Larvo di insekto, qua su developas en la karno pu-tranta, e quan onu uzas kom lu-rivo di pesko DEFIS
- vermuto** Vino flava, en qua onu infuzis absinto-folii DEFIRS
- verniero** (*tekn.*) Linealo movebla, per qua onu evaluas la fracioni di la dividuri di skalo gradizita EF
- verniso** Solvuro ek gumo-rezino en alkoholo, en petrol-esenco, qua formacas, per sikesko, strato glata e briloza, surface di la objekti qua esas indutita ye lu EFI
- veroniko** (*bot.*) Nomo di plura planti ek la grupo « personei », di qui la extremaji konsumesas infu-zure *L. veronica* DEFIS
- vers** (*prepoziciono*) (*qua regardas*) direciono di... – o (*qua quaze re-gardas*) direciono di... (do : sen movo ad) F
- versiono** Maniero ye qua persono komprenas lekte, naracas, rapor-tas, explikas ulo DEFIS
- verso** Serio di vorti, ritmoza e me-zurita segun la duro di la silabi (longi e kurti) o segun la nombro di la silabi DEFIS
- versoro** (*matem.*) Lineo di qua la longeso e la situeso karakterizas nombro imaginara EF
- vertebro** (*anat.*) Singla ek la 24 osti ye qui konsistas la spino DEFIS
- vertico** (*anat.*) La suprajo di la kapo EFIS
- vertijar** (*netrans.*) (*patol.*) Subisar ta sturdo kurtadura dum qua sem-blas ke la objekti jiras o rotacas avan la okuli EFIS
- vertikala** (*geom.*) Perpendikla ye la plano horizontala DEFIRS

vertuo Praktiko kustumata di lo etiko-bona EFIS

veruko 1. Mikra surkreskajo pelala, surfacala 2. Protuberanco sur la kortico di arboro, sur folio FIS

vervo Inspireso ardoroza, nur kelka-dura DEF

vespero La parto finala di la jorno-periodo EFL

vespertilio (zool.) Mikra mami-fero, karnavida, noktala, di qua la osti di la membri avana unionesas a la korpo di la membri dopa per membrano quaze ala *L. vespertilio* L

vespo (zool.) Insekto, genero ek la tribuo « himenopteri », di qua la femino (qua havas dardo longa, quale la abelo) konstruktas alveoli *L. vespa* DEIS

vespri (liturgio katol.) Recito di la oficio deala quan onu agis olim cirkum vespero, e nun pos-dimeze DEFIS

vestalo (historio di la Roma anti-qua) Sacerdotino di Vesta, qua devis permanar virga vivo-dure, e di qua la rolo esis entratenar la fairo sakra. – (metaf.) Muliero tre chasta DEFIRS

vestibulo 1. Chambro qua, situita ye la enireyo di edificio, di domo, igas acesar olca 2. Placo avan la pordo precipua di kirko o katedralo DEFIS

vestio Vesto sen baski F

vesto To quo uzesas por kovrar la korpo homala, skope di shirmar lu de la domaji da vetero mala, o cesigar lua nudeso EFIS

vestono Vesto virala, kelke plu kurta kam vestio F

vetar (trans.) Refuzar sua sanciono di (ulo) EF

veterano 1. (olim, en Roma) Soldato qua obtenabis sua kon-jedo definitiva, pos armeanesir

dum multa tempo 2. (nun) Soldato qua esas armeano de multa tempo DEFIRS

veterinaro Mediko qua kuracas la morbi di la kavali, hundi, e c. DEFIRS

vetero (meteorol.) La stando di atmosfero DE

vetivero (bot.) Planto de India, uzata por facar parfumi *L. andropogon vetiveris* DEFIS

vetrino (tekn.) 1. La parto di la butiko qua separesas de la strado per nur granda panelo de vitro 2. Armoro, tablo sur qua esas instalita kesto ek vitro, en qua onu expozas la objekti skarsa o fragila FI

veturo Vehilo por transporti, ek framo muntita sur roti, quan trans kavali, muli, e c. od homo FI

vexar (trans., pri, pro) Igar (ulu) deskontenta, despitanta e pasable shamoza ed interne iracoza, kande ulu amuzas su per kontreagar lu pri mikraji DE

vezikatorio Substanco qua produktas veziketi sur la pelo DEFIS

veziko 1. (anat.) Quaza sako, posho, en qua urino esas akumulite, til kande la parieti kontraktas por ekpulsar lu 2. Saketo en la abdomino di la maxim multa fishi, qua kontenas mixuro de azoto, oxigeno e karbo-bioxo, ed igas la fisho plu lejera 3. Ta sako, tirita ek la korpo di la animalo, sikigita ed inflita da la aero quan onu ensuflis EFIL

vi (gram.) Pluralo di « vu »

viadukto (tekn.) Ponto alta, kun, multa-kaze, plura rangi de arkadi, konstruktita super fluvio, rivero, valeto, e c. DEFIRS

viatiko 1. Subsidio a persono por lua spensi dum lua vojajo 2. (religio katol.) Helpilo por acesar la vivo sequonta, la vivo *nexta, eukaristio portata a persono ex-

treme malada por preparar lu pri morto bona DEFIS

vibrar (*netrans.*, *de*, *pro*) Agar ocilo duopla, movo alternanta di la molekuli di korpo, qua transmisesas proximope a la medio DEFIS

vibriono 1. Ento mikroskopa, forme di filamento tenua 2. (*biol.*) (opoze a « bakterio ») Ento mikroskopala qua semblas avancar per movo vermoforma

viburno (*bot.*) Arboreto kun folii blanka e beri reda, dispozita buketatre, ek la familio « kaprifolia-cei » *L. viburnus* EFIS

vice 1. Qua pre-nominesis por helpar o suplear (sua superioro nemediata) 2. Indikas « remplase di... » 3. (*kande sequata da infinitivo*) indikas ago kontrea ye olta quan onu jus parolis, aludis, mencionis. (ex. : vice laborar, lu ludis)

vicero (*anat.*) Omna organo vivala esencala quan kontenas un ek la tri kavaji : kranio, torako od abdomino EFIS

vicina Qua esas situata proximexime EFIS

vicio Tendenco kustumala a lo etiko-mala EFIS

vidamo (*feudismo*) Reprezentanto di episkopo, di abado, di qua la tasko konsistis ye defensar lu ed, en la kazi maxim multa, feudizita da lu EFIRS

vidar (*trans.*) Perceptar la imaji quin la lumo-radii qui departas de la objekti lumizata formacas sur la fundo di la okulo por konvergar adsur retino FIR

vidva Qua cesis havar spoza, pro la morto di ta spoza DEFIRS

vielo (*muziko*) Muzikilo kordoza, quan onu pleas per klavi quin la manuo sinistra igas kontaktar

rotaco-roto indutita ye kolofono qua pleas la rolo di arketo DEF

vigilar (*netrans.*) Ne dormar dum la tempo normale dormokonsakrita EFIS

vigilio (*liturgio katol.*) Hiero di granda festo, dum qua onu abstinencas e fastas DEFIS

vigoro Forteso di la korpo, di la spirito o di la psiko, qua atingas sua maximo EFIS

vikario (*precipue pri religio*) La persono qua, dum la absenteso di sua superioro, remplasas lu ed exekutas lua taski DEFIRS

viktimo 1. Vivanto ofrata sakrifike a la deajo 2. (*metafore*) Persono qua sakrifikas vole sua vivo o sua feliceso ad ulu, ad ulo 3. Persono qua sakrifikesas a la odio, a la venjo, di ulu EFIS

viktualio Singla unajo ek provizuro de nutrivi DEFS

vikuno (*zool.*) Ruminero sen korni, animalo lanoza ek la genero « lamao », devenanta de Peru *L. auchenia vicunna* DEFIRS

vilajo Mikra grupo de domi di rurani, qua ne havas stradi rekta-linea, nek limito cirkum-muro o ramparo-cirkuito EFI

vilanelo Kansono di vilajani, maxim-multa-kaze kun kupleti tri-versa e refreno, finanta per quatreno DEFIRS

vildo Animalo quin onu kaptas chase (perdriki, qualii, lepori, kunikli, kapreoli) D

vilejar (*netrans.*) Sejornar en ruro dum la sezono bela FI

vilo (*anat.*) Singla ek la pili sur la surfaco di ula membrani (mukozo di la stomako, e c.) EFIS

vilozito (*anat.*) Singla ek la mikra asperaji o saliaji qui kovras ula surfaci quin li igas aspektar pilozita. (kom ex. : la viloziti intestinala) EF

vimplo 1. Telo-tuko qua, en la kostumi di la regulierini, kovras la pectoro, la kolo, e cirkondas la infra parto di la vizajo 2. Kamizeto sen maniki (ek tulo, dentelo, e c.) quan *weras la mulieri kun robo dekoltita E

vinagro Liquoro qua saporas acide e pikante, ek la acidofermentaco de vino EFS

vindar (trans.) Elevar grandeforce (kargajo) per mashino qua konsistas ye arboro o cilindro horizontala qua rotacas sur axo ed an-cirkum qua spulesas kordego an qua ligesas la kargajo DE

vinkar (trans.) 1. Igar su supesar (a) pri forteso, sua enemikon (en batalio, milit.), (b) pri habileso, talento, sua konkurencon 2. Superpasar to quo esas obstaklo EFIS

vinu Suko fermentacita di vitoberi – drinkajo alkoholoza DEFIRS

vintru La sezono maxim kolda di la yaro, en qua la jorni esas maxime kurta, qua sequas autuno e preiras printempo DE

vinyeto (tekn.) Ornamento qua reprezentas vito-branchi interplektita, supre di la pagino unesma di libro o di chapitro. Omna ornamento di la frontispico o di la pagini di libro. Graburo cirkondita da kartusho, Ornamento di la kovrilo di libro. Ornamento cirkum naztuko. Ornamento di paperfolii lettrala DEFIRS

violacar (trans.) Domajar, lezar (ulo) quan onu ya devas respektar. – Koitar muliero kontre elua volo EFIS

violentar (trans.) Koaktar sovaĵe, per la uzo di vigoro senrepresa EF

violino (muziko) Instrumento kun kordi ed arketo, derivita de la viulo olima, igita plu mikradimensiona, e reduktita a quar kordi inter-akordita quintope (g, d, la, e) DEFIS

violo 1. (bot.) Planto ek la familio « violacei », kun mikra floro di qua la odoro esas dolca, e la koloro inter reda e blua... 2. La floro di ta planto L. *viola* EFIRS

violoncelo (muziko) Instrumento kun quar kordi ed arketo, ye un quinto sub alto, qua preske korespondas a la viulobaso olima, e quan onu pleas tenante lu inter sua genui DEFIS

vipero (zool.) Reptero serpenta di qua la morduro esas venenozo L. *vipera* DEFIS

virga 1. (pri adolecantino homa) Quan nula viro koitis 2. (metaf.) (a) Regiono virga : ne ja explorita; (b) Tero virga : ne ja kultivita; (c) Foresto virga : ne ja explotita; (d) EFIS

■ **metalo virga** Renkontrita pura en sulo

viro Adultulo homa, qua havas maxim-alta-grade la karakterizivi di la maskuli EFIS

virtuala 1. (filoz.) Qua povas efikar, ma ne ja agis lo 2. (optiko) La foko virtuala di spegulo : loko ube la lumo-radii diverganta quin reflektas la spegulo, se prolongite ideale, konvergas dop la spegulo DEFIRS

3. ■ **efiko virtuala** (mekan.) Efiko quan agus moveblo se lu move-sus ye quanto extreme mikra ye ta o ca instanto

virtuoza Di qua la talento igas (ta persono) ecepto-kazo DEFIS

virulenta (patol.) Qua kontenas la fonto di infekto e di transmisio morbala DEFIS

viruso (patol.) Substanco qua esas la kauzo di infekto e di transmisio morbala DEFIS

visar (trans.) (tekn.) Rotacigar skrubo por sinkar lu (aden ulo) F

vishar (trans.) Netigar (objekto) per pasigar sur olu ulo qua deprenas la strateto de polvo qua kovras lu; sekigar per froto D

viskomto 1. Titulo siniorala, aplikata, en la komenco, a la lietnanto di la komto 2. Nobelesotitulo, sub komto e super barono DEFIRS

viskoza Di qua la molekuli esas tenaca, inter-adheras ed adheras a la korpo quan li tushas DEFIS

vistar (trans.) Aplikar (sur akto) la formulo qua konstatas ke lu esas verifikita da la persono o da la organismo di qua la signaturo esas necesa por igar olu valida EIS

vitalismo (filoz.) Doktrino segun qua la fenomenen fiziologiale havas kauzo speciale, ne-sama kam olta di la fenomenen psikologiale DEFIRS

vitelo La parto flava di la ovo EFIS

vito (bot.) Planto kun stipo lignatra, qua produktas la beri de qui facesas vino L. *vitis vinifera* EFIS

vitralio Panelo de vitro-plaki, asemblita fako-formacante, e (maxim multa-kaze) dekorita ye pikturi F

vitriolo Nomo vulgara di SO_4H_2 DEFIS

vitro Materio harda, frajila, diafana, quan onu obtenas per la kunfuzo di sablo silicoza kun potaso e natroxo EFIS

viulo (olim) Nomo di muzikili diversa; kun kordi ed arketo, forme di granda violino kun kin, sis o sep kordi, ne-egale grosa DEFIRS

vivaca Rapida ed animata pri lua ago-maniero EFIS

vivar (netrans.) 1. (che la animalo) Posedar e praktiko la funkcioni « nutro », « genito » 2. (che la homo) Posedar e praktiko la funkcioni « nutro », « genito », « raciono » ed « arbitrio » EFIS

vivipara Qua parturas ja vivanta sua yuni (kontraste kun « ovipara ») EF

vizajo La facio di la kapo (che la homo) EFI

vizar (trans.) Regardar tre atencoze (lor sua lanso o jus ante sua lanso di objekto ad la punto quan onu volas atingar)

vizelo (zool.) Varietato ek la genero « martro », kun korpo svelta, longa, falva, falveso plu klara subventre, muzelo pinto-forma L. *mustela vulgaris* DE

vizio Parto avana di la kasko, quan onu abasis por shirmar la vizajo, e tra qua onu povis vidar e respirar per greto streta. – Peco ek ledro muntita an-avan kasqueto por shirmar la okuli kontre la suno-radii e kontre la pluvoguti DEFIS

vizio Iluziono per qua onu kreadas vidar ulu od ulo qua ne esas prezenta koram onua okuli DEFIS

viziuro (en Turkia olima) Oficiro ek la *konselio (konsilantaro) di la sultano DEFIRS

vizar (trans.) Irar renkontre che ulu, pro devo di politeso, di deferenco DEFIRS

voco 1. (a) Sono de la aero ekpulsita de la pulmoni, kande ta aero trairas laringo, qua igas ica vibrar. (b) Sono artikulata, parolo. (c) Sono modulata segun la skalo muzikala, aptigita pri kantado 2. Expreso di la opiniono di persono lor voto 3. (metaf.) (gram.) Formo di la konjugo, qua indikas se la efiko quan expresas la verbo esas agata o subisata da

la subjekto ^{EFIS}

vodevilo Teatraĵo mixita kun kunpleti ^{DEFIR}

vokalizar (*netrans.*) (*mu-ziko*) 1. Exerĉar su voĉe, per kantar la noto sen prononci la lua nomo e sen vortizar la sonuno 2. Adjuntar traiti, ornivi, en kantajo ^{DEFIRS}

vokalo 1. Sonuno simpla, emisata per lasar la aero ekirar de laringo e trairar la boko sen obstaklo 2. Singla ek la sonuni diversa qui genitesas tale, segun la maniero quale onu apertas sua boko por lasar li ekirar. (la vokali : a, e, i, o, u) ^{DEFIS}

vokar (*trans.*) Invitar (ulu) pri venar, per prononci la lua nomo, o per signalo ^{EIL}

vokativo (*gram.*) Un ek la kazi di la deklino (*che ula lingui nacionala*) quan onu uzas kande onu su turnas a persono od a kozo quan onu egardas quale personon ^{DEFIS}

volar (*trans.*) 1. Rezolvar agor o ne agor (ulo) 2. Praktikar plu o min energioze sua povo pri rezolvar koncerne agar (ulo) od igar ulu agar (ulo) 3. Rezolvar ferme, obtenor (ulo) por su o por altru ^{DEFIRS}

volatila (*aludante substanco solida o liquida*) Qua vaporeskas facile ^{EFIS}

volfo (*zool.*) Quadripedo karnavida, kun muzelo longa e nigra, oreli rekta, pilaro flavatra e nigrebuntita, kaudo tufatra *L. canis lupus* ^{DE}

volkano 1. Abismo subtera, (normale) interne di monto, qua lanças, per aperturo (kratero), flami, fumuro, cindri, e materii fuzura 2. (*metaf.*) (a) ^{DEFIRS}

■ **esar sur volkano** En stando politikala quan karakterizas la mi-

naco da revoluciono. (b)

■ **viro volkana** Di qua la karaktero esas impetuozas

volontario Qua armeanesas, qua su engajis pri armeanesko, sen obligeo pri lo ^{DEFIRS}

voltar (*netrans.*) 1. (*manejo*) Igar (kavalo) jiro-movar plurafoye 2. (*skermo*) Chanjar sua plaso por evitar tusheso da la espado di sua adverso 3. (*kartoludo*) Stroko ye qua onu agas omna preni ^{DEFIRS}

voltijar (*netrans.*) 1. (*kavalk-arto*) Exerĉar su gimnastike por kustumigar su pri saltar sen estribi adsur kavalo qua avancas paze, trote, galope 2. (*akrobat-arto*) Exerĉar su pri dansar sur kordo laxa ^{DEFIR}

voltmetro (*tekn.*) Sorto di galvanometro, per qua onu mezuras la forco elektromovala o la falo di la potencialo inter du punti ^{DEFIRS}

volto (*elektro*) Unajo pri la interdifero di la potenciali elektrala = 108 unaji elektromagnetala C.G.S. ^{DEFIRS}

■ **volto internaciona** Tensiono elektrala qua, aplikate a konduktivo di qua la rezistiveso egalesas un *ohm* internaciona, genitas fluo de un *ampero* internaciona

volumino (*geom.*) Parto di spaco, quan okupas korpo ^{DEFIS}

voluntar (*trans.*) Esar benigna, komplezema, servema (*serviema) til konsentar (agor co o to) ^{EFI}

volupto Plezuro di la sensi, qua igas juar forte ^{EFIS}

voluto (*arkitekt.*) Ornamento spiralforma an la kapitelo di kolono (precipue en la klasifiko-grupo « ionika »), di konsolo, di modiliono ^{DEFIRS}

volvar (*trans.*) Aplikar rule kozo an-cirkum altra ^L

vomar (*trans.*) 1. Retrojetar konvulso, per sua boko (la materii solida o liquida qui esis en la stomako) 2. (*metaf.*) Pulsar ek su (ulo mala) EFIS

vomero (*anat.*) Ostio sen-simetraja, dina, quadrilatera, anomala, ye qua konsistas la parto supra di la parieto di la naztrui

vomiknuco (*bot.*) Bero venenoza ek arboreto de India *L. strychnos nux vomica* EFIS

vomiko (*medic.*) Amaso de materio puzoza qua naskas en la pulmoni (che la tuberklosiki) e forjetas per quaza vomo

vomitorio (*en la Roma antiqua*) Larja aperturo en la klozilo por lasar pasar la spekteri, en la amfiteatro qua destinesis a la ludi publika. (*publicala) DEFIS

vorticar (*netrans.*) Forportesar per jirado rapida EI

vorto Son-uno artikulata, ek un o plura silabi, uzata por reprezentar ento od eso-maniero. – Skriburo qua reprezentas ta son-uno DE

votar (*netrans., pri, por, kontre*) (*aludante asemblitaro en qua la rezolvi esas agenda segun la opiniono da la majoritato – ed aludante singla membro*) Depozar bilieto, bulo, e c. qua indikas ke (ta membro) adoptas o ne-adoptas ta o ca propozajo DEFIRS

vovar (*trans.*) Promisar a la deajo eksekutor ta o ca tasko, verko meritoza, se lu exaucos la demando quan onu agas a lu EF

voyajar (*netrans., de, ad*) Diplasar su, parkurante voyo plu o min longa, por irar til altra urbo, lando o kontinento (o mem planeto) EFIS

voyo 1. La spaco parkurenda por irar de loko ad altra loko, equipita por la cirkulado di la veturi e di la pediranti 2. La spaco parkurita da la vildo quan onu persequas e quan revelas la traci quin lu lasis F

vu (*gram.*) Pronomo personala qua, dum nefamiliaro ye ulu, remplasas « tu » FIR

vulgara 1. Qua admisesas, uzesas da la homi ordinara 2. Quan nulo distingas de la homi ordinara DEFIRS

vulgato (*religio kristana*) Tradukuro Latina de la texto Hebrea di biblo, agnoskata kom konforma a la kanoni di la eklezio katalika DEFIRS

vulkanala (*geol.*) Qua imputas a fairo la formaco di la Terglobo

vulkanizar (*trans.*) (*tekn.*) Preparar (kauchuko) per imersar lu en sulfo-fuzita por igar lu ne apta influesar da la fluktui di temperaturo e di vetero DEFIRS

vulnerario (*bot.*) Planto leguminosa, kun flori flava, reputata kom apta remediare la vunduri, la plagi *L. vulneraria rustica* FIS

vulto Konstrukturo di qua la supra esas kurvatra, ek asembluro de quadri infre-kono-trunka qui inter-apogas EFI

vulturo 1. (*zool.*) Granda rap-tucelo, kun kapo e kolo nuda, garnisita ye nur lanugo, sen plumi 2. (*metaf.*) La persono da qua la febli esas viktima *L. vultur* EFI

vulvo (*anat.*) Orifiko di la organi genitala che la femino DEFIRS

vundar (*trans.*) (*ye*) 1. Frapar per stroko qua lezas, detrimentas la organismo 2. (*aludante objekti*) Lezar parto di korpo per frotado, aracho, e c. 3. Afektar penigive (organo di la sensi) DE

W

waranto (*komerco*) Recev-atesto, donata a komercisto qua depozas vari en depozeyo qua apartenas a la dogan-administrantaro DEFIS

warfo Amaso de petri, ronda stoni, sablo, e c., jetita an la enireyo di portuo, interligita forte, e subtenata per palisegaro sinkita en sulo - destinita ruptor la impetuo di la ondegis DEF

warpo (*tekn.*) Asembluro ek fili longesala interparalela, tensita inter la du roleri di la texo-mashino, quin onu separas por lasar la fili transversa (para o ne-para) pasar, fili qui ri-nodigesas (forme di kateneno) ye lia extremaji por evitar lia intermiksio E

wato (*elektro*) La milima parto di la kilowato, unajo di elektropovo (sistemo M.T.S.) DEF

wefto (*tekn.*) (*aludante texo-mashino*) La filo quan onu pasigas, per la naveto, tra la fili tensita longesale (warpo)

weldar (*trans.*) (*tekn.*) Soldar per fuzar la metali asemblenda, opoze a la soldo per kunjunto di du korpi asemblenda per metalo od aloyuro di qua la fuizo-punto

esas tam infra (sur la temperaturo-skalo) kam posibla E

***werar** (*trans.*) Havar kustumale (od, eceptale, dum ceremonio) sur sua korpo kom vesto; od an su, kom juvelo, ornivo E

westo Ta ek la quar punti kardinala qua esas sur la latero ube Suno su kushas DEFIRS

***wishar** (*trans., ad, por*) Expresar la deziro ke ulo eventez (por su, o por altra persono) DE

wiskio Brandio ek cerealo-grani, de Skotia ed Irlando DEFIRS

wistitio (*zool.*) Mikra simio de Brazilia *L. simia yacchus* DEFIR

wisto Ludo per 52 karti, da 2 personi kontre 2 personi (o da 3 personi kun un karto-grupo deskovrita (« mortinto ») qua uzesas kom partnero, per partii interfederita) maxim-multakaze 10-punte, ma en ula kazi nur 5-punte DEFIRS

wolframo (*kemio*) Korpo simpla, metalo obskur-griza, tre harda, deskovrita en 1781 da Scheele, atom-pezo 184,8 – uzata kom filamento por la ampuli elektrala *Simb. kem.* Tu o Wo

X

xantino (*kemio*) La $C_5H_4N_4O_2$ quan kontenas multa likvidi de animali : sango, urino, ed anke teo

xantofilo (*kemio*) $C_{40}H_{56}O_2$, kristali flava qui fuzas ye $172^\circ C.$, e renkontresas en la klorofilo di la vejetanto-folii

xenio 1. (*versif.*) Epigramo satira (enduktita da Goethe e Schiller) 2. (*biol.*) Influo eventuala da la elemento maskula, en ula kazi, ad ula parti di la femino qui, pro lo, akiras la karakteri di la maskulo fekundiginta. (Dicesas precipue pri la planti di qui la fekundesado devenas de poleno stranjera)

xenono (*kemio*) Un ek la gasi skarsa di atmosfero, monoatoma; atom-pezo 130,2 *Simb. kem.* X

xerofito (*biol.*) Singla de la vejetanti quin karakterizas la hardeso di la organi diversa e la sekreco samtempa di olei eteroza abundanta

xifoida (*anat.*) Dicesas pri la apendico – prolonguro kartilaga, qua finas la extremajo infra di sternumo

xilofago Singla de la insekti qui rodas ligno *EFIS*

xilofono (*muziko*) Instrumento ek ligno-tabuleti ne-interegale longa, subtenata da du suportili, e sur qui onu frapas per du vergeti ligna *DEFIS*

xilografar (*trans.*) Imprimar ek tipi ligna, od ek tabuleti ligna sur qui esas grabita vorti e figuri *DEFIRS*

Y

ya (*adverbo*) Partikulo qua nulkaze uzesas sole, ma kun irga dico, e konfirmas ica emfazoze **D**

yako (*zool.*) Bufalo kun kaval-kaudo, devenanta de Tibet *L. po-ephagus* **F**

yakto Exkurso-navo **DEFRS**

yardo (*navig.*) Ligno-peco, dini-gita ye lua extremaji, lokizita horizontale ye alteso diversa, sur la masti di navo, por subtenar la veli desvolvita o volvita **E**

yaro 1. Duro di un jiro da la Ter-globo cirkum Suno (365 dii, 5 hori, 48 minuti, e 50 sekundi), egardata kom unajo di la mezuro di tempo 2. Ta periodo determinata per ula quanto de fakti qui eventis dum olca 3. Periodo de dek-e-du monati, egardata relate to quo eventas dum li, sen egardo pri la epoko kande li komen-cas 4. Singla periodo de deke-du monati, kontita de la nasko-dio di persono **DE**

yatagano Sabro poniardo-forma, kun lamo kelke kurva proxim la pinto – armo Araba e Turka **DEFIS**

ye Prepoziciono di qua la senco ne esas determinita, quan onu uzas nur en la kazi kande nula prepo-ziciono altra postulesas da la senco. (Lu indikas nome la loko o la dato exakta di evento, di fakto, la parto concernata di la korpo : « ye la angulo di la strado », « ye la deksma kilometro », « ye dimezo », « ye la lasta foyo », « me doloras ye la kapo », « ilu prenis elu ye

la tayo », « il kaptis la kavalo per lazo ye la kolo », « plenigar ulu ye ... per kuliero, spado, e c. »)

yen Prepoziciono qua igas atencar la persono o la kozo pri qua onu quik parolos, o to quo quik even-tos. (*yen, avan nomo; yen ke, avan propoziciono*)

yes Adverbo qua equivalas propo-ziciono per qua onu respondas afirme a questiono (expresita o tacita). (*yes ya = *si*) **E**

yiterbo (*kemio*) Substanco ne-izolita, di qua onu konocas nur la oxido, e qua ne esus altro kam mixuro de lutezio e di neoyiter-bio *Simb. kem. Yb*

yitro (*kemio*) Metallo skarsa, qua akompanas cerio en la maxim multa de lua erci. Atom-pezo : 88,92 *Simb. kem. Y*

yodlar (*netrans.*) Kantar ta kan-sono montanala en qua onu gutu-ragas stroke por pasar de la voco « pektoralo » a la voco « kapalo » (voco di qua la rezono eventas en la kavaji supra od infra, rispek-tive, di la organaro vocala), di qua la rezultajo esas quaza rukulo tre stranja **DEF**

yolo (*navig.*) Mikra kanoto, streta e lejera, qua avancas rapide **DEFIR**

yufto Ledro traktita per birko-oleo **DR**

yugo 1. Ligno-peco quan onu mun-tas sur la kapo di la bovi e per qua onu jungas li duope 2. (*me-taf.*) (a) Submiseso quan impozas mastro. (b) Koakteso quan impo-

zas engaĵo, pasiono, e c. **3.** (*en la Roma antiqua*) Piquo pozita horizontale sur du piqui vertikala, stekita en sulo, sub qua onu igis pasar la enemiki vinkita por humiligar e shamigar li DEFIS

yuko (*bot.*) Planto perena, ek la familio « labiacei », kun folii longa, streta e harda, qui finas per pinto akuta; kun flori blanka, dispo-zita panikule sur shafto longa *L. yucca* DEFIS

***yulo** Festo-dio pri la vintro-solstico, konvencione situita ye la 25. di decembro – e qua tale

koincidas kun la festo-dio Kristo-naskala di la kristani DEFIRS

yuna Qua ne evas multe DEFI

-yuno Sufixo qua indikas la filio tre yuna di animalo

yuro **1.** Lego-justifikeso pri postular ke onu retrodonez to quon onu debas a ni **2.** Ensemblo ek la legi qui determinas to quon singlu, segun sua situeso, darfas legitime agar (o ne-agar) o facar (o ne-facar) o postular de altru DEFIRS

yusta Konforma a la yuro; qua respektas la yuro di la kun-homi EF

Z

zagayo Sorto di javelino, facata ed uzata da ula populi sovaja

zebro (*zool.*) Animalo di Afrika, aspekto-vicina ye asno, kun pilaro flava e strii bruna *L. equus zebra* DEFIRS

zebuo (*zool.*) Bovo kun un gibo, devenanta de India *L. bos taurus indicus* DEFIRS

zefiro 1. (*en la epoki antiqua*) Vento de la ocidento equinoxala 2. Irga vento lejera e dolca DEFIS

zeko (*zool.*) Insekto sen-ala qua su aplikas an la pelo di la bovi, mutoni, hundi, e sugas lia sango *L. ixodes* DI

zelar (*netrans.*) (*por, pri*) Agar propra-move, sen tardeso, kun komplezo e fervoro, por servir (o *serviar) ulu, ulo EFIS

zenito 1. (*astron.*) La punto ube la vertikalo di loko iras renkonte di la sfero cielala 2. (*metaf.*) La kulmino-punto di kozo DEFIRS

zeolito (*mineral.*) Silikato aluminosa hidrata DEF

zero (*matem.*) 1. Cifro, 0-forma, qua – sen valorar ipse – lokizite dextre di altra cifri, igas dekoplan la valoro di ici, per suplear la unaji decimala qui mankas 2. (*fiziko*) En la instrumenti uzata por mezurar la temperaturi, la preso da aero, e c., la departo-punto di la grado-konto EFIS

zesto (*bot.*) 1. Parieto membrana qua dividas quarime la internajo di nuco 2. Shelo extera di oranjio e di citrono F

zezear (*netrans.*) Pro defekto, pronuncar le *j* quale le *z*, e *sh* quale *s* FS

zibelino 1. (*zool.*) Martro di Siberia, kun pili tenua 2. La felo di ta animalo, uzata kom furo *L. martas zibellina* FIS

zigomato (*anat.*) Osto di la saliajo di la vango, sub la angulo extera di la okulo EFIS

zigomorfa (*bot.*) Dicesas pri la flori qui havas plano di simetreso (kom ex. : la violi, la mu-zelflori) DEFIS

zigosporo (*bot.*) Organo genitala sexuoza qua rezultas de la fuзо di du gameti izogama o heterogama DEFIS

zigzago Lineo ruptita, qua formas anguli alterne salianta e konkava DEFIRS

zimazo (*biol.*) Substanco fermenta, azotoza, nesulfuroza, pasable parenta ye la albuminoidi, egardenda kom la reziduo di funcionado DEFIS

zimogeno (*biol.*) Substanco quan sekrecas la celuli glandala e qua, mixite kun la aquo di la vakuoli, genitas fermento

zimologio (*biol.*) La parto di kemio qua traktas fermentaco DEFIRS

zimosimetro (*fiziko*) Instrumento uzata pri mezurar la grado di fermentaco di liquido DEFIRS

zimotekniko La arto genitar e direktar la fermentaco DEFIRS

zinko (*kemio*) Korpo simpla, metala, blue-blanka, kompozajo lameloza, duktila, fuzebla, e qua, pos lamino, uzesas por facar kovrili di tekti, pluvo-kanali tektala, tubi, balnokuvi, siteli, e c. *Simb. kem. Zn*

zinkografio Procedo analoga a litografado, ma en qua la petroplako litografala remplasesas da zinkoplako

zirkono (*kemio*) Korpo simpla, metala, kelke simila a titano. Atompezo : 90,6 *Simb. kem. Zr*

zodiako (*astron.*) Zono cielala qua kovras 8 o 9 gradi ye singla latero di ekliptiko, ed embracas omna situeso di la planeti til nun deskovrita – e dividita aden 12 parti qui nomizesis segun la stelaro maxim vicina a li, e quin onu nomas la 12 signi di zodiako *DEFIRS*

zono 1. (*geom.*) Parto de la areo di sfero qua formacas quaza bendo kurva inter du plani interparalela 2. (*geog.*) Singla de la granda regioni di la Terglobo, quin separas cirkli imaginala, paralela ye equatoro, e di qui la klimato dependas de lia situeso kompare a Suno 3. Bendo de stofo, de ledro, e c., destinata a klemar la vesti an la tayo 4. To quo cirkondas quale

vesto-zono *DEFIRS*

zoocecidio Deformuro genitata da animalo o planto vivanta

zoofito Nomo di la animali inferi-ora, vicina ye la planti, qui formacas la brancho quaresma di la animal-regno (de qua onu deprenis nia-epoke la protozoi por formacar kinesma) *DEFIRS*

zoografio Deskripto di la animali *EFIRS*

zoologio Parto di la historio naturala qua traktas la animali *DEFIRS*

zoospermo (sinonimo di « spermatozoido ») *DEFIRS*

zoosporo (*zool.*) Sporo (korpuskulo genitala) quan karakterizas cilii vibranta, che ula algi *DEFIS*

zuavo (*armeo*) En Francia, soldato ek korpo de infantrio lejera, uzata en la armeo di Afrika *DEFIRS*

zumar (*netrans.*) 1. Genitar bruiso kontinua, grava e matida, aludante insekto, o la murmuro konfuza ek la voci di plura personi asemblita 2. Resonigar klosho per igar la frapilo shokar alterne dextre e sinistre, ma sen ociligiar ta klosho 3. (*medic.*) Audar en sua oreli la sono quan genitas ibe la palpitado tro forta da la arterii, la stretesko di la tubo audala

